

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พฤษภาคม ที่ 6 มีนาคม 2518

14.30 - 16.30 ภาพยนตร์ ปลูกพืชคอมมิวนิสต์ ของ กอ.รมน.

16.30 - 19.00 อภิปราย "กอ.รมน. ความเปลี่ยนแปลงที่จะเป็นไป"

19.00 - 21.00 ภาพยนตร์ และ รายการพิเศษ

ศุกร์ ที่ 7 มีนาคม 2518

14.30 - 16.30 ภาพยนตร์ ปลูกพืชคอมมิวนิสต์ ของ กอ.รมน.

16.30 - 19.00 อภิปราย "นโยบายรัฐบาลใหม่"

19.00 - 21.00 ภาพยนตร์ และ รายการพิเศษ

เสาร์ ที่ 8 มีนาคม 2518

รายการ วันสตรีสากล

อาทิตย์ ที่ 9 มีนาคม 2518

10.00 - 14.00 ภาพยนตร์ เรื่องยาว

14.00 - 16.00 อภิปราย "จักรพรรดิ นิยมกับปัญหาเอกราชของชาติ"

20.00 - 21.00 ละคอน "ถึงแดงทุกไถ่"

จันทร์ ที่ 10 มีนาคม 2518

14.30 - 16.30 ภาพยนตร์ ปลูกพืชคอมมิวนิสต์ ของ กอ.รมน.

16.30 - 19.00 อภิปราย "พรม.คอมมิวนิสต์ : เครื่องมือของใคร"

19.00 - 21.00 ภาพยนตร์ และ รายการพิเศษ

อังคาร ที่ 11 มีนาคม 2518

14.30 - 16.30 ภาพยนตร์ ปลูกพืชคอมมิวนิสต์ ของ กอ.รมน.

16.30 - 19.00 อภิปราย "วิจารณ์ นโยบาย รัฐบาลใหม่"

19.00 - 21.00 ภาพยนตร์ และ รายการพิเศษ

พุธ ที่ 12 มีนาคม 2518

14.30 - 16.30 ภาพยนตร์ ปลูกพืชคอมมิวนิสต์ ของ กอ.รมน.

16.30 - 19.00 อภิปราย "ควรเลิก พรม.คอมมิวนิสต์และปลูกคอมมิวนิสต์หรือไม่"

19.00 - 21.00 ภาพยนตร์

20.00 - 21.00 ละคอน "ถึงแดงทุกไถ่"

ปลูกพืชคอมมิวนิสต์

สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนาตร์แห่งประเทศไทย

จัดพิมพ์ที่

วรรณนิพนธ์

ของ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์

วางตลาดแล้ว

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

คณะกรรมการบรรณาธิการ

นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ

นายทักษ์ เกลิมเตียรณ

นายบันทร อ่อนคำ

นายไมตรี อิงภากรณ์

นายรังสรรค์ ธีระพรพันธุ์

นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี

กองบรรณาธิการ

นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี

บรรณาธิการ

นายอรรถวิบูล ศรีสุวรรณนท์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นายนิติ กองเพชร

ผู้ช่วยฝ่ายศิลป์

นางสาวยุพา ทองช่วง

ผู้ช่วยฝ่ายธุรการ

สำนักงานกองบรรณาธิการ

สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

จุฬา ซอย ๒ ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ๕

โทร. ๕๒๑๖๕๒

กองจัดการและฝ่ายอำนวยการ

นายสมบัติ จันทร์วงศ์

ผู้อำนวยการบริหาร

นางสาวมาศสุดี สมิตเวช

เลขานุการบริหาร

นางสาวสารวย สุขชัย

ฝ่ายเอกสาร

สำนักงานกองจัดการและฝ่ายอำนวยการ

ห้อง ๕๒๓ ชั้น ๕

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทร. ๒๑๖๑๑๑ ต่อ ๒๑๒

หรือ ตู้ ปณ. ๕/๘๔ กรุงเทพฯ ๑

กึ่งคมศาสตร์ปริทัศน์

ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๔

เขียน ธีระวชิ
เจฟฟรี เรย์
เรอญ์ จันทวีร์
เดวิด เดวิด นิตินันต์
อกร ทองน้อย
ประสาน คางใจ
พลก ศรีภา
ไครรงค์ สวรรค์
วิมลดี หรรษากร
วิภา อุดมฉันท
✕ โฆษณา อารยา

- ๔ จดหมายถึงบรรณาธิการ
๑๖ บทนำ
๑๗ ข้อสังเกตเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของไทย
๓๑ การเลือกตั้งเดือนมกราคม ๒๕๖๔: ข้อมูลและข้อวินิจฉัยขั้นต้น
๔๑ รายงานจากพหุทง: ถิ่นลงเขาเผาลงถึงแดง
๗๓ กรปฎิวัติของชาวนากับการปฏิรูปที่ดิน
๕๓ ร้อยกรอง / ในคืนที่เปลี่ยวอย่างนี้จะมีประโยชน์แก่ใครเล่า
๕๔ แนวทางประกันสุขภาพในประเทศไทย
๑๐๗ ร้อยกรอง / บทเพลงสีแดง
๑๐๘ จิตสำนึกกับวิชาสังคมศาสตร์
๑๑๕ แผนประสานเพื่อแก้ปัญหาของเมืองและภาค
๑๒๑ การพัฒนาเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมและระบบของเม
๑๒๘ ค่านิยมและนิสัยของชาวญี่ปุ่น

ศรีศักดิ์ นพรัตน์
ศรีดาวเรือง
จินดา ดวงจินดา
อำนวยการ ปฎิพัช
ชลธิชา กลล้อย
รม เปรมศรีรัตน
นิสิต จงสถิตยพัฒนา

- ๑๓๗ ร้อยกรอง / เมื่อวันนั้นมาถึง
๑๓๘ เรืองสัน / แก้วหยดเดียว
๑๔๔ ปฎิภิกษา / จิตร ภูมิศักดิ์ อีกครั้งหนึ่ง
๑๕๓ คนกับหนังสือ คนขี้เสื่อ
๑๖๔ คนกับงาน หมู่บ้านเคียวเคียวดาว
๑๖๕ คนกับสิ่งแวดล้อม โรคขาดอาหารกับการพัฒนาเศรษฐกิจ
๑๕๑ กวีต่างแดน วิคเตอร์ ฮารา
๑๕๒ วิจารณ์หนังสือ
๒๐๕ บรรณาธิการ

ผู้วิจารณ์หนังสือ

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ ประทีป ชุมพล
ปรานี วงษ์เทส เพ็ชร ธรรมรงค์
พิรุณ ฉัตรวิชัยกุล

ปก : จากโปสเตอร์ บ้านหละ กอ.รทท. ของ อมร.

จดหมายถึงบรรณาธิการ

ทศนะต่อ จิตร ภูมิศักดิ์

ดิฉันได้อ่านหนังสือ *จิตร ภูมิศักดิ์: นักรบของ
คนรุ่นใหม่* ซึ่งเป็นโครงการหนังสือเล่มอนันต์ปีที่ ๔
ของกองบรรณาธิการ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* เผอิญมีข้อ
ความในบันทึกการสัมภาษณ์หน้า ๕๐ บันทึกที่ ๓
จากข้างท้ายผิดพลาดอยู่คือ คำว่า “นักจิตนิยม”
ซึ่งที่จริงแล้วดิฉันพูดว่า “นัก humanist” ถ้าจะ
แปลเป็นไทยก็คงเป็น “นักมนุษยธรรมนิยม” ทั้ง
นี้อาจเนื่องมาจากดิฉันพูดค้อยเกินไปฟังไม่ชัด หรือ
อาจปรู๊ฟผิดไปก็ได้ จึงใคร่ขอความกรุณาชี้แจงแก้
ไขมาทางสังคมศาสตร์ปริทัศน์ด้วย

ดิฉันตั้งใจ ที่มีกรริเริ่มวิเคราะห์งานของนัก
เขียนร่วมสมัยบางท่าน ซึ่งงานของเขามีอิทธิพล
ต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม เช่น จิตร ภูมิศักดิ์
โดยใช้ข้อเขียนของเขาเองเป็นวัตถุในการวิเคราะห์
และพยายามมองดูจากแง่มุมต่าง ๆ แล้วรวบรวม
บทวิเคราะห์ต่าง ๆ เข้าไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในการ
ศึกษาของผู้สนใจต่อไป

อย่างไรก็ตาม ดิฉันเองมีความเห็นว่าการ
วิเคราะห์งานของนักเขียนใด ๆ จะให้ผลสมบูรณ์ก็
ต่อเมื่อได้เริ่มต้นจากจุดแรกที่เขาก้าวเข้าสู่วรรณ
กรรมไปจนกระทั่งถึงจุดสุดท้ายของเขา เพื่อจะได้
มองเห็นลักษณะนิยมในแต่ละขั้นตอนของวิวัฒนาการ
ทางแนวความคิด ตลอดจนรูปแบบในการ
แสดงออกของเขาได้อย่างชัดเจน อันจะเป็นผลให้
สามารถคาดคะเน *จุดยืน* หรือจุดมุ่งหมายของเขาต่อ
สังคมได้ถูกต้องยิ่งขึ้น แต่สิ่งที่จะลืมไม่ได้ในกระ
บวนการวิเคราะห์ก็คือสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่หรือ
ที่เขามองเห็นว่าเป็นอยู่ในแต่ละขั้นตอนนั้น อันมี
ผลกระทบอย่างสำคัญต่อการสร้างและการเปลี่ยนแปลง
ในแนวความคิดของเขา

และจากจุดนั้น สิ่งที่น่าจะศึกษาต่อไปก็คือ
วิธีช่วย เพื่อที่ว่าแนวความคิดของเขานั้นมาสอดคล้อง
หรือสามารถส่งรับช่วงต่อไปได้ในยุคสมัยใด
(หรือมีผลกระทบต่อนแนวความคิดของคนส่วนใหญ่
ในสมัยใด) เพราะหากปราศจากจุดส่ง - รับช่วง

ในแนวความคิดแล้ว เมื่อบุคคลนั้นตายจากไป แนวความคิดของเขาก็จะขาดตอนไปด้วย เหลือ เป็นเพียงความทรงจำในประวัติศาสตร์ ไม่มีผลต่อ การสร้างแนวความคิดในสมัยต่อไป คนจึงอาจถูก ลืม หรืออาจเป็นวีรบุรุษได้ในภายหลังในเมื่อแนว ความคิดหรือการกระทำของเขาสอดคล้องหรือเป็น ที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่หรือกลุ่มที่มีพลัง (ใน ทางอำนาจหรือทางความคิดก็ตาม) ในยุคสมัยต่อมา มาว่าเป็นสิ่งที่ที่เด่น มีคุณค่าควรรับเป็นเยี่ยงอย่าง ต่อไป

สิ่งที่ต้องคิดถึงอีกประการหนึ่งก็คือ บางครั้ง คนเราอาจจะทำสิ่งต่างๆ ไปด้วยความตั้งใจใน ฐานะที่เป็นผู้รักมนุษยชาติ แต่เนื่องด้วยสภาพ สังคมที่เป็นอยู่ในขณะนั้นไม่ชัดเจนเท่าที่ควร จึง อาจทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจไปได้ว่าเป็นการกระทำ อำพราง หรือบางครั้งเพื่อให้บรรลุผลต่อสังคม โดยเร็วเขาอาจจะต้องยืมวิธีการที่เคยประสบผลสำเร็จแล้วมาใช้ ในการวิเคราะห์จึงจำเป็นต้องแยก ให้ออก ระหว่างจุดมุ่งหมายอันควรเป็นเรื่องของ ความตั้งใจ ของเขาก็ว่าวิธีการซึ่งเป็นเพียงเครื่องมือ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในสภาพแวดล้อม ที่มีข้อ จากที่อยู่หลายประการ

ขันติยา วรรณเสถียร
พหลโยธิน กรุงเทพฯ

ปัญญาชนกับการเมืองไทย

บัดนี้ผลการเลือกตั้งก็ออกมาแล้ว และคิดว่า ทุกๆ คนย่อมรู้สึกซึ้งถึงแก่ใจ

ในช่วงเวลา ๒-๓ วันแรกเมื่อผลการเลือกตั้ง ปรากฏออกมานั้น ได้มี ปฏิบัติการของคนไทยและ ชาติที่สามารถจะเอามาวิเคราะห์ทางสังคมวิทยาการ เมืองได้อย่างดีเยี่ยม แต่ก็ยังคงหลงเหลือบางคนที่ไม่ สำนึกเสียด้วยซ้ำ (รวมทั้งผู้ที่คิดว่าปัญญาชน บางคนบางประเภท) กระฎุมภ์ผู้ดีใหม่ทั้งหลายต่าง

โมโหโทโส “ในการหยั่งเสียงมติประชาชนไทย” และผลอันคาดคิดๆ หรือคาดไม่ถึงทั้งๆ ที่ได้รวบรวมเอาปัญญา/ปรัชญา แม้แต่อภิปรัชญา มาทำการ พิธีผ่านกระบวนการตามแนวความรู้ โดยคาดคะเน และแน่ใจว่าตนจะต้องได้รับเลือกแน่ๆ โดยลืมคิด ไปว่า ถ้าแพ้จะอย่างไรต่อไปในอนาคต (หรือ แม้แต่จะพูดอย่างไรหาก น.ส.พ. มาสัมฤทธิ์) และด้วยเหตุที่พลังใหม่ก็กลายเป็นพลังหมด พวก แสบๆ ก็เหลือแสบจริงๆ ส่วนทวิษ าศึกษาๆ ก็เป็น ตัวแทนของคนไทยส่วนใหญ่อีกมากที่หลง “ใบ หน้า” มากกว่าการยอมรับความจริงของความจริง เปลี่ยนแปลงทางความคิดของสังคมไทย

หากการลงยังคงเป็นเช่นนี้ และอย่างนี้ ต่อ คำถามที่ว่า ท่านวาดอนาคตเมืองไทยอย่างไร เรา ก็คงจะได้คำตอบตลอดไปจากคนไทยว่า “แล้วแต่ ดวงดาว” และหากเป็นอย่างนี้ต่อไปอีก ก็คาดการณ์ได้โดยไม่ต้องอาศัยวิชาการเลยว่า “หมดหวัง ในอนาคตเมืองไทย” อย่างน้อยก็ชั่วอายุเรานี้ก็คง ไม่มีวันเห็น “ประชาธิปไตยโดยประชาชนอย่าง แน่นนอน”

ที่ทำให้หมดหวังอย่างรุนแรงมากมายก็คือ ความหวัหวัอันเนื่องมาจากความเสียหายของบรรดา นักวิชาการผู้ซึ่งคิดว่าเป็นปัญญาชน (แม้แต่นักการ เมือง) ทั้งหลายที่ทำการวิเคราะห์และวิจัย แล้ว ตั้งเคราะห์ออกมากว่า พรรคแบบใหม่ ทั้งก้าวหน้า รวมทั้งผู้นำบางคนทางสังคมนิยมจะได้ที่นั่งหรือตนเองจะได้รับเลือกอย่างแน่นอน โดยวัดจากผลการ คาดคะเน ตามความลึกซึ้งของความคิดของคนในเมืองหลวง และการคาดคะเนอย่างผิดพลาดในตัว นักศึกษา นักเรียน (อายุ ๒๐ ปี) ผู้ซึ่งต่างคิดกัน ว่าเป็นตัวแทนสะท้อนให้เห็นแนวโน้มที่ก้าวหน้ากว่า ชาวชนชาวไร่ทั้งมวลทั่วประเทศ เมื่อผลออกมา เป็นให้เห็นเช่นนั้น ยังจะต้องรักษาหน้าโดยไม่

ยอมรับความจริงอันเป็น สัจจะ ชัรรวมกัน แล้วละก็ ความเสื่อม โทรมทางจิตใจของคนไทยจะคงอยู่ ตลอดไปอย่างแน่นอน และเรารู้สึกว่าจะโหดร้ายทารุณต่อวิชาการมากเสียเหลือเกินแล้ว (หากนักวิชาการของพรรคพลังใหม่ไม่หัวเสีย เราคงจะไม่ผิดหวังรุนแรงนัก)

จึงสมควรจะหันมาเผชิญความจริงพร้อมกับสำรวจความรู้แท้ ๆ ของตนเองเสียทีว่า วิชาการทั้งหลายที่นัก ๆ ใหญ่น้อย ได้เล่าเรียนมานั้น ปรับเข้ากับสภาพสังคมและแนวคิดแบบไทย ๆ ทั้งชาติทุกชั้น ทุกระดับ และเขาจะยอมรับและเข้าใจลึกซึ้งกันแค่ไหน เพื่อว่า ความจริงแท้จะได้เป็น สัจจะเสียที นอกจากนั้นคำว่าโดย “บังเอิญ” จะได้ไม่บังเอิญบังเกิดขึ้นใน ประวัติศาสตร์การเมืองของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เราไม่อยากจะเห็นตัวอักษรว่า “สัญญาเป็นนายกโดยบังเอิญ” จนถึง “ม.ร.ว. เสนีย์ฯ โดยบังเอิญ” อีก อยากรู้คดีโดยเหตุที่แม้แต่พรรคประชาธิปัตย์ก็ยังไม่รู้สาเหตุของผลที่ตนเองได้รับคะแนนอย่างพลิกตลอด ดังนั้น เราก็เชื่อว่า “นายกโดยบังเอิญ” คงไม่ถูกลบออกจากการเมืองไทยอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้แหละ เราจึงเขียนระบายมายัง บ.ก. เพื่อจะได้มีหัวข้อว่าด้วยการศึกษาทางจิตวิทยาการเมืองของคนไทย และศึกษาถึงความล้มเหลวของผู้ที่ได้ชื่อว่านักวิชาการ

ไพฑูริย์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ขบวนการนักศึกษาไทย

จดหมายของคุณอรชума ยุทธวงศ์ ที่ถึงคุณ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล ในเรื่องของกรได้การเสีย ในการเสนอมติของนักศึกษาออกมาสู่ประชาชน ดังเช่นกรณีพิลล์ปลาไซม์ ซึ่งคุณอรชумаเห็นว่าความ

คิดของคุณเสกสรรค์ไม่ถูกต้อง เพราะการได้การเสียตามความหมายของคุณเสกสรรค์และคุณอรชумаไม่ตรงกัน

การที่คุณเสกสรรค์แนะนำ ก่อนจะเสนอมติออกมา กลุ่มนิสิตนักศึกษาควรจะต้องสำรวจ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนเสียก่อน ถ้าเห็นว่ามติของฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุนเริ่มได้ดุลย์ใกล้เคียงกันจึงให้เริ่มเสนอมติของนักศึกษาออกมา แต่ถ้าสำรวจแล้วเห็นว่าเสียงของประชาชนเห็นตรงข้ามกับกลุ่มที่ควรจะงดการ แสดงท่าที เพราะอาจได้ไม่คุ้มเสีย นั้นเป็นความคิดที่น่าจะถูกต้องเพราะความคัดค้านกล่าวของคุณ เสกสรรค์คงจะ ได้มาจากกรณีแม่ค้าหาบเร่ ซึ่งคุณเสกสรรค์พาตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้อง จนกระทั่งถูก น.ส.พ. โจมดี เสียยับเยิน

การที่คุณอรชума ตั้งว่ากรได้การเสียที่คุณ เสกสรรค์กล่าวถึงนั้น มุ่งไปเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มนั้นเป็นการไม่สมควร คุณอรชумаเห็นว่าการ ยึดมั่นกับอุดมการณ์ ความคิดเห็นของตนเองเป็นสิ่ง สำคัญมากและถ้ามติใด ๆ ของ นักศึกษาซึ่งได้ พิจารณาต่อแล้ว แม้จะขัดกับเสียงส่วนใหญ่ ของประชาชน กลุ่มนิสิตนักศึกษาไม่ควรจะนำข้อเท็จจริงมาเผยแพร่ให้ประชาชนทราบมากกว่าจะ เจ็บและคุณอรชumasรูปในตอนท้ายของจดหมาย ว่า ขบวนการของนักศึกษามีได้มีไว้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง หากมีไว้เพื่อคอยสอดส่องดูแลทุกข์สุขของประชาชนและรักษาความยุติธรรม ในสังคม

ผมเองเห็นด้วยกับความคิดทั้ง ของคุณ เสกสรรค์และของคุณอรชума แต่รู้สึกว่าจะเห็น ด้วยกับความคิดของคุณเสกสรรค์มากกว่า และการ ที่เขียน แสดง ความคิดออกมา เช่นนี้ก็หา ได้หมายความว่า จะ สนับสนุน ชอบ กับ คุณ เสกสรรค์ จน ต้อง ช่วยป้องกันคุณเสกสรรค์ไม่

คุณอรุมาเป็นผู้ที่ยึดมั่นในอุดมการพิเคราะห์
จากความคิด (แม้เพียงสั้น) ในจดหมายก็ทราบ
ได้ว่าคุณอรุมาอาจจะลืมนึกถึงความจริงสิ่งหนึ่งว่า
อุดมการและการยึดมั่นกับความคิดเห็นจะไปด้วย
กันไม่ได้ถ้าไม่มองถึงสภาพความเป็นจริง จริงอยู่
ขบวนการนักศึกษามีได้มีไว้เพื่อรักษาผลประโยชน์
ของตนเอง แต่การกระทำของขบวนการนักศึกษา
ก็ต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ผู้เป็น
เจ้าของประเทศด้วย

การที่เราหรือใครคนหนึ่งจะทำสิ่งใดให้
ปรากฏแก่ผู้อื่นหมายความว่า เราจะต้องให้ผู้ที่เรา
จะชี้แจงให้เขาฟังยอมรับคำชี้แจงของเรา ถ้ากลุ่ม
คนที่เราจะเข้าไป พูดคุยชี้แจงด้วย ไม่ยอมรับเรา
ต่อให้พูดจนตายก็ไม่มีวันที่เขาจะเชื่อ หรือ ฟัง สิ่ง
ต่างๆ ที่เราจะชี้แจงด้วยอย่างง่าย ๆ เช่นกรณีของ
ถนนกลับมาเมืองไทย คนไทยทุกคนไม่ยอมรับ
บุคคลผู้นี้ แกล้งการณและชาวต่าง ๆ จากบุคคล
หรือญาติของคน ๆ นี้ ไม่ได้รับการยอมรับจากประ
ชาชน แต่เมื่อเป็นสัญญา พรรคคึกคัก ออกแถลง
การณ์หรือข่าวต่าง ๆ ประชาชนโดยส่วนใหญ่จะ
ยอมรับจะมีคัดค้านบ้างก็ไม่มากนัก

ขบวนการนักศึกษาก็เช่นกัน การจะแสดงมติ
อะไรออกมาสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องดูทิศทางความ
เคลื่อนไหวของมติฝ่ายค้านด้วย ถูกลมมันอาจจะรู้
สึกอึดอัดที่จะต้องเก็บมตินั้นไว้ทั้ง ๆ ที่อยากจะเผย
แพร่แต่จะมีประโยชน์อะไร ถ้ามติที่ประกาศหรือชี้
แจงออกไปนั้นประชาชนไม่ยอมรับ เพราะมติของ
อีกฝ่ายหนึ่งหนาแน่นกว่า คำพูดประโยคที่ว่าให้สถิต
นักศึกษากลับสู่ห้องเรียนได้แล้วไม่ใช่เกิดจากความ
คิดของคนบางคนที่คิดว่าขบวนการนิสิตนักศึกษา
เริ่มจะ "จืด" มากเกินไปอย่างนั้นหรือ และคุณ
อรุมาก็คงจะไม่เถียงว่า การแสดงออกซึ่งข้อ
เท็จจริงของขบวนการนิสิตนักศึกษาในกรณีฉบับ

พลาไชย ทำให้ภาพพจน์ของนิสิตนักศึกษาเสียไป
มากทีเดียวและไม่ใช่เพราะการแสดงออกของศูนย์
นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย รวมทั้งกลุ่มพลัง
อื่นๆ ที่เข้าไปเป็นปากเป็นเสียงร่วมดำเนินการ
เรียกร้องความยุติธรรมต่างๆ หรือทหรือ ที่ทำให้
ประชาชนเริ่มรู้สึกว่าคุณนิสิตนักศึกษายังมากจนเกิน
ไปเสียแล้ว

สายัณห์ จันทร์วิภาสวงศ์

พระนคร

เนื่องมาจากเสกสรรค์

ผมในฐานะผู้อ่านและติดตาม*สังคมศาสตร์ปริ
ทัศน์* มาโดยตลอดคนหนึ่ง ขอมีจดหมายโต้ตอบกับ
คุณ ภัทธา บุญมีสุข แห่งคณะรัฐศาสตร์ ธรรม
ศาสตร์ ซึ่งตีพิมพ์ใน "คอลัมน์จดหมายถึงบรรณา
ธิการ" ฉบับประจำเดือนธันวาคม ๒๕๑๗ ดังนี้

คุณภัทธา บุญมีสุข แห่งคณะรัฐศาสตร์ มธ.
ที่รักยิ่ง

ก่อนอื่นอยากจะแจ้งให้คุณได้เข้าใจด้วยว่า
จดหมายวิจารณ์ที่คุณเขียนไปนั้นมัน บัดขบสันดี
เสียแรงที่อุตสาหอ้างว่าตนนั้นอยู่ในคณะรัฐ
ศาสตร์ มธ. หากได้มีการเรียนรู้และเข้าใจถึงการ
เปลี่ยนแปลงของสังคมและภาวะแวดล้อมแต่ประ
การใดไม่

บทวิเคราะห์ของคุณเสกสรรค์ ประเสริฐกุล
นั้นแสดงให้เห็นถึงจุดบกพร่องของมวลชนผู้รัก
ความก้าวหน้าซึ่งจะต้องมีการพัฒนารูปแบบและวิธี
การให้ดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับแน่ชัดว่า ในสังคมไทย
นั้นเต็มไปด้วยการขูดรีดจากชนชั้นอภิสิทธิ์ต่อมวล
ชนผู้ทุกข์ยาก สิ่งนี้นักศึกษาและมวลชนผู้รักความ
ยุติธรรมกระทำก็คือจัดการ กัดขี้และผูกมัดพร้อมทั้ง
เคืองมือในการกวดขันให้หมดสิ้น แต่บทความของคุณ
เสกสรรค์ ประเสริฐกุล ดังกล่าว รวมถึงนัก
ศึกษา หัวก้าวหน้าทั้งหลายไม่เคยเลยที่จะล้มล้างสิ่ง

ที่ตั้งามในสังคมไทย ไม่ว่าจะป็นสังคมนิยมของ พุทธศาสนา ประเพณีอันดีงามซึ่งปราศจากการ หลอกลวงและมอมเมา วัฒนธรรมอันดีงาม ความ เคารพในผู้ใหญ่และสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นที่รักยิ่ง แต่พวกเขายืนยันที่จะยืนหยัดทำการกวาดล้างความชั่วร้าย และการกดขี่ในสังคมไทยซึ่งก็ อาจจะมียุติธรรมของคุณภักทรา บุญมีสุข ที่จะต้อง พลอยฟ้าพลอยฝนไปทั่วทุกที่ได้

คุณภักทรา บุญมีสุขที่รัก ผมยังมีความหวังใน สังคมไทยของผมและผม เชื่อว่าบุคคลที่มีอคติเช่น พวกคุณนั้นน้อยน้อยและสามารถที่จะเสื่อมสลายไป เองในที่สุด อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าคุณภักทรา บุญมีสุข และพวกของคุณจะเรียก นศ. ที่รักความยุติธรรม เข้าข้างประชาชนว่าซ้ายใหม่ หรืออะไรก็ตามที่ ผมเชื่อแน่ เขาเหล่านั้นจะต้องได้รับการสนับสนุน จากประชาชนส่วนใหญ่

ท้ายที่สุด ผมก็ขอฝากความเวทนามายังคุณ ภักทรา บุญมีสุข ด้วยว่า เชิญคุณปลดเปลื้องความ โกรธของคุณกับบ้านสวย รดยนต์คันทงาม เลือผ้า ราคาแพงและอาหารแสนดี โอชะ ที่จะช่วยให้ พลังความโกรธของคุณได้เพิ่มขึ้นเถิด ผมเชื่อว่า คุณคงเป็นเพียงเศษธุลีชิ้นน้อยนิดซึ่งแฝงตัวอยู่ใน ธรรมศาสตร์ และฝังตัวอยู่ในดวงตาของชาวไทยผู้ ทุกข์ยาก ซึ่งเศษธุลีนี้สามารถที่จะเขี่ยออกได้ไม่ ยาก

สมเกียรติ จิตรวงษ์ตระกูล

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์วิชาสังคมศาสตร์: เพ็ญณีเจอร์ราคา
แพง

ความพยายามยิ่งใหญ่ในอันที่จะเปลี่ยนแปลง สิ่งต่างๆ ในสังคมไทยให้ดีขึ้นนั้น แม้ว่าหลายสิ่ง หลายอย่างจะล้มเหลว แต่สิ่งหนึ่งซึ่งดูเหมือนว่าจะ

ประสบผลสำเร็จมากกว่าเพื่อน คือการสร้างภาพ พจน์ใหม่ของสังคมนิยมให้ดีขึ้นกว่าอดีต ประชาชน เริ่มเข้าใจสังคมนิยมในแง่ความเป็นจริงมากกว่าในแง่ที่อเมริกาขยี้ดัดให้ในอดีต โดยเฉพาะในหมู่นักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความต้องการอย่างรุนแรง ในการที่จะนำระบบสังคมนิยมมาใช้กับสังคมไทย ให้ได้ มีการเรียกร้องให้ปฏิรูปที่ดิน ปฏิรูปแรงงาน และอื่นๆ อย่างรุนแรงเพื่อเป็นไปตามระบบสังคมนิยม แต่สิ่งหนึ่งที่เขาไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร ทั้งๆ ที่เป็นสิ่งใกล้ตัวเขามากที่สุด คือ ระบบการศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาที่ตื่นตัวในการเรียกร้อง ต่างๆ คือพวกเรียนด้านสังคมศาสตร์ แต่กลับไม่ได้มองสิ่งที่ครอบหัวตัวเองอยู่เลย หรืออาจยังไม่ กล้านแต่ต้องสถาบันที่เรียกว่าครูซึ่งเคยบูชาในอดีต ก็เป็นได้จึงปล่อยให้มันเป็นปูชนียบุคคล เอาไว้ กราบไหว้ต่อไป

ระบบการศึกษาทุกวันนี้ผู้จัดหลักสูตรก็คือ อาจารย์เท่านั้น ดูเหมือนเขาเท่านั้นจะเป็นผู้เดียว ที่รู้ว่านักศึกษาต้องการเรียนอะไร ดังนั้นความรู้ที่ นักศึกษาจะได้จึงไม่แน่ว่าจะเป็นสิ่งเดียวกับที่เขา ต้องการหรือไม่ โดยเฉพาะในสังคมไทยซึ่งมีการ เปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย อาจารย์สังคมศาสตร์ ส่วนใหญ่กลับวางตัวเป็นผู้ตรัสรู้ทั้งๆ ที่เขาเหล่านั้นส่วนใหญ่จบมาจากเมืองนอก ความเข้าใจในสังคม ไทยไม่แน่ว่าจะรู้ดีกว่านักศึกษาหรือไม่ ลักษณะ ผูกขาดความรู้ตัวเองก็เป็นแบบฉบับเดียวกับพวก นายทุนทั้งหลายในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมใช้ กัน

จากการเปลี่ยนแปลงสังคมในระยะหลังนี้เอง การศึกษาด้านสังคมศาสตร์ก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ บ้างแต่เป็นไปในลักษณะผิวเผิน คือ มีอาจารย์และ นักศึกษากลุ่มน้อยเริ่มสงสัยในระบบการศึกษา อาจารย์บางคนเริ่มเปลี่ยนวิธีและหลักสูตรการสอน

แต่ทว่าระบบการศึกษาจริงๆ ก็หาได้เปลี่ยนแปลง
ไม่ ลักษณะการสอนแบบทวนนิยามก็ยังเหมือนเดิม
เดิม ในจุดนี้อาจารย์สังคมศาสตร์เริ่มจะแบ่งให้เห็น
ชัดเป็น ๒ ฝ่ายด้วยกัน

ฝ่ายแรก ได้แก่อาจารย์กลุ่มน้อยซึ่งเริ่มตระ
หนักถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงระบบการ
ศึกษาแต่ทว่ายังไม่มีความพร้อมในการที่ก่อการเปลี่ยน
แปลงได้ ดังนั้นกลุ่มนี้ทำได้อย่างมากก็เริ่มสนใจใน
หลักสูตรทำอะไรใหม่ๆ มาเพิ่มเติมอยู่เรื่อย มีการ
ค้นคว้าตำราตำราเตรียมการสอนและรับฟังความ
คิดเห็นของนักศึกษาอย่างจริงจัง กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่
พร้อมจะรับการเปลี่ยนแปลงที่จะมีมา เปรียบคล้าย
นายทุนผู้น้อยซึ่งเข้าใจในกรรมวิธี อยากเห็นการ
เปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน

ฝ่ายหลัง ได้แก่อาจารย์ส่วนใหญ่ซึ่งยังคงพอ
ใจอยู่ในสถานภาพเดิมของตน เพราะก่อให้เกิดผล
ประโยชน์อย่างมหาศาลแก่ตน พวกนี้ชอบสอนใน
วิชาที่เขาเคยสอนในอดีต ไม่ใช่เพราะว่าเขามีความ
รู้เชี่ยวชาญหรือเป็นวิชาจำเป็นต่อสังคมไทยหรอก
แต่เป็นเพราะเขาไม่มีความรู้จะสอนอย่างอื่นประ
กอบกับความมีกำลังใจที่จะได้ไม่ต้องเตรียมการสอน
อีก เมื่อ ๑๐ ปีที่แล้วเคยสอนอย่างไรก็สอนเหมือน
เดิม หรือบางคนเคยแปลหนังสืออะไรก็แปลหนังสือ
นั้นมาทุกปีเป็นการลงทุนครั้งเดียวแต่กำไรมหาศาล
ในขณะที่นักศึกษาเรียนแล้วเรียนอีก ข้อมูลก็เก่า
คร่ำคร่าแถมใช้กับสังคมไทยไม่ได้อีก ผลสุดท้ายนัก
ศึกษาก็จะแยกเป็น ๒ พวก พวกหนึ่งที่เคยหลับ
ก็หลับต่อไปเพื่อหวังจะให้อาจารย์เห็นหน้าและได้
ปริญญาสะดวกยิ่งขึ้น อีกพวกที่ทนไม่ได้หรือไม่รู้
จะอยู่ไปทำไมก็จะโดดเรียนไปเที่ยว หรือไม่ก็ไป
ทำกิจกรรมดีกว่า

ทางด้านการสอนนั้น ก็รู้ๆ กันอยู่ว่าพวกสัง
คมศาสตร์นั้นต้องเรียนเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของ

มนุษย์ที่อยู่ร่วมกัน แต่การสอนกลับมุ่งหนักที่ท่อง
เรียน เกือบเรียกว่าท่องบ่นท่องเรียนไม่พ้น ผล
สุดท้ายนักวิชาการที่ผลิตออกมาที่ขาดประสบการณ์
เก่งแต่พูด เก่งแต่ทฤษฎี โดยไม่รู้ข้อเท็จจริงของ
สังคมไทยเป็นอย่างไร สังคมไทยนั้นประมาณ ๘๐%
เป็นชนบท แต่เรื่องที่เรียนเกี่ยวกับชนบทกลับมี
น้อยมาก โอกาสที่นักศึกษาจะสัมผัสกับชนบทจริงๆ
จึงไม่มี การไปค่ายหรืองานพัฒนาที่ทำงานนั้นก็เป็น
การศึกษานอกห้องเรียนที่ผิวเผินมาก ผู้ที่รู้ปัญหา
ชนบทจริงๆ ก็คือผู้ที่มาจากชนบทเท่านั้น (แต่ก็
แต่ละโอกาสที่พวกนี้จะหลุดเข้ามาในรั้วมหาวิทยาลัย
มีน้อยมากและพอเข้ามาแล้วยังถูกกลืนเสียด้วยซ้ำ)
ผลสุดท้ายชนบทไทย ก็ยังคงเป็นปัญหาที่หาคำตอบ
ไม่ได้ หรือบางครั้งคำตอบที่ได้ก็เจือปนคติของ
ฝรั่งอย่างมากมาย ทำให้จึงเป็นเช่นนั้น ทำให้
คนไทยจึงสามารถคุยกับฝรั่งในเรื่องของเขาได้ แต่
เรากลับไม่สามารถคุยเรื่องเราให้เขาฟังได้ กลับ
กลายเป็นว่าเราเก่งเรื่องฝรั่งมากกว่าเรื่องไทยเสีย
อีก คำตอบเรื่องนี้เชื่อว่าอาจารย์สอนสังคมศาสตร์
คงตอบกันได้ ในขณะที่เราเรียนรู้ความคิดของ
ฮอบบส์ มองเตสกีเออร์ อดัมสมิธ พาร์สัน หรือ
ชัมสกี แต่จะมีสักกี่คนที่รู้ความคิดของรัชกาลที่ ๕
ศรีบูรพา เทียมวรรณ หรือเทพ โชตินุชิต เรา
ศึกษาเมืองอเมริกา อังกฤษราวกับว่าเป็นเทวดาแต่
การเมืองไทยกลับไม่เป็นท่า จึงเป็นที่น่าพิจารณา
ว่าระบบการศึกษาทุกวันนี้ไม่สอดคล้องกับสภาพ
ความเป็นจริง ถ้าเช่นนั้นอะไรคือปรัชญาการศึกษา
ที่เราทำอยู่ทุกวันนี้หรือว่าจะให้เราเรียนตะวันตก
เพื่อจะได้ชื่นชมมัน จะได้ขีดเซี่ยปมด้อยของสังคม
ไทยที่เราเป็นอยู่ทุกวันนี้กระนั้นหรือ

การสอน เครื่องมือที่อาจารย์จำนวนมาก
ใช้บีบบังคับลูกศิษย์ให้เชื่อในสิ่งที่ตนสอนถึงแม้
จะมีการโจมตีถึงความไร้ประสิทธิภาพของระบบ

การสอนอย่างไร แต่ก็ยังสามารถวัดความรู้หรือความสามารถในการจำของผู้สอบได้บ้างซึ่งยังดีกว่าปล่อยให้ได้ปัญญาไปเฉยๆ จะทำให้ปัญญาหมดคุณค่าไปในสายตาชาวบ้าน เป็นการสร้างคุณค่าให้แก่ปัญญาสูงขึ้น แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่พวกสังคมศาสตร์ขณะนี้คือ ระบบการสอนและการสอบไม่ใช่เป็นสิ่งจำเป็นต่อกัน คนไม่เข้าเรียนก็สามารถสอบได้ ซึ่งบางทีก็ได้เกียรตินิยมเสียอีก มีนักศึกษาจำนวนหลายคนที่สามารถทำคะแนนสูงสุดในวิชานั้นๆ ได้โดยไม่เคยเข้าเรียนหรือบางครั้งไม่รู้จักผู้สอนเสียด้วยซ้ำ แต่เรากลับยอมรับระบบนี้ถึงขนาดให้ตั้งตลาดวิชาขึ้นมาได้ซึ่งเป็นการดูถูกวิชาสังคมศาสตร์อย่างชัดๆ ในขณะที่พวกวิศวกร แพทย์ และศาสตร์อื่น ๆ ไม่ยอมรับระบบนี้ เขาถือว่าการสอบและการสอนจะต้องสัมพันธ์กัน ผลที่ตามมาคือพวกเรียนสังคมศาสตร์จึงถูกมองโดยสายตาเหยียดๆ จากพวกเรียนวิทยาศาสตร์

ตราบใดที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับวิชาสังคมศาสตร์ไม่ยอมปรับปรุงระบบการสอนให้มีคุณภาพแล้วสักวันหนึ่งคงมาถึงที่อาจารย์เหล่านั้นมีสภาพเป็นเฟอร์นิเจอร์ประจำห้องเรียน ไม่มีคุณค่าอะไรต่อระบบการศึกษา มีหน้าที่ไว้เพียงประดับห้องเรียนเพื่อตัวว่ามันศักดิ์สิทธิ์ แต่หน้าเสี้ยมด้ายที่เฟอร์นิเจอร์นั้นมีราคาแพงเอาการอยู่ ต้องเสียค่าตกแต่งเดือนละหลายพันบาท ถ้าไม่รังเกียจสู้อาเงินจำนวนนี้ไปซื้อหนังสือใหม่ๆ ให้ห้องสมุดดีกว่า เพราะนักศึกษาเริ่มที่จะขี้เกียจฟังเทปเครื่องเก่าๆ บรรยายเรื่องซ้ำๆ ซากๆ จะตายอยู่แล้ว

“กึ่งศาล”

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จดหมายจากอินเดีย

ผมผู้หนึ่งเป็นนักศึกษาต่างแดน และสนใจในหลักธรรมคำสอนของศาสนาต่างๆ อยู่ตลอดเวลา บางครั้งผมเก็บความเศร้าสลดใจเกี่ยวกับความ

แปดเมืองของศาสนาไว้ลำพังเพียงคนเดียว เพราะไม่สามารถระบายกับใครได้ เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องซึ่งเกี่ยวกับทางด้านจิตใจ อย่างไรก็ตามก็ต้องขอพึ่งสังคมศาสตร์ปริทัศน์เป็นเครื่องระบายจิตใจในครั้งนี้อาจจะช่วยพุงสังคมไทยไว้บ้างไม่มากนักน้อย

ในปัจจุบัน ความเจริญทางด้านวัตถุมีอำนาจเหนือจิตใจมนุษย์ มนุษย์มองเห็นความเจริญทางวัตถุเหนือกว่าความเจริญทางด้านจิตวิญญาณ ศาสนาเป็นเพียงเครื่องเล่นชั่วคราวของเขาเท่านั้นทำไมผมจึงพูดอย่างนี้ ก็เนื่องจากผมได้พบข้อวิพากษ์วิจารณ์และจากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือหากินโดยผมจะยกตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

๑. ทางด้านศาสนาพุทธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของพุทธศาสนา มีนักศึกษาไทยศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งฆราวาสและบรรพชิต ผู้ที่เป็นบรรพชิตส่วนมากได้รับทุนจากรัฐบาลไทยมาศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของอินเดีย ผมเองรู้สึกเสียใจกับข้อวิพากษ์วิจารณ์ของเพื่อนต่างชาติ ที่วิจารณ์การเป็นอยู่ของภิกษุไทยในอินเดีย ในทำนองดูถูกเหยียดหยาม อย่างเช่น

๑.๑ ทำไมพระภิกษุหลายรูปด้วยกันมาศึกษาทางด้านรัฐศาสตร์ ซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพของตัวเอง ตามความเป็นจริงแล้วน่าจะศึกษาทางด้านภาษาบาลี สันสกฤต ปรัชญา ให้แตกฉานเพื่อไปปรับปรุงพุทธศาสนาในเมืองไทยให้เจริญยิ่งขึ้นไป และเขาได้ถามภิกษุรูปหนึ่งว่า “เมื่อท่านจบการศึกษาแล้วจะกลับไปทำอะไร” คำตอบก็คือว่า “ออกจากภิกษุ แล้วช่วยเหลือรัฐบาลทางด้านการเมือง” เขาถามต่อไปว่า “แล้วทำไมท่านไม่ออกจากภิกษุเสียตั้งแต่บัดนี้” คำตอบ “จะไม่ได้รับทุนการศึกษาและตอนมาอินเดียและบินกลับเมือง

ไทย จะไม่ได้ลดอัตราค่าเครื่องบินครึ่งราคา” เพื่อนคนนั้นเขาวิจารณ์ต่อไปว่า รัฐบาลไทยนี้ โง่ที่สุด ปล่อยให้ผ้าเหลืองเป็นเครื่องมือหากินของบุคคลบางจำพวก และเขาเห็นจะให้ผ้าเหลืองไม่ค่อยลงเสียแล้ว จะให้ผมแก้ตัวอย่างไรครับ

๑.๒ พระภิกษุส่วนมาก ไม่เคร่งในวินัยสงฆ์ บางครั้งเราพบพระภิกษุเดินสูบบุหรี่อย่างดูฉวย, เข้าภัตตาคาร, วันดีคืนดีจะแปลงกาย นั่งกางเกงสวมหมวกออกชมกรุงเคลือในยามราตรีกาลและสิ่งยั่วยุจิตใจ ออกขึงนกในยามค่ำคืน ขโมยเศียรพระพุทธรูป (จากการบอกเล่าของท่านเลขาของ ฯพณ ฯ ท่านเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงเคลือ) สิ่งเหล่านี้ผมไม่ทราบว่าคุณจะสงฆ์ทางเมืองไทย มีการเปลี่ยนแปลงวินัยสงฆ์กันบ้างหรือเปล่า หรือมีข้อยกเว้นพิเศษใด ๆ บ้าง ให้กับภิกษุสงฆ์ในยุคอพออดโลนี้

๒. ในคัมภีร์ศาสนาอิสลาม มีชาวมุสลิมจำนวนมากไม่น้อยทีเดียว ใช้ศาสนาอิสลามเป็นเครื่องมือในการเล่นการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสี่จังหวัดภาคใต้ โดยอาศัยคำว่า “พี่น้องมุสลิมต้องช่วยเหลือกัน” เป็นเครื่องมือในการหาเสียง โดยไม่คำนึงถึงนโยบายและอุดมการณ์ของตัวเอง มิยอมอธิบายว่าการเมืองคืออะไร ศาสนาคืออะไร ประชาธิปไตยคืออะไร การเลือกตั้งคืออะไร พวกเขาเหล่านั้นส่วนมากไม่ค่อยจะได้พิจารณาว่า บุคคลที่จะสมัครเลือกตั้งมีคุณสมบัติเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ที่จะเข้าไปเป็นปากเสียงของตัวเองในสภา สักแต่ว่า ขอให้เป็นมุสลิมเป็นใช้ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นก็มีมือที่สามเข้ายุ่งเกี่ยวกับชีวิตของพวกเขา โดยมาในรูปของมุสลิมใหม่ แรกทีเดียวเขามีอาชีพเป็นอนาถมียอยู่ที่นาประดู่ จังหวัดปัตตานี โดยพยายามเข้าถึงจิตใจของประชาชน ต่อมาเขาได้เข้ารับนับถือศาสนาอิสลามทั้งครอบครัว ชาว

มุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้ก็ให้การช่วยเหลือทางด้านต่างๆเป็นอย่างดี ในฐานะมุสลิมใหม่ ต่อมาเขาคำวรีที่จะเดินทางไปทำขี้ที่นครมัทกะห์ โดยฝ่ายสามีเดินทางไปก่อน ก็ได้รับการช่วยเหลือทางการเงินอย่างมากมาย ปีต่อมาเขาให้ภรรยาเดินทางไปอีก ก็ได้รับการช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ปัจจุบันนี้ เขามีเจตนาอันแน่วแน่ที่จะสมัครเลือกตั้งทั้งสามีและภรรยาเพราะความเป็นมุสลิมใหม่คงจะได้รับ การสนับสนุนจากพี่น้องมุสลิมเหมือนคราวที่แล้ว เมื่อถึงตอนนั้นผมเองก็ไม่มั่นใจว่า เขาเข้ามุสลิมเพื่อจุดประสงค์อันใดกันแน่ หรือว่าเขาเอาความเป็นมุสลิมใหม่เป็นเครื่องมือในการเล่นการเมืองของเขาเท่านั้นเอง ขอให้พี่น้องมุสลิมจงสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเขาต่อไป

วินิกร ยี่หวังทอง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสลามมุสลิม อินเดีย

จากฟุคหลงสู่ปิ่นเยือง

เราออกเดินทางค่อนข้างเช้าเพื่อที่จะได้กลับมาทันในคอนบ้ายและเพื่อ “ความปลอดภัย” เพื่อนร่วมงานสองคนออกเดินทางก่อนหน้าเราครึ่งชั่วโมงไปยัง หัย นิน เมืองที่ผู้คนไม่สามารถหลับได้ในยามค่ำคืนด้วยเป็นที่มั่นหมายของอีกฝ่ายหนึ่ง เรายังคิดว่าจะกล่าววลีอื่นใดได้อีกนอกจาก “โชคดีและปลอดภัย” ด้วยความรู้สึกร่วมกันว่าเราถูกห่อหุ้มด้วยปีกของความเกลียดชัง ชีวิตเพิ่มราคาและนำห้วงแทนมากขึ้น

ชั่วโมงครึ่งแรกถึงที่หมาย ปิ่น เยือง^๑ มองจากภายนอกที่นั่นเหมือนกับมีงานมหกรรม ต่อเข้าไปข้างในจึงได้สัมผัสวีรกรรมแห่งความเหนื่อยล้า ต้นหว้งปรากฏบนใบหน้าของผู้คน ชาวต่างประเทศสี่ห้าคนสาละวณกับการตั้งกล้อง จับมุม

๑. ปิ่นเยือง เป็นที่ ๆ รัฐบาลขีดให้พวกอพยพจากฟุคหลงพำนักพักพิง

เพื่อที่จะได้ภาพพระทักใจ และนำส่งเวชที่สุดสำหรับ
ความบันเทิงใจผู้คนอีกมุมโลก จะมีใครสักกี่คนที่
ร่วมรับความเจ็บปวดของผู้อื่นเหล่านี้

เจ้าหน้าที่ทั้งในเครื่องแบบและนอกเครื่อง
แบบรีบเข้ามาหักทลายความประสงค์ แม้แต่ในชั่วโมง
ของความคับแค้นทักถึงก็ต้องมีกฎเกณฑ์ ความไว
วางใจต่อสิ่งรอบๆ กับความปลอดภัย และอย่างไม่
ต้องสงสัยฝ่ายหลังกำลังชัชชระอย่างเด่นชัด

เราเดินเข้าไปในกลุ่มชน พวกเขาประมาณ
ห้าพันคน แออัดอยู่ในเพิงมุงสังกะสีและล้อมรอบ
ด้วยใบจาก เพิงเหล่านี้เป็นวัสดุจากสงคราม ใน
วิกฤตการณ์เช่นนี้นั้นก็แปรจุดประสงค์ได้อย่างไม่
ชัดเซ็น เพิงหลังหนึ่งบรรจุผู้คนเกินร้อย นับแต่
เด็กแรกเกิดจนถึงวัยที่มีจรัราชเรียกทาน อนเรียง
รายสองฝากห้อง เนื้อที่แคบๆ เป็นห้องนอน กั้น
และทำครัว

เราต้องใช้เวลาเดินทางถึงเจ็ดวันจาก *ฟุคบิน*^๒
หญิงวัยกลางคนเล่าด้วยความชื่นชม และถึงแม้ว่า
จะได้เข้ามาอยู่ในเขตที่ "ปลอดภัย" แล้ว หล่อนก็
ยังหาความสงบได้ไม่ น้ำตาลลอบเบ้าตาของหล่อน
เมื่อกกล่าวถึงลูกน้อยอีกสองคนที่จำต้องละทิ้งไว้ที่นั่น
ด้วยเด็กน้อยนั้นเดินไม่ได้ การพลัดพรากเป็นสิ่ง
ธรรมดาของผู้คนเหล่านี้ ลูกพลัดพรากจากแม่ พี่
จากน้อง ในชั่วโมงที่ทุกคนต้องต่อสู้เพื่อลมหายใจ
สุดท้ายของแต่ละคน มนุษยธรรมดูเหมือนจะห่าง
เกินไป พ่อคนหนึ่งหนีเอาตัวรอดมาเพียงคนเดียว
ทิ้งให้ลูกและเมียเผชิญชะตากรรมตามลำพังที่ฟุค
บินแต่บางทีลูกและเมียอาจโชคดีกว่าเขาก็ได้

แล้วผู้คนที่ใจบุญก็เริ่มบทบาท เงินทอง ข้าว
ปลา และเสื้อผ้าทยอยไหลมาอย่างไม่ขาดสาย ผู้
คนเรียงรายกองเสื้อผ้าเพื่อจะได้รับเป็นทานไปสัก

ชั้นเพื่อห่อหุ้มร่างกายที่ตรากรดำจากการเดินทาง
ไกลนานวัน แต่ละวันก็จะได้รับแจกข้าว น้ำ ชีวิต
จะดำเนินไปประดัง "สัตว์เลี้ยง" ง่ายๆ และสะ
ดวกเช่นนี้อีกหกเดือน หลังจากนั้นไม่มีใครให้คำ
ตอบได้ว่าจะต้องเดินทางกันไปอีกอย่างไร

คนผิวขาวดูจะผิดหวังที่ไม่ได้พบผู้คนที่บาดเจ็บ
ปางตาย พวกเขาหวังอย่างสง่างามในระชนันต์
ของยุโรปหากคนบาดเจ็บเพื่อส่งออกต่างประเทศ ผู้
คนคิวไลซ์เหล่านี้บางที่ข้างไว้เพียงสาเหตุเกินใน
ความคิด ถ้าเพียงแต่เอาค่าเดินทางของพวกเขา
มาซื้อวัคซีน ยา บางที่คนพวกนี้อาจจะได้รับประ
โยชน์อย่างจริงจัง

อีกไม่นานนักสหายซาร์ที่ตื่นเงินของคนใจบุญ
เหล่านี้จะดับดับ พวกเขาพยพเหล่านี้จะได้เริ่มเรียน
รู้ว่าไม่ว่าจะอยู่ที่ฝ่ายใดชีวิตก็ต้องเผชิญกับความ
เจ็บปวดเสมอ เพราะรัฐบาลไม่สามารถเลี้ยงดูพวก
เขาได้ตลอดชีวิต

ก่อนจากมา ชายคนหนึ่งเข้ามากระซิบว่า
"คุณรู้ไหมพวกที่อพยพมาจากฟุคบินจริงๆ นะ มี
ไม่มากหรอก แต่ที่เห็นๆ นะเป็นพวกสมทบทั้งนั้น
ก็คนมันจนๆ กันก็ต้องฉวยโอกาสกันบ้างซี"

ภายในรถใครคนหนึ่งถามว่ามันเจ็บปวดมาก
นักหรือสำหรับคนพวกนี้ในการที่จะมีชีวิตอยู่โดย
ปราศจาก "เสรีภาพ" トラบไคที่ธุรกิจของกษัตริย์
ยังไม่ยุติสิ้น ใครจะตอบได้ว่าจากบั้นเอียงแล้วเขา
จะต้องระเห่ระอน พลัดพรากจากกันไปสู่อีก

ผู้
ผู้สาวของเขา
เว่ยคนมาได้

๒. ฟุคบิน เป็นอำเภอตัวเมือง ของฟุคหลง ที่ถูกฝ่ายเว่ยคกงยึดได้เมื่อเดือนมกราคม

จดหมายจากเวียดนาม

ระยะนี้ ที่นี้ นักเขียน นักหนังสือพิมพ์ถูกจับไปมาก หนังสือพิมพ์ก็ถูกปิดไป ๕ ฉบับ อีกฉบับหนึ่งปิดตัวเองประท้วง สาเหตุใหญ่ก็มาจากการพิมพ์เอกสารโจมตีประธานาธิบดีเรื่องคอร์รัปชันรัฐบาลว่าจะฟ้อง แต่ตอนนี้บอกว่าไม่จำเป็นแล้ว (เพราะปิดหนังสือไปแล้ว) ทำเหมือนประชาชนไร้เดียงสา คงเหมือนสมัยสุโขทัย เป็นนายทที่บ้านเรากรรมัง เจ้าของหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งคือนายพลเดื่อง วัน มิน ที่เคยเป็นนายกไม่กี่เดือน และเคยสมัครรับเลือกตั้งแข่งกับเที่ยว นายพลคนนั้นตอนนี้กำลังเข้ากันได้ดีกับพวกกลุ่มพหุ คาทอลิกหัว เขา เรียกกันว่า เป็นพลังกลมที่สามของเวียดนาม นัยว่าอเมริกาสนับสนุนนายพลคนนั้นเงี่ย ๆ ส่วนเที่ยววันกำลังเตรียมการต้อนรับวสันตมาชิกที่จะมาสำรวจสถานการณ์ที่รัฐสภาจะตัดสินใจเงินช่วยเหลืออีก ๓๐๐ ล้านดอลลาร์ หรือไม่ เงินนี้มีความสำคัญมากกับรัฐบาลไซ่ง่อน สงครามที่นั่นสิ้นเปลืองมากเหลือเกิน และคนที่ต้องรับเคราะห์กรรมมากที่สุดก็คือประชาชนข้างถนนที่ถูกใช้อ้างในการต่อสู้ของทั้งสองฝ่าย ครุขจีนนี่เราเดินผ่านวัดแห่งหนึ่งขณะที่ใคร ๆ พวกนั้นฉลองเทศกาลสนุกสนานระคนหวาดกลัว เราเห็นแม่คนหนึ่งนั่งอย่างโดดเดี่ยวร้องไห้ข้างโลงศพลูกชายที่เป็นพลทหาร จากรูปลูกชายหน้าตาขงอ่อนเยาว์อย่างมาก แต่ภาพเช่นนั้นเป็นแม่โสด ครามา ของที่นี่แล้ว ถึงแม้ว่ามันจะเป็นชีวิตจริงก็ตาม

ฉันคงจะทนอยู่กับสภาพอย่างนี้ไปไม่ได้อีกนาน เพราะอึดอัดเหมือนอยู่ในกรงขังได้ แต่หวังว่าการต่อสู้ในเมืองไทย ถ้าจะเกิดขึ้นอย่าได้ทารุณกันเหมือนที่นั่นเลย ไม่ว่าจะป็นชายหรือชวา ถ้าประชาชนคนธรรมดาแม้แต่ความยากแค้นและต้องเสียสละทุกสิ่งที่มี เพื่อสิ่งที่จับต้องไม่ได้และยัง

ไม่เข้าใจแน่ชัดแล้วสิ่งนั้นมันจะมีค่าสำหรับใคร ที่วิธีการของทั้งสองฝ่ายทารุณเท่ากัน และถึงแม้ว่าฝ่ายซ้ายจะชนะ ก็อย่าหวังเลยว่าความทารุณจะลดน้อยลง คงจะเป็นนิสัยอย่างหนึ่งของคนเวียดนามที่นิยมความรุนแรง ชอบเห็นความเจ็บปวดของคนอื่น สำหรับคนที่อยู่ข้างนอกก็คิดว่าคนเวียดนามน่าเคารพ น่าคบค้า เป็นนักต่อสู้ เหล่านี้มีส่วนที่เป็นความจริงอยู่มาก แต่คนเวียดนามนี้จะคบเป็นเพื่อนสนิทใจไม่ได้ ไม่ว่าสัญชาติมีความคิดอย่างไรเกี่ยวกับชาตินี้ แต่เท่าที่เขียนมาเป็นสิ่งที่ฉันได้พบและรู้สึก อาจจะมีผิดก็ได้

ผู้สื่อข่าวประจำไซ่ง่อน
เวียดนามใต้

จดหมายจากฝรั่งเศส

ระยะนี้ชาวฝรั่งเศสรู้จักเมืองไทยมากขึ้นกว่าเดิม เพราะหนังสือเรื่อง *Emmanuelle* ไม่ทราบว่าจะได้ฉายาในใครพูดถึงหรือยัง หนังสือเล่มนี้ฉากถ่ายทำในเมืองไทยมากกว่าสามในสี่ของเรื่องทั้งหมด และมีคนไทยร่วมเล่นเป็นตัวประกอบด้วย ก่อนจะทำเป็นหนังเคยเป็นหนังสือที่ถูกเซ็นเซอร์ห้ามวางขายอยู่พักหนึ่ง บอกอย่างนี้สัญชาติคงเดาออกว่าเป็นหนังสือประเภทไหน กล่าวอย่างสั้นที่สุด *Emmanuelle* คือหนังสือ *erotique* ในบรรยากาศที่พยายามสร้างให้ *erotique*

ฉันไปดูหนังสือนี้โดยทราบเลา ๆ ว่ามีฉากทำในเมืองไทย ก็อยากดูตามประสาคนไทยคิดถึงบ้าน แต่เมื่อดูแล้วรู้สึกสับสน (*set-up*) เพราะสาเหตุ ๒ ประการ ประการแรกเป็นเพราะไม่ได้เตรียมใจไปดูหนังไป ประการที่สองเป็นเพราะหนังสือเล่มนี้ไม่ได้เสนอภาพเมืองไทยต่อผู้ชมอย่างยกย่อง ฉันจะลองวิเคราะห์ความประทับใจสองประการนี้ออกโดยละเอียด

ในด้านที่เกี่ยวกับหนังโป๊ ฉันจำได้ว่า *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* เคยคุยถึง *le dernier Tango a Paris* ที่มาร์ลอน แบรินโด แสดง ว่าเป็นหนังเรื่องหนึ่งที่คนไทยพลาดโอกาสได้ชม ฉันจะขอพูดถึงหนังเรื่องนี้สั้นหน่อย *le dernier Tango a Paris* เป็นหนังซึ่งมีฉากโป๊ (ถ้าจะตีความว่าการเห็นภาพคนเปลือย และคนแสดงบทรักขั้นสุดทำเป็นฉากโป๊) แต่มีสาระ ตามความเข้าใจของฉัน Bertolucci ผู้สร้างชาวอิตาลีคนใจกว้างกรุนแรง ๒ ฉาก มากระหน่ำความรู้สึกของคนดู ได้แก่ฉากที่มาร์ลอน แบรินโด ชมชื่น มาเรีย ซไนเดอร์ โดยการผลักกัวฝ่ายหญิงให้ยื่นหลังปะทะผนังแล้วร่วมเพศทั้ง ๆ ที่ยังยืนอยู่ กับฉากที่ชมชื่นร่วมเพศทางก้นโดยใช้เนยช่วย และในขณะที่เดียวกันก็เสนอฉากที่อันโชน นุ่มนวล เช่นฉากที่มาร์ลอน แบรินโด อาบน้ำฉาบสบูชั้ดเท้าให้ฝ่ายหญิง หรือฉากที่ทั้งสองคนแกล้งเล่นเป็นหมาป่ากับหนูน้อยเสื้อแดงอย่างในนิทาน ความรุนแรงอันนั้นได้ช่วยเน้น สีสันของความแตกต่างระหว่างความนุ่มนวลในอารมณ์ กับ ความรุนแรงในการกระทำ และ ความนุ่มนวลในการกระทำกับความรุนแรงในอารมณ์ ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ผลัดกันเกิดขึ้นในจิตใจของตัวเอกฝ่ายชายและหญิงโดยไม่เคยสอดคล้องกัน ฉันไปดูหนังเรื่องนี้ถึง ๒ ครั้ง เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่ผู้สร้างใคร่จะ “ส่งสาร” ถึงผู้ดูให้ดีขึ้น และมีความเห็นว่า เป็นหนังที่มีความงามเชิงสุนทรีย์ แต่หนังเรื่องเอ็มมานูแอลไม่มีอะไรที่ลึกซึ้งอย่างนั้น เป็นการเสนอจากการร่วมรักเกือบจะทั้งเรื่อง ถ้าสุชาติได้เห็นตัวหนังสือมาก่อนก็คงไม่แปลกใจ เพราะตามเนื้อเรื่องในหนังสือเอ็มมานูแอล เป็นบันทึกประสบการณ์ทางเพศ (หรือประสบการณ์ ?) โดยที่ไม่มีอารมณ์ขันลงต่อประสบการณ์เหล่านั้นเลย ของเมียนักการทูตชาวฝรั่งเศสคนหนึ่งซึ่งเดินทางติดตามสามีมาเมืองไทย แม่เอมมานูแอลก็เลยนอนตะไปหมดไม่ว่ากับใคร เช่นผู้หญิง

ฝรั่งด้วยกัน นักมวยไทย คนชิว และไม่ว่าที่ไหน เช่นบนเครื่องบิน ที่เวทีมวย ในโรงยิม ฉันจะไม่เล่ารายละเอียดมากกว่านี้เพราะก็คงเหมือนหนังโป๊ธรรมดาๆ ไม่น่าจะเขียนส่งมาทางเครื่องบินให้อ่าน มีคนไทยบางคนมองไปคนละแนวกับฉันคือเขาเห็นว่าหนังเรื่องนี้มุ่งจะเสนอภาพเมืองไทยโดยอาศัยเรื่องราวของเอมมานูแอลเป็นตัวกลางเท่านั้น เพราะฉะนั้นตัวเรื่องราวของเอมมานูแอลก็ไม่น่าจะมีความหมายอะไร ส่วนคนฝรั่งเศษบอกว่าเขาดูในแง่หนังโป๊ หนังเรื่องนี้เหลวไหล ไร้สาระมาก

ในด้านที่เกี่ยวกับว่า หนังเรื่องนี้ไม่ได้เสนอภาพเมืองไทยต่อผู้ชมอย่างยกย่อง เป็นด้านที่ฉันตั้งใจจะพูดถึงมาก ระยะเวลาเป็นระยะที่ชาวยุโรปนิยมไปเที่ยวตะวันออกไกลกัน เมืองในฝันของนักท่องเที่ยวก็คือกรุงเทพฯ ผู้สร้างหนังเรื่องนี้ (ซึ่งฉันจำชื่อไม่ได้เพราะไม่ชอบมัน) ก็รู้ใจตลาด จึงได้ผลิตหนังเรื่องเอมมานูแอลออกมาเรียกความสนใจคนดูพูดในแง่เทคนิคการถ่ายทำ มีภาพที่เกี่ยวกับทิวทัศน์และมุมมอง ๆ ของบ้านเราหลายภาพ นับเป็นข้อดีข้อเดียวของหนังเรื่องนี้ก็ว่าได้ แต่ด้วยการเสนอนั้น ทำให้ฝรั่งคิดว่าบ้านเมืองเราป่าเถื่อน คล้าย ๆ กับที่หนังเรื่อง *The King and I* เคยถูกเซนเซอร์ที่บ้านเรา ต่างกันตรงที่ว่านอกจากความป่าเถื่อนยังเป็นดินแดนแห่งตลาดทางเพศ ฉากที่ฉันพอจำได้ก็มีเช่น ฉากที่สามีเอมมานูแอลไปอาบอบนวดกับเพื่อนชาย มีการพูดคุยว่าผู้หญิงนัดที่นั่นชวนไปนอนต่อได้ (ซึ่งก็คงจะจริงของเขา) ต่อจากนั้นก็มิฉีกสามีพาเอมมานูแอลชมกรุงเทพฯ ฝรั่งมักไม่ชอบชมถนนหนทาง ๆ อย่างราชดำเนิน แต่ชอบไปชมตลาดโป๊เบ๊ ยาสเอมมานูแอลเลยได้เห็นภาพแจ็กกำลังเชียดคอไก่เลือดพุ่งกระฉูดออกมา แล้วแจ็กก็

หัวเรือแฉะพื้นอย่างโหดเหี้ยม ในขณะที่เอ็มมานูแอลกำลังจะเป็นลมเพราะความหวาดเสียวก็มีความรุนแรงอื่น ๆ รุมล้อมเข้ามา เช่น เด็กชายพวงมาลัยตอกไม้สอดข้างถนนที่กรูกันเข้ามาแย่งขายรอบ ๆ รถ ผู้คนที่มุ่งกันเข้ามาอย่างบ้าเถื่อนเหมือนคนป่าอาฟริกกัน ฯลฯ

คนแสดงฝ่ายไทยที่แสดงในเรื่องนี้รับบทตัวประกอบย่อย ๆ เช่น ตัวคนใช้ในบ้าน ซึ่งก็เป็น การแสดงภาพคนใช้ไทยไว้ ๆ กล่าวคือ มีคนใช้หญิง ๓ คน ชาย ๑ คน ผู้หญิงทั้งสามคนแต่งชุดไทยเรือนต้นสีชมพูเหมือนกันหมด เข้าวินมากี่ให้ สวัสดิ์นาย พอจะตกข้าวให้นายก็ให้ เภวน้ำออกมาเสิร์ฟแขกก็ให้ ก่อนนอนก็ให้ แต่ในขณะที่มารยาทแสนดีอย่างนี้ก็กลับแอบดูนายหญิงกับนายชายนอนด้วยกันในมุ้ง แล้วคนใช้ชายหญิงก็วิ่งไปปล้ำปล้ำกันเองหลังกองฟางหลังจากแอบดูนาย

อีกสองฉากซึ่งเสนออย่างธรรมดาสามัญ เหมือนกับว่าจะหาพบได้ทุกหัวถนนในกรุงเทพฯ คือ ฉากฟลอร์โชว์ในไนท์คลับและฉากโรงยิม ฉากแรกมีผู้หญิง ๒ คนเต้นฟลอร์โชว์ไม่ใช่ชนิดเปลื้องผ้าธรรมดา แต่เป็นชนิดแสดงบทร่วมเพศกันแล้วมีลีลาฟลอร์โชว์ต่างๆ เช่น การสูบบุหรี่ทางกันให้พ่นควันออกมาได้ มีบางคนบอกว่าฉากนี้ไปถ่ายที่ฮ่องกง ไม่ทราบว่าเป็นจริงแค่ไหน ส่วนฉากในโรงยิมก็มีคนมากมายทั้งแก่หนุ่มนอนสูบฝิ่น

กันอย่างมีความสุข เอ็มมานูแอลเข้าไปในโรงยิมฝิ่นลองสูบกับเขาแล้วก็นอนกับชายคนหนึ่งทีนั้นฉากสุดท้ายคือฉากที่เอ็มมานูแอลไปดูเขาชกมวยไทยที่ค่ายมวย หลังจากดูเสร็จก็นอนกับนักมวยที่ชกชนะข้าง ๆ เวทีต่อหน้ากองเชียร์นั่นเอง

ฉากเหล่านี้เป็นฉากที่ได้รับความร่วมมือจากคนไทย ไม่รู้ว่าผู้ให้ความร่วมมือตระหนักหรือเปล่าว่่าตนกำลังทำอะไร อาจจะทำเพราะความรู้อะไรไม่ถึงการณ์ หรือเพราะเห็นแก่สิ่งตอบแทน แต่นั่นก็เป็นเหตุผลส่วนตัว หันมาพูดถึงในแง่ทางการ สุชาติทราบบ้างไหมว่า บ้านเรามีมาตรฐานอะไรบ้าง ถ้ารับการอนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ในเมืองไทย หรือว่าไม่มีเลย เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับชื่อเสียงของเมืองไทยโดยตรง แต่เราไม่ป้องกันความเข้าใจผิดก็น่าเสียดาย ฉะนั้นแน่ใจว่าหนังเรื่องนี้จะไม่ได้ฉายที่เมืองไทยเพราะเป็นหนังชนิดที่ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีเข้าชม คนไทยก็เลยไม่รู้ตัวกันว่า ฝรั่งเศสยกกองมาถ่ายหนังที่เมืองไทย จึงคนไทยเล่นประกอบนิด ๆ หน่อย ๆ แล้วกลับมาฉายให้ฝรั่งดูด้วยกันดูที่บ้านเมืองเราแค่นั้น ฉันทุอย่างนี้ สุชาติคงไม่หาว่าฉันทร์ชาติอย่างชนิด Chabviniste อย่างที่เขาว่า ๆ กันนะ

เอส. พี.
ฝรั่งเศส

ประเทศไทยกับสถานะสงครามกลางเมือง

ในขณะที่กลุ่มการเมืองฝ่ายซ้ายในอินโดจีน กำลังถูกรบด้วยกำลังอาวุธได้ชัยชนะทั้งในเขมรและเวียดนาม กลุ่มการเมืองฝ่ายสังคมนิยมและขบวนการนักศึกษา—ประชาชนในประเทศไทยก็ได้เปิดโครงการเข้าครอบงำของมหาอำนาจต่างชาติ เบ็ดเตล็ดการขับไล่วุฒิสภาอเมริกา เวียดนามให้ยกเลิกสัมพันธไมตรีกับอเมริกา อีกทั้งได้เปิดเผยการปฏิบัติงานผิดพลาดของหน่วยงานรัฐบาลที่ทำการปราบปรามประชาชน สืบเนื่องมานับตั้งแต่กรณีบ้านนาทราย บ้านนาหินกอง จนกระทั่งถึงกรณีถล่มเขาเผาลงถึงที่จังหวัดพัทลุงและสุราษฎร์ธานี เป็นลำดับเรื่อยมา การเปิดโปงดังกล่าวนี้ทำให้กลุ่มการเมืองฝ่ายสังคมนิยมและขบวนการนักศึกษา—ประชาชนมีความต้องการให้ยุบเลิกหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการปราบปรามประชาชน และยกเลิก พรบ. ว่าด้วยการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์ อีกทั้งเรียกร้องให้จำกัดเขตการประกาศใช้กฎอัยการศึกควบคู่ไปกับยุติการแทรกแซงของมหาอำนาจต่างชาติ ถ้าหากเราพิจารณาตามประเด็นดังกล่าว รัฐบาลผสมของ มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และกลุ่มอิทธิพลในกองทัพบกไทยก็เริ่มแสดงท่าทีบางอย่างของตนออกมาให้เห็นแน่ชัด เริ่มต้นจากประวิงการถอนฐานทัพอเมริกาโดยอ้างสถานการณ์อันไม่น่าไว้วางใจของประเทศในอินโดจีน ยกมือผ่านประกาศการใช้กฎอัยการศึกต่ออีก ๑ ปี และไม่เห็นด้วยกับการยกเลิก พรบ. ว่าด้วยการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ท่าทีดังกล่าวเมื่อพิจารณารอบด้าน เราสามารถสรุปได้เป็นนัยว่า รัฐบาลผสมชุดนี้ต้องการให้มันโยบายในการปราบปรามกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้ามกับตนด้วยกำลังอาวุธต่อไปนั่นเอง ดังนั้น การปะทะกันของทหารฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่ห้วยโก๋นเมื่อไม่นานมานี้ จึงได้รับการประโคมข่าวอย่างใหญ่หลวง เราไม่ปฏิเสธว่าไม่มีปะทะกันของทั้งสองฝ่าย เพราะมันเป็นเรื่องจริงและมีอยู่เสมอไม่ขาดสาย แต่เราก็เห็นว่าการสร้างสถานการณ์และการประโคมข่าวเกินกว่าเหตุของรัฐบาลเพื่อลบล้างข้อเสนองานของกลุ่มการเมืองฝ่ายสังคมนิยมและขบวนการฝ่ายก้าวหน้าของนักศึกษา—ประชาชน ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ควรเป็นไปได้ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบว่า “การปราบปรามคอมมิวนิสต์” ด้วยกำลังทหารนั้นได้เริ่มอย่างรุนแรงมาก่อนหน้าเกือบ ๑๐ ปีแล้ว กองทัพบกไทยเคยใช้ยุทธวิธีทั้งระเบิดนาล้ำและไปรษณีย์ระเบิด ยิงปืนใหญ่ บินลกร และใช้เครื่องบินที่-๒๘ ทั้งระเบิดทำลายหมู่บ้านที่ได้ข่าวว่าฝ่ายปฏิปักษ์อาศัยอยู่จนรบเป็นหนักตอลมาแล้ว เช่นที่ยุทธการภูหินร่องกล้า ซึ่งปรากฏว่ายุทธการครั้งนั้นแทนที่จะกวาดล้างฝ่ายคอมมิวนิสต์ให้หมดสิ้น กลับทำให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์กลายเป็นศัตรูกับรัฐบาลมากขึ้น ในจังหวัดภาค

เหนือยุทธวิธีการปราบอย่างรุนแรงเดาสุ่มทำให้ชาวเขากลายเป็นผู้ลี้ภัยลงมาอยู่ที่ราบเพิ่มขึ้นมากกว่า ๑๕,๐๐๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ในจังหวัดภาคอีสาน การปราบปรามอย่างรุนแรงโดยกองทัพภาคที่ ๒ นับตั้งแต่ ๗ ปีที่แล้วมาถึงปัจจุบัน เฉพาะที่ตำบลนาคแห่งเดียว แทนที่จะทำให้จำนวนผู้ก่อการร้ายหรือทหารป่าลดน้อยลง กำลังพลของฝ่ายนั้นกลับขยายมากขึ้นเรื่อย ๆ มิได้ลดลงแต่อย่างใด ภายหลังจากปฏิบัติการครั้งใหญ่ของกำลังฝ่ายรัฐบาลเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘, ๒๕๑๑ และ ๒๕๑๐ ได้มีผู้วิจัยผลการปราบปรามโดยให้ความเห็นว่าไม่เพียงฝ่ายทหารป่าจะขยายกำลังขึ้นเท่านั้น หากฝ่ายนั้นยังมิได้หลบซ่อนอยู่ตามป่าเขาอย่างที่เข้าใจกันอีกด้วย เพราะได้เข้ามามีฐานปฏิบัติการสำคัญอยู่ที่ชาวบ้านนั่นเอง และการปราบปรามแบบเดาสุ่มนั้นได้ ทำให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์สามารถเคลื่อนที่เข้าไปจัดตั้งองค์การทางการเมืองในช่องว่างระหว่างรัฐบาลกับประชาชนได้เป็นผลสำเร็จ หรือแม้ในจังหวัดภาคใต้ การปราบปรามเช่นในกรณี อังแดง ก็เร่งเร้าให้ประชาชนมองเห็นความผิดพลาดของฝ่ายรัฐบาลมากขึ้น สถานการณ์ที่จะเกิดสงครามกลางเมืองขึ้นในเมืองไทยจึงอาจมีทางเป็นไปได้ เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในเวียดนาม ลาว และเขมร เว้นแต่ว่ารัฐบาลจะไหวตัวทันและสามารถแก้สถานการณ์ได้ทันเวลา โดยไม่ต้องใช้วิธีการปราบปรามแบบเดาสุ่มรุนแรง แต่หันมาใช้วิธีการทางการเมืองมากขึ้น เงื่อนไขระบอบกันมิให้เกิดสงครามกลางเมืองลุกลามยึดเชื้อโดยคนไทยฆ่าคนไทยด้วยกันเองนั้น เราเห็นว่าข้อมขึ้นอยู่กับการที่ฝ่ายรัฐบาลกลางจะมั่นนโยบายแน่วแน่ในทุกประการมากขึ้นเพียงใด และมีโครงการที่มองเห็นผลมากกว่ามาสนองสนองประชาชนในทุกกลุ่มทุกภาคได้ทันกาลหรือไม่เพียงใด เพราะสถานการณ์สงครามกลางเมืองที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปไม่ว่าจะในประเทศไทย หรือประเทศใดก็ตามย่อมขึ้นอยู่กับการไข ๓ ประการคือ

๑. การครอบงำจากมหาอำนาจต่างชาติ
๒. โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดช่องว่างและความแตกต่างภายในชาติ และ
๓. การตกอยู่ในระบบการเมืองแบบเผด็จการ

เงื่อนไขทั้ง ๓ ประการจะเห็นได้ว่าเงื่อนไขข้อแรกนั้น ครอบงำที่เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศไทยตกอยู่ในการครอบงำของต่างชาติ ย่อมเป็นไปได้ ที่เราจะแก้ปัญหาเอกราชของชาติและความเดือดร้อนของประชาชนส่วนรวม ถ้าหากจะพิจารณาบทบาทของมหาอำนาจตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาแล้ว ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ มหาอำนาจชาตินี้ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและท่าทีทางการเมืองโลกอย่างเห็นได้ชัด นับตั้งแต่การเข้าแทรกแซงในอินโดจีน คิวบา ซิดี กัวเตมาลา อินโดนีเซีย กรีซ ไชปรัส ตลอดจนประเทศในตะวันออกกลาง การเป็นประเทศนายทุนผูกขาดทำให้สหรัฐดำรงความรุ่งเรืองของตนอยู่ได้ โดยการเข้าไปกอบโกยผลประโยชน์ของประเทศด้อยพัฒนา ทำให้ประเทศนั้นขยาดและพิจารณาทางความคิด การที่สหรัฐฯ ดึงเอาประเทศไทยไว้เป็นสัมพันธมิตรและฐานทัพสำคัญในสงครามอินโดจีน ตลอดจนอภิปริยาที่แสดงว่าตนยินดีที่จะใช้แผ่นดินไทยทำการรบและตั้งกองทหารของตนต่อไปอย่างไม่มีกำหนด (เช่นกล่าวทำนองว่าต่อให้เดินขบวนขับไล่เป็นแสนเหมือนเมื่อเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ก็ไม่มีมีความหมาย) ย่อมทำให้เรายากต่อ การวิเคราะห์ว่าอเมริกาต้องการอะไรกันแน่ แต่ที่เรารู้แน่ชัดประการหนึ่งก็คือ การปฏิบัติทางระบอบประเทศเพื่อนบ้าน การทำร้ายครอง และการปฏิบัติกลับโดยหน่วยคอมมิวนิสต์ (เช่นในกรณีให้ทุนให้มีการรัฐประหาร) ย่อมทำได้ง่ายขึ้นและราคาถูกลง ดังนั้นเงื่อนไขการครอบงำจากต่างชาติ (ไม่ว่าอเมริกาหรือชาติ

(อ่านต่อหน้า ๒๑๑)

ข้อสังเกตเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของไทย*

เขียน ธีระวิทย์

นโยบายต่างประเทศคืออะไร นโยบายต่างประเทศคือระบบของกิจกรรมของรัฐที่ใช้เปลี่ยนพฤติกรรมของรัฐอื่นให้เป็นที่ไปตามความต้องการของตน หรือเป็นระบบของกิจกรรมของรัฐที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้เป็นที่ไปตามภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ กิจกรรมดังกล่าวของรัฐย่อมมีเป้าหมายที่จะให้เกิดผลซึ่งเป็นผลอันพึงปรารถนา

รัฐดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเช่นเดียวกับกิจกรรมอื่น ๆ โดยมีคนจำพวกหนึ่งรับผิดชอบ คนจำพวกนี้เรียกกันว่า “ผู้กำหนดนโยบาย” แต่ผู้กำหนดนโยบายจะตัดสินใจอะไรโดยอิสระก็ไม่ได้ พวกเขาต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ มากมาย ทั้งนี้เพราะพวกเขาต้องทำในนามของชุมชน

---

* บทความนี้เขียนเสร็จก่อนการจัดตั้งรัฐบาลเสนีย์ ปราโมช

ใครเป็นผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศของไทย ผู้กำหนดนโยบายมีจำนวนจำกัด พวกเขาทำหน้าที่คล้าย ๆ กับพ่อค้าในตลาด พวกเขามีสิทธิที่จะซื้อหรือไม่ซื้อ “ผลิตภัณฑ์นโยบาย” ที่ “ลูกค้าด้านนโยบาย” ต่าง ๆ แข่งขันกันเสนอขายให้ มีสิทธิที่จะขายหรือไม่ขาย “ผลิตภัณฑ์นโยบาย” ให้กับ “ลูกค้าด้านนโยบาย”

คนกลุ่มดังกล่าวได้แก่ใครบ้าง ถ้าจะให้ระบุสถาบันก็ได้แก่รัฐบาล ตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี ค.ศ. ๑๙๓๒ เป็นต้นมา ไทยมีรัฐบาลทหารเกือบตลอด กล่าวคือ มีทหารเป็นผู้นำของรัฐบาลเกือบตลอด นอกจากนั้นรัฐบาลยังประกอบด้วยรัฐมนตรีที่เป็นนายทหารในอัตราส่วนสูง รัฐมนตรีกลาโหม (ซึ่งตามประเพณีการปกครองของไทย ถือกันว่าเป็นทายาทของตำแหน่งรัฐมนตรี) ก็เป็นทหารตลอดมา บุคคลอีกตำแหน่งหนึ่งที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายต่างประเทศมากก็คือ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ตำแหน่งนี้ตกอยู่แก่ฝ่ายทหารตลอดมา บุคคลนี้ถึงแม้จะไม่มีตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีแต่ก็ได้เข้าประชุมร่วมกับคณะรัฐมนตรีเป็นประจำ บุคคลอีกตำแหน่งหนึ่งในคณะรัฐมนตรีที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายต่างประเทศมากก็คือรัฐมนตรีต่างประเทศ ในประเทศประชาธิปไตยทั้งหลายมักถือว่าบุคคลนี้มีความสำคัญมากที่สุดในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ

แต่ของไทยนั้นมิได้เป็นเช่นนั้น เขามักถูกครอบงำโดยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทั้งหลายที่เป็นฝ่ายทหาร อดฐานะมาทำหน้าที่ตัดสินเรื่องพิชิตการทูตมากกว่า บางตอนรัฐบาลทหารให้มีรัฐมนตรีต่างประเทศเป็นพลเรือน แต่แต่งตั้งนายทหารที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีกลาโหมไว้ใจได้เข้าไปเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการ เราเคยมีพลเรือนที่เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศเป็นเวลานานสองคน คือ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากรณ์ จอมพลป. พิบูลสงคราม ให้เกียรติและยกย่องพระองค์ แต่พระองค์ทรงดำเนินกิจการต่างประเทศตามกรอบที่จอมพลป. พิบูลสงคราม ตีกรอบเอาไว้ พ.อ. พิเศษถนัด คอมันตร์ ถือได้ว่าเป็นพลเรือนท่านรับใช้นายถนอม กิตติขจร เป็นเวลานาน นายกรัฐมนตรีถนอม กิตติขจร ให้เกียรติและยกย่องท่าน และท่านก็รับใช้รัฐบาลทหารอย่างซื่อสัตย์ แต่ในระหว่างที่ท่านดำรงตำแหน่งอยู่นั้น รัฐบาลทหารก็แต่งตั้งให้นายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่นายกรัฐมนตรีไว้ใจให้เข้าไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ นอกจากนั้นรัฐมนตรีมหาดไทย (บางทีก็เป็นรัฐมนตรีกลาโหม) ก็แสดงตัว (เช่น พุด) เหมือนกับรัฐมนตรีต่างประเทศอีกคนหนึ่ง เมื่อจอมพลถนอมปฏิวัติยึดอำนาจจากตัวเองในเดือนพฤศจิกายน ๑๙๗๒ ท่านเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศเสียเอง แล้วให้พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นรัฐมนตรีช่วย นั่นก็คือทหารควบคุมการต่างประเทศโดยตรง มิใช่คุมทางอ้อมตั้งแต่

ก่อน จอมพลถนอมอ้างว่า “ เพราะกิจการต่าง ประเทศปัจจุบันผันผวนและเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว มาก การเมืองการทหารและการต่างประเทศจะ ต้องดำเนินไปพร้อมกันอย่างถูกต้อง ”^๑ นอกจากนั้นยังอ้างว่ามีคอมมิวนิสต์คุกคามไทย

• รัฐบาลสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นรัฐบาลชั่วคราวซึ่งตั้งขึ้นแกสถานการณ์ชั่วคราว มีนายกรัฐมนตรีเป็นพลเรือน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นนายทหารนอกราชการ มีรัฐมนตรีต่างประเทศเป็นพลเรือน แต่ก็มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศที่เป็นทหาร ประกอบกันเป็นคนสร้างข่าว ซึ่งผิดกับรัฐมนตรีต่างประเทศซึ่งสงบเสงี่ยม ทำให้คล้ายกับว่ารัฐมนตรีช่วยว่าการสำคัญกว่า กลุ่มชนกลุ่มใหม่ที่เพิ่งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนโยบายต่างประเทศบางประการภายหลัง ๑๔ ตุลาคม ๑๙๗๓ ก็คือรัฐสภา แต่บทบาทของรัฐสภาอยู่ที่การออกกฎหมายเท่านั้น เช่นกฎหมายยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๕๓ ว่าด้วยการห้ามค้าขายกับจีน เป็นต้น เคยมีสมาชิกรัฐสภากลุ่มหนึ่งต้องการออกกฎหมายจำกัดอำนาจของรัฐบาลในการอนุญาตให้ทหารต่างชาติตั้งฐานทัพอยู่ในแผ่นดินไทย แต่ก็ไม่ผ่านสภา/ ประเทศไทยไม่มีประเพณีในการให้รัฐสภามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ

จะอย่างไรก็ตาม ฝ่ายทหารยังมีอำนาจไว้ได้

ขั้นสุดท้าย ทั้งนี้เพราะทุกครั้งที่ฝ่ายทหารยึดอำนาจจากรัฐบาล หรือยึดอำนาจจากกระทรวงต่างประเทศ ก็มักอ้างว่ามีคอมมิวนิสต์คุกคามราวกับว่าการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์นั้นทหารเท่านั้นทำเป็น ทหารจึงผูกขาดความเข้าใจในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ เนื่องจากพวกเขาถือว่าความมั่นคงของชาติคือการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ฉะนั้นพวกเขาจึงผูกขาดอำนาจการตัดสินใจนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ

ลักษณะทั่วไป ของผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศของไทย ผู้กำหนดนโยบายมีพื้นเพแตกต่างกัน มีค่านิยมแตกต่างกัน พวกเขาเป็นผู้ตีความ หรือให้คำนิยามเกี่ยวกับผลประโยชน์ ของชาติตามความถนัดหรือตามพื้นเพของพวกเขา ลักษณะเด่นของผู้กำหนดนโยบายของไทยที่น่าสนใจคือ

๑. มีความคิดแบบทหารและไว้ตัวแบบข้าราชการ นี่เป็นส่วนผสมของอิทธิพลของทหารกับข้าราชการกระทรวงต่างประเทศ ค่านิยมของบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมมาจากฝ่ายทหารนั้นมีความแตกต่างจากค่านิยมของบุคคลที่มีพื้นเพมาจากฝ่ายพลเรือนอยู่บ้างโดยเจ้าตัวไม่รู้สึก ทหารนั้นรักชาติวิญญ์เคร่งครัด มีความเฉียบขาด นายทหารชั้นผู้ใหญ่ไม่เคยบงการให้ทหารผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทำตามคำสั่งได้จนเคยชิน ฉะนั้นพวกนี้จะไม่ค่อยมีความอดทนต่อการแก้ปัญหาด่าง ๆ

๑. เดลินิวส์ ๒๖ ธ.ค. ๒๕๑๕, หน้า ๑, ๑๖

โดยวิธีการอะลูมอล่วย พวกนักถนัดที่จะแก้ปัญหา
ทางการเมืองโดยวิธีการทหาร ไม่ว่าจะเป็นการ
เมืองภายในหรือการเมืองระหว่างประเทศ อีกประ
การหนึ่ง ในการแก้ปัญหาทางการเมืองนั้นทหาร
ถนัดที่จะใช้กลเม็ด (strategy) โดยมองประเทศ
ต่างๆ เป็นฝ่ายเราฝ่ายเขา ถ้าไม่เป็นเราแล้วฝ่าย
ก็เป็นศัตรูหรืออาจเป็นศัตรูในอนาคต (potential
enemy) การติดต่อกับศัตรูหรือชาติที่อาจเป็น
ศัตรูใช้กลเม็ดทำสงครามในสนามรบ ส่วนคนที่มี
พื้นเพมาจากกระทรวงต่างประเทศนั้นมักเป็นคน
หัวนอก ได้รับการศึกษาอย่างดี มีความสามารถ
และได้รับความสำเร็จในชีวิตราชการอย่างสูง
เจ้าตัวจะรู้สึกหรือไม่ก็ตาม แต่มักจะวางท่าเป็นผู้
รู้ (elitism) เพราะพื้นเพในความเก่งของตัว
ทำให้เป็นเช่นนั้น นอกจากนั้นยังมีที่ท่าอนุรักษ์
นิยม (conservatism) ชอบรักษารูปร่างะคงที่
ทั้งนี้คงจะเป็นเพราะการได้เต้าขึ้นไปสู่ความสำ
เร็จโดยผ่านระบบราชการเป็นเวลานาน ได้สร้าง
ความมั่นคงในฐานะของตัวเป็นอย่างดี กล่าว
โดยสรุปทั้งผู้ที่มีพื้นเพมาจากทหารและที่มีพื้นเพ
มาจากกระทรวงต่างประเทศไม่มีความสนใจที่จะ
ปรับปรุงนโยบายของชาติให้เข้ากับสภาพแวดล้อม
เพราะไม่คิดว่าสิ่งที่ตนได้ทำไปมีข้อบกพร่อง แต่
นิยมคิดว่าต่างชาติผิด การทำให้ต่างชาติเปลี่ยน
นโยบายนิยมใช้แบบกลยุทธ์ในสนามสงคราม

วิธีการแบบนี้ทำให้ไทยมีศัตรูมาก โดย
ลักษณะภูมิประเทศและนิสัยใจคอของคนไทยแล้ว

ประเทศไทยอยู่ในฐานะที่จะปรับปรุงตัวให้ยืนอยู่
ในเวทีการเมืองของโลกอย่างมีศักดิ์ศรี ในขณะที่
ที่เป็นมิตรกับทุกประเทศได้ การที่มีได้เป็นเช่น
นั้นเพราะนโยบายและการทูตของไทยถูกกำหนด
โดยคนที่มีแนวความคิดบีบ เน้นหนักการรักษา
ความมั่นคงโดยวิธีการทหาร คำนึงถึงปัจจัยด้าน
เศรษฐกิจ สังคม และการทูตน้อยเกินไป

๒. ผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศมิได้แบ่ง
แยกหน้าที่กันอย่างแน่นอนแต่อย่างใด พวกเขา
ทำงานกันเสมือนหนึ่งเป็นกิจกรรมของครอบครัว
ตัวอย่างเช่น รัฐบาลยอมให้ทหารสหรัฐเข้ามาใน
ประเทศหลายรุ่นโดยไม่ต้องมีข้อตกลงกันเป็น
ลายลักษณ์อักษร สหรัฐมาสร้างสนามบินในไทย
ประมาณ ๗ แห่ง เพื่อการสงครามในอินโดจีน
และใช้สนามบินดังกล่าวโดยไม่มีข้อตกลงกันเป็น
ลายลักษณ์อักษรแต่ประการใด เข้าใจว่าผู้แทน
ทางการทูตของสหรัฐตกลงกับนายทหารผู้มีอำนาจ
ของไทยแบบ “เป็นกันเอง” ตัวอย่างเช่น เมื่อ
General Evans, Commander of the US
Military Assistance Command ในประเทศไทยต้องการให้ความช่วยเหลือด้านการทหารแก่
ประเทศไทย ๑๕ ล้านดอลลาร์ โดยมีเงื่อนไขให้
ไทยออกสมทบอีก ๒๐ ล้านดอลลาร์ ในปี ๑๙๗๒—
๑๙๗๓ ก็ทำโดยการเขียนจดหมายถึงพลอากาศ
เอก ทวี จุลละทรัพย์ (๑๓ มีนาคม ๑๙๗๒) ก็มี
ผลทำให้รัฐบาลรับความช่วยเหลือโดยเอาเงินราช

การลับ ๔๓๐ ล้านบาทไปสมทบ^๒ ที่จริงไทยส่งทหารไปรบในเวียดนามก็ดี ในลาวก็ดี และช่วยฝึกทหารและช่างให้แก่เขมรของรัฐบาลลอนดอนเขมรก็ดี เป็นเรื่องที่ผู้นำฝ่ายทหารตกลงกับตัวแทนของสหรัฐอเมริกาในไทยแบบกันเอง

พฤติกรรมดังกล่าวเป็นภัยต่อคนไทยโดยส่วนร่วม ประการแรก ทหารขาดความรู้ที่จะหยั่งถึงผลร้ายที่จะตามมาในระยะยาว ประการที่สอง ผลประโยชน์ของชาติไม่ใช่ผลประโยชน์ของครอบครัวที่จะให้ใครคนใดคนหนึ่งหรือชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเอาไปทำอะไรได้ตามใจชอบ

๓. ผู้กำหนดนโยบายของไทยมีจิตใจต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดเป็นต้นมา พวกปฏิวัติมักเป็นพวกคอมมิวนิสต์ ฉะนั้นผู้นำของไทยจึงต่อต้านพวกปฏิวัติด้วยเหตุที่ผู้นำไทยไม่เห็นใจพวกคอมมิวนิสต์และนักปฏิวัติ อาจจะเป็นเพราะไทยไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของชาติอื่น จึงร่วมมือกับชนชั้นปกครองของชาติอื่นและจักรวรรดินิยมอย่างสนิท

ผู้กำหนดนโยบายอาศัยข้อมูลจากไหน ผู้กำหนดนโยบายของไทยก็มักถือว่า นโยบายต่างประเทศเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความรู้โดยเฉพาะ ประชาชนทั่วไปไม่รู้ ฉะนั้นจึงไม่ค่อยฟังความคิดเห็นของประชาชน แต่รับฟังความเห็นของคนที่มีฐานะพิเศษบางจำพวก กล่าวในเชิงทฤษฎีว่าด้วยการกำหนดนโยบายต่างประเทศก็คือ ชุม

มุมนโยบายต่างประเทศ (foreign policy community) ของไทยแคบมาก ผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศไม่ค่อยยอมซื้อผลิตภัณฑ์นโยบายต่างประเทศ (foreign policy product) จากประชาชนคนไทยโดยทั่วไป สื่อมวลชนทั้งหลายมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่างประเทศน้อยมาก

ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ข้อมูลที่ใช้ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศที่สำคัญที่สุดมาจากอเมริกา ถัดลงไปได้แก่ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง บุคคลอีกจำพวกหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศบ้างเล็กน้อยได้แก่ นักวิชาการในสถาบันการศึกษาชั้นสูง

(๑) อเมริกามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่ผู้กำหนดนโยบายอย่างไร เรื่องนี้ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงให้ลึกซึ้งจึงเห็นชัด ในหน่วยงานสำคัญ ๆ ของชาติที่มีหน้าที่รักษาความมั่นคงของประเทศ คือหน่วยต่าง ๆ ในกระทรวงกลาโหม สภาความมั่นคงแห่งชาติ กรมประมงช่าวกลาง ข้อมูลที่เป็นเอกสารมักจะเป็นผลผลิตของหน่วยงานของอเมริกา บางที่สถานทูตอเมริกาก็อาจส่งคนของตน (ในฐานะ "ผู้เชี่ยวชาญ") ไปบรรยายสรุป (brief) ให้เจ้าหน้าที่ชั้นสูงของไทยฟัง หน่วยสืบราชการลับกลางของอเมริกา (CIA) ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ทั้งนี้เพราะหน่วยนี้มีเอเย่นต์สืบข่าวอยู่ทั่วไปใน

^๒. *Nation*, July, 12, 1974 p. 3

โลก พร้อมทั้งมีอุปกรณ์การสืบความลับอย่างทันสมัย (เช่นใช้ดาวเทียมเป็นต้น) เมื่อเป็นเช่นนั้นพม่าอ้างแก่ผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของไทยว่าเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการสืบความลับ (intelligent source) คนไทยก็มักเชื่อ ตัวเองไม่มีวิธีการตรวจสอบว่าข้อมูลที่เขานำให้นั้นเชื่อถือได้เพียงใด ในกระทรวงต่างประเทศก็เช่นเดียวกันต้องพึ่งเอกสารที่อเมริกาผลิตออกมาให้เป็นส่วนมาก ส่วนการให้ “ผู้เชี่ยวชาญ” อเมริกันมาบรรยายสรุปให้ นั้น ทำน้อยกว่าในหน่วยทหาร ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเจ้าพนักงานชั้นสูงในกระทรวงต่างประเทศสามารถอ่านเอกสารภาษาอังกฤษได้ดีกว่า และขยันอ่านหนังสือมากกว่าจึงมีความจำเป็นน้อยลงในการที่จะให้อเมริกันไปบรรยายสรุปให้ ฟังอีกอย่างหนึ่งที่อเมริกาทำเป็นครั้งคราว คือการส่งผู้เชี่ยวชาญ (ที่มีความเห็นสอดคล้องกับผลประโยชน์อเมริกา) ซึ่งมักจะเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของอเมริกามาในประเทศไทย ในโอกาสนี้เขาจะหาพบหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งมหาวิทยาลัยให้เชิญ “ผู้เชี่ยวชาญ” ไปปราศรัย บางทีก็ชวนผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายไปกินเลี้ยงที่บ้าน และในโอกาสนั้นก็จะมีการสนทนา (เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน) กัน กิจกรรมทำนองนี้มิใช่เป็นเรื่องที่รัฐบาลอเมริกาพยายาม “ขายผลิตภัณฑ์ด้านนโยบาย” เสียทั้งหมด บางทีก็เป็นเรื่องวิชาการที่อาจเกิดประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย เรา

จะต้องวิเคราะห์ดูให้ดี ถ้าหากมีปัญหามียบายในระดับชาติของไทยที่กำลังจะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หรือไทยกำลังพยายามจะวางนโยบายเพื่อเปลี่ยนนโยบายของชาติอื่นแล้วมี “ผู้เชี่ยวชาญ” อเมริกันมาย่อมพยายามจะขายความคิดหรือข้อมูลให้เราดังนี้ เป็นไปได้อย่างมากว่าอเมริกากำลังพยายาม “ขายผลิตภัณฑ์ด้านนโยบาย” ให้ไทย

๒. ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับนโยบายมีส่วนร่วมในการเสนอนโยบายอย่างไร ข้อนี้ต้องพิจารณาถึงระบบข้าราชการของไทย หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ผู้ที่โตเต้าขึ้นไปสู่ตำแหน่งที่กำหนดนโยบายต่างประเทศมักมาจากระบบข้าราชการ เมื่อเป็นไทยถึงขั้นนั้นแล้วก็มักมีงานสังคมมากเช่นต้องไปในงานกินเลี้ยง ต้องไปเป็นเจ้าภาพในงานสมรส และอื่น ๆ จิปาถะ จนไม่มีเวลาศึกษาหรือนั่งคิดถึงปัญหาที่จะต้องทำ วิธีที่ง่ายก็คืออาศัยหน่วยงานที่อยู่ใต้บังคับบัญชากระทรวงต่างประเทศก็อาจจะอาศัยรายงานของเอกอัครราชทูต หรือหัวหน้ากอง หรืออธิบดีกรม ในกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาก็อาศัยเจ้าพนักงาน ใต้ บัง คับ บัญชา อีกต่อหนึ่ง กระทรวงกลาโหมก็อาจอาศัยราชการงาน ของทูตทหารที่ประจำในต่างประเทศ หน่วยทหารภายในกระทรวงทำงานเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการ

บุคคลที่ทำงานป้อนข้อมูลและป้อนนโยบาย มักมีพื้นเพต่าง ๆ กัน มีจิตใจและความเชื่อคือ

แตกต่างกัน แต่ส่วนมากมีลักษณะร่วมกันอย่างหนึ่งคือไว้หัว ไม่กล้าเปิดเผยว่าเรื่องที่ตนกำลังทำอยู่นั้นตนขาดความรู้ การเชิญ “ผู้เชี่ยวชาญ” คนไทยในหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้และความเห็นถือว่าเสียหน้าถ้าหากเป็น “ผู้เชี่ยวชาญ” ฝรั่งเศสพอฟังได้ ที่จริงนี่เป็นลักษณะทั่วไปของข้าราชการไทย (มีข้อยกเว้นอยู่บ้าง) ที่ไม่ยกย่องภูมิรู้ของคนไทยด้วยกันเอง คล้ายกับว่ากรวยคองคนอื่นจะลดฐานะของตนเอง แต่ถ้าถูกจัดเข้าห้องอบรมหรือห้องเรียนแล้วพวกเขาอาจซื้อความคิดเห็นของผู้บรรยายได้

๓. นักวิชาการในสถาบันการศึกษาระดับสูงของไทยมีบทบาทในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยน้อยมาก ผู้กำหนดนโยบายและผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของไทยมักทำตัวใหญ่เกินไปที่จะฟังการอภิปรายของนักวิชาการงานมากเกินไปที่จะอ่านผลงานของนักวิชาการ ปิ๊ดปากนักวิชาการโดยการอ้างว่าตนมีข้อมูลที่ไม่เปิดเผย นักวิชาการก็ถนัดแต่จะเป็นผู้ขายความรู้ฝ่ายเดียวต่างคนต่างไว้ตัวก็เลยไม่มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลกัน

ช่องว่างระหว่างผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายและนักวิชาการถึงความเสียหายให้แก่ประเทศมาก นี่เป็นสังคมที่ความคิดของนักวิชาการกับความคิดของผู้กำหนดนโยบายแตกต่างกันมากที่สุด นักวิชาการควรทำประโยชน์ให้แก่ประเทศได้มากกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งนี้เพราะนักวิชา

การถืออาชีพในการแสวงหาความรู้ อาจจะไม่ฉลาดกว่าข้าราชการในกระทรวงอื่น ๆ แต่อาชีพบังคับให้ต้องแสวงหาความรู้จึงมีโอกาสรู้วิชาการในส่วนที่ตนเชี่ยวชาญได้ดีกว่าคนที่ถืออาชีพอื่น นักวิชาการอยู่ในฐานะได้เปรียบในด้านวิธีการและมีเวลาตรวจสอบข้อมูลโดยต้องมีพื้นเพพอสมควร

สรุปแล้วเป็นอันว่าผู้กำหนดนโยบายของไทย “ซื้อผลิตภัณฑ์นโยบายต่างประเทศ” จากชาติต่างชาตินักมากกว่าของชาวไทย ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศไทยไม่มากนักน้อย ตัวแทนต่างชาติรักษาผลประโยชน์ให้แก่ประเทศของเขาซึ่งไม่จำเป็นจะต้องสอดคล้องกับผลประโยชน์ของไทย เป็นธรรมดาว่าพวกเขาจะต้องบอกว่าการกระทำของเขาเพื่อประโยชน์ของไทย คนที่ไม่มีพื้นความรู้พอก็อาจตรวจสอบไม่ได้ว่าต่างชาติมีกลวิธีอย่างไร แล้วก็กำหนดนโยบายตามข้อมูลที่ต่างชาติบอก ในกรณีนี้ไม่มีต่างชาติมาบังคับให้เราต้องตัดสินใจในทางใด เราตัดสินใจนโยบายไปด้วยความอิสระ แต่โดยอาศัยข้อมูลที่ผิดพลาด

ยกตัวอย่างที่หนึ่ง ทำไมรัฐบาลอเมริกาและสื่อมวลชนอเมริกัน จึงชอบโหมข่าวและขยายข่าวการคุกคามของโซเวียตที่มีต่อจีน เช่นขยายความเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของทหารโซเวียตที่ชายแดนของจีน สร้างข่าวว่าโซเวียตเตรียมพร้อมที่จะทำสงครามนิวเคลียร์กับจีน บางทีก็ทำเป็นหวัดดี

ต่อจีนโดยบอกผู้แทนทางการทูตของจีนว่าไซเวียดเตรียมทำสงครามต่อจีนโดยจ่อปากจรวดตรงไปยังจุดยุทธศาสตร์ของจีน ดังนั้นเป็นต้น ถ้าจีนเชื่อความนั้นและกลัวตามข้อมูลที่ได้รับก็อาจจะเพิ่มความสนใจในการป้องกันประเทศโดยหันเหทรัพยากรไปใช้ ในการต่อสู้กับไซเวียดมากขึ้น รวมทั้งอาจจะซื้อสินค้าบางประเภทจากสหรัฐมากขึ้น หรืออาจจะยอมประนีประนอมกับสหรัฐมากขึ้นในการตกลงปัญหาต่างๆ ดังนั้นเป็นต้น

ตัวอย่างที่สอง ตัวแทนของอเมริกาและสื่อมวลชนพยายามขยายความให้คนไทยเชื่อว่าจีนคอมมิวนิสต์เป็นภัยต่อความมั่นคงของไทย เราเชื่อตาม ไปเข้าร่วมเป็นภาคีซีโต้ร่วมกับสหรัฐในการต่อต้านจีน ดังนั้นเป็นต้น

ตัวอย่างที่สาม เมื่ออเมริกาต้องคบหากับจีนแล้ว จะบอกกับชาวไทยว่าจีนยังคุกคามต่อชาวโลกรวมทั้งไทยก็ดูไม่สู้จะสนิท จึงปลุกผีคอมมิวนิสต์ในเวียดนามเหนือ ลาว เขมร แทนมีเช่นนั้นไทยอาจขับไล่อเมริกาออกจากไทย ตอนทีอเมริกาถอนทหารออกจากเวียดนามต้นปี ๑๙๗๓ อเมริกาไม่ต้องมาขอรับรองต่อรัฐบาลไทย ให้รับทหารอเมริกาไว้ในแผ่นดินไทย แต่มาบอกกับนายทหารที่ “ไว้ใจ” ว่าเวียดนามเหนือมีพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่าจะรุกรานไทย ผู้นำฝ่ายทหารของเราก็เชื่อจึงไปเชิญทหารอเมริกันมาอยู่ที่จริงไทยก็มีอิสระที่จะให้ทหารอเมริกันเข้ามา

อยู่หรือไม่ แต่เพราะเราเลือกโดยอาศัยข้อมูลที่ต่างชาติบอกเพื่อประโยชน์ของเขา

ตัวอย่างที่สี่ เวลาที่อเมริกาเห็นว่าไทยอยากติดต่อกับจีน รัฐบาลอเมริกากลัวว่าคนไทยจะขับไล่ฐานทัพอเมริกาออกไปจากไทย จึงต้องส่งคนมาสร้างข่าวในไทย รวมทั้งส่ง “ผู้เชี่ยวชาญ” เข้าไปบรรยายในสถานการศึกษาและในหน่วยงานสำคัญของทหารบอกว่า จีนต้องการให้อเมริกาอยู่ในไทยต่อไปเพื่อต่อต้านไซเวียด

อีกตัวอย่างหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าการกำหนดนโยบายของไทยขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ต่างชาติบั่นขึ้นเป็นอย่างมาก นั่นคือกรณีที่ตัวแทนซีไอเอ (ใช้ Codename ว่า “Lion”) ที่มีศูนย์ปฏิบัติการอยู่ที่จังหวัดสกลนคร ทำจดหมายปลอมจากนายจาร์วิส (เป็นนามแฝงของนายเปลื้องวรรณศรี กรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ถึงนายกรัฐมนตรีสัญญา ธรรมศักดิ์ และหนังสือพิมพ์อีก ๔ ฉบับในกรุงเทพฯ (สยามรัฐ ประชาธิปไตย ไทยเดลี มหาราชรายสัปดาห์ และ Nation) จดหมายนี้ส่งออกเดือนธันวาคม ๑๙๗๓ แต่เรื่องแดงขึ้น (เพราะผู้ส่งจดหมายทำผิดพลาดโดยเอาจดหมายลงทะเลเบียด) ในวันที่ ๕ มกราคม ๑๙๗๔ จดหมายฉบับนี้เสนอเงื่อนไขให้มีการหยุดยิงก่อนหน้าเรื่องแดงเล็กน้อย รัฐมนตรีกล้าโหมให้ข่าวว่าจะประกาศหยุดยิงกับพวกคอมมิวนิสต์ แสดงว่ารัฐบาลไทย

เรากำหนดนโยบายโดยอาศัยข้อมูลจาก ซีไอเอ
บนชั้น^๓

แนวนโยบายต่างประเทศของไทย
กระบวนการกำหนดนโยบายดังกล่าวทำ
ให้นโยบายต่างประเทศของไทยมีลักษณะเด่นที่
สำคัญคือ การพึ่งพาอเมริกาต่อต้านประชาชน
ที่ทำการปฏิวัติ และไม่มีนโยบายที่แน่นอนต่อ
ประเทศส่วนมาก

การพึ่งพาอาศัยอเมริกามีมูลเหตุมาจาก
สงครามเย็นระหว่างค่ายเสรีกับค่ายคอมมิวนิสต์
หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อคอมมิวนิสต์จีนยึด
ครองแผ่นดินในปี ๑๙๔๙ นั้น โลกคอมมิวนิสต์
ยังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อเกิดสงคราม
เกาหลีปี ๑๙๕๐ สหรัฐถือว่าโลกคอมมิวนิสต์รุกร
านโลกเสรี จึงได้ชักชวนประเทศต่างๆ ในโลก
ให้ต่อต้านคอมมิวนิสต์ ไทยให้ความร่วมมือด้วย
โดยส่งทหารไปช่วยสหรัฐในนามของสหประชา
ชาติรบกับคอมมิวนิสต์ในเกาหลี เมื่อสงคราม
เกาหลียุติไปได้ ๑ ปี ในปี ๑๙๕๔ มหาอำนาจ
ตะวันตก (สหรัฐ อังกฤษ ฝรั่งเศส) ได้ร่วม
มือกันจัดตั้งสนธิสัญญาร่วมป้องกันในเอเชีย
อาคเนย์ (ส.ป.อ. SEATO) เพื่อสกัดกั้นและ
กักกันจีนให้อยู่โดดเดี่ยว (containment with
isolation) ตามนโยบายของสหรัฐอเมริกา
สัมพันธมิตรอันนี้กลายเป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่าง
รัฐบาลทหารของไทยกับรัฐบาลสหรัฐแน่นแฟ้น

ยิ่งขึ้น เมื่อการรบในลาวระหว่างฝ่ายซ้ายและ
ฝ่ายขวารุนแรงขึ้นในปี ๑๙๖๒ ส.ป.อ. ถือว่าเป็น
การคุกคามความมั่นคงของราชอาณาจักรไทย จึง
ให้รัฐบาลไทยขอร้องให้ประเทศภาคีสั่งกำลังเข้า
ไปในประเทศไทย (พ.อ. พิเศษ ถนัด คอมันตร์
ซึ่งเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศใน ขณะนั้น ได้กล่าว
ในปี ๑๙๗๓ ว่า รัฐบาลไทยไม่ได้เชิญ แต่
รัฐบาล สัญญา ธรรมศักดิ์ คอบกระทุ้งตามของ
สมาชิกสภานิติบัญญัติคนหนึ่งเมื่อต้นปี ๑๙๗๔ ว่า
“เติมกำลังของสหรัฐที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย
มีฐานะเป็นกองกำลัง ส.ป.อ. ซึ่งเข้ามาในประ
เทศไทยตามคำขอร้องของรัฐบาลไทย” อาจจะ
เป็นไปได้ว่ารัฐมนตรีต่างประเทศไม่รู้ว่ามีการขอ
ร้องโดยรัฐบาลไทยก็ได้) หลังจากนั้นสหรัฐก็
เพิ่มทหารในประเทศไทยมากขึ้นเรื่อยๆ นอก
จากนั้นยังสร้างสนามบินปฏิบัติการในด้านการ
ทหารขึ้นที่ตากลิ (จังหวัดนครสวรรค์) น้ำพอง
(จังหวัดขอนแก่น) โคราซ อุบล อุคร นคร
พนม อุตะเกา ที่อุตะเกานั้นเป็นฐานทัพเครื่องบิน
B-52 นอกจากนั้นยังสร้างฐานทัพเรือที่
สัตหีบ และสร้างทางรถไฟใช้ในการยุทธศาสตร์
มากมายในภาคอีสาน ฐานทัพและสื่อคมนาคม
เหล่านี้สหรัฐได้ใช้ในการสงครามในเวียดนาม
เขมร และลาว ในระหว่างปี ๑๙๖๔ ถึง ๑๙๗๑
เครื่องบินที่ปฏิบัติการในการสงครามอินโดจีนส่วน
มากบินไปจากแผ่นดินไทย

๓. Nation, July 5, 1974 p. 1

เมื่อสหรัฐเลิกนโยบายสกัดกันและกีดกันจีน สหรัฐถือว่า ส.ป.อ. ไม่มีความสำคัญทางทหารอีกต่อไปแล้ว แต่ก็ไม่อยากยกเลิก สมาชิกวุฒิสภาของสหรัฐคนหนึ่งอ้างว่า รัฐมนตรีต่างประเทศ Kissinger ได้บอกแก่เขาว่าเอาไว้เพื่อเป็นเครื่องเชื่อมโยงอันเป็นทางการระหว่างไทยกับสหรัฐ มีเช่นนั้นสหรัฐอาจคงทหารไว้ในไทยไม่ได้

ความสัมพันธ์กับสหรัฐ ทำให้ทั้งสองฝ่ายได้อะไรจากกันและกันหลายอย่าง

ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร สหรัฐได้การสนับสนุนทางใจในสงครามในอินโดจีน ถ้าไม่มีรัฐบาลไทยในเอเชียร่วมมือแล้วไซ้ คนอเมริกันคงไม่ยอมให้รัฐบาลของตนทำสงครามยาวนานเช่นนั้น สหรัฐได้คนไทยไปรบในสงครามอินโดจีน สหรัฐได้ฐานทัพและอุปกรณ์ในแผ่นดินไทยใช้ในสงครามอินโดจีน ซึ่งก็ช่วยประหยัดเงินและชีวิตให้แก่สหรัฐไม่น้อย

ส่วนไทยได้ปืนใหญ่ รถถัง เครื่องบิน ทหารอเมริกัน ดอลลาร์ และรัฐบาลทหาร ทหารสหรัฐเข้าออกไทยเหมือนกับเป็นมลรัฐหนึ่งของสหรัฐ ทหารสหรัฐเข้ามาใช้จ่ายในไทยปีละ ๒๐๐ ล้านดอลลาร์ จริงดัง Leonard Unger ว่า (ในรายการ TV ๔ ๒๑ พ.ศ. ๑๙๗๓) แต่ไทยได้อะไร ส่วนหนึ่งได้ลูกครึ่ง ได้ความทรูตโหมททางสังคม (Social ills) ได้ความเสื่อมทรามทาง

จิต (moral deterioration) และได้ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง (political instability) ผลที่ร้ายแรงต่อสังคมไทยคือการสร้างภาวะสงครามในเอเชียอาคเนย์โดยสหรัฐนี้ได้ทำให้กิจกรรมทหารเป็นเรื่องสำคัญ ทำให้สังคมครอบงำโดยทหาร โดยยอมให้มีการปราบปรามและกดขี่คงอยู่ได้

ตัวเลขการช่วยเหลือไทยที่สหรัฐให้ไทยตามที่ Leonard Unger กล่าวกลางปี ๑๙๗๓ ว่า ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจตั้งแต่ปี ๑๙๕๑ เป็นเงิน ๖๖๐ ล้านดอลลาร์ ความช่วยเหลือทางทหาร ๑,๑๐๐ ล้านดอลลาร์ อาจจะมีจริง แต่ไทยได้อะไรจากความช่วยเหลือด้านทหาร เห็นได้ชัดชาติไทยปัจจุบันมีความสงบหรือความปลอดภัยขึ้นหรือไม่ เราได้ศัตรูเพิ่มขึ้นทั้งในบ้านและนอกบ้าน

การมีทหารสหรัฐอยู่ในไทยจะเป็นอุปสรรคกีดขวางการปรับปรุงสัมพันธภาพกับจีนหรือไม่ อดีตทูตสหรัฐประจำประเทศไทยนายอังกอร์ตอบว่าไม่ชัดขวาง จริง เห็นด้วย ถ้าไม่ใช่เพื่อรุกรานจีนหรือข่มขู่จีนและมีตรประเทศของจีน แต่ถ้าใช้ดังก่อนปี ๑๙๖๘ ก็เป็นการสร้างศัตรูกับจีนอย่างไม่มีปัญหา ในอนาคตเราไม่รู้ว่าสหรัฐจะคุกคามจีนอีกเมื่อไร แต่ถ้าใช้อยู่ในไทยเพื่อเที่ยวเตร่หรือช่วยผู้ก่อการร้ายชุกชุมจีนก็ไม่สนใจ ที่จริงจีนอาจจะชอบใจด้วยซ้ำ

ส่วนที่ว่าทหารสหรัฐจะเกี่ยวข้องกับผู้ออกการร้ายในไทยหรือไม่ นาย Unger บอกว่าไม่เกี่ยว (รายการ ทวีช่อง ๔ วันที่ ๒๑ พ.ค. ๑๙๗๓) ข้อนี้ไม่จริง ถ้าฐานทัพสหรัฐไม่ใช่อยู่ออก การร้ายคอมมิวนิสต์คงไม่โจมตีที่ค้นว่างเปล่าตรงนั้นดังที่ทำในเช้าตรู่วันที่ ๓ ต.ค. ๑๙๗๒ ซึ่งต่อสู้กันมากกว่า ๒ ชม.

ดร. กุลยเทพ สุวรรณจินดา พูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอเมริกาไว้อย่างน่าฟังว่า ร่วมมืออเมริกาให้ไทยไว้ใช้นั้นใช้ได้ก็แต่ในยามที่ไม่มีฝนตก (*Nation*, January 13, 1974, p. 2)

๒. การต่อต้านประชาชนที่ทำการปฏิวัติ อันนี้เป็นผลของความกลัวคอมมิวนิสต์ ผสมกับปมเชิงที่ไทยไม่เคยสูญเสียเอกราช (superiority complex) และการยึดถือกลยุทธ์ขยายแนวป้องกัน (forward defense strategy) ตามแบบสหรัฐ ท่วงทีแบบทหาร (military mentality) เช่นนี้มีลักษณะเป็นโรค “ความมั่นคงขึ้นสมอง” ซึ่งก่อให้เกิดผลสำคัญหลายประการ

ประการแรก รัฐบาลไทยเลี้ยงกองทัพที่ ๙๓ ของก๊กมินตั๋งเอาไว้ที่ชายแดนภาคเหนือ รัฐบาลไทยร่วมมือกับอเมริกาส่งอาวุธให้ ส่งเครื่องบิน เฮลิคอปเตอร์ ให้และยอมให้คำฝิ่นมาเป็นเวลานาน แผนการที่รัฐบาลไทยเคยคิดเอาไว้ก็คือใช้

กองทัพก๊กมินตั๋งที่ ๙๓ นี้เข้าไปโจมตีจีนสมทบกับกองทัพก๊กมินตั๋งที่ได้ทวนถ้ำมีโอกาส หรือไม่ก็ใช้เป็นกำลังป้องกันการรุกรานของพวกคอมมิวนิสต์^๕

ประการที่สอง รัฐบาลไทยถือว่าลาวเป็นด่านป้องกันรอบนอกของไทย โดยการส่งเสริมของอเมริกาในด้านวิชาการ ในด้านการเงิน และในด้านอาวุธ ไทยได้ส่งอาสาไทย (ทหารรับจ้างบัญชาการโดย พล.ต.ท. วิฑูร ยะสวัสดิ์) เข้าไปปฏิบัติการในลาวร่วมกับกองทัพลาวของซีไอเอ (บัญชาการโดยนายพลวังเปา) ที่ใช้ต่อสู้กับขบวนการปลดปล่อยตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๓ ที่จริงทหารไทยก็คือกองทัพของ ซีไอเอ นั่นเอง ซีไอเอ จ่ายเงินให้ประมาณปีละ ๑๒๖ ล้านดอลลาร์ (โดยซีไอเอ ไปเบิกจากกระทรวงกลาโหมอีกต่อหนึ่ง) บางขณะไทยมี “อาสาเสียพราน” ปฏิบัติการอยู่ถึง ๒๑,๔๑๓ คน ทหารเหล่านี้ได้เงินเดือนงาม ซีไอเอ จ่ายให้แก่พลทหารอย่างต่ำคนละ ๙๔.๖๖ ดอลลาร์ต่อเดือน (ประมาณ ๑,๕๐๐ บาท) ยศพันเอกได้คนละ ๑๙๑.๗๕ ดอลลาร์ต่อเดือน (ประมาณ ๓,๕๓๐ บาท) แต่ค่าจ้างเหล่านี้จะจ่ายจริงให้แก่ทหารรับจ้างคนละเท่าไรนั้นไม่ทราบ^๖ การฝึกทหารเพื่อการสงครามในลาวก็เป็นกิจกรรมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ไทยทำด้วยการสนับสนุนของสหรัฐอเมริกา ผู้ฝึกทหารไปรบในลาวมีที่ อ. น้ำพอง จังหวัด

๕. *Nation*, June 8, 1973, pp. 1, 8

๖. *ประชาชาติไทย* ๖ พ.ย. ๒๕๑๖, หน้า ๑,๑๒ *Nation*, July 12, 1973, pp. 1, 7

ขอนแก่น นอกจากนั้นยังขยายไปที่กาญจนบุรี อุบล ฤๅคร ปราจีนบุรี และพิษณุโลก ในลาวก็มี ศูนย์อบรมให้สามแห่ง ก่อนวันที่ ๔ มิถุนายน ๑๙๗๔ คือที่ล่องแจ้จ้ง ปากเซ และเชียงลม^๗ พล ต.ท. วิฑูร ยะสวัสดิ์ ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า การป้องกันลาวก็เท่ากับการป้องกันไทย^๘ นี่เป็นความคิดแบบนักยุทธวิธี เป็นแบบทหาร เป็นแนวความคิดเดียวกับของมหาอำนาจ ด้วยเหตุนี้สหรัฐมาป้องกันความมั่นคงของเขาในประเทศไทย ไทยไปป้องกันในลาว

การแทรกแซงประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ ก็คงอยู่บนแนวความคิดเดียวกันว่าเป็นการป้องกันประเทศ "นอกบ้าน" ในเวียดนามไทยส่งทหารไปร่วมมือกับอเมริกาอย่างเปิดเผยในระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๖๓ ถึง ๑๙๖๘ (๙) ในเขมรเรามี ศูนย์สงครามพิเศษ (ป่าห้วย) ฝึกทหารของรัฐบาลลอนนอลเพื่อไปรบกับคอมมิวนิสต์ สหรัฐสนับสนุนด้านการเงิน สหรัฐเองมีหน่วย MACTHAI ฝึกทหารให้เขมรที่อุดร^๙ นอกจากนั้นเรายังฝึกนักบินและหน่วยเทคนิคอื่นให้ หลัง ๕ สิงหาคม ๑๙๗๔ สหรัฐให้ไทยและเวียดนามได้ทำการทิ้งระเบิดในลาว และเขมรแทน สหรัฐ^{๑๐} ในพม่าตั้งแต่อนุตถกอำนาจ ฝ่ายทหารของไทยมีแผนสนับสนุนผู้ก่อการร้ายพม่าที่ชายแดน

เพื่อหวังว่า ถ้ามีความไม่แน่นอนเกิดขึ้นในกรุงย่างกุ้ง ผู้ก่อการร้ายพม่าอาจช่วยไทยในการปะทะรัฐบาลที่เป็นปฏิปักษ์ต่อไทย หรืออาจส่งเข้าไปก่อการรัฐบาลที่ไทยไม่พึงปรารถนา ดังนั้น เป็นต้น

๓. นอกจากประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศคอมมิวนิสต์ และอเมริกาแล้ว ไทยไม่เคยมีนโยบายต่อประเทศอื่น ๆ การปรับตัวอยู่กับประเทศอื่นจึงเป็นไปได้ง่ายกว่า แต่การไม่มีนโยบายของไทยไม่ใช่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ คือไม่ใช่มีนโยบายที่จะไม่มีนโยบาย แต่เป็นการขาดการเตรียมตัวมากกว่า ด้วยเหตุนี้ เมื่อไทยเข้าร่วมในกลุ่มประเทศต่าง ๆ เราจึงไม่มีข้อสร้างสรรค์ที่มีหลักการ แต่ปล่อยให้สถานการณ์พาไป บางทีก็เสนอหลักการที่ขัดต่อนโยบายอื่น ๆ ของตนเอง ตัวอย่างเช่นการร่วมกับมาเลเซียเสนอให้กลุ่มประเทศอาเซียนเป็นเขตเป็นกลางซึ่งขัดแย้งกับนโยบายหลักของคนที่ต้องการเอาทหารอเมริกาอยู่ในประเทศ ดังนั้น เป็นต้น นโยบายที่มีต่อญี่ปุ่นก็ไม่มีหลักการที่แน่นอน เปิดคำกับญี่ปุ่นอย่างเสรี ปล่อยให้ญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนในประเทศไทยอย่างท่วมท้น ต่อเมื่อระบบเศรษฐกิจของไทยต้องพึ่งญี่ปุ่นอย่างมาก ผู้นำของรัฐบาลกลับไม่พอ

๗. ประชาชาติ ๘ ก.ย. ๒๕๑๗, หน้า ๒, ๘ พ.ย. ๒๕๑๗ หน้า ๑, ๑๕ ก.ย. หน้า ๒

๘. ประชาชาติ ๘ ก.ย. ๒๕๑๗ หน้า ๒

๙. ประชาชาติ ๘ พ.ย. ๒๕๑๗ หน้า ๑ Bangkok Post, September 5, 1974, p. 8

๑๐. Nation, April 26, 1973, p. 1; April 27, 1973, p. 1, April 29, 1973, p. 1

ใจผู้ป่วน ที่จริงผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากเราไม่มีนโยบายของรัฐบาลเอง ดังนั้นเป็นต้น

ในโลกที่สับสนและเต็มไปด้วยผู้คนที่ใช้เล่ห์กล คนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยน่าจะได้อ่านจตุตถแนวทางของ

นโยบายต่างประเทศของเรามีจุดเด่นและมีข้อบกพร่องอย่างไร เอาอดีตมาเป็นบทเรียน ใช้เวลาศึกษาและขบคิดวางลู่ทางกำหนดชะตากรรมของเราเองเสียบ้าง อย่าได้ยุ่งอยู่กับงานประจำจนไม่มีเวลาคิด และอย่าฟังชาติอื่นจนไม่คิดที่ฟังคนไทยด้วยกันเอง

ปาจารย์สาร

ฉบับล่าสุด

วางตลาดแล้ว

ว่าด้วย

ปฏิรูปการศึกษา ความฝันของขุนนาง

ฉบับละ ๑๐ บาท

การเลือกตั้งเดือนมกราคม ๒๕๖๘ : ข้อมูลและข้อวินิจฉัยขั้นต้น

เจฟฟรีย์ เรช

บทความเรื่องนี้ เป็นข้อมูลและสมมติฐานขั้นต้นที่ได้จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๘ นี้ ข้าพเจ้าเปรียบเทียบผลการเลือกตั้งครั้งนี้กับผลการเลือกตั้งที่ผ่านมาแล้วสองครั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ และ ๒๕๑๒ เพื่อให้เห็นแนวโน้มที่สำคัญบางอย่างซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าเหตุใดจึงจัดตั้งรัฐบาลที่มีเสถียรภาพภายหลังการเลือกตั้งครั้งนี้ได้ลำบาก

เห็นได้ชัดว่าต้องใช้ข้อนี้เทศละเอียดกว่าที่มีอยู่ในขณะนี้เพื่อศึกษาการเลือกตั้งครั้งนี้ ในที่นี้ข้าพเจ้าประสงค์แต่เพียงเสนอข้อสรุปเบื้องต้นเท่าที่หาได้จากหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพฯ ในระยะไม่กี่วันหลังการเลือกตั้ง

๒๖ มกราคม : ข้อมูลพื้นฐาน

ผลของการเลือกตั้งเห็นได้จากตาราง ๑ ทั้ง ๔๔ พรรคที่สมัครเข้ารับเลือกตั้งครั้งนี้ได้ที่นั่งในสภาเพียงครึ่งจำนวนเท่านั้น ตารางนี้จัดทำตามความนิยมเพียงทางการเมืองของแต่ละพรรคเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยเหตุที่การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งที่สะอาดที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ไทย การที่พรรคซึ่งผูกพันกับทหารได้คะแนนเสียงท่วมท้นเช่นนี้ดูจะเป็นเครื่องพิสูจน์ว่า ทหารไม่จำเป็นต้องหวาดเกรงการเลือกตั้งแบบเสรีแต่อย่างใด และกาที่นายทหารชั้นผู้ใหญ่ยอมรับการเข้าร่วมของประชาชน ไม่ว่าจะเข้าร่วมนั้นจะมีรูปร่างอย่างไรก็เป็นลางดีสำหรับอนาคต

ชื่อพรรค	จำนวนสมาชิก ที่ส่งสมัคร	จำนวนสมาชิก ที่ได้รับเลือก						จำนวนผู้แทน ที่ได้รับเลือก คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ กับจำนวน ผู้ส่งสมัคร	จำนวนสมาชิกสภา คิดเป็นร้อยละของ ผู้แทนในสภาทั้งหมด
		กท	ภาค กลาง	ภาค ใต้	ภาค เหนือ	ภาค อีสาน	กิต รวม		
พรรค ส.ป.ท. เด่า (ทหารฝ่ายขวา)									
๑ ชวมสังคม	๒๓๓	—	๑๔	๗	๖	๑๘	๔๕	๑๕.๐	๑๖.๗
๒ ชาตินิยม	๒๑๐	๒	๕	๓	๓	๑๑	๒๘	๑๓.๓	๑๐.๔
๓ สังคมนิยม	๑๔๖	—	๗	๑	๒	๖	๑๖	๑๑.๐	๕.๕
๔ เกษตรสังคม	๑๒๑	—	๔	๑	๑๐	๔	๑๙	๑๕.๗	๗.๑
พรรคแนวประชาธิปไตย (พลเรือนฝ่ายขวา)									
๕ ประชาธิปไตย	๒๓๑	๒๓	๑๑	๑๗	๑๖	๕	๗๒	๓๑.๑	๒๖.๘
๖ กิจสังคม	๑๓๐	๑	๒	๓	๗	๕	๑๘	๗.๘	๖.๗
๗ ประชาธิปไตย	๘๒	—	๑	๑	—	—	๒	๒.๔	๐.๗
๘ อธิปไตย	๒๕	—	—	๑	—	๑	๒	๘.๐	๐.๗
พรรคเป็นกลาง									
๘ หลังใหม่	๑๐๖	—	๒	—	๓	๗	๑๒	๑๑.๓	๔.๕
๑๐ ไทย	๔๕	—	๑	—	๒	๑	๔	๘.๕	๑.๕
พรรคสายซ้าย									
๑๑ สังคมนิยม	๘๒	—	—	๒	๒	๑๑	๑๕	๑๘.๓	๕.๖
๑๒ แนวร่วมสังคมนิยม	๗๔	—	—	—	—	๑๐	๑๐	๑๓.๕	๓.๗
พรรคเล็ก									
๑๓ ฟันฟายชาติไทย	๕๓	—	๑	—	—	๒	๓	๓.๑	๑.๑
๑๔ สันติชน	๓๘	—	๕	—	๓	—	๘	๑๐.๓	๓.๐
๑๕ เศรษฐกร	๗๔	—	—	—	—	๑	๑	๑.๔	๐.๔
๑๖ เกษตรกร	๓๖	—	๑	—	—	—	๑	๒.๘	๐.๔
๑๗ พลังราษฎร	๓๒	—	๑	—	—	๑	๒	๖.๓	๐.๗
๑๘ เสรีชน	๓๑	—	—	—	๑	—	๑	๓.๓	๐.๔
๑๙ แรงงาน	๒๘	—	—	—	๑	—	๑	๓.๘	๐.๔
๒๐ ประชาธรรม	๒๖	—	—	—	—	๖	๖	๒๓.๑	๒.๒
๒๑ แผ่นดินไทย	๒๒	—	—	—	—	๒	๒	๕.๑	๐.๗
๒๒ พัฒนาจังหวัด	๒๑	—	—	—	—	—	๑	๑๐๐.๐	๐.๔

ตารางที่ ๑ ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๘
แหล่งข้อมูล ปรับปรุงจาก เดอะเนชั่น ฉบับวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ หน้า ๓

ทัศนคติที่ไม่แน่นอนต่อการเลือกตั้งครั้งนี้คือ การที่มีผู้ไปใช้เสียงน้อยมาก คือ ๓๓.๖๕% ใน กรุงเทพฯ และประมาณ ๔๗% ทั่วประเทศ ที่จริงอาจทำนายไว้ล่วงหน้าได้ว่าเป็นเช่นนั้น เนื่องจากผู้สมัครมีจำนวนมากและตลบตลน แต่การที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยก็อาจจะเกิดจากความรู้สึกที่ว่า "เลือกไปก็เท่านั้น" ด้วย แต่ตัวเลขของเราแสดงให้เห็นว่า การเลือกตั้งนี้มีความหมายยิ่ง

ภาค	ทหารฝ่ายขวา		พลเรือนฝ่ายขวา		ฝ่ายเป็นกลาง		ฝ่ายซ้าย		อื่นๆ	
	จำนวน ที่นั่ง	ร้อยละ ต่อภาค	จำนวน ที่นั่ง	ร้อยละ ต่อภาค	จำนวน ที่นั่ง	ร้อยละ ต่อภาค	จำนวน ที่นั่ง	ร้อยละ ต่อภาค	จำนวน ที่นั่ง	ร้อยละ ต่อภาค
กรุงเทพ	๒	๑.๕	๒๕	๕๒.๕	๐	๐.๐	๐	๐.๐	๐	๐.๐
ภาคกลาง	๓๔	๕๘.๐	๑๔	๒๓.๕	๓	๕.๐	๐	๐.๐	๘	๑๓.๕
ภาคใต้	๑๒	๓๓.๓	๒๒	๖๑.๒	๐	๐.๐	๒	๕.๕	๐	๐.๐
ภาคเหนือ	๒๑	๓๗.๐	๒๓	๔๐.๐	๕	๘.๐	๒	๓.๕	๖	๑๐.๕
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๓๕	๕๓.๐	๑๑	๑๖.๐	๘	๘.๐	๒๑	๓๒.๐	๑๒	๑๓.๐

ตารางที่ ๒ คะแนนเสียงของพรรคต่างๆ ในแต่ละภาค
แหล่งข่าว แจงข้อมูลจากตารางที่ ๑

๒๖ มกราคม: ภูมิศาสตร์การเมือง

ตาราง ๒ ย่อมาจากข้อมูลที่ให้ไว้ตาราง ๑ และแสดงให้เห็นการกระจายที่นั่งในสภาฯ ในแต่ละภูมิภาคตามความโน้มเอียงทางการเมือง พรรคที่ได้เสียงมากที่สุดในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ พรรคที่สืบเนื่องมาจากพรรคสหประชาไทยซึ่งเป็นตัวแทนของพรรคทหารฝ่ายขวาโดยร่วมกับผู้มีชื่อเสียงในท้องถิ่นนั้น พรรคซึ่งสืบเนื่องมาจากพรรคประชาธิปไตย ซึ่งเป็นตัวแทนของพลเรือนฝ่ายขวาร่วมกับผู้มีชื่อเสียงในท้องถิ่นในกลุ่มของตนได้เสียงมากที่สุดในกรุงเทพฯ แต่จะเท่ากับที่เคยได้รับเลือกทุกที่นั่งเป็นประวัติการณ์ในกรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ บริเวณที่พรรคเหล่านี้ได้คะแนนเสียงมากที่สุดอีกแห่งหนึ่ง คือ ภาคใต้

การตีความคะแนนเสียงสำหรับอีกสามกลุ่มนั้นจะต้องละเอียดกว่านี้ ข้าพเจ้าคาดไว้ว่าพรรคที่เป็นกลาง คือ พรรคไทและพลังใหม่ จะได้คะแนนเสียงจากชนชั้นกลางรุ่นใหม่ ข้าราชการ และผู้มีวิชาชีพทั้งหลาย และดังนั้นจึงจะได้รับความสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญในกรุงเทพฯ และภาคกลาง แต่จริงๆ แล้วกลับเป็นไปในทางตรงกันข้ามแทบจะสิ้นเชิง พรรคที่เป็นกลางไม่ได้ที่นั่งในกรุงเทพฯ เลย

ได้เพียงสามที่หนึ่งในภาคกลางและได้รับคะแนนเสียงสนับสนุนมากที่สุดในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะสังเกตเห็นว่าสำหรับพรรคฝ่ายซ้ายและพรรคอื่นๆ ก็อยู่ในรูปเดียวกัน คือ ไม่ได้รับเสียงสนับสนุนในกรุงเทพฯ ได้รับคะแนนบ้างจากภาคกลาง และได้คะแนนเสียงมากขึ้นในภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ดังนั้นก็ย่อมตีความได้ประการหนึ่งว่า คะแนนเสียงของฝ่ายซ้ายหรือพรรคเล็ก ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวกับกลุ่มพรรคสหประชาไทยหรือกลุ่มอนุรักษนิยมพลเรือน แสดงให้เห็นการประท้วงอำนาจครอบงำของเศรษฐกิจและทางการเมืองในกรุงเทพฯ และแม้ว่าพรรคไทและพรรคพลังใหม่จะหาคะแนนนิยมต่างกันในด้านนโยบาย ก็ยังมีผู้เห็นว่าสองพรรคนี้เหมือนกัน

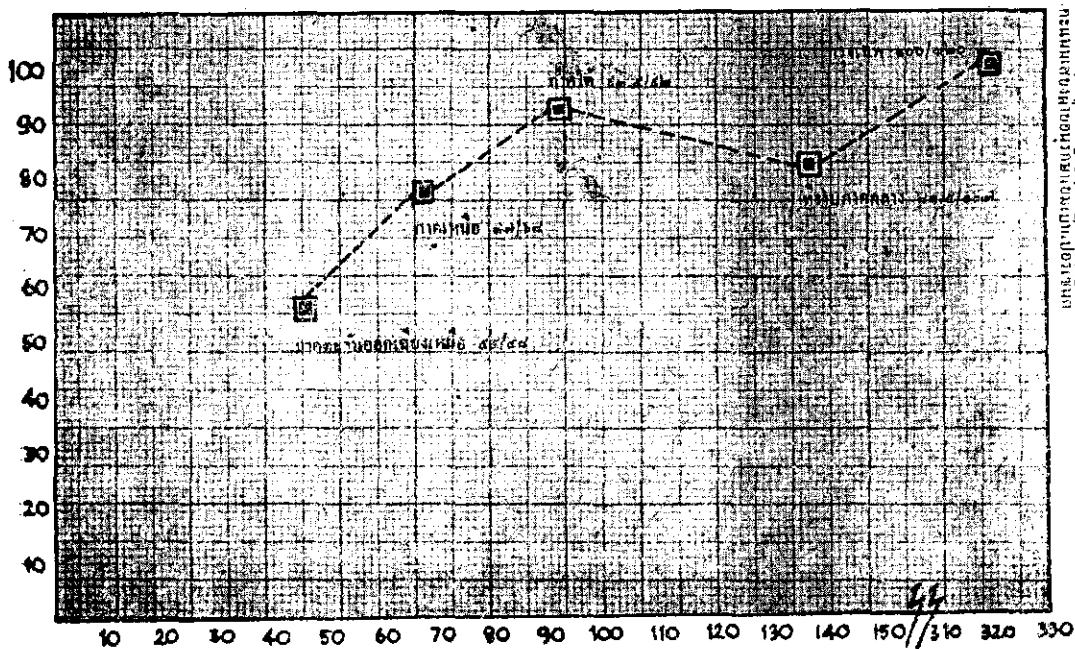
มีหลักฐานอันเห็นชัดบางประการที่ยืนยันข้อคิดเห็นที่ว่ารูปแบบของผลการเลือกตั้ง แสดงถึงการประท้วงของชนบทต่ออำนาจครอบงำของกรุงเทพฯ แผนภาพที่ ๑ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเสียงอนุรักษนิยมและรายได้ต่อปีของราษฎรแต่ละคนในแต่ละท้องที่ซึ่งสัมพันธ์กัน แกนตั้งคำนวณได้จากกรรวมเปอร์เซ็นต์ที่หนึ่งในภูมิภาคสำหรับกลุ่มทหารและพลเรือนอนุรักษนิยม และ

กรณีรายได้ต่อหัวประจำภาคต่างๆ (ทวีประเทศ = ๑๐๐)

แผนภาพที่ ๑ ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเสียงฝ่ายอนุรักษนิยมและรายได้ต่อหัวประจำภาคต่างๆ

แหล่งข้อมูล: สถิติแนวกิ่ง: จากแผนภาพที่ ๒ สถิติแนวนอน จาก รายได้ของประเทศไทย ๑๙๖๒-๖๓ พิมพ์ครั้งแรก เล่มที่ ๖ ผลผลิตรวมประจำภาค (คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ, กรุงเทพฯ)

ความถ่วงน้ำหนักภาคกลางคำนวณโดย ใช้นิวตัน สวิทช์ จาก Bangkok Post

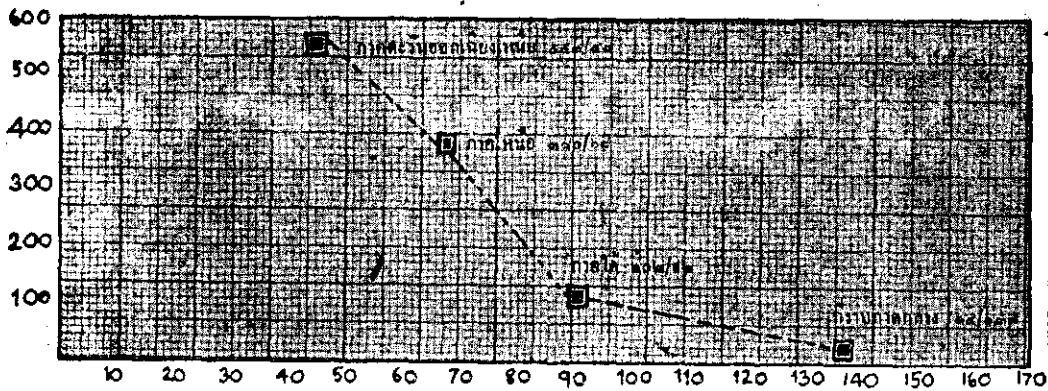

แกนนอนเป็นดัชนีของรายได้ต่อบุคคลของราษฎรแต่ละคนในแต่ละท้องถิ่น โดยคิดทั้งราชอาณาจักรเป็น ๑๐๐ เส้นโค้งที่ได้แสดงให้เห็นว่า มีความสัมพันธ์ที่เห็นได้ชัดระหว่างรายได้ของภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งและการสนับสนุนพรรคอนุรักษนิยม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นภาคที่ยากจนที่สุด เลือกพรรคอนุรักษนิยมเสีย ๕๕% ซึ่งยังเป็นเปอร์เซ็นต์ที่สูงอย่างน่าทึ่ง ในขณะที่กรุงเทพฯ ซึ่งมั่งคั่งที่สุด ทรงอำนาจที่สุด และมีสิ่งซึ่งต้องปกบ้องมากที่สุด เลือกผู้แทนราษฎรจากพรรคอนุรักษนิยมทั้ง ๑๐๐%

ครุชนิรายได้ต่อหัวประจำภาค (รวมทั้งประเทศ = ๑๐๐)

แผนภาพ ๒ ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์รุนแรงกับรายได้ต่อหัวของแต่ละภาค

สหรัฐอเมริกา สถิติแกว่ง Bangkok Post ๒๖ มกราคม ๒๕๐๔ หน้า ๑ ส่วนที่ ๒ ทั้งนี้ในส่วนที่เป็นภาคใด มีจำนวนถึง ๔ จังหวัดภาคใด ซึ่งเป็นรูปทรงของกิจกรรมแบ่งแยกดินแดนมุสลิม สถิตินวนอน เป็นอันเดียวกับตารางที่ ๑

แผนภาพ ๒ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ซึ่งสำคัญยิ่งขึ้น ซึ่งเพิ่มความเชื่อมั่นของเราว่าราษฎรจำนวนมากทีเดียวในชนบทไม่พอใจกับสภาพการณ์เช่นที่เป็นอยู่และพยายามแสดงความไม่พอใจนั้น แผนภาพ ๑ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการประท้วงอันถูกต้องตามกฎหมายและรายได้ของท้องถิ่น แผนภาพ ๒ แสดงให้เห็นเช่นเดียวกันระหว่างการประท้วงอันไม่ถูกต้องตามกฎหมาย : เหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นจากจลาจลในชนบท (ในกรณีนี้ แกนตั้งแสดงให้เห็นเหตุการณ์รุนแรงเฉลี่ยที่เกิดขึ้นในรอบ ๑๐ ปี) ความสัมพันธ์นี้จะเห็นได้ชัดคือ ท้องถิ่นใดยังมีรายได้ต่อบุคคลสูง ความรุนแรงก็ยิ่งลดลงเท่านั้น

สภาใหม่

ตาราง ๓ แสดงให้เห็นข้อมูลของส่วนประกอบของสภาผู้แทนราษฎรใหม่ ซึ่งจะแยกย่อยออกไปตามความโน้มเอียงทางการเมืองเช่นกัน จะเห็นข้อสรุปได้ชัดหลายประการ ประการแรกก็คือ ที่นั่งในสภาจำนวนมากเป็นของพรรคที่สืบเนื่องมาจาก พรรคสหประชาไทย พรรคทหารผ่านศึก ซึ่งเป็นพยานแสดงให้เห็นความรู้สึกอนุรักษนิยมอย่างมั่นคงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของไทย หรือถ้ามองจากแง่ทางการเมืองที่ต่างกันไป ก็เป็นเรื่องพิสูจน์ให้เห็นว่าชาวนาผู้ไม่ได้รับการศึกษายังถูกหลอกลวงเรื่องผลประโยชน์ที่แท้จริงของคนแคไทร พรรคพลเรือนผ่านศึกได้คะแนนเสียงเป็นเปอร์เซ็นต์น้อยกว่านี้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น และรวมคะแนนเสียงนี้รวมกับคะแนนเสียงของพรรคทหารผ่านศึกยืนยันความคิดของเราที่ว่าลักษณะการเมืองของไทยนั้นเป็นแบบอนุรักษนิยมอย่างมากล้น เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว พรรคฝ่ายซ้ายได้คะแนนเสียงเพียง ๙.๓% ของที่นั่งทั้งหมด

แนวโน้ม	สมาชิกที่ส่งสมัคร	สมาชิกที่ได้รับเลือก	สมาชิกที่ได้รับเลือกคิดเป็นร้อยละ	สมาชิกที่ได้รับเลือกคิดเป็นร้อยละในสภาฯ
ทหารผ่านศึก	๓๑๐	๑๐๘	๑๕.๒	๔๐.๑
พลเรือนผ่านศึก	๕๖๘	๕๔	๑๖.๖	๓๔.๕
ฝ่ายเป็นกลาง	๑๔๗	๑๖	๑๐.๕	๖.๐
ฝ่ายซ้าย	๑๕๖	๒๕	๑๖.๑	๕.๓
อื่นๆ	๖๗๘	๒๖	๔.๒	๕.๗

ตารางที่ ๓ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
แหล่งข้อมูล แจงข้อมูลจากตารางที่ ๑

ข้อวินิจฉัยประการที่ ๒ ที่เราได้จากนี้ก็คือ ในขณะที่คนไทยยังมีความคิดแบบอนุรักษนิยมอย่างสูง เขาก็ยังไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า จะเลือกอนุรักษนิยมแบบไหนให้เป็นตัวแทนเข้าปกครองประเทศ ที่นั่งในสภาถูกแบ่งออกเป็นสองส่วนเท่าๆ กัน ระหว่างสองพรรคที่ต่างก็อ้างว่าตนเป็นอนุรักษนิยม

เราอาจได้ข้อวินิจฉัยที่น่าสนใจอย่างยิ่งประการที่สามจากข้อมูลเหล่านี้ เสียงกล่าวหาในการหาเสียงก็คือ พรรคฝ่ายขวา “ซื้อเสียง” และ “มีเงินเสียอย่างก็พอแล้ว” ผู้กล่าวหาเช่นนั้นนั้นกล่าวว่หลักฐานในเรื่องนี้ก็คือ การที่พรรคซึ่งเกี่ยวข้องกับทหารอันมั่งคั่งได้ที่นั่งเป็นเปอร์เซ็นต์สูง อันที่จริง

นั้นเปอร์เซ็นต์เช่นนี้อาจได้มาจากความเป็นที่นิยมของพรรคและของผู้สมัครในพรรคนั้น วิธีเดียวที่จะรู้ว่าอันไหนถูกต้องก็คือ ดูจากเปอร์เซ็นต์ของผู้ได้รับเลือกตั้ง โดยปรับตามจำนวนเงินที่ใช้ไป ถ้าเงินสำคัญจริง ๆ พรรคที่มั่งคั่งควรมีผู้ได้รับเลือกเป็นเปอร์เซ็นต์สูง แม้ว่าจะมีผู้สมัครที่น่าสนใจน้อยกว่า แต่ข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่าการถกกลับตรงกันข้าม พรรคที่ผูกพันกับทหารได้รับเลือกเป็นเปอร์เซ็นต์ (๑๕.๒๕%) ต่ำกว่า พรรคพลเรือนฝ่ายขวาที่ไม่มั่งคั่งเท่า (๑๖.๖%) หรือแม้แต่พรรคฝ่ายซ้ายที่ขาดเงิน (๑๖.๑%) ข้อสันนิษฐานนี้ยังไม่แน่นอนเพราะเราไม่มีทางหรือบางทีอาจจะไม่สามารถหาตัวเลขจำนวนเงินที่ใช้จ่ายเพื่อหาเสียงตามที่แท้จริงได้ ยิ่งกว่านั้นหลายพรรคยังส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเฉพาะในที่ที่คิดว่าตนมีเสียงสนับสนุนอยู่ ถึงอย่างไรก็ตามเมื่อรวมกันแล้วข้าพเจ้าขอสรุปว่าผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสติปัญญามากกว่าที่เราเชื่อกัน

เมื่อดูในช่องเปอร์เซ็นต์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับเลือกตั้งจะเห็นอีกว่าผู้ลงคะแนนเสียงรู้จักเลือกคน เรามาลองเปรียบเทียบเปอร์เซ็นต์ของผู้ได้รับเลือกตั้งระหว่างพรรคที่เป็นกลาง และพรรคอื่น ทั้งสองกลุ่มนี้ถือกันว่าเป็นพรรคฝ่ายค้าน แต่พรรคเป็นกลางประสบความสำเร็จในการได้ที่นั่งมากกว่าพรรค “อื่น ๆ” ถึงสองเท่าครึ่ง ดังนั้นกลุ่มพรรคเหล่านี้จะได้เปรียบด้านอื่นด้วย และเมื่อไม่ใช้ได้เปรียบด้วยการเงินเช่นนี้แล้วจึงน่าจะได้เปรียบด้วยคะแนนนิยมของพรรคเอง

อดีต ปัจจุบัน อนาคต

การที่จะรู้ว่าเวลานี้เราอยู่ที่ไหนนั้นมีประโยชน์ แต่มีประโยชน์กว่านั้นที่จะรู้ว่าเรากำลังไปทางไหน เราอาจทราบข้อนี้ได้โดยเปรียบเทียบข้อมูลในการเลือกตั้งในปี ๒๕๑๘ กับผลการเลือกตั้งสองครั้งก่อนในปี ๒๕๑๒ และปี ๒๕๑๐ ตาราง ๔ เป็นสรุปข้อเปรียบเทียบดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มและการต่อเนื่องอย่างเด่นชัดมาก คะแนนเสียงของ “พรรคทหารฝ่ายขวา” ตกลงไปมากในปี ๒๕๑๘ นี้ ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับการที่คะแนนนิยมของพรรคทหารฝ่ายขวาดกไปจริง ๆ หรือเป็นเพราะการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นไปอย่างสุจริตมากกว่า (ทหารเป็นผู้ควบคุมกระทรวงมหาดไทย ทั้งใน พ.ศ. ๒๕๑๐ และ ๒๕๑๒) ตารางนี้ยังแสดงให้เห็นแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ของเสียงสนับสนุนที่พรรคพลเรือนฝ่ายขวาได้รับคือจาก ๒๐.๕% ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็น ๒๕% ใน พ.ศ. ๒๕๑๒ และ ๓๔.๕% ใน พ.ศ. ๒๕๑๘ หนังสือชักชวนให้ซื้อหุ้นชอบกล่าวว่าไม่มีสิ่งใดจะประกันได้ว่าแนวโน้มที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้จะดำรงต่อไป แต่ถึงกระนั้นก็ดูจะเป็นการโง่เขลาที่จะไม่คำนึงถึงข้อนี้

แนวโน้มทางการเมือง	๑๕๕๖		๑๖๖๖			
	พรรค	จำนวนสมาชิกสภา ฯ คิดเป็นร้อยละ	พรรค	จำนวนสมาชิกสภา ฯ คิดเป็นร้อยละ	พรรค	จำนวนสมาชิกสภา ฯ คิดเป็นร้อยละ
ทหารฝ่ายขวา	เสวรมังคศิลา	๖๑.๕	สหประชาไทย	๖๗.๕	ธรรมสังคม สังคมชาตินิยม ชาติไทย เกษตรสังคม	๔๐.๑
	กลุ่มอิสระ สนับสนุนรัฐบาล		พรรคอิสระ สนับสนุนรัฐบาล			
	เสียงแตกจาก พรรคอื่น ที่สนับสนุนรัฐบาล					
พลเรือนฝ่ายขวา	ประชาธิปไตย	๒๐.๕	ประชาธิปไตย	๒๕.๐	ประชาธิปไตย กิจสังคม อธิปไตย	๓๔.๕
ฝ่ายเป็นกลาง	—	—	—	—	ไท พลังใหม่	๖.๐
ฝ่ายซ้าย	เสรีประชาธิปไตย	๑๔.๕	ประชาชน	๖.๐	สังคมนิยม แนวร่วมสังคมนิยม	๕.๓
	เศรษฐกิจ		แนวร่วมเศรษฐกิจ			
	ขบวนการไฮด์ปาร์ค เสรีภาพ		แนวร่วม ประชาธิปไตย			
อื่นๆ	กลุ่มอิสระต่อต้าน รัฐบาล	๓.๕	ส.ส. อิสระและพรรค อิสระต่อต้านรัฐบาล	๑.๕	พรรคอื่น ๆ (ดูตารางที่ ๑)	๕.๗

ตารางที่ ๔ การเปลี่ยนแปลงจำนวนของฝ่ายต่างๆ ในสภา ฯ

แหล่งข่าว สกิตป์ ๑๕๕๖

สกิตป์ ๑๕๖๕

สกิตป์ ๑๕๖๕ จากตารางที่ ๑

เสียงสนับสนุนของพรรคฝ่ายซ้ายอยู่ระหว่าง ๑๐% และ ๔.๕% ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคะแนนเสียงของพรรคทหารฝ่ายขวาลดลง เช่นเดียวกับคะแนนเสียงของพรรคพลเรือนฝ่ายขวาและพรรคเป็นกลางตลอดถึงพรรคอื่น ๆ

ข้อสรุป

การเลือกตั้งปี ๒๕๑๘ นี้ยืนยันการเป็นอนุรักษนิยมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งของไทย แต่ก็แสดงให้เห็นปัญหาของชาวไทยในสมัยปัจจุบันนี้ซึ่งไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า จะเลือกให้ ทหาร หรือ พลเรือนเข้ามาปกครองประเทศดี และการเลือกตั้งครั้งนี้ยังยืนยัน (ถ้าหากว่าเสียงปืนในชนบทยังต้องการเสียงยืนยันอีก) อีกว่ามีความไม่พอใจอย่างรุนแรงเกี่ยวกับการกระจายของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในประเทศ เช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ารายได้เท่ากันที่เป็นเรื่องสำคัญในที่นี้ การกระจายอำนาจโดยเอกราชอย่างมากเข้ามาหากกรุงเทพฯ ต่างหาก ที่ทำให้การกระจายของรายได้เช่นที่เป็นอยู่นี้ดำเนินไปได้ และข้อนี้คือประเด็นที่แท้จริง

สำหรับในระยะสั้น ผลอันกำกวมของการเลือกตั้งครั้งนี้ จะทำให้เชื่อมั่นได้ว่ารัฐบาลในกรุงเทพฯ จะไว้กำลัง และอำนาจจะกลับไปสู่ผู้ที่ฝึกตัวเองสำหรับเป็นผู้ปกครองในขณะที่แสวงแสดงตัวเป็นผู้อยู่ใต้ปกครอง คือ ทหารและข้าราชการ คงเป็นไปได้ที่รัฐบาลจะสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่ได้อย่างเด็ดขาดอันได้แก่ปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาที่ชาวนาผู้เป็นเจ้าของที่ดินต้องโอนโอนคนเจ้าหนี้ ความไม่เสมอภาคทางรายได้และความล้มเหลวทางการเกษตร ดังนั้นเราอาจคาดได้ว่าขบวนการต่อต้านจะยังคงมีอยู่ และอาจขยายตัวขึ้นอีก

ผู้ที่น่าจะพอใจที่สุดกับผลการเลือกตั้งนี้ คือ ทหารและข้าราชการไทย ผู้ลงทุนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และสัมพันธมิตรอนุรักษนิยมทั้งหลายของไทย เพราะการเลือกตั้งทั้งสามครั้งที่เราพิจารณาคู่ในที่นี้ไม่แสดงให้เห็นว่าจะมีแนวโน้มไปทางเอียงซ้ายแต่อย่างใด มีแต่เพียงจากพรรคทหารไปยังพรรคอนุรักษนิยมพลเรือนและพรรคชนชั้นกลางซึ่งประสบความสำเร็จทางธุรกิจเช่นที่เป็นอยู่เป็นนิรันดร์ในที่แห่งอื่น ๆ ของโลก ปัญหาในปัจจุบันนี้มีแต่แนวโน้มในระยะยาวซึ่งมีอยู่นั้นได้นำฝ่ายอนุรักษนิยมทั้งทหารและพลเรือนให้ได้รับที่นั่งเสมอกันในสภาได้ จนประเทศไทยตกอยู่ระหว่างอำนาจสองอำนาจ ไม่มีฝ่ายใดจะเข้าควบคุมได้อย่างได้ผลจริงๆ แม้ว่าถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วแต่ละฝ่ายก็จะทำได้สำเร็จ

ต่อจากนี้ไปสักระยะหนึ่งเราอาจกระจายคะแนนเสียงให้ละเอียดกว่านี้ได้ ซึ่งก็จะช่วยทดสอบข้อ
สมมติฐานซึ่งนำมากล่าวไว้ในที่นี้และการพัฒนาข้อสมมติฐานใหม่ ๆ ให้รัดกุมขึ้น ในด้านนี้เราควร
พิจารณาปัจจัยบางประการด้วย เช่น ความเปลี่ยนแปลงในกระบวนการเลือกตั้งระหว่างปี ๒๕๑๒
และ ๒๕๑๘ การทำชนบทให้เป็นนคร และการที่ผลการเลือกตั้งเปลี่ยนไปในการเลือกตั้งครั้งหนึ่งถึง
อีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าเชื่อว่าข้อมูลขั้นต้นของบทความนี้แสดงให้เห็นวิถีทางและความ
หมายของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมืองของไทยได้เป็นอย่างดี

สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย

เสนอ หนังสือวิชาการ เล่มล่าสุด

วรรณนิพนธ์

ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์

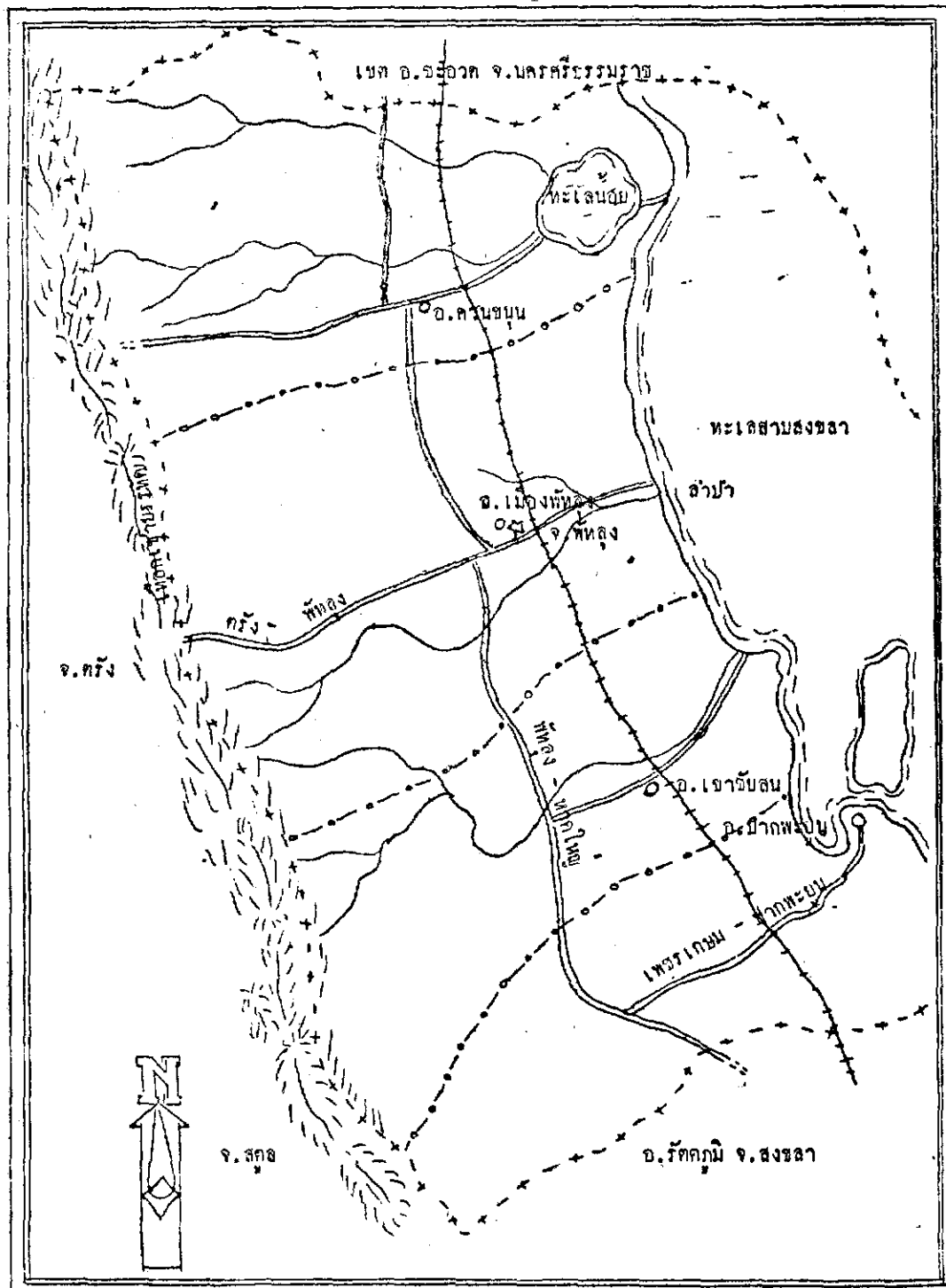
รายงานจากพัทลุง

สืบเสาะ เขาลอบ สืบเสาะ

เรื่องยศ จันทร์กร

ภาคใต้ของประเทศไทยโดยทั่วไป มีความพร้อมสมบูรณ์เสียยิ่งกว่าส่วนใด ๆ ของประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติสมบัติบนแผ่นดิน มิได้ทำให้ประชาชนต้องประสบกับความผืดเคืองในเรื่องทำกินเลย ปัญหาบรรดาเรื่องเศรษฐกิจที่มิต่อประชาชนนั้น จึงเป็นเรื่องห่างไกลตัวพอสมควร แต่กล่าวกันว่าประชาชนภาคใต้มีความผืดหวังต่อขบวนการปกครองของรัฐบาล ผืดหวังที่จะมอบความไว้วางใจให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลซึ่งมีพฤติกรรมซ่มซู่ วางตัวอยู่บนพื้นฐานความคิดศักดินา รังแกและเอารัดเอาเปรียบประชาชนอยู่เสมอ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามด้วยแล้วยิ่งมีส่วนอย่างมากที่มอบความชมชื่นและแก่นเคืองให้ประชาชน เหตุการณ์จากจังหวัดพัทลุงเป็นตัวอย่างอันหนึ่งที่แสดงให้เห็นเด่นชัดถึงการปราบปรามประชาชนโดยวิธีการโหดเถื่อน และขยับยื่นความผืดของฝ่ายปราบปราม (เช่น กอ.รมน.) ได้แจ่มแจ้งถึงทุจริตเจตนาหลอกลวงเอาผลประโยชน์จากการขอเงินงบประมาณปราบปรามคอมมิวนิสต์ กระทำกลวิธีสร้างสถานการณ์ใหม่เกิดขึ้น ใช้ชีวิตของประชาชนเป็นเครื่องเล่น เพื่อให้ได้มาซึ่งงบประมาณปราบปรามประชาชน

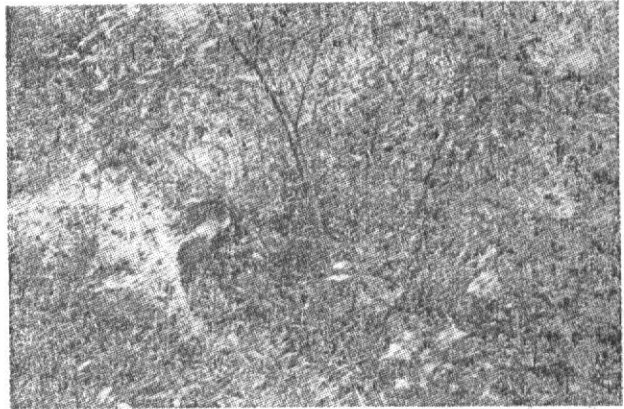
แผนที่สังเขปจังหวัดพัทลุง

☆	ที่ตั้งจังหวัด	====	ทางหลวง
○	ที่ตั้งอำเภอ	—+—+—	ทางรถไฟ
+ + + +	แนวเขตจังหวัด	~~~~~	ลำน้ำ
.....	แนวเขตอำเภอ		ภูเขา

สร้างสถานการณ์ ย่อมทราบกันดีอยู่แล้วว่า แผนการให้คนไทยฆ่าคนไทยกันเอง (Thailandization) เหมือนแผนการให้คนเวียดนามฆ่าคนเวียดนาม (Vietnamization) ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินมาแล้วอย่างได้ผลตั้งแต่ปี ๑๙๖๕ ขอบข่ายของการนี้ได้แทรกซึมเข้ามาถึงประเทศไทยเพื่อสกัดกั้นอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ และได้ขยายเข้ามาในประเทศไทยโดยตรง มีการปลุกปั่นให้คนไทยหลงเชื่อว่ามี “ผู้ก่อการร้าย” อยู่ในประเทศไทยอย่างมากมาย พยายามอาศัยการโฆษณาชวนเชื่อทุกวิถีทาง รัฐบาลไทยภายใต้การนำของเผด็จการ สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เกรงภัยที่จะเกิดขึ้น เมื่อประชาชนเกิดมีสำนึกเชื่อมั่นในอุดมการณ์หรือเมื่อประชาชนเกิดคัดค้านอำนาจอธรรมแบบเผด็จการของตน จึงยอมรับการแทรกแซงจากจักรพรรดินิยมอเมริกา และอีกทางหนึ่งก็มองเห็นว่าจะเป็นที่วิธิตัดเงินช่วยเหลือทางทหารจำนวนมหาศาล นอกจากจะเป็นเงินมาอุดหนุนกำลังอำนาจของตนแล้ว ยังสามารถเบียดบังเป็นทรัพย์สินส่วนตัวได้ด้วย

ต่อมาในสมัย ถนอม กิตติขจร และ ประภาส จารุเสถียร งบประมาณปราบปรามผู้ก่อการร้ายค่อย ๆ ทบทวีขึ้น ยิ่งปราบมากเท่าใด ขบวนการของประชาชนทุกภูมิภาคก็ทวีขึ้นอย่างรวดเร็ว ประชาชนผู้ถูกกดขี่ได้รวมกันสร้างฐานทางสังคมนगरเมือง เพื่อต่อต้านความโหดเหี้ยมของผู้ปกครองกระทั่งพัฒนามาเป็นขบวนการของประชาชน

- ๑ บริเวณที่รณรูดูกำเขากว่าร้อยศก
- ๒ นายจำลอง พลเดช ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร ผู้ขึ้นหวัคค่อผู้เพื่อความเป็นธรรม
- ๓ นายพินิจ จารุสมบัติ รองเลขาธิการศูนย์ฯ ฝ่ายการเมือง ผู้นำเรื่องดังแดงออกมเบ็คเหย นังคอกกับผู้ว่าฯ พัทลุง

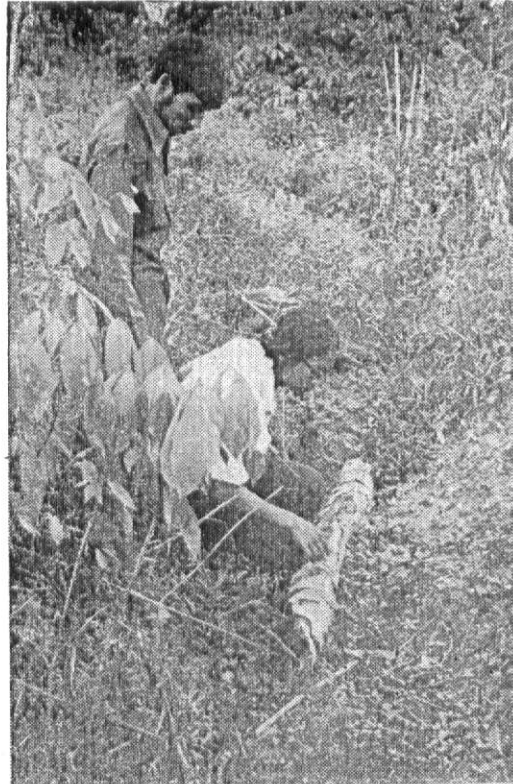

ครั้นเมื่อสหรัฐ ฯ ชักจูงให้รัฐบาลไทยดำเนิน
งานระรานชาวบ้านได้สำเร็จแล้ว ก็วางแผนให้
คนไทยเช่นฆ่ากันเองภายในประเทศ โดยใส่ร้าย
และยึดเยี่ยกว่าประชาชน ซึ่งมุ่งมาดความเป็น
ธรรมในสังคมว่าเป็น *ผู้ก่อการร้าย* ที่จะต้อง
ทำลายให้หมดสิ้น

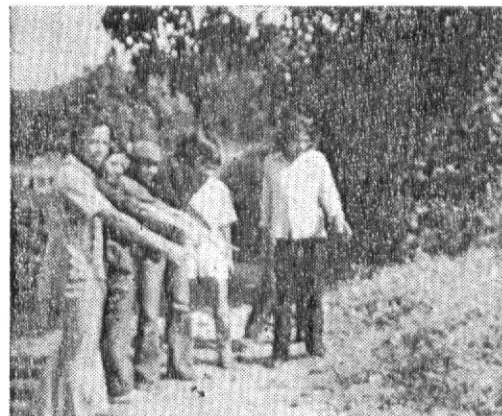
แบ่ง แยก และ ฆ่า ทั้ง นอกเหนือจากการ
โฆษณาชวนเชื่อแล้ว ยังมีการสังหารผู้นำ
ประชาชนที่มีอิทธิพลในการรวมความคิด มีการ
ทรمانต่าง ๆ นานา เขี้ยมโหดผิดวิสัยของ
มนุษย์ ดังเหตุการณ์ที่ปรากฏในแถบท้องที่
จังหวัดพัทลุง บางทีก็ใช้เจ้าหน้าที่ของฝ่ายรัฐบาล
ปลอมตัวเป็นฝ่ายตรงข้ามเข้าไปเผาหมู่บ้านเพื่อ
สร้างสถานการณ์หวังให้ประชาชนเกลียดชัง
ขบวนการของประชาชน

บางท้องที่ชาวบ้านจะถูกแบ่งแยกให้กลายเป็นศัตรูต่อกัน ซึ่งเป็นแผนการดำเนินอยู่อย่าง
กว้างขวางทั่วประเทศ หลายหมู่บ้านที่ปรากฏ
ตามข่าวกรองของ กอ. รมน. ว่าเป็นหมู่บ้านปลด
ปล่อย ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
(พ.ค.ท.) จะมีการจัดตั้งหน่วยอาสาสมัครรักษา
ความปลอดภัยของหมู่บ้าน (อ.ส.) ใช้วิธีเกณฑ์
พวกนักเลงหัวไม้ อดีตอันธพาลมาฝึกอาวุธแล้ว
มอบอำนาจให้เช่นฆ่าประชาชน วิธีนี้สหรัฐ
อเมริกาเคยใช้ได้อย่างได้ผลในสงครามเวียดนาม
มาแล้ว

ที่ยังสด ๑ ศพ โดยใช้ไม้ซุงเป็นฟัน บันนี่เกลือแคชชา

ที่ตั้งขังชาวบ้านนบวอศพ

กอ.รมน. กับการดำเนินแผนปราบปราม ที่พัทลุง

ส.ต.อ. วิโรจน์ สาครพิทักษ์ อดีตเจ้าหน้าทหารจปรประจำจังหวัดพัทลุง และเคยเป็นเจ้าหน้าที่ของ กอ.ปค. ได้เปิดเผยความจริงว่าทุกขณะที่ออกปฏิบัติการร่วมกับเจ้าหน้าที่ของฝ่าย กอ.ปค. นั้น จะเกิดมีการปะทะกันกับฝ่ายตรงกันข้าม ทุกครั้งเป็นเวลากลางคืน จึงมองไม่เห็นตัว เมื่อสำเร็จในตอนเช้าปรากฏผลว่าเจ้าหน้าที่ถึงแก่เสียชีวิตแทบทุกครั้ง ความรูปการณ์แล้วไม่อยากจะเชื่อว่าเป็นการปะทะกับ ผ.ก.ค. และเคยระแคะระคายจากวงในออกมาว่า เป็นการสร้างสถานการณ์ให้เกิดปะทะกันเอง ซึ่งเป็นคำบอกเล่าของ พ.อ. จักรวิศ มหาผล ผู้อำนวยการ กอ.รมน. ประจำจังหวัดพัทลุง ถ้าหากพิจารณาคุณสมบัติความกระฉับกระเฉงของการปะทะเมื่อปราบปรามผู้ก่อการร้ายแล้ว มักจะเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใกล้ๆ ก่อนการเริ่มต้นบึงบประมาณใหม่ ครั้นพองบประมาณออกมาแล้วก็จะซบเซาความชื้นเข้มไประยะหนึ่ง รอจนกว่าบึงบประมาณใหม่ใกล้มาถึง สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความต้องการคึงบประมาณ ในการปราบปรามจากรัฐบาลกลางออกมาใช้ให้ได้มากที่สุด ดังนั้นจึงเป็นสิ่งไม่น่าประหลาดใจเลยที่ว่า ทำไม บึงบประมาณในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายหรือบึงบประมาณสืบราชการลับของประเทศไทยจึงมียอดขึ้นสูงปีต่อปีทุกปี

การปราบปรามผู้ก่อการร้ายในเขตจังหวัดพัทลุงนั้น เริ่มคุกรุ่นมาตั้งแต่ปี ๒๕๐๙ แต่มาปะทุหนักเมื่อครั้งเหตุการณ์รัฐประหารตัวเองของ ถนอม กิตติขจร ซึ่งหลังการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้มีมาตรการว่าจะปราบปรามผู้ก่อการร้ายทั่วประเทศให้หมดสิ้นในระยะ ๖ เดือน มาตรการ *กึ่งแดง* จึงเป็นนมหรรณมาประชาชนอย่างหนักมือในเวลาต่อมา พ.ต.ท. คลาด *ครุฑธวานนท์* อดีตรองผู้กำกับตำรวจจังหวัดพัทลุง ได้เล่าถึงเหตุการณ์เมื่อแรกย้ายเข้ารับตำแหน่งที่จังหวัดพัทลุง โดยร่วมทำหน้าที่กับทาง กอ.ปค. สมัยนั้น เขากล่าวว่าก่อนหน้าไปถึง ๕๕ วัน ได้มีการปราบครั้งใหญ่ (พ.ศ. ๒๕๐๙) และมีการจับกุมผู้ต้องหาสงสัยกว่า ๕๕๐ คนมาขังสอบสวน เท่าที่จำรายชื่อได้มี *นายสมนึก สังข์แก้ว* อาชีพทนายความ *นายบรรยง แบทเพ็ง* แต่ผู้ต้องหาชุดนี้ไม่มีหลักฐานผูกมัด จึงปล่อยตัวกลับไป ระหว่างทำงาน กอ.ปค. พ.ต.ท. คลาด ได้ออกเยี่ยมเยียนราษฎร ปรากฏว่าทุกคนอยู่ในสภาพหวาดกลัวทางเจ้าหน้าที่อยู่มาก สำหรับการปะทะกับฝ่ายผู้ก่อการร้ายนั้นคงมีอยู่บ้าง ครั้งหนึ่ง สภ. ต. บ้านนา อำเภอเขาชัยสน ถูกยึดด้วยกำลัง พ.ต.ท. คลาดฯ เชื่อว่า กำลังหลักของ ผ.ก.ค. นั้นจะมีอยู่แถบเทือกเขาบรรทัด จำนวนไม่มากกว่า ๒๐๐ คน การทำงานหาข่าวกรองของฝ่ายปราบปรามนั้นได้ใช้ชาวบ้านเป็นสายสืบ รวมกับสายสืบด้านอื่น คือ ฝ่ายทหารสันติบาล และ กรป. กลาง จึงปรากฏความซ้ำ

ข้อของงานและการแข่งขันทางตำแหน่งหน้าที่
ตลอดจนเงินงบประมาณขัดแย้งกันเรื่อยมา การ
ปรวบปรวมของเจ้าหน้าที่ฝ่าย กอ. รমন. ในเขต
อำเภอเมืองและเขาไชยสน ระยะแรกเต็มไปด้วย
รอยขัดแย้งและความลึกลับต่างๆ เป็นอันมาก
พ.ต.ท. เดวียง ศิวิจาโท (ผ.ภ.ก. สมัยนั้น)
ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ กอ. รমন. โดย
ตำแหน่ง ต้องการจะดึงเกมไว้ปรวบปรวมระยะ
ยาว แต่ทาง พ.อ. จำรัส มหาผล ต้องการปรวบ
อย่างหนักและรุนแรง ในช่วงระยะเวลาสั้น โดย
ต้องการลิดีชาวบ้านที่เป็นคอมมิวนิสต์ ให้ได้
มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงเสนอแผนรุกฆาตใน
การปรวบปรวม พวกสายลับของ กอ. รমন. จึง
โมเมใส่ชื่อชาวบ้านเป็นบัญชีทางว่าวนับเป็น
พันคน ความเคียดแค้นจึงเผยตัวมากขึ้นหลังจาก
ความคิดนี้เกิดขึ้น ข้อขัดแย้งทางทหารและตำรวจ
ก็เป็นเรื่องการแย่งงบประมาณปรวบปรวมกันเอง
ความไม่ลงรอยจากสาเหตุนี้ทำให้สายลับของฝ่าย
ตำรวจหลายคนถูกทางฝ่าย กอ. รมน. สังเกต บ้าง
ก็จับในข้อหาว่าเป็น ผ.ภ.ก. ซึ่งนับว่าเป็นเรื่อง
ตลกมาก คนที่เคยทำงานให้ฝ่ายตำรวจต้องหลบ
หนีเอาตัวรอดไปอยู่ในแถบท้องที่อื่น

ตอนปี ๒๕๑๕ ประมาณเดือนสิงหาคม
ได้มีการวางแผนให้เกิดการปะทะกันเองจำนวน
หลายครั้ง มีคนเสียชีวิตไปกว่า ๓๐ คน แผนการ
เหล่านี้สร้าง ขึ้นมาเพื่อจะของบประมาณในเดือน
ตุลาคม ดังนั้นจึงเป็นที่นิยมวางแผนกันระหว่าง
เดือนสิงหาคมของทุกปีที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ชั้นผู้

ใหญ่ได้วางแผนให้พวก อ.ส. ตำรวจ ทหาร
และ ตชด. ปะทะกันเอง โดยให้ อ.ส. พวก
หนึ่งคอยซุ่มอยู่แล้วให้นำความไปแจ้งแก่ทหาร
เมื่อทหารรู้จักนำกำลังออกมาปะทะเป็นอย่างนี้ทุก
ครั้งคราว นายมณี อับดุลลาห์ ชาวบ้านด่านโลด
อำเภอเขาไชยสน จังหวัดพัทลุง ซึ่งเคยเป็น
เจ้าหน้าที่ของ กอ. รมน. ยุคนั้น ทำงานให้อยู่
ในฝ่ายทหาร เขาเล่าว่าเมื่อเดือนมิถุนายน
พ.ศ. ๒๕๑๕ พันเอกจำรัส มหาผล ได้ดำเนิน
การตามแผน “รุกฆาต” ใช้กำลังทหาร และ
ตำรวจเข้าล้อม หมู่บ้านตำบลบ้ายอน อำเภอ
ปากพูน ตำบลโตมด อำเภอเขาไชยสน และ
ตำบลคลองเฉลิม อำเภอเมือง ทหารและตำรวจ
เหล่านั้นได้ยิงชาวบ้านตายหลายร้อยคน แผน
การรุกฆาตนี้ พลเรือตรีสมบุรณ์ เชื้อพิบูลย์ ผู้
อำนวยการ กอ. ปก. เขต ๔ ในสมัยนั้นเป็นคน
มอบหมายมาทางจังหวัดพัทลุง โดยบอกแก่ชาว
บ้านว่าแผนการนี้เป็นการเกลี้ยกล่อมคอมมิวนิสต์
ให้ออกมามอบตัวกับรัฐบาล แต่ภายหลังเจ้าหน้าที่
กลับกระทำการตรงข้ามเช่นฆ่าชาวบ้านล้มตาย
ตายจาก กระทั่งล่วง ๒ เดือนให้หลัง (ประมาณ
สิงหาคม) ชาวบ้านที่เข้าไปทำงานเป็นสาย
กอ.ปค. เช่น นายมณี เกิดรู้เรื่องแผนทำลาย
ประชาชนขึ้น จึงไม่ยอมทำงานให้ กอ.ปค. อีก
ต่อไป ทาง กอ.ปค. จึงตามล่าสังหารนายมณี จน
ต้องหลบหนีชอกชอนไปอยู่จังหวัดสุโขทัย

ตอนต้นเดือนสิงหาคม ปี ๒๕๑๕ ทางฝ่าย
ทหารได้มาตั้งค่ายกองบัญชาการปรวบปรวมคอม

มีวินิสต์ชั้นที่ ต. โทมต อ. เขาไชยสน บริเวณสวนยางของ *กำนันสวิง ชนะสิทธิ์* ซึ่งเป็นผู้มีพฤติกรรมร่วมกันกับทางฝ่าย กอ.รมน. ในการจับประชาชนลงดังแดง กองบัญชาการนี้ได้ดำเนินการจับกุมชาวบ้านที่ทาง กอ.รมน. สงสัยว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ไว้จำนวนมาก มีการกระทำทารุณกรรมต่างๆ เช่น บีบบังคับ ทอดเลียบ และใช้วิธีการสอบสวนอย่างทารุณ เช่น จุดบุหรี่แล้วขีดเส้นแดงไว้ให้ชาวบ้านสูบ เมื่อไฟลามไปถึงเส้นแดงนั้น ก็ยิงปืนกรอกหูชาวบ้านผู้นั้นกระทั่งตาย ครั้งหนึ่งเคยมีการประชุมที่บ้านกำนันสวิง โดยมี พ.อ. จำรัส อยู่ด้วย และกำนันสวิงได้เสนอในที่ประชุมให้ฆ่าชาวบ้าน ๒ คนเสีย คือ *นายมณี อับดุลลาห์* และ *นายชอบ บั้มเสน* แต่นายมณีสั่งรู้อีกก่อนจึงหลบหนีไป ส่วนนายชอบได้วิ่งเข้าหาผู้ใหญ่ทางจังหวัด จึงได้รับความคุ้มครอง กำลังทหารและ อ.ส. ได้ตามจับกุมนายมณี ทว่าจับไม่ได้ จึงจับเอา *นายหมื่น ชูฉางจาง* ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องไปแทน นายหมื่นถูกทุบตีจนบอบช้ำ ณ กองบัญชาการ แล้วจึงถูกฆ่าตายอย่างทารุณโดยวิธีดังแดง

นายมณี อับดุลลาห์ อดีตเจ้าหน้าที่ กอ.ปค. เบียดเบียนถึงรายชื่อชาวบ้านที่ถูก กอ.ปค. สังหารโหดขณะที่เขายังทำงานให้อยู่ ว่ามีจำนวนตัวเลข ๓,๐๐๘ คน ส่วนมากเป็นชาวบ้านที่ ต. บ้านนา ต. เขาเจ็ยก ต. ร่มเมือง ต. บ้านพุด และ ต. โทมต ซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดพัทลุง

สังหารโหดนายหมื่น ชูฉางจาง

นางเค๊ะ และปานแก้ว ซึ่งอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๓๕๔ หมู่ ๑๖ อ. เขาไชยสน จ. พัทลุง ภรรยา นายหมื่นที่ถูกเจ้าหน้าที่ฆ่าตายอย่างทารุณได้กล่าวสรุปความได้ว่า

“เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๑๕ *นายยงยุทธ คุชฎิธัมโม* หัวหน้า อ.ส. เขตพัทลุง ได้พานายหมื่นสามีของนางซึ่งอยู่ในสภาพบอบช้ำมากมาหาที่บ้าน และนายหมื่นได้บอกแก่ภรรยาของเขาว่าไม่ต้องตกใจหัวหน้าจะส่งไปทำงานต่ออีก ๓ ปี เชื่อว่าเขาคงไม่ฆ่า เพราะเคยทำงานให้ กอ.ปค. มาก่อน หลังจากนั้นก็พานายหมื่นกลับออกไปก่อนจาก นายหมื่นได้สั่งเสียภรรยาไม่ให้ไปหาที่ในค่ายโดยเด็ดขาด มิฉะนั้นแล้วเขาจะไม่ได้ออกมา หลังจากนั้นก็พานายหมื่นไปขังร่วมกับ *นายชาแล๊ะ ล่าซู* และ *นายเชมูร์ ล่าซู* นาย *รีน สังข์แก้ว* ภายหลัง ๓ คนนี้รอดชีวิตกลับออกมาได้ เล่าเรื่องทั้งหมดให้นางเค๊ะฟังว่านายหมื่นถูกฆ่าตายอยู่ในค่าย”

สาเหตุของการสังหารนายหมื่น ชูฉางจาง นี้เป็นเพราะต้องการจะปิดปาก เพราะคอนตันเดือนสิงหาคมปีนั้น เจ้าหน้าที่ได้คุกคามชาวบ้านอย่างหนัก จึงต้องการเก็บสายลับที่รู้เรื่องความลับวงในเสีย นายหมื่นผู้นี้เป็นลูกพี่ลูกน้องกับนายมณีเคยทำงานให้กับทางฝ่ายตำรวจ ฝ่ายทหารรู้เข้าจึงโคจร เพราะในระยษนั้นทางทหารกับตำรวจเป็นเกลียวกันอย่างรุนแรงมากเรื่องแย่งงบประมาณ

กันปราบปรามประชาชน เมื่อนายหมิ่นและนาย
มณีน้องรู้ถึงพฤติกรรมของฝ่าย กอ.ปค. จึงมีปฏิ
กิริยาโต้แย้ง กระทั่งทำให้เกิดการสังหารโหดตั้ง
กล่าว สำหรับนายมณีน้อง อับดุลลาห์ นั้นต่อมาได้
เข้าทำงานให้กองกำกับการตำรวจตระเวนชาย
แดนสงขลา จึงรอดตายมีชีวิตรอยู่กระทั่งบัดนี้

กรณีสังหารนายหมิ่น ชูฉางจาง นี้ จะเห็น
ได้ชัดเจนว่า หากเกิดการขัดผลประโยชน์ใดๆ
ขึ้นมาแล้ว อีกฝ่ายที่กุมอำนาจไว้ก็จะพยายามหา
ทางกำจัด เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอาไว้
คนที่ทำงานให้ กอ.รมน. เมื่อดึงครวาก็ถูกจับลง
ดังแดงเช่นกัน จึงไม่ต้องแปลกใจว่าชาวบ้าน
ธรรมดาจะเดือดร้อนสักแค่ไหน!

แผนการปราบปราม ผ.ก.ค. ในเขตพัทลุงคือ
แผนที่เรียกว่า “ก.ก.ล. ๐๙” โดยเริ่มในปี ๒๕๐๙
มีการจับกุมชาวบ้านแบบเหวี่ยงแหลุ่มไปหมด
พอลุปี ๒๕๑๔ กับ ๒๕๑๕ ก็เริ่มขยายขอบเขตการ
ปราบปรามครั้งใหญ่ โดยใช้ทหารปราบ จับ
ราษฎรที่บ้านพุด คลองเจลิ้ม ท่าเขียด โละจังกะ
นายสามารถ รัษฎราชเดช ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๒
บ้านตำบลโคต ต. โคมต อ. เขาชัยสน ได้เล่า
ว่า การปราบครั้งนี้ได้ยื่นเสียงขึ้นยังประชาชน
ไปกว่า ๑๐๐ ศพ โดยยั้งทั้งในวันข้าง ตาม
เส้นทางสัญจรบ้าง ยิงแล้วก็ให้ทหารและ อ.ส.
ยื่นคุมศพเอาไว้ เคยเห็นกับตาตนเองที่ถนนสาย
โลหะจังกะ-แม่ขริ ถนนยุทธศาสตร์ ตรงกิโลเมตร
ที่ ๔๒ ราษฎรถูกจับมาเรียงม่านับร้อยคน หลัง

การสังหารหมู่เหล่านี้แล้วก็เจ็บหายไม่นานกระทั่ง
ปี ๒๕๑๕ ก็เริ่มใหม่ หลังตั้งค่ายบังคับบัญชาที่
ท่าเขียดก็กวาดล้างราษฎรอีกตั้งแต่เขตตำบล
กงหราไปจนถึงบ้านอน ท่าชะลัด เขาเจ็ยก
โตมต บ้านพุด คลองเจลิ้ม ป่าแก โคนไพร
โลหะจังกะ กงหรา บ้านนา ไร่เหนือ เกาะ
ทองสม เขาจันทร์ เมืองตะกั่ว บ้านโตน
หนองย้ง ฯลฯ

เตะแล้วเผาในดงแดง

นางอ๊ะ ฤทธิโต ภรรยาของนายเต๊ะ
ฤทธิโต ซึ่งถูก อ.ส. บ้านม่วงทวน หมู่ที่ ๗ ตำบล
ฝาละมี อำเภอปากพะยูน จับไปเมื่อวันที่ ๑๒
ตุลาคม ๒๕๑๕ จากบ้านพักเลขที่ ๒๕๙ หมู่ที่ ๗
ตำบลฝาละมี ทาง อ.ส. และเจ้าหน้าที่ได้จับไป
ไว้ในค่ายทหารคลองหมวย อ. เมือง จ. พัทลุง
เมื่อจับไปแล้วทางภรรยาได้พาลูกไปเยี่ยมแต่
เจ้าหน้าที่ไม่ยอมให้พบกัน นางอ๊ะพาลูก ๓ คน
ไปเยี่ยมในวันจันทร์ พอถึงวันศุกร์ก็ทราบว่าสามี
ตายเสียแล้วโดยถูกจับเผาทั้งเป็นในดงแดง แรก
คำนวณความเสียหายโหดก็ให้นายเต๊ะยื่น บนถั่งน้ำ
มัน ๓ โป แล้วให้ยอมรับว่าเป็นคอมมิวนิสต์
นายเต๊ะไม่ยอมรับก็เลยถูกผลัดตั้งลูกกลางดง หลัง
จากนั้นก็ถูกเตะซ้อมทรมานเป็นลูกตะกร้อ เสร็จแล้ว
เอาไปเผา ผู้นำ อ.ส. ไปจับนายเต๊ะนี้มีชื่อว่า
ผู้กองสำราญ

เชือดคอกกลางถนน

นายอับดุลเลาะห์ อีรา ซึ่งทำงานอยู่ที่บริษัท เอส. เค. แอนด์สัน ได้ร้องทุกข์ต่อนายโรมาน อรุณรังษี ถึงกรณี นายเดช บินโอะ ผู้ถูกฆ่าตาย เมื่อเดือนธันวาคม ปี ๒๕๑๕ โดย อ.ส. คนหนึ่งเป็นคนวางแผนฆ่า ได้จับกุมนายเดช บินโอะไปเชือดคอกบนถนนหน้าสถานีอนามัยชั้น ๒ ตลาดแม่ลิ อำเภอเขาชัยสน นายเดชนี้มีอาชีพเป็นพ่อค้าวัว ต่อมาวัวถูกขโมยไป ตนเองจึงสืบสาวหาต้นตอ กระทั่งรู้ว่าใครเป็นคนขโมย ผู้เป็นหัวหน้าขโมยจึงจ้าง อ.ส. มาสังหารนายเดชเสีย พร้อมยึดเย็บคอหาคอมมิวนิสต์ให้

ฝั่งทงเป็น

นักศึกษาผู้หนึ่งเล่าเรื่องถึงตำบลบ้านทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ซึ่งกันพบว่าทางราชการได้พยายามทำให้กลายเป็นเขตก่อการร้าย โดยบางครั้งจับหัวขโมยบางคนไปยิงทิ้ง แล้วออกข่าวว่ามีผู้ก่อการร้ายปะทะกับเจ้าหน้าที่ เพื่ออ้างเป็นสาเหตุเข้าปราบปรามประชาชน ชาวบ้านที่ตำบลนางว, ตำบลลำใน ถูกฆ่าตายเป็นอันมาก สำหรับที่ตำบลบ้านทะเลน้อยนั้นชาวบ้านหลายคนได้หลบหนีไปก่อนการถูกฆ่าทิ้ง มีหลายคนที่ต้องหนี ไปบวช ที่วัดกุฎาพิมุขในจังหวัดพัทลุง เพื่อรักษาวินัยให้รอดจากความตาย

ปี ๒๕๑๓ ญาติของนักศึกษามหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒคนหนึ่ง ที่ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ถูกตำรวจตระเวนชายแดนเรียกตัวลงมาจากบ้าน กล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์โดยไม่มีการสอบสวนจัดการ ยิงทั้งทันที ๒ คน พร้อมทั้งเอาฝังไว้ข้าง ๆ บ้านนั่นเอง เมื่อปีที่แล้วญาติพี่น้องได้ขุดศพขึ้นมาพบในโครงกระดูกมีกระสุนฝังเต็มไปหมด ยกเว้นศพนายเสียน จิตวิบูลย์ ซึ่งเชื่อว่าถูกทุบตีและฝังทั้งเป็น อันเป็นการกระทำที่เหี้ยมโหดยิ่งนัก ทารุณต่อประชาชนอย่างผิดกฎหมายบ้านเมือง

ฆ่าครุลิ้ม นภาเส็น

นายลิ้ม นภาเส็น อดีตครูใหญ่โรงเรียนบ้านแก ตำบลคลองเจลิม อำเภอเมืองพัทลุง ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งครูใหญ่มาแล้วร่วม ๑๐ ปี วันนั้น ๗ สิงหาคม ๒๕๑๕ นายลิ้มได้ออกจากบ้านเพื่อไปดูสวนทุเรียนพันธุ์ หมู่ที่ ๘ ตำบลเดียวกัน เป็นเวลาคดบ่ายมากแล้ว ได้มีกำลังทหารจำนวน ๑ คันรถวิ่งเข้าไปที่บ้านของนายลิ้มแต่ไม่พบ จึงติดตามไปยังสวนทุเรียน พบนายลิ้มซึ่งมีอาการป่วยเล็กน้อย บอกกับนายลิ้มว่า พ.อ. จารุ จาติ กานนท์ ผบ.ร. พัน ๔ ผส. ๕ ค่ายอิงคยุทธได้ไปตั้ง บ.ก. ส่วนหน้าอยู่ที่บ้านหนองไทร หมู่ที่ ๑ ตำบลชะลัดให้เชิญตัวมาพบ นายลิ้มจึงกลับบ้านไปเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวเสียใหม่

ในขณะที่ทหารจะคุมตัวนายลิ้มนั่นเอง เด็กหญิงฉวีวรรณ บุตรสาววัย ๘ ขวบ ได้ร้องให้

ขอร้องทหารว่าอย่าได้จับตัวพ่อไปเลย แต่ทหารไม่ฟังเสียงควักเงินให้เด็กหญิงฉวีวรรณ ๔ บาท

พร้อมกับบอกว่า พาไปแล้วจะเอากลับคืนมา ทุกคนอยู่ในที่นั้นต่างพากันสลดใจ เหมือนกับเป็นกลางสังหารณ์บอกกล่าว นางเครือวัลย์ ภรรยา นายลิ่ม ขอร้องเพื่อที่จะติดตามไปด้วย แต่ทหารไม่ยินยอม วันเดียวกันนั้นเองได้มีการจับกุมคนในหมู่บ้านเดียวกัน คือ นายชม แก้วพงษ์ แต่เมื่อจับไปแล้วทหารก็ปล่อยตัวกลับมา โดยบอกว่าไม่มีรายชื่อ นายชมจึงกลับมาออกครอบครองของนายลิ่ม ว่าถูกจับไปที่บ้านหนองไทร นางเครือวัลย์ จึงจัดยารักษาโรคไปให้นายลิ่มที่หนองไทร และขอเข้าเยี่ยมแต่ฝ่ายทหารได้ปฏิเสธว่า ไม่ได้จับนายลิ่มขังไว้ในค่ายที่หนองไทร นางจึงได้ติดตามไปยัง บ.ก. ส่วนหน้า ที่บ้านคลองหมวยและกองอำนวยการกำลังผสมตั้งอยู่ที่บ้านท่าเขียด ซึ่ง พ.อ. สนิท เสมรรัตน์ รอง ผบ. ผส. ๕ ควบคุมอยู่ขณะนั้น ก็ได้รับคำปฏิเสธเช่นเคย วันต่อมาจึงได้ติดตามไปยังค่ายคอหงษ์ จังหวัดสงขลา และอีกหลายแห่งก็ไม่พบ กระทั่งสุดท้ายจึงทราบว่า นายลิ่มถูกขังที่ “ ดงแดง ” เสาตั้งที่บ้านท่าเขียดแล้ว

สาเหตุการสังหารโหดกรณีนายลิ่มนี้ ก็เพราะนอกจากจะมีอาชีพเป็นครูแล้ว นายลิ่มยังมีอาชีพรับเหมาก่อสร้างด้วย เกิดขัดผลประโยชน์กับผู้มีอิทธิพลในเขตเดียวกัน จึงถูกจับฆ่าเสียในข้อหา “ คอมมิวนิสต์ ”

นายลิ่ม นภาเสน เป็นครูมากกว่า ๑๐ ปี เมื่อถูกจับขังในดงแดงแล้ว ทางญาติได้ติดต่อขอรับเบี้ยบำนาญบำนาญจากทางราชการ แต่ถูกปฏิเสธเสีย หว่านहींราชการจึงไม่จ่ายเบี้ยบำนาญให้ กระทั่งทุกวันนี้เรื่องนี้ยังคงปิดเงียบเงียบตลอดมา เหมือนการดับไปของชีวิต นายลิ่ม นภาเสน

คำบอกเล่าของนายแพทย์ทหารค่ายเสนาณรงค์

ประวัติย่อ ๆ ของ พ.อ. จำรัส มหาผล เป็นโรคประสาทประจำตัว เนื่องจากถูกถูกนักเลงใหญ่หาตใหญ่ซ้อมเมื่อสมัยเป็นร้อยโท ระบบประสาทได้รับการกระทบกระเทือนอย่างหนัก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๙ จนกองทัพบกไม่ต้องการ แต่ต่อมาพลเอกสายหยุด เกิดผล เพื่อนรุ่นเดียวกันช่วยเอาไปฝากไว้ที่กรมยุทธศึกษา หลังจากนั้นก็ได้ยศพันโท แต่ไม่มีตำแหน่งให้ พลตรีอินทรีธรรมศรี อดีตแม่ทัพ ๒ จึงช่วยนำตัวไปฝาก ก.อ. ปก.

เมื่อปี ๒๕๑๕ ซึ่งมีการปราบปรามอย่างหนักในเขตจังหวัดพัทลุง มี พ.อ. บรรพต อิศรงค์ เป็นที่ปรึกษาฝ่ายทหาร ซึ่งมีการจับราษฎรขังดงแดงแล้ว เมื่อ พ.อ. บรรพตย้ายไปที่อื่น ทาง กอ. ปก. จึงส่ง พ.อ. จำรัส มหาผล มาแทน พ.อ. จำรัส จึงสั่งให้เจ้าหน้าที่ กอ.ปก. พัทลุงจับราษฎรขังดงแดง

ปี ๒๕๑๕ มีกำลัง ผ.ก.ค. บนเขาพับผ้า ประมาณ ๓๐๐ คน หลังจาก กอ.ปค.ปราบหนัก กำลังหน่วยจับอาวุธก็ค่อยเพิ่มทวีขึ้น จนถึงจำนวนรวม ๒,๐๐๐ คน มีค่ายพักนับสิบค่าย เพราะญาติของผู้ถูกจับลงดังแดงต่างหนีเข้าป่าไป เป็น ผ.ก.ค. หมด เมื่อราษฎรถูกฆ่าตายไป ๑ คนญาติมิตรก็จะเข้าป่าไป ๑๐ — ๒๐ คนทีเดียว

กอ.ปค. เขตพัทลุงปราบราษฎรเหมือนล่าสัตว์ป่า ในปี ๑๕ — ๑๖ วิธีปราบก็คือใช้รถหุ้มเกราะชุดละ ๓๖ คน ออกตระเวนตอนเช้ามีด พบราษฎรกำลังกรีดยางก็ฆ่า, หรือไม่จับเชือกคอแล้วนำหัวเอาไปโยนทิ้งในต่างตำบล จากนั้นได้บังคับให้ตำรวจมาพลิกศพแล้วบอกว่า ไม่ทราบชื่อ

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปราบหนัก เพราะเจ้าหน้าที่ กอ.ปค. แค้นเคือง เรื่องพวกตนถูกฆ่าตาย ๑๔ ศพที่บ้านเขาหม้อ ต.กงหรา อ. เมือง จ. พัทลุง และอีก ๗ ศพที่บ้านห้วยโต อ. เขาไชยสน เมื่อปี ๑๕ ซึ่งไม่แน่ใจว่าเป็นการสร้างสถานการณ์ของทาง กอ.ปค. เองหรือไม่

ปล່อย ๑ จับทดแทน ๑๐ คน

นายพลอยปราบอินทร์ ครูโรงเรียนบ้านเตาปูน หมู่ ๖ ต. ลำปำ อ. เมืองพัทลุง เป็นบุคคลผู้รอดชีวิตมาแล้ว เขาถูก กอ.ปค. จับไปสอบสวนเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๑๕ ขณะจรดเมล์จะไปสอบชั้นตรีในเมือง ถูกนำไปพบ พ.ต. ภาวกร ชาญพิชัย หัวหน้าค่ายบ้านท่าเขียด

เมื่อไปถึงก็พบว่า นายลิ่ม นภาเส็น ถูกจับมัดมัดแดงไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๙ ส.ค. ๑๕ ก่อนหน้าเขาจะถูกจับไป ๑ วัน หลังจากถูกคุมขังอยู่ในค่าย ๕ วัน นายพลอยก็ถูกนำตัวจะเอาไปลงดังแดง แต่บังเอิญ ร.อ. สำราญ สุราษฎร์พลัดบังเอิญ อ. ปากพูน คนรู้จักกันได้ช่วยชีวิตไว้ได้หวุดหวิด โดยกล่าวขอร้องและรับรองต่อเจ้าหน้าที่ กอ.ปค. เจ้าหน้าที่ กอ. ปค. อบรมสั่งสอน แล้วรายงานว่าเขาเข้ามาขอตัวสารภาพสำนึกผิด

นายพลอยได้เห็นชาวบ้านถูกจับขังประมาณ ๖๐ คน ถูกข้อมร้อยครวญคราง ดัดจากนั้นได้เรียกตัวไปสอบสวนพอเป็นพิธี แล้วลากตัวลงดังแดงแทบทุกคำคืน ครั้งละ ๒ — ๓ คน

นายทวีศักดิ์ อ่อนเรือง นายความ บ้านอยู่ตำบลโตมต อำเภอปากพูน เคยถูกจับตัวไปในขณะนอนหลับอยู่เมื่อปี ๑๔ ตะลึงตื่นนอนขึ้นมา ได้ยินเสียงเคาะประตูตาม ครั้งแรกคิดว่าชาวบ้านมีความเดือดร้อน รีบเปิดประตูออกมา พบความตกใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะเจ้าหน้าที่ อ.ส. ต.ช.ต. และเจ้าหน้าที่ กอ.ปค. ประมาณ ๖๐ กว่าคน ครั้นจะปิดประตูกลับก็ถูกรุมจับทันที ถูกนำมาสอบสวนที่ไร่กำนันสวิงชนะสิทธิ์ บังเอิญพบ อ.ส. กลุ่มหนึ่งซึ่งนายทวีศักดิ์เคยช่วยเหลือมา อ.ส. เหล่านั้นจึงรีบวิ่งมาขอร้องเจ้าหน้าที่ กอ.ปค., กอ.ปค. จึงปล่อยตัวไป โดยทำการต่อรองอยู่ครู่ใหญ่และให้ อ.ส.

เหล่านี้รับปากว่าจะต้องจับชาวบ้านมาทดแทน
ถึง ๑๐ คน

นายสมนึก สังข์แก้ว หนายความประจำ
จังหวัดพัทลุง เล่าถึงพฤติกรรมอันเหี้ยมโหดของ
เจ้าหน้าที่ กอ.ปค. เกี่ยวกับการจับเอา นายเข้ม
สังข์แก้ว พี่ชายของตนเองไปลงเฝ้าตั้งแคง โดย
เจ้าหน้าที่ กอ.ปค. กล่าวหาว่าเป็นสายให้คอม
มิวนิสต์ มีกำนันสวิง ชนะสิทธิ์ ควบคุมตัว และ
ระหว่างทางกำนันสวิงฯ ได้ข้อมนายเข้ม ต่อหน้า
ต่อตาชาวบ้านตำบลโตมต อำเภอปากพูน
ชาวบ้านไม่สามารถทำอะไรได้นอกจากดูเฉยๆ จาก
นั้นจึงนำไปเฝ้าทั้งเป็นลงตั้งแคงที่ไว้กำนันสวิงฯ
โดยมี พ.อ. จำรัสฯ นั่งอยู่ด้วย เวลาต่อมา
อีก ๑ เดือนเจ้าหน้าที่ กอ.ปค. ได้มาติดต่อขอ
พบนายสมนึก เขาจึงหลบหนีขึ้นกรุงเทพฯ
กระทั่ง กอ.ปค. ถอนกำลังกลับ จึงเดินทางสู่
พัทลุงอีกครั้งหนึ่ง

บันทึกของนายพลอย ปราบอินทร์

“ถูกจับเมื่อ ๑๐ ส.ค. ๑๕ มีทหารประจำ
หน่วย บ.ก. ควบคุมราษฎรบ้านคลองหมวยจำ
นวน ๑ คันรถ ยี.เอ็ม.ซี. พร้อมด้วยอาวุธครบ
ทหารยศร้อยโทบอกว่าไม่ได้ทำการจับกุม เพียง
แต่ผู้พันเชิญไปพบที่กองอำนวยการกำลังผสมท่า
เขียด หมู่ที่ ๑ ต. โคมต อ. เขาชัยสน ทหาร
พาไปพบนายมนตรี ตระหวุ่น ปลัดจังหวัด
พัทลุง ให้รายงานตัวเพื่อสอบสวนสัมภาษณ์
เป็นชั้นตรี แล้วจุดขึ้นรถไปยังกองอำนวยการ

ผสมที่ ๕ บ้านท่าเขียด ซึ่งเป็นที่สวนของ
กำนันสวิงฯ เมื่อไปถึง พ.ต. ดาวร ชาญพิชัย
หัวหน้าฝ่ายยุทธการ ได้แจ้งข้อหาให้นายพลอย
ทราบ ว่า นายพลอยกับนายลิ้ม ได้ร่วมกันวาง
แผนพิมพ์โรเนียวกองทัพลดแอกพัทลุง — ตรึง
แล้วนำไปโปรยที่ตลาดพัทลุง

ยังกล่าวหาเพิ่มว่า ได้วางแผนเผาหมู่บ้าน
พัฒนาการตัวอย่างที่ ๒ บ้านพุด ต. คลองเฉลิม
และวางแผนเผาสถานีอนามัยบ้านพุด นอกนั้น
ยังกล่าวหาอีกว่าวางแผนวางกับดักระเบิด และ
ข่มขืนทหารตายไป ๑๔ คน ที่บ้านเผาหม้อ หมู่ ๔
ต. กงหรา อ. เมืองพัทลุง ได้ให้การปฏิเสธกับ
พ.ต. ดาวรฯ อยู่ตลอดเวลา ได้ว่าตลอดเวลาได้
เป็นครูสอนหนังสืออยู่กับ ร.อ. สำราญ สุราษฎร์
รัมย์ ปลัดป้องกันอำเภอปากพูน ซึ่งไปตั้งกอง
ปราบปรามอยู่ที่บ้านพุดสมัยนั้น ขณะสอบสวน
มีร้อยเอกไม่ทราบชื่อคนหนึ่งได้ขู่เชิญด้วยวาจา
อย่างก้าวร้าว ชูว่าถ้าไม่ยอมรับจะนำไปลงตั้งแคง
อย่างสด เมื่อไม่ยอมรับทหารคนหนึ่งก็คุมตัวไป
ยังเตนท์ทางทิศใต้ของกองอำนวยการผสมที่ ๕
รอบๆ เตนท์มีลวดหนามกันเป็นบริเวณ ภายใน
ไม่มีชาวบ้านถูกทรมานนอนครางอยู่ระงม

ภายในเตนท์เห็นรองเท้าเหลืออยู่หนึ่งคู่ตั้ง
อยู่ต่างหาก ตามผู้ถูกขังอยู่ก่อนได้ความว่าเป็น
รองเท้าของนายลิ้มฯ ซึ่งถูกฆ่าด้วยตั้งแคงเมื่อ ๔
สิงหาคม ๑๕ ระหว่างถูกขังโดนนำตัวไปสอบสวน
ทุกวัน ชาวบ้านเล่าให้ฟังว่า ใครที่ถูกนำไป

สอบปากคำตอนกลางคืนแล้ว ถูกบังคับให้เซ็นชื่อ ว่าถูกปลดปล่อยนั้น แท้จริงแล้วเป็นการสร้างหลักฐานให้แนบเนียนสมเหตุผล เพราะหากเซ็นจะถูกนำไปเผาถึงแดงทันที

กลางคืนเห็นแสงไฟแดงฉาน ทางทิศตะวันออกห่างจากเต็นท์ ๓ เส้น ระหว่างถูกคุมขังเห็นไฟในถังแดงลุกขึ้น ๔ ครั้ง ทราบว่าการเผาครั้งหนึ่งจะมี ๒-๓ ศพ ทุกคนที่ถูกเรียกตัวไปสอบสวนตอนกลางคืนจะหายตัวไปทุกครั้ง ตามผู้ที่คุมเต็นท์ได้กล่าวว่า คนที่ถูกเบิกตัวไปในเวลากลางคืนนั้นถูกปล่อยตัวหมด แต่ชาวบ้านที่ถูกคุมขังยืนยันว่า ถ้าใครถูกนำไปสอบสวนตอนกลางคืนแล้ว จะถูกบังคับให้เซ็นชื่อ ว่า ถูกปลดปล่อยเพื่อทำหลักฐาน

ตกค่ำของคืนวันที่ ๕ ถูกเบิกตัวไปสอบสวน จึงนึกว่าตัวเองต้องตายแน่ ได้ส่งชาวบ้านที่รู้จักกันว่าเมื่อตัวเองตายแล้วให้บอกทางบ้านด้วย ตอนสอบสวนโชคดี ไม่ถูกซ้อมเพราะมี ร.อ. ส้าราญ คอยช่วยเหลืออยู่ ทหารให้เซ็นชื่อส่งปล่อย จึงเซ็นตาม เมื่อเซ็นแล้วทหารสองนายยศจำกับ นายสิบบอกว่าจะนำตัวไปปล่อย ขณะนั้น ร.อ. ส้าราญได้ขอร้องไว้ว่าเป็นคนบริสุทธิ์ จึงถูกนำกลับคืนที่ตามเดิม เพื่อนๆ ในเต็นท์จึงสนใจมากที่สามารถรอดชีวิตมาได้ ถูกขังอยู่ ๗ วัน ทหารพาตัวไปอบรมกับผู้ต้องหาคคนอื่นๆ ประมาณ ๒๐ คน มีพลตรี สุวรรณ อินทุรักษ์ ผวก. พัทลุงสมัยนั้นเป็นผู้อบรมในเต็นท์อีกหลัง

หนึ่ง อบรมเสร็จแล้วก็แจกเอกสารของ กอ.ปค. เขต ๔ ที่พัทลุงซึ่งทำขึ้นเป็นโรเนียว เมื่ออ่านโรเนียว ๑ ใน ๕ แผ่นดู ตกใจมากเมื่อพบรูปตัวเองกับนายลี้ม่ายคู่กันมีความว่า นายพลอยกับนายลี้มได้เข้ามอบตัวที่กองอำนวยการกำลังผสมแล้วยอมรับสารภาพว่าตนและนายลี้มได้ร่วมกันวางแผนพิมพ์ใบปลิวเดือน ของกองทัพปลดแอกจริง ทางราชการเห็นว่ามีความคิดแล้วสำนึกผิดจึงปล่อยตัวไป ทั้งๆ ที่ความจริงไม่เคยรับสารภาพอะไรทั้งสิ้น จึงแปลกใจเป็นอย่างยิ่ง ใบปลิวดังกล่าวนี้ ถูกทางเจ้าหน้าที่ กอ.ปค. นำไปโปรยโดยเฮลิคอปเตอร์ทั่วพัทลุง หลังจากนายลี้มได้ตายแล้ว

หลังจากอบรมเสร็จ เจ้าหน้าที่ก็มอบตัวให้ ร.อ. ส้าราญ รับทอดไปนำส่งที่บ้านพักหมู่ ๖ บ้านชายคลอง ต. พนมวัง อ. ควนขนุน ”

การบีบบังคับประชาชนผู้บริสุทธิ์ให้เซ็นชื่อลงไป แล้วสร้างหลักฐานเท็จขึ้นมา คือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ ดังนั้นเมื่อเรื่องเกิดแดงจาวโจ้ขึ้นมา ทางเจ้าหน้าที่ กอ.รมน. จึงมักมีหลักฐานนำอ้างอิงแอบอ้างซ่อนความชั่วร้ายของตนเองให้กลายเป็นความถูกต้องอยู่เสมอ เรื่องการสังหารประชาชนนี้ หากมีการฟ้องร้องหรือให้สอบสวนตามตัวบทกฎหมายแล้ว ก็เชื่อว่าประชาชนผู้เดือดร้อน จะไม่มีหลักฐานอะไรไปลบล้างหลักฐานเท็จที่เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายได้ร่วมมือสร้างมันขึ้นมาได้เลย

จากบันทึกการเดินทางของนายพินิจ จารุสมบัติ รองเลขาธิการศูนย์ฯ ฝ่ายการเมือง

๑ กุมภาพันธ์ ๑๘ ชาวบ้านตำบลโลด บอกว่า ที่ ต. โคมต อำเภอลำปางประชาชนถูกทหารจับไปฆ่า หายสาบสูญหลายคน เมื่อปี ๒๕๑๕ เช่น

นายเข้ม สังข์แก้ว

นายมัน ชูฉางจาง (จากไล่สะบ้า)

นายเต๊ะ ฤทธิโต บ้านท่าม่วง ปากพะยูน

นายขุทธ ฤทธิเดช โคมต

ชาวบ้านทั้งเรียง ๓ คน ถูกยิงทั้ง

นายเลาะเปื่อน ต. โคมต

ได้เดินทางไปสำรวจยังบ้านตำบลโลด พบว่าชาวบ้าน ไม่กล้าพูดความจริง ตกอยู่ภายใต้ความเกรงกลัว

๒ กุมภาพันธ์ ๑๘ พบนายไธเน่น นายสามารถ วัชรราชเดช (ผู้ใหญ่บ้าน) นายอตุลย์ มณีอับดุลลาห์ (อดีต กอ.ปค.)

นายอตุลย์เล่าว่า: วิธีฆ่าชาวบ้าน โดยการจับใส่ถังแดงนั้น ใช้น้ำมัน ๒๐ ลิตร และใช้หม้อนุบตี ซ้อมกระทั่งสะบักสะบอม แล้วจับใส่ถังขนาด ๒๐๐ ลิตร กรอกน้ำมันจุดไฟเผา

บางรายก็นำขึ้นเครื่องบิน ใช้ดินดิบตกลงมาตายตามแถบป่าและภูเขา นอกจากนั้นวิธีทรมานยังมีสารพัดวิธี เช่น บีบขมับ, ตอกเล็บ, บีบอัมพะ, ให้อุบบุหรี่แล้วขีดเส้นแดง พอไฟลามถึงเส้นก็ยิงปืนกรอกลงไปในรูหู สำหรับถังแดงที่ใช้เผาคนนั้นมีอยู่ ๔ ใบ

๕๔

นายมณี อดีตผู้เคหาข่าวให้ กอ.ปค. เขต ๔ ในปี ๒๕๑๔ ได้ติดตามข่าวความเคลื่อนไหวของนายแฉ้ว หนูฤทธิ์ ซึ่งถูกทางราชการทำให้เป็นคอมมิวนิสต์ โดยป้ายสีว่าเป็นหัวหน้าระดับภาค ต่อมาจึงได้ชักชวนนายมัน ชูฉางจาง ลูกพี่ลูกน้องมาช่วยทำงานด้วย เพราะรับผิดชอบคนเดียวไม่ไหว และหลังจากนั้นนายมันก็ถูกลงถังแดงในปี ๒๕๑๕ มีดูนายน ๒๕๑๕ กอ.ปค. วางแผนรุกรณาตโดยพลเรือตรีสมบุรณ์ ผู้อำนวยการ กอ.ปค. เขต ๔ พยายามให้ อ.ส. ทำแผนที่หาแหล่งคอมมิวนิสต์ เพื่อวางแผนเข้าฆ่า ยิ่ง โดยตอนแรกหลอกชาวบ้านว่าจะไปจับ ครั้นแล้วก็กลับยิงเสียทั้งหมด ประมาณคนตายในระยะนั้นนับร้อยๆคน เป็นชาวบ้านแถบท้องที่ ต. ป่าบอน ต. โคมต ในอำเภอลำปาง อ.ส. คลองเจลิมา อำเภอมือง คนตายทั้งหมดถูกหาว่าเป็น ผ.ก.ค.

หลังจากนั้น ได้มีการประชุมชาวบ้านที่บ้านของกำนันสวิง ชนะสิทธิ์ ได้มีการตั้งหน้าสถาบัน ซึ่งเป็นความคิดของ นายยงยุทธ คุชฎี ธิ์มิโม หัวหน้า อ.ส. เขตอำเภอลำปาง ซึ่งได้รับคำสั่งจาก พ.อ. จำรัส ใครไม่ยอมตั้งหน้าสถาบันในวันนั้นจะถูกลงถังแดงจนหมด

ช่วงเวลาต่อมา มีการวางแผนฆ่าชาวบ้าน โดยการกระจายกำลังเจ้าหน้าที่ไปยังหมู่บ้านต่างๆ ตำบล โคมต มีชาวบ้านถูกฆ่าตายมาก เช่น นายยงยุทธ พลเพชร นายเข้ม สังข์แก้ว ถูกจับมาเผาถังแดงรวมกลุ่มกันรวม ๘๐ คน จับมาจากงขลา คลองเจลิมา โคมต ฯลฯ

๓ กุมภาพันธ์ ๑๘ พบนายจำลอง พลเดช ผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง ซึ่งเพิ่งเข้ามารับตำแหน่งเมื่อเดือนตุลาคม ๑๗ เปิดเผยว่า เรื่องดังเดงนั้นคงมีจริง แต่ประชาชนกลัวมาก ไม่กล้าเปิดเผย เรื่องจึงเงียบเชียบอยู่ เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๑๘ หม่อมเจ้าหญิงวิภาวดี รั้งสุทธเสด็จมาแจกของอุทกภัย มีชาวบ้านซื้อนม มาจากบ้านแพน ได้ร้องทุกข์ขอความช่วยเหลือว่าสามีของนางถูกทหารจับเอาไปแล้ว ๓ ปีกว่ายังไม่ปล่อยตัวกลับมา จึงได้ร้องขอให้ช่วยนำตัวสามีกลับคืน

ครูประชาบาลคนหนึ่ง บอกผู้ว่าฯ ให้รับทราบ ว่า สามีของหล่อนถูกลงดังเดงแล้ว แต่ไม่มีใครกล้าบอกนาง เพราะเกรงจะเสียใจ กระทั่งเสียสติไป

ในสมัยพลตรีสุวรรณ อินทร์ักษ์ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ได้เคยช่วยชีวิตคนไม่ให้ถูกฆ่า ๒ คนที่ทำเจี้ยว และแม่ขีร์ ทั้งสองคนนั้นก็ล้วนจนสติฟื้นเพื่อนไปแล้ว

อ.ส. ในสมัยของ พ.อ. จักรัสฯ พังคูพุดติการณแล้ว พิจารณาเห็นการมอบอำนาจให้มากจนเกินเลยอย่างไม่สมควรยิ่ง ไม่มีมาตรการที่ควบคุมการปฏิบัติงาน และ คัดสรรที่ดีพอ ชาวบ้านจึงประสบกับความเดือดร้อนมาก อ.ส. นั้นปฏิบัติงาน โดยมีค้ายอยู่ที่คลองหมวย สมทบกับทหารที่มาปราบปราม ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมาจากมณฑลทหารบกที่ ๔, จากจังหวัดลพบุรีก็มี

ส่วนกำลังของ อ.ส. ขณะนั้นนั้นมีเพียง ๔-๕ หน่วย คำนวณดูคร่าว ๆ แล้วตัวเลขของ อ.ส. จะมีประมาณ ๓,๐๐๐ คน ในเขตปฏิบัติการจังหวัดพัทลุง ซึ่งพวกนี้เป็นนักเลงหัวไม้ อดีตขุนโจร จึงมีผลอย่างมากในการสังหารประชาชนผู้บริสุทธิ์

ทารุณกรรมโดยวิธีลงดังเดงนั้น บางทีทารุณมาก ขนาดจับมัดแขวนขาห้อยหัวลงในถัง แล้วเผาทั้งเป็นเสีย เรียกวิธีเหล่านี้ว่า มาตรา ๒๐ ของพัทลุง ตีตะทุบตีบ จับมัดใส่ถัง ราวน้ำมันประมาณ ๒๐ ลิตร เผาเป็นราย ๆ ไป วิธีทรมาณเท่าที่ทราบมา มีดังนี้

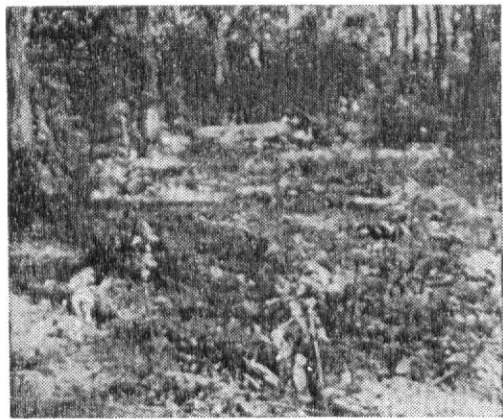
- ๑) บีบขมับ (ใช้เชือกรัดที่ขมับ)
- ๒) บีบลูกอ้นทะเล
- ๓) ปิดตายิงปืนกรอกหู
- ๔) โยนมัดให้ฆ่ากันเอง
- ๕) ตอกเล็บ
- ๖) ทบสบ้ำหัวเข้าจนແหลกกันหลบหนี
- ๗) เอาไฟลนของลับ

๗ ล ๗

เดินทางไปยังบ้านเลขที่ ๖๑๐ หมู่ที่ ๒ ต. กงหรา อ. เมืองใกล้ ๆ วัดกงหราไปเจอญาติ ๆ ของนายเปลก ชายเกตุ อดีตครูโรงเรียนพัทลุง ซึ่งเคยเขียนหนังสือเรื่องความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งต่อมาได้ถูกจับลงดังเดง ได้ความว่านายเปลก ขณะนั้นมีอายุ ๓๘ ปี เขาเป็นบุคคลที่ชาวบ้านนับหน้าถือตามากมาย และเป็นผู้รู้ความทุกข์ร้อนของราษฎรเป็นอย่างดี รู้เรื่องเกี่ยวกับการฆ่าประชาชนของเจ้าหน้าที่ ก.อ. ปค. สมัยนั้น

การสร้างสถานการณ โดยการขังต้นไม้ แล้วเข้าเผาหมู่บ้าน

บริเวณสวนของกำนันสวิง เป็นที่ตั้งถังแดง

กระทั่งถูกกำจัดชีวิตในที่สุด นายเปลก ชายเกตุ อดีตครูโรงเรียนพัทลุง หลังจากเขียนหนังสือเรื่องความเป็นธรรมในสังคมแล้ว ก็ถูกจับในข้อหาว่ามีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ เขาต่อสู้ในชั้นศาลจนพ้นคดีออกมา จึงได้ลาออกจากราชการไปอยู่กับชาวบ้าน เหตุการณ์เริ่มขึ้นประมาณต้นปี ๒๕๑๒

ต่อมาแรม ๔ ค่ำ วันพุธ เดือน ๙ ในปี ๒๕๑๕ นายเปลกก็ถูกจับตัวไปอีกคนหนึ่ง วันนั้นกองทหารได้มาตั้งอยู่ที่บ้านงหราในบริเวณวัด ได้มีทหารจำนวน ๓ คน หนึ่งในจำนวนนั้นคือ ส.อ. วัฒนว ซึ่งมาจากจังหวัดปัตตานี ทหารทั้งสามได้มาทนายเปลก นางกลีนผู้ภรรยา จึงจัดแจงหุงหาเตรียมสำรับกับข้าวकुแล ขณะยังปรุงอาหารอยู่ก็มีทหารล้อมบ้านประมาณ ๓๐-๔๐ คน จับเอาตัวนายเปลกไปทั้งยังไม่ได้กินข้าว เอาตัวไปสอบสวนที่วัดงหรา โดยทหารยศระดับจ่าคนหนึ่งกล่าวหาว่าครูเปลกเป็น ผ.ก.ค. เพราะไว้ผมยาวรุงรังมาก แล้วย้ายตัวไปยังกองบัญชาการคลองท่าเขียว นับเนื่องต่อมาก็ไม่มีผู้ใดพบเห็นครูเปลกกลับคืนสู่หมู่บ้านอีกเลย ตามข่าวลือต่อมาทราบว่าถูกจับยึดเผาในถังแดง วันนั้นทหารยังได้จับชาวบ้านงหราคนอื่นไปอีกด้วย ๘ คน ทราบว่าถูกฆ่าตายที่กองบัญชาการท่าเขียวจนหมดสิ้น คนที่ถูกจับรวมไปในวันนั้นพอรวบรวมรายชื่อได้บ้างคือ

- นายชม ชายเกตุ
- นายถนอม ชายเกตุ
- นายหนู (ไม่ทราบนามสกุล)

นายเพียร อักษรเนียม ชาวบ้านงหรา ซึ่งถูกจับไปอีกผู้หนึ่ง และหลุดรอดมาได้เล่าถึงเหตุการณ์ที่ชาวบ้าน ๒๖ คน ถูกพาไปยังค่ายหนองไทร ซึ่งบางคนก็รอดชีวิตกลับมาได้ หลายคนสาบสูญไปหลังจากนั้น

นายสามารถ รักษาวิชาเดช ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒๑ บ้านด่านโลด ตำบลโตมต อำเภอเขาชัยสน ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่ปี ๒๕๐๑ เล่าถึงเหตุการณ์ปราบปรามประชาชนตั้งลำดับต่อท้ายนี้

๒๕๐๙ ทหารบุกจับประชาชนที่ อ. เมือง, อ. ควนขนุน ตามแผน กก.ด. ๐๙ จับประชาชนจำนวนนับร้อยกว่า ไม่มีหลักฐานจึงได้ปล่อยตัวในตอนหลัง

๒๕๑๔ - ๑๕ ทหารได้เข้าตั้งกองที่ท่าเขียว ประชาชนบ้านพุด คลองเฉลิม โละจังกละ ท่าเขียว ฯลฯ ถูกยิงทั้งเป็นจำนวนกว่า ๑๐๐ คน การจับกุมผู้ต้องสงสัยก็ได้กระทำเผื่อออกกว้างขวาง นับเป็นการจับขนาดใหญ่โตมาก ประชาชนบ้านงหรา, ป่าบอน, โตมต, ท่าชะลัด, บ้านพุด, คลองเฉลิม, ด่าน โละจังกละ บ้านนา, นาเหลน, บ้านเก ฯลฯ ถูกจับกุมครั้งนั้นรวม ๑,๐๐๐ คน สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้สังหารประชาชนมากที่สุด คือ นายยงยุทธ คุชณิธัมโม

การจะพิจารณาว่าใครเป็น ผ.ก.ค. หรือไม่นั้น นายยงยุทธ, นายเชาว์ (นอก. เขาไชยสน) นายสุรินทร์ (ปลัดโทเขาไชยสน) และกำนัน สวิง ฯ เป็นผู้พิจารณา ใครที่เป็นคู่กรณีเฉพาะ คดีจึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นสำหรับความตาย ในข้อหาคอมมิวนิสต์ นายยงยุทธหัวหน้า อ.ส. นี้ เมื่อก่อนเคยเป็นครูอยู่ ร.ร. แม่ขลิ การวางแผนรุกรามฆ่าประชาชนนั้นจะกระทำทุก ๆ วันที่ ๑๗ สิงหาคม ซึ่งแต่ละวันประชาชนจะถูกฆ่าอาวุธลงถึง แดงครึ่งละหลาย ๆ คน จนโจษจันเรียกขานกันว่า มาตรา ๒๐ ของพิทักษ์

รายชื่อชาวบ้านที่ถูกฆ่าตาย และหายสาบสูญ (เท่าที่สอบถามสำรวจเพียง ๔ วัน)

๑. นายเริ่ม เพชรหนู หมู่ ๑ กงหรา อ. เมือง
๒. นายเซฟ เกตุแทน หมู่ ๑ คลองเฉลิม อ. เมือง
๓. นายหีบ เถลมปาน บ้านทุ่งใหญ่ กงหรา อ. เมือง
๔. นายกอเข้ม ขำนุรักษ์ หมู่ ๒ บ้านพุด คลองเฉลิม อ. เมือง
๕. นายนันท์ (ไม่ทราบนามสกุล) หมู่ ๒ บ้านพุด คลองเฉลิม อ. เมือง
๖. นายยงยุทธ พลเพชร ต. ไตมค อ. เขาไชยสน
๗. นายมะแอ (ไม่ทราบนามสกุล) หมู่ ๖ บ้านป่าแก ต. คลองเฉลิม อ. เมือง
๘. นายหมื่น ชูฉางจาง บ้านหนองธง ต. บำบอน อ. เขาไชยสน
๙. นายเดิน เถลมปาน หมู่ ๑ บ้านนาเทรน ต. คลองเฉลิม อ. เมือง
๑๐. นายระเปื่อน ขำนุรักษ์ หมู่ ๒ บ้านพุด ต. คลองเฉลิม อ. เมือง
๑๑. นายเต๊ะ แอปร่าง หมู่ ๑ คลองเฉลิม อ.เมือง
๑๒. นายช่วย (ไม่ทราบนามสกุล) ต. กงหรา อ. เมือง
๑๓. นายแหม่ม (ไม่ทราบนามสกุล) บ้านคอน ต. ตะโหนด อ. เขาไชยสน
๑๔. นายจิต (ไม่ทราบนามสกุล) บ้านบำบอน อ. ปากพูน
๑๕. ครูหมัด (ไม่ทราบนามสกุล) ต. เกาะทองสม อ. ปากพูน
๑๖. นายแดง (ไม่ทราบนามสกุล) ต. เกาะทองสม อ. ปากพูน
๑๗. นายสี (ไม่ทราบนามสกุล) บ้านโละจังกะ ต. คลองเฉลิม อ. เมือง
๑๘. นายโกปี เสียนน้อย หมู่ ๑ ต. กงหรา อ. เมือง
๑๙. นายเปลก ชายเกตุ หมู่ ๒ ต. กงหรา อ. เมือง
๒๐. นายถนอม ชายเกตุ หมู่ ๔ ต. กงหรา อ. เมือง
๒๑. นายชม ชายเกตุ หมู่ ๔ ต. กงหรา อ. เมือง
๒๒. นายหนู (ไม่ทราบนามสกุล) หมู่ ๔ ต. กงหรา อ. เมือง
๒๓. นายกอเข้ม หมัดไซ้ หมู่ ๖ บ้านป่าแก ต. คลองเฉลิม อ. เมือง
๒๔. นายเต๊ะ เราะปานแก้ว บ้านโละสะบ้า ต. ตะโหนด อ. เขาไชยสน
๒๕. นายมิน (ไม่ทราบนามสกุล) ต. หนองออง อ. เขาไชยสน
๒๖. นายเดช บินโ๊ะ ต. แม่ขริ อ. เขาไชยสน
๒๗. นายเต๊ะ ฤทธิโต หมู่ ๗ บ้านทวนม่วง ต. ฝ่ายะมี อ. ปากพูน
๒๘. นายลิ่ม นภาเสน บ้านป่าแก ต. คลองเฉลิม อ. เมือง

๒๙. นายคำ อินยอม หมู่ ๔ ต. เกาะเต่า
อ. ควนขนุน
๓๐. นายฉาย วรรณโนทัย ต. บำพยอม อ.
ควนขนุน
๓๑. นายจิตร ศรีราช ต. เกาะเต่า อ. ควนขนุน
๓๒. นายอิน กงทอง ,, ,,
๓๓. นายเขียว รัตนแป้น ,, ,,
๓๔. นายกระจำว (ไม่ทราบนามสกุล) ต. โศก
ชะงาย อ. เมือง

ฯ ล ฯ

ข้อสรุปสำหรับการปราบประชาชน ที่พื้หล่ง 'ถึงแดง'

พื้หล่งจังหวัดขนาดย่อม ประกอบด้วย ๔
อำเภอ ซึ่งมีประชากรกว่า ๕๕ % มีอาชีพเป็น
ชาวนาชาวไร่ ลำพังการถูกรังแกจากกลไกเศรษฐกิจ
ในระบบทุนนิยม, เสรีนิยม ชาวบ้านทั้งหลาย
ก็ย้งสู้นายทุนอยู่กินบนผืนแผ่นดินใกล้เมืองไปได้
แต่การเช่นฆ่าชีวิตคนเหมือนสัตว์ป่าของผู้
ปกครองเช่นนี้จะเป็นความผิดด้วยหรือ เมื่อชาว
บ้านหันหน้าเข้าไปจับปืนแทนจอบ, เสียมและ
คันไถ สภาพอันเหลือทนเหลือกลิ่นต่อเจ้าหน้าที่
ฝ่ายปราบปราม ประชาชนเกือบทุกคนได้รับ
ทราบประสบการณ์ตัวเอง ทุกคนตกอยู่ในอาณาจักร
แห่งความกลัวหวาดระแวงมาากแล้ว หลายคน
หาทางออกโดยการเดินทางมุ่งสู่ทิศตะวันตก ลู่
เทือกเขานครศรีธรรมราช อาศัยเป็นวังและหลบ
ซ่อนตัวในป่าลึก ตามแนวหุบเขาตำบลและหมู่
บ้านหลายแห่ง เช่น บ้านนา เขานู๋ เขาย่า

ตะแพน บำยอม ม่วงลูกคำ โศกชะงาย เขา
เจียกลำโน บ้านพุด ควนขนุน ปรางหมู่ ฯลฯ
ได้กลับกลายเป็นพื้นที่สีแดงไปเรียบร้อยแล้ว ซึ่ง
แสดงให้เห็นถึงความโหดเหี้ยมทารุณของ กอ.
รมน. ว่าได้ช่วยสร้างความเกลียดชังขึ้นในจิตใจ
ของชาวบ้านอย่างได้ผลมาก กระทั่งชาวบ้าน
สามารถจับปืนขึ้นเล็งหัวฝ่ายเจ้าหน้าที่ได้ไม่ยาก
ในทันทีที่พบเห็นกันและกัน เงื่อนไซ และ
เสียงปืนระงมที่ฝ่ายปราบปรามได้ขีดเส้นทางเลือก
กำหนดขึ้นมา กำลังจะค้นตัวเองออกเผยทีละน้อย
มันชี้ให้เห็นถึงชีวิตของผู้คนที่ถูกยิงกว่าผักปลา
และแสดงให้เห็นถึงวิญญานไฟในร่างของมนุษย์
โหดกลุ่ม กอ. รมน. สมควรได้หรือยัง สำหรับ
คำถามและคำตอบที่จะให้ยุบหน่วยงานนี้เสีย

นับแต่กระสุนนัดแรกกระเบิดที่ควนปรัง จัง
หวัดพื้หล่ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามคอมมิวนิสต์
เขตพื้หล่งก็เริ่มกระหน่ำปฏิบัติงานตั้งแต่ปี ๖๕ จาก
การปราบปรามจำกัดแคววงเพียงบริเวณอำเภอ
เมือง และอำเภอควนขนุน, อำเภอปากพูน
ข่าวคราวของชาวบ้านที่ตายเป็นศพพลิกลับ หรือ
หายสาบสูญมักปรากฏหาได้ไม่ยากตามสวน, ป่า
เขา, หลืบหิน ศพเหล่านี้อยู่ในสภาพอาการ
ต่างกันออกไป หัวขาด, แขนขาด, ขาดนิ้ว โคน
ทารุณจนสภาพของศพไม่มีอะไรดีเลย เรื่องทุก
เรื่องเขียนเขียนมาตลอดระยะเวลา ชาวบ้านจึง
นำตาตกในเรื่อยมา ขณะที่พวก อ.ส., คสค. เจ้า
หน้าที่ฝ่ายปราบปรามเสสรวลระริกว่าอยู่บนกอง
ศพประชาชนผู้บริสุทธิ์

ล่วงเข้าปี ๒๕๑๔ การปราบปรามใหญ่ ขยายกว้างแทรกเข้าเขตอำเภอเขาไชยสน ทหาร เจ้าหน้าที่เหียงแหกกันขนานใหญ่ จับชาวบ้าน มากล้นแกล้งนับพันคนตั้งต้นจากเขตอำเภอเมือง กงหรา เขาเจียก บ้านหุด ฯลฯ ไปจนถึง เขตเขาไชยสน เช่น โละจังกละ ท่าเขียด ด่าน โลด ชาวบ้านจึงเดือดร้อนกันทั่วหัวระแหง ถูก จับดูน่าบังคับสู่ค่ายดังแดง อันเป็นที่ตั้งกองอำนาจ การกำลังผสมที่ ๕ บ้านคลองท่าเขียด ตำบล โทมค อำเภอเขาไชยสน บริเวณสวนยาง ของกำนันสวิง ชนะสิทธิ์ สถานที่ปัจจุบันก็ยัง ปรากฏร่องรอยทหารผสมให้เห็นได้ เช่นพื้นที่ ระหว่างร่องยาง ถูกตากกลางเป็นบริเวณรูปสี่เหลี่ยม มีหลุมดิน ๆ ขนาดใหญ่ใช้เป็นที่ตั้งถังน้ำมันและ ก้อนอิฐก้อนหิน อุปกรณ์ประกอบการเผาดังแดง ชาวบ้านที่เคยถูกนำสู่ค่ายดังแดงท่าเขียดนี้มีน้อย รายนานันที่จะรอดชีวิตกลับได้ วิธีการห้ำมโหด ฆ่าประชาชนได้กระทำกันที่ค่ายนี้เอง สารพัด วิธีที่จะสรรมาได้ นับแต่โซ่ยางรถยนต์รัดรอบตัว จุดไฟเผา บีบขมับจนลูกนัยน์ตาหลุดออกมานอก เบ้า เชือดคอ ใช้ไฟฟ้าแรงสูงจี้ตัวจนเป็นตอ ตะโก ใช้รถมอเตอร์ไซด์ขับลากไปให้ร่างครูดกับ ตอไม้ คมหิน จนกว่าจะทนไม่ได้สิ้นลม หายใจ ค่ายแห่งนี้ได้ถอนไปหลังเหตุการณ์เมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เหตุการณ์เช่นฆ่าประชาชน จึงได้ชาลงนับแต่นั้นมา

ค่ายทหารอีกแห่งตั้งอยู่ที่บ้านหนองไทร หมู่ ๑ ตำบลชะลัด อำเภอเมือง ซึ่งมี พ.อ. จารุ จากัดกานนท์ ผู้บังคับการ ร. พัน ๔ ผ.ส. ๕

เป็นผู้ควบคุม เรียกค่ายนี้อีกชื่อได้ว่ากองบัญชา การส่วนหน้า ปัจจุบันได้ถอนไปแล้วเช่นกัน

ค่ายค่อมายู่ที่บ้านคลองหมวย ตำบลหุด อำเภอเมือง นอกจากนั้นก็มีค่ายของ อ.ส. กระจายอยู่ตามท้องที่ทุกอำเภอ

การกวาดล้าง ประชาชน นั้น ระยะเวลานิยม การยิงทิ้งและตัดคอ แล้วนำซากศพไปโยนทิ้ง ตามป่าเขา หรือไม่ก็โยนทิ้งลงแม่น้ำเสีย ต่อ มาปี ๒๕๑๔ จึงใช้วิธีจับยึดดังแดง เฉพาะค่าย ท่าเขียดทหารผู้หนึ่งเปิดเผยออกมาว่า มีประชา ชนถูกจับฆ่าโดยวิธีดังแดงถึง ๕๐ คน นายหมื่น ชู ฉางจางเป็นเหยื่อรายสุดท้ายของ กอ. รমন. นาย สามารถ รักษ์ราชเดช ผู้ใหญ่บ้านด่านโลด อำเภอเขาไชยสน ซึ่งรับตำแหน่งมาตั้งแต่ปี ๒๕๐๑ จรดปัจจุบัน ได้เล่าถึงเหตุการณ์เมื่อปี ๒๕๑๔ โดยคนเห็นรถของทหารยี่ห้อ อี.เอ็ม.ซี. ช่างรด เขียนตัว ผ.ส. ๕ ได้แล่นออกมาทางแม่ขรี ขน กระสอบใส่กระตุงเต็ม ๆ ไปทิ้ง

แผนรุกรณาตของ กอ. ปค. สมัยนั้นจะยิงทิ้ง แม้กระทั่งชาวบ้านที่พากันลงแขกช่วยเกี่ยวเก็บ ข้าวในนา โดยถูกหาว่ามั่วสุมกัน ตำบลคลอง เจลสม เขตอำเภอเมือง จะมีแต่ผู้หญิงเป็นเหยื่อ เสียเกือบทั้งหมด เพราะผู้ชายถูกจับฆ่าเสียเกือบ ทั้งหมด

เรื่องการเช่นฆ่าประชาชนนั้น นอกจากเขต จังหวัดพัทลุงแล้ว ยังปรากฏตาชคินอยู่อีกหลาย แห่ง เช่นการจับยึดกระสอบแล้วดับลงจากเฮลิ

คอปเตอร์ เช่นเหตุการณ์แฉอำเภอลวง จังหวัด นครศรีธรรมราช ดังการเปิดเผยของนายสมโชค นุกูล เขาได้อ้างอิงถึงนายไสว รัตนา อายุ ๓๕ ปี ซึ่งเคยอยู่ที่ตำบลละอาย อำเภอลวง มีอาชีพ ทำสวนกรีนฮาย เป็นคนดี แต่วันหนึ่งถูกจับโดย ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน อันเป็น อ.ส. ที่ทางการ แต่งตั้งมา นายสมโชคถูกหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ โดยคณะกรรมการพิจารณาซึ่งทางราชการตั้งขึ้น มาแล้วแต่ประกอบด้วยบุคคลหมู่บ้านเดียวกัน ข้อ ขัดแย้งส่วนตัว ความไม่ลงรอยต่อกัน จึงกลายเป็นสาเหตุของการยึดเย็ดข้อหาคอมมิวนิสต์ให้

สำหรับคนที่จับนายไสวก็มี นายกระจ่าง นุ่มทิพย์ และนายอมร วิทยาพันธ์ นายไสวถูก จับไปเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๑๕ หลังจากนั้น ก็หายสาบสูญไปเลย มารดาของนายไสวที่เคยไป ส่งข่าวให้ลูกชายก็ไม่เคยเห็นหน้าของนายไสวเมื่อ หลังเดือนพฤษภาคมเป็นต้นมา เจ้าหน้าที่เพียง แค่แจ้งให้ทราบว่าลูกยังอยู่ในค่าย แต่หลังจาก นั้นทหารในค่ายก็แจ้งให้ทราบว่าได้ปล่อยตัวแล้ว โดยได้ส่งนายไสวไปยังอีกอำเภอนิ่ง มารดา นายไสวได้เดินทางติดตามไปก็ไม่พบ และจาก ปากคำของชาวบ้านที่สนิทกับทหารบางคน ยืนยันยืนยันว่านายไสวนั้นถูกตีบตกลงจากเฮลิคอป เตอร์เสียแล้วโดยจับยึดใส่กระสอบก่อนจะสังหาร

อีกรายหนึ่งชื่อ นายสมคิด ลุมาด อายุ ๔๐ ปี ถูกทหารจับไปขังไว้ในค่ายวัดพระปรางค์ งาม ตำบลละสาย ตอน ๔ โมงเช้า ในเดือน

มิถุนายน ๒๕๑๕ นายสมคิดถูกจับครึ่งพอดัง ตอนประมาณเที่ยงก็ปล่อยตัว แต่แล้วด้จจากนั้น ๑ ชั่วโมง ก็มีทหารอีกพวกไล่ตามมาถึง ขณะ ที่นายสมคิดเดินมาได้ครึ่งทาง ห่างจากค่ายประ มาล ๔ กิโลเมตร นายสมโชคผู้เล่าก็ได้เห็นศพ ด้วย สาเหตุที่นายสมคิดถูกฆ่าตายนั้นเนื่องมา จาก ถูกเจ้าหน้าที่กล่าวหาว่า สนิ้องชายเป็น ผ.ก.ค.

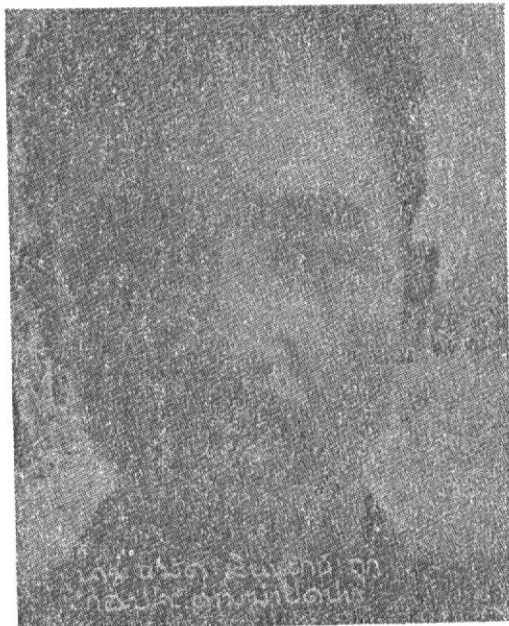
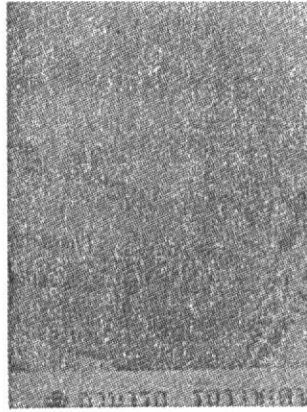
นอกจากนี้ยังมีอีกหลายคนที่ถูกฆ่าตายไป อย่างลึกลับและมีเบื้องหลัง เช่นนายกระจ่าง บุญยัง ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านตำบลพิปูน ชาวบ้าน สงสัยกันว่าเป็นฝีมือของ ทชด. หรือตำรวจภูธร คนที่ ๒ ก็คือ นายวิคุณ ดังหันชั้น ซึ่งเป็นครู ใหญ่โรงเรียนวัดยางค้อม นายวิคุณถูกยิงขณะอด โรเนียวคำสอนเพื่อที่จะสอนเด็ก คนที่ ๓ คือ นายแสง พัฒนา ถูกยิงตายหลังจากนายวิคุณ ไม่นานนัก ทุกเรื่องล้วนลงรอยเดิมเหมือนความ เป็นมาก่อนเก่า ไม่ถูกผลักหลักฐานเท็จมาให้ เป็น ผ.ก.ค. ก็จะลงเอยว่าถูก ผ.ก.ค. ยิงตาย !

ชาวบ้านพรุพี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็ถูก ทางเจ้าหน้าที่บ้านเมืองกลั่นแกล้งอยู่ระลอกเช่น กัน ชาวบ้านตำบลพรุพีนั้น มีความสามัคคี ร่วมใจทำงานอย่างเข้มแข็ง จึงทำให้เจ้าหน้าที่ เกิดความระแวงสงสัยสั่งจับชาวบ้านจำนวน ๗๐ กว่าคนไปสอบสวนและขังลิ้มเอาไว้คนละ ๘ เดือน บ้าง ๑ ปีบ้าง โดยเจ้าหน้าที่ยึดเย็ดข้อหาคอม มิวนิสต์ให้ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยนาย

อรุณ นาคะเคชะ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ระหว่าง ปี ๒๕๑๑ — ๒๕๑๕ การกระทำเช่นนี้ทำให้ชาวบ้านพรุพิหลายคนหลบเข้าป่าเป็นคอมมิวนิสต์ไป เพราะแรงกดดันและไม่มีทางเลือก ทาง กอ.รมน. ได้ตั้งค่ายพญาปราบขึ้น สำหรับกิจกรรม คำชีวิตประชาชน กระทำแผนยุ้งให้เข้าใจผิดกัน แล้วจับอาวุธฆ่ากัน พวก อ.ส. ที่ได้รับแต่งตั้งมาก็ยิงทิ้งเช่นฆ่าประชาชนคนที่ตัวเองไม่ชอบหน้า ไปจับร้อยคน ชาวบ้านหลายคนถูกจับไปสอบสวนที่ค่ายแล้วโดนยิงทั้งยึดกระสอบที่ถมแม่น้ำคาบี่ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ — ๒๕๑๖ เป็นจำนวนหลายสิบศพ ครั้งหนึ่งในช่วงการปราบปรามหนใหญ่ แม่น้ำคาบี่อันกว้างขวางและไหลลึกใช้การไม่ได้เป็นเวลาร่วม ๒๐ วัน เพราะซากศพประชาชนถูกเจ้าหน้าที่โยนทิ้งลอยเน่าพะทั่วลำน้ำคาบี่ส่งกลิ่นคละคลุ้งไปหมด พวกราษฎรที่ออกไปกรีดยางยังเคยถูกทหาร อ.ส. จับไปสอบสวนโดยวิธีทารุณ เพื่อให้ยอมรับว่าเป็นคอมมิวนิสต์แล้วฆ่าทิ้งเสียที่ละสิบยี่สิบศพ เอาศพยัดใส่กระสอบบ้าง ขนไปทิ้งตามป่าแถบเชิงเขา บางครั้งพวกตำรวจตระเวนชายแดนจะประพฤติดนเป็นโจรปล้นระรานชาวบ้านชิงอาหารพืชสกินไปก็มากมายหลายราย ครั้งหนึ่งนางยี่แม่คำถูกจับไปสอบสวนทว่าส่งเสียยังให้ ผ.ก.ค. จับนางยี่ทรมานด้วยวิธีต่าง ๆ ให้ยอมรับ เมื่อนางยี่ไม่ยอมรับ ก็จัดการข่มขืนแล้วปล่อยตัว ที่บ้านควนเนียง อำเภอนาสาร เจ้าหน้าที่ กอ.รมน.

เจ้าหน้าที่ อ.ส. กับเจ้าหน้าที่ตำรวจรักษาดินแดง ได้กระทำทารุณกรรมประชาชนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๘ เดิมทีชาวบ้านได้ช่วยกันพัฒนาถนนหนทางในหมู่บ้าน, สร้างทำนบกั้นน้ำ, ตลอดจนเกี่ยวข้าวทำนา หรือซื้อสิ่งของจำเป็นมาใช้เป็นส่วนรวม เช่น ยารักษาโรค การกระทำแบบนี้ทางการกลับกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ จึงจับไปสอบสวน, ฆ่าทิ้งหลายศพ เช่น นายชิต ชาวประนตค นายเนื่อง หนูศรีแก้ว และ นายอดม เพชรรัตน์ หลายคนกลายเป็นซากศพ ล่องลอยตามกระแสน้ำ ตกเป็นอาหารของฝูงปลา ฝูงนกนานาพันธุ์ ค่ายทหารตำรวจที่ชื่อพญาปราบ ตั้งขึ้นสอบสวนทรมานฆ่าชาวบ้าน ตั้งอยู่ที่บ้านคลองปราบ อำเภอนาสาร กรรมวิธีทรมานล้วนแสดงพิศดารบ่งบอกความหฤโหดได้เป็นอย่างดี เช่น คัดนิ้วที่ละนิ้ว ใช้เชือกแขวนคอ ยัดใส่กระสอบแล้วข้อม ใช้คีมแหลมดึงเล็บมือออกทีละเล็บแล้วใช้น้ำกรตหยดลงไปที่บนเล็บ ฯลฯ

ภาคใต้ของประเทศไทยนับแต่ยะลา บัตตานี สงขลา พัทลุง ตรัง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช จะมีเหตุการณ์ และ พฤติกรรมเช่นนี้ปรากฏอยู่กว้างขวางทั่วไป ซึ่งเป็นสัญญาณบ่งบอกถึงความโกรธแค้นของคนในชนบทต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองผู้ดำเนินแผนการตามรอยเท้าของจักรวรรดินิยมอเมริกา

กอ.รমন. กลัวเรื่องถึงแดงเปิด: โปรวัยปปลิว

สืบเนื่องมาจากนายไรราน อรุณรังษี ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคพลังคนนิยมแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นชาวพัทลุงโดยเงินแพ ได้เข้าไปหาเสียงตามหมู่บ้านต่าง ๆ หลายแห่ง เขาได้พูดหรือพินกรรมไกรรมาประชาชนโดย กอ. รমন. ซึ่งกระทำต่อชาวพัทลุงจึงทำให้ทาง กอ. รমন. ได้พยายามกีดกันนายไรราน อรุณรังษี ทุกวิถี นับแต่ออกไปปปลิวไปรยจากเครื่องบิน อ่างนุาม พ.ศ.ท. ว่าสนับสนุนนายไรราน ทำให้ประชาชนเขวบ้าง ออกไปปปลิวกล่าวหาว่า เมมาชตุงสนับสนุนนายไรราน และยังวิ่งเต้นทุกอย่าง เพื่อยับยั้งการเป็นผู้แทนของนายไรราน เพราะเชื่อว่าหากผ่านเข้าไปในรัฐสภาแล้ว นายไรรานจะต้องนำเรื่องถึงแดงไปพูด ยื่นกระทู้เปิดโปงพฤติกรรมของ กอ.รমন. ให้ประชาชนรับทราบ การทุจริตเลือกตั้งที่จังหวัดพัทลุงจึงได้เกิดขึ้น กระทั่งคะแนนเสียงของนายไรรานตกฮวบฮาบ ไม่ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. เรื่องทุจริตการเลือกตั้งของ กอ. รমন. ขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการฟ้องร้องกัน ตัวอย่างของนายไรรานที่ยกมานี้ ก็เพื่อจะชี้ให้เห็นถึงเล่ห์กล หลอกลวงประชาชนของ กอ.รমন. จังหวัดพัทลุง ซึ่งกระทำการทุกอย่างขัดต่อความเป็นจริง และต่อผลประโยชน์ของประชาชน นับเนื่องเป็นหน่วยงานซึ่งสร้างแต่ความโกลาหลขึ้นมาทั้งทางการทหารและการเมือง แม้แต่การเลือกตั้งเมื่อ

วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๘ ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของ พ.อ. จำรัส มหาผล

คำสัมภาษณ์: ทักษะเกี่ยวกับเรื่องถึงแดง

พ.อ. จำรัส มหาผล “ไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับการสังหารประชาชน พวกนักศึกษาไปหลงกลเขาค้างหาก ทำไมผมจะต้องไปสั่งฆ่าประชาชนนับพัน มีแต่คอยช่วยเหลือชาวบ้านที่หลงผิดไม่ให้เป็น เป็น ผกค.” ...ชาวบ้านในเขตเหล่านั้นจะเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ก็ไม่รู้... เรื่องการไปรยไปปปลิวใส่ร้ายนายไรราน โดยใช้เครื่องบินกองทัพกนั้น ไม่ทราบว่าเป็นการกระทำของผู้ใด เพราะวันนั้นไม่อยู่ แต่ยอมรับว่ากำลังจะออกแถลงการณ์ต่อต้านการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ ซึ่งสนับสนุนนายไรราน โดยจะนำใบปปลิวของกองทัพปลดแอกนั้นไปแจกร่วมกับแถลงการณ์ต่อต้าน แต่ถูกผู้ว่าราชการจังหวัดยับยั้งก่อน จนมีเรื่องขัดใจกัน....”

พลเอกสายหยุด เกิดผล “เรื่องจะเป็นอย่างไรก็แล้วแต่ ขอให้เชื่อว่า กอ.รমন. ทำหน้าที่ได้ถูกต้องแล้ว... ผมไม่ขอออกความเห็นใด ๆ เพราะเดี๋ยวนี้ใครจะทำอย่างไรก็ทำกัน ใครจะว่ากันแย้งก็ว่ากันไป เรื่องที่เกิดขึ้นนี้จะต้องฟังหูไว้หู... กอ.รমন. ทำหน้าที่ถูกต้องแล้วที่จะปราบคอมมิวนิสต์สำเร็จ จะต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชน กอ.รমন. จึงใช้วิธีเข้าไปช่วยเหลือประชาชน แต่อาจทำให้เกิดศัตรูได้ ได้แก่คอมมิวนิสต์ ซึ่งไม่อยากให้ราชการเข้าไปหา

ชาวบ้าน และข้าราชการที่ไม่ดีก็ไม่ชอบไปช่วย เหลือชาวบ้าน.... เรื่องการทำงานของ กอ. รমন. นั้นเป็นความลับเปิดเผยไม่ได้”

พลตรีประมาณ อติเรกสาร “เรื่อง การสังหารประชาชน โดยวิธีลงดังแดงนั้น ไม่เชื่อ ว่าเป็นความจริง เพราะเป็นไปไม่ได้ที่จะมีการสังหารถึง ๓,๐๐๐ คน เชื่อว่าเป็นแผนการของฝ่ายตรงกันข้ามมากกว่า จะตั้งคณะกรรมการสอบสวน หากได้เป็นรัฐบาล”

พ.อ. ชาญ พงศ์สิฏฐานนท์ “เรื่องที่พัทลุง ทาง กอ. รমন. จะจัดการให้ได้ก็ต่อเมื่อมีราษฎรมาร้องเรียนเท่านั้น ปัญหาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลออกไปสังหารประชาชนนั้น เชื่อว่าถ้ามีการฟ้องร้องแล้ว เจ้าหน้าที่จะระงับเพราะเจ้าหน้าที่ผู้สังหารประชาชนนั้น คงกลบเกลื่อนและสร้างหลักฐานเท็จขึ้นมาทุกรายเสมอ.... การกดขี่ข่มเหงประชาชนนั้น ตามธรรมดาหน่วยงานที่กระทำและมีพฤติกรรมเช่นนั้น จะบิดบังความจริงเอาไว้เป็นความลับที่สุด จะไม่ยอมรายงานเป็นอันขาด เพราะสิ่งเหล่านี้มิใช่ใบายของกอ. รমন... ผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ยังมีความชื่นชมยินดีกับการฆ่าและรังแกประชาชน

พ.ต.ท. กลาด คุรุชานนท์ “ฝ่ายปราบปรามใช้วิธียึดฆ่าดังแดง ชาวบ้านพัทลุงอยู่ในฐานะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองจากทางราชการ การสร้างสถานการณ์ปราบประชาชน ของ กอ.รমন. นอกจากจะได้ผล

ในแง่ทำลายชื่อเสียงคอมมิวนิสต์แล้ว ยังได้ผลประโยชน์จากงบประมาณที่เพิ่มสูงขึ้นอีก เพราะปีงบประมาณจะเริ่มต้นในเดือนตุลาคม ซึ่งหลังจากการปล่อยข่าว ผ.ก.ค. บุกแล้ว นับได้ว่าเป็นการสร้างสถานการณ์ขึ้นมาทำนองเอง โดยไม่คำนึงถึงชีวิตทรัพย์สินของราชการที่ต้องสูญเสียไปเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเมื่อทราบความจริง ผมจึงไม่สามารถทนได้”

ส.ต.อ. วิโรจน์ สาครพิทักษ์ “ปะทะกันหลายครั้ง ไม่เคยเห็นตัวคอมมิวนิสต์เลย ล้วนแต่เป็นการสร้างสถานการณ์ขึ้น เพื่อของงบประมาณ ผมลาออกมา ๕ ปีแล้ว ทนเห็นสภาพแบบนี้ไม่ได้”

อดีต นปท. (ไม่เผยแพร่ชื่อ) “ทนไม่ได้กับการถูกหลอกลวงให้ฆ่าตายกันเอง ระหว่าง อ.ส. กับตำรวจ ครั้งหนึ่งเมื่อการต่อสู้สงบลง พบว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็น อ.ส. นอนกอดปืน เอ็ม ๑๖ ตายนอกจากนั้นยังมีการเอาลูกกระเบิดหรือปืนใหญ่ไปทิ้งไว้ยังที่ต่าง ๆ พอเด็กหรือคนไม่รู้เรื่องมาแกะเกิดระเบิด ถึงแก่ความตายทางราชการก็ปล่อยข่าวว่าเป็นผลจากทาง ผ.ก.ค. อย่างครึกโครม บางทีก็มีทหารเอาปืนไปตั้งบนเชิงเขา บอกว่าจะยิงไปยังที่ตั้ง ผ.ก.ค. กลับปรากฏว่ายิงเข้าไปในหมู่บ้านคนที่โชคร้ายก็ตายไป ตลอดเวลาทำหน้าที่ในพัทลุง เมื่อเห็นศพจึงรู้สึกธรรมดา บางทีเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ก็ให้เอาศพมาตั้งเรียงยาวข้างถนนให้ประชาชนดู การทำงานของเจ้าหน้าที่

ชั้นผู้ใหญ่จะเดินทางมาวางแผนที่พัลลึง แล้วกลับไปนอนที่โรงแรมในหาดใหญ่ แล้วใช้วิทยุส่งงานไปยังพัลลึงบ้าง, ตรังบ้าง เป็นเช่นนี้ทุกครั้งที่คราว เจ้าหน้าที่จึงเกิดปะทะกันเองทุกคราวไป ไกลสั้นนี่งบประมาณตอนหน้าแล้ง จึงมีการสู้รบอย่างหนักจนผิดสังเกต”

นายสหก ฤทธิเดช อ.ส. ตำบลป่าบอน อำเภอปากพะยูน ให้สัมภาษณ์ ประชาธิปไตยว่าเขาเป็น อ.ส. อยู่ในหมู่บ้านตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๑ จนถึงปัจจุบัน และไม่เคยได้รับเบี้ยเลี้ยงใดๆเลย เขากล่าวว่าก่อนหน้านั้นตนเองทำสวนอยู่ในบ้าน และมีความสุขดี จนกระทั่งทางราชการประกาศว่าให้ไปสมัครเป็น อ.ส. ประจำหมู่บ้าน เพื่อพิทักษ์เอกราชของชาติไทย ปราบ ผกค. ซึ่งมาทำลายชาติจึงสมัครเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ราษฎร มีอยู่ระยะหนึ่งเขาไม่ได้รายงานข่าวไปเพียง ๓ วัน เพราะเห็นว่าไม่มีข่าวอะไรในหมู่บ้านและตนเองก็ต้องทำมาหากินเลี้ยงปากท้อง ก็ปรากฏว่ามีทหารมาจับตัวเอาไป วันแรกก็ขังที่สถานีอนามัยชั้น ๒ บ้านหนองธง ตำบลป่าบอน ซึ่งเป็นที่ตั้งค่าย ตชด. โดยมีหมวดจกกรฤช (ไม่ทราบนามสกุล) เป็นผู้บังคับบัญชา ภายหลังจึงถูกส่งกักขังที่ค่ายทหารท่าเขียด ในคืนแรกที่ถูกนำตัวไปยังค่ายนี้ถูกพาเข้าไปในเต็นท์ผู้ต้องหา คอมมิวนิสต์ ซึ่งก่อนหน้านั้นมีผู้ถูกจับอยู่แล้ว ๑๑ คน สังเกตในเต็นท์เห็นเสื้อผ้างองมากมาย แต่ไม่มีคน ท่างไปเพียง ๔๐ วา ก็เห็นแสงไฟลุกโชติช่วง ได้ยินเสียงร้องระงมไปหมดจากกองไฟ

คืนนั้นเขาถูกเรียกตัวไปนอกเต็นท์ ๓ ครั้ง ทุกครั้งได้รับการกระทำเหมือนกันหมด คือจะมีชาย ๓ คน ใส่กางเกงขาสั้นสวมเสื้อยืด มาเรียกออกไปข้างนอก คนแรกยื่นสอบถามข้างหน้า โดยใช้คำถามย้าซ้ำว่า วันนั้นส่งอาหารไปให้ ผกค. ไช่ไหม หรือวันนั้นไปติดต่อ ผกค. ไช่ไหม เป็นต้น เมื่อบอกว่าไม่ไช่ จะมีชายคนที่สองซึ่งยืนอยู่ข้างหลังคอยเตะ ตบ ชก ส่วนอีกคนก็คอยยื่นถุงเงินอยู่ข้างๆ ในคืนเดียวกันนั้น มีนายกะเข้ม ไม่ทราบนามสกุล อยู่บ้านป่าแก ตำบลคลองเฉลิม กับนายเต็บ ไม่ทราบนามสกุล บ้านนาบอน ถูกข้อม ในทำนองเดียวกัน และนับแต่วันนั้นมา เขาก็ไม่พบหน้าบุคคลทั้งสองอีกเลยจนทุกวันนี้ ซึ่งสงสัยว่าจะถูกเผาไปเสียแล้ว พอรุ่งเช้า ร.อ. สาราญ ได้มาช่วยให้หลุดพ้นข้อหาจึงออกไปได้เพื่อนบ้านหายไประหว่างปี ๑๕ — ๑๖ มีนายจิต แก้วหนูนวล นายหมื่น ชูฉางจาง นายประยูทธ ฤทธิเดช นายเต๊ะ ฤทธิโต นายเต็บ นายกะเข้ม เป็นต้น

สำหรับวิธีปฏิบัติก่อนลงดังแดงนั้น หลังจากข้อมกันเสร็จแล้ว ก็มีวิธีการทาวุธขั้นสุดท้ายคือการใช้ คีมที่ส่วนปลายมีคมตึงเล็บมือออกทีละนิ้ว แล้วเอาไม้ส้อมยางซึ่งเป็นกรวยอย่างแรงเทราดลงไปทีละนิ้ว ผู้เคราะห์ร้ายจะร้องโอดครวญ แล้วเจ้าหน้าที่ก็บังคับให้รับสารภาพว่าเป็น ผกค. เมื่อไม่รับก็จะใช้ไม้ตีคอให้ตาย แล้วจึงเผา อันเป็นการสิ้นสุดกรรมวิธี การทำดังแดง

ดร. เขียน ธีระวิทย์ “ไม่ว่าจะเป็น กอ.ปค. หรือ กอ.รমন. สมควรที่จะยุบเสียนานแล้ว เพราะหน่วยงานนี้เป็นมูลเหตุอันหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเกิดความแตกแยกกันและเกิดความระแวงสงสัยบาดหมางกันเพราะข้าราชการที่เป็นผู้ปกครองอำเภอ, จังหวัด ก็ต้องเป็นเจ้าหน้าที่ กอ.รমন. โดยบังคับ พร้อมกันนั้นได้มอบอำนาจปราบปรามประชาชนให้มากยิ่งขึ้น!”

กอ.รมน. กับการคืนนครรัฐสุดท้าย

เมื่อเรื่องดังแดงถูกนำมาเปิดเผยต่อสาธารณชนทางเจ้าหน้าที่ผู้เคยสมคบคิดร่วมกัน ยังพยายามกลบเกลื่อน ปิดบังความจริงอีกต่อไป มีการคุกคามประชาชนที่ให้ความจริงกับนักข่าวและเจ้าหน้าที่ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย นายอดุลย์มณี อับดุลเลาะห์ ผู้เปิดเผยเรื่องนี้คนหนึ่งถูกเจ้าหน้าที่ กอ.รมน. ติดตามคุกคามสวัสดิภาพอย่างหนัก พวกเจ้าหน้าที่ อ.ส. ชุดปราบปรามประชาชนก็ได้ประชุมกัน วางแผนการจะสร้างอิทธิพลขึ้นในหมู่ประชาชนอีกครั้ง พร้อมทั้งจะกลบเกลื่อนร่องรอยและซากหลักฐานที่เคยกระทำในสมัยก่อนให้หมดโดยเร็วที่สุด ก่อนจะมีการตรวจพบเกิดขึ้น ซึ่งกรณีเกี่ยวกับเรื่องนี้ทำให้ราษฎรเกิดความหวุ่นหวาดขึ้นมากอีกคำรบหนึ่ง ชาวบ้านในเขตอำเภอเมืองพัทลุง และอำเภอเขาชัยสนถูกคุกคามขู่เชิญจากทางเจ้าหน้าที่ กอ.รมน. ชุดต่อไปเรื่อง “ดังแดง” หนัก โดยปลอมแปลงเข้ามาในคราบของผู้

ก่อการร้าย ทำการขโมย วัว ควาย และทรัพย์สินอื่นๆ หรือไม่มีประกาศเป็นแผ่นป้ายเขียนว่า “เรื่องที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๑๔ - ๒๕๑๖ ขออย่าได้เปิดเผยอย่างเด็ดขาด หากไม่จะไม่รับรองชีวิตต่อผู้ปากโป้ง ชั้นสุดท้ายถึงตาย” แม้กระทั่งทางผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง นายจำลอง พลเดช ก็ยังโดนกระทรวงมหาดไทยเรียกตัวเข้ากรมเพื่อสอบสวน ประหนึ่งเป็นการบีบบังคับมิให้พูดถึงความจริงเรื่องดังแดงมากนัก ทาง กอ.รมน. ก็ได้พยายามวิ่งเต้นหาทางให้ ผู้ว่าฯ ย้ายเข้ากระทรวงมหาดไทย ซึ่งสื่อให้เห็นถึงพฤติการณ์อันไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ระดับนี้เลย เจ้าหน้าที่ระดับชั้นผู้ใหญ่ซึ่งเคยอยู่เคียงข้างประชาชนและเคยต่อสู้มาแล้วมักจะถูกบีบบังคับมาเป็นทอดๆ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ พ.ต.ท. นิคม ภูมิสีหราช อดีตรอง ผกก. พัทลุง เคยขัดขวางมิให้ทาง กอ.รมน. จับราษฎรยึดดังแดงเลยถูกสั่งย้าย ในบั้นนั้นราษฎรถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับในข้อหามีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ และถูกคุมขังไว้ที่สถานีตำรวจอำเภอเมืองหลายคนทาง กอ.ปค. สมัยนั้นได้ไปขอตัวเพื่อสอบสวนซึ่งหมายถึงนำไปยึดดังแดง แต่ พ.ต.ท. นิคม ไม่ยินยอม มีข้อแม้ให้ลงบันทึกประจำวันจนเรียบร้อยเป็นหลักฐาน อันเป็นการขัดขวางการดำเนินงานของ กอ.ปค. ทาง กอ.ปค. จึงรายงานเข้ากรุงเทพฯ ให้อ้าย พ.ต.ท. นิคมฯ ในที่สุด

นายมนัส เจริญประสิทธิ์ อดีตผู้ว่า
ราชการจังหวัดพัทลุง ถูกส่งย้ายเมื่อปี ๒๕๑๔
เนื่องจากขัดขวางการจับราษฎรลงดังแดงตลอด
เวลา แม้ฝ่าย กอ.ปก. ขออนุมัติปฏิบัติการจับ
คนยัดดังแดงหลายครั้งแต่ผู้ว่าฯ ขัดขวางตลอดมา
จึงมีเพียงการยิงทิ้งปราศจากหลักฐาน ครั้น
นายมนัสฯ ถูกย้ายไปแล้ว เรื่องปฏิบัติการจับ
คนยัดดังแดงจึงเริ่มขึ้นต่อเนื่องกันมาเผาทั้งนับ
พัน ๆ ศพ

กอ.รมน. หน่วยงานแห่งความ
ซ้าซ้อนและยุ่งยาก เมื่อไม่นานนี้ ได้มีการ
เปิดเผยถึง หน่วยนवल ซึ่งมีศูนย์การทำงานอยู่
ที่สวนรีนฯ แขนงงานอย่างหนึ่งของหน่วยนี้ คือ
ต่อต้านพรรคการเมืองสังคมนิยม หัวหน้าหน่วย
ถูกระบุว่าเป็น นายวัฒนา เขียววิมล ซึ่งเป็นที่
ปรึกษาฝ่ายวิชาการของ กอ.รมน. หน่วยนवलนี้ตั้ง
ขึ้นมานานแล้ว โดยใช้การปราบปรามคอมมิวนิสต์
ซ้อนกับหน่วยงาน กอ.รมน. ของฝ่ายทหาร เป็น

หน่วยงานที่มีอิทธิพลสูง โดยเฉพาะการปราบ
ปรามและเซ็นฆ่าประชาชน ถ้าศึกษาการทำงาน
ของ กอ.รมน. จริง ๆ ก็จะมองเห็นความไม่จำเป็น
ของหน่วยงานนี้ นอกจากซ้ำซ้อนกับหน่วยงาน
อื่น อันเป็นเหตุให้เกิดการแย่งงบประมาณ
ปราบปราม เงินราชการลับ แทนที่จะรักษาความ
มั่นคงปลอดภัยภายในประเทศตามประกาศไว้
กลับสร้างควมร้าวฉานโกรธแค้นขึ้นในจิตใจ
ของประชาชน

ดังแดงที่พัทลุงนี้เป็นเพียงเสี้ยวในส่วนอีก
มากมายที่จะต้องนำมาเปิดเผยต่อสาธารณชน
เพื่อฟ้องประชาชนทั้งหลายให้รับทราบ ลูกชิ้นมา
พิพากษาผู้เซ็นฆ่าประชาชนชาวไทย สัจธรรม
นั้นไม่ว่าถูกบิดผัน บิดบังสักเพียงใด นานเท่าใด
ไม่วันใดก็วันหนึ่งจะต้องฟ้องและเผยตัวออกมา
เพราะประชาชนของประเทศเท่านั้นที่จะตัดสิน
ว่าถูกต้องหรือไม่เพียงใด

คำให้การของประชาชน

นายเจ้ณี วิดโค อยู่บ้านเลขที่ ๑๕๑ หมู่ ๗ ต. ฝาละมี อ. ปากพยุข จ. พัทลุง ให้การว่า วิธีการของพวก อส. ในการฆ่าประชาชนมีดังนี้

๑. ลงดั่งแดง
๒. ยิงทิ้ง
๓. ทรมาน
๔. ผูกคอลากกับรถ

นายวันหวน หล้าสะ อยู่หมู่ที่ ๘ คลองเจลิ้ม อ. เมือง จ. พัทลุง ให้การว่าตนเคยถูกจับในข้อหาว่าคอยส่งข่าวให้ ผกค. ขณะที่ถูกสอบสวนถ้าไม่ยอมรับก็ถูกเตะ โดยที่มีทหาร ๒ คนคอยเตะตลอดเวลา ขณะที่ตนถูกจับนั้นก็มีผู้ถูกจับอยู่แล้วประมาณ ๗๐ คน แต่วันที่ตนได้รับการปล่อยตัวหลังจากถูกขังอยู่ ๒๗ วัน คนเหลืออยู่เพียง ๓๐ คนเท่านั้น ระหว่างที่ถูกขังตอนกลางคืนได้ยินเสียงเครื่องยนต์ดังตลอดเวลา มีเสียงร้องโหยหวนดังมาด้วยในบางครั้ง เห็นแสงไฟด้วย ยืนยันได้ว่าเป็นการเผาคนในดั่งแดง

นายหมัดวิน ยะดี อายุ ๓๕ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ ๒ ต. คลองเจลิ้ม อ. เมือง จ. พัทลุง ให้การว่าตนโดนจับเพราะข้อหาชิงหา

โดนซ้อมและใช้เชือกมนิลามัดคอ บางคนถูกซ้อมโดยใช้มีดแทงคอแล้วโยนเข้ากองไฟ นายหมัดวินบอกว่ามีคนถูกฆ่าประมาณ ๓๐ คน

นายดาโอ๊ะ เจ๊ะโค อยู่หมู่ที่ ๑๐ ต. บำบอน อ. ปากพยุข จ. พัทลุง ได้พา นิสิต นักศึกษาที่ออกไปต่อสู้เพื่อเรียกร้องเรื่องดั่งแดง ไปดูบ้านที่ถูกเผาจำนวน ๓ หลังในหมู่บ้านนี้ บ้านที่ถูกเผาคือบ้านของนายนิค รามวิน นางพร้อม ตาแก้ว และนางนึม คงเพ็ง นายดาโอ๊ะยืนยันว่าทหารเป็นผู้เผา แต่ทหารได้รายงานทางการว่า ผกค. เป็นผู้เผา

นายเซะ เรียมปาน อยู่บ้านเลขที่ ๓ หมู่ที่ ๑ ต. คลองเจลิ้ม อ. เมือง พัทลุง ให้การว่าตนถูกจับไปขังที่คลองม่วย ๒ วัน แล้วได้รับการปล่อยตัว บอกว่าแถวด้านที่คลองม่วยนั้นในคลองจะมีกระดูกคนตายเต็มไปหมด

นายดุม คำแจ้ง อยู่บ้านหมู่ที่ ๑ ต. คลองเจลิ้ม อ. เมือง พัทลุง ให้การว่า นายพร้อม ไม่ทราบนามสกุล อายุ ๖๐ ปี ถูกทหารตั้งข้อหาให้เป็นคอมมิวนิสต์ ปรากฏว่าภายหลังถูกฆ่าตัดคอเกือบขาดที่คลองม่วย

นายวาสนา เขียวหุ่น อยู่ที่ ต. กงหรา
อ. เมือง พัทลุง ยืนยันว่าเคยเห็นทหารที่ค่าย
วัดใหม่ ต. กงหรา (ปัจจุบันค่ายแห่งนี้ย้ายไป
แล้ว) เมื่อปี ๒๕๑๔ จับกุมราษฎรไปสอบสวน
โดยวิธีทรมานที่ระลอกดิน ให้เท่าชี้ฟ้า ให้ศีรษะ
จุ่มลงในน้ำ เพื่อให้ราษฎรยอมรับสารภาพว่า
เป็นคอมมิวนิสต์

นายเควิน ขำแจ้ง อยู่บ้านเลขที่ ๔๓ หมู่
๑ ต. คลองเจลิม พัทลุง ยืนยันว่ามีการเผาคน
ในถังแดงจริง ในการสอบสวนบางคนจะถูกตี
ด้วยก้อนที่ท้ายทอย บางคนก็ถูกตี ตะ ค่อย
แล้วใส่กระสอบไปทิ้งลงเขา

นายเห็ด คุณสุต ให้การว่าตนถูกจับใน
ข้อหามีการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ ถูกนำตัว
ไปสอบสวนที่บ้านท่าเขียด ขณะที่ถูกคุมตัวอยู่ที่
นั้น นายเห็ดถูกซ้อมทุกวัน มีอยู่ครั้งหนึ่งทหาร
เอาเก้าอี้มาซ้อนกัน ๕ ตัว แล้วให้นายเห็ดปีน
ขึ้น จากนั้นทหารก็ตีเก้าอี้ พอนายเห็ดตกลงมา
ทหารอีกคนก็เตะตัวนายเห็ดสวนขึ้นไป นอก
จากนั้นในระหว่างที่ถูกขังอยู่ ถ้าใครถูกซ้อมจน
สลบจะถูกนำไปลงถังแดง คั้นหนึ่ง ๆ ทหารจะ
เผาผู้ต้องหาจนกระทั่งสว่าง นายเห็ดยืนยันว่าตน
เห็นการฆ่าอย่างชัดแจ้ง เพราะระยะระหว่างที่
ตนถูกขังอยู่กับที่เผาห่างกันประมาณ ๓ วา

ชาวบ้านหมู่ ๔ ต. คลองเจลิม อ. เมือง
พัทลุง ยืนยันว่าทหารมีวิธีการฆ่าประชาชนด้วย
วิธีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. เมื่อตีผู้ต้องหาขาด ก็จับใส่ถังแดง
แล้ววาดด้วยน้ำมัน จุดไฟเผา

๒. ให้นำหนังผ้าขาวที่มีจุด แล้วยิง ซึ่ง
หมายถึงการยิงเป้า

๓. เจียนเนื้อออกทีละนิด ๆ ขณะสอบสวน
แล้ววาดด้วยน้ำเกลือ

๔. โยนผู้ต้องหาลงไปในกองไฟทั้งเป็น

๕. เอาเก้าอี้ซ้อนกัน แล้วให้ผู้ต้องหาขึ้น
ข้างบนสุด แล้วสอบสวนถ้าไม่รับก็ตีให้เก้าอี้ล้ม
แล้วตี

นายสว่าง กลศึก อยู่ที่ตำบลป่าบอน
อำเภอปากพะยูน พัทลุง ถูกทหารจำนวน ๕๐ คน
จับไปพร้อมกับเพื่อนอีก ๗ คน ในข้อหามีการ
กระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ ภายหลังจากนายชอบ
พันธ์เศรษฐ ได้พบศพ ปรากฏว่าเล็บมือศพของ
นายสว่าง กลศึก ถูกดึงออกหมด เข้าใจว่าใช้คีม
ดึงก่อนจะยิงทิ้ง

นายเหม ยี่หริ่ม อยู่บ้านเลขที่ ๔๖ หมู่ ๔
บ้านคู ต. คลองเจลิม อ. เมือง พัทลุง ให้ข้อ
เท็จจริงกับนักศึกษาว่า ตนถูกทหารจับไปเมื่อ
เดือนสิงหาคม ๒๕๑๕ แล้วนำไปขังที่กองทหาร
ปราบปรามชั่วคราว ซึ่งตั้งอยู่ที่ดินของกำนัน
สวิง (ปัจจุบันยกเลิกไปแล้ว) ถูกขังอยู่ ๗ วัน
ในขณะที่ถูกขังก็เห็นทหารซ้อมผู้ต้องหา เพื่อให้
รับสารภาพว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เมื่อไม่รับก็มีการ
ตีเล็บออกบ้าง ตะจนสลบบ้าง จากนั้นก็นำไป
ลงถังแดง วาดด้วยน้ำมัน แล้วเผา ขณะที่เผา

ก็จะคิดเครื่องยนต์ให้ตั้งเพื่อกลบเสียงร้องโอด
ครวญของผู้ที่ถูกเผา ขึ้นหนึ่ง ๆ คนจะถูกเผา
ในถังแดงประมาณ ๕ คนขึ้นไป

นายภาส จันทรเทพ ให้การว่านายไช่ แสง
คาม อยู่หมู่ที่ ๕ ต. กงหรา อ. เมือง พัทลุง
ถูกจับข้อหาคอมมิวนิสต์ สาเหตุการตายมีถูก
ตัดขาดโดยที่เอาน้ำเดือดใส่ลงน้ำมันตัดครึ่ง ใช้ไฟ
ต้มน้ำให้เดือด แล้วใส่นายไช่ซึ่งสะบักสะบอม
จากการโดนซ้อมมาถึงสามวันสามคืนลงในถังน้ำ
เดือด ทำให้นายไช่ถึงแก่ความตายในที่สุด

นายเคย พลนุ้ย อยู่บ้านเลขที่ ๒๗ หมู่ ๘
บ้านนาบอน ต. คลองเฉลิม อ. เมือง พัทลุง
ให้การว่าตนถูกจับไปพร้อมกับเพื่อนบ้านสามคน
โดยถูกพาขึ้นเฮลิคอปเตอร์ ไปลงในสวนยางของ
กำนันสวิงถูกขังอยู่สามวันสองคืน ก็ปล่อยตัว
ระหว่างที่ถูกขัง เห็นทหารซ้อมเพื่อนและผู้ต้องขัง
คนอื่น ๆ คนที่ถูกซ้อมมีอาการหวาดกลัว เยี่ยวราด

การทารุณที่ตนได้เห็นก็คือ ทหารตีผู้ต้องขังด้วย
กระบองเหล็กเข้าที่ต้นคอพอสลบก็ถูกเชือดคอ

นายชอง เป้ารอ อยู่บ้านเลขที่ ๔๘ หมู่ที่ ๒
ต. คลองเฉลิม พัทลุง เล่าว่า มีคนรอดตายมาแล้ว
ให้ตนฟังว่า เจาะป่าเขาไถถูกฆ่าตายหมด เพราะ
ทหารขึ้นเฮลิคอปเตอร์ แล้วยิงกราดบางครั้งก็ทิ้ง
ลูกระเบิดแถบภูเขาบรรทัด ซึ่งพวกเจาะป่าเขาไถ
อาศัยอยู่ประมาณ ๑๐๐๐ คน

นายคำ เกตุแทน อยู่บ้านเลขที่ ๕๓ หมู่ ๑
ต. คลองเฉลิม อ. เมือง พัทลุง ให้การว่าตนถูก
กล่าวหาว่า สมคบกับพวกอีก ๖ คน ยิงผู้ใหญ่
เซาะ ทหารจับตัวไปขังไว้รับ โดยบอกว่า ถ้า
ไม่รับจะยิง ต่อจากนั้นก็ถามทีละคนว่า ใครยิง
เมื่อไม่รับก็ใช้วิธีเอาเชือกมัดคอ แล้วแขวนไว้กับ
ต้นไม้ ถ้าไม่เอาเท้าแตะพื้นไว้ก็ตาย บางครั้งก็
เอาเชือกมัดคอแล้วดึงปลายคนละข้างบังคับให้รับ
บ้างก็ใช้ปืนยิงเฉียดหูคนละ ๒ นัด

ปู่อุชุน

หนังสือรวมบทความ
เพื่อชีวิตและสังคม
ของกนธรรมดา
วางตลาดทุกเดือน

การปฏิวัติของชาวนากับการปฏิรูปที่ดิน

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม

ในปัจจุบัน ปัญหาเรื่องความยากจน และความแตกต่างในฐานะความเป็นอยู่ของคนในสังคม กำลังได้รับความสนใจและวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในหมู่นักวิชาการ และผู้ที่ได้รับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มชนที่รักความเป็นธรรม และต้องการจะให้สังคมได้เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากว่า ปัญหาความยากจนและความไม่ยุติธรรมของสังคมนั้น ได้กลายเป็นต้นเหตุของปัญหาต่างๆ ในสังคมที่กำลังพัฒนาเป็นความขัดแย้งของคนในสังคมอย่างรวดเร็ว และในที่สุดอาจกลายเป็นการสู้รบด้วยกำลัง เพื่อช่วงชิงและรักษาผลประโยชน์ของชนแต่ละกลุ่ม ดังนั้น เพื่อที่จะให้สังคมที่เราอยู่มีความสุขและเจริญรุ่งเรือง ปัญหาความยากจนและความไม่ยุติธรรมในสังคม จำต้องได้รับการเอาใจใส่และแก้ไขโดยมิชักช้า

เมื่อกล่าวถึงความยากจนและความเดือดร้อนนั้น คงจะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ชาวนาเป็นชนชั้นที่ยากจน และได้รับความเดือดร้อนมากที่สุดเกือบทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมเกษตรกรรมที่ล้าหลัง ถ้าหากเราได้ศึกษาประวัติศาสตร์ของสงครามกลางเมืองและการปฏิวัติหรือการก่อกบฏในประเทศต่าง ๆ เราจะพบว่ต้นเหตุของความไม่สงบดังกล่าวนี้ มักจะเป็นผลสืบเนื่องโดยตรง จากการที่ชาวนาหรือคนส่วนใหญ่ของประเทศถูกเอารัดเอาเปรียบ หรือถูกกดขี่จากคนส่วนน้อยในสังคม และในการต่อสู้ดังกล่าวเกือบทุกครั้ง ชาวนามักจะมีบทบาทอย่างสำคัญในการต่อสู้ด้วย ดังนั้น ในการปฏิวัติหรือการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคมนั้น แต่ละกลุ่มจึงพยายามที่จะดึงชาวนาเข้ามาเป็นพวกของตน หรือใช้ชาวนาเป็นฐานกำลังสำคัญในการต่อสู้ และมาตรการที่สำคัญในการแสวงหาความสนับสนุนจากชาวนาส่วนใหญ่ก็คือ การให้ความช่วยเหลือ และการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่ชาวนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายสิทธิการถือครองที่ดิน ซึ่งได้แก่ “การปฏิรูปที่ดิน” อาจจะกล่าวได้ว่าการปฏิรูปที่ดินในเกือบทุกประเทศนั้น เป็นการกระทำหรือการตัดสินใจทางการเมือง เพื่อหวังผลประโยชน์ในการรักษาหรือช่วงชิงอำนาจในสังคมนั้น

เพื่อให้ท่านผู้อ่านที่สนใจปัญหาความสงบสุขของสังคม ได้เข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญของชาวนา ในการเสริมสร้างเสถียรภาพและ

ความเจริญรุ่งเรืองของสังคม ในบทความนี้จะได้กล่าวถึง บทบาทการปฏิวัติของชาวนา โดยจะใช้ปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ สาเหตุสำคัญส่วนใหญ่ของบทความ จะเน้นหนักในเรื่องสาเหตุของการปฏิวัติ ซึ่งหวังว่า จากการได้ศึกษาถึงปรากฏการณ์ดังกล่าว คงจะได้เป็นเครื่องเตือนใจและช่วยชี้แนวทาง ในการแก้ไขปัญหาชาวนาในสังคมไทย บทความนี้จะแบ่งแยกสาระในการพิจารณาออกเป็นสามตอนด้วยกันคือ

๑. มุลเหตุแห่งความไม่พอใจ และความเดือดร้อนของชาวนา
๒. สถานการณ์ที่จะนำไปสู่การปฏิวัติของชาวนา
๓. การปฏิรูปที่ดินจะช่วยป้องกันหรือช่วยกระตุ้นการปฏิวัติของชาวนา

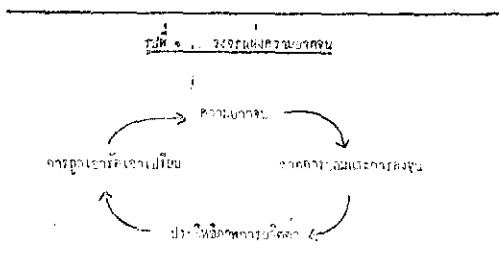
๑. มุลเหตุแห่งความไม่พอใจและความเดือดร้อนของชาวนา

ความไม่พอใจในชีวิตความเป็นอยู่และความเดือดร้อนที่ชาวนาได้รับนั้น มักจะสืบเนื่องมาจากความยากจน และถูกสังคมเอารัดเอาเปรียบอยู่ตลอดเวลา ถ้าหากความเป็นอยู่ของชาวนายังคงพัฒนาไปในทางที่เลวร้ายอยู่ต่อไปแล้ว ความไม่พึงพอใจก็จะเพิ่มทวีมากขึ้น และในที่สุดก็อาจจะทำให้ชาวนาทำการก่อกบฏ หรือร่วมในการปฏิวัติ เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมและ

เปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น มูลเหตุ และลักษณะในการต่อสู้ดิ้นรนของชาวนาดังกล่าว นั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งในที่นี้เราจะแบ่ง แยกหัวข้อในการวิเคราะห์เรื่องดังกล่าวในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (๑) วงจรแห่งความ ยากจนและความไม่ยุติธรรมในสังคม (๒) ความ ไม่ยุติธรรมและความเสื่อมทรามทางเศรษฐกิจ (๓) ความทะเยอทะยานในชีวิตความเป็นอยู่ ของชาวนาและ (๔) ทฤษฎีการปฏิวัติของ ชาวนา

๑.๑ วงจรแห่งความยากจนและความ ไม่ยุติธรรมในสังคม

ในการศึกษาถึงปัญหาความเป็นอยู่และการ ต่อสู้ดิ้นรนของชาวนานั้น เราอาจจะเริ่มวิเคราะห์ จากวงจรแห่งความยากจน ซึ่งเป็นมูลเหตุหรือ ต้นตอที่สำคัญของปัญหาการขัดแย้ง และต่อสู้ของ ชนชั้นในสังคม เราอาจจะพิจารณาถึงวงจรแห่ง ความยากจนที่เกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองได้จากรูปที่ ๑

สมมุติว่า “ความยากจน” เป็นจุดเริ่มต้น ของวงจรดังกล่าว ซึ่งคงจะเป็นที่ยอมรับกันโดย ทั่วไปว่า ในชีวิตสังคมแบบทุนนิยมที่ขาดการจัด ระบบการกระจายผลประโยชน์ที่ยุติธรรมนั้น “ความจน” เป็นสิ่งที่เลวร้ายและน่าเกลียดกลัว ที่สุด เพราะในระบบสังคมที่เป็นแบบ “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” นั้น ความจนเป็นจุด เริ่มต้นของการอ่อนแอในการต่อสู้ในด้านต่าง ๆ ของชาวนา และมักจะตกเป็นเหยื่อล่อให้ผู้อื่นดู ถูกและกดขี่อยู่เสมอ เราอาจจะพิจารณาจากทาง ด้านเศรษฐกิจก่อน การที่ครอบครัวยุติธรรม ครัวหนึ่งมีรายได้ไม่น้อยหรือยากจนนั้น การ ออมและการลงทุนของเขาก็จะมีน้อยหรือไม่มีเลย ทั้งนี้เพราะรายได้ส่วนใหญ่ที่หามาได้จะใช้จ่าย หมดไปกับการบริโภค และถ้าหากมีลูกหลาน มากขึ้นด้วยแล้ว ก็อาจจะทำให้ครอบครัวลำบาก มากยิ่งขึ้น เมื่อขาดการลงทุน ในเรื่องการ ปรับปรุงการผลิตหรือการทำมาหากิน ของตนแล้ว กำลังความสามารถในการผลิตหรือประสิทธิภาพ การผลิตของตนก็ย่อมจะลดลง ซึ่งก็จะเป็นเหตุต่อ เนื่องทำให้มีรายได้น้อยลงและทำให้ยิ่งจนลงอีก ถ้าหากในสังคมนั้นเต็มไปด้วยการแข่งขัน คนจน ก็จะได้รับเปรียบในการแข่งขัน และในที่สุดก็อาจ จะถูกทำลายและกลายเป็นผู้รับใช้ของผู้มีกำลังทาง เศรษฐกิจเหนือกว่า ดังปรากฏว่าชาวไร่ชาวนา ที่ยากจนนั้น มักจะสูญเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ของตน เปลี่ยนฐานะจากการเป็นเจ้าของที่ดิน มากลายเป็นผู้เช่าที่ หรือเป็นกรรมกรรับจ้าง นายทุนหรือเจ้าสัวที่ดินไปในที่สุด

การต่อสู้และการแข่งขันในสังคมนั้น มิใช่
ว่าจะเป็นไปอย่างมีกฎเกณฑ์หรือมีกติกาเสมอไป
แต่ก็มักจะมีการเอาเปรียบในการแข่งขันอยู่
เสมอ ในสถานการณ์เช่นนี้ ผู้ที่ยากจนจะถูกผู้
ที่ร่ำรวยเอาเปรียบในลักษณะต่าง ๆ เช่น ถูก
กดอัตราค่าแรง หรือราคาผลผลิตที่ขายหรือถูก
โกงราคาในอัตราค่าเช่าและดอกเบี้ยเป็นต้น
ลักษณะการดังกล่าวจะทำให้ผู้ที่ยากจน ตกอยู่ใน
ฐานะที่เลวร้ายยิ่งขึ้น และวงจรแห่งความยากจน
ก็จะหมุนเวียนยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น ชาวนาครอบครัว
หนึ่ง มีที่นา ๑๐๐ ไร่ พอดอกไปถึงสมัยปลูก
อาจจะเหลือเพียง ๕๐ ไร่ เพราะความยากจนทำ
ให้ต้องขายที่นาไป ครั้นพอดังรุ่นหลาน อาจจะ
ไม่มีที่นาเหลืออยู่เลย แล้วก็กลายเป็นผู้เช่าที่นา
หรือกรรมกรไปในที่สุด

การถูกเอาเปรียบนั้น มิได้จำกัดอยู่แต่
เฉพาะในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจเท่านั้น
หากแต่ยังมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับพฤติกรรม
ต่างๆ ของคนในสังคมอีกด้วย คนจนมิใช่แต่เพียง
จนทรัพย์ หากแต่ยังจนปัญญาความรู้อีกด้วย และ
มักจะตกเป็นเหยื่อแห่งการเอาเปรียบของ
คนกลุ่มน้อยที่ฉลาดหรือร่ำรวย ดังจะเห็นได้ว่าใน
การเลือกตั้งตามกลไกประชาธิปไตยนั้น เงินตรา
และอำิสสินจ้างนั้น สามารถซื้อเสียงจากคนจน
ได้ จนทำให้ชนกลุ่มน้อยที่เอาเปรียบสังคม
ได้มีโอกาสเข้าไปกุมอำนาจโดยชอบธรรม เพื่อ
ที่จะได้กอบโกยผลประโยชน์และกดขี่ชนส่วนใหญ่
อยู่ต่อไป ในสภาพการณ์เช่นนี้ประชาธิปไตยย่อม

ไม่อาจอำนวยความสะดวกแก่คนส่วนใหญ่ใน
สังคม ดังนั้นหากเรายังคงหวังที่จะให้กลไกประชา
ธิปไตย เป็นวิธีการปกครองและการกระจายผล
ประโยชน์แก่คนในสังคมแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่
เราจะต้องรีบขจัดความโง่เขลาและความยากจน
ของคนในสังคมโดยมิชักช้า

๑.๒ ความไม่ยุติธรรมและความเสื่อม ทรามทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากชาวนาเป็นชนชั้นที่มีอำนาจการ
ต่อรองทางเศรษฐกิจต่ำ ดังนั้น จึงถูกชนกลุ่มอื่น
เอาเปรียบตลอดเวลา เมื่อพิจารณาถึงความสา
มารถในการผลิตของสังคมโดยส่วนรวมแล้ว ชน
กลุ่มน้อยที่ร่ำรวยและมีความเป็นอยู่อย่างสุขสบาย
นั้นสามารถสร้างความร่ำรวยและดำรงความเป็น
อยู่ของตนได้นั้น ก็เพราะว่าเขาเหล่านั้นสามารถ
ช่วงชิงส่วนเกินของสังคมได้มากกว่าคนอื่น จึงทำ
ให้เขาเหล่านั้นได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ
มากกว่ากำลังความสามารถที่เขาผลิตขึ้นมา ตรงกัน
ข้าม กลุ่มชนที่ยากจนหรือชาวนาที่มีฐานะความ
เป็นอยู่ต่ำนั้น นอกจากจะเนื่องมาจากว่า เขามี
ความสามารถในการผลิตต่ำแล้ว ยังมีผลสืบเนื่อง
โดยตรงจากการเอาเปรียบของชนกลุ่มน้อย
ซึ่งทำให้เขาเหล่านั้นมีความเป็นอยู่ต่ำกว่าที่ควร
จะเป็น อย่างไรก็ตาม ฐานะความเป็นอยู่ของ
คนจนหรือชาวนานั้น จะมีความสัมพันธ์กับกำลัง
การผลิตของประเทศโดยส่วนรวมด้วย กล่าวคือ
ถ้าหากประเทศมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

สามารถเพิ่มทวีการผลิตได้มาก ฐานะของชาวนา อาจจะต้องดีขึ้นบ้าง ทั้งนี้เพราะว่า เขาอาจ จะได้รับผลิตผลทางเศรษฐกิจมากขึ้นกว่าเดิม แม้ว่าจะได้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากชนกลุ่มน้อยก็ตาม ซึ่งเป็นภาวการณ์ที่ชนชั้นร่ำรวยพอจะเจียดผล ประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงส่วนน้อยแก่คนจน เพื่อแสดงความเมตตาปรานี หรือลดความกดดัน ของสังคม ในกรณีตรงกันข้าม หากเกิดความ เสื่อมทรามทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้สังคมผลิตออก มาได้น้อยกว่าเดิมแล้ว ชาวนาหรือคนจนจะตก อยู่ในฐานะที่ยากลำบากยิ่งขึ้น เพราะกลุ่มชนที่ ร่ำรวยจะไม่ยอมลดฐานะความเป็นอยู่หรือผลประ โยชน์ที่ตนเคยได้รับอยู่โดยง่าย เพื่อที่จะรักษา ฐานะของตนให้คงเดิม กลุ่มชนที่ร่ำรวยจึงต้อง เพิ่มการเอารัดเอาเปรียบและขูดรีดมากขึ้น ดังนั้น ความเสื่อมทรามทางเศรษฐกิจ จึงทำให้ชาวนา ได้รับความเดือดร้อนมากขึ้น และความไม่พอใจ หรือความเดือดร้อนดังกล่าว จะเป็นมูลเหตุสำคัญ ทำให้ชาวนารวมตัวกัน ก่อการปฏิวัติหรือการ จลาจลเพื่อเรียกร้องความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การถูกเอารัดเอาเปรียบของชาวนาในประ เทศต่าง ๆ นั้น อาจพิจารณาได้จากลักษณะ การถือครองที่ดินในประเทศนั้น ทั้งนี้เพราะที่ดิน เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญทางเศรษฐกิจในสังคม เกษตรกรรม การถือครองที่ดินเป็นสัญลักษณ์ ที่แสดงถึงสถานภาพของบุคคลในสังคม กล่าวคือ บุคคลที่มีที่ดินมากย่อมจะแสดงว่าเขานั้นมีอำนาจ ทางเศรษฐกิจ และทางการเมืองมากด้วย ดังนั้น ผู้ที่ร่ำรวยและมีอำนาจจึงแสวงหาที่ดินเพิ่มขึ้น เรื่อย ในขณะเดียวกันความยากจนทำให้ชาวนา ต้องสูญเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดินไป ดังนั้น การที่ ชาวนาส่วนใหญ่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง จึง มักจะแสดงออกถึงการถูกเอารัดเอาเปรียบและ ความยากจนของชาวนาในสังคมนั้น ซึ่งภาว การณ์ดังกล่าวอาจจะทำให้ชาวนาลุกฮือขึ้นต่อสู้ กับนายทุนหรือเจ้าสัวที่ดิน ดังได้ปรากฏขึ้นแล้ว ในประเทศต่าง ๆ ตัวเลขข้างล่างนี้จะแสดงถึง สภาพการถือครองที่ดินในบางประเทศ ในขณะที่ เกิดการต่อสู้หรือปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม

สภาพการถือครองที่ดินในประเทศต่าง ๆ ในขณะที่เกิดการจลาจลหรือการปฏิวัติ

ปี ค.ศ.	ประเทศ	อัตราที่ชาวนาไม่มีที่ดิน เป็นของตนเอง
ก่อน ๑๘๑๑	เม็กซิโก	๖๒
ก่อน ๑๘๕๒	โบลิเวีย	๖๐
ก่อน ๑๘๕๕	คิวบา	๓๕
ก่อน ๑๘๖๑	เวียตนามใต้	๔๒ - ๕๘
ก่อน ๑๘๑๗	รัสเซีย	๓๒ - ๔๗
ก่อน ๑๘๔๑	จีน (เฉพาะในพื้นที่ปลูกข้าว)	๓๔ - ๔๕

ในการศึกษาการก่อมลพิษหรือการปฏิบัติของ
ชาวนาจากโครงสร้างของการถือครองที่ดินนั้น
นาย รอย พรอสเตอร์แมน (Roy Prosterman)
ได้ให้ข้อสังเกตว่า อัตราเปอร์เซ็นต์ที่ชาวนาไม่มี
ที่ทำกินเป็นของตนเอง ตั้งแต่ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป
จัดได้ว่าเป็นขั้นอันตราย และตั้งแต่ ๔๐
ถึง ๕๐ เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป เป็นขั้นที่อันตรายมาก
แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าสภาพการถือครองที่ดิน
ที่เลวร้ายแต่เพียงอย่างเดียว อาจไม่เป็นเหตุให้
ชาวนาก่อมลพิษหรือปฏิบัติ การลุกฮือขึ้นต่อสู้ของ
ชาวนานั้นจำเป็นต้องมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง
ด้วย เช่น ปัญหาเรื่องชนเผ่านิยมหรือภูมิ
ภาคนิยม และการถูกกดขี่ในด้านอื่น ๆ เป็นต้น
ตัวอย่างเช่นการปฏิบัติในประเทศจีนในเขตที่
ฝ่ายจีนคอมมิวนิสต์ยึดครองอย่างมั่นคงเป็นเขต
ที่ปลูกข้าวสาลี สภาพการถือครองที่ดินโดยทั่วไป
ยิ่งดีกว่าในท้องที่อื่น ๆ แต่ปัจจัยทางสังคม
และการเมืองทำให้ชาวนาในท้องที่นั้น สนับสนุน
และเป็นฐานอำนาจของพวกจีนคอมมิวนิสต์
ในตัวอย่างที่ใกล้ตัวเรา อย่างเช่นความไม่สงบ
ในภาคอีสานและภาคใต้ของประเทศไทย ปัญหา
การถือครองที่ดินในภาคทั้งสองยังดีกว่าในภาค
กลาง แต่ความไม่สงบนั้นเกิดจากปัจจัยอื่น ดังนั้น
สภาพการถือครองที่ดินแต่เพียงอย่างเดียว
อาจไม่เป็นสาเหตุทำให้ชาวนาก่อความไม่สงบ
จำเป็นต้องมีปัจจัยต่าง ๆ เข้าประกอบด้วย ซึ่งจะนำ
เข้ามาพิจารณาในหัวข้อต่อไป

๑.๓ ความทะเยอทะยาน ในชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวนา

ความไม่พึงพอใจของชาวนาที่มีต่อชีวิตความเป็น
อยู่ของตนเองนั้น นอกจากที่เกิดจากความ
ยากจน และถูกสังคมนายทุนเอาเปรียบตามที่
กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นแล้ว ความไม่พึงพอใจ
ในชีวิตความเป็นอยู่ ยังอาจจะเกิดจากการที่
ความทะเยอทะยานของ ชาวนาได้เพิ่มขึ้นก็ได้
เป็นลักษณะ การเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่
ของตนเองกับกลุ่มชนอื่น ๆ ในสังคม สมมุติว่า
สภาพความเป็นอยู่ของชาวนายังคงที่อยู่ในระดับ
เดิม แต่ในขณะที่เดียวกันชนกลุ่มอื่นในสังคมได้มี
ชีวิตความเป็นอยู่ดีกว่าเดิมทำให้เกิดการเปรียบเทียบ
สภาพความเป็นอยู่ระหว่างกัน และช่อง
ว่างของฐานะความเป็นอยู่ดังกล่าวจะเป็นเหตุทำ
ให้ชาวนาเกิดความไม่พอใจ จนอาจทำให้เกิด
การรวมกลุ่มเพื่อต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมจาก
สังคม ลักษณะของความทะเยอทะยานของชาว
นา นั้น อาจจะเกิดจากสาเหตุสองประการคือ

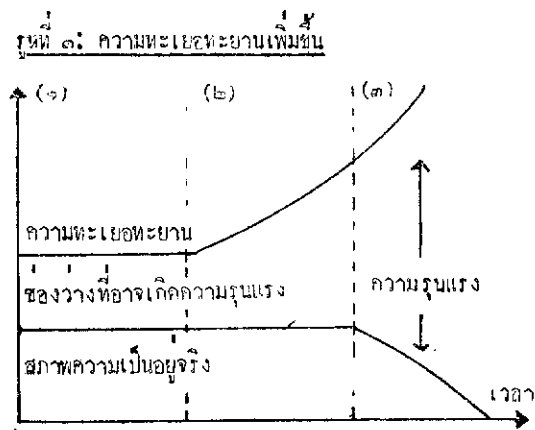
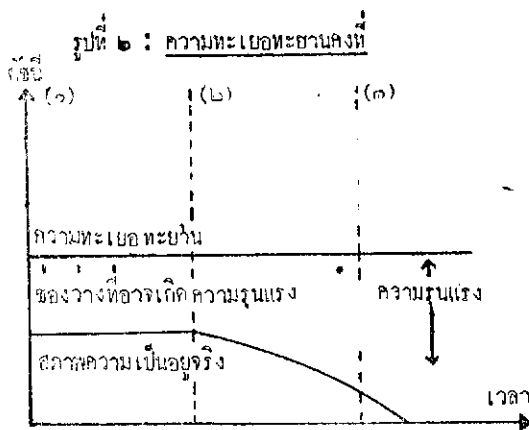
ประการแรก เมื่อสังคมมีความเจริญก้าวหน้า
ทางด้านวัตถุ กลุ่มชนที่ร่ำรวยจะสามารถใช้
เงินของตนแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มาก
มาย ทำให้สภาพความเป็นอยู่ระหว่างคนรวย
กับคนจนในสังคมมีความแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น
“การเลียนแบบอย่างในการบริโภค” จะทำให้
ชาวนามีความต้องการในสินค้าและบริการใหม่ๆ
เพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากความยากจนจึงทำให้เขา

ไม่สามารถแสวงหาสินค้าหรือบริการดังกล่าวมา บำบัดความต้องการได้ ความไม่สมหวังดังกล่าว จะค่อยๆ สะสม จนกลายเป็นความไม่พอใจ ที่ มีต่อระบบการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ในสังคมนั้น

ประการที่สอง การศึกษาและข่าวสาร ต่างๆ ช่วยทำให้ชาวนามีความตื่นตัวและรู้สึกถึง สิทธิ ต่าง ๆ ของตนมากขึ้น ความรู้สึกดังกล่าว จะทำ ให้ชาวนามีความรู้สึกว่าตนควรจะได้รับบริการ ต่าง ๆ จากรัฐบาลมากขึ้น และตนควรจะมีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งทำให้ชาวนามี ความทะเยอทะยาน ต่อความเป็นอยู่ที่ดีมากขึ้น หากรัฐบาลไม่สามารถตอบสนองความต้องการของ ชาวนาดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้ชาวนามีความไม่พอใจ รัฐบาลมากขึ้น ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า การให้ การศึกษาและข่าวสารโดยเสรี ต่อชาวนามีหรือ ประชาชนนั้น เป็นอันตรายต่อการเป็นรัฐบาล ที่กดขี่ประชาชน และช่วยให้เกิดการโค่นล้ม รัฐบาลดังกล่าวเร็วขึ้น

เราอาจจะวิเคราะห์ความทะเยอทะยานของ ชาวนา กับการต่อสู้ดิ้นรนของชาวนาได้จากรูป ที่ ๒ และ ๓ โดยจะอาศัยข้อสมมุติฐานบาง ประการดังนี้ ในแกนตั้งของรูปแสดงถึง “ดัชนี” ที่วัดถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวนา ส่วนแกน นอนแสดงถึง “กาลเวลา” ที่บอกถึงการเปลี่ยนแปลงในความเป็นอยู่ของชาวนา

ในการวิเคราะห์จะใช้เส้นสองเส้น วัดถึง ความไม่พอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนา เส้นหนึ่งแสดงถึง “ความทะเยอทะยาน” ซึ่ง แสดงให้เห็นถึงความต้องการของชาวนามีต่อบริการต่าง ๆ จากสังคม เช่นสวัสดิการที่เขา ควรจะได้รับจากสังคม ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เขาควรจะได้รับในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของ สังคม ส่วนอีกเส้นหนึ่งแสดงถึง “สภาพความเป็น อยู่ทางเศรษฐกิจที่เป็นจริง” แสดงให้เห็น ถึงความสามารถในการผลิตและรายได้ที่ชาวนา ได้รับอยู่ในขณะนั้น

ในรูปทั้งสองจะมีช่องว่างระหว่าง “เส้น ความทะเยอทะยาน” กับ “เส้นสภาพความเป็น อยู่จริง” ซึ่งเส้นทั้งสองจะก่อให้เกิดช่องว่างมาก น้อยเพียงใดนั้น ย่อมจะขึ้นอยู่กับความทะเยอ ทะยานของชาวนา กับสภาพความเป็นอยู่จริง หรือการกระจายผลประโยชน์ ของสังคมที่ชาวนา ได้รับ ช่องว่างดังกล่าวเป็นสภาพการที่อาจก่อให้เกิดการใช้กำลังด้วยความรุนแรงภายในสังคม ถ้าหากช่องว่างยิ่งห่างมาก โอกาสที่ชาวนาจะก่อ จลาจลหรือการปฏิวัติก็มีมากขึ้น ในที่นี้เราจะ สมมติว่าในช่วงระยะเวลาที่ (๑) เกิดช่องว่าง ขึ้นตามปกติ และอาจจะไม่นำไปสู่การใช้กำลัง เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ของ ชาวนา ซึ่งอาจจะเนื่องจากเหตุผลบางประการคือ

ประการแรก ในเกือบทุกสังคม ศาสนา และชนบทรวมนิยมประเพณี มักจะสั่งสอนให้ คนยอมรับสภาพของตน เช่น คนที่เกิดมาจน เพราะว่าชาติก่อนไม่ได้ทำบุญไว้ หรือทำกรรมดี ไว้น้อย ส่วนคนที่เกิดมามีร่ำรวยหรือกลายเป็นคน ร่ำรวยมีอำนาจวาสนาขึ้นมา นั้น เพราะว่าชาติ ก่อนได้ทำกุศลไว้มากเป็นต้น หรืออาจกล่าวอีก นัยหนึ่งได้ว่า ชนชั้นปกครองหรือคนกลุ่มน้อยที่ ร่ำรวย จะใช้การศึกษา ศาสนา และสื่อสารมวลชน เป็นเครื่องมือในการกดขี่และการปกครองของตน คนจนซึ่งต้องการศึกษาส่วนใหญ่ก็จะเชื่อในคำสั่ง สอนดังกล่าว และไม่พยายามต่อสู้ดิ้นรนมากนัก นอกเสียว่าจะอยู่ในสภาพที่ทนไม่ได้จริงๆ หรือ

จนกว่าจะมีใครมาเผยแผ่ “สังฆธรรม” ว่า ความเชื่อและคำสั่งสอนดังกล่าวนี้ไม่เป็น ความจริง

ประการที่สอง โดยปกตินิสัยของชาวนาโดย ทั่วไปแล้ว มักจะพอใจความเป็นอยู่แบบง่าย ๆ และไม่ค่อยกล้าที่จะเสี่ยงเพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งทั้งนี้อาจจะสืบเนื่องมาจากพื้นฐานของ การศึกษา และการอบรมสั่งสอนตามที่ได้กล่าวไว้ ข้างต้นแล้ว ชาวนามักจะไม่ค่อยกล้ารวมกลุ่มเพื่อ เรียกร้องความเป็นธรรม หรือใช้กำลังรุนแรง เพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นธรรม นอกเสียว่าเขา จะทนต่อสภาพถูกกดขี่ ชุติวิตไม่ได้จริงๆ และมี ผู้นำรวบรวมกำลังในการต่อสู้

ในรูปที่ ๒ เราสมมติว่าเป็นกรณีที่เส้น ความทะเยอทะยาน อยู่คงที่ตลอดระยะเวลาซึ่ง อาจจะแสดงถึงลักษณะของ “สังคมปิด” ที่ไม่ ค่อยมีการติดต่อกับโลกภายนอกมากนัก ความ เจริญทางวัตถุอาจจะมีน้อย ความเป็นอยู่ของคน ในสังคมระหว่างคนที่ร่ำรวยกับคนจน จะไม่ แตกต่างกันมากนัก แต่ในสังคมแบบนี้ ชาวนา ก็อาจจะใช้กำลังก่อการจลาจลหรือปฏิวัติเพื่อเรียกร ้องความเป็นธรรมได้เหมือนกัน ถ้าหากสภาพ ความเป็นอยู่ของเขาได้เลวลงมาก ซึ่งสภาพความ ความเป็นอยู่ที่เลวลงนั้นอาจจะสืบเนื่องโดยตรงจาก ความเสื่อมทรามทางเศรษฐกิจของสังคมโดยส่วน รวมก็ได้ เช่น เกิดภัยธรรมชาติทำให้การผลิต ไม่ได้ผล หรืออาจจะเกิดจากการถูกกดขี่และชุติ วิตมากขึ้นก็ได้

ในรูปที่ ๓ เราสมมุติว่าเป็นในกรณีที่เส้นความทะเยอทะยานสูงขึ้น ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากชวานามีการศึกษาดีขึ้น มีการเลียนแบบอย่างในการบริโภค และการเปรียบเทียบสภาพความเป็นอยู่ระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคม ลักษณะดังกล่าว อาจจะแสดงถึง “สังคมเปิด” มีการติดต่อคบค้าระหว่างประเทศมากขึ้น และประเทศมีความเจริญทางเศรษฐกิจ ในรูปที่ ๓ นี้ โอกาสที่ชวานาจะรวมตัวกันก่อจลาจลหรือปฏิวัติ เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมมีมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าชวานามีความฉลาดมากขึ้น และมีความต้องการได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสังคมมากยิ่งขึ้น ถ้าหากรัฐบาลหรือชนกลุ่มน้อยที่ร่ำรวยไม่สามารถตอบสนองหรือผ่อนปรนให้แก่ชวานาแล้ว การรวมกลุ่มเพื่อต่อสู้ของชวานาก็มีมากขึ้น ถ้าพิจารณาจากรูปในช่วงระยะเวลา (๒) สภาพความเป็นอยู่ของชวานายังคงเดิม แต่ความทะเยอทะยานเพิ่มขึ้น โอกาสของความรุนแรงก็มีทางจะเกิดขึ้นได้ ส่วนในช่วงระยะเวลาที่ (๓) เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด การใช้กำลังรุนแรงต่อสู้เป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปอย่างรุนแรงเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม

๑.๔ ทฤษฎีการปฏิวัติของชวานา

จากมูลเหตุแห่งความไม่พอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของชวานา และลักษณะการใช้ความรุนแรง

ในการต่อสู้และเรียกร้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นธรรม ตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อก่อนนั้น อาจจะสรุปเป็นทฤษฎีการปฏิวัติของชวานา ซึ่งจะพิจารณาได้จากรูปที่ ๔

การวิเคราะห์ถึงมูลเหตุและลักษณะการก่อการจลาจลหรือปฏิวัติของชวานาดมรูปที่ ๔ นั้น เราจะให้ข้อสมมุติฐานโดยแบ่งชนชั้นในสังคมออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ “กลุ่มชนที่ร่ำรวย” ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่กุมอำนาจทางเศรษฐกิจและการปกครองของประเทศ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง เป็น “กลุ่มชวานาชนชั้นที่ยากจน” ได้แก่ชวานาและผู้ที่ยากจนทั้งหลายซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ประเด็นของการขัดแย้งและการต่อสู้ระหว่างชนชั้นทั้งสองกลุ่มนั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญสองประการคือ

ประการแรก ขึ้นอยู่กับอำนาจการต่อรองและการรวมตัวทางการเมืองของชวานา ซึ่งจะพิจารณาได้จากรูปที่ ๔ ในแนวดิ่ง ในกรณีที่ลักษณะการรวมตัวกันเพื่อต่อสู้และเรียกร้องของชวานาอยู่ในลักษณะ “อ่อนแอ” การปฏิวัติของชวานาไม่มีทางที่จะเกิดขึ้น อาจจะเป็นการจลาจลแต่ก็จะถูกปราบลงในที่สุด ในกรณีตรงกันข้าม ถ้าหากการรวมตัวทางการเมืองของชวานาเข้มแข็ง ชวานามักจะสามารถเรียกร้องความเป็นธรรมจากสังคมได้มาก และถ้าหากชนกลุ่มน้อยที่ร่ำรวยไม่สามารถผ่อนปรนได้แล้ว การต่อสู้ด้วยความรุนแรงก็หลีกเลี่ยงไม่พ้น และจะนำไปสู่การปฏิวัติของชวานา หรือของชนชั้นกรรมาชีพ

รูปที่ ๔

ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ อำนาจการต่อรองทางการเมือง และการปฏิบัติของชาวนา

ชาวนาชนชั้นที่ขาดจน	
ข้อเกิดแห่งรายได้	
ที่ดิน	ค่าแรง
การรวมตัวทางการเมือง	
อ่อนแอ	เข้มแข็ง

กลุ่ม	ข้อ	ที่	ความ	เรื่อง	(๑)
ชน	เกิด	ดิน	ขัด	แย้ง	สังคมเกษตรกรรมที่ล่าช้า
ที่	แห่ง	ทาง	แย้ง	ดิ้น	เกษตรกรส่วนใหญ่
ไร่	ไร่	การ	ทาง	ไร่	ไม่มีที่ดินของตนเอง
ไร่	ไร่	การเมือง	การ	ไร่	ไม่มีการปฏิบัติ
ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	— พวกสังคมนิยม
ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	— พวกชาตินิยม
ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	(๒)
ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมี
ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ที่ดินของตนเอง
ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	—
ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ปฏิรูปเพื่อความ
ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	เป็นธรรม
ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	(๓)
ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	วิสาหกิจเกษตรกรรม
ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	—
ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ปฏิรูปเพื่อความ
ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	ไร่	เป็นธรรม

ประการที่สอง ขึ้นอยู่กับความสามารถในการผ่อนปรนของชนกลุ่มน้อยที่ร่ำรวยว่าจะสามารถสละผลประโยชน์ของตนบางส่วน เพื่อลดความขัดแย้งในสังคมได้มากน้อยแค่ไหน ซึ่งอาจจะพิจารณาได้จากรูปที่ ๔ ในแนวนอน ความสามารถในการผ่อนปรนของชนกลุ่มน้อย ย่อมจะขึ้นอยู่กับแหล่งผลประโยชน์ของชนกลุ่มนั้นเป็นสำคัญ ถ้าหากชนกลุ่มน้อยมีรายได้หรือผลประโยชน์ส่วนใหญ่จาก “ที่ดิน” เช่นเดียวกับชาวนาที่ยากจนแล้ว ความสามารถในการผ่อนปรนในเรื่องผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มชนที่ยากจน อาจจะทำได้น้อยมาก ดังนั้น ความขัดแย้งทางการเมืองก็เป็นไปอย่างรุนแรง อาจจะนำไปสู่การก่อจลาจล หรือการปฏิวัติของชาวนาในกรณีตรงกันข้าม ถ้าหากชนกลุ่มน้อยมีรายได้ส่วนใหญ่จาก “เงินทุน” แต่ชาวนามีรายได้จากที่ดิน ในสภาพการณ์เช่นนี้ กลุ่มชนที่ร่ำรวยสามารถสละผลประโยชน์ของตนบางส่วน เพื่อผ่อนปรนความขัดแย้งของคนในสังคมได้ ซึ่งทำให้สามารถหลีกเลี่ยงการก่อการจลาจลหรือการปฏิวัติของชาวนาได้ อย่างน้อยก็ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ที่ชนกลุ่มน้อยยังรู้จักและสามารถสละผลประโยชน์บางส่วนเพื่อการดำรงอยู่ของตนเอง

จากประเด็นสำคัญของการขัดแย้งทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้น จะสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของคนในสังคมนั้น ซึ่งอาจจะสรุปลักษณะของการ

ขัดแย้งและการต่อสู้ระหว่างชนทั้งสองกลุ่ม ออกเป็นกรณีต่างๆ ได้ ๔ กรณี ดังนี้

กรณีที่หนึ่ง เป็นสังคมเกษตรกรรมที่ล้าหลัง ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของประเทศเกษตรกรรมในสมัยโบราณ หรือประเทศที่มีความล้าหลังทางเศรษฐกิจ ประชาชนทุกคนจะมีรายได้จากพื้นดินเป็นสำคัญ ชนกลุ่มน้อยที่ร่ำรวยจะถือครองที่ดินขนาดใหญ่ และจะหาทางเพิ่มพูนรายได้ของตนด้วยการขยายพื้นที่การเพาะปลูกและเอาไรต์เอาเปรียบกลุ่มชนที่ยากจน เนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากที่ดิน กลุ่มชนที่ร่ำรวยจึงไม่อาจผ่อนปรนหรือสละผลประโยชน์ของตนให้แก่กลุ่มชนที่ยากจนมากนัก ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มชนทั้งสองเป็นความขัดแย้งในเรื่องที่ดิน หรือทรัพย์สิน ในขณะที่เดียวกัน กลุ่มชาวนาที่ยากจนก็ขาดการรวมตัวทางการเมืองที่เป็นบึกแผ่น อำนาจการต่อรองจะต่ำมาก ถ้าหากชาวนาได้รับการกดขี่หรือความเดือดร้อนถึงขนาด ก็อาจจะมีการรวมตัวกันเพื่อก่อการจลาจลเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมทางสังคม แต่กำลังต่อสู้ของชาวนาอยู่ในลักษณะอ่อนแอ ซึ่งจะถูกฝ่ายปกครองปราบปรามลงไปในที่สุด อย่างไรก็ตาม หากสภาพความเป็นอยู่ของชาวนายังคงเลวร้ายอยู่ต่อไปแล้ว ในที่สุดชาวนามีจะสามารถรวมตัวกันได้เข้มแข็งและสามารถทำลายล้างชนกลุ่มน้อยเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งเป็นลักษณะที่จะกล่าวถึงในกรณีที่สี่

กรณีที่สอง เป็นสังคมเกษตรกรรมสมัยใหม่ ที่อุตสาหกรรมได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในทางเศรษฐกิจ ชนกลุ่มน้อยที่ร่ำรวยจะมีรายได้ส่วนใหญ่จาก “เงินทุน” หรือกิจการค้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ดินอาจจะยังคงเป็นแหล่งรายได้ของชนชั้นที่ร่ำรวยด้วย แต่รายได้จากที่ดินจะมีความสำคัญน้อยกว่ารายได้จากแหล่งอื่น ชนกลุ่มน้อยที่ร่ำรวยจะเป็นผู้ควบคุมอำนาจทางเศรษฐกิจของสังคม เช่นระบบการจำหน่ายจ่ายแจกและการจัดสรรการใช้ทรัพยากรของสังคมเป็นต้น ความเจริญก้าวหน้าและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจทำให้ชนกลุ่มที่ร่ำรวย อยู่ในฐานะที่จะผ่อนปรนหรือสละผลประโยชน์บางส่วนเพื่อลดความขัดแย้งของคนในสังคมได้บ้าง ในขณะเดียวกัน การรวมตัวทางการเมืองของชาวนา จะอยู่ในลักษณะที่อ่อนแอ ไม่สามารถทำการเรียกร้องหรือต่อสู้ที่สำคัญได้สำเร็จ การผ่อนปรนและการสละผลประโยชน์ มักจะเป็นไปตามความยินยอมหรือความกรุณาปรานีของชนกลุ่มน้อยที่ร่ำรวย สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปของชาวนาหรือชนชั้นที่ยากจน ยังไม่อยู่ในสภาพที่เลวร้ายมากนัก และชาวนาส่วนใหญ่ยังมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง แม้จะเป็นขนาดเล็ก ๆ ก็ตาม ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มชนทั้งสอง จะเป็นความขัดแย้งในเรื่องการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์ของสังคม การเปลี่ยนแปลงในสังคมมักจะเป็นไปในลักษณะการปฏิรูป เพื่อความเป็นธรรมของสังคม เช่น อาจจะมีการควบคุมอัตร

ดอกเบี้ย ควบคุมค่าเช่านา จัดระบบการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้ได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น เป็นต้น

กรณีที่สาม เป็นสังคมเกษตรกรรมสมัยใหม่ ที่การค้าและอุตสาหกรรมได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในทางเศรษฐกิจ การเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะเป็นในรูปวิสาหกิจเกษตรกรรม ซึ่งเจ้าของที่ดินขนาดใหญ่จะทำการกสิกรรมด้วยตนเอง หรือจัดตั้งในรูปบริษัท ชนกลุ่มน้อยที่ร่ำรวยอาจจะเป็นทั้งนายทุนอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมในขณะเดียวกัน เช่น การทำไร่อ้อยเพื่อผลิตน้ำตาล หรือไร่ชา กาแฟ หรือสวนยางพารา เป็นต้น กลุ่มชนที่ยากจนส่วนใหญ่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง และมีสภาพความเป็นอยู่และทัศนคติคล้าย ๆ กัน คือส่วนใหญ่จะมีฐานะเป็นกรรมกรรับจ้างในงานเกษตรกรรม การรวมตัวทางการเมืองของคนจนหรือชาวนาจะมีความเข้มแข็ง สามารถที่จะเรียกร้องหรือต่อสู้ในเรื่องสำคัญ ๆ ได้สำเร็จ อย่างไรก็ตาม ชนกลุ่มน้อยที่ร่ำรวยนั้น อยู่ในฐานะที่ดี เพราะมีรายได้ทั้งจากเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม จึงอยู่ในฐานะที่จะผ่อนปรน หรือยอมสละผลประโยชน์บางส่วน ตามคำเรียกร้องของชาวนา ลักษณะการขัดแย้งทางการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระจายรายได้ และผลประโยชน์ของสังคม การต่อสู้ส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องการปฏิรูปความเป็นธรรมของสังคม โดยมีได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมอย่างสำคัญ เช่นพวกนาย

ทุนอาจจะยอมจ่ายค่าแรงและสวัสดิการให้กรรมกรมากขึ้น โดยที่ตนมีทางที่ผลักภาระบางส่วนหรือทั้งหมด ไปให้แก่ผู้ซื้อภายในประเทศหรือในต่างประเทศ

กรณีที่สี่ เป็นสังคมเกษตรกรรมที่ยังคงล้าหลัง แม้การค้าและอุตสาหกรรมจะได้เริ่มเข้ามา มีบทบาททางเศรษฐกิจบ้างก็ตาม แต่รายได้ส่วนใหญ่ของคนกลุ่มน้อยยังคงเป็นรายได้ที่เกิดจากพื้นดิน ชาวนาส่วนใหญ่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง ตกอยู่ในฐานะเป็นผู้เช่าที่ดินหรือเป็นกรรมกร เนื่องจากความเจริญทางเศรษฐกิจยังล้าหลังอยู่ ชนกลุ่มน้อยต้องพึ่งรายได้ส่วนใหญ่จากภาคการเกษตรด้วยการเอาไรต์เอาเปรียบชาวนา และไม่อยู่ในฐานะที่จะผ่อนปรน หรือสละผลประโยชน์ให้ชาวนาได้มากนัก ในบางกรณีหากประสบกับความเสื่อมทรมทางเศรษฐกิจด้วยแล้ว ชาวนาอาจจะถูกเอาไรต์เอาเปรียบและขูดรีดมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ดีขึ้นเป็นกรณีที่ชาวนาสามารถรวมตัวกันทางการเมืองได้อย่างเข้มแข็ง ดังนั้น เมื่อถูกกดขี่มากขึ้น จึงเกิดการลุกฮือขึ้นต่อสู้และปฏิวัติ เพื่อโค่นล้มระบบการปกครอง การปฏิวัติอาจจะเป็นไปตามอุดมการณ์ทางการเมืองแบบสังคมนิยม เช่น การปฏิวัติในประเทศคอมมิวนิสต์ต่างๆ เป็นต้น หรือการปฏิวัติอาจจะเป็นไปตามอุดมการณ์ของการเป็นชาตินิยม หรือชนเผ่านิยมก็ได้ ตัวอย่างเช่น การแยกตัวเป็นเอกราชของประเทศบังคลาเทศ หรือสงครามกลางเมืองในประเทศไนจีเรีย ที่แคว้นไบอาฟาพยายามแยกตัวเป็นเอกราช เป็นต้น

๒. สถานการณ์ที่จะนำไปสู่การปฏิวัติของชาวนา

ในหัวข้อก่อนได้กล่าวถึง มูลเหตุแห่งความไม่พอใจของชาวนา ที่อาจจะพัฒนาไปเป็น การขัดแย้งของคนในสังคม และทำให้เกิดการใช้กำลังและความรุนแรงเพื่อโค่นล้มระบบการปกครองที่มีอยู่เดิม หรือเพื่อปฏิรูปเพื่อความเป็นธรรมของสังคม อย่างไรก็ตาม ถ้าพลังตัวของชาวนาเองแล้ว อาจจะไม่สามารถรวมตัวกันเพื่อต่อสู้จนประสบความสำเร็จได้ เพราะตัวชาวนาเองมักจะขาดความรู้และมักจะมองผลประโยชน์ในระยะสั้น การต่อสู้ของชาวนาที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น จึงต้องอาศัยการช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการต่อสู้ของชาวนา โดยจะประกอบด้วยเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ (๑) การมีผู้นำและการช่วยเหลือจากภายนอก (๒) การขาดเสถียรภาพของรัฐบาล และ (๓) เงื่อนไขที่ช่วยให้การปฏิวัติประสบความสำเร็จ

๒.๑ การมีผู้นำและการช่วยเหลือจากภายนอก

จากปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ของการก่อกบฏหรือการปฏิวัติโดยชาวนาในประเทศต่างๆ นั้น มักปรากฏว่าจะต้องมีบุคคลภายนอกเป็นผู้นำในการปฏิวัติ และการต่อสู้นั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการช่วยเหลือจากกลุ่มชนภายนอก ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากเหตุผลสำคัญบางประการดังต่อไปนี้

ประการแรก ชาวนาเป็นชนชั้นที่อ่อนแอในการต่อสู้ ขาดความรู้และการรวมตัวที่เหนียวแน่น ลำพังแต่ตัวชาวนาเองนั้น มักจะมองแค่ผลประโยชน์ในระยะสั้น ห่วงแต่ในเรื่องปากท้องและที่ทำกินของตนเอง ขาดอุดมการณ์ที่แน่นอนในการต่อสู้ และไม่มีกรวางแผนยุทธวิธีการต่อสู้ในระยะยาว ลักษณะการดังกล่าว ทำให้การต่อสู้ของชาวนาประสบความสำเร็จล้มเหลว มักจะหลงกลของชนชั้นปกครองและในที่สุดขบวนการต่อสู้ก็จะถูกทำลาย

ประการที่สอง เนื่องจากลักษณะอ่อนแอของชาวนาดังกล่าวข้างต้น ลำพังตัวของชาวนาเองแล้ว มักจะไม่ค่อยกล้าเสี่ยงในการก่อจลาจลหรือจับอาวุธขึ้นต่อสู้ ขบวนการปฏิวัติหรือการต่อสู้ของชาวนา จะต้องได้รับการชักนำและช่วยเหลือจากคนภายนอก กลุ่มชนที่เป็นผู้นำขบวนการต่อสู้ของชาวนามักได้แก่ผู้นำทางการเมืองหรือบุคคลในอาชีพอื่น หรือชาวนาที่เคยได้รับการศึกษาและสังคมในเมือง บุคคลต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผู้ที่มีความรู้และมักจะเป็นบุคคลที่ต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคม หรือปฏิรูปสังคมตามอุดมการณ์ทางการเมืองของตน ผู้นำเหล่านี้จะรู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมของชนชั้นปกครอง และรู้จักวางแผนยุทธการในการต่อสู้ระยะยาว

ประการที่สาม การปฏิวัติของชาวนาจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำต้องได้รับการร่วมมือและ ประสานงานจากชนกลุ่มอื่น เช่น ขบวนการ

การกรรมกร หรือกลุ่มชนที่ต่อสู้ในเมือง แม้ว่ากลุ่มชนต่าง ๆ เหล่านี้ จะมีจุดมุ่งหมายในการต่อสู้และอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกันก็ตาม แต่ทุกคนต่างก็มีเป้าหมายร่วมกัน คือทำลายชนชั้นปกครองที่ตนไม่พอใจ ส่วนการที่ฝ่ายใดจะได้รับผลประโยชน์มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นกับอำนาจการต่อรองของแต่ละฝ่าย ซึ่งเราจะนำขึ้นมาพิจารณาในภายหลัง นอกจากขบวนการต่อสู้ของชาวนาจะต้องได้รับการชักนำและร่วมมือจากบุคคลภายนอกแล้ว ยังปรากฏว่าขบวนการต่อสู้ นั้น มักจะได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของอาวุธยุทธภัณฑ์และการช่วยเหลือทางการเงิน

๒.๒ การขาดเสถียรภาพของรัฐบาล

ประสิทธิภาพและความสามารถในการปกครองของรัฐบาล นับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการปฏิวัติของชาวนา ในขณะที่รัฐบาลขาดเสถียรภาพนั้น โอกาสที่ชาวนาจะก่อการจลาจลและการปฏิวัติก็ย่อมมีมาก แต่ถ้าหากรัฐบาลสามารถทำการควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การก่อจลาจลหรือการปฏิวัติก็เป็นได้ยาก อย่างไรก็ตาม ถ้าหากสภาพความเป็นอยู่ยังเลวร้าย หรือถูกกดขี่อย่างมากแล้ว การควบคุมที่เข้มงวดของรัฐบาล จะไม่สามารถขจัดการปฏิวัติของชาวนาได้เลย ตรงกันข้าม การควบคุมของรัฐบาลจะโดยวิธีปราบหรือปลอบก็ตาม จะช่วยให้ความไม่พอใจของชาวนามีมากยิ่งขึ้น

เพราะเจ้าหน้าที่ที่รัฐบาลส่งไปปราบดงกล้าว จะ เป็นตัวการสำคัญ ที่ออกไปกดขี่ประชาชนซึ่งจะ ช่วยกระตุ้นการต่อต้านของชาวนาเพิ่มทวีขึ้น

เสถียรภาพของรัฐบาล จะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และการร่วมมือระหว่างชนชั้นต่างๆ ใน สังคม ซึ่งอาจจะประกอบด้วยกลุ่มชนสามกลุ่มคือ กลุ่มผู้นำระดับชาติได้แก่ ราชนิกุล ผู้นำทาง ศาสนา ทหาร ข้าราชการ และชนชั้นที่ร่ำรวยทั้ง หลาย กลุ่มที่สอง คือผู้นำระดับท้องถิ่น ซึ่งได้ แก่ข้าราชการ เจ้าสัวที่ดิน และนายทุนในระดับ ท้องถิ่น ส่วนกลุ่มที่สามได้แก่ชาวนาและคนจน ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ การขัดแย้ง ระหว่างกลุ่มชนต่างๆ จะทำให้รัฐบาลขาดเสถียร ภาพ การร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้นำระดับชาติกับ กลุ่มผู้นำระดับท้องถิ่น จะเป็นปัจจัยสำคัญในการ ควบคุมและกดขี่ชาวนา แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้ นำระดับชาติ อาจจะไม่เห็นภัยอันตรายของการ กดขี่ชาวนา อาจจะไม่เห็นไปให้ความช่วยเหลือ ชาวนาและดึงชาวนาเข้ามาเป็นพวกของตน ใน การกระทำความผิดกล้าว อาจจะมีการทำลายผลประโยชน์ของคนในกลุ่มเดียวกัน เช่น เจ้าสัวที่ดิน หรือนายทุนเป็นต้น ดังตัวอย่างเช่น การกระทำ “ปฏิวัติขาว” หรือการปฏิรูปที่ดินของกษัตริย์ ซาร์ ปาเลวี แห่งประเทศอิหร่าน ในปี ๑๙๖๒ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งภายในกลุ่มผู้นำ ระดับชาติ จะทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพและ เป็นโอกาสการปฏิวัติของชาวนา เนื่องด้วยเหตุ ผลสำคัญดังต่อไปนี้

ประการแรก ในกรณีที่เกิดการขัดแย้ง หรือการแย่งชิงอำนาจในกลุ่มผู้นำระดับชาติ จะ ทำให้การปกครองขาดเสถียรภาพ กฎหมายขาด ความศักดิ์สิทธิ์ นับเป็นจังหวะดีที่ทำให้ขบวนการ ปฏิวัติสามารถปฏิบัติงานได้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ใน กรณีที่เกิดการรวมอำนาจการ ปกครองโดยกลุ่ม เผด็จการอันไม่ชอบธรรมตามกฎหมายด้วยแล้ว จะยังเป็นการส่งเสริมการทำงาน ของขบวนการ ปฏิวัติให้แพร่หลายยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะว่า ความ ชอบธรรมของรัฐบาลนั้น เป็นสัญลักษณ์ของการ บังคับใช้กฎหมาย เมื่อประเทศถูกปกครอง โดยไม่ชอบธรรม เหตุผลในการคัดค้านและการ ปฏิวัติก็มีมากขึ้น

ประการที่สอง ในขณะที่บ้านเมืองขาด เสถียรภาพ กลุ่มผู้นำในระดับท้องถิ่นหรือใน ระดับรองลงไป จะดีโอกาสกอบโกยเพื่อผล ประโยชน์ของตนเองมากขึ้น และการฉ้อราษฎร์ บัวหลวง และการกดขี่ขูดรีดดงกล้าว จะช่วยให้ ขบวนการปฏิวัติของชาวนาประสบความสำเร็จได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

๒.๓ เงื่อนไขที่จะช่วยให้การปฏิวัติ ประสบความสำเร็จ

สถานการณ์บางอย่างที่ทำให้รัฐบาลขาด เสถียรภาพ หรือเกิดความปั่นป่วนในสังคมจะ เป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้ขบวนการปฏิวัติของ ชาวนาสามารถรวมกลุ่มได้อย่างรวดเร็ว จาก ปราชญ์การณ์ทางประวัติศาสตร์ในการปฏิวัติของ

ชาวนาในประเทศต่าง ๆ ปรากฏว่า “ สงคราม ” เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การปฏิบัติประสบความสำเร็จ เพราะภาวะการณ์ของสงครามจะก่อให้เกิดช่องว่างในการปกครองในระดับท้องถิ่น ทำให้ขบวนการปฏิบัติสามารถเคลื่อนเข้าแทนที่รัฐบาลและใช้เขตการปกครองที่ตนยึดมาได้นั้นเป็นฐานกำลังในการต่อสู้ต่อไป แต่อย่างไรก็ตามความสำเร็จของการปฏิบัติจะขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญบางประการดังต่อไปนี้

ประการแรก ขึ้นอยู่กับข้อที่ว่า กลุ่มผู้นำของขบวนการปฏิบัติจะสามารถรวบรวมกำลังได้รวดเร็วเพียงใด และสามารถขยายเขตปฏิบัติการของตนได้อย่างมั่นคงมากน้อยแค่ไหน เพราะในช่วงของวิกฤติการณ์ทางการเมืองดังกล่าวนี้จะเป็นโอกาสทองของขบวนการปฏิบัติที่จะรีบเร่งเสริมสร้างอำนาจของขบวนการของตนให้มั่นคง ถ้าหากขบวนการปฏิบัติไม่สามารถฉวยโอกาสนั้นให้เป็นประโยชน์แล้ว ขบวนการปฏิบัติก็จะประสบความสำเร็จยากลำบากในการต่อสู้

ประการที่สอง ขึ้นอยู่กับการร่วมมือและการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มปฏิบัติการต่าง ๆ ว่าจะทำให้ได้ดีมากน้อยแค่ไหน โดยเฉพาะการร่วมมือและการประสานงานระหว่างกลุ่มชาวนากับกลุ่มประชาชนที่อยู่ในเมือง ความร่วมมือระหว่างกลุ่มชนดังกล่าว ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งจะนำมาซึ่งชัยชนะของการปฏิบัติ

ประการที่สาม ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับอุดมการณ์ทางการเมืองให้เข้ากับยุทธวิธีของการต่อสู้ ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้นำขบวนการปฏิบัติของชาวนามักจะมีใช้ชาวนาอุดมการณ์ทางการเมืองและจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติของกลุ่มต่าง ๆ ในขบวนการปฏิวัติย่อมจะมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระหว่างกลุ่มชาวนากับกลุ่มอุดมการณ์สังคมนิยมแบบมาร์กซิสม์ เช่น กลุ่มทั้งสองจะมีความขัดแย้งอย่างสำคัญในเรื่องกรรมสิทธิในที่ดิน กล่าวคือ พวกเขาต้องการได้ที่ดินเป็นกรรมสิทธิของตนเอง แต่พวกมาร์กซิสต์ต้องการให้ที่ดินเป็นของรัฐ ความขัดแย้งดังกล่าวจะทำให้ลายกำลังสำคัญขบวนการปฏิบัติ จากประสบการณ์ในการปฏิบัติของประเทศต่าง ๆ นั้นปรากฏว่าปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของการปฏิวัตินั้นก็คือ ความสามารถของกลุ่มผู้นำขบวนการปฏิวัติที่รู้จักปรับอุดมการณ์ทางการเมืองของตน ให้เข้ากับยุทธวิธีในการต่อสู้ระยะยาว เช่น การปฏิวัติในประเทศรัสเซีย ในสมัยของเลนิน รัฐบาลยอมกระจายการถือครองที่ดินเพื่อเอาใจชาวนา แต่เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์สามารถปกครองได้อย่างมั่นคงแล้ว รัฐบาลทำการรวมที่ดินเป็นรูปของ “ นารวม ” ในสมัยสตาลิน เป็นต้น

๓. การปฏิรูปที่ดินจะช่วยป้องกันหรือช่วยกระตุ้นการปฏิวัติของชาวนา

ในการพิจารณาปัญหาของชาวนานั้น “ การปฏิรูปที่ดิน ” เป็นมาตรการที่ได้รับการ

กล่าวขวัญและวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพราะว่า การกระจายการถือครองที่ดินและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจนั้น ได้กลายเป็นกลอุบายและยุทธวิธีในการแก้ไขปัญหาของชาวนา ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงความสำคัญของการปฏิรูปที่ดิน กับการแก้ปัญหาของชาวนาในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ (๑) การปฏิรูปที่ดินจะช่วยป้องกันการปฏิวัติของชาวนาได้อย่างไร (๒) ชาวนาจะได้รับผลประโยชน์จากการปฏิวัติมากน้อยเพียงใด และ (๓) การปฏิรูปที่ดินจะมีผลกระทบกระเทือนต่อประสิทธิภาพการผลิตอย่างไร

๓.๑ การปฏิรูปที่ดินจะช่วยป้องกันการปฏิวัติของชาวนาได้อย่างไร

การปฏิรูปที่ดินโดยการกระจายสิทธิการถือครองที่ดิน และการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชาวนาอย่างยุติธรรมนั้น เป็นมาตรการที่สามารถแก้ไขความเดือดร้อนของชาวนา และสามารถทำให้ชาวนามีความจงรักภักดีต่อผู้ดำเนินโครงการดังกล่าวได้ ดังนั้น จึงปรากฏว่าการปฏิรูปที่ดิน ได้กลายเป็นยุทธวิธีที่นำมาใช้กับการต่อสู้ที่ชาวนามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสำคัญ ปรากฏว่าในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลในประเทศต่าง ๆ ได้รับดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อป้องกันการปฏิวัติของชาวนา บางประเทศก็ประสบความสำเร็จ แต่บางประเทศก็ประสบความล้มเหลว สำหรับปัญหาที่อาจจะตั้งประเด็นข้อสังเกตได้ดังนี้

ประการแรก การปฏิรูปที่ดินที่จะสามารถดึงดูดความสนใจของชาวนาให้มาสนับสนุนรัฐบาลได้นั้น รัฐบาลจะต้องทำการปฏิรูปที่ดินอย่างจริงจัง และทำให้ชาวนาส่วนใหญ่ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง ในการกระทำดังกล่าว รัฐบาลจะต้องทุ่มเทความพยายามอย่างมาก และกล้าที่จะทำลายผลประโยชน์ของชนบางกลุ่ม เพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของประเทศโดยรวม มักจะปรากฏว่า การปฏิรูปที่ดินจะกระทบกระเทือนผลประโยชน์ของเจ้าสัวที่ดิน และนายทุน ซึ่งเป็นพันธมิตรหรือร่วมบริหารงานกับรัฐบาล ดังนั้น การทำลายผลประโยชน์ของกลุ่มชนดังกล่าว ก็ย่อมจะเป็นอันตรายต่อตัวรัฐบาลเองด้วย หากรัฐบาลไม่เข้มแข็งก็อาจจะถูกชนกลุ่มน้อยดังกล่าวใช้เส้นที่เหลี่ยมทำลายก็ได้ และทำให้โครงการปฏิรูปที่ดินประสบกับความล้มเหลว

ประการที่สอง ถ้าหากรัฐบาลมิได้ทำการปฏิรูปที่ดินอย่างจริงจัง ชาวนาส่วนใหญ่ก็จะไม่ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง การปฏิรูปที่ดินก็จะไม่แก้ไขปัญหาของชาวนาได้ ในกรณีเช่นนี้ นอกจากการปฏิรูปที่ดินจะมีได้ช่วยป้องกันการปฏิวัติของชาวนาแล้ว ยังจะเป็นการกระตุ้นการปฏิวัติของชาวนาให้เกิดเร็วขึ้นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากคำมั่นสัญญาและการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาลจะทำให้ “ความทะเยอทะยาน” ของชาวนาเพิ่มขึ้น เมื่อรัฐบาลไม่สามารถทำตามคำมั่นสัญญาดังกล่าวจึงเป็นเครื่องทำลายรัฐบาลในทางอ้อม

ประการที่สาม ในขณะที่รัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติการปฏิรูปที่ดินให้เป็นประโยชน์อย่างจริงจังต่อชาวนาได้แล้ว ผู้นำกลุ่มปฏิวัติจะอาศัยช่องว่างดังกล่าว เข้ามาให้ความหวังและช่วยเหลือชาวนา และดึงชาวนาเข้าไปเป็นฐานในการปฏิวัติของตน ซึ่งก็เท่ากับว่า กลุ่มผู้นำขบวนการปฏิวัติของชาวนา ใช้การปฏิรูปที่ดินเป็นยุทธวิธีในการปฏิวัติโค่นล้มรัฐบาล ซึ่งก็เป็นวิธีการที่ประสบความสำเร็จมาแล้วในประเทศคอมมิวนิสต์

๓.๒ ชาวนาจะได้รับผลประโยชน์จากการปฏิวัติมากน้อยเพียงไร

การที่ชาวนาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในขบวนการปฏิวัติหรือก่อนจากนั้น เมื่อการต่อสู้ประสบความสำเร็จแล้ว ชาวนาจะได้รับผลประโยชน์ตามที่ตนได้คาดหวังไว้หรือไม่ ปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่ไม่อาจหาข้อสรุปโดยแน่ชัด ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มปฏิวัติ และอำนาจการต่อรองทางการเมืองของชาวนา อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปแล้ว ชาวนาที่ยากจนจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ชาวนาอาจจะไม่ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินตามที่ตนมุ่งหวังไว้ ซึ่งอาจจะสรุปเป็นข้อสังเกตจากประวัติศาสตร์การปฏิวัติของประเทศต่าง ๆ ได้ดังนี้

ประการแรก การได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ตนทำกินนั้น เป็นสิ่งพึงปรารถนาของชาวนาทุกประเทศ และปัญหาการถือครองที่ดินได้กลายเป็นชนวนของการก่อกบฏหรือการปฏิวัติของชาวนาในหลายประเทศ แต่เมื่อการปฏิวัติประสบความสำเร็จ ชาวนาจะได้เป็นเจ้าของ

ที่ดินหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ทางการเมืองของการปฏิวัติ กล่าวคือ ถ้าหากอุดมการณ์ทางการเมืองของการปฏิวัติแบบเสรีนิยมหรือชาตินิยมแล้ว ชาวนามักจะได้รับกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เช่น การปฏิวัติในประเทศฝรั่งเศส และเม็กซิโก เป็นต้น แต่ถ้าหากอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นแบบสังคมนิยมจัดแล้ว ชาวนามักจะไม่ได้ได้รับกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

ประการที่สอง ถ้าหากพิจารณาถึงผลในระยะสั้นแล้ว ชาวนามักจะได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติในลักษณะที่ตนหวังไว้ เพราะในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของการปฏิวัตินั้น ชาวนามักจะได้รับความเอาใจใส่มาก แม้แต่การปฏิวัติในประเทศรัสเซีย ในระยะต้นของการปฏิวัตินั้น รัฐบาลก็กระจายการถือครองที่ดินให้แก่ชาวนา แต่ครั้นเมื่อรัฐบาลสามารถควบคุมประเทศได้อย่างมั่นคงแล้ว รัฐบาลจะค่อย ๆ เปลี่ยนนโยบายเกี่ยวกับที่ดินใหม่ โดยการโอนที่ดินของเอกชนมาเป็นของรัฐ

ประการที่สาม สำหรับผลในระยะยาวแล้ว การที่ชาวนาจะสามารถรักษาผลประโยชน์ของตนได้มากน้อยแค่ไหนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลและอำนาจการต่อรองของชาวนา แต่ในกรณีที่เป็นการปฏิวัติแบบสังคมนิยมแล้ว ชาวนาที่มีฐานะดีจะได้รับความกระทบกระเทือนจากการจัดโครงสร้างของสังคมตามอุดมการณ์ทางการเมืองของรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตาม ชาวนาที่ยากจนโดยทั่วไปจะรับประโยชน์และมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม

๓.๓ การปฏิรูปที่ดินจะกระทบกระเทือนต่อประสิทธิภาพการผลิตหรือไม่

การปฏิรูปที่ดิน จะมีผลกระทบกระเทือนต่อประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรหรือไม่นั้น เป็นเรื่องที่ได้รับคามสนใจอย่างกว้างขวางในหมู่นักวิชาการ แต่ก็ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ว่าการปฏิรูปที่ดินจะทำให้ประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง ทั้งนี้เพราะว่าประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย มิได้ขึ้นอยู่กับปัญหาการกระจายถือครองที่ดินแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาต่อไปอีกว่า จะวัดประสิทธิภาพการผลิตอย่างไร และจะวัดในช่วงระยะเวลาใด

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัญหาเรื่องประสิทธิภาพการผลิตจะมีความสำคัญก็ตาม แต่จะต้องไม่มองข้ามจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการปฏิรูปที่ดิน เพราะการกระจายความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจหรือการสร้างความสะดวกภาคทางเศรษฐกิจนั้น เป็นหัวใจของการปฏิรูปที่ดิน ถ้าหากจะคำนึงถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแต่เพียงอย่างเดียวแล้ว รัฐบาลไม่จำเป็นต้องทำการปฏิรูปที่ดิน รัฐบาลสามารถใช้มาตรการอื่น ๆ ที่ใช้ได้ผลดีกว่า และมีผลกระทบกระเทือนต่อสังคมน้อยกว่า

ผู้ที่สนใจปัญหาเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน จำต้องทำความเข้าใจในประเด็นเรื่องความสำคัญ of ประสิทธิภาพในการผลิตให้ต้องแท้ ก่อนที่จะวิพากษ์วิจารณ์ข้อดีข้อเสียของการปฏิรูปที่ดิน

เพราะถ้าหากไม่สามารถตั้งจุดมุ่งหมาย หรือกำหนดจุดยืนที่แน่นอนเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินแล้ว ก็จะก่อให้เกิดความไขว่เขวในการวินิจฉัยปัญหา ปรากฏว่าผู้ที่คัดค้านการปฏิรูปที่ดิน มักจะอ้างปัญหาเรื่องการปฏิรูปที่ดินทำให้ประสิทธิภาพการผลิตลดลง มาเป็นข้อคัดค้านและก่อให้เกิดการหลงผิดในจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการปฏิรูปที่ดิน สำหรับการพิจารณาเรื่องการปฏิรูปที่ดินกับการใช้ทรัพยากรของสังคมและประสิทธิภาพการผลิตนั้น มีประเด็นที่น่าจะพิจารณาดังนี้

(๑) เกี่ยวกับการใช้ทุนของสังคม

สำหรับประเทศที่ด้อยพัฒนานั้น การขาดแคลนปัจจัยเกี่ยวกับ “ทุน” เป็นเรื่องใหญ่สำหรับการใช้ทรัพยากรของสังคม ซึ่งมักจะปรากฏว่าในประเทศเหล่านั้นมีคน ที่ว่างงานอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ขาดแคลนทุนที่จะพัฒนาการผลิตต่าง ๆ ลักษณะการดังกล่าวนี้มีความสำคัญต่อการกำหนดการใช้วิธีการผลิตของประเทศ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาล จะต้องจัดให้แรงงานที่มีอยู่ได้ทำงานอย่างเต็มที่ ถ้าหากว่ารัฐบาลส่งเสริมการผลิตขนาดใหญ่ในทางเกษตร โดยให้มีการลงทุน นำเครื่องจักรต่าง ๆ มาใช้ในการผลิตแล้ว ก็อาจจะทำให้คนว่างงานมีมากขึ้น จึงไม่น่าจะเป็นวิธีการผลิตที่เหมาะสมกับทรัพยากรของประเทศ แต่ถ้าหากว่ารัฐบาลพยายามให้คนทำงานในรูปของการกระจายการถือครองที่ดินแล้ว ก็จะทำให้แรงงานของประเทศได้ใช้ในการผลิตมากขึ้น ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนทุน และ

การว่างงานเป็นอย่างดี ดังนั้น การปฏิรูปที่ดิน จึงนับได้ว่าเป็นนโยบายการผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสมกับประเทศด้อยพัฒนา

(๒) เกี่ยวกับผู้ทำการผลิต

การที่จะพิจารณาว่า การปฏิรูปที่ดินจะทำให้ประสิทธิภาพการผลิตลดลงหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาว่า ก่อนทำการปฏิรูปที่ดินนั้น ใครเป็นผู้ทำการผลิตอยู่ก่อน ถ้าหากบรรดาเจ้าสัวที่ดิน เป็นผู้ทำการผลิตโดยตรงอยู่ก่อนแล้ว การกระจายการถือครองที่ดิน ก็อาจจะกระทบกระเทือนประสิทธิภาพการผลิต และทำให้ผลผลิตลดลงในระยะแรก ๆ แต่ถ้าหากบรรดาเจ้าของที่ดินส่วนใหญ่มิได้ทำการผลิตโดยตรงด้วยตนเองแล้ว การกระจายการถือครองที่ดิน ก็อาจจะไม่มีผลทำให้ประสิทธิภาพการผลิตลดลง แต่ตรงกันข้าม กลับจะทำให้ประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าการที่ให้ผู้ที่ทำการผลิตได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ตนทำกินอยู่นั้น ย่อมจะเป็นแรงกระตุ้นให้เขาเอาใจใส่ในที่ดินและทำงานเพิ่มมากขึ้น

(๓) เกี่ยวกับระบบการจำหน่ายจ่ายแจก

ปัญหาประเด็นต่อไปที่จะต้องพิจารณาก็คือ ใครเป็นผู้ทำหน้าที่ในการจำหน่ายจ่ายแจกผลิตผลของสังคม ถ้าหากบรรดาเจ้าสัวที่ดินและนายทุน ทำหน้าที่ส่วนใหญ่ในการจำหน่ายจ่ายแจกแล้ว การปฏิรูปที่ดิน ซึ่งทำลายผลประโยชน์ของกลุ่มชนดังกล่าว ก็จะทำให้ระบบการจำหน่าย

จ่ายแจกได้รับความกระทบกระเทือน และจะทำให้การผลิตลดลงในระยะแรก ๆ แต่อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาดังกล่าวอาจแก้ไขได้โดยไม่มียากนักรัฐบาลอาจจะเข้าทำหน้าที่ในการซื้อขายผลิตผลทางการเกษตรแทน หรือส่งเสริมให้ชาวนาได้เข้ามาทำหน้าที่เสียเอง ในรูปของกลุ่มชาวนาหรือสหกรณ์ เป็นต้น

(๔) เกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวม

ในการพิจารณาดังประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรในระยะยาวแล้ว จำต้องพิจารณาดังนโยบายเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวมประกอบด้วย กล่าวคือจะต้องพิจารณาว่ารัฐบาลจะให้ความสำคัญทางด้านเกษตรมากน้อยเพียงใด และจะให้ภาคการเกษตรและภาคการอุตสาหกรรมประสานงานซึ่งกันและกันอย่างไร

บทสรุป

ในบทความนี้ได้กล่าวถึงมูลเหตุและลักษณะการปฏิวัติของชาวนาโดยทั่วไป พร้อมทั้งได้พิจารณาดังปัญหาการปฏิรูปที่ดิน กับการปฏิวัติของชาวนาโดยสังเขป ผู้เขียนหวังว่า บทความนี้จะช่วยเร่งเร้าให้มีการสนใจปัญหาของชาวนาไทยกันมากขึ้น และคาดหมายว่า รัฐบาลชุดใหม่ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน คงจะได้ลงมือแก้ไขปัญหาของชาวนาอย่างจริงจัง คงจะไม่ปล่อยให้ปัญหาดังกล่าว เป็นเรื่องที่สายเกินจะแก้

ในคืนที่เปลี่ยวอย่างนั้นจะมีประโยชน์แก่ใครเล่า

เชอท์รัก.. แม้แต่เสียงเพลงของบรรยาอากาศแห่งขบเหงา

อะไรในคืนที่เราจะต้องเฝ้ารอคอย

การตัดสินใจได้ผ่านพ้นไปตั้งแต่วันนั้นแล้ว

ทำไมฉันจะต้องตัดสินใจอีกเล่า

เพื่ออะไร

การเดินทางข้างหน้าโน้น แม้ออกจะมีคนสนทนากันหรือว่ามีคนมากทีเดียว

ฉันก็ต้องพินิจไปมิใช่หรือ

มีอะไรในคืนนั้น มีอะไรในคืนที่เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง

วิวัฒนาการของกาลเวลาไม่ได้คอยทำใครเลย

การเดินทางของประวัติศาสตร์ก็เป็นเรื่องจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่เดี๋ยวนี้

แน่นอน มันต้องเริ่มต้นตั้งแต่เดี๋ยวนี้ เวลานี้ ขณะนี้ ขณะที่เรายังมึนงงใจอยู่

ถ้าฉันหันออกไป.. ฉันคิดว่า เราจะกลายเป็นตัวตลกของความเพ้อฝัน

ซึ่งจะสร้างความอับอายแก่ชาวชนรุ่นต่อๆ มา

นับแต่ต่อไป วัชรบุรุษจะต้องไม่อยู่เมือง

แต่จะต้องท่องเที่ยวไปสู่ชนบท สู่ป่าเขา สู่ถิ่นที่การแสวงหายังไม่เริ่มต้น

นับแต่ต่อไป วัชรบุรุษจะไม่มีปรากฏชื่อในสมุดข่อย หรือใบลาน หรือพงศาวดาร

นับแต่ต่อไป วัชรบุรุษจะปรากฏชื่อแต่ในสายเลือด หนังสือ และกระดูกของคนชาติไร้เท่านั้น

นับแต่ต่อไป วัชรบุรุษจะต้องเลิกใช้ไถหารอันคมคายหรือการอภิปรายอันเร้าร้อน

แต่เขาจะต้องจับปืน ขนขานประกาศก้องสัจจะและพิสูจน์ด้วยชีวิต

เขาจะต้องจับปืน ต่อสู้กับบรรพบุรุษที่ฝังฝังในร่างของมนุษย์จำพวกผีเปรตและกระสือการเมือง

เชอท์รัก.. เมื่อเสียงเพลงของผู้ยากไร้จบลง

บรรยาอากาศเย็นเยียบจับใจสั่นหลัง

แต่ว่า การตัดสินใจของฉันดูเร้าร้อน กระหาย และมุงมั่น

ฉันอำลาเธอแล้ว..

ลาก่อน...

ถ้าฉันพลิกฟื้นโลกใหม่ได้ไซ้

ฉันขอเพียงแต่พลิกฟื้นผืนดินกลบร่างอย่างผิจะมิถอยกลับไปสู่ถิ่นที่ฉันจากมา

อุคร ทองน้อย

แนวทางการประกันสุขภาพในประเทศไทย

ประสาน ต่างใจ

ประเทศไทยอาจนับได้ว่าเป็นประเทศที่หลงเหลืออยู่เพียงไม่กี่ประเทศจากจำนวน ๑๓๕ ประเทศของโลกที่ยังมิได้จัดให้มีการดำเนินการประกันสังคมที่เป็นกิจลักษณะขึ้นมาเลย แม้ว่าเราจะได้มีพระราชบัญญัติการประกันสังคมขึ้นมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งมีมาก่อนประเทศอื่น ๆ หลายต่อหลายประเทศของทวีปเอเชีย แต่จนแล้วจนรอด การประกันสังคมก็เป็นแต่เพียงโครงร่างในกระดาษที่ปราศจากความหมาย ในขณะที่ประเทศต่าง ๆ ทั้งหลายเหล่านี้เขาตั้งต้นสนใจพร้อม ๆ กับเราหรือภายหลังเรา เราก้าวไปไกลเป็นไหน ๆ ไปแล้ว หากจะกล่าวว่ารัฐบาลของเราไม่เห็นชอบกับการประกันสังคม ก็ดูจะไม่ใช่เหตุผล เพราะนับตั้งแต่เริ่มแรก เราก็มักถูกหมาย เราเคยมีกรมการประกันสังคมในสังกัดกระทรวงการคลังมาแล้วด้วยซ้ำ แต่มีอันต้องพินาศไปแต่ใน พ.ศ. ๒๕๐๑ แต่แม้กระนั้นรัฐบาลชุดต่างๆ ในสมัยต่อๆ

เราก็ยังให้ความสนใจกิจการด้านนี้อยู่ ซึ่งจะเห็น
ได้ว่าพระราชบัญญัติฉบับเต็มได้ถูกนำมาแก้ไข
ร่างแล้วครั้งแล้ว โดยคณะกรรมการหลายต่อ
หลายคณะ ต่างวาระ ต่างสมัยของรัฐบาลกัน
และแม้ในสมัยของรัฐบาลคณะปฏิวัติคราวที่แล้ว
มีเอง กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาด
มณฑลก็ยังได้เสนอโครงการดำเนินงานประกันสังคม
ขึ้นไปยังคณะปฏิวัติใหม่ แต่เรื่องราวก็เงียบหาย
ไปตามเคย แต่ก็ยังนับว่าโชคที่อยู่บ้างที่คณะ
ปฏิวัติมิได้เพิกเฉยสวัสดิการ ของลูกจ้างเสียเลย
ก็จัดให้มีสำนักงานกองทุนเงินทดแทนขึ้น ซึ่ง
ได้ประกาศบังคับใช้เมื่อ มีนาคม ๒๕๑๖ นี้เอง
อย่างไรก็ดีกองทุนเงินทดแทน เป็นแค่เพียงส่วน
น้อยนิดของการให้ความคุ้มครองแก่ลูกจ้างซึ่งเขา
ควรจะมีสิทธิมากกว่านั้น

นั่นเป็นแค่เพียงกองหน้าของงานการประกัน
สังคมสมบูรณ์แบบเท่านั้น กองทุนเงินทดแทน
มีข้อโหว่มากมายที่จะทำให้ลูกจ้างเสียสิทธิ หรือ
ทำให้นายจ้างเสียประโยชน์ ซึ่งอาจจะมาในรูป
ของการสมยอมกันระหว่างบุคคลผู้เกี่ยวข้อง นับ
ตั้งแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐ นายจ้าง แพทย์ผู้รักษา
และตัวลูกจ้างเอง นอกจากนี้กองทุนเงินทดแทน
ดูจะเป็นการผูกมัดนายจ้างมากเกินไป

โดยที่ฝ่ายลูกจ้างเองก็มิได้รับความคุ้มครอง
ทางสุขภาพทั่วไปที่เพียงพอเท่าใดนัก และยัง
สำหรับกรณีที่โรงงานนายจ้างมีขนาดเล็ก ๆ
การดำเนินงาน จะเป็น ไปโดยไม่คล่องตัวเท่าที่

ควร ดังนั้นในโอกาสมหาโอกาสที่เรามีรัฐบาล
ใหม่รุ่งอรุณแห่งแสงของประชาธิปไตย และสิทธิ
เสรีภาพอันชอบธรรมของประชาชน เรื่องราว
ของงานด้านการประกันสังคม ก็น่าที่จะได้นำขึ้น
มาพิจารณาแก้ไขใหม่ ว่าอุปสรรคมันอยู่ตรงไหน
มีการแก้ไขอย่างไร ทั้งนี้ขอให้รีบเร่งดำเนินการ
โดยเร็วเพื่อผลประโยชน์และสวัสดิภาพความ
มั่นคงของสังคมอันเป็นสิทธิที่พึงได้ของประชาชน
โดยเฉพาะชนผู้ใช้หยาดเหงื่อแรงงานเป็นเครื่อง
ยังชีพ

สำหรับหลักการและวิธี ดำเนิน การประกัน
สังคมในประเทศต่าง ๆ ตลอดจนประโยชน์ของ
การประกันสังคม ข้อเปรียบเทียบในกรณีนี้จะ
จัดให้มีระบบงานนี้ขึ้นในประเทศไทยนั้น ได้มี
เอกสารบทความที่มีคุณค่าตีพิมพ์เผยแพร่โดยไม่
คิดมูลค่ามากมาย

โดยเฉพาะจากกองความมั่นคงแห่งสังคม
กรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งท่านผู้อ่านผู้สนใจ
สามารถจะชวน ชวยหามาอ่านได้ โดยไม่ยากนัก
โดยทั่วไปการประกันสังคมยึดหลักสำคัญในการ
ที่จะยังให้มีขึ้นซึ่งความมั่นคงแห่งสังคมโดยการ
ระดมทุนของประชากรหรือลูกจ้าง เข้าร่วมกับ
ของนายจ้างและรัฐบาลด้วยกัน เพื่อนำมาเป็น
ทุนสำหรับใช้จ่ายเพื่อสวัสดิการ ของประชากร
ลูกจ้างในยามคับขันเพื่อเตรียมเป็นการสร้างระบบ
แห่งความปลอดภัยต่อการดำรงชีวิตของผู้ประกัน
ตนเองและครอบครัว ทั้งยังเป็น การแบ่งเบาภาระ

อันหนักหน่วงของรัฐในการจัดบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ตลอดจนบริการด้านสาธารณูปโภคอื่น ๆ บางประการ การประกันสังคมยึดหลักของความเป็นธรรม ที่สังคมจำต้องส่งเสริมสมาชิกในสังคมเดียวกันให้สามารถดำรงคงชีพอยู่ ได้ด้วยความปลอดภัยช่วยขจัดเบ้าความเดือดร้อนในยามยาก โดยเฉพาะต่อประชากรผู้มีเศรษฐกิจฐานะและการศึกษาค่ำ ประชากรผู้มีรายได้น้อยหน้าไม่ถึงหลัง ผู้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มชนส่วนน้อยที่เผชิญมีโอกาสดีกว่า มีอิทธิพลทางอำนาจหรือการเงินเหนือกว่า เพื่อมิให้ผู้ถูกเอารัดเอาเปรียบมากเกินไปช่วยให้เขาดำเนินชีวิตต่อไป ได้โดยมีหลักประกันความปลอดภัยภายใต้กฎหมายของรัฐ นอกจากนี้สำหรับในประเทศไทย และประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย การประกันสังคมจะเป็น ระบบงานสำคัญที่จะช่วยย่นย่อ หรืออย่างน้อยก็สนับสนุนโครงการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติในระยะต่าง ๆ ให้บรรลุถึงเป้าหมายอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การประกันสุขภาพ

โดยทั่ว ๆ ไปในระบบงานประกันสังคมที่นานาประเทศนิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ มีประเภทของการประกันต่าง ๆ พอจะแยกออกไปได้ดังนี้

๑. การประกันการเจ็บป่วย
๒. การประกันอุบัติเหตุ และโรคที่เกิดจากงาน
๓. การประกันการคลอดบุตร

๔. การป้องกันโรค และมารดา-ทารก สงเคราะห์
๕. การประกันความพิการทุพพลภาพ
๖. การประกันชราภาพ
๗. การประกันมรดกภาพ
๘. การประกันการว่างงาน
๙. การประกันครอบครัว

จะเห็นได้ว่าในประเภทต่าง ๆ ของการประกันดังที่กล่าวมานี้ การประกันสุขภาพนับได้ว่าเป็นหัวใจของการประกันสังคม ครอบคลุมประเภทต่าง ๆ ไว้มากที่สุด และอุปสรรคข้อหนึ่งที่เป็นเหตุขัดขวางการดำเนินงานประกันสังคมในประเทศไทย ตามผลของการวิจัยของคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นโดยสภาวิจัยแห่งชาติเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ อยู่ที่ระบบของการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งถ้าหากรัฐมีประสงค์ที่จะให้งานการประกันสังคมในบ้านเราสามารถลู่ลวงไปได้ก็จำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงระบบการบริหารและบริการทางด้านทางการแพทย์และสาธารณสุขบางประการ ซึ่งก็ไม่ใช่สิ่งที่ยากยิ่งหรือต้องการงบประมาณใช้จ่ายอะไรมากเกินไปที่จะขัดขวางการดำเนินงานโดยที่สามารถจะประยุกต์สิ่งที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันนำมาใช้ ให้เป็นประโยชน์และถูกต้องตามแนวทางที่วางไว้ ด้วยการจัดตั้งองค์การหรือสำนักงานประสานงานและวางนโยบายการแพทย์และสาธารณสุขขึ้นมา

สาระสำคัญบางประการ ของหลักการดำเนินการประกันสุขภาพ พอจะกล่าวสั้น ๆ ได้ดังนี้

การประกันการเจ็บป่วย การเจ็บป่วยในที่นี้หมายถึงการเจ็บไข้ได้ป่วยโดยสามัญธรรมดาที่ทุกคนอาจประสบขึ้นตลอดเวลา หลักการให้ความคุ้มครองการเจ็บป่วย และการประกันสุขภาพประเภทอื่น ๆ อาจจะแยกออกได้เป็น ๒ ประการ คือ การให้การรักษายาพยาบาลตามความริบถ้วนจำเป็น เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถกลับมาทำงานตามปกติได้โดยเร็วประการหนึ่ง และการชดใช้เงินค่าจ้างที่สูญเสียไประหว่างป่วยเจ็บอีกประการหนึ่ง ซึ่งทั้งสองประการอาจจะแยกกันดังที่บางประเทศกระทำอยู่ เช่น ให้แต่บริการทางการแพทย์แต่อย่างเดียว โดยไม่มีเงินชดเชยค่าจ้างตอบแทนให้ แต่วิธีนี้ไม่ทำให้ความคุ้มครองเกิดประโยชน์ได้เต็มที่ ควรที่จะต้องดำเนินการให้มีการคุ้มครองทั้งสองประการพร้อมกันไป

การประกันอุบัติเหตุและโรคสืบเนื่อง จากงาน อุบัติเหตุอันเกิดจากการทำงานในหน้าที่ หรือในระยะเวลาของการเป็นลูกจ้างอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ในปัจจุบันรัฐบาลได้จัดให้มีการคุ้มครองโดยการจัดให้มีสำนักงานกองทุนเงินทดแทนขึ้น แต่ดังที่กล่าวมาแล้วการคุ้มครองด้วยวิธีการดังกล่าวมีข้อโง้งโหวอยู่มาก ลูกจ้างและนายจ้างอาจทำความตกลงกันโดยที่กฎหมายไม่สามารถจะเอาผิดได้ หรือลูกจ้างกับแพทย์อาจสมยอมกันเพื่อเรียกร้องการจ่ายเงินจากสำนักงานกองทุนมากเกินความจำเป็นที่แท้จริง ส่วนโรคที่เกิดจากงานก็เช่นกัน ที่ขึ้นอยู่กับความเป็นของ

แพทย์แต่ผู้เดียว ทั้งเป็นโรคที่อาจจะค่อยเป็นค่อยไปที่ละเล็กน้อย ผู้ป่วยอาจไม่รู้สึกตัว และนายจ้างก็มองไม่เห็นอาจทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาได้ ซึ่งเป็นปัญหาจะไม่เกิดขึ้นมากหากมีการประกันสังคม เพราะเงินทุนของกลางมิใช่เป็นเงินของนายจ้างแต่ฝ่ายเดียว

การประกันการคลอดบุตร การประกันการคลอดบุตรมีหลักการทำนองเดียวกับการประกันการเจ็บป่วยสำหรับลูกจ้างที่เป็นหญิง การประกันประเภทนี้มักจะครอบคลุมถึงระยะเวลาของการเตรียมเพื่อการคลอด การคลอดและระยะเวลาหลังคลอดใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังมีขอบข่ายคุ้มครองการจำกัดการใช้แรงงานและชั่วโมงการทำงานในช่วงระยะเวลาหนึ่ง นอกจากค่าใช้จ่ายในการคลอด หลายประเทศจัดให้มีการชดเชยค่าจ้างในระหว่างที่ลูกจ้างไม่มีรายได้ อัตราเงินชดเชยค่าจ้างแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมจำเป็นของประเทศนั้น ๆ

การประกันความพิการทุพพลภาพ ประเภทของการประกันข้อนี้สัมพันธ์กับการประกันอุบัติเหตุและโรคอันเกิดจากงาน การบาดเจ็บที่ทำให้เกิดความพิการต่อลูกจ้างในระหว่างปฏิบัติงาน หรือในสภาพที่เป็นลูกจ้างยังไม่สิ้นสุด จะได้รับการคุ้มครองเต็มที่ตั้งแต่การรักษายาพยาบาลโดยผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์เฉพาะสาขา การให้อุปกรณ์อวัยวะเทียมและสำหรับในรายที่ไม่สามารถจะมาปฏิบัติงานได้อีก ก็มีเงินชดเชยเป็น

เบียดเบียนประจำสำหรับผู้ประกันและครอบครัว
ใช้ช่วยตามความจำเป็นเหมาะสมตลอดไปแต่รายละเอียดของความคุ้มครองดังกล่าวก็มีได้เหมือนกันทุกประเภท อาจแตกต่างกันได้มากเหมือนกัน

ความแตกต่างของการให้ความคุ้มครองดังกล่าวนั้น ไม่เฉพาะแต่ในประเภทของการประกันความพิการทุพพลภาพเท่านั้น ในบางประเทศบางประเภทของการประกันก็ไม่มีเอาเสียเลย เช่นการประกันการคลอดบุตร ทางประเทศสิงคโปร์และอาหรับไม่มีจัดไว้ให้ ในบางประเทศไม่มีเงินชดเชยค่าจ้างให้สำหรับการประกันบางชนิดและในบางประเทศผู้ประกันตนอาจต้องออกเงินสมทบอีกจำนวนหนึ่งต่างหากสำหรับประเภทของการประกัน บางอย่าง ในบุคลาเรียและยูโกสลาเวียผู้ประกันตนยังต้องออกเงินสมทบประมาณ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ของค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งหมดไม่ว่าในประเภทของการประกันสุขภาพประเภทใด

แนวทางโครงการประกันสุขภาพ

หากจะพิจารณาจากการดำเนินงานการประกันสังคมจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีภูมิประเทศลักษณะและฐานะทางเศรษฐกิจและการเมืองและสภาพของประชากรที่คล้ายคลึงกับของเรา และพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงต่างๆ ดังกล่าวของประเทศเรา การประกันสังคมในประเทศไทยก็น่าที่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่จำดำเนินการขึ้นโดยรัฐบาลเท่านั้น หากจะจัดให้เป็นองค์การหน่วย

งานอิสระก็จำเป็นที่จำเป็นต้องมีมาตรการการควบคุมโดยรัฐบาลอย่างเข้มงวด อย่างน้อยก็ในช่วงระยะปัจจุบันนี้ ทั้งนี้ก็เพราะระบบสายงานบริหารและบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขส่วนมากก็ดำเนินไปโดยรัฐบาลอยู่แล้ว สิ่งที่สำคัญยิ่งสิ่งหนึ่งก็คือการประกันสังคมจำเป็นที่จำดำเนินการดำเนินไปในรูปของภาคบังคับประกันก่อน เมื่องานได้ดำเนินไปชั่วระยะหนึ่งจึงค่อยเปิดการประกันสังคมภาคไม่บังคับขึ้นมาด้วย ทั้งนี้เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้การประกันสุขภาพสามารถให้ความคุ้มครองแก่ประชากรได้มากที่สุดและกว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้

การประกันสุขภาพภาคบังคับอาจนำมาใช้ได้ในพื้นที่โดยมีขอบเขตพื้นที่จำกัดในระยะแรกๆ ที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดชานเมืองหลวงและเมืองใหญ่ๆ ที่มีประชากรหนาแน่นทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามก็ตีขอบข่ายของประชากรที่บังคับให้มีการประกันสุขภาพอาจจะวางกำหนดไว้เป็นขั้น ๆ แล้วค่อย ๆ ขยายขยายตามระยะเวลาที่เหมาะสมโดยอาจตั้งต้นจากลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมพานิชยกรรม คนงานในกิจการสาธารณูปโภคต่างๆ เช่นการคมนาคม การไฟฟ้า การขนส่ง ฯลฯ รวมถึงบริษัทห้างร้านที่มีลูกจ้างคนงานจำนวนหนึ่งขึ้นไปก่อน เช่น มากกว่า ๒๐ คนขึ้นไป แล้วค่อย ๆ ไปค่อยขยายขอบข่ายการบังคับลงไปจนถึงกิจการดังกล่าวที่มีลูกจ้างคนงานมากกว่า ๕ คนขึ้นไปมีความจำเป็นอยู่เหมือนกันที่จำ

ต้องระบุนอาชีพหรือกิจการลงไปให้แน่นอนตามชั้น และระยะเวลาดังกล่าวมาแล้วว่าอันไหนจะต้องมีการบังคับใช้ก่อนและอาชีพอะไรบังคับใช้ทีหลัง ทั้งนี้ก็สุดแต่ความจำเป็นเหมาะสม และสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของกิจการสาธารณูปโภคนั้นๆ

เมื่อการประกันสุขภาพในพื้นที่ดังกล่าวได้ดำเนินไประยะหนึ่งแล้วก็ควรจะยับยั้งขยายเขตการประกาศใช้ภาคบังคับให้กว้างขวางยิ่งขึ้นออกไปจากเมืองหลวงและนครใหญ่ๆ ดังกล่าวไปสู่ชนบทที่แท้จริง เช่น อาจจะทำให้มีชั้นกับประชากรที่เป็นสมาชิกของนิคม ของสหกรณ์หรือชมรม เกษตรกรต่างๆ โดยเริ่มต้นจากองค์การที่มีสมาชิกจำนวนมากๆ ก่อน เช่นสหกรณ์ที่มีสมาชิกเกินกว่า ๑,๐๐๐ คนขึ้นไป สมาชิกของสหกรณ์นั้นๆ จะต้องเป็นผู้ประกันตนทุกคนหากจะมีข้อยกเว้นก็ให้ระบุไว้ให้แจ่มชัด ซึ่งอาจจะอาศัยลักษณะของงานและรายได้ของสมาชิกนั้นๆ เป็นเกณฑ์ เช่น สมาชิกสหกรณ์ที่มีรายได้เกินกว่า ๓๐๐ บาท ต่อเดือนให้ยกเว้นจากการประกันสุขภาพภาคบังคับ เป็นต้น

ส่วนการประกันสังคมภาคไม่บังคับนั้นเป็นการเปิดโอกาสโดยเสรีซึ่งในระยะแรกคงจะไม่ค่อยมีผู้ใดสนใจนัก แต่เมื่อนานๆ เข้า เมื่อการประกันภาคบังคับสามารถดำเนินงานไปโดยดีมีประสิทธิภาพและให้ความคุ้มครองที่แท้จริงการประกันสุขภาพภาคไม่บังคับก็จะเป็นที่สนใจยิ่งขึ้น ในกรณีนี้ ประชากรทุกผู้ทุกคนไม่ว่าจะ

เป็นบุคคลในเชื้อชาติใด สัญชาติอะไรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ควรจะได้รับสิทธิของการประกันตนเองทัดเทียมกัน ทั้งนี้สิทธิและอัตรา การชำระเบี้ย ประกันและผลประโยชน์ทดแทนต่างๆ จะต้องมีลักษณะเช่นเดียวกับได้สัดส่วนกับการประกันตนภาคบังคับทั่วไป

อย่างไรก็ตามเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ที่จะให้ความคุ้มครองจากการประกันสุขภาพให้ดำเนินครอบคลุมทั่วถึงประชากรทุกคนในประเทศ โดยเฉพาะประชาชนที่มีอาชีพอิสระ กสิกรผู้ที่มีรายได้ต่ำ สงฆ์ นักศึกษา นักบวชและผู้รับใช้ตามบ้านเอกชนทั่วไป ซึ่งรัฐบาลก็ยังจำเป็นที่จะต้องมีการระดมการดูแลประชากรกลุ่มนี้อีกต่อไป

วิธีการจัดบริการทางการแพทย์

โดยทั่วไป วิธีการของการให้บริการทางการแพทย์อาจทำได้ ๔ วิธี คือ

๑) วิธีจ่ายค่าบริการทางการแพทย์เป็นเงินซึ่งทดลองจ่ายไปก่อน โดยตัวผู้ประกันตนเองแล้วขอเบิกค่าใช้จ่ายจำนวนนั้นจากสำนักงานการประกันสังคมที่หลัง หรือตามใบทวงหนี้ของแพทย์และสถานพยาบาลหากว่าเงินจำนวนนั้นเป็นเงินก้อนใหญ่เกินที่ผู้ประกันจะทดลองจ่ายได้ วิธีนี้เป็นวิธีที่สะดวกที่สุดแต่ก็เป็นวิธีที่ก่อให้เกิดภาระที่หนักมากต่อสำนักงานประกันสังคม เพราะแพทย์อาจตั้งค่าบริการ ตามความพอใจหรือเสนอยุทธินิตของการบริการที่ไม่จำเป็น นอกจากวิธีการนี้ผู้ประกันตนอาจจะเลือกไปหาเฉพาะ

แพทย์และสถานพยาบาลที่มีชื่อเสียงหรือเวชภัณฑ์ที่มีราคาแพงโดยไม่จำเป็นหรือผู้ประกันตนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว อาจขอให้แพทย์หรือสถานพยาบาลออกใบทวงหนี้อัตราสูงกว่าปกติ หรือออกให้โดยไม่มีการรักษาพยาบาลแต่อย่างใดก็ย่อมมีช่องทางที่จะทำได้ การที่จะมีข้อกำหนดอัตราราคาค่าใช้จ่ายตามชนิดของการบริการทางการแพทย์เป็นราคาตายตัวเป็นขั้น ๆ ตามชนิดของโรค หรืออื่น ๆ จะไม่ช่วยให้สำนักงานการประกันสังคมทุนภาระค่าใช้จ่ายออกไปได้ เพราะแพทย์อาจเอาใจผู้ช่วยผู้ประกันตนผู้นำรายได้มาให้ การหลีกเลี่ยงก็มีขึ้นได้ง่ายมาก

๒) วิธีรับแพทย์และสถานบริการทางการแพทย์ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงาน องค์การประกันสังคม โดยที่ทางการประกันสังคมจะจ่ายเงินตอบแทนให้แพทย์และสถานบริการที่ขึ้นทะเบียนไว้วัน ๆ ในอัตราตามแต่จะตกลงกันโดยอิสระและสมัครใจ เช่น การจ่ายเงินตอบแทน อาจจะคิดจากรายหัวของจำนวนผู้ประกันที่อยู่ในความดูแลต่อเดือน เช่น หัวละ ๕ บาท ถ้ามีผู้ประกัน มาขึ้นทะเบียนไว้กับแพทย์ผู้นั้นหรือสถานบริการทางการแพทย์นั้นมี ๑,๐๐๐ คน แพทย์ และสถานบริการก็จะได้เงินตอบแทน ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน หรืออาจจะคิดจ่ายเป็นครั้งของการให้บริการ เช่น ครั้งละ ๑๐ บาท โดยไม่ต้องคำนึงว่าแพทย์หรือสถานบริการนั้นรับผู้ประกันไว้ในความดูแลจำนวนเท่าใด ดังนั้น

ในกรณีนี้ ถ้ามีผู้ช่วยไปหาแพทย์ผู้นั้น ๑,๐๐๐ ครั้งต่อเดือน แพทย์ก็จะได้เงินตอบแทนในเดือนนั้น ๑๐,๐๐๐ บาท เป็นต้น

หรืออาจจะจ่ายค่าตอบแทนต่อแพทย์ หรือสถานพยาบาล เป็นอัตราเหมาเป็นเดือนตายตัวลงไป โดยคำนวณจากจำนวนของผู้ประกันตนที่ขึ้นทะเบียนไว้กับแพทย์นั้น ๆ และคำนวณจากชั่วโมงของการทำงานของแพทย์ที่ได้สัดส่วนกับการตรวจ รักษา พยาบาล ที่ถูกต้องตามวิธีการแพทย์ ทั้งนี้เพราะแพทย์ส่วนมากเปิดบริการในเฉพาะบางเวลาเท่านั้น

๓) วิธีจัดตั้งสถานพยาบาลทุกระดับขึ้นมา โดยสำนักงาน หรือองค์การประกันสังคมตั้งขึ้นมาเอง และดำเนินการเองโดยตลอด วิธีนี้เป็นวิธีที่ดีที่สุดตามอุดมการณ์ เพราะการควบคุมการให้บริการ การใช้จ่าย และผลประโยชน์ตอบแทนต่อผู้ประกันเป็นไปตามเป้าหมาย รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และไม่ยุ่งยากมาก วิธีเสียงต่าง ๆ มีได้น้อย แต่ในการดำเนินงานวิธีนี้สำนักงานจะต้องมีทุนรอนมหาศาลที่จะสามารถเปิดสถานบริการทางการแพทย์ทุกระดับในทุก ๆ ย่านชุมชนทั่วประเทศ ต้องการบุคคลากรทางการแพทย์ อนามัย และสังคมสังเคราะห์มากเกินไปประเทศไทยเราจะทำได้ ไม่ว่าในปัจจุบันหรืออนาคตที่พอจะมองเห็น

๔) วิธีจัดบริการโดยวิธีผสมผสาน เช่น วิธีการที่สองและที่สามผสมกัน ซึ่งดูจะเหมาะสม

สามารถนำมาใช้ในประเทศไทยในปัจจุบันได้ทันที โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร จังหวัดชานเมืองหลวง และเมืองใหญ่ ๆ ที่มีบุคลากรทางการแพทย์ และสถานบริการโรงพยาบาลมากพอสมควรอยู่แล้ว สำนักงานแพทย์อิสระหรือคลินิกที่มีอยู่มากมาย อาจสามารถจะตกลงทำสัญญากับสำนักงานการประกันสังคมในรูปแบบของวิธีการวิธีที่สองคือการจดทะเบียน และในขณะเดียวกัน การรักษาพยาบาลในโรงพยาบาล การพึ่งพาอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ก็อาจจะตกลงกับโรงพยาบาลของรัฐที่มีอยู่แล้ว ซึ่งก็ไม่น่าจะมีปัญหาอะไรมาก นอกจากนี้โดยรูปของวิธีการแบบที่สาม สำนักงานการประกันสังคมก็ต้องจัดให้มีสถานบริการทางแพทย์ ในระดับของสถานตรวจบำบัดโรคผู้ป่วยนอก เช่นเดียวกับแผนกตรวจคนไข้ของโรงพยาบาลในปัจจุบันขึ้นในจุดต่าง ๆ โดยเปิดบริการมีแพทย์ และบุคลากรทางการแพทย์อื่น ๆ ประจำตามความจำเป็นตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมง และไม่มีวันหยุดราชการ ซึ่งหากได้มีการจ้างแพทย์ และบุคลากรต่าง ๆ ในอัตราพิเศษ จากสภาพที่เป็นอยู่และจำนวนของบุคลากรทางการแพทย์ในกรุงเทพมหานคร และนครใหญ่ ๆ ในปัจจุบันก็มีบุคลากรพอเพียงที่จะดำเนินงานไปได้โดยสะดวก

การแบ่งเขตบริการและสายงานบริการทางการแพทย์ประกันสังคม

การแบ่งเขตพื้นที่ของการบริการทางการแพทย์ เพื่อการประกันสุขภาพของผู้ประกันตน

เองเฉพาะในกรุงเทพมหานคร หรือในอนาคตในจังหวัดที่มีประชาชน ชุมชนหนาแน่นภายในเนื้อที่ที่กว้างขวางพื้นที่ใหญ่ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการแบ่งพื้นที่ออกไปเป็นเขตหรือเป็นโซนเพื่อความสะดวกของการให้บริการ

ในกรุงเทพมหานครอาจจะแบ่งเขตออกไปโดยยึดถือโรงพยาบาลที่มีขนาดใหญ่ที่มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญประจำพร้อมทุกสาขา และมีอุปกรณ์การตรวจ วินิจฉัย และรักษาโรคอย่างพร้อมเพียงที่สุดเป็นศูนย์กลางของเขต เช่น อาจจะแบ่งกว่า ๆ ได้เป็น ๖ เขต โดยมีโรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลวชิระ โรงพยาบาลกลาง โรงพยาบาลหญิง โรงพยาบาลรามาริบัติ และโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นโรงพยาบาลศูนย์กลางของเขตนั้น ๆ

เฉพาะงานทางด้านการประกันสังคม ทางสำนักงานการประกันสังคมต้องทำสัญญาดอกกับโรงพยาบาลต่าง ๆ ที่เป็นของรัฐทั้งหลายให้สงวนเตียง และการให้บริการส่วนหนึ่งเอาไว้ต่างหากสำหรับผู้ป่วยที่เป็นผู้ประกันตนเองไว้กับสำนักงานการประกันสังคม โรงพยาบาลศูนย์กลางของเขตการประกันสังคม จะรับผู้ป่วยที่ส่งมาจากแพทย์อิสระ หรือสถานบริการทางการแพทย์ที่ขึ้น ทะเบียนไว้กับสำนักงานการประกันสังคมไว้แล้ว และยังรับผู้ป่วยที่ส่งขึ้นมาจากโรงพยาบาลขนาดกลางที่ตั้งอยู่ในเขตของกาประกันสังคมนั้น ๆ โรงพยาบาลขนาดกลางหรือขนาดที่น้อยลงมานี้ก็

จะต้องมีการทำสัญญาตกลงกันไว้ก่อนเช่นกัน ซึ่งอาจจะเป็นโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลของรัฐบาลหรือส่วนกลาง เช่น โรงพยาบาลเลคซิน โรงพยาบาลยาสูบ โรงพยาบาลท่าเรือ ฯลฯ เป็นต้น หรือเป็นโรงพยาบาลของเอกชนที่ยินยอมมีสัญญาไว้กับสำนักงานประกันสังคม เช่น โรงพยาบาลมิชชั่น โรงพยาบาลสยาม เป็นต้น ในระดับของสถานบริการขนาดเล็ก ซึ่งรวมศูนย์อนามัย สุขศาลา สถานีสงเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นอย่างองค์การสาธารณะของสภาวิชาชีพ หรือของรัฐ อาจเปลี่ยนแปลงให้ทำหน้าที่เป็นสถานีตรวจและบำบัดโรคในเขตของการประกันสังคมนั้น ๆ โดยมีข้อตกลงกันเป็นพิเศษ ซึ่งทางสำนักงานประกันสังคมอาจจะต้องหาทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานส่วนบุคคลเครื่องมือเครื่องใช้ และอื่น ๆ ไว้ต่างหาก เพื่อให้สถานีตรวจและบำบัดโรคในเขตบริการต่าง ๆ สามารถเปิดบริการได้ทั้ง ๒๔ ชั่วโมง ในชุมชนที่ห่างไกลออกไป หรือในโรงงานใหญ่ ๆ ที่ยังไม่มีสถานีตรวจและบำบัดโรคประจำอยู่ สำนักงานประกันสังคมก็จำเป็นต้องจัดสร้างขึ้นเองเพื่อให้การบริการเป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ส่วนสำนักงานแพทย์อิสระหรือคลินิกเท่าที่มีอยู่ก็เปิดโอกาสโดยตามสมควรให้ขึ้นทะเบียนเป็นสถานีตรวจและบำบัดโรคประจำเขตบริการนั้น ๆ ที่มีบริการทางการแพทย์เป็นเวลามากกว่าหนึ่งปี และรับตรวจรักษาผู้ป่วยที่เป็นผู้ประกันตนเอง เฉพาะผู้ป่วยที่อยู่ใน

ละแวกใกล้เคียงกับสำนักงานแพทย์อิสระนั้น ๆ เท่านั้น ไม่ควรเปิดโอกาสให้ผู้ประกันไปหาแพทย์ที่อยู่นอกเขตบริการของท้องที่ที่ตนอาศัยอยู่ แต่ผู้ประกันควรมีสิทธิ์เสรีที่จะเลือกแพทย์ที่ตนประสงค์ให้ดูแลตนจากสำนักงานแพทย์อิสระหลาย ๆ สำนักงานในเขตบริการนั้นตามความสมัครใจ ทั้งนี้ควรมีการจำกัดจำนวนของผู้ประกันตนกับแพทย์ผู้ดูแลให้ได้สัดส่วนที่จะเชื่อว่าแพทย์ผู้นั้นมีเวลาพอสมควรที่จะใช้ในการตรวจรักษาผู้ป่วยของสำนักงานประกันสังคม ไม่ใช่ใช้เวลาส่วนใหญ่ให้กับผู้ป่วยส่วนตัวซึ่งแพทย์ผู้นั้นก็ยังคงรับตรวจและรักษาอยู่จากประชาชนอื่น ๆ ทั่วไป

สำหรับการตรวจทางห้องทดลอง การตรวจทางรังสี สถานีบริการกิจการอิสระดังกล่าวก็มีอยู่ในเขตบริการต่าง ๆ อยู่แล้ว ก็จัดให้ดำเนินการในรูปเดียวกันกับสำนักงานแพทย์อิสระทั่ว ๆ ไป สำหรับในเขตใดที่ไม่มีสถานีบริการการตรวจทางห้องทดลอง — รังสี ทางสำนักงานแพทย์ประกันสังคมก็จำเป็นต้องจัดหาให้มีขึ้น

ควรจะวางเป้าหมายให้แพทย์ทำหน้าที่แพทย์ ไม่ใช่เป็นเภสัชกรหรือผู้จ่ายยา โดยให้แพทย์สั่งยาโดยใช้ใบสั่งยา และเวชภัณฑ์ต่าง ๆ จากสถานบริการเวชภัณฑ์ ซึ่งในระยะแรกอาจจะชุลกชลัก เพราะปัจจุบันแพทย์สั่งยาและเวชภัณฑ์เพื่อจ่ายต่อผู้ป่วยจากคลินิกโดยตรง อีกประการหนึ่งร้านขายยาที่มีอยู่คาดกันในขณะนี้

นั้น ทำหน้าที่ขายเวชภัณฑ์ ไม่ใช่เป็นสถาน
บริการตามที่ควรจะเป็น อย่างไรก็ตามหากทาง
สำนักงานประกันสังคมปฏิบัติตนเป็นตัวกลาง
หรือทำหน้าที่บ่อนเวชภัณฑ์แก่ร้านขายยาและ
สำนักงานแพทย์อิสระเสียเอง ก็อาจจะตัดปัญหา
ไปได้มาก ทางด้านควบคุมมาตรฐานชนิดของ
เวชภัณฑ์ ราคา และจำนวนของเวชภัณฑ์ที่มี
ราคาแพง โดยการสมยอมระหว่างบุคคลเกี่ยว
ข้องอาจจะเป็นสิ่งจำเป็นอยู่บ้างที่จะให้ผู้ประกัน
ตนต้องจ่ายเงินจำนวนหนึ่ง เช่น ๑๐ เปอร์เซ็นต์
ของราคาเวชภัณฑ์ที่ต้องจ่ายจริงทั้งหมด

การขนส่งผู้ป่วยจากสำนักงานแพทย์ หรือ
สถานี่ตรวจบำบัดโรคไปยังโรงพยาบาลตามคำสั่ง
ของแพทย์ ควรที่จะหาทางให้ผู้ประกันตนได้รับ
เงินคืนจากสำนักงานเท่าที่ทางการจะกำหนดตาม
ความเหมาะสม หรือถ้าเป็นไปได้ก็อาจจะมีหน่วย
รพพยาบาลของสำนักงาน ประกันสังคมประจำอยู่
ที่โรงพยาบาลต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเรียกใช้ได้ทันที

แพทย์ควรส่งผู้ป่วยไป โรงพยาบาลที่มี
สัญญากับทางประกันสังคมภายในเขตบริการ
ของคนเท่านั้น แต่ในกรณีจำเป็น เช่น โรง
พยาบาลศูนย์กลางของเขตบริการนั้นขาดแพทย์
เฉพาะทางหรืออุปกรณ์บางอย่างที่จำเป็น และ
เป็นความจำเป็นรีบด่วนที่ผู้ป่วยจะต้องได้รับการ
รักษาทันที แพทย์ผู้รับผิดชอบอาจจะส่งผู้ป่วย
ข้ามเขตบริการได้ แต่ผู้ประกันตนไม่มีสิทธิที่จะ

เลือกแพทย์หรือโรงพยาบาลตามความพอใจ
ของตนเอง

สำหรับในส่วนภูมิภาคในนครใหญ่ ๆ ก็
สามารถทำบริการของการแพทย์ในรูปดังกล่าว
ได้เช่นกัน

ปัญหาของการประกันสังคมด้านสุขภาพ

ปัญหาทางกฎหมายและที่เกี่ยวกับสำนักงาน
ประกันสังคม เคยมีผู้ค้านว่า รัฐธรรมนูญได้ตรา
ไว้ว่า รัฐบาลต้องจัดการสาธารณสุขแก่ประ
ชาชนโดยไม่คิดมูลค่าอยู่แล้ว การตั้งกฎหมาย
ประกันสังคมอาจเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ แต่
น่าจะคิดได้ว่า การรักษาพยาบาลนั้นเป็นบริการ
ที่ไม่ใช่สาธารณสุขในสาระที่สำคัญ นอกจากนี้
สถานพยาบาลของรัฐก็ไม่เพียงพอจำนวนของ
ประชาชนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การ
บริการทางการแพทย์ไม่สามารถจัดได้อย่างทั่วถึง
มีประสิทธิภาพ และทันทีที่หันคว้นตามความ
จำเป็น การประกันสังคมจะเป็นการระดม
บุคคลากร และสถานพยาบาลให้เป็นประโยชน์
ตามความยุติธรรมและความเป็นจริง และสามารถ
ทำให้ผู้ป่วยถึงมือแพทย์ได้ทันทั่วถึง

หนึ่งเงื่อนไขต่าง ๆ ของการใช้บังคับตาม
พระราชบัญญัตินั้น ควรจะกำหนดขึ้นและระยะ
เวลาของการประกาศใช้ให้เหมาะสมกับความจำเป็น
รีบด่วน จะใช้บังคับในท้องที่ใดเมื่อใด ขนาด
ของโรงงาน หรือบริษัทห้างร้านที่มีลูกจ้างเท่าใด

ชนิดของงานประเภทไหนและอื่นๆ ต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกาอีกต่างหากเป็นครั้งคราว

ปัญหาของเงินที่รัฐจะต้องนำมาใช้ในการจัดตั้งสำนักงานประกันสังคม บุคคลากรต่าง ๆ โดยเฉพาะแพทย์และสถานพยาบาล สถานีตรวจบำบัดโรคนั้น หากสามารถประยุกต์นำเอาสถานที่ที่มีอยู่แล้วไม่ว่าของรัฐหรือของเอกชนมาใช้คงที่กล่าวมาแล้ว โดยการตกลงสัญญาต่อกันและกัน ปัญหาข้อนี้ก็คงจะไม่น่าเป็นปัญหามากนัก

ที่สำคัญยิ่งก็คือ การเป็นอิสระของการปฏิบัติงานของสำนักงานประกันสังคม ซึ่งหากเป็นของรัฐ ขบวนการปฏิบัติงานราชการมักจะมีข้อเสียเรื่อยข้อปลุกย่อยหยุมหยิม ระเบียบที่ละเอียดลออเข้มงวดเกินไป ทำให้เกิดความล่าช้าอย่างมาก อาจเกิดการขัดข้องชุลลชลัก ดังนั้นน่าจะจัดให้สำนักงานเป็นองค์การอิสระ แต่ควบคุมโดยหน่วยงานของราชการหน่วยหนึ่งหน่วยใดไม่ว่าจะเป็นของกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย หรือกระทรวงการคลังก็คงไม่แตกต่างกันมากนัก จึงจำเป็นต้องพิจารณารายละเอียดกันอีกที

ปัญหาของประชาชนทั่วไป

ไม่น่าจะเป็นปัญหาหากจะพิจารณาจากสภาพในปัจจุบันที่นายจ้างจะต้องนำเงินก้อนใหญ่สมทบไว้ที่สำนักงานกองทุนเงินทดแทนอยู่แล้ว การประกันสังคมเป็นการระดมทุนที่จะไม่มากนักเป็นรายเดือนจากทั้งสามฝ่าย ไม่ใช่จากนายจ้าง

ฝ่ายเดียว และการจ่ายค่ารักษาพยาบาลก็อาจจะจ่ายจริงน้อยกว่าเสียอีก เพราะมีมาตรการควบคุมที่เข้มงวดและเป็นธรรมกว่า และสำหรับโรงงานหรือบริษัทห้างร้านที่มีสถานี่ตรวจและบำบัดโรคที่เป็นของนายจ้างเอง หากจะโอนงานให้แก่สำนักงานประกันสังคมก็จะเป็นการลดภาระของตนเองลงไปได้ทันที

ปัญหาทางฝ่ายลูกจ้าง

จากการสำรวจลูกจ้างโดยกรมการวิจัยของสภาวิจัยแห่งชาติปรากฏว่า ลูกจ้างส่วนใหญ่ไม่ยินดีเสียเบี้ยประกันเพื่อประกันตนเองและครอบครัว และแม้จะทราบว่านายจ้างและรัฐบาลช่วยจ่ายเงินสมทบด้วย ก็ปรากฏว่า ๖๑.๗๗ เปอร์เซ็นต์ของลูกจ้างที่สำรวจไม่ยินดีเสียเงินโดยอ้างว่ารายได้น้อยอยู่แล้ว นอกจากลูกจ้างส่วนมากก็พอใจที่ได้รับบริการทางการแพทย์จัดให้โดยนายจ้างอยู่แล้ว (ประมาณ ๖๕ เปอร์เซ็นต์ของลูกจ้างที่สำรวจพบว่า นายจ้างจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้) แต่จากการสำรวจนั้นลูกจ้างไม่ได้รับการศึกษาบอกเล่าให้เข้าใจถึงประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากการประกันสุขภาพ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องชี้แจงว่าการรักษาพยาบาลนั้นครอบคลุมกว้างกว่าการป่วยเจ็บสามัญธรรมดา เช่น ไข้หวัด หรือท้องเดิน หากจะช่วยให้การรักษาพยาบาลมากกว่านั้นรวมถึงการคลอดบุตร การฟื้นฟูสมรรถภาพหลังป่วยเจ็บและการได้รับผลชดเชยค่าจ้างในขณะที่เจ็บไข้ได้ป่วยด้วย ทั้งการรักษาพยาบาล

ก็จะได้รับเต็มที่จนถึงชั้นแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญ
จริง ๆ

ปัญหาทางสายแพทย์ ในระดับต่ำคือระดับ
ของคลินิกส่วนตัวนั้นไม่มีปัญหาเพราะแพทย์
จะได้รับผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจากเดิมเปล่า ๆ ปล่อยให้
การบังคับให้ผู้ประกันตน ผู้อาศัยในละแวกใกล้
เคียงให้มาหาบริการ ทั้งที่ผู้ป่วยที่เป็นประชาชน
อื่น ๆ ไม่ใช่ผู้ประกันตนก็ยังไม่ขาดหายไปไหน
หากจะคำนึงถึงว่า ในปัจจุบันลูกจ้างเอกชนและ
รัฐวิสาหกิจที่มีลูกจ้าง ๑๐ คนขึ้นไปประมาณจาก
ตัวเลขในปี ๒๕๑๓ ปัจจุบันคงจะมีประมาณ
๔๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งเมื่อคิดตามสมาชิกในครอบครัว
ซึ่งลูกจ้างส่วนหนึ่งสามารถจะส่งเบี้ยประกันให้
ด้วยแล้ว คงประมาณสมาชิกไม่น้อยกว่า ๘๐๐,๐๐๐
คน กระจายอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร หากจะ
คำนวณให้สำนักงานแพทย์อิสระ ๑,๐๐๐ สำนัก
งานขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคม สำนัก
งานหนึ่ง ๆ จะเฉลี่ยจำนวนผู้ประกันตนได้ประ
มาณ ๘๐๐ คน จากการสุ่มตัวอย่างของประชากร
๑,๐๐๐ คน มีผู้ป่วยเจ็บประมาณ ๑๕๐ ครั้งต่อ
เดือน ประชากร ๘๐๐ คนจะป่วยเจ็บ ๑๒๐ ครั้ง
ถ้าคิดครั้งละ ๑๐ บาท สำนักงานแพทย์อิสระแห่ง
นั้นจะได้รายได้สุทธิเพิ่มขึ้นอีกเดือนละ ๑,๒๐๐
บาท ต่างหากจากที่เคยได้อยู่แต่ก่อน

ปัญหาเรื่องบุคลากรที่จะต้องไปประจำสถาน
ตรวจและบำบัดโรคของสำนักงานประกันสังคม
หรือภายใต้สังกัดของสำนักงานที่สุจริตศึกษา ศูนย์

อนามัยต่าง ๆ ที่จะต้องเปิดบริการ ๒๔ ชั่วโมง
และไม่มีวันหยุดราชการนั้นอาจจะคมมาจาก
แพทย์ที่มีเวลารว่างบางเวลา เช่น แพทย์ผู้ทำการ
สอนเฉพาะวิชา แพทย์ผู้ทำหน้าที่ด้านบริหาร
แพทย์ที่เกษียณราชการแล้ว แต่ยังมีร่างกาย
สมบูรณ์แข็งแรงดี ทางสำนักงานอาจจัดค่าชดเชย
ตอบแทนเป็นเงินให้ได้อย่างเพียงพอได้ แพทย์เหล่านี้
จะจัดเป็นเวรหมุนเวียนออกประจำตามสถานี
บริการทางการแพทย์ระดับต่าง ๆ ตามความ
เหมาะสม สำหรับแพทย์ในโรงพยาบาลเองก็จำ
เป็นต้องหาหนทางช่วยเหลือด้วยเพราะการรับงาน
รับผู้ป่วยประกันสังคม โรงพยาบาลได้ประโยชน์
เพิ่มขึ้น แต่แพทย์โดยถือว่าปฏิบัติตามหน้าที่
ไม่ได้รับประโยชน์อะไรทั้ง ๆ ที่งานเพิ่มขึ้น การ
พิจารณาจัดใช้เป็นค่าตอบแทนน่าจะมีหนทางทำ
ได้โดยไม่ขัดต่อระเบียบราชการ แต่ถ้าหากว่าขัด
ข้องจริงก็อาจจะนำความคิดเป็นระบบแพทย์นอก
เวลา แพทย์เต็มเวลามาพิจารณาใช้อีกครึ่งหนึ่ง
ระบบแพทย์นอกเวลา แพทย์เต็มเวลานั้นไม่ยิน
ยอมให้แพทย์ผู้ทำงานในหน้าที่เต็มเวลาปฏิบัติ
หน้าที่วิชาชีพเวชกรรมเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว
และแพทย์กลุ่มนี้จะได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน
เดือนค่อนข้างจะสูงมาก ส่วนแพทย์นอกเวลานั้น
ไม่มีเงินเดือนประจำหากคิดให้เป็นรายชั่วโมงตาม
ความเป็นจริงจากโรงพยาบาล แต่แพทย์นอกเวลา
มีสิทธิที่จะดำเนินวิชาชีพเวชกรรมส่วนตัวตาม
ความพอใจ

ปัญหาเรื่องเดียวในโรงพยาบาลที่เป็นโรงพยาบาลศูนย์กลางของเขตบริการอาจจะไม่พอเพียงเพราะปัจจุบันก็ใกล้ขีดศักยภาพอยู่แล้ว คงจะไม่เห็นปัญหาตามความเป็นจริง เพราะจำนวนประชากรในท้องถิ่นนั้น ๆ มิได้เพิ่มขึ้นจริงๆ ผู้ป่วยก็มีได้เพิ่มจำนวนตามไปด้วย ในทางตรงกันข้ามสถานภาพอาจจะดีขึ้นกว่าเก่าด้วยซ้ำ เพราะผู้ป่วยจำนวนหนึ่งจะมาไข้เพียงในโรงพยาบาลขนาดกลางและโรงพยาบาลขนาดเล็กอย่างเต็มที่ เฉพาะแต่ในกรณีของผู้ป่วยผู้ประกันตนเอง ผู้ต้องการการดูแลรักษาจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะส่วนจริงๆ ถึงจะถูกส่งไปยังโรงพยาบาลศูนย์กลางของเขตบริการเท่านั้น และในลัทธิปฏิบัติผู้ป่วยเหล่านี้เป็นผู้ป่วยเสียเงินซึ่งทำประโยชน์มากสู่โรงพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องปัญหาจึงไม่น่าจะมีทั้งผู้ป่วยเหล่านี้ก็ได้ไปเบียดเบียนเตียงขนาดๆ ของประชาชนผู้มิได้อยู่ในข่ายประกันตนเองอีกด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยผู้ประกันตนเองและแพทย์ ตามสำนักงานแพทย์อิสระอาจจะห่างเหินหรือลดลงไป เพราะผู้ป่วยผู้ประกันตนจำเป็นจะต้องไปหาแพทย์ผู้น้อยอยู่แล้วประการหนึ่ง ผู้ป่วยเองถือว่าตนได้เสียเบี้ยประกันแล้วก็อาจจะเรียกร้องบริการที่บ่อยครั้งมากขึ้น เรียกร้องเอาใจใส่มากขึ้น หรือต้องการได้รับเวชภัณฑ์ที่มีราคาแพง ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ส่วนทางด้านแพทย์เองก็จะมีความรู้สึกว่าเป็นการปฏิบัติ

งานตามหน้าที่มากกว่าความสนใจเกี่ยวพันทางอารมณ์และจิตใจ สิ่งต่างๆ เหล่านี้คงจะมีแต่คงจะเป็นปัญหาเชิงระบบรวมๆ เท่านั้น เมื่อถามเข้าทั้งสองฝ่าย ความซับซ้อนของกรณีทางการแพทย์ ประกันสังคมและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่ให้อาชีพชนตอบแทนต่อกัน ความรู้สึกต่างๆ ก็สะท้อนไปในทางที่ดีขึ้นเพื่อกำจัดปัญหาต่างๆ ดังกล่าวในบางประเทศจึงกำหนดให้ผู้ป่วยกันคนต้องจ่ายเงินส่วนตัวเล็กน้อยเป็นค่าบริการต่อแพทย์ทุกครั้งที่มาหาแพทย์ เช่น ครั้งละ ๑.๐๐ บาท เป็นต้น

นอกเหนือจากปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว สิ่งที่ดี คือยังก็ยังมีมาตรการที่ดีในการทุจริตต่างๆ การควบคุมการปฏิบัติต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วโดยเฉพาะปัญหาของการจ่ายเงินตอบแทนจากสำนักงานประกันสังคมทั้งต่อแพทย์ ต่อร้านขายยาและเวชภัณฑ์ และต่อผู้ประกันตนเองในกรณีที่ต้องการขดเชยการหยุดงานเพราะการป่วยเจ็บ การควบคุมเวชภัณฑ์ การติดต่อปรึกษาทางด้านการศึกษาและเวชภัณฑ์ การเลือกชนิดเวชภัณฑ์และปัญหาอื่นๆ อีกมากซึ่งปัญหาเหล่านี้จะเห็นได้ชัดเจนขึ้นก็ต่อเมื่อได้ดำเนินการไปแล้ว ได้ประสพจริงๆ ขึ้นมาแล้ว ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องค่อยๆ ปรับปรุงแก้ไขกันไปตลอดเวลา หากว่ารัฐจะดำเนินการประกันสังคมด้านสุขภาพชนิดค่อยเป็นค่อยไปให้มีความยืดหยุ่นได้มากโดยเฉพาะในระยะแรก ๆ ของการบังคับใช้ตามกฎหมาย หรือทดลองดำเนินงานในวงแคบๆ เป็นการชิมลางไปก่อน โดยกำหนด

เป้าหมายของการรณรงค์ขยายไว้เป็นขั้นๆ ตามระยะเวลาที่ห่างกันพอสมควร การประกันสังคมก็น่าจะเป็นสิ่งที่รัฐบาลสามารถดำเนินงานไปในทันที และในการเริ่มงานใหม่ๆ นั้น ควรจะมีคณะกรรมการติดตามผลและประเมินผลดำเนินงานประสาน

กันไปตลอดเวลา เพื่อค้นหาอุปสรรคและวิ
แก้ไขปรับปรุงกันไปเป็นระยะๆ เมื่อได้ผลดีแน่
แล้วการเริ่มต้นถึงค่อยขยายขอบเขตของการดำ
เนินงานให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไปตามลำดับ ตาม
เป้าหมายหลักที่ได้วางไว้จนสมบูรณ์ในที่สุด.

บทเพลงสีแดง

ระดมเหล็กแหลมในก้อนสมองทุกก้อน
จารึกถ้อยคำที่สวยงาม
ไว้บนทุกซอกเนื้อของมวลชน
จารึกไว้เป็นคัมภีร์ทองบั้นว่า ไม่มื่อเลือดจะให้รดอีกต่อไป
เพราะเลือดทุกหยด ตกตะกอนเป็นลิ่มเลือด
ขังไว้ในหม้อสังกะสี ไม่มื่อเหงาจะให้ใครได้ลบรส
เพราะเหงาทุกหยดตกสะเกิดเป็นเม็ดเกลือ
จมอยู่ในหม้อสังกะสีขังเลือด
หม้อสังกะสีขังเลือดแซ่เกลือหยดเลือดหยดเหงาของชนชั้นผู้ใช้แรงงาน
ซังเคียดเป็นไอ
ด้วยไฟอ่อนลกร้อน
กระพือไฟให้โลกแรงระวังทุกสิ่งจะเปลี่ยนแปลง
เมื่อหม้อสังกะสีตมเลือดเคียดพลาณ

พัลลภ ศรีภา

จิตสำนึกกับวิชาสังคมศาสตร์

ไตรรงค์ สุวรรณคีรี

ทฤษฎีแห่งวิชาการด้านสังคมศาสตร์ทั้งหมดที่สอนอยู่ในประเทศไทย (และในโลกเสรีอื่น ๆ) ล้วนเป็นทฤษฎีที่เขียนขึ้นมาบนปรัชญาพื้นฐานที่เชื่อว่า 'คนเราเกิดมามีความไม่เท่าเทียมกันอยู่แล้วตามธรรมชาติ' มีคนโง่ มีคนฉลาด มีคนจน มีคนรวย มีนายทุน มีกรรมกร มีเจ้าสัว มีทาสที่ดิน มีเจ้านาย มีข้า มีผู้ดี มีไพร่ สฤต เป็นต้น นั่นคือการสร้างทฤษฎีบนรากฐานของการยอมรับว่ามนุษย์เราข่อมมีชนชั้นเป็นของธรรมชาติ ทฤษฎีทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นทางนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ สังคมวิทยา และอื่น ๆ จึงถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อนักให้ เป็นเบาอยู่ภายใต้โครงสร้างของสังคมที่มีชนชั้นเช่นนี้ตลอด เป็นทฤษฎีที่เขียนขึ้นมาเพื่อรักษาความแตกต่างระหว่างชนชั้นเอาไว้ เพื่อเป็นตัวอย่างจริงใคร่ขออ้างคำบรรยายในวิชามนุษย์กับสังคม (มธ. ๑๒๑) สำหรับนักศึกษาปีที่ ๑ ธรรมศาสตร์ มาให้ท่านคิดเล่น ๆ ดังนี้

นักสังคมศาสตร์จำเป็นต้องให้ความสำคัญ
ต่อข้อเท็จจริง ๒ ข้อ ในการศึกษามนุษย์ คือ

๑) ต้องให้ความสำคัญว่ามนุษย์มีความ
แตกต่างกันทุกคน ไม่เหมือนกันโลหะ จึงจำ
เป็นต้องให้ความเป็นธรรม

๒) ต้องยอมรับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม
ทางวัฒนธรรม

ในข้อ ๑) เป็นการชี้ชัดถึงปรัชญาพื้นฐาน
ที่เชื่อว่าคนเราเกิดมาแตกต่างกัน และน่าจะ
หมายความว่าความแตกต่างระหว่างชนชั้น
ด้วย ส่วนในวรรคที่ว่า “จึงจำเป็นต้องให้ความ
เป็นธรรม” นั้น เป็นการปูแนวทางให้เห็นถึง
วิธีศึกษาทฤษฎีเพื่อสอนนักศึกษาให้เป็นเบาแก่ผู้ที่ต่ำ
ด้อยในสังคม หากสถานภาพแห่งความเป็นชน
ชั้นต่ำด้อยของเขาต้องถูกรักษาเอาไว้ต่อไป

ในข้อ ๒) เป็นการบังคับให้ยอมรับค่านิยม
ที่ระบบการสังคมซึ่งเด่น ของสังคมปัจจุบันสร้างเอา
ไว้ ค่านิยมอันนี้หมายรวมถึง การยอมรับว่า
“คนรวยดี จนไม่ดี” “เป็นนายชาติ เป็น
ข้าเขาไม่ดี” เป็นต้น เป็นค่านิยมแห่งการกดขี่
ขูดรีด ดูถูกดูแคลนความเป็นคนของมนุษย์ที่ผู้
แข็งแรงอยู่ในชนชั้นสูงได้กำหนดขึ้นมามอมเมา
ผู้ที่ด้อยกว่าให้ยอมรับ เพื่อผลประโยชน์ในการ
ยกสถานะของตนให้สูงขึ้นโดยไม่เกี่ยวกับความ
อยู่ดีกินดีของผู้อื่นแต่อย่างใด ค่านิยมเหล่านี้
แหละที่เรียกกันว่า “วัฒนธรรม”

เมื่อทฤษฎีเขียนขึ้นมาเพื่อรักษาระบบการ
ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบของมนุษย์ไว้เช่นนี้ ผลที่
จะเกิดขึ้นก็คือทำให้ผู้ที่เล่าเรียนนั้นต้องเชื่อว่า ผู้
กดขี่ดี ผู้ถูกกดขี่ไม่ดี วิชาสำนักของผู้เป็นบัณฑิต
ทั้งหลายจึงมีลักษณะเป็นทรวาชัยไปโดยอัตโนมัติ
โดยที่ตนเองก็ไม่รู้ตัวเช่นกัน ถ้าจะวิเคราะห์ผล
ที่มีต่อจิตสำนึกของนักศึกษาที่มาจากทฤษฎีหรือ
วิชาสาขาต่าง ๆ ทั้งหมดนั้น ย่อมต้องใช้เวลามาก
เกินควร ผู้เขียนจึงใคร่ขอเชิญชวนให้เรามา
ลองวิเคราะห์ วิชาเศรษฐศาสตร์เพียงอย่างเดียว
ก่อน ดังนี้คือ

จิตสำนึกกับวิชาเศรษฐศาสตร์

ปัจจุบันวิชาเศรษฐศาสตร์ที่สอนกันส่วนใหญ่
เป็นการสอนวิชาทั่วไป เกี่ยวกับโครงสร้าง
เศรษฐกิจทั้งหลาย กับวิชาที่สอนให้รู้จักการแก้
ปัญหาในธุรกิจอุตสาหกรรม และบริการเท่านั้น
การผลิตบัณฑิตออกไปก็เพื่อสนองหน่วยราชการที่
จะไปนั่งโต๊ะทำงานเป็นนายคน หรือไม่ก็สนอง
ความต้องการของอุตสาหกรรมกับบริการ (เช่น
ธนาคาร) เพื่อช่วยเหลือเหล่านักธุรกิจให้ทำการ
ขูดรีดและเอารัดเอาเปรียบประชาชนอย่างมีประ
สิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้มีน้อยนักที่บัณฑิตของเรา
จะมีความสำนึกแห่งมนุษยธรรมในการจะเรียน
ไปเพื่อปกป้องประชาชนที่ยากไร้ให้ได้รับความ
เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ

ส่วนใหญ่เรียนไปดำไม่เพื่อจะได้มีงานทำพอ
สบายไปสำหรับตนเองและครอบครัว ก็เรียนไป

เพราะอยากได้ปริญญาบัตรไว้อวดสาว เราสอนทุก
สิ่งทุกอย่างไปตามหลักสูตรที่เขาสอนกันในประเทศ
ฝรั่ง ลอกเขามาทั้งคั้น ว่านั่นแหละ หลักสูตรก็
ลอกเขามา มีความรู้และมีความคิดเหมือนตำรา
ฝรั่งได้อย่างแม่นยำทุกประการ ถ้าจะยกตัวอย่าง
เปรียบเทียบระหว่างสินค้าสองอย่างก็คงไม่แพ้
butter and gun หรือเนยแข็งกับปืน ในขณะที่
ที่ตัวอาจารย์เองอาจจะเคยกินสบู์ชันไลท์ เพราะ
คิดว่าเป็นเนยแข็งมาแล้วก็ได้ ลูกศิษย์จึงรู้เท่าที่
ซิปากของอาจารย์จะให้ได้หรือซิปากของฝรั่ง จะ
ให้ได้ตามหนังสือ จะไปค้นอ่านตำราข้างนอกให้
มากขึ้นก็อ่านภาษาอังกฤษไม่ออก เข้าใจบ้างก็ไม่
ถนัดหรือเข้าใจถนัดแต่ไม่เห็นมันตรงกับสถาน
การณ์ของเมืองไทยที่ตรงไหน ครั้นอยากจะทราบ
การวิเคราะห์เชิงวิชาการว่าเศรษฐกิจของประเทศ
ไทยมีปัญหอะไรบ้างที่สำคัญๆ ก็หาอ่านไม่ค่อย
ได้ เพราะไม่มีใครศึกษาไม่มีใครเขียนตำราว่า
ด้วยประเทศไทยจริงๆ ในเชิงวิเคราะห์ปัญหา
ของความเป็นจริงทางทฤษฎี ตำราเหล่านั้นมัน
เขียนยาก เพราะต้องออกไปดูไปแลปัญหาด้วย
ตัวของตัวเอง ต้องใช้เวลา ต้องมานะ ต้องเสีย
สละความสุขส่วนตัว และต้องมีจิตใจรักประชาชน
ด้วย คนจึงเขียนตำราประเภทนี้กันน้อย ชอบ
เรียบเรียงกันเป็นส่วนใหญ่เรียบเรียงก็ไม่มีอะไร
มากไปกว่าการแปลตำราฝรั่งหลาย ๆ เล่มแล้วมา
คัดต่อกัน

นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ชอบวิเคราะห์
และวิจัยในปัญหาที่สามารถจะขอตัวเลขมาจาก
ทางราชการได้เท่านั้น ดังนั้นจึงเป็นเฉพาะ

ปัญหาที่ตัวเลขมันบอกไว้ แต่ความเป็นจริงเป็น
เช่นไรไม่มีใครทราบ เพราะไม่เคยไปสัมผัสด้วย
ตัวเอง อาจจะทราบว่าราคาข้าวมันสูงต่ำอย่างไร
ใน ๑๐ ปีที่ผ่านมา มันสัมพันธ์กับการกระเพื่อม
ราคาข้าวในตลาดโลกอย่างไร ฟรีเมีย่มข้าวมีส่วน
ทำให้ราคาข้าวในประเทศไทตัวข้าลงแค่ไหน
ถ้ายกเลิกฟรีเมีย่มข้าวชานาจะดีขึ้นแค่ไหน การ
มีฟรีเมีย่มข้าวชานาต้องเสียหายแค่ไหน จะดูว่า
ฟรีเมีย่มข้าวมันจะให้ประโยชน์หรือให้โทษแก่
ชานาแค่ไหน ก็ต้องสมมุติกันว่าตลาดขายข้าว
ในประเทศ (โดยเฉพาะต่างจังหวัด) มันมีการ
แข่งขันอย่างรวดเร็วหรือไม่ ถ้าสมมุติว่ามันแข่งขัน
กันอย่างเร็ว การเลิกฟรีเมีย่มข้าวจะทำให้ชานา
ดีขึ้น ถ้าสมมุติว่าไม่แข่งขันอย่างเสรีจะไม่ทำให้
ชานาดีขึ้น หรือดีขึ้นน้อย คนที่ได้ประโยชน์
มากก็คือพ่อค้าคนกลางครับ

มีตัวเลขเป็นตั้งๆ ก็สามารถจะวิเคราะห์ออก
มามากมาย โดยนั่งผ่นเอาในห้องแอร์ว่าอะไรเป็น
อะไร ครั้งแรกก็ผ่นเอาเล่นๆ แต่พอวิเคราะห์
ไปตามความผ่น ก็กลับเชื่อว่าที่ผ่นนั้นเป็นความ
จริงหลอกผ่นเขาบ่อยๆ ก็เลิกกลัวผ่นกับเขาไปด้วย
เพราะไปเชื่อว่าผ่นมีจริงอันนี้คือความคิดที่ไม่เป็น
วิทยาศาสตร์ คำสองคำก็กลไกราคา สองคำสามคำ
ก็ตีमानต์ สัพพหลายสามคำสี่คำก็อธิปไตยของผู้บริ
โภคพูดอย่างกะว่ากลไกราคานั้นมันทำงานได้
ในสังคมที่ไม่มีเงินเช่นตามชนบทอย่างงั้นแหละ
หรือพูดอย่างกะมีใครเขียนเส้นตีमानต์ และสัพ
พหลายสำหรับสินค้าที่จำเป็นเพื่อความรอดตาย

ของชาวนาผู้ยากจนได้อย่างงั้นแหละ หรือพูด
กันว่าอย่างสันสัพพลาญและเส้น ตีมานต์ที่ฝัน ๆ
เอาบนโต๊ะทำงานมาตัดกัน แล้วเลื่อนขึ้นเลื่อนลง
เลื่อนเส้นโน้นที่เลื่อนเส้นนี้ที่ และถามว่า ชาวไร่
มันจะเลิกอดตาย ยืมร่ำหน้าใใส่ได้อย่างงั้นแหละ

นักเศรษฐศาสตร์ใน ห้องแอร์ผ่นกันมาตลอด
ว่าชาวไร่ชาวนาและกรรมกรในเมืองไทยนั้น พอ
อยู่พอกิน มีความสุขความร่าเริงตามอัตภาพเสมอ
มา คนเมืองหลวงก็สั่นกันมานานแล้วว่าชาวนา
ชาวไร่นั้นมีความสุขสำราญ ร่าเริงอยู่กับธรรมชาติ
“ห้องไร่ห้องนาเป็นแดนสวรรค์สองเรารักมัน...”
และยังมีอะไร่อมีอะไรอีกทั้งในบทเพลงและบท
ประพันธ์ที่คนกรุงแต่งขึ้นมาเพราะนั่งกินเอาที่
บ้าน คนที่ยากไร้ในเมืองไทยทุกอาชีพถูกนักวิชา
การและคนกรุงผ่นเอาไว้ว่าเขามีความสุขและเขา
เหล่านั้นไม่มีปัญหาฆ่าชานานแล้ว ทั้งนักเศรษฐ
ศาสตร์และไม่ใช่นักเศรษฐศาสตร์ผู้มีอำนาจ
วาสนาในการแก้ไข้ปัญหาของชาติ จึงไม่มีใคร
สนใจจริงๆ กับการปกป้องคนเหล่านั้น การแก้ไข้
ปัญหาโดยใช้กลไกราคาและตัวบทกฎหมายเท่า
ที่มีในทุกครั้ง ผลประโยชน์จะไปตกอยู่กับพวก
นายทุน พวกคนกลาง เจ้าของที่ดิน และบุคคล
กลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชาวไร่ ชาวนา และกรรมกรที่
ยากจนแทบทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะตำราเศรษฐศาสตร์
ทั้งหมดเขียนขึ้นมาบนปรัชญาที่ยอมรับว่าคนเรา
เกิดมาไม่เท่าเทียมกัน สังคมต้องมีชนชั้นถึงจะ
เจริญ การเอาวัดเอาเปรียบกันเศษกินเลยกัน
ระหว่างชนชั้นจะทำให้ชาติรุ่งเรือง เพราะคนชั้น

ต่ำที่ยากจนจะได้เกิดความอยากที่จะเป็นคนชั้นสูง
ชนชั้นมีเงินมีศักดิ์มีอำนาจ ชนชั้นนี้แข่งขันกันทำงาน
แข่งและแข่งกับชนชั้นอื่นก็ถือว่า พวกชนชั้นเขา
ไว้และกรรมกรและคนใช้ไม่ควรจะให้มียาได้สูงเกิน
กว่าจุดพออยู่พอกินหรืออดตายไปวันหนึ่ง ๆ เถอ
นั้น (โดยเฉพาะในระยะการพัฒนาเศรษฐกิจ)
เพราะพวกนี้มีเงินมากแล้วจะขี้เกียจ ทำงานน้อย
ลง สู้ร่ำสู้ร่ำ ไม่ทำงานหนัก ไม่คิดจะเก็บออม
ไปลงทุน ในระยะแห่งการพัฒนา ควรจะคอยคุม
รายได้ของบุคคลเหล่านั้นในระดับที่ต่ำดังกล่าวเพื่อ
เปิดโอกาสให้นายทุนอุตสาหกรรม และเจ้าสัวที่
ดินมีกำไรมีรายได้มาก ๆ เพราะบุคคลเหล่านี้เท่า
นั้นจะนำรายได้และกำไรมาก ๆ ของเขาไปลงทุน
ทำกิจกรรมอุตสาหกรรมและบริการต่าง ๆ ทำให้
เศรษฐกิจเจริญยิ่งขึ้น รายได้ประชาชาติสูงขึ้น
จึงหมายความว่าเพียงการให้คนกลุ่มนักชู้ตริตทั้ง
หลายมีรายได้สูงขึ้น ขณะที่ชาวไร่ชาวนาและ
กรรมกรมีรายได้เท่าเดิม เท่านั้น

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ระบบทุนนิยมจึงไม่
เคยสอนให้นักเศรษฐศาสตร์รักคนจน ไม่เคย
สอนให้เขารักประชาชนที่ยากจน และไม่เคย
สอนให้เขามีความสำนึกที่จะปกป้องและทำงาน
ต่อสู้เพื่อความยุติธรรม เพื่อความอยู่ดีกินดีแก่ผู้
ยากไร้เหล่านั้น ทฤษฎีสอนให้ทุกคนยอมรับว่า
ระบบการชู้ตริตเอาวัดเอาเปรียบแบบคนกินคน
นั้นเป็นของที่จำเป็นเพื่อจะให้ได้มาซึ่ง *per*
capita income ที่สูงขึ้น อันเรียกกันว่ามีการ
พัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น ทฤษฎีมิได้สอนให้นัก

เศรษฐศาสตร์สนใจปัญหาของบุคคลอื่นที่ต่ำต้อย
อย่างใจรักและจดจ่อ เพราะทฤษฎีสอนเราว่า
การปล่อยให้ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างดิ้นรน
เพื่อต่อสู้เอาชีวิตรอดคนนั้น จะทำให้ทุกคนต่อสู้ทำ
งานหนักเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่มากที่สุดสำหรับตน
เมื่อทุกคนได้มาแล้วในสิ่งที่มากที่สุดก็แสดงว่าชาติ
โดยส่วนรวมได้มาแล้วในสิ่งที่มากที่สุด เขาเรียก
การต่อสู้ดิ้นรนนี้ว่า “เสรีภาพส่วนบุคคล” แต่
ทฤษฎีเองก็ยอมรับว่าคนเราเกิดมาไม่เท่ากัน
บางคนจนบางคนรวย ยอมรับกันว่ามีชนชั้น
ในขณะที่ทฤษฎีกลับเรียกร้องให้ทุกคนมีเสรีภาพ
ในการขูดรีดซึ่งกันและกัน หรือแข่งขันซึ่งกัน
และกัน แต่นักเศรษฐศาสตร์ของไทยเรามากไม่
ค่อยเอาใจเลยว่ะ เมื่อคนเราเกิดมาไม่เท่าเทียม
กันแล้ว การจะให้เขาแข่งขันกันอย่างเสรีนั้นมัน
จะไม่มีคามยุติธรรมเกิดขึ้นอย่างเด็ดขาด คน
จนจะไม่มีทางฉลาดขึ้น คนจนจะเป็นเหยื่อของ
คนฉลาดชั่วลูกชั่วหลาน คนรวยที่ยังฉลาดขึ้น
ก็วยังรวยขึ้น โดยการเอาตัวเขาเปรียบคนจน
เหล่านั้นเป็นเครื่องมือหาเงินของตนตลอดไป

“เสรีภาพส่วนบุคคล หรือการแข่งขันอย่าง
เสรีระหว่างบุคคล” จึงเป็นเรื่องที่คนรวยเขียน
ขึ้นมาเพื่อหลอกคนจนทั่วโลกให้ไหลหลง และ
เป็นสิ่งที่หลอกลวงเด็กจน ๆ ลูกชวานาชาวไร่ที่
ไปเรียนเศรษฐศาสตร์ให้ขาดความสำนึกในการ
ต่อสู้เพื่อบุคคลที่ยากไร้ คนจน ๆ ที่ได้รับการ
ศึกษา (ซึ่งพอจะมีบ้าง) ก็จะกลายเป็นคนเจ้า

ยศเจ้าอย่างแบบกึ่งก้าได้ทอง เป็นวัวล้มดิน ช่วย
ปกป้องกันรอย กัดซี่และเหยียบขำคนจน มัน
น่าสะอิดสะเอียนเสียยิ่งนัก

ธาตุแท้ของอาจารย์

เมื่อหังคำรา อาจารย์ และหลักสูตรต่างอยู่
ในแบบที่ไม่เป็นประโยชน์ หรือเป็นภัยแก่ปัญหา
หาของความยากจนเช่นนี้ อนาคตของปัญหา
ความยากจนของประชาชนก็ยังคงมีคมมันอยู่ต่อไป
นักศึกษาที่ถูกสอนให้เชื่อใน “เสรีภาพและการ
แข่งขันจอมปลอม” ดังกล่าวข้างต้นก็จะกลายเป็น
ผู้มีอำนาจวาสนาตัดสินปัญหาความ ชัดแย้ง
ระหว่างคนจนกับคนรวยต่อไปในอนาคต การ
ตัดสินตามคำราและตามความสำนึกที่กักตื้อคำรา
ก็รังแต่จะก่อให้เกิดความ ไม่เป็นธรรมแก่ผู้ที่ยาก
ไร้อยู่ต่อไปตราบจนกว่าประเทศนี้จะสลาย

แม้ในหมู่คณาจารย์มหาวิทยาลัยเองนั้นแทน
ที่จะมานั่งพินิจพิเคราะห์ว่าความรู้ที่ตนเรียนมา
นั้นมันจะช่วยประชาชนได้มากน้อยแค่ไหน กลับ
มานั่งแข่งขันชิงดีชิงเด่น อวดศักดิ์อวดศรีซึ่งกัน
และกัน คนที่เคยไปเรียนเมืองนอกไปปรับสัญชาติ
ญาณแห่งความเป็นชาติซึ่งเข้ามา ก็จะถูกดูแคลน
คนที่ไม่เคยจบจากนอก คนพูดภาษาอังกฤษเก่ง
ก็จะเบ่งรัศมีกับคนที่พูดไม่เก่ง การพยายามพูด
ภาษาอังกฤษ หรือแกล้งพูดภาษาอังกฤษปนไทย
มาก ๆ ยิ่งถือว่าเป็นของโก้ของเก๋ในวงการอาจารย์
มหาวิทยาลัย บางคนทำตัวและอวดวิธียกเอ็ก
เช่นตัวอย่างกะบรรพบุรุษของตนเคยผสมพันธุ์กับ

ฝรั่งมีค่ามาอย่างนั้นแหละ คนที่จบปริญญาเอก ก็ค่อนข้างจะ พองขน มากกว่าคนที่จบปริญญาโท การวัดความสามารถและ ประสิทธิภาพกันก็วัดกัน ตรงที่ใครสามารถเข้าใจและ จำขั้ปากของฝรั่งได้ มากกว่าและแม่นยำกว่ากัน เมื่อทฤษฎีเหล่านั้น เป็นทฤษฎีที่ยอมรับการเอาเปรียบและกดขี่ชู้ตริต กันและกัน คนที่ได้รับการยกย่องว่ามีประสิทธิภาพสูง ก็คือคนที่สามารถจะสอนวิธีชู้ตริตและ เอาเปรียบกันได้อย่างชัดแจ้ง หรือไม่ก็คือคนที่ สามารถจะสอนให้คนอื่นเชื่อว่าระบบชู้ตริตนี้ดี ได้ดีที่สุดในขั้นนี้

การจำแนกชี้ตั้นความสำคัญของอาจารย์ใน มหาวิทยาลัยจึงเป็นการจำแนกกันแบบรูปธรรม มิใช่นามธรรม ใครอวดรวยเก่งขี้ไม้เก่ง ทำตัว ได้บัดขบ ด้อยสกุลและหมกมุ่นกามราคะเก่ง ก็ยังคงมีคนสรรเสริญในความเป็นหนุ่มเจ้าสำราญผู้มี อั้นจะกินอยู่ ใครมีญาติโกโหติกาเป็นผู้มีอำนาจ แม้จะเคยร่วมกับทรราชย์มาแต่เก่าก่อน ก็ยังมีคน ยกย่องเพราะยังสามารถพึ่งบารมีใช้อำนาจแสวง หาอภิสิทธิ์ส่วนตัวได้ คนดีที่อ่านภาษาอังกฤษไม่ เก่ง ไม่เคยจบเมืองนอกมา พูดภาษาไม่เก่งฝรั่ง ไม่ค่อยชวน ไปกิน ข้าวด้วยเพราะคุยกัน ไม่ค่อยรู้ เรื่อง และไม่สามารถจะนำทฤษฎีชู้ตริตมาสอน ให้มันจะแจ่มลึกซึ้ง ขนาดทำให้ลูกศิษย์ต้องเชื่อ ดือและกลายเป็นคนเห็น แก่ตัวและเป็น นักชู้ตริต ด้วยไปตลอดชีพได้ พวกนี้ก็จะถูกกล่าวหาว่า เป็นพวกโบราณบ้าง จารีตนิยมบ้าง หัวเก่าบ้าง ลำหลังบ้าง หรือไม่ก็พาลถือว่าเป็น “ไม้ตาย

ซาก” ไปเลยทีเดียว อาจารย์มหาวิทยาลัยไม่เคยให้เกียรติยศแก่ความสำนึกในทางที่ติงามของ บุคคลเหล่านี้เลย เขาอาจจะเป็นคนลำหลังโนน่ง ของความเชื่อวชาญในการสอนให้คนชู้ตริตกัน แต่เขาอาจจะเป็นคนที่มีความสำนึกรักความยุติ ธรรม มีความรู้สึกร่วมกับคนยากคนจน อยาก จะออกไปช่วยเหลือหรือไปศึกษาปัญหาความยาก จนในชนบทและในสลัมก็ได้ เขาอาจจะไม่ยอมค บค้ำกับฝรั่งมีค่า เพราะเขาไม่มีศรัทธาในความ คิดเพื่อฝันและชาคมมนุษย์ธรรมแบบไทย ๆ ก็เป็น ได้ หรือเขาอาจจะเป็นนักปฏิวัติที่มีอุดมคติมาหา ศาสตร์ต่อประเทศชาติในอนาคตก็เป็นได้ บุคคลที่ เป็นไม้ตายซากหรือพวกลำหลังโนน ทักษะของนัก ทฤษฎีชู้ตริตแบบดินลอยไม่ติดดินเหล่านี้ อาจจะ บุคคลหัวก้าวหน้าในทักษะของประชาชนผู้รักมวล ชนที่ยากไร้ก็เป็นได้ และผู้ปราดเบรื่องในทฤษฎี ชู้ตริต พูดภาษาอังกฤษเป็นต้อยหยอนั้น อาจจะ เป็นถือว่าเป็นพวกลำหลัง หรือปฏิกริยาลำหลัง เป็นเสนียดของการเปลี่ยนแปลงไปสู่หนทางที่ดี กว่าในทักษะของประชาชนผู้รักมวลชนที่ยากไร้ก็ เป็นได้ไม่ต้องพูดถึงประชาชนในวงกว้างหรอก ถ้า อาจารย์ทั้งหลายลองสังเกตความรู้สึกของนักศึก ษาในรั้วของมหาวิทยาลัยของท่านเองใน ขณะที่ ท่านเดินผ่านไปนั้น ท่านอาจจะพบกับสายตาที่ เต็มไปด้วยความเกลียดชังและหมั่นไส้วันละ หลายสิบหลายร้อยคู่ก็เป็นได้

ควรปฏิรูปหลักสูตร

เพื่อความผาสุกนิรันดรในอนาคตของประชา ชนที่ยากไร้ การให้การศึกษาจึงควรเริ่มคิดถึง

การปลูกฝังความสำนึกเพื่อกลุ่มชนที่ยากไร้ ไม่มีที่
พึ่งเสียบ้าง ถ้าเราสามารถจะสอนให้นักศึกษาเกิด
ความสำนึกเช่นนี้ได้บ้างแล้ว ไม่ว่าเขาเหล่านั้น
จะไปทำงานที่ไหนก็ตาม เมื่อเขามีโอกาสใน
การตัดสินใจปัญหาผลที่ออกมา ก็มีความยุติธรรม
แก่ คนที่เสียเปรียบมาตลอดในประวัติศาสตร์ได้
มากขึ้น เขาเป็นอธิปไตยเขาก็สำนึกเสมอว่ายังมี
คนจนจำนวนมากที่ยังลำบากทวิไทยและถูกกด
ขนาบคาก็จะเพื่อนมนุษย์รอบด้าน เขาเป็นนาย
หาทางช่วยเหลือคนที่ยากจนคนแค่นจริง ๆ มาก
ซึ่งเบียดเบียนจากกว่าคิดแต่เฉพาะกำไรและดอก
เบี้ยอย่างเดียว เขาเป็นพ่อค้าขายดีก็จะคำนึงถึง
สิ่งที่เขากำลังจะกระทำลงไปว่า มันจะโหดร้าย
และอยุติธรรมมากไหมสำหรับบุคคลที่เสียเปรียบ
มาตลอดในประวัติศาสตร์ ซึ่งไม่มีทางจะต่อสู้กับ
เขาได้เลยไม่ว่าในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อประเทศ
เปลี่ยนระบบเป็นสังคมนิยม บุคคลพวกนี้ก็
ใจได้ว่าเขาสามารถจะช่วยเหลือชาติได้อย่าง
เต็มที่และพอจะไว้วางทำงานในแนวทางของมวล
ชนได้ อย่างน้อยก็ดีกว่าพวกอื่น

ท่านผู้อ่านคิดใหม่ว่า มีคนที่มีความสำ
นึกอย่างนี้สักกี่คนในสถาบันนิติบัญญัติปัจจุบัน มี
สักกี่คนในคณะรัฐบาลปัจจุบัน มีอยู่กี่คนที่เป็
นอธิปไตยในปัจจุบันและมีอยู่สักกี่คนในบรรดาบัณฑิต
ทั้งหลายที่ทำงานอยู่เต็มเมืองในปัจจุบัน ที่ทำ
ให้การตัดสินใจปัญหาทุกครั้งมีแนวโน้มจะรักษาผล
ประโยชน์ของนายทุน ชุนศึก กะฎุมพีทั้งหลาย
โดยสิ้นเชิง การตัดสินใจปัญหาแต่ละครั้งจะออกมา

เข้าข้างประชาชนยากไร้ก็ต่อเมื่อไม่มีทางออก
หรือไม่มีเพื่อหลีกเลี่ยงจลาจลวุ่นวายเท่านั้น ไม่มี
ใครตัดสินใจออกมาจาก ความสำนึกที่เห็นอกเห็น
ใจต่อบุคคลที่ยากจนด้วยความบริสุทธิ์ใจแต่อย่าง
ใดเลย

ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์นั้น การสร้างควม
สำนึกเช่นนี้ย่อมสามารถจะกระทำได้ในระบบการ
ศึกษาปัจจุบันโดยการแบ่งการให้การศึกษาเป็น
๓ ตอน ดังนี้คือ

๑) สอนทฤษฎีทศวรรษที่ซูดริตทั้งหลายต่อไป
แต่ตัดทอนให้สั้นลง เอาเฉพาะเนื้อหาเท่านั้น
อย่างน้อยก็เพื่อให้นักศึกษารู้ว่าเขาเชื่อกันว่า
ทฤษฎีเหล่านี้ มันจะทำให้คนดีมีศีลธรรม ถึง
ความสัจย์ นั้นมันจริงแค่ไหนกันแน่

๒) สอนวิชาอื่น ๆ ที่จะสร้างจิตสำนึกเพื่อ
คนยากจน เพื่อชาวนาชาวไร่ และเพื่อกรรมกร
ที่ยากไร้ขึ้นมา

๓) มีการให้ออกไปใช้ชีวิตกับคนที่ยากจน
จริง ๆ สักระยะเวลาหนึ่งก่อนให้ได้ปริญญาบัตร
ไป

สำหรับข้อ (๑) นั้นไม่ต้องเสนอแนะอะไร
เพราะมีอยู่มากมายก่ายกองแล้วในปัจจุบัน ทั้ง
ตำราและผู้สอน แต่สำหรับข้อ (๒) นั้น อาจ
จะหาคนที่รู้เรื่องมือชั้นอาจารย์ได้ยากในปัจจุบัน
แต่ถ้าเห็นว่ามันมีประโยชน์ต่อประเทศชาติ ก็
ทำไมไม่มีใครคิดสร้างอาจารย์ประเภทนี้ขึ้นมา
บ้างเล่า รัฐบาลเองก็น่าจะสนับสนุนไม่ใช่หรือ

แผนประสานเพื่อแก้ปัญหาของเมืองและภาค

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร

สำนักผังเมืองกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดจำนวนประชากรในเขตนครหลวงใน พ.ศ. ๒๕๓๓ ไว้ ๕.๖ ล้านคน แต่นั่นก็เป็นแต่เพียงเป้าหมายหนึ่งในรายงานการปรับปรุงผังนครหลวงฉบับใหม่ (ครั้งที่ ๑) เท่านั้น ในขณะที่นครหลวงมีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้ผลทันกับภาวะการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าในด้านการวางแผน หรือการดำเนินงานตามแผน ในการวางแผนมีข้อบกพร่องที่สำคัญอยู่สองประการซึ่งไม่ได้ดับการสนใจเท่าที่ควร คือ :

๑. ขาดการประสานในการวางแผนระดับชาติ ภาค และเมือง
๒. ขาดการประสานในการวางแผนพัฒนาสาขาด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านกายภาพ

การวางแผนพัฒนาที่สมบูรณ์ จะต้องรวมการประสานทั้งสองประการนี้เข้าด้วยกันเป็นแผนประสาน (Integrative Planning) จึงขอกล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีแผนประสานและสาเหตุที่ขาดการประสาน พร้อมทั้งข้อเสนอบางประการที่อาจแก้ปัญหาที่ขาดการประสาน

ปัญหาของเมืองเกิดจากปัญหานอกเมือง

ความจริงข้อนี้เพิ่งเป็นที่ยอมรับกันมากขึ้น ในการวางแผนผัง การขาดการแก้ไขต้นเหตุของปัญหาประกอบกับการที่ประเทศกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนา ได้ทำให้นครหลวงกรุงเทพฯ กลายเป็นเมืองเอกเมืองเดียวของประเทศ (Primate City) มีจำนวนประชากรมากกว่าเมืองใหญ่อื่นๆ คือเชียงใหม่เกือบ ๔๐ เท่า ประชากรนครหลวงที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นี้อพยพมาจากส่วนภูมิภาคต่าง ๆ

แม้ว่าการอพยพเข้าเมืองมีส่วนเป็นผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ก็อาจเป็นการก่อปัญหาขึ้นพร้อม ๆ กัน หากขาดความสมดุลระหว่างจำนวนประชากรกับสภาพแวดล้อมของเมือง อาจกลายเป็นตัวฉุดความเจริญทางเศรษฐกิจ กระทบกระเทือนความมั่นคงของประเทศ ก่อให้เกิดปัญหาไม่สงบทางสังคม แหล่งเสื่อมโทรมเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และอาจถึงจุดที่การลงทุนของรัฐในด้านสาธารณูปการเป็นการลงทุนที่สูญเปล่า ปัญหาของเมืองจึงมีอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

การแก้ปัญหาคือการที่นครหลวงเติบโตอย่างรวดเร็วที่เป็นการแก้ต้นเหตุเพิ่งดำเนินมาได้ไม่นานนัก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสาม (๒๕๑๕ - ๒๕๑๙) รัฐบาลได้เริ่มเน้นการกระจายความเจริญไปยังส่วนอื่น ๆ ของประเทศ โดยให้กระจายประชากรและโครงการทาง

เศรษฐกิจไปยังเมืองที่มีแนวโน้มที่ขยายตัวหรือเมืองหลัก (Growth poles) ในภูมิภาคต่างๆ เมืองหลักเหล่านี้ย่อมอาจเป็นศูนย์กลางที่ก่อให้เกิดความเจริญได้เช่นเดียวกับนครหลวง เป็นแหล่งตลาดสำหรับแรงงาน ทรัพยากรต่างๆ สินค้าและผลิตผลจากชนบทใกล้เคียง เป็นแหล่งที่มีการลงทุน ธุรกิจการค้า มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสามารถก่อให้เกิด Economies of scale หากเมืองหลักเหล่านี้ได้รับการเสริมสร้างโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่แล้ว ย่อมพร้อมที่จะทำหน้าที่ดึงดูดประชากรที่คิดจะอพยพเข้านครหลวง

การพัฒนาชนบทหรือการพัฒนาทางเกษตรกรรมมีส่วนช่วยแก้ปัญหาคือการอพยพเข้านครหลวง หลักการคือส่งเสริมให้ชาวชนบทสามารถหากินอยู่กับที่ได้โดยการแก้ปัญหาวางเศรษฐกิจและสังคมในชนบท เป็นที่ทราบกันดีว่าชาวชนบทมีอัตราการเกิดสูงมาก แต่ขณะเดียวกันการเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักมักไม่ประสบผลเต็มที่ มีผลผลิตต่ำและไม่แน่นอน เหตุเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาคนล้นงาน ที่แล้ว ๆ มา โครงการพัฒนาเศรษฐกิจไม่ได้ส่งเสริมผลผลิตทางเกษตรกรรมเท่าที่ควร แต่ได้เน้นผลผลิตทางอุตสาหกรรมซึ่งก็เป็นหลักที่ปฏิบัติกันทั่วไป ในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงเกษตรกรรมเป็นการใหญ่

พร้อม ๆ กับส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตร เพื่อให้ชาวชนบทมีงานทำกับที่ มีรายได้ดีขึ้นพอเพียงที่จะดำรงชีวิตอย่างปกติได้ และเป็นการลดจำนวนประชากรที่อพยพเข้านครหลวงได้โดยตรง

มาตรการที่ใช้ในการแก้ปัญหาการเพิ่มประชากรนครหลวงอย่างรวดเร็ว ต้องอาศัยนโยบายระดับชาติให้เกิดการกระจายความเจริญไปยังเมืองหลักของภูมิภาคพร้อม ๆ กับการพยายามลดการอพยพออกจากชนบทโดยการพัฒนาทางเกษตรกรรม นั่นคือการเพิ่มแรงดึงดูดและลดแรงดันจากภายนอก

ปัญหาของการประสาน

จะเห็นได้ว่าปัญหาของเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วมีอิทธิพลต่อแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จำเป็นจะต้องนำมาพิจารณา ร่วมกับการวางแผนและนโยบายพัฒนาระดับชาติ แต่ในทางปฏิบัติความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเมืองและแผนพัฒนาประเทศยังมีน้อยมาก สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือที่เคยเรียกว่าสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเน้นการวางแผนเศรษฐกิจและสังคมเป็นสำคัญ โดยที่เริ่มเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจก่อนและได้หันมาวางแผนทางสังคมในแผนที่สองและสามมากยิ่งขึ้นตามลำดับ โดยทั่วไปสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้วางแผนทางด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและกำลังคน วาง

แผนพัฒนาสาขาค้นต่าง ๆ และจัดวางแผนโครงการเฉพาะที่สำคัญ ขอบเขตและจุดเน้นของแผนพัฒนาแต่ละแผนแตกต่างกันแล้วแต่ความจำเป็นและความเหมาะสมกับกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่แล้วๆมามีไม่ได้คำนึงถึงด้านกายภาพเท่าที่ควร

ส่วนสำนักผังเมืองกระทรวงมหาดไทยได้วางผังเมืองด้านกายภาพบนพื้นที่ดินเป็นหลัก เช่น การวางผังควบคุมการใช้ที่ดิน การกำหนดความต้องการโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปการ ขอบเขตของงานมุ่งวางผังเฉพาะเมืองเป็นเมือง ๆ ไป จึงเป็นงานวางผังระดับชาติในแง่ที่ว่า จะดำเนินงานวางผังเมืองให้ทั่วทุกเมือง

แม้ว่าได้มีการขยายขอบเขตของงานในระยะหลังนี้ในหน่วยงานทั้งสอง แต่ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นสิ่งที่ดีปฏิบัติกันอยู่ การขาดความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนของหน่วยงานทั้งสองเป็นเพราะว่า ปัญหาที่เกี่ยวข้องและแนวการปฏิบัติแตกต่างกัน ต่างเป็นหน่วยงานอิสระและที่สำคัญไม่น้อยก็คือ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานทั้งสองมีความรู้ความชำนาญในด้านที่ต่างกัน ทำให้เกิดแนวโน้มในการทำงานที่ต่างกัน ฝ่ายหนึ่งวางแผน อีกฝ่ายหนึ่งวางผัง ถ้าจะพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะเห็นว่านโยบายกระจายความเจริญและการพัฒนาชนบทที่สภาพัฒนาเศรษฐกิจกำลังดำเนินการอยู่ ไม่ใช่เนื่องมาจากความต้องการที่จะแก้ปัญหาของนครหลวงโดยตรง

ปัจจุบันเริ่มมีการประสานกันมากขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากขอบเขตปัญหาของนครหลวงดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประสานการวางแผนระดับต่าง ๆ พร้อม ๆ กับประสานการวางแผนด้านเศรษฐกิจ สังคมและด้านกายภาพ การประสานสาขาทั้งสามนี้เป็นจุดหมายสำคัญของการพัฒนา

การขาดการประสานแผนเศรษฐกิจ สังคม และแผนผังกายภาพเข้าด้วยกัน สืบเนื่องมาจากการขาดการประสานในการวางแผนระดับชาติ ระดับภาคและระดับเมืองนั่นเอง การแบ่งแยกหน่วยงานวางแผนผังเท่าที่เป็นอยู่ ย่อมเน้นแผนทางด้านเศรษฐกิจและสังคมระดับชาติ หรือไม่ก็เน้นการวางแผนผังเมืองทางด้านกายภาพด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้เน้นทั้งสองด้านพร้อม ๆ กัน หากมีการประสาน การวางแผน ระดับ ต่าง ๆ มากขึ้น ย่อมหมายความว่า การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในระดับชาติและภาคจะต้องคำนึงถึงด้านกายภาพมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันการวางแผนผังเมืองจะต้องคำนึงถึงด้านเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น

การประสานแผนด้านเศรษฐกิจและสังคมกับด้านกายภาพ ย่อมทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจบรรลุเป้าหมายที่แท้จริง นั่นคือทำให้ประชากรมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น สภาพแวดล้อมทางกาย

ภาพซึ่งเป็นแหล่งที่เศรษฐกิจก่อตัวขึ้นและผลทางด้านสังคมที่เกิดตามมามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีความสมดุลย์และเร็วเพียงพอ สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมและที่มีไม่เพียงพอ นอกจากจะทำลายความเจริญทางเศรษฐกิจแล้วยังทำลายความก้าวหน้าทางสังคมด้วย เราอาจเห็นได้จาก เช่น ปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยที่ดูสุขลักษณะ การสาธารณสุขในภาคที่มีไม่เพียงพอ ระบบการจราจรที่ติดขัด ระบบการขนส่งที่ขาดประสิทธิภาพ และปัญหาเรื่องอากาศและน้ำเป็นพิษ ปัญหาสภาพแวดล้อมเหล่านี้กลายเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับความสนใจจากคนทั่วไป เป็นที่น่าสังเกตว่าปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในเขตนครหลวงในช่วงแผนพัฒนาที่สองซึ่งการลงทุนของรัฐในด้านสาธารณสุขการตำมากจนไม่ได้สัดส่วนกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ^๑

จึงเป็นเรื่องน่าเศร้าหากการแบ่งแยกการวางแผนด้านเศรษฐกิจ และสังคมกับด้านกายภาพจะดำเนินต่อไป เราควรจะตระหนักให้ดีกว่า เศรษฐกิจสังคม และกายภาพทั้งสามประการนี้แท้จริงแล้วเป็นเรื่องเดียวกันและสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

ความสำคัญของแผนผังภาค

เมื่อจำเป็นจะต้องก่อให้เกิดการประสานทั้งสามด้าน ปัญหาอยู่ที่ว่าระดับการวางแผนระดับ

หนังสือประกอบ

- ๑ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สาม (พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒๕๑๕) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี หน้า ๓๘๗

ไหนสามารถให้ผลการประสานได้ดีที่สุด หากพิจารณาจากการวางแผนในระดับชาติ ภาค และเมืองแล้ว จะเห็นว่าภาคเป็นระดับกลาง ในแต่ละภาคนั้นย่อมมีกำลังทางด้านเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ กำลังคนอัตราผลิต ระดับความเป็นอยู่ โครงสร้างทางด้านสาธารณูปการ รวมทั้งการใช้ชีวิตและค่านิยมทางวัฒนธรรมแตกต่างจากภาคอื่น ๆ พอสมควร กล่าวคือในแต่ละภาคจะมีสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและสภาพแวดล้อมเป็นเอกภาพ

การวางแผนภาคโดยทั่วไป คือการวางแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และสังคมในขอบเขตหนึ่งของภูมิภาคสำหรับช่วงระยะเวลาหนึ่ง^๒ แผนผังภาคกำหนดขอบเขตพื้นที่สำหรับการพัฒนา เพื่อให้มีการประสานระหว่างแผนผังพัฒนาในระดับชาติ กับแผนผังระดับเมืองโดยเป็นสื่อถ่ายทอดและสัมพันธ์โครงการพัฒนาสาขาต่าง ๆ ที่สำคัญระดับชาติให้มีความละเอียด และชัดเจนพอที่ระดับเมืองจะถือปฏิบัติตามได้ แผนผังภาคกำหนดที่ตั้งของโครงการเฉพาะต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างโครงการ แก้ปัญหาขัดแย้งและความไม่สมดุลระหว่างโครงการ และที่สำคัญคือกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ โดยทั่วถึงกัน และได้สมดุลกัน แผนผังภาคเป็นประโยชน์การวางแผนนโยบายพัฒนาเมืองใน ระดับชาติโดยกำหนดแนวการกระจายประชากร ทรัพยากร และ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ แนวโครงสร้างด้านสาธารณูปการรวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายระดับชาติ

๕. เกี่ยวกับการใช้ที่ดินของเมือง

กระบวนการวางแผนผังภาค จึงก่อให้เกิดการประสานระดับต่าง ๆ ซึ่งย่อมมีผลทำให้เกิดการประสานระหว่างสาขาต่าง ๆ ของการวางแผนภาคที่เป็นไปตามแผนผังที่วางไว้ย่อมมีส่วนต่างๆ เป็นต้นว่า แหล่งเกษตรกรรม ย่านอุตสาหกรรม แหล่งที่อยู่อาศัย ศูนย์วัฒนธรรมและสถานที่พักผ่อน ที่สามารถอยู่ร่วมกันและเชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ และอย่างมีความสมดุลย์ในด้านการเป็นอยู่ (Ecological) และเป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาประเทศและท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่าแผนผังพัฒนาภาคสามารถช่วยแก้ปัญหาที่เกิดจากความต้องการความเจริญทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงเพื่อความก้าวหน้าทางสังคมและความต้องการโยกย้ายที่อยู่ตั้งที่กำลังประสบอยู่ในนครหลวง เป็นต้นว่าสามารถช่วยลดความแตกต่างของรายได้ ระหว่างคนในนครหลวงและคนในชนบท สามารถบรรเทาความแออัดและสภาพความเสื่อมโทรมทางสังคม

เมื่อไม่นานมานี้ ทั้งสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และสำนักผังเมืองต่างได้เริ่มงานเกี่ยวกับภาค สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมซึ่งได้

๒. ความสำคัญของแผนผังภาคได้จาก John Fridmann and William Alonso (eds) *Regional Development and Planning*, Combridge, Mass., M.I.T. Press, 1965

ละเลย ความสำคัญของภาคในแผนพัฒนาที่หนึ่ง (๒๕๐๔-๐๙) ได้เริ่มให้ความสนใจการพัฒนาภาคในแผนที่สอง (๒๕๑๐-๑๔) และแผนที่สาม (๒๕๑๕-๑๙) มากยิ่งขึ้นตามลำดับ เพื่อให้เกิดความเจริญที่สมดุลย์ และมีความเป็นธรรมในค่านิยม ความเจริญทางเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาประเทศได้ก่อให้เกิดความเจริญตามภาคต่าง ๆ จึงจำเป็นอยู่เองที่จะต้องประสานการวางแผนทางเศรษฐกิจกับการวางแผนผังภาค แต่ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจเรามากจะลืมความสำคัญของภาคทั้งด้านกายภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและแผนเศรษฐกิจและสังคมกับแผนผังภาค และส่วนที่เกี่ยวกับด้านกายภาพจะต้องมีมากกว่าที่เป็นมาแล้ว ด้วยประการเช่นนี้สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจึงได้ขยายหน่วยงานให้รับผิดชอบเกี่ยวกับภาคและเมืองสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้วางแผนภาคสำหรับพัฒนาภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงแผนพัฒนาที่สองเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับพัฒนาอย่างรีบด่วนในช่วงแผนพัฒนาที่สาม นอกจากนี้ยังได้เสนอการวางแผนปรับปรุงเมืองและรัฐบาลท้องถิ่นไว้ในนโยบายพัฒนาที่สามอีกด้วย

พร้อม ๆ กันนั้นสำนักผังเมืองได้เห็นความจำเป็นที่จะต้องขยายขอบเขต การวางแผนออกไปรวมทั้งส่วนที่มีอิทธิพลต่อหรือได้รับอิทธิพลจากการเจริญเติบโตของเมือง จึงได้ขยายงานโดยรวมงานวางแผนผังภาคนครหลวง และเมืองหลักของ

ภูมิภาคอื่น ๆ ไว้ด้วย ซึ่งก็เป็นแต่เพียงขั้นริเริ่มเท่านั้น อันที่จริงแล้วในผังนครหลวง ๒๕๓๓ ซึ่งจัดทำโดย Litchfield Whiting Bowne and Associates ได้แนะนำให้จัดทำแผนผังภาคเพื่อแก้ปัญหาการขยายตัวของนครหลวงไว้เมื่อปี ๒๕๐๓ สิบปีต่อมาภายหลัง ซึ่งที่เพิ่มขึ้นได้แก่การเน้นความสำคัญของภาคมากขึ้น ในข้อเสนอนโยบายพัฒนาเมืองระดับชาติเท่านั้น ดังปรากฏอยู่ในรายงานการปรับปรุงผังนครหลวง (ครั้งที่ ๑)

การหันความสนใจมาสู่การวางแผนผังภาคเป็นไปอย่างเชื่องช้าและไม่ได้เป็นที่ยอมรับถึงความสำคัญอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากการขาดความเข้าใจของผู้มีอำนาจในทางการเมืองและอาจเป็นเพราะทั้งนักเศรษฐกิจ และนักผังเมืองมักจะสนใจแต่งานที่ตนเองมีความชำนาญอยู่ และคำนึงถึงความสำคัญของภาคน้อยเกินไป

ถึงเวลาแล้วที่จะจัดตั้งหน่วยงานระดับชาติที่ทำหน้าที่ และรับผิดชอบประสานการวางแผนระดับชาติ ภาคและเมืองโดยยึดกระบวนการวางแผนผังภาคเป็นหลักในการประสานงานวางแผนระดับที่สูงกว่าและที่ต่ำกว่าให้เป็นหน่วยงานวางแผนประสานที่มีผู้ทรงคุณวุฒิและความชำนาญในสาขาต่าง ๆ รวมทั้งอำนาจอย่างเพียงพอ เพื่อประสานการวางแผนด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับด้านกายภาพพร้อม ๆ กัน การประสานจะเป็นไปได้ง่ายเพราะว่าหน่วยนี้เป็นหน่วยที่วางนโยบาย

บายและทำการตัดสินใจแต่หน่วยเดียว ทั้งยังไม่เกิดการซ้อนงานและการแข่งขันกันระหว่างหน่วยงานโดยไม่จำเป็น สำหรับหน่วยงานวางแผนผังอื่น ๆ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็ควรส่งเสริมให้มีการประสานงานกันมากขึ้น ทั้งนี้อาจทำได้โดยจัดให้นักวางแผนผัง ผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ และนักบริหารในหน่วยงานเหล่านั้นหันมาสนใจการพัฒนาภาคด้วยการฝึกอบรม

ปัญหาการทดกำลังคน

ปัจจุบันเรายังขาดผู้ที่มีความสามารถและความชำนาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ซึ่งอุทิศตัวเองต่องานด้านการวางแผนและการดำเนินงานตามแผน การแก้ปัญหาการทดกำลังคนด้วยโครงการระยะสั้นนั้นคือการจัดให้มีโครงการอบรมเพื่อใช้กำลังคนที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยจัดให้มีโปรแกรมอบรมที่แตกต่างกันให้เหมาะสมกับผู้เข้าอบรม เช่น สำหรับผู้วางนโยบายและนักบริหาร สำหรับเศรษฐกร นักสังคมศาสตร์ สถาปนิกและวิศวกร สำหรับนักวางแผน และสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจัดให้เจ้าหน้าที่ในระดับบริหารชั้นสูงรวมทั้งนักการเมืองได้รับการอบรมให้เข้าใจถึงกระบวนการวางแผนเพื่อจะได้มีบทบาทและสมรรถภาพเพิ่มขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับการวางแผนและการดำเนินงานตามแผนพัฒนา

สำหรับผู้ที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะในด้านการวางแผนผังภาคนี้ยังขาดอีกมาก แต่

เราอาจจัดหาผู้ที่เคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาภาคบ้างพอสมควรมาฝึกอบรมให้มีความสามารถวางแผนผังภาคและดำเนินงานตามแผนได้ หากมีโปรแกรมที่ดีและเหมาะสมแล้ว ผู้ที่ได้รับการอบรมอาจมีความสามารถในการทำงานได้ดีเท่ากับผู้ที่ฝึกเรียนมาโดยตรง

ในขณะนั้นสถาบันหลายแห่งกำลังดำเนินที่จะจัดตั้งโปรแกรมสอนวิชาผังเมืองและโปรแกรมที่เกี่ยวข้องอื่น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะพิจารณาถึงประเภทของนักวางแผนผังที่มีความต้องการมากที่สุดในขณะนี้ อันที่จริงแล้วเรามีนักวางแผนผังจำนวนมากพอสมควร แต่ไม่ใช่ประเภทที่จำเป็นนัก มีอยู่จำนวนไม่น้อยที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศในสถาบันทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม ส่วนใหญ่ศึกษาการวางผังด้านกายภาพและทาง Urban Design ซึ่งเน้นทางศิลปะและความงามของเมือง ความรู้และความสามารถเหล่านี้ไม่อาจนำมาใช้แก้ปัญหาหลักของการวางแผนผังเมืองและภาค สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย หลักสูตรการศึกษาและอบรมจึงควรมุ่งถึงประโยชน์ที่จะนำมาใช้กับปัญหาที่แท้จริงของเราเอง

ในขณะที่ประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนา ยังมีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมมากระหว่างส่วนต่างๆ ของประเทศ จึงจำเป็นต้องมีนักวางแผนผังภาคให้มาก ดังที่ John Friedmann ผู้ซึ่งสนใจเกี่ยวกับการศึกษา

ด้านการวางแผนผังภาคได้กล่าวเน้นถึงบทบาทของแผนผังภาคที่มีต่อประเทศที่กำลังเปลี่ยนเป็นประเทศอุตสาหกรรม^๓ โครงการศึกษาและอบรมด้านแผนผังภาคควรได้รับการส่งเสริมมากยิ่งขึ้นกว่าด้านผังเมือง ความสำคัญของการพัฒนาภาคกำลังเริ่มเป็นเรื่องที่คนทั่วไปกล่าวถึง

บทสรุป

ปัญหาที่ประชากรในนครหลวงเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วมีส่วนมาจากการขาดการประสานในการวางแผนระดับชาติ ภาค และเมืองซึ่งมีผลทำให้ขาดการประสานในการวางแผนด้านเศรษฐกิจ สังคมและด้านกายภาพ องค์ประกอบทั้งสามนี้จะมีการประสานกันมากหากใช้กระบวนการ

วางแผนผังภาคเป็นหลักในการประสานกับแผนระดับที่สูงและที่ต่ำกว่า จึงจำเป็นต้องตั้งหน่วยงานวางแผนผังส่วนกลางเพื่อก่อให้เกิดการประสานในด้านเศรษฐกิจและสังคมกับด้านกายภาพ หน่วยงานนี้ยึดการวางแผนผังภาคเป็นสื่อช่วยให้เกิดแผนประสาน ย่อมจะต้องผลิตกำลังคนให้มีความสามารถทำงานในด้านแผนผังภาคมากขึ้น

การขยายตัวของเมืองน่าจะเป็นการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้ดีขึ้น เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจและมีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ ไม่ใช่เป็นแต่เพียงการเติบโตอย่างหนาแน่น แผนประสานย่อมทำให้เกิดผลดังกล่าวได้

---

๓. Friedmann ได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างความสำคัญของ Regional Planning และ Metropolitan Planning ในประเทศที่มีความเจริญทางอุตสาหกรรมและมีสภาพทางเศรษฐกิจคล้ายกันทั่วทุกส่วนของประเทศอย่าง เช่น สหรัฐอเมริกา Metropolitan Planning ย่อมมีบทบาทสำคัญกว่า ดู John Friedman- "Cities in Social Transformation," *Comparative Studies in Society and History*, Vol. iv 1961 p 86 - 103

การพัฒนาเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม และระบบของเม่า*

วิกา อุตมฉน์ท์

บทความชิ้นนี้เขียนโดย จอห์น จี. เฮอร์เลย์ (John G. Gurley) ศาสตราจารย์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สหรัฐอเมริกา พิมพ์ในนิตยสาร *Monthly Review* ฉบับเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๖๑ ข้าพเจ้าเห็นว่ามีความควรแก่การสนใจ เพราะในขณะที่ประเทศต่างๆ ในโลกเกือบทุกประเทศกำลังประสบกับปัญหาเศรษฐกิจที่แก้ไม่ตก ประเทศจีนเป็นประเทศเดียวที่กล่าวได้ว่าอยู่เสมอมารว่า ตนไม่มีหนี้สินทั้งภายในและภายนอกประเทศ ค่าของเงินหยวนเพิ่มขึ้นปีละสี่ถึงห้าเปอร์เซ็นต์ทุกปี ในขณะที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์ให้เห็นความแตกต่างของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตะวันตกและแบบของประเทศจีน ทว่าการเปรียบเทียบข้อดีข้อบกพร่อง ขณะเดียวกันก็ได้วิจารณ์ผู้ใช้ทัศนะเศรษฐกิจแบบตะวันตกไปคนกว่าเศรษฐกิจของประเทศจีน ผู้เขียนเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อ เขาเขียนบทความชิ้นนี้ได้เป็นอย่างดีและเข้าใจง่าย แต่เนื่องจากค่อนข้างยาวเกินไป ข้าพเจ้าจึงได้แปลและเก็บความมาเฉพาะที่เห็นว่าสำคัญเท่านั้น

* "Capitalist and Maoist Economic Development"

แม้ว่าทักษะที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งแบบทุนนิยมและแบบของเมามะจะมีบางส่วนคล้ายคลึงกัน แต่ทางด้านการศึกษาปฏิบัติกันมีความแตกต่างกันอย่างมาก นักเศรษฐศาสตร์อเมริกันมักจะยึดถือความล้มเหลวของเศรษฐกิจระบบทุนนิยมและมองประเทศจีนเป็นเสมือนสหรัฐอเมริกาที่ยังไม่เจริญ ทำให้การศึกษาโดยทั่วไปที่มีต่อการพัฒนาการของจีนไม่ได้ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

การพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

ตามทฤษฎีของอาดัม สมิท (Adam Smith) ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติของระบบทุนนิยมนั้นถือว่าการพัฒนาเศรษฐกิจจะก้าวหน้าไปได้อย่างเร็วที่สุด ถ้าเจ้าของวิสาหกิจที่ครอบครองเครื่องมือการผลิต ทั้งปวงสามารถลงทุนในตลาดแข่งขันที่ปลอดจากการแทรกแซงของรัฐบาลได้ ดังนั้นนายทุนจึงพยายามสนองความต้องการด้านสินค้าและการบริการ ส่งเสริมอัตราการผลิตของแรงงาน โดยการให้รางวัลทางวัตถุ (Material Incentives) และการแบ่งงานตามความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) วิธีเหล่านี้ได้ผลในระดับหนึ่ง กล่าวคือสามารถยกระดับการครองชีพของคนให้สูงขึ้น ทำให้ผลิตผลสูงและกระตุ้นให้มีการค้นคว้าวิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้น

แต่ภายใต้ระบบดังกล่าว คนดูมองเป็นเพียงวัตถุอย่างหนึ่ง เป็นเพียงปัจจัยอย่างหนึ่งในกระบวนการผลิต ยิ่งกว่านั้น การพัฒนาแบบทุนนิยมยังเป็นเหตุให้เกิดความไม่สมดุลงานในด้าน

ต่าง ๆ ที่สำคัญหลายด้านอันได้แก่ วัฏจักรทางเศรษฐกิจที่เฟื่องฟูและตกต่ำ ปรากฏการณ์ที่คนจำนวนหนึ่งมีฐานะร่ำรวยกว่าคนอื่น ๆ มาก การมุ่งเน้นแต่จะพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกยิ่งกว่าการเอาใจใส่ต่อสิ่งแวดล้อมและสวัสดิภาพของมนุษยชาติ และความไม่สมดุลงานทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศล้าหลังที่สนองวัตถุดิบ กับประเทศที่ก้าวหน้าทางทุนนิยมที่ส่งผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปออกจำหน่าย

การมุ่งแสวงหาผลกำไรในระบบทุนนิยมเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความไม่สมดุลงานหลาย ๆ อย่างในการพัฒนา เช่นสภาพที่โรงงานต่าง ๆ ไปรวมกันอยู่ใกล้ตัวเมืองไม่กระจายไปสู่ชนบทก็เพราะ ถ้ามองในแง่วิสาหกิจเอกชนแล้ว ผลกำไรจะสูงที่สุดถ้าวิสาหกิจสามารถตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการแสวงหาทรัพยากร ช่างเทคนิคผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริโภคที่มีรายได้สูง ธนาคารก็ให้กู้ยืมแก่พ่อค้าที่ประสบความสำเร็จแล้วเท่านั้น นอกจากนี้การศึกษาก็พลอยได้รับผลสะท้อนมาจากความต้องการของวิสาหกิจเอกชนด้วย จึงปรากฏว่าการศึกษาในระบบทุนนิยมมุ่งให้ความสนใจแก่นักเรียนที่พร้อมที่สุดและมีความสามารถที่สุด ส่วนประเทศที่เป็นบิรวารของกลุ่มทุนนิยมก็โน้มเอียงที่จะแปรไปสู่อาชีพพิเศษเฉพาะอย่างที่ตนเคยทำได้ดีในอดีต เช่นผู้เชี่ยวชาญในการผลิตเฉพาะชอกโกแลตต์ ด้ว หรือกาแฟ ทั้งนี้เพื่อผลได้ในการแข่งขัน

วิธีการพัฒนาเศรษฐกิจของระบบทุนนิยมที่มุ่งแสวงหาแต่ประสิทธิภาพและผลประโยชน์ส่วนตัวชนิดนี้ แม้จะสามารถทำให้เกิดอัตราเร่งในการผลิตอย่างสูงก็ตาม แต่การพัฒนานี้ล้วนเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของคนส่วนน้อยและชู้ตริคคนส่วนใหญ่ ฉะนั้นถึงแม้จะได้รับผลสำเร็จอย่างงดงาม ก็ทำให้การพัฒนาที่น่าชื่นชมไม่

การพัฒนาเศรษฐกิจแบบของเม

ทัศนคติต่อการพัฒนาเศรษฐกิจแบบของเมากับแบบทุนนิยมนั้นมีความแตกต่างกันอย่างลึกซึ้งทั้งในด้านจุดหน้าที่วาง คุณค่า และอุดมคติ การพัฒนาเศรษฐกิจแบบของเมานั้นดำเนินไปภายใต้ขอบเขตการวางแผนจากศูนย์กลาง อุตสาหกรรมเป็นของส่วนรวมและเกษตรกรรมเป็นแบบคอมมูน แม้ว่าจะนโยบายในบางระดับจะไม่ได้กำหนดจากศูนย์กลาง แต่สำหรับนโยบายการลงทุน การบริโภค การค้ากับต่างประเทศ การจัดสรรทรัพยากรและแรงงาน ตลอดจนราคาของสินค้าจำเป็นชนิดต่าง ๆ ล้วนอยู่ในมือของรัฐบาล ศูนย์กลางเป็นสำคัญ ในด้านการจัดสรรทรัพยากร ทัศนคติการแก่งำไรและการให้รางวัลทางวัตถุแม้ว่าจะยังคงมีอยู่ แต่ยิ่งนานวันก็ยิ่งจะหมดความสำคัญลงทุกที

ความแตกต่างที่มากที่สุดระหว่างระบบของเมและระบบทุนนิยมนั้น เชื่อว่าอยู่ที่จุดมุ่งหมายระบบของเมเห็นว่า แม้ว่าการกระทำที่ล้าคัญอย่างหนึ่งของประเทศคือการยกระดับ

มาตรฐานการครองชีพทางวัตถุของประชาชนให้สูงขึ้น แต่ว่าการยกระดับนี้จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการระดมพลังสร้างสรรค์ในหลาย ๆ ด้านของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันก็ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของ "ความเสมอภาค" พุคอีกนัยหนึ่งก็คือ นอกจากมาตรฐานการครองชีพของแต่ละคนจะได้รับการยกระดับแล้ว ทุกคนยังได้รับความเอาใจใส่ทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในเวลาเดียวกันด้วย ไม่เช่นนั้นแล้ว การยกระดับใด ๆ ก็ล้วนไม่มีคุณค่าการพัฒนาเศรษฐกิจก็ไม่อาจปรากฏขึ้นได้ ดังนั้นระบบของเมจึงคัดค้านการพัฒนาเศรษฐกิจที่คนเพียงส่วนน้อยได้รับประโยชน์ คัดค้านการโฆษณา "จุดประสงค์เพื่อแก่งำไร" และการถือ "ประสิทธิภาพเป็นมาตรฐาน" (*Efficiency criteria*) เพราะว่าการเหล่านี้จะนำมาซึ่งการพัฒนาที่ไม่สมดุลย์วิธีที่ดีที่สุดของการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบสังคมนิยมอยู่ที่การเน้น "พัฒนาคน ไม่ใช่พัฒนาวัตถุ" ("*emphasis on man rather than on things*")

๑. เน้นที่คน (*Emphasis on Man*) การเน้นที่คนเป็นจุดแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างระบบทุนนิยมกับระบบของเมที่มีต่อเป้าหมายของการพัฒนาที่เห็นได้ชัด ระบบของเมถือว่าการคิดที่ถูกต้องต้องสามารถแปรเปลี่ยนเป็นพลังอันมหาศาลในการสร้างสรรค์ทางวัตถุ ดังนั้นใน

ขณะที่พวกเมออิสต์ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและสุขภาพอนามัยที่จะพึงมีต่อการผลิตนั้นก็เน้นหนักการเปลี่ยนแปลงคนให้เป็น “ชาวคอมมิวนิสต์” ด้วย กล่าวคือ การฝึกอบรมทางความคิดจัดเป็นการศึกษาส่วนหนึ่ง แต่การฝึกอบรมทางความคิดแบบของเมานี้ไม่ได้หมายถึงการฝึกอบรมช่างเทคนิคและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเหมือนกับระบบการศึกษาของประเทศทุนนิยมระบบเมอเชื่อว่าแนวทางที่ดีที่สุดในการเร่งความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจนั้นก็คือยกเลิกลักษณะเฉพาะเสีย ยับยั้งการปรากฏบุคคลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ นักเทคนิค ผู้ทรงอิทธิพลและข้าราชการที่เห็นห่างจากมวลชนหรือควบคุมมวลชนเหล่านี้เสีย นอกจากนี้แล้ว เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงคน ระบบเมอยอมแม้กระทั่งจะให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจช้าลงไปบ้างในชั่วขณะหนึ่ง เศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานของทุนนิยมที่ให้อำนาจการผลิตเป็นแบบแบ่งงานเชี่ยวชาญเฉพาะทางและแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวแม้จะทำให้การพัฒนารวดเร็วน่าตกใจเพียงใดระบบของเมอก็ไม่ยอมรับอย่างเด็ดขาด

๒. การสร้างชาวคอมมิวนิสต์ (The Making of Communist Man)

ก. การต่อสู้ (Struggle) ส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของความคิดเมาคือ ความก้าวหน้าได้มาจากการต่อสู้ การต่อสู้อย่างไม่หยุดหย่อนจะทำให้ความสำนึกของประชาชนสูงขึ้น คนทุกคนจะ

ต้องเข้าสู่การต่อสู้ทางอุดมการณ์และทางชนชั้นอย่างโจ่งโจ้ง โลกทัศน์ของชนชั้นกรรมาชีพจึงจะชนะได้

ข. ความไม่เห็นแก่ตัว (Selflessness) พวกเมออิสต์เชื่อว่า คนทุกคนจะต้องอุทิศตัวให้แก่ “มวลชน” ไม่ใช่อุทิศให้แก่ปากท้องของตนเอง ถ้าคนมีความเห็นแก่ตัวก็จะต่อต้านการวิพากษ์วิจารณ์ จะทำงานเพื่อจุดหมายที่แคบและเพื่อตัวเอง ระบบของเมอจึงไม่ส่งเสริมการให้รางวัลด้วยวัตถุ เพราะเป็นสัญลักษณ์ของสังคมชนชั้นนายทุนที่เห็นแก่ตัว

ค. การเข้าร่วมอย่างแข็งขัน (Active Participation) ความไม่เห็นแก่ตัวและความเต็มใจที่จะทำงานหนักเท่านั้นยังไม่พอ คนเราจะต้องมีความ “สามารถ” ในการทำงานด้วยความสามารถได้จากการเข้าร่วมทำงานอย่างแข็งขัน ได้จากการสังเกตและปฏิบัติด้วยตนเอง เมื่อคนเรารุดพ้นจากอาการงัวเงีย เอาใจใส่ต่อเรื่องที่สำคัญของประเทศชาติ มีความกล้าที่จะคิดหาเหตุผล ไม่มัวงายไสยศาสตร์ เมื่อนั้น “ความเอาใจใส่ตนเองแบบสังคมนิยมที่แผ่เร้นอยู่ในหมู่มวลชน ก็จะมีพุ่งออกมาประหนึ่งภูเขาไฟระเบิด การผลิตก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทันทีทันใด”

ง. ไม่มีลักษณะเฉพาะ (Non-Specialization) มาร์กซมองเห็นลักษณะพิเศษเฉพาะ Specialization และลักษณะแบบ

ข้าราชการ (Bureaucratization) เป็นศัตรูสำคัญของลัทธิคอมมิวนิสต์ จะต้องจัดสองสิ่งนี้ คนจึงจะได้รับเสรีภาพและเป็นคนอย่างแท้จริง ระบบของเมาก็ให้ความสำคัญต่อเป้าหมายนี้มากเช่นกัน ในทางปฏิบัติจึงมุ่งทำลายความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างการใช้แรงงานกายกับการใช้แรงงานสมอง และระหว่างกรรมกรกับชาวนา การที่ปัญญาชนต้องไปทำงานในโรงงานและทุ่งนา ก็เพื่อถอนรากถอนโคนนิสัยที่เป็นแบบข้าราชการ และทำให้แรงงานทางสมองกับแรงงานกายประสานกันอย่างสนิท

๓. อุดมการณ์ของเม้าอิสต์และการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ

“การพัฒนาบนจุดที่มีสภาพเลวที่สุด” (building on the worst) เป็นนโยบายอย่างหนึ่งของระบบเม้า ซึ่งแตกต่างกับทฤษฎีของระบบทุนนิยมที่ว่า จะต้องมีการพัฒนาได้ ไม่ใช่ว่าพวกเม้าอิสต์จะพอใจให้ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจลดต่ำลง แต่เพราะระบบเม้าเห็นว่า จะต้องระดมคนทุกคนให้เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาทางการผลิตโดยไม่มองข้ามคนใดคนหนึ่ง ทุ้มเหก้าลิ่งในการพัฒนาที่ “ตั้งอยู่บนเงื่อนไขที่เลวที่สุด” เพื่อแสวงหาความสมดุลย์ไม่เอียงหนักไปโนทางใดทางหนึ่ง จากนโยบายข้อนี้ช่วยให้เราเข้าใจลักษณะเฉพาะหลาย ๆ อย่างของจีนได้ง่ายขึ้น ตัวอย่างเช่น การสร้างวิสาหกิจใหม่ ๆ จำนวนไม่น้อยในชนบท

การศึกษาที่จัดเพื่อคนยากจน ผลผลิตของใช้เองภายในประเทศแทนที่จะสั่งสินค้าที่มีคุณภาพดีกว่าจากต่างประเทศ ให้ความสำคัญต่อความเห็นของมวลชนมากกว่าความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ไม่ส่งเสริมที่จะให้เมืองเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมและวัฒนธรรม เป็นต้น

ชาวอเมริกันศึกษาพัฒนาการทางเศรษฐกิจของจีนอย่างไร

ที่แล้มาแล้ว “ผู้เชี่ยวชาญ” เศรษฐกิจชาวตะวันตกส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่าไม่สนใจและไม่พยายามที่จะทำความเข้าใจต่อทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ระบบของเม้า จึงใช้วิธีการทางเศรษฐศาสตร์ของตะวันตกไปวิเคราะห์เศรษฐกิจของประเทศจีน มุ่งรวบรวมตัวเลขและข้อมูล นำมาคำนวณบวกลบ ประเมินค่าตารางตัวเลขต่าง ๆ โดยเข้าใจว่าสามารถจะใช้ “ทฤษฎีมูลค่าของทุนนิยม” (Capitalist values) ไปเทียบเคียงได้ ทั้ง ๆ ที่สิ่งทั้งสองแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง อีกทั้งระบบหนึ่งยึดถือลัทธิมาร์กซ์ อีกระบบหนึ่งสืบทอดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่ดัดแปลงแล้วของอาตัม สมิธ ดังนั้นการประเมินค่าของ “ผู้เชี่ยวชาญเรื่องจีน” ชาวอเมริกันจึงหลีกเลี่ยงการตัดสินโดยใช้อคติไม่ได้ เช่น การประเมินว่า โครงการเศรษฐกิจของรัฐและการควบคุมราคาสิ่งของโดยรัฐบาลเป็นสิ่งไม่ดี เพราะว่ามีขีดต่อหลัก “สิทธิของผู้บริโภค” และ “ลักษณะตลาดแข่งขัน” คอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่

ธรรมชาติของปัจเจกชนและกรรมสิทธิ์ของเอกชน การควบคุมการให้รางวัลด้วยวัตถุเป็นการฝืนความเป็นมนุษย์ และเป็นอุปสรรคต่อความกระตือรือร้นของบุคคล และการเติบโตของเศรษฐกิจ การลดความสำคัญของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางจะทำให้กำลังการผลิตตกต่ำเป็นต้น

“ผู้เชี่ยวชาญ” เศรษฐกิจจีนจำนวนมากไม่สามารถรายงานการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศจีนได้อย่างถูกต้อง เพราะพวกเขาไม่เข้าใจเป้าหมายของอุดมการระบบมา ปัจจุบันนี้ประชาชนจีนทั้งประเทศกำลังดำเนินการทดลองทางสังคมและทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เป้าหมายของมันก็เพื่อให้บรรลุถึงการพัฒนาที่สมดุล มีการเฉลี่ยรายได้และความเจริญอย่างทั่วถึง แต่เนื่องจากว่าตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๘ เป็นต้นมาประเทศจีนเกือบจะไม่มีมีการประกาศตัวเลขสถิติทางเศรษฐกิจออกมาให้ชาวโลกรู้ นักเศรษฐศาสตร์ชาวตะวันตกจึงพากันเพิกเฉยและไม่เห็นความสำคัญของการทดลองที่ไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์นี้

พัฒนาการที่แท้จริงของประเทศจีน

ความเป็นจริงได้พิสูจน์ว่า เศรษฐกิจของประเทศจีนในระยะ ๒๐ ปีที่ผ่านมา ได้รับความสำเร็จที่น่าทึ่งมาก แม้ว่าพัฒนาในบางครั้งจะไม่สม่ำเสมอก็ตาม แต่ความจริงที่พื้นฐานที่สุดก็คือ ประเทศจีนได้รับความสำเร็จในการแก้ปัญหาเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย การ

ประกันสุขภาพ และการศึกษาของประชาชนทุกคน ขณะที่ในอดีต ป่ากีสถาน และเกือบทุกแห่งในประเทศด้อยพัฒนา มีปรากฏการณ์ของคนอดอาหารเป็นหมื่นเป็นแสน ขอดานนอนเต็มถนน คนไม่รู้หนังสือมีอัตราส่วนสูงมาก แต่สภาพที่น่าเศร้าเหล่านี้ไม่อาจพบได้อีกแล้วในประเทศจีน มูลเหตุของข้อเท็จจริงนี้ไม่ได้อยู่ที่ปริมาณผลิตผลทางอาหารของจีนเพิ่มสูงกว่าอัตราเพิ่มของประชาชน (และโดยความจริงก็มีได้เป็นเช่นนั้น) หากอยู่ที่ระบบการแบ่งปันเฉลี่ยอาหารให้แก่ประชาชนได้รับความสำเร็จอย่างดียิ่ง

ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๕ เป็นต้นมา การเพิ่มผลิตผลในด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นมูลค่าผลิตผลทางประชาชาติโดยส่วนรวมที่แท้จริงของประเทศจีนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยแล้วปีละ ๐.๖% เป็นอย่างต่ำ ปริมาณการผลิตเฉลี่ยต่อหัวเพิ่มขึ้นปีละ ๔% เป็นอย่างต่ำ ตัวเลขเหล่านี้เมื่อเทียบกับประเทศทุนนิยมอื่น ๆ แล้วก็ดูไม่สูงนัก แต่เมื่อเทียบกับประเทศด้อยพัฒนาทั้งหมดหลังสงครามโลกครั้งที่สองแล้ว ก็สูงกว่ามากมายทีเดียว

ในด้านการศึกษาก็ได้ประสบความสำเร็จโดยพื้นฐาน เด็ก ๆ ในเมืองทุกคนและในชนบทส่วนใหญ่ล้วนได้เข้าโรงเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับระยะก่อนการปลดแอก จำนวนนักเรียนในโรงเรียนมัธยมและโรงเรียนระดับสูงเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และถ้าคำว่า “โรงเรียน” หมายถึง

รวมถึง การจัดชั้นเรียนแบบกึ่งทำงาน การจัดชั้นเรียนนอกเวลาทำงาน และการจัดหน่วยศึกษาที่มีอยู่ในคอมมูน โรงงาน ถนนและกองทหารด้วยแล้ว โรงเรียนก็มีอยู่ทั่วไปหมดทุกหนทุกแห่งเปรียบได้กับว่า ประเทศจีนก็คือโรงเรียนใหญ่แห่งหนึ่งนั่นเอง

ความสำเร็จในด้านยารักษาโรคและสาธารณสุขของประเทศจีน เป็นด้านที่ให้ภาพประทับใจที่ลึกซึ้งที่สุดแก่เรา ผู้ที่ไปเยี่ยมเยือนประเทศจีนในระยะไม่กี่ปีมานี้จำนวนไม่น้อยจะเป็นพยานในเรื่องนี้ได้ นายแพทย์ชาวแคนาดาคนหนึ่งได้ไปเยือนโรงเรียนแพทย์ โรงพยาบาลและสถานวิจัยของประเทศจีนเมื่อหลายปีก่อน ไม่ว่าเขาจะไปที่ไหนล้วนพบว่ามิใช่ปรกติ มาตรฐานการรักษารักษาโรคสูง และผลการรักษาดีมาก เกือบจะเทียบได้กับมาตรฐานของประเทศแคนาดา เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขของสหรัฐอเมริกาอีกคนหนึ่งก็กล่าวเมื่อสองสามปีก่อนว่า “ความสำเร็จในด้านการป้องกันและปราบปรามโรคระบาดและโรคพยาธิที่ประเทศจีนต้องทนทรมานมาหลายชั่วอายุคนนับเป็นสิ่งที่น่าตื่นตาตื่นใจยิ่งนัก ทั้งในเมืองและในชนบทประชาชนได้ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและอนามัยกันอย่างกว้างขวาง

ข้อสรุปและความคิดเห็นบางประการ

๑. การค้นคว้าศึกษาพัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศจีนจะไม่เหลือไหลดั่งที่ด้ว่ามาถ้านักวิชาการได้ให้ความสนใจต่อลัทธิมาร์กซ์-

เลนิน และประวัติในอดีตของประเทศจีน และยอมถือว่าระบบเศรษฐกิจแบบของเม่าเป็นแบบแผนการพัฒนาเศรษฐกิจแบบหนึ่ง โดยคำนึงถึงเป้าหมายและวิธีการของระบบนี้อย่างจริงจัง

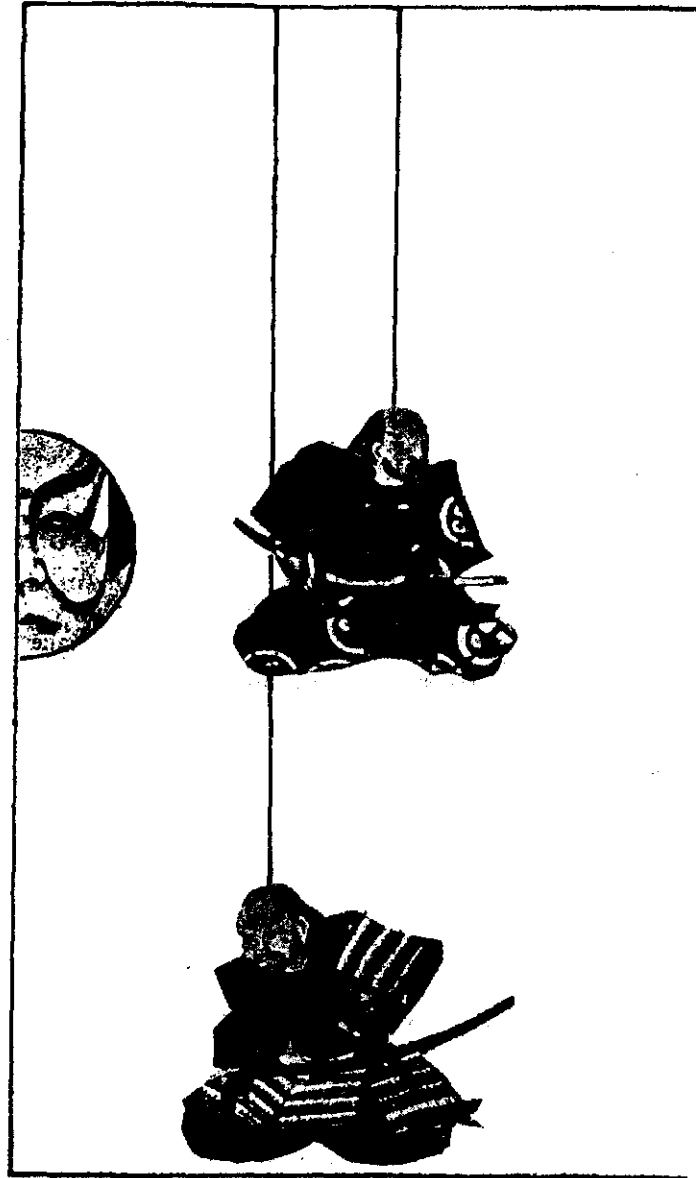
๒. แม้ว่าทฤษฎีเกี่ยวกับการเพิ่มพูนผลผลิต เพิ่มพูนทุนทรัพย์และใช้ที่ดินเพื่อการผลิตรายเพิ่มที่ จะเป็นทฤษฎีหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของทั้งระบบทุนนิยมและระบบเม่าก็ตาม แต่ระบบของเม่าก็ยังใช้วิธีการที่แตกต่างจากวิธีการของระบบทุนนิยม ตัวอย่างเช่น พวกเขาใช้การตัดค่านการบริโภคเพิ่มเพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์และการลงทุน ซึ่งเป็นการเร่งการเติบโตของต้นทุน ส่งเสริมการดำเนินชีวิตเรียบง่ายและประหยัด ไม่แสวงหาความร่ำรวย เป้าหมายของวิธีการนี้ยังเป็นการยับยั้งการกักตุน “ชนชั้นกลาง” ไปในตัวด้วย

๓. พวกเขาถือว่าการแบ่งงานเฉพาะด้าน เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางลึกลับปัญญาของผู้ใช้แรงงาน ทำให้คนมีสภาพเหมือนกับกลไกและจะกลายเป็นคนใจง่าที่สุด ระบบของเม่ามุ่งจะเปลี่ยนคนให้เป็นผู้ที่เข้าใจสิ่งคมอย่างเต็มที่ และเข้าร่วมในกิจกรรมอย่างมีความสำคัญสูง ส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงคนนี้ก็ คือการเน้น “แดง” มากกว่าเชี่ยวชาญ* (“reds” rather than experts) พวกเขาถือว่าการเน้นเช่นนี้จะสามารถกระตุ้นให้ปลุกการผลิตที่ง่าใจไปข้างหน้าเสมือนหนึ่งการระเบิดของ “ลูกระเบิดนิวเคลียร์แห่งพลังและความสามารถ”

* “แดง” ในความหมายของพวกเขาถือการเป็นชาวคอมมิวนิสต์ที่คิด — ผู้แปล

โทษะ อารีธา

ค่านิยมและ
นิสัย
ของ
ชาวญี่ปุ่น

มีคำพังเพยว่า ลางเนื้อชอบลางยา หรือ นานาจิตตัง ในเวลาคบกับญี่ปุ่น ก็ต้องสำนึกในเรื่องนี้ไว้ให้ดี เพราะว่าคนญี่ปุ่นมีค่านิยมไม่เหมือนกับเรา และเมื่อเราคิดที่จะคบกับเขาแล้ว ไม่ว่าเราจะไปเมืองเขาหรือเขาจะมาเมืองเราก็คือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่จะต้องทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน จริงอยู่คนญี่ปุ่นจำเป็นจะต้องศึกษานิสัยและขนบธรรมเนียมของไทย แต่ก็เป็นหน้าที่ของเราเหมือนกันที่จะต้องศึกษาเขาด้วย เพื่อไม่ให้ผิดใจกันเพราะความเข้าใจผิดเล็กๆ น้อยๆ ตัวอย่างเช่น ถ้าใครเอามือตบไหล่เรา เราอาจจะโกรธได้ แต่ถ้ารู้ว่าเขาไม่มีเจตนาอื่นใด นอกจากจะแสดงความสนิทสนมด้วย เราก็คงจะโกรธไม่ลง

เมื่อเราพูดถึงลักษณะพิเศษของชาวญี่ปุ่น เราต้องคำนึงว่าญี่ปุ่นเป็นประเทศที่พลเมืองมีเชื้อชาติญี่ปุ่นแทบทั้งหมด มีคนชาติอื่นปะปนอยู่น้อยมาก ตัวประเทศตั้งอยู่บนเกาะเล็กๆ มีพลเมืองจำนวนมากแออัดกันอยู่ในหน้าหนาวอากาศหนาวจัด มีลมแรงพัดมาจากไซบีเรีย ในหน้าร้อนอากาศร้อนอบอ้าวและชื้นมาก มีภูเขาไฟระเบิดอยู่บ่อยๆ ญี่ปุ่นประสบวาทภัยทุกปี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาไม่ค่อยมีที่ดินเพาะปลูกมากนัก ชาดทรัพย์สินกรธรรมชาติ และในประวัติศาสตร์เคยปิดประตูไม่ติดต่อค้าขายกับต่างประเทศเป็นเวลานานถึงประมาณ ๒๐๐ ปี ด้วยเหตุฉะนั้น คนญี่ปุ่นจึงมีบุคลิกลักษณะต่างไปจากคนในประเทศอื่น การที่ไม่ค่อยมีชาวต่างประเทศในญี่ปุ่นมาแต่ไหนแต่ไร ทำให้คนญี่ปุ่นมีความนึกคิดและทำอะไรคล้ายคลึงกันไปหมด และเนื่องจากอยู่กันแออัด แต่ละคนมักไม่กล้าทำอะไรตามใจชอบ เวลาทำหรือพูดเขาก็ต้องระวังว่าจะไม่ขัดใจคนอื่น แต่ถ้าส่วนใหญ่เห็นชอบ

ด้วยแล้ว หรือเป็นงานร่วมของหมู่คณะ เขาจะ
กล้ามากและทำได้ทีเดียวนะ ภูมิหลังทางภูมิศาสตร์
และประวัติศาสตร์ของชาวญี่ปุ่นที่ได้กล่าวโดยสัง
เขยนี้คงจะช่วยให้เข้าใจค่านิยมและนิสัยของชาว
ญี่ปุ่นได้บ้างซึ่งจะแยกเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

ไม่ชอบอยู่เฉย ๆ

คนญี่ปุ่นเมื่ออยู่เป็นหมู่เป็นคณะ จะมีความ
สามารถมากในการทำงาน นิสัยรักการทำงาน
ของคนญี่ปุ่นนี้จะสังเกตเห็นได้จากว่า คนญี่ปุ่นชอบ
ทำงานหนัก ทั้ง ๆ ที่บางทีไม่ทราบว่าทำเพื่อ
อะไร แต่ก็ทำเพราะถูกสอนอยู่เสมอมาว่า การ
ทำงานเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในยามเมื่อว่างจากงาน
ประจำ ก็พยายามหางานอื่นมาทำเพื่อเป็นการฆ่า
เวลา ถ้าไม่ทำอะไรอยู่เฉย ๆ หรือเดินเตร็ดเตร่
คนอื่นจะนิินหาหรือพูดเสียดสีว่า ช่างมีบุญ
วาสนาเหลือเกินนะ คำพูดแบบนี้ได้ยินแล้วบาด
หูเหลือเกิน เพราะเขาไม่ได้ชมจากใจจริง ใจ
จริงนั้นเขี่ยหยันว่า คอยคุไปเถอะเมื่อตกทุกข์
ได้ยากแล้วจะเรียกร้องเอาใคร คนญี่ปุ่นอยู่ว่าง
ไม่ค่อยได้ เขาจะรู้สึกไร้ค่าเลย จะเห็นว่าในรถ
ใต้ดิน ถ้าเขาไม่นั่งหลับ ก็จะมีหนังสืออ่าน
ตลอดเวลา การอยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำอะไรเป็น
การทรมานจิตใจให้มากที่สุด บางบริษัททำงาน
อาทิตย์ละ ๕ วัน หยุดเสาร์อาทิตย์ ในวันหยุด
เขาจะหงุดหงิด ไม่ทราบว่าจะใช้เวลาว่างอย่าง
ไรดี ที่เป็นเช่นนี้เพราะเป็นนิสัยติดตัวมาแต่
สมัยบรรพบุรุษ ซึ่งมีอาชีพทำนา เนื่องจากว่า

ที่นาอยู่ตามเชิงเขา มีเนื้อที่จำกัด จึงต้องคอยทด
น้ำเข้านาและถอนหญ้าอยู่เป็นประจำ เพื่อให้
ได้ประสิทธิภาพดีที่สุดในวันหนึ่ง ๆ ไม่ค่อยว่าง
และเป็นเช่นนี้ตลอดปี พอหมดหน้านา ก็จะปลูก
ผักทำสวนเลยคิดนิสัยอยู่ว่างไม่ได้มาจนถึงปัจจุบัน

มีความมานะอดทน

ประเทศญี่ปุ่นเผชิญภัยธรรมชาติบ่อยที่สุด จะมี
แผ่นดินไหวและไต้ฝุ่นทุกปี ไฟไหม้ก็เกิดขึ้น
บ่อย เพราะบ้านทำด้วยไม้ พื้นปูด้วยเสื่อ ประตู
เลื่อนทำด้วยกระดาษ ภัยธรรมชาติรวมทั้งภัยที่
เกิดขึ้นโดยอุบัติเหตุ ทำให้คนญี่ปุ่นมีนิสัยมานะ
อดทน เมื่อมีเหตุร้ายแรงเกิดขึ้น เขาไม่สามารถ
ย้ายหนีไปไหนได้ เพราะประเทศเป็นเกาะมี
พื้นที่น้อย ถ้าบ้านถูกทำลายไป หรือบ้านเมือง
ถูกระเบิดปรมาณู เขาก็ต้องก่อสร้างขึ้นใหม่บน
ที่เดิมเหมือนกับแมลงมุม ซึ่งเมื่อเราทำลาย
ใยมันแล้ว มันก็จะตั้งหน้าซักใยขึ้นใหม่อีก การ
ที่คนญี่ปุ่นอดทนและขยัน นั้นก็ด้วยความเคยชิน
ที่ได้เผชิญธรรมชาติมานานหลายพันปีแล้ว
นั่นเอง เมื่อมีพายุมาเขาจะทนคอยให้พายุผ่านไป
เพราะรู้ว่าหลังฝนตกฟ้าก็จะโปร่ง มีสุภาภิต
ญี่ปุ่นว่า *ลมเจ็ดครั้งยังลุกขึ้นได้อีก* สุภาภิตนี้
อาจช่วยให้เข้าใจว่า ทำไมญี่ปุ่นจึงสามารถฟื้น
ตัวได้อย่างรวดเร็วภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง
อย่างไรก็ดี ความมานะมากเกินไปอาจกลายเป็น
ความคับข้องได้ในบางครั้ง เพราะทำให้
ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้ทัน

ท้วงที หรือทำให้ ไม่ยอมรับในข้อผิดพลาดของคน ผู้เขียนรู้จักพ่อค้าคนหนึ่งซึ่งร่ำรวยจากการผลิตเกลือมาขายในระหว่างสงครามโลกครั้งที่แล้ว พ่อค้าคนนั้นยังมูมานะ ที่จะดำเนินกิจการต่อไป ภายหลังจากสงคราม ทั้ง ๆ ที่ความต้องการของตลาดแทบหมดไปแล้ว เขาไม่ยอมล้มเลิกกิจการ จนกระทั่งล้มละลาย มีอีกตัวอย่างหนึ่งคือ ในการรบระหว่างญี่ปุ่นกับอังกฤษที่พม่า ในสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นใช้ยุทธวิธีสังหารลอบตี แนวหลังแล้วตีชนาบข้างเสมอ ในที่สุดอังกฤษก็เข้าใจในกลยุทธ์นั้น จึงตั้งมั่นเป็นวงกลมรับศึก รอบด้านแล้วทำการล่าเหยียดเสียบียงทางอากาศ ทหารญี่ปุ่นที่ถูกส่งกระจายอยู่รอบ ๆ จะขาดการติดต่อกันและขาดเสียบียง จนในที่สุดก็พ่ายแพ้ไป แต่ญี่ปุ่นก็ไม่ยอมเลิกใช้กลยุทธ์ดังกล่าว แม้ว่าในตอนหลังจะพ่ายแพ้แล้วหนแล้วก็ตาม นิสัยข้อนี้ของคนญี่ปุ่นยังมีผลสะท้อนที่นำเศว้าอื่นๆ อีก ยังมีผู้วิจารณ์ว่า การที่สถิติการฆ่าตัวตายมีอยู่สูง ในประเทศญี่ปุ่น ก็มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการ มูมานะในความผิดพลาดจนกระทั่งหมดหนทาง ออกนั่นเอง

ไม่ชอบแพ้

มีบ่อยครั้งที่เที่ยวที่นักมวยญี่ปุ่นจะร้องไห้ออกมา กลางเวที เมื่อถูกตัดสินให้เป็นฝ่ายพ่ายแพ้ แต่ไม่ใช่เฉพาะในคราวแพ้เท่านั้น ในคราวชนะ หรือเมื่อได้รับรางวัลพิเศษ คนญี่ปุ่นก็อาจจะช้อน อารมณ์ไว้ไม่อยู่ได้เช่นกัน เช่นในเดือนธันวาคม

ของทุกปี จะมีการประกาศทางโทรทัศน์ถึงผล การตัดสินนักวิ่งที่ได้รับความนิยมสูงสุดในรอบปี ผู้ที่ชมรายการมักจะได้เห็นผู้ชนะร้องไห้สะอึกสะอื้น ขณะที่ยกมารับรางวัล ด้วยเหตุที่คนญี่ปุ่นไม่ ชอบยอมแพ้ตัวเอง ในรายการมวยปล้ำระหว่าง คนญี่ปุ่นกับฝรั่งทางโทรทัศน์ คนญี่ปุ่นจะต้อง ชนะแทบทุกครั้ง ถึงแม้คนดูจะรู้ว่าการสมยอม กันบ้างเขาก็พอใจเช่นนั้น

ไม่ชอบน้อยหน้าคนอื่น

ถ้าเพื่อนบ้านมีโทรทัศน์สี คนญี่ปุ่นจะพยายาม ขนขวายหาเงินเพื่อซื้อโทรทัศน์ให้เหมือนกับ เพื่อนบ้านของเขา การมุ่งหน้าพัฒนาประเทศจน กระทั่งประสบความสำเร็จในปัจจุบัน ก็มีสาเหตุ ส่วนหนึ่งจากการอยากทัดเทียม ไม่ให้น้อยหน้า ประเทศอื่นที่เจริญแล้ว แต่มีข้อสังเกตอยู่ว่า เขา ทำอะไรไปเพราะไม่อยากจะน้อยหน้าใคร มิใช่ ทำไปเพราะอยากจะแข่งรัศมีกัน หรือจะต้องให้ เด่นกว่าคนอื่น

เจ้าระเบียบ

คนญี่ปุ่นไม่ค่อยจ้างคนที่สำเร็จปริญญาโท หรือ ปริญญาเอก แต่ชอบจ้างคนที่สำเร็จปริญญาตรี ใหม่ๆ เพราะต้องการคนที่มีนิสัย ความรอบรู้ และแนวความคิดคล้ายคลึงกัน เพื่อความเป็น ระเบียบเรียบร้อย บ้านเมืองเขามีคนมากกว่า ทั่วหมด ถ้าต่างคนต่างไม่รักษาระเบียบ บ้านเมือง คงปั่นป่วนน่าดู แม้คนญี่ปุ่นจะขยัน และชอบ แข่งขันกันในการทำงาน แต่ก็ไม่ค่อยมีใครคิดจะ

ทำอะไรล่วงหน้าหรือให้แปลกพิสดารไปกว่าผู้อื่น จนเกินไปเพราะจะถูกมองในแง่ไม่ดี และจะไม่มีใครยอมคบด้วย ไม่ใช่เพียงแต่ในเรื่อง การงานอย่างเดียว ในเรื่องการท่องเที่ยวหรือพักผ่อนหย่อนใจก็เช่นกัน เขาชอบปฏิบัติเหมือนกันและนิยมทำอะไรพร้อมเพรียงกัน อีกทั้งจะต้องมีแบบแผนอย่างดี และทำตามที่กำหนดไว้ อย่างเคร่งครัด เวลาจะไปเที่ยวที่ไหนเขาจะต้องกำหนดอย่างละเอียดว่า ตอนเช้าทำอะไร ตอนบ่ายทำอะไร จะกลับกี่โมง จะจับรถขบวน ไหน ฯลฯ ไปถึงฝนจะตกฟ้าจะร้องเขาก็ไม่เปลี่ยนแผนของเขาเลย ๆ

ตรงต่อเวลา

คนญี่ปุ่นตรงต่อเวลา จะเห็นได้ชัดจากเวลารถ ได้ดินซึ่งเข้าออกตรงตามเวลา การนัดหมายก็สำคัญมากสำหรับเขา การที่จะไปหาหรือไปเยี่ยมใคร จะต้องทำการนัดหมายล่วงหน้าเสมอ คนญี่ปุ่นเจ้าระเบียบ ชอบทำอะไรตามกำหนดที่เตรียมไว้ และเวลาของเขาก็หายากด้วยเขาจะวางแผนเวลาไว้เรียบร้อยว่าจะทำอะไรบ้างถ้าเราไปรบกวนเขาโดยไม่บอกล่วงหน้าเขาก็จะเสียแผนที่วางไว้หมดและจะหัวเสียไปตลอดวันแต่เขาจะไม่แสดงความไม่พอใจออกมาให้เราเห็นหากจะทำเป็นดี ใจที่เราอุทิศสำหรับไปหา

รักเกียรติรักศักดิ์ศรี

คนญี่ปุ่นมีความกล้าหาญและรักเกียรติยศมาก เราจะเห็นตัวอย่างได้ชัดในสมัยซามูไร อุดมคติ

ของนักรบซามูไร คือ เขาจะไม่ยอมเสียเกียรติ เสียชื่อเสียง ถึงตัวจะตายก็ช่าง ในประวัติศาสตร์ ญี่ปุ่นครั้งหนึ่งเกิดจลาจลในประเทศ เจ้าเมืองส่งขุนพลไปปราบจลาจลซึ่งเป็นพวกที่นับถือพุทธ ศาสนานิกายหนึ่ง บังเอิญขุนพลผู้นั้นเกิดนับถือ ศาสนานิกายนั้น จึงไม่เต็มใจออกรบ ความรู้ถึงหูเจ้าเมือง ๆ จึงโกรธมาก ให้โอกาสขุนพลผู้นั้นเลือกว่าจะกลับใจหรือยอมตาย ขุนพลผู้นั้นเลือกเอาว่า ยอมตาย แล้วเขาก็บุกเข้าล่งยื่นคอไปให้ฟัน เจ้าเมืองจึงเงื้อมมือออกไปจะฟันอยู่ แล้ว แต่นึกอะไรขึ้นได้ก็ลดดาบลงเก็บเข้าฝัก แล้วพูดว่า “คนหัวรั้นอย่างเจ้าข้าไปแล้วก็ไม่ได้อะไรขึ้นมา” ทันใดนั้นเองขุนพลผู้นั้นก็หันมาทูลเจ้าเมืองว่า เขาตกลงคิดกลับใจแล้ว เจ้าเมืองแปลกใจที่สุดถามว่า เมื่อแรกยอมตาย แต่พอไม่ฆ่าก็คิดกลับใจเพราะอะไรกันแน่ ขุนพลผู้นั้นจึงทูลว่า เขาเป็นชายชาติทหารไม่ยอมให้ใครดูถูกว่า เขากลับใจเพราะกลัวตาย แต่เมื่อได้พิสูจน์แล้วว่าไม่กลัวตาย เขาก็กลับใจได้ ขุนพลผู้นั้นถ้าถูกตัดคอตายตรงนั้น เขาก็คงกลายเป็นนักบุญ วีรบุรุษในสายตาคนญี่ปุ่น เขาจะนับถือศาสนาอะไรไม่สำคัญ แต่การที่เขากล้าหาญสละชีพเพื่อรักษาเกียรติเยี่ยงซามูไรแล้ว ถือว่าประเสริฐที่สุด

กลัวขายหน้า

คนญี่ปุ่นกลัว “ความขายหน้า” มากที่สุด ถ้าจะทำอะไรลงไปสักอย่างก็คิดอยู่เสมอว่า ทำไปแล้ว

จะขายหน้าหรือเปล่า เขาจะไม่ค่อยทะเลาะกัน
ต่อหน้าเพื่อนฝูง สามีกรรยาจะไม่ทะเลาะกันให้
ชาวบ้านเห็น บ้านช่องเขาจะทำความสะอาดอยู่
เสมอ พยายามตกแต่งให้ทัดเทียมเพื่อนบ้าน คน
ญี่ปุ่นไม่กลัวบาปแต่กลัวความขายหน้า แม้ชาว
ญี่ปุ่นจะสอนลูก ๆ ว่า อย่าทำอย่างโน้นอย่างนี้จะ
จะขายหน้าเขา หรือไม่ก็สอนว่า ทำอย่างนี้ไม่ดี
คนเขาจะหัวเราะเยาะเอา ในสมัยขามูโรนั้น
ขามูโรได้รับยกย่องว่าอยู่ในชั้นวรรณะสูง เขา
ต้องทำตัวให้สมฐานะเขา ถึงจะยากจนไม่มีข้าว
กิน หรือยังไม่ได้อินข้าวก็ตาม เขาก็จะเอาไม้
จิ้มฟันแคะฟัน ทำเป็นว่ากินข้าวอิ่มแล้ว เขา
อายมากและกลัวคนอื่นหัวเราะเยาะว่าไม่มีข้าวกิน
คนญี่ปุ่นสมัยนั้นก็ยังมีนิสัยแบบขามูโรอยู่ คือมี
ความละเอียดใจรุนแรงมาก เขาไม่ยอมให้ประเทศ
อื่นเห็นสิ่งที่ไม่ดีของประเทศเขา จะเป็นการ
ทรมานใจอย่างมากที่สุดถ้าเราไปตั้งข้อสังเกตหรือ
คุยเสียสิ่งที่เขาพยายามจะปิดบัง มีเอกอัครราชทูต
ญี่ปุ่นคนหนึ่งไปอยู่ต่างประเทศนานมาก แล้ว
เขียนเรื่องญี่ปุ่นและคนญี่ปุ่นในทางที่ไม่สู้จะดีนัก
เอาส่วนไม่ดีต่าง ๆ มาเผยแพร่ให้คนต่างชาตรู้
เป็นภาษาอังกฤษ เรื่องนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์กัน
มาก และผู้เขียนก็มีอันต้องลาออกจากราชการ

คนญี่ปุ่นมักใจดีต่อชาวต่างประเทศเป็นพิเศษ
เพราะเขาอยากให้เราที่มีความรู้สึกต่อเขาในทางที่
ดี อยากให้เราเห็นแต่ส่วนที่ดีของเขา อยากจะ
อวดบุญเขาไฟฟูจิ ดอกซากุระ บ้านช่องที่สะอาด

สะอาด ๗๗ ตามปกติเขาจะไม่ค่อยใช้ห้องรับ
แขก เพราะกลัวเก่าและสกปรกเร็ว แต่ถ้ามีแขก
ไปพักเขาจะจัดบ้านช่องอย่างสวยงามเพื่อต้อนรับ
จะวุ่นวายอยู่กับการทำความสะอาด การเลี้ยง
ต้อนรับ ๗๗ และจะหายใจอย่างโล่งอกเมื่อแขก
กลับไป เพราะจะรู้สึกว่าได้ทำหน้าที่สำคัญให้
เสร็จสิ้นไปด้วยดี คนญี่ปุ่นที่มาอยู่เมืองไทยก็
เช่นกัน จะพยายามทำตัวให้สมกับชื่อว่าเป็นชาติ
ที่เจริญแล้ว ทางบริษัทจะให้เงินเดือนสูงมาก
เพื่อจะได้สามารถมีความเป็นอยู่สมฐานะ คน
ญี่ปุ่นมีความรับผิดชอบดีในเรื่องนี้ เขาคิดว่าเขา
เป็นตัวแทนของประเทศ จึงต้องระมัดระวังไม่ทำ
อะไรให้ประเทศมีชื่อเสียงเสียหาย

ชอบเกรงใจ

คนญี่ปุ่นชอบด้อมตัวเอง ในเวลาพูดจาไม่ว่ากับ
ใครด้วยความเป็นคนชอบเกรงใจ ทำให้เขาต้อง
เก็บความรู้สึกไว้ในใจไม่แสดงออกมาพยายามพูด
จาให้ไพเราะสุภาพให้รื่นหูผู้ฟังอยู่เสมอ กลัวว่า
อีกฝ่ายหนึ่งจะโกรธหรือไม่พอใจ เพราะถ้าทำ
ให้ใครโกรธแล้ว ยากที่จะทำให้หายโกรธได้ คน
ญี่ปุ่นโกรธยาก พยายามอดกลั้นไม่ปล่อยอารมณ์
ง่าย ๆ แต่ถ้าโกรธใครแล้ว แทบจะไม่มีทางจ้อ
ขบคินดีด้วยได้เลย เช่น ถ้าพูดจาให้ลูกค้าโกรธ
หรือไม่พอใจแล้วละก็แทบจะไม่มีทางที่จะทำให้
ลูกค้าคนนั้นมาอุดหนุนได้อีกเลย นิสัยชอบ
เกรงใจนี้ทำให้คนญี่ปุ่นอยู่เป็นหมู่เป็นคณะได้
ประสานงานได้ดี สามัคคีกันไม่ค่อยทะเลาะกัน

มีความอดทน อดกลั้นเป็นตัวของตัวเองในความหมายที่ว่า สามารถชนะใจตนเองไม่ทำตามใจ ไม่ชอบให้เป็นที่ขัดใจคนอื่น โดยเฉพาะเพื่อนฝูง ผู้ร่วมงาน ลูกค้า และอาคันตุกะ ไม่ใช่ว่าต้องการเอาใจผู้ที่อยู่เหนือกว่าเท่านั้น แม้ว่าคนญี่ปุ่นจะต้องระวังตัวแจ่ว่าไม่ไปขัดใจผู้หนึ่งผู้ใด เขาก็มีโอกาสนิ่งที่เขาสามารถระบายอารมณ์ได้เต็มที่คือในระหว่างสังสรรค์และมีเหล้าตกถึงปาก เนื่องจากคนญี่ปุ่นไม่ค่อยถือสาคนเมา เขาถือว่าคนเมาแล้วทำอะไรไปเพราะขาดสติยังคิด ควบคุมตัวเองไม่อยู่ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ทำอะไรไปหรือพูดจาขวางหูขวางตาใครเขาก็ให้อภัยได้ ดังนั้นคนญี่ปุ่นชอบเจรจาการศรัทธาเมืองกัน ในบรรยากาศที่เป็นกันเองของสถานรื่นรมย์ต่างๆ และเมื่อเลิกงานแล้วก็ชอบกินเหล้าหรือเที่ยวไนท์คลับเพื่อระบายอารมณ์เช่นมั่วที่ต้องเอาใจคนอื่นหรือหัวหน้าอยู่ตลอดเวลา ในไนท์คลับหรือตามโรงเหล้าเขาสามารถพูดอะไรก็ตามใจชอบ โดยไม่ต้องเกรงใจใคร บางคนกลับจากงานมาก็จะมาระบายอารมณ์กับบุคคลในครอบครัว ทำนองเก่งแต่ในบ้าน ส่วนผู้ที่ท่องเที่ยวไปต่างดินต่างแดนที่ไกลหูไกลตาผู้คนในถิ่นของตนก็มักจะทำอะไรตามใจชอบ เที่ยวอย่างสนุกสนาน ปล่อยตัวอย่างเต็มที่

จงรักภักดี

ลักษณะนิสัยพิเศษอีกอย่างของคนญี่ปุ่นคือ ความกตัญญู คนญี่ปุ่นกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้มีอุปการคุณ

ในระหว่างสงครามเขาจงรักภักดีต่อจักรพรรดิ นักรบภักดีต่อเจ้าขุนมูลนาย ยอมเสียสละแม้กระทั่งชีวิต ในสมัยนี้คนงานบริษัทก็จงรักภักดีต่อบริษัทของตนเพราะรู้ว่าบริษัทนั้นให้งานเขาทำ ทำให้เขาเป็นคนมีฐานะได้รับการยกย่อง ส่วนบริษัทต่างๆ ก็ยังจงรักภักดีต่อประเทศด้วยอีกต่อหนึ่ง โดยให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับรัฐบาลรวมความแล้วคนญี่ปุ่นแต่ละคนมีส่วนช่วยเศรษฐกิจของประเทศ เขาทำงานอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดแก่เหนื่อย ทำงานให้บริษัทแทบจะเรียกได้ว่าทุ่มเทหัวใจเข้าออก เขานอนเพื่อเอาแรงไว้ทำงาน เมื่อถึงเวลาพักผ่อนเขาก็จะคุยกันแต่เรื่องการทำงาน เลิกงานแล้วก็ยังคงทำต่อไป โดยไม่คำนึงถึงเงินค่าล่วงเวลา แต่ในขณะที่เดียวกันการทำงานของเขาจะไม่เข้มงวดนัก จะคุยหรือออกไปดื่มกาแฟ หรือเอาเวลาไปทำธุระส่วนตัวบ้างก็ได้ บริษัทจะตามใจเขา

ลักษณะที่ขัดแย้งกัน

มิใช่ชาวญี่ปุ่นทุกคนจะมีนิสัยตรงตามที่ได้อธิบายมาทุกข้อทุกประการ ในบางสถานการณ์คนญี่ปุ่นหลายคนอาจจะมีปฏิกิริยาต่าง ๆ กัน และในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน คนญี่ปุ่นคนหนึ่งอาจมีปฏิกิริยาตรงกันข้ามกันได้ เช่น บางทีก็เป็นคนกล้า แต่บางทีก็ขี้กลัว อยู่ในบ้านเป็นอย่างหนึ่งออกนอกบ้านเป็นอีกอย่างหนึ่ง หรือพอลอยต่างดินก็แทบเปลี่ยนเป็นคนละคนไปเลย ตามปรกติแล้วคนญี่ปุ่นจะเป็นคนชอบเกรงใจไม่ชอบ

ทะเลาะวิวาท รักสันติแต่ก็ชอบสะสมอาวุธตามชอบหัดคาราเต้ และในยามสงครามก็รบอย่างกล้าหาญไม่เสียดายชีวิต อาจเป็นได้ว่าความกล้าเป็นสาเหตุของความกล้า ดังที่มีบางคนเคยวิเคราะห์ว่า ที่ญี่ปุ่นประกาศสงครามกับอเมริกาในสงครามโลกครั้งที่แล้วก็ด้วยกลัวว่า ถ้าไม่รีบโจมตีก่อน ในที่สุดก็จะต้องพ่ายแพ้ไปเอง เนื่องจากถูกลิตรอนกำลังลงเรื่อย ๆ อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์ที่น่าสังเกตประการหนึ่งก็คือ เมื่อเลิกสงครามแล้ว ญี่ปุ่นกับอเมริกาก็กลับเป็นมิตรกันได้อย่างรวดเร็ว แทบไม่น่าเชื่อ

ในบางครั้งอาจเกิดความรู้สึกว่า คนญี่ปุ่นปากกับใจไม่ตรงกัน อันที่จริงก็ไม่ควรมองลักษณะเช่นนี้ไปในทำนองหน้าไหว้หลังหลอกหรือไปในทางไม่เจตนาเกินไปเพราะนิสัยและธรรมเนียมปฏิบัติบางประการนั้นก็เป็นที่รู้และยอมรับในหมู่คนญี่ปุ่น แม้อาจทำให้คนอื่นเข้าใจผิดได้ ก็ต้องโทษคนนั้นบ้างว่าไม่ได้สังเกตสังกาให้ดี ยกตัวอย่างว่า เราต้องการขอความช่วยเหลือบางประการจากคนญี่ปุ่น ถ้าขอกันคือ ๆ แบบตรงไปตรงมา เขาอาจเกิดความรู้สึกว่าเราหน้าด้านได้ ทั้งนี้เพราะเขาคาดหวังว่าเราจะมีวิธีเจรจาในทำนองเดียวกับเขา เช่นว่า “ผมต้องการความช่วยเหลือมากเหลือเกิน และก็รู้ว่าคุณเป็นคนดีมาก แต่ ผมก็รู้ว่าคุณมีปัญหาอยู่เหมือนกัน ผมไม่กล้ารบกวนหรือขอคุณมากครับ” คนญี่ปุ่นมีคติพจน์ว่า *ปราชย คือ ชัยชนะ*

และคนไม่โลกคือคนโลกที่สุด ซึ่งคล้ายกับสุภาวชนิไทยที่ว่า แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร และโลกนักมักลาภหาย แต่จะเห็นว่า คติพจน์ญี่ปุ่นเน้นในด้านแง่มุมตรงกันข้ามมากกว่า และเพราะต้องใจในลักษณะตรงกันข้ามนี้เอง คนญี่ปุ่นจึงแสดงออกอย่างหนึ่ง แต่ลึกลงไปกลับมีลักษณะเป็นตรงกันข้าม เช่น โดยทั่วไปจะแสดงออกว่าไม่ค่อยเป็นตัวของตัวเองนัก ชอบเกรงใจ ทำอะไรก็ต้องคอยดูสีหน้าของคนอื่น ไม่ชอบพูดจาหรือทำอะไรให้เป็นที่ไม่พอใจแก่คนอื่น ไม่ค่อยแบ่ง ไม่ค่อยชอบยกตนข่มท่าน ไม่ชอบเปรียบเทียบว่าใครใหญ่กว่ากัน เห็นแก่ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของส่วนรวม ทำอะไรให้เหมือนกับคนอื่น คือความสามัคคีและความปรองดองกันเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด รักษากฎ เคารพกฎหมาย บังคับใจตนเองได้ไม่ทำตามใจตน โดยเชื่อว่าการชนะใจตนเองดีกว่าตีเมือง ๆ หนึ่งเสียอีก และการศึกษาในญี่ปุ่นก็สอนให้เด็กทำอะไรให้เหมือนกับคนอื่น ไม่ให้ใส่หน้าพิกาหรืออวดส่วนตัวมาโรงเรียน ฯลฯ แต่ลึกลงไปคนญี่ปุ่นจะเข้าลักษณะว่าเป็นตัวของตัวเองมาก เช่นมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำไป และสำนึกอยู่เสมอว่า ตนเป็นที่พึ่งของตน ต้องรักษาผลประโยชน์ของตนเอง มีเอกลักษณ์ของตนเอง ถึงจะไปอยู่ต่างประเทศนานปี ก็ยังเป็นคนญี่ปุ่น มีความคิดอ่านและดำเนินชีวิตตามแบบของเขา จะเห็นได้ว่า ที่ยอมไม่เป็นตัวของเขาเองบ้างก็เพราะต้อง

การเป็นตัวของตัวเองในเรื่องที่สำคัญนั่นเอง
ก่อนจะจบบทความนี้ จะขอตั้งข้อสังเกต
บางประการเกี่ยวกับการรณรงค์ต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น
ในแง่ของวิธีการและปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นในหมู่คน
ญี่ปุ่น จากการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นอย่างตรงไป
ตรงมานั้น คนญี่ปุ่นจะเข้าใจว่าเราไม่ใช้มิตรของเขา
เพราะมิตรในสายตาของเขาต้องเกรงใจซึ่ง
กันและกัน เมื่อเป็นเช่นนั้น การที่เราจะขอร้อง
หรือขอความช่วยเหลือใดๆ ก็หวังผลได้ยาก
แต่ถ้าลองเปลี่ยนวิธีการเสียใหม่ มาเป็นการ
รณรงค์ต่อต้านสินค้าฟุ่มเฟือย ในขณะเดียวกัน
ก็ให้คำจำกัดความว่า ของฟุ่มเฟือยคือสิ่งที่ไม่
จำเป็นและไม่มีประโยชน์ และในที่นี้มีความ
หมายรวมไปถึงสิ่งที่ส่งเข้ามาจากต่างประเทศต่างๆ

ที่ผลิตขึ้นได้เองในประเทศไทย แต่ไม่เป็นที่นิยม
ใช้และไม่ได้รับความสนับสนุน ดังนั้นเราจะต้อง
ต่อต้านสินค้าที่มาจากต่างประเทศ หรือจากญี่ปุ่น
อยู่บ้างก็ในแง่ที่ว่าสินค้าฟุ่มเฟือยนั่นเอง อีก
ประการหนึ่งไม่ใช่แต่ว่าจะส่งเสียงร้องต่อต้านกัน
อย่างเดียว ควรจะต้องมีมาตรการจริงจังด้วย
เช่น ตั้งกำแพงภาษี ส่งเสริมอุตสาหกรรมภายใน
ส่งเสริมสินค้าออกค้าปลีกกรรม ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อ
แสดงความหนักแน่นและสร้างพื้นฐานที่มั่นคง
ต่อไปในการเจรจาต่อรองกับต่างประเทศ และ
ญี่ปุ่นก็สามารถมีได้ทั้งความโอนอ่อน และ
ความเข้มแข็ง การขอความร่วมมือหรือความ
ช่วยเหลือจากญี่ปุ่นจะสำเร็จได้ยากถ้าเรายังอ่อน
แอชอบวิวยวายนแต่ไม่ชอบช่วยตนเอง

ชาวบ้าน

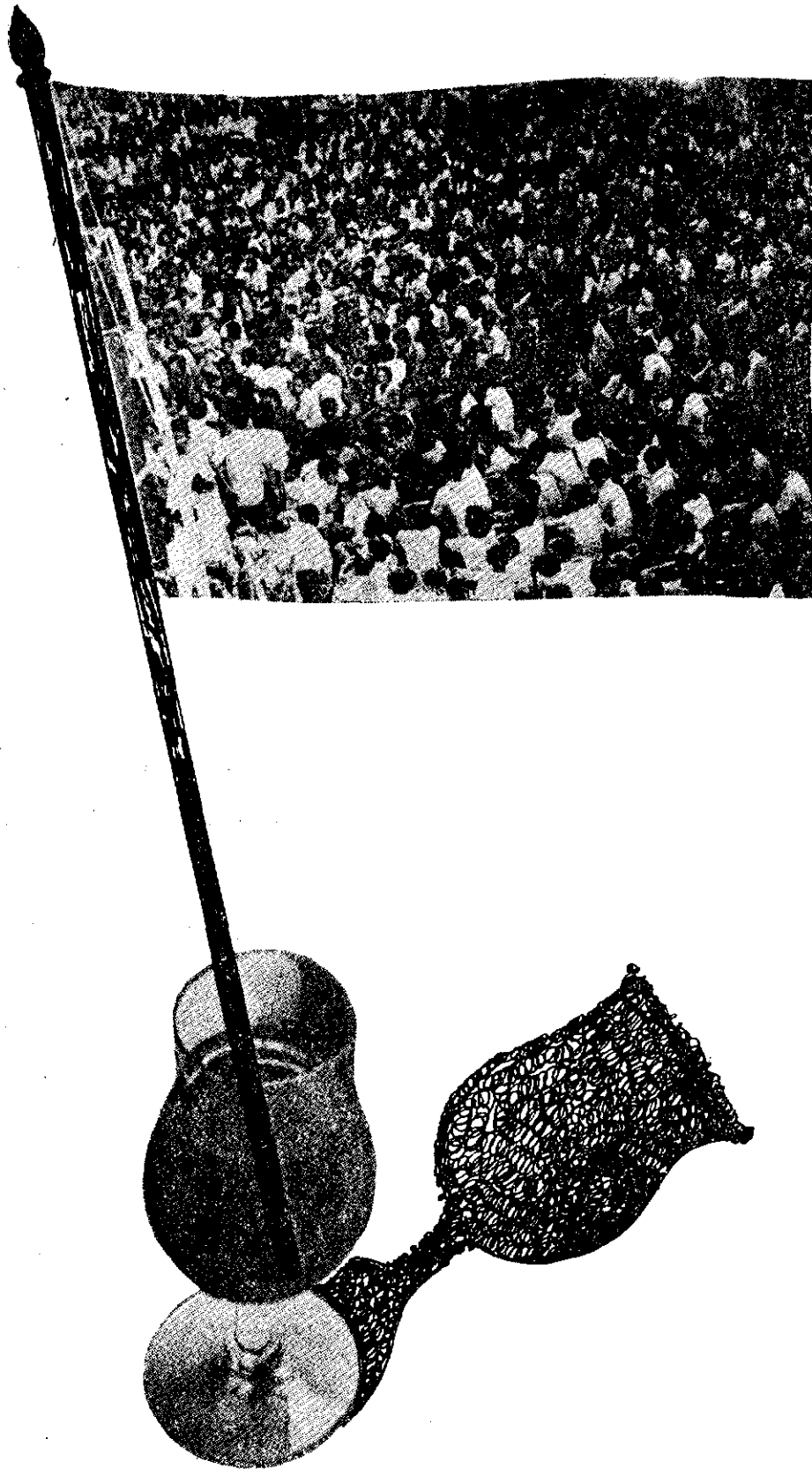
หนังสือของมูลนิธิโกมลคีมทอง
ที่จัดทำขึ้นเพื่อชนบท

นายสุรชัย พิพัฒน์ศิริศักดิ์
เป็นบรรณาธิการ

เมื่อนั้นมาถึง

แผ่นดินจะเดือด
เดือดจะหลังริน
จะเชือดเนื้อชนศึกกิน
ให้มันสิ้นปรุพ
ฟ้าจะเหลือง
ดินจะเรืองศรี
บกนกอินทรี
จะป็นเป็นเหยยง
จะสับมันให้สิ้น
ให้เลือดนายทุนรินและหลังลง
โอม มหาประชาชง
ผนักำดั่งมันดง-แหละโค่นมันลง อกุมพ
ให้สมกับที่มันคุมแหง
และขำแยงอยู่ตาบ
ประวัติศาสตร์จงบคชย
ล้างธรรมเนียมหาลประลัย
ธรณัจงแดงเดือดดั่งเลือดนก
อกคนจนเคยหมองและร้องให้
วันปรุพจะเป็นไท
ไสหวันนไป-พวกจฉฆาต
ฟ้าจะเปลี่ยนสี
วีรชาติจะเบิกบาน
แมกไม้บนดินดาล
จะชูช่ออรชร
ศรีศักดิ์ นพรัตน์

เรื่องสั้น

แก้วหยดเดียว

ศรีดาวเรือง

เสียงระฆังที่ดังกังวานอย่างเร่งรีบ ทำให้คนงานทั้งชายหญิงและเด็กเล็กที่เป็นคนงานของโรงงานทำแก้วรีบเดินเข้าโรงงาน รวมทั้งหญิงสาววัย ๑๕ คนหนึ่ง ทุกคนถือกระป๋องอาลูมิเนียมที่มีไว้คั้นน้ำกินเอง เพราะทางโรงงานไม่มีอะไรให้ดื่มน้ำ ทั้ง ๆ ที่เป็นโรงงานทำแก้ว หญิงสาววัย ๑๕ ผู้นั้นเดินเข้าไปในห้องคัดแก้ว แล้วลงมือทำงานอย่างรวดเร็ว หล่อนจะยกแก้วทุกใบขึ้นส่งดู ถ้าปรากฏว่าแก้วเป็นฟองหรือมีเส้นเป็นรอยตำหนิ หล่อนจะคัดเอาใส่กล่องไว้พวกหนึ่ง ส่วนที่ไม่มีตำหนิจะคัดเอาไว้อีกพวกหนึ่ง ภายในโรงงานมีเตาหลอมแก้วอยู่สองเตา ทุกคนเรียกกันว่า เตากลม และเตาแท่ง แก้วมาจากเตากลมมักจะดีกว่าเตาแท่ง หล่อนคัดแก้วใส่กล่องอย่างชำนาญพร้อมกับพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานว่า

“ถวิล ฉันว่าที่หลงจู*ให้เรามาคิดแก้วันคงคิดผิดเสียแล้ว”

ถวิลย้อนถามโดยไม่หันมาว่า

“ทำไมล่ะ ฉันว่าดีแล้วนี่ งานคิดแก้สบายออก ดีกว่าพวกเล่นแก้ พวกนั้นต้องแถมอยู่กับนักบิทรเข
ทั้งวัน พวกตัดก็ร้อน พวกเบ้าก็ขี้ร้อนมากไปใหญ่

“ไม่ใช่ ฉันไม่ได้ว่างนาลำบากมากกว่าคนอื่น แต่ฉันว่าผู้จัดการแจะจะได้แก้วันน้อยลง เธอดูเวลาคนอื่นเขา
คิดช้ เขาได้แก้ดีมาก แต่พอเราคิดไม่เห็นได้แก้ดีเท่าไร คิดส่ง ๆ ไปเสียข้อแม่”

“พี่น้องก็ทำ ๆ ไปเถอะ ช่วงหัวมัน จะไปคิดเอาอะไร เราได้เงินเดือนแค่ ๑๕๐ บาท พี่นึ่งเข้าห้องรวม
กันอยู่ ๕ คน ก็กินละ ๒๐ บาท ส่งไปบ้านเดือนละ ๑๐๐ เหลือ ๒๐ บาท พอหรือเปล่า นี่ดีว่าเขาเลี้ยงจำนวน
ไม่มันนอดตายแน่ ๆ”

อนงค์ไม่เห็นด้วยกับถวิล หล่อนแย้งว่า

“ฉันว่าไม่ถูกนา เราทำงานก็ต้องให้มันเสร็จออกมาด้วยดี เงินเดือนนะไม่พอใช้จริง ๆ แน่นนอน แต่เราก็ทำ
พิเศษกลางคืน เห็นหลงจูแจะบอกว่ามีงานพิเศษให้เดือนละ ๑๐ บาท ถ้าใครอยากเป็นคนล้างส้วมคนงาน
หลงจูแจะจ้างเองไม่เกี่ยวกับโรงงาน บางทีฉันคงต้องเอาด้วย เธอยังดีที่มีบ้านอยู่เองไม่ต้องเช่า แล้วพ่อแม่ของ
เธอก็ทำงานอยู่ด้วยกัน แต่ฉันมันมาตัวคนเดียว”

ขณะนั้นลุงคมหัวหน้าคนทำกล่องเดินมามองดูองงค์อย่างเอ็นดูพร้อมกับพูดว่า

“นงค์เอ๊ย ข้าหากคนถูกใจช่วยทำกล่องกับข้าไม่ได้เลย มีเอ็งคนเดียวที่ถูกใจแล้วที่ทันใจ หลงจูก็โหมมาคิด
เสียนี้ ดูช้ กล่องออกไม่ทันเลย”

อนงค์เหลือบมองลุงคมแล้วยิ้มอาลัย ๆ มือของหล่อนจับแก้วที่ละ ๔ - ๕ ใบใส่ลงในกล่องตามช่องที่มีกระ
ดาษทำเป็นไส้ช้ติดกันเป็นช่อง ๆ หยวงแฉวงหนึ่งคว่ำแฉวงหนึ่ง เมื่อเต็มแล้วจึงปิดขั้วฝากล่องอย่างรวดเร็ว ยก
กล่องวางขึ้นซ้อนเป็นกองสูง

“ลุงก็มัวหมนุ กล่องเลยยังไม่ทันใช้ใหญ่ เดียวหนูคิดแก้วคงนี้หมดจะไปช่วย”

ลุงคมเดินจากไป เสียคนเข้าแก้วที่ขยับบนเคา มือถือไม้วางสำหรับเป่าแก้ว ร้องข้วลุงคมว่า

“นงค์ อย่าไปเชื่อคนหัวล้าน คนหัวล้านเชื่อไม่ไ้กันนะ”

หลายคนเสงากัน รวมทั้งคนที่ถูกกล่าวหาว่าหัวล้านด้วย

คืนนั้นหลังจากทำงานล่วงเวลาลงถึงเที่ยงคืนแล้ว อนงค์ก็เดินกลับห้องที่เข้าพักอยู่ร่วมกับเพื่อน ๆ ไม่ไกล
ออกไปทางหลังโรงงานนั้นเป็นสวนมะพร้าว ห้องแถวที่พักคนงานอาศัยอยู่ปลูกตลอดริมสวนน้ำในสวน อนงค์
ถอดเสื้อกางเกงที่มอยู่ชุดเดียวออกซักกันในคู ซักน้ำเปล่า ๆ ไม่มีสบู่หรือผงซักฟอก ซักเสร็จก็เอาขึ้นตากแล้ว
ก็อาบน้ำในคูตรงที่ซักผ้านั่นเอง และก็ไม่ต้องใช้สบู่ซักเช่นกัน

หตอนแอนกายลงนอนบนกระดานที่ถูไว้สะอาดแล้ว คิดถึงหมอนคิดถึงเสื่อ แม้แต่ผ้าห่มหรือมุ้งก็ไม่มี
ทั้งร่างกายของหล่อนมีเพียงผ้าถุงที่นุ่งกระโจมอกอยู่เท่านั้น

เช้าวันรุ่งขึ้นหล่อนก็ลุกขึ้นล้างหน้าโดยไม่ต้องมีสบู่ล้าง เพียงเอามือถู ๆ ก็พอแล้ว อนงค์ใส่เสื้อกางเกง
ชุดเดิมที่มอยู่และยังไม่ทันแห้งด้วยซ้ำไปทำงาน หล่อนถูกใช้ให้ทำงานหลายอย่าง ไม่ค่อยจะประจำเพราะเหตุ
ว่าหล่อนยินดีทำทุกอย่างที่ถูกใช้ และดีใจที่ตัวเองมีความสามารถทำได้ เช้าวันนั้นหล่อนได้พบกับผู้จัดการซึ่งเป็น
คนจีนขึ้นหน้าบังอยู่ ผู้จัดการตะคอกทันทีที่เห็นหน้าหล่อน

*หลงจูคือหัวหน้าคนงานที่เป็นคนจีน

“อนงค์ ล็อคคัทแก้วอย่างนี้อะไรจะได้อะไรหา! แก้วที่พอใช้ได้ล็อคคัทเป็นแก้วเหลวหมด แล้วจะเหลือแก้วดีสักกี่ใบ แก้วพวกนี้ต้องติดยี่ห้อต่างประเทศ แก้วที่ไม่ดีจริง ๆ จึงจะติดคราในเมืองไทย รากามันก็ไม่เหมือนกัน อ้าวเห็นหลังจิมมิลล์ว่าทำงานดี ต่อไถ่กันยังงี้ ถ้าอ้อมคนงานอย่างลอมมาก ๆ อ้อมก็แข็งเร็วขึ้นเท่านั้น”

อนงค์หน้าซัดไม่กล้าโต้เถียงเพราะคนงานทุกคนต่างก็กลัวผู้จัดการ กลัวมากกว่าประธานบริษัทที่ทุกคนรู้ว่า เป็นนายคำวรวงเสียด้วยซ่า ผู้จัดการเป็นคนจีน และหลังจิมก็เป็นคนจีนเหมือนกัน แต่หลังจิมดูจะใจดีกว่าคนอื่น แยกเดินมากระซิบว่า

“นงค์ แก่ไปส่งแก้วกับรถเดอะ”

อนงค์ก็ซอซอ ฟัง หลอนไปส่งแก้วกับคนงานอีก ๒ คน คนขับรถอีก ๑ รวมเป็น ๔ ทั้งหมดตระเวนไปส่งแก้ว ความร้อนค่าต่าง ๆ กว่าจะเสร็จก็เงินบ้าย จึงแวะกินข้าวก่อนกลับโรงงาน ขณะกินข้าว น้ำเหลืองซึ่งทำหน้าที่เป็นคนขับรถเดาใจองง้อออกจึงปลอบชวนว่า

“อ้ออีกอะไรเลยนงค์เอ๊ย เรามันคนจนต้องยอมเขา ทำดีไว้เกิดแล้วคงดีเองแหละ น้ำองช่วยอะไรไม่ได้ ถูกหรืออีกหลายคน บอกตรง ๆ ว่า บางทีกลุ่มมาก ๆ ก็เอาหน้าแก้กลุ่ม แต่มันก็ช่วยอะไรไม่ได้ เอ็งเป็นผู้หญิงไม่มีทางทำอะไรได้หรอก”

อนงค์หน้าตาคลอ วิชายเด็กช่วยส่งของอีกคนหนึ่งกล่าววว่า

“ผมเห็นพนักงานทำงานแล้วอดสงสารไม่ได้ บางวันคัทแก้ว บางวันฝนแก้ว บางวันก็ทำกล่อง แม่ครัวซวดก็ให้ไปทำครัวทำความสะอาดห้อง แล้วยังให้มาส่งของอีก ฟันงก็ยอมเขามากเกินไป น่าจะบอกเขาว่าทำไม่เป็นเสียก็หมดเรื่อง เวลากินข้าวพักกินไม่ทันเขา ถ้าไม่ได้ผมกับพี่แอ๊ดช่วยสักคงไม่ค่อยได้กินอ้อมหรอก

อนงค์นั่ง กลืนข้าวไม่ลง คอมันฝืดไปหมด ดูเหมือนมีก้อนอะไรมาขวางไว้ คิดถึงเพื่อนบางคนที่ไม่เข้ามากรุงเทพฯ เหมือนกัน แต่มาเรียนหนังสือ บ้านนี้คงได้เข้ามหาวิทยาลัยกันไปแล้ว แต่หล่อนเองทำไมเกิดมาจนตั้งแต่เกิดมาบ้านนี้ไม่เคยสบายกับเขาเลย เราทำอะไรไม่มีบุญใจเขาหรือ ก็เราทำดีที่สุดเท่าที่คิดว่าดีแล้วนี่นา หล่อนคิด

บ้ายว่าเนิ่นเมื่อกลับถึงโรงงาน ผู้จัดการได้เรียกน้ำเหลืองไปถาม

“ลือไปไหนกันมา ทำไมส่งของแก่ฉันไปเกือบทั้งวันวะ”

“ผมแวะกินข้าวกัน เพราะกลับมาก็ยังไม่ทันกินที่โรงงาน” เหลียงตอบ

“ลือจำไว้นะ ส่งของเสร็จแล้วต้องรีบกลับมาก่อน บางทีแก้วต้องรีบเอาไปส่งอีก ถ้าไม่มีของส่งก็จะออกไปกินได้ ไม่ใช่เอารถอ้อมไปกินข้าวกัน เดี่ยวเกิดไปกินเหล้าแล้วขับรถอ้อมอะไรเข้า พวกกลอตายนี้ไม่ใช่เรื่องของอ้อม แต่รถอ้อมจะพัง แก้วก็เลยไม่ต้องส่งกัน”

“สัตว์แท้ ๆ! แกมันกตข้พวกบ้านหว่า ทำงานให้ตัวเป็นชน ยังเสือกมาตูดูกันอีก ยังงี้ก็มากไปหน่อยแล้ว”

น้ำเหลืองตะโกนอย่างลุ่มตุ้ม ทั้ง ๆ ที่เคยเตือนให้องง้ออดทน ผู้จัดการฟังไม่ทันจับที่เดินเป็นงัวหันที่มองหน้ากันทั้งสามอย่างจะกินเลือดกินเนื้อ แล้วตะโกนเรียกหลังจิมเสียด้วยซ่า

“หลังจิม หลังจิมโว้ย ลือมาจัดการเรื่องนี้ให้เรียบร้อยหน่อย โลมมันออกไปทั้งสามคน ไม่ต้องง้อมัน”

พูดจิมก็หันหลังเดินเข้าออฟฟิศประตูดังโครม คนงานที่ได้ยินพากันล้อมซักถามเรื่องราวกันซุสมน หลังจิมเดินห่างออกจากหน้าออฟฟิศไปทางกองทรายสีขาว และกองเกลือห่มไว้ใช้เป็นส่วนผสมทำแก้ว อนงค์และคนงานอีกหลายคนเดินตามออกมาอย่างงุนงง ทุกคนสงสัยว่าจะเกิดอะไรขึ้น

“หลงจู้...” อนงค์พูด “หากเพื่อนๆ หนูถูกไล่ออก หนูก็จะออกด้วย”

หลงจู้มองคือนงค์ด้วยสายตาตำหนิและกล่าวว่า

“ทำไมเธอจึงใจอย่างนี้ ฉันรู้ว่าเธอรักเพื่อน แต่ถ้เธอรักเพื่อนจริง ทำไมไม่ทำงานจะได้มีรายได้ช่วยเพื่อนที่ตกงานได้ ฉันดูเธอไม่ผิดหรอก เธอไม่ใช่คนพูดไม่รู้เรื่อง น้ถ้าเกิดมีค้คนหยุดงานตามเธอละก็ จะทำให้งานเสียหายหมด ผู้จัดการเขาจับเธอได้นะ เขาจะหาว่าเธอเป็นคนพดคนงานสไตร์ค”

อนงค์สบตาหลงจู้ย่างเปิดเผย พูดด้วยเสียงที่บังคับไม่ให้สั่นว่า

“หนูเข้าใจละ พวกหนูรักหลงจู้ แต่หลงจู้ลองคิดใหม่ซ้ว่า พวกหนูทำงานคุ้มกับค่าแรงที่เข้าให้ไหม พวกเราไม่ได้เรียกร้องอะไรเลยตลอดเวลาหลายปี พวกเราเป็นคนนะกะ พวกเรามาก่อนน้อยไปกว่าไอ้รถเก่า ๆ คั้นนั้น เขียวหรือ ที่เขาซ้รถคั้นนั้นได้ก็เอาไปจากแรงงานของพวกเรา หลงจู้เองก็เถอะทำงานให้เขามาก่อนพวกหนูตั้งนาน ไม่เห็นจะรำรวยขึ้นมาเลย คนงานที่นั่นทุกคนยังจนอยู่เหมือนเดิม และจนลงไปเรื่อย ๆ แค่นายทุนเจ้าของโรงงานกลับรวยขึ้น”

คนงานเริ่มพากันหยุดงานข้างในเริ่มออกมาจับกลุ่มซบซิบกัน จนกระทั่งถึงเวลางานเลิกก็ยังมี การได้เียงและระบายความอัดอั้นตันใจกันอยู่หน้าโรงงาน ขณะนั้นบรรดาคนงานที่อยู่ในโรงงานใกล้เคียงกำลังพากันเดินกลับบ้านผ่านมายังได้หยุดฟังเรื่องราวด้วย จากปากต่อปากกันต่อไป หลงจู้พูดขึ้นว่า

“ถ้ถ้เห็นใจพวกเธอ แต่เธอก็รู้ว่าฉันเป็นลูกจ้างเขาเหมือนกัน แล้วก็แก้แล้ว หากเขาไล่ออกฉันจะไปทำอะไรได้ พวกแกเองก็ไม่มีทางแก้ไขอะไรหรอก ประธานบริษัทเขาเป็นนายตำรวจ พวกแกจะเอาอะไรไปสู้กับเขา พวกแกรู้จักใครจะช่วยได้หรือ มันไม่มีทางเลย”

อนงค์เองก็ยังหาคำตอบไม่ได้ ทนไถ่นั้นก็มีเสียงสอดดังขึ้นมาว่า

“มีซ้”

ทุกคนหันไปมองทางเสียงนั้นเป็นตาเดียว เขาเป็นชายหนุ่มอายุราว ๑๘ ปี พวกเราไม่ค่อยสนิทกับเขานัก เพราะเห็นเขาเพิ่งเข้ามาทำงานเมื่อตอนโรงเรียนปิดเทอมราวเดือนที่แล้วนั่นเอง

“มีซ้ ก็ตัวพวกเราเองนี่ไง จะไปพึ่งใครเขา จะรอพระที่ไหนดมาโปรด ถ้าตัวเราไม่ช่วยตัวเอง ผมมาทำงานตอนปิดเทอมเท่านั้น แต่ไม่นานผมก็พอจะรู้ว่าพวกเราถูกพวกหน้าเลือดเอาเปรียบแค้ไหนบ้าง มันจะทำไปไม่ได้ถ้หากไม่มีพวกข้าราชการของเราให้ความสะดวก นำเจ็บใจตรงนั้นแหละ คิดดูเถอะเด็กในโรงงานนี้ อายุ ๕ ขวบ ๑๐ ขวบ มีหลายคน มันเดินเอาแก้วที่เป่าแล้วไปเข้าเตาอบที่ละใบ ๆ วันหนึ่ง ๆ ๕ ชั่วโมง คิดเวลาที่มันเดินไปเดินมาสิว่าเป็นระยะทางสักเท่าไร เมื่ออาทิตย์ที่แล้วมีคนงานถูกแก้วเหลวหยดใส่ที่มือจนนิ้วมือบิดไปหมดเพราะความร้อน แต่แล้วได้คำตอบแทนซ้กสิ่งใหม่ ผู้จัดการยังพูดว่า “ซ้่มซ้่ม ไม้ระวัง ช่วยไม่ได้” โรงงานนี้ไม่มีสวัสดิการอะไรเลย ค่ารักษาพยาบาล ค่าแรงที่เป็นธรรม ค่าชดเชยเมื่อพิการเพราะการทำงาน ไล่ออกโดยไม่มีควมผิดแล้วก็ไม่จ่ายเงินตามกฎหมายแรงงานให้ด้วย อาหารก็ต้องแย่งกันกิน น้มันเมืองไทยนะ แล้วไอ้คนที่บังคับเราอยู่นี้เป็นใครกัน มาจากไหนกัน”

ตลอดเชันนั้นกระทั่งคั้นนั้น บรรดาคนงานต่างพากันพูดถึงเรื่องนั้น บ้างถึงเล บ้างก็ห้ามปราบ แต่มีน้อยที่สนับสนุน

เช้าวันรุ่งขึ้น บรรดาเจ้าของโรงงานใกล้เคียงพากันมาดูแลคุยกับผู้จัดการเสียงโล้งเล้ง มีเรื่องหัวเราะกัน
ในหมู่พวกเจ้าของโรงงาน พวกเขามองดูบรรดาคนงานกลุ่มน้อย ๆ อย่างหยามหยันอยู่ในที่ และในคนงานกลุ่ม
น้อยนั้นก็มีหลงจู๋รวมอยู่ด้วย

เมื่อได้ปรึกษากันแล้ว หลงจู๋ก็เดินไปหาผู้จัดการแล้วกล่าวว่า

“ผู้จัดการครับ เพื่อความเรียบร้อยและเป็นธรรมแก่ทุกคน ผมขอร้องให้ผู้จัดการปรับคนงานที่ถูกไล่ออก
กลับเข้าทำงานตามเดิม และขอให้พิจารณาเงินเดือนให้พวกคนงานใหม่”

“ชะยา เก่งไปมากละมั้ง ไม่มีทาง ไป! อ้าวไม่มีอะไรจะพูดกับสื่อ อ้ายหลงจู๋ลือลือไปกระมังว่าคือ
เป็นคนจีนเหมือนกับอ้าว แต่ลือกลับไปเข้ากับพวกที่บังอาจกำแหงได้ เฮ้ย โครโทรไปเรียกประธานมาหน่อย..”
ประโยคสุดท้ายผู้จัดการหันไปร้องสั่งเสมียนที่ขึ้นอยู่ข้าง ๆ

“ผู้จัดการ ผมรู้ว่าผมเป็นคนจีน แต่เมื่อผมมาอยู่เมืองไทย ผมก็สบายขึ้น ผมคลุกคลีกับพวกคนงาน ผม
รู้ว่าหากไม่เหลือทนจริง ๆ แล้ว คนพวกนี้จะไม่พูดอะไรเลย”

ทันใดเมื่อคนงานกลุ่มใหญ่ที่ขึ้นถึงเลอยู่ตามมุมต่าง ๆ ของคนงานได้ฟังคำโต้แย้งของหลงจู๋ที่มีกับผู้จัดการ
ก็พากันเดินทะยอยเข้ามารวมกันจนเป็นกลุ่มใหญ่ เจ้าของโรงงานที่อยู่ใกล้เคียงมองดูเหล่าคนงานแล้วก็ต้อง
เบิกตากว้างเพราะคนงานที่ค่อย ๆ เดินเข้ามารวมกลุ่มกันมากขึ้นนั้น มิได้มาจากโรงงานแก้วของหลงจู๋เพียงแห่ง
เดียวเท่านั้น แต่หากยังมีคนงานของเขาเองที่มาจากโรงงานน้ำตาล โรงงานทอกระสอบ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจาก
โรงงานแก้วนั้นอีกด้วย

จิตร ภูมิศักดิ์ อีกครั้งหนึ่ง

การตายที่น่าอนาถของ จิตร ภูมิศักดิ์ เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๘ ที่หมู่บ้านหนองกง อำเภอบางขัน จังหวัดสตูลครั้นนั้น ได้ก่อให้เกิด จิตร ภูมิศักดิ์ ขึ้นอีกหลายต่อหลายคนในกลุ่มคนรุ่นใหม่แห่ง พ.ศ. ๒๕๑๑ และภาพพจน์ของ จิตร ภูมิศักดิ์เองก็เป็นหลายแบบตามจินตนาการและมโนภาพของคนยุคนี้ ซึ่งมีความคิดอ่านกว้างขวาง และลึกไกลยิ่งขึ้น แต่การตีความใน “สาร” งาน จิตร ภูมิศักดิ์ นั้น ก็แตกต่างกันไป แม้ว่าผู้อภิปรายที่ทรงคุณวุฒิจะพยายามมอง จิตร ในฐานะที่เป็น “ปุถุชน” ที่ดี หรือในฐานะที่เป็นกวีที่ดี นักเขียนที่ดี โดยการอาศัยหลักวัตถุทางภาวะวิสัยก็ตาม แต่ผู้อภิปรายก็ยังหนีจุดร่วมจากนานาจิตตังไม่พ้น และบางครั้ง สะท้อนถึงหลักวัตถุทางจักรกลอีกด้วย

---

*จิตร ภูมิศักดิ์: นักรบของคนรุ่นใหม่ สุชาติ สวัสดิ์ศรี บรรณาธิการ
(กองบรรณาธิการ สังคมศาสตร์ปริทัศน์) ๑๕๖ หน้า ๑๘ บาท

ในบทความนำ บรรณาธิการ ได้อธิบายถึงขั้นตอนของหนังสือเล่มนี้*ว่า นอกจากจำนำของ เสน่ห์ จามริก แล้ว บทความต่าง ๆ เกี่ยวกับ จิตร ภูมิศักดิ์ แบ่งเป็น ๔ เรื่อง คือ การตีความประวัติศาสตร์ไทย หนังสือ โลกหน้า ศักดินาไทย สอง วรรณกรรมไทย สาม และ แนวความคิดเกี่ยวกับสังคมไทย สี่ ตามด้วยงานเขียนของบุคคลอื่น ๆ โดยที่แนวความคิดของ จิตร ภูมิศักดิ์ ในแต่ละบทความนั้นคาบเกี่ยวกัน จึงจะวิจารณ์ครอบคลุมกันไป

ในเรื่องของความคิดทางประวัติศาสตร์ ทางกรรมวิธีได้อธิบายเรื่องโลกหน้าศักดินาไทยเป็นหลัก ผู้นำอภิปรายหัวข้อนี้ และเสน่ห์ จามริก เอง เห็นว่า เป็นหนังสือ (ความจริงเป็นบทความ) ที่ออกมาปรากฏแก่สายตาตามหาชน (ไม่เลย ในแวดวงของร่วมใจต่างหาก) ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ อันเป็นที่ "เปิดการเมือง" ผู้วิจารณ์เห็นว่าไม่ถูกต้อง เพราะ นิตยสาร และงานเขียนเกี่ยวกับการเสียดสีและทำทาบระบบสังคม และผู้มีอำนาจในรัฐนั้นมีมานานแล้ว หากจะถือเอาทวารวดีแห่ง พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๕๐๐ เป็นช่วงเวลาเริ่ม ผู้วิจารณ์ขอกล่าวทบทวนจากความทรงจำอันแม่นยำว่า *อักษรสาส์น* นิตยสารรายเดือน ของ สุภา ศิริमानนท์ ได้เผยแพร่ลัทธิวิถีสักดินาเชิงประวัติศาสตร์ ลัทธิสังคมนิยม และวิจารณ์วรรณคดีไทยมาก่อนแล้ว การวิจารณ์วรรณคดี "พระลอ" ว่าเป็นวรรณกรรมที่เขียนขึ้น เพื่อบำเรอชนชั้นเจ้าขุนมูลนายนั้น ได้รับปฏิกริยาตอบโต้อย่างเกรี้ยวกราว นิตยสาร *อักษรสาส์น* ฉบับก่อนฉบับน้องใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๒ ลงบทกลอนตอบโต้ว่า คนที่มอง *ลิลิตพระลอ* เช่นนั้น ก็คือ "วานรไค้แก้ว" แต่ นิตยสาร *อักษรสาส์น* คงเดินตามเข็มมุ่งของตนอย่างไม่นำพาเมื่อมีนักอักษรสากลผู้หนึ่ง คิงว่า เขียน "อักษรสาส์น" ผิด ควรเขียน "อักษรสาร" สุภา ศิริमानนท์เองบอกว่า จงใจเขียนอย่างนั้น เพราะต้องการสอน (ปลุกกระดมมวลชน ?) ด้วยตัวหนังสือ จึงใช้คำว่า "สาส์น" ขณะที่ *อักษรสาส์น* เป็นนิตยสารรายเดือน หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ที่ขึ้นนำถึง "สัจธรรม" ได้แก่ *มหาชน* และ ในระยะนั้นเอง งานเขียนเกี่ยวกับการวิเคราะห์สังคมตามแนวของ คาร์ล มาร์กซ ก็ปรากฏในหนังสือ (เสียดายที่เล่มชื่อหนังสือไปแล้ว) พอคเททบุค โดยพวงชมพู (ไม่แน่ใจว่าจำได้ถูกต้อง) จุดเด่นของหนังสือเล่มนั้น ก็คือการวิเคราะห์เรื่อง *คัมภีร์และพระยศคนเมืองหลวง* งานเขียนที่มีแนว "ซ้าย" ได้รับความสนใจจากประชาชนมิใช่น้อย ในระยะ ๒ ปี แรก *อักษรสาส์น* เคยทำสถิติการจำหน่ายสูงทีเดียว เมื่อเรามองสังคมกรุงเทพฯ สมัยนั้นว่า "แคบ" เพียงใด บทความของนายผี อุษะเนณี ก็ล้วนแต่ประดังออกมาในระยะนี้ ซึ่งเป็นประจักษ์พยานว่า บรรยากาศการเมืองได้เปิดมาก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐ หลายปี *โลกหน้าศักดินาไทย* ปรากฏในห้วงลมหายใจสุดท้ายของบรรยากาศเปิดต่างหาก และที่งานเขียนชิ้นนี้ ไม่เป็นที่แพร่หลาย ก็เพราะหนังสือของคณะนิสิตศาสตร์ มธก. ที่มีบทความนี้ ถูกสั่งเก็บโดยเจ้าหน้าที่บ้านเมืองทันทีนั่นเอง

ย้อนมากล่าวถึงหนังสือ *จิตร ภูมิศักดิ์: นักรบของคนรุ่นใหม่* ในตอนที่ว่าด้วยศักดินามีการปกครองที่ดินหรือไม่ นั่นจริงอยู่ จิตรได้วิเคราะห์ไว้แจ่มแจ้ง แต่ปัญหาเกี่ยวกับระบบศักดินานี้ยังคงเป็น "ปฤศนา" ทำทาบการค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์อยู่ดี ที่ทราบกันแน่ก็คือมิใช่สิ่งเลือนลอย ในแผ่นดินจีนสมัยราชวงศ์ซ้อง จักรพรรดิที่ทรงพระราชทานข้าวเป็นพิฆุลให้แก่พระบรมวงศานุญาติ และข้าราชการ ตามสัดส่วนลดหลั่นกันไป ในแผ่นดิน ภาวะ จักรพรรดิแห่งราชวงศ์โมกุลพระราชทานม้าเป็นสัดส่วนดุจกัน อนึ่ง ที่ว่าศักดินาเป็นเครื่องมือของชนชั้นศักดินา ในการจำกัดขนาดและปริมาณที่ดินของไพร่นั้น เห็นว่าอยู่ที่ความไม่ดี ความสารถของชนในชนชั้นนั่นเอง เพราะคำว่า ศักดินา จะถือเอาตามคำแปลของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานว่า "อำนาจปกครองที่นา" ย่อมไม่พอ พันธกิจหนึ่งของศักดินามีอยู่ว่า ศักดินาเป็นเครื่องหมายสูงต่ำของบุคคล

ในสังคม คนมีศักดิ์นาสูงทำผิด โทษก็แรงขน เพราะคนที่เขายกย่องแล้วเป็นคนดี ไม่ควรจะทำผิดทำชั่ว ช่ม
เหงคเนงร้ายคนศักดิ์นาค่า ไร่แต่เท่านั้นศักดิ์นายังเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งมรดกของสังคมด้วย คือข้าราชการ
การ ผู้มีบรรดาศักดินาคั้งแต่ ๔๐๐ ขึ้นไปพวกหนึ่ง และคนธรรมดาผู้มีบรรดาศักดินาค่ากว่า ๔๐๐ ลงมาถึง ๑๐
ไร่อีกพวกหนึ่ง เพราะฉะนั้น ถึงแม้ศักดิ์นาจะมีกำเนิดจากเงื่อนไขบุญเกศตร ก็มีใช้จะตีความ “ข้าวสาร” ของ
จิตร ในเชิงการวิเคราะห์ตามทฤษฎีของมาร์กซ แต่สถานเดียวเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ที่ เสน่ห์ จามริก พุดไว้ใน
คำนำถึง “ความแตกต่างระหว่างการเป็นมาร์กซิสต์กับการใช้แนววิธีวิเคราะห์สังคมแบบมาร์กซ” จึงมีใช้
“เรื่องเล่นคำโดยเปล่าประโยชน์”

อนึ่ง เกี่ยวกับคำว่า “ศักดิ์นา” ที่ใช้กันอยู่ในขณะนี้ กล่าวกันว่า ได้แปรความหมายไปใช้หมายถึงชน
ชั้นหนึ่งในสังคมไทย และเป็นคำ “สัญญัตถ์” นั้น ผู้วิจารณ์ผู้สัจะอันครายไปสักหน่อย ควรจะ
พิจารณาถึงที่มาของคำนี้ ซึ่งมีอยู่ ๒ สถาน คือ ฝรั่งเศส และ ไทย ถ้าจะจำแนกชนชั้นตามความหมายของ
มาร์กซแล้ว ต้องวิเคราะห์คำว่า Feudalism ซึ่ง มรว. แสงโฮม เกษมศรี อาจารย์สอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย
แห่งคณะอักษรศาสตร์ แปลว่า “ระบบศักดินาสวามิภักดิ์” นักเขียนฝ่ายซ้ายแห่งยุค พ.ศ. ๒๔๕๐ เรียก
สมาชิกของชนชั้นนั้นว่า “สวามิน” ระบบการปกครองของไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีระบบศักดินาเป็นแบบ
ผิดกับฝรั่ง ถือเอาศักดินาเป็นเกณฑ์ความรับผิดชอบของคนในสังคมไทย แต่เนื่องจากการศึกษาถึงระบบ
ศักดินาจากประวัติศาสตร์ของเรานั้น ไม่มีผู้ใดทำการวิจัยอย่างจริงจังมาก่อน เมื่อ จิตร ภูมิศักดิ์ ประจงเขียน
“โฉมหน้าศักดินาไทย” ออกมาด้วยการมองในแง่การต่อสู้ระหว่างชนชั้น จนเป็นบทความที่ทรงอิทธิพลยิ่ง
จึงทำให้ลึกลับว่าคำนี้มี “สารเฉพาะกาล” ขึ้น

เดนิสเคยบอกไว้ว่า “ภาษาคือวิธีการถ่ายทอดความคิด — เป็นวิธีการที่สำคัญที่สุดในการติดต่อของมนุษย์”
สำหรับมาร์กซ “ภาษาคือความเป็นจริงโดยตรงของกระแสความคิด” (การแปรความจริงจากความคิดเป็นคำพูด
ได้โดยตรง) “ความคิดไม่อาจดำรงอยู่โดยตัดขาดจากคำพูด” ในทัศนะของสตาลินมีอยู่ว่า “ความเป็นจริงใน
กระแสความคิดแสดงออกในภาษา” ภาษามีบทบาทในการเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการพัฒนาสังคม ในทำ
นองเดียวกันกับที่ ภาษาเป็น “เครื่องมืออย่างหนึ่งของการต่อสู้” ถ้อยคำคืออาวุธ อาวุธหมายถึง ระบบสังคม
ใหม่ เพราะฉะนั้น เมื่อใช้ถ้อยคำ ก็พึงใช้ด้วยความพิถีพิถัน เพราะ มิใช่ใช้อย่างจืดจาง ถ้อยคำเป็นทั้งเครื่องมือ
และอาวุธ คำแต่ละคำต้องเหลวและเหลวให้สอดคล้องกับหน้าที่อย่างกระชับ ต้องไม่ใช่ถ้อยคำในความมุ่งประ
สงค์ที่ไม่ถูกต้อง มิฉะนั้นแล้ว ถ้อยคำจะสูญเสียความแหลมคมไป ซึ่งเท่ากับสูญเสียประโยชน์ของถ้อยคำไปโดยสิ้นเชิง

ถ้อยคำมิใช่สัญญัตถ์เท่านั้น เมื่อพูดโดยโวหารอุปมาอุปมัยแล้ว ถ้อยคำเก็บความหมายเหมือนกับหม้อ
เก็บไฟฟ้า ยกตัวอย่างเช่น เมื่อคอมมิวนิสต์พูดถึง “ความซัดแย้ง” ในสังคม พวกเขาได้กล่าวอ้างถึงความ
ตึงเครียด หรือความขัดกันทางผลประโยชน์โดยทั่วไป แต่พวกเขาถือว่าได้พูดเจาะจงลงไป และมีหลักเกณฑ์
ความนับวิทยาศาสตร์ เหมือนกับวิศวกรที่พูดถึงกำลังดึงในโลหะ หรือเหมือนกับนักออกแบบเครื่องบันทึกเสียง
ถึงความลาดชันไปจนถึงความถี่ของโลหะที่ใช้ประกอบเครื่องบันทึกเสียง สังคมและคนในสังคมเป็นปัญหาทาง
วิทยาศาสตร์ เพราะฉะนั้น สำหรับสตาลินแล้ว นักเขียน — ผู้ใช้ภาษา คือ “วิศวกรแห่งวิญญาณของมนุษย์”

ภาษาในลัทธิคอมมิวนิสต์มิใช่เป็นเครื่องมือในการอธิบายว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์คืออะไร ให้แก่พวก
“เคียร์ถ์” พวก “อวิชชา” หรือพวก “มิชฌาติชฐิ” แต่เป็นคลังแสงสรรพอาวุธยุทธวิธีที่มิใช่เพื่อ

หาความสนับสนุนหรือลดล้างความเป็นปรปักษ์ – ปฏิปักษ์ ต่อนโยบายคอมมิวนิสต์ของกลุ่มคนที่เป็นศัตรู หรือ กลุ่มคนที่วางเฉยไม่มีอันงข้างชอบ ความหมายของคำที่พวกคอมมิวนิสต์ใช้ จึงมิเป็นไปตามความหมาย ที่เราคิด แต่เป็น “ผล” ของความหมายที่มุ่งมนให้เกิดขึ้น

ภาษาและถ้อยคำในโลกของมาร์กซ์และเลนิน ที่สับสนกันมานานนี้แกร่งกร้าว ประจวบถึงรุนแรง กระพือ อารมณ์ได้วาบวับ อาทิเช่น ประโยคหนึ่งว่า “*ออบที่ชนชั้นกรรมาชีพใช้ในการขูดหลุมฝังศพทางสังคมนั้น คือ พรรคคอมมิวนิสต์*”

จิตร เป็นเอกทัศกะทางภาษาและคารม คนเราในฐานะที่เป็นเวไนยสัตว์ มีความคิดมีจิตใจกันทุกคน ทว่า ภาษาและคารมต้องมีครู ฉะนั้น ในการตีความถ้อยคำที่จิตรใช้ พึงสดับถึงอรรถาธิบายข้างต้น สำหรับผู้ที่สนใจ ในงานของจิตรอย่างจริงจัง ก็ควรพิจารณาไปถึงเก็ยวรรณและ ส. ธรรมยศ ประกอบด้วย

การมองระบบศักดินาในสังคมไทย จะมองในทางบวกหรือทางลบก็ได้ แล้วแต่เจตนาของผู้มองเอง แต่ ศักดินาในแง่ของธรรมศาสตร์ ก็เช่นเดียวกับตัวบทกฎหมายบิลเมืองต่าง ๆ เป็นเพียงระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่ คนสร้างขึ้นมา ด้วยความมุ่งหมายเฉพาะที่จะใช้กับสภาพการณ์ของสังคมในกาลสมัยหนึ่งเท่านั้น ย่อมเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือเลิกกันไปได้ การตีความระบบศักดินาไทยให้กระจ่างนั้น จำต้องใช้ศาสตร์หลายแขนง เป็นต้น ว่าสังคมวิทยาและประวัติศาสตร์เปรียบเทียบ ประกอบ แบบที่เรียกกันว่าวิธี “พหุสูตฺร” (Multi – Disciplinary Approach) จะเอาแต่ทฤษฎีหนึ่งของสำนักคิดแห่งเดียว ย่อมล้าดับภาพได้ไม่แน่นอนแท้หรือกลมกลืนพอ

สุภา สิริมานนท์ บอกว่ารู้จัก จิตร ภูมิศักดิ์ เรียกได้ว่าเป็น “สหาย” กันทีเดียว แต่เมื่ออ่านเหตุผล ของสุภาดูแล้ว ก็อดคิดถึงคำวิจารณ์ของ สุลักษณ์ สิววิทย์ คอลานเขียนของ ดร.จักรกฤษณ์ นรนิติพัฒนากร ว่า ด้วย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาไกรสรราชานุภาพ ไม่ได้ สุลักษณ์บอกว่า เท่าที่เขียนก็แสดงว่าไม่รู้ จักวิจารณ์พระยาไกรสรจริง ๆ ความเห็นได้ชัดจากการว่า ลักษณะการต่อสู้ในระยะแรกเป็นการต่อสู้อย่าง เปรอะปะ จะเอาเกณฑ์ว่า เมื่อจิตรเอื้อมด้วยปรัชญามาร์กซิสต์ ในลาดยาวมาแล้ว จึงทำการต่อสู้ “ถูกหลง” หรือ การที่คน ๆ หนึ่งจะมี “ภาวะ” (ภาษาของสุภา เอง) ซึ่งผู้วิจารณ์ขอเรียกว่า “ภาวะกิจปลดปล่อย” หรือ “ภาวะกิจปลดแอก” เพื่อสร้างหิदानประโยชน์แก่สังคม สถาปนาสิ่งที่เป็ความประเสริฐสุนทรแก่มนุษย์ ชน จำเป็นด้วยหรือที่จะต้องผูกพันตัวเองกับสำนักใดหนึ่ง ๆ เป็นข้อ หากเป็นเช่นนั้น โลกนี้คงไม่มีพระ พุทธองค์ หรือคาร์ล มาร์กซ เลย

บนเส้นทางแสวงหา หากเราจะใช้วลีที่นิยมกันเกร่อ จนไร้ความหมายในยุคนี้ มาพูดเกี่ยวกับตัว จิตร แล้ว เช กวาวรา และจิตร ภูมิศักดิ์ อาจเปรียบเทียบกันได้ เมื่อ เช ตะเกียกตะกายขึ้นบกที่คิวบาและต้องสู้รบกับกองทัพบาติस्ताแล้ว เช ก็ต้องตัดสินใจว่า ระหว่างข้ามยากกับปืน จะเอาอย่างไรน เช ตัดสินใจอย่างไร จิตร ตัดสินใจอย่างไร ก็เป็นที่รู้กันอยู่แล้ว ซึ่งทำให้มันปลายของชีวิตคนทั้งสอง ประสบอวสานดแบบเดียวกัน ซึ่งหากจะใช้คำพูดแบบลัทธิเพื่อฝันแล้ว ก็คงไม่แคล้วว่า “ทั้งสองถูกชะตากรรมแตกกัน”

ที่บอกเอา เช กวาวรา มาเปรียบเทียบ ก็เพราะเห็นว่า ทั้งสองคนอายุไล่เลี่ยกัน มีความสนใจในโบราณวัตถุ และเห็นใจมนุษย์เดินดินด้วยกัน จิตร สนใจในภาษา – วรรณคดี – โบราณวัตถุ อย่างจริงจัง ถึงสามสิ่งเองที่ สะท้อนภาพของสังคมให้เห็นได้ จึงทำให้เขาคิด คิดโดยใจบริสุทธิ์ มิต้องได้รับการอบรมสอนในเรื่องลัทธิ ใด ๆ ก็ได้ถึงความ “ขาดไป” หรือ ความ “บกพร่อง” ในสังคม โดยเฉพาะ สังคมแคบของสยามในสมัยที่

เพ่งลุ่ม เมื่อเขาต้องเผชิญกับความกดดันอย่างรุนแรงภายในรั้วมหาวิทยาลัยที่เขาสังกัดอยู่ - ถูกจ้างเงินกล
ต่อมา - ถูกปฏิเสธให้ทำงานในกระทรวงที่เขาได้รับทุนให้ศึกษาในมหาวิทยาลัย ทางเลือกหรือทางออกในชั้น
ปลายชีวิตของเขาจึงแคบ และทำให้เราสุขเสียบคนที่มีความรู้จริง ๆ ไป

ยังมีการพูดอย่างคลุมเครือถึงเหตุที่ทำให้เขาถูก “โยนบก” แท้จริงแล้ว เรื่องมีอยู่ว่า ในการทำหนังสือ
มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๔๘๖ นั้น สภามหาวิทยาลัยเห็นว่า บทกลอนเกี่ยวกับแม่ เรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา และ
ปก ซึ่งจิตรออกแบบสัปดาห์กลมสีขาว ซึ่งเสขธิดากรมมหาวิทยาลัย คือความหมายว่า จากยุคคิดไปสู่ยุคแห่งความ
สว่างนั้น ขัดต่อนโยบายของรัฐบาล และเป็นแนวโน้มคอมมิวนิสต์ เกี่ยวกับเรื่องนี้ เราจะต้องทำให้มันเป็นอุเบก
ขาเพราะ “แม่” ในทัศนคติของชาวไทย คือ พลังต่อเนื่องของการสืบสายโลหิต ซึ่งถือกันว่าเป็นความดำรงอยู่
ของมนุษยชาติ และพุทธศาสนา คือ พลังต่อเนื่องของความเป็นชาติไทย มิใช่จะเป็นการรับเอาความเชื่อเก่า ๆ
เป็น “ความถูกต้อง” อย่างมง่าย (น. ๒๘)

เกี่ยวกับความคิดเห็นว่า จิตร สังกัดในสำนักคิดที่ถือกันว่า “ศิลป์เพื่อชีวิต” นั้น (น. ๓๔) จะถือเอาตาม
งานเขียนของเขาชื่อ ศิลป์เพื่อชีวิต ศิลป์เพื่อประชาชน เป็นหลักหรือ เพื่อความแจ่มกระจ่างในเรื่องนี้ ขอเล่าถึง
บรรยากาศภายในรั้วสี่มุมครั้งกระนั้นให้ฟัง การถกเถียงกันถึงเรื่องศิลป์ว่า “ศิลป์เพื่อศิลป์” นั้น มีกันทั้งใน
คณะอักษรศาสตร์ (ส.ธรรมยศ เรียกว่า คณะหัวโบราณพิพิธภัณฑ์) และคณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี
และได้พูดกันถึงว่า นักเขียนนั้นพึงมี “พรสวรรค์” มาแต่เกิดหรือไม่ ทัศนคติของแมกซิม กอร์กี ที่ว่า นักเขียน
สามารถผลิตงานได้จากพลังสร้างสรรค์ทางประสบการณ์จริงหรือไม่ และในบรรดานักประพันธ์ไทย ใครเป็น
“นักเขียนของประชาชน” รัตนะ ขวະประกาย สารานุกรม ของหนังสือมหาวิทยาลัย ซึ่งถูกเผาโดยนิสิตคณะ
เดียวกันกับโยนบกจิตรนั้น ให้ความเห็นว่า “ป. อินทรปาดิต เป็นนักเขียนของประชาชน” จากการถกเถียง
กันตามโรงอาหารของเกสซิ่ง หลังคึกบัญชี - เทวาลัย - ระเบียบหอสมุดกลาง คนหนุ่มแห่งยุคนั้นบางส่วน จาก
รัตนะ ขวະประกายถึง จิตร ภูมิศักดิ์ ก็เห็นกันว่า “ศิลป์ มิใช่จุดหมายปลายทางในศิลปะเอง หากเป็นวิธีการ
โอภาปราศรัยค่อมมนุษย์ร่วมแผ่นดิน” อย่างไรก็ดีตาม เป็นการนอกขอบเขตของบทวิจารณ์ที่จะพูดถึงข้อเขียน
ของจิตรชั้นนี้โดยพิศดาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับแรงจิตใจ - ความจริงใจ ตลอดถึงความคับแค้นใจของบรรจง
บรรจงศิลป์ และหม่อมเจ็ตุง ใน “คำปราศรัยในชมรมสันนิบาตศิลปะวรรณคดี ที่เขานาน” (พ.ศ. ๒๔๘๕)

คำว่า “ประชาชน” ตามความหมายของ จิตร ภูมิศักดิ์ ว่า ได้แก่ประชาชนผู้ทำงานซึ่งเป็น “ผู้ผลิตที่
แท้จริง” (น. ๓๕) เป็นการอธิบายที่ชัดเจน ถ้าไม่คิดตกเข้าหาสูตรของ “นายหมาก” (คาร์ล มาร์กซ์)
เพราะไม่ว่าเราจะศึกษาและเข้าใจ “สาร” จากจิตร ในผลงานแต่ละชิ้นมากหรือน้อยลดหลั่นกันสักเท่าใด คำว่า
“ประชาชน” ของเขาได้แก่ คนส่วนใหญ่ของประเทศ หาใช่หมายถึงคนทุกคนไม่ สำหรับประเทศสังคมนิยม
- เกษตรกรรม อย่างประเทศไทย คำว่า “ประชาชน” จึงมีความหมายเฉพาะเกษตรกร หรือ ชาวไร่ชาวนา
ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ

ในทัศนคติของจิตร ภูมิศักดิ์ ที่มีต่อวรรณกรรมไทยนั้น ชลธิรา กล่าวถึง “ภาพ” ของ จิตร ตามการ
มองเห็นของคนรุ่นใหม่ (บางคน) (น. ๕๕ - ๖๐) จัดเป็นบรรณาธิการของหนังสือเล่มนี้ แต่เป็นที่น่าเสียดาย
ที่มีได้มีก้าววิเคราะห์ถึงลักษณะงานของจิตร ให้ลึกลงไปอีก ทั้ง ๆ ที่ชลธิรา ก็เริ่มต้นอยู่แล้ว กล่าวคือ งานของ
จิตร ในช่วงเวลาดังแต่ที่เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ของกลุ่มสี่เส้าของโรงเรียนเตรียมอุดม พ.ศ. ๒๔๘๐ จน

ถึงระยะที่เข้าศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ พ.ศ. ๒๔๖๓ - ๒๔๖๕ นั้น เรียกได้ว่าเป็นงาน “บริสุทธิ์” จริง ๆ งานที่เป็นการวิจารณ์วรรณคดี ก็เป็นวรรณคดีวิจารณ์จริง ๆ มิใช่เป็นการใช้ทฤษฎีมาร์กซ์หรือหลัก “วิทยาศาสตร์สังคม” เข้ามาประกอบการพิจารณา อันปรากฏในงานในสมัยหลัง

ไซค์แต่เท่านั้น หากใครได้ทราบถึงชีวิตของเขา สมัยที่ศึกษา ณ คณะอักษรศาสตร์ในระยะเวลานั้น อาจไม่คาดคิดว่า เขาจะเป็นหนึ่งในบรรดาหนุ่มแตกพาน ร้อยกรองสัทวาเกี่ยวกับสิตสาว จากครอบครัวที่มั่งมีในขณะนั้นอยู่เหมือนกัน แต่ที่วางทำนองสัทวานั้น ๆ ก็มีได้มีกวีเควาะที่ถึงชนชั้นแต่ประการใด

ปัญหาทางวรรณกรรมที่ผู้อภิปรายไม่พูดถึง ก็คือ ทำไม และเมื่อไร ที่จิตรได้เปลี่ยนแนวการพิจารณาวรรณคดี และแนวการเขียน ไปในแบบที่นำมาคิดพิมพ์กันอยู่มากมายในขณะนั้น และใครเป็นผู้ “ชี้นำ” แนวความคิดใหม่นั้นให้แก่เขา เท่าที่ทราบ นายผี คนหนึ่งละที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของจิตร เฉพาะอย่างยิ่ง บทกวี เกี่ยวกับความแห้งแล้งในอีสาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นในถ้อยคำของมาร์ชกูพาน และ “ไอ้ทุย” โดยเฉพาะ บทกลอน “อีสาน” นั้นระบือมาก

อุชเชนี ผู้รจนาน “โคโง้งสะพาน” อันลือชื่อที่มีส่วนอยู่ไม่น้อย ในฐานะที่เป็นกวีและเป็นอาจารย์สอนภาษาฝรั่งเศสให้เขาเมื่อปีที่ ๓

สำหรับ สุภา ศิวิมานนท์ นั้น ชลธิรา ได้กล่าวถึงอยู่แล้ว (น. ๑๔๕)

และกวีที่ “มหาวิทยาลัยลาดยาว” ละ ขอฝากให้ผู้อ่านคิดกันเอง

ที่ผู้อภิปราย ยังไม่ได้กล่าวถึงก็ได้แก่ งานเขียนของ นักประพันธ์ต่างประเทศ เช่นแมกซิม กอร์กี ซึ่งจิตรนิยมในผลงานมาก ถึงกับซื้อรูปปั้นกอร์กี มาไว้ที่บ้าน และงานของ หลู่ซิน

สำหรับการถวิลค้นนักคิด นักเขียน เป็นเชิงลบเชิงบวก นั้น เป็นการสรุปแนวความคิดจาก ศิลปะเพื่อชีวิตและศิลปะเพื่อประชาชน และบทความในสารเสรี แต่เท่าที่ทราบจากปากคำของจิตรเอง ในราว พ.ศ. ๒๔๖๘ เขา “ชอบอ่านหนังสือของนักเขียนทั่ว ๆ ไป ไม่ชอบและไม่เกลียดใครเป็นพิเศษใน บรรดาหนังสือประเภทบันเทิงคดี ไม่ค่อยชอบอ่าน แต่ที่อ่านบ้าง ส่วนมากไม่ได้เลือกใครแต่งจึงจะชอบอ่าน ใครแต่งก็อ่านทั้งนั้น หากนักสนุกอยากจะอ่าน”

ส่วนหนังสือประเภทสารคดี จิตร ชอบอ่านประเภทวรรณคดีมากที่สุด คึกฆาวรรณคดีไทยเก่า ๆ แต่ครั้งสุโขทัย เขาเคยบอกว่า ถ้าจะพูดกันถึงเรื่อง “ผี” ในวรรณคดีไทยแล้ว *ดิถีโองการร่างนี้* มีมากที่สุด วรรณคดีต่างประเทศที่เขาอ่าน ได้แก่วรรณคดีอังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซียและจีน

การที่ได้ชี้ให้เห็นว่า จิตรเองอาจจะร้องว่า “อนาถหนอ” ต่อการที่คนรุ่นใหม่ประกาศชักจูงให้ “เผาวรรณคดี” (น. ๑๘ - ๓๕) นั้น ก็จัดเป็นส่วนที่เป็นประโยชน์ของการอภิปราย แต่ก็อาจจะพูดกันให้หมดเปลือกเสียเลยว่า ความคิดทางการเผาวรรณคดีนั้น เป็นความคิด “พิฆาต ๔ เก้า” ของพวกเรดการ์ด นักเรียน - นักศึกษาจีนใน พ.ศ. ๒๕๐๘ มากกว่า (พิฆาต ๔ เก้า คือ ทำลายความคิดเก่า วัฒนธรรมเก่า ประเพณีเก่าและนิสัยเก่า) ตัวจิตรของเองก็เป็น “ผู้ประสาน” สิ่งอดีตเข้ากับปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่นบทความเกี่ยวกับวิจารณ์พระพุทธศาสนานั้น เขาต้องการเสนอแนะให้ผู้อ่านทราบว่าศาสนาพุทธเป็นปรัชญา มิใช่เป็นเรื่องที่ทุกคนจะเชื่ออย่างงมงายโดยไร้เหตุผล พระพุทธเจ้าผู้บัญญัติศาสนาพุทธขึ้น ก็เพื่อจะปฏิรูปจิตใจและสังคมของมนุษย์ให้อยู่บนความสุข ไม่ให้เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ในสมัยที่เป็นนิสิต และเป็นผู้ริเริ่มชมรมสนทนาหลังรับประทาน

อาหฺรกลางวันนั้น เขาเองบอกว่าศาสนาที่เขาับถือมีแต่พุทธศาสนาเพียงศาสนาเดียว แต่ศึกษาปรัชญาของศาสนาพราหมณ์เปรียบเทียบ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ดี แต่คำว่าศาสนา ในทัศนะของจิตร มิใช่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Religion ซึ่งแปลว่า ความเคารพศรัทธาในพระเจ้า ความรู้สึกนี้เป็นความรู้สึกของพวกฝรั่งตะวันตก คำว่าศาสนาในภาษาไทยแปลตามตัวว่า คำสั่งสอน หรือ คำสั่ง ด้วยเหตุนั้นความเข้าใจในพุทธศาสนาของชาวตะวันตก จึงแบ่งเป็น ๒ พวก พวกหนึ่งมีความเชื่อพุทธศาสนาอย่างชาวตะวันตก คือเชื่อในอภิปุทธิและความลึกลับอันพิสดารไม่ได้ อีกพวกหนึ่งมีความเชื่อว่าพุทธศาสนาคือหลักปรัชญาที่สอนให้มนุษย์รู้จักปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์แก่ตนและสังคมโดยสอดคล้องกัน มิใช่หลงเชื่ออย่างมงาย ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่มีเหตุผล ใช้หลักอธิบายทางวิทยาศาสตร์ คือความจริงเข้าอ้าง และสามารถพิสูจน์ได้ จิตรมีความเชื่ออย่างพวกหลัง คิดว่าพุทธศาสนาเป็นหลักปรัชญาที่ดี (เป็นคำพูดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑)

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับว่า จิตร เป็นมาร์กซิสต์ เป็นนักมนุษยธรรม และเลยเถิดไปจนถึง มาร์กซิสต์ โรแมนติซิสต์ และ โรแมนติซิสต์ปฏิวัติ นั้น เป็นการแสดงความเห็นที่แต่ละผู้อภิปรายได้สร้างขึ้น จากข้อมูลที่มีอยู่ และถวรสันนิษฐานบวกรวมในภาพ แต่ความเห็นของชิตติยา กรรณสูต (เฉพาะ น. ๕๐) มีน้ำหนักมาก และที่ชิตติยา ได้กล่าวต่อไป (น. ๕๑) ว่า จิตรจะเรียกว่า เป็น “นักจินตนิยม” ได้ นั้น ได้ตามชิตติยาแล้ว บอกว่าเป็น “นักมนุษยธรรม” ผู้วิจารณ์เห็นว่า ตรงจุดนี้เอง ที่ควรจะคัดค้านและชีวิตและงานของจิตร ภูมิศักดิ์ ให้กระห่างชัด เพื่อว่าวิญญานที่ล่วงลับไปเกือบ ๑๐ ปีแล้ว ของเขาจะได้สบายขึ้น เพราะแม้กระทั่งสุภาพเอง ใช้เหตุผลทางลัทธิมาร์กซ์ อธิบายงานของจิตร แต่ก็ไม่สามารถชี้ขาดลงไปเลยว่า “จิตรเป็นมาร์กซิสต์” ฉะนั้น ชีวิตและงานของจิตร ควรจะแบ่งออกเป็น ๓ ระยะ คือ

๑. ระยะ พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๘๕

๒. ระยะ พ.ศ. ๒๔๘๖-๒๕๐๑

๓. ระยะ พ.ศ. ๒๕๐๑-๒๕๐๘

แล้วเราจะเห็นภาพของเขา และการเปลี่ยนแนวความคิดของเขาไปสู่ความเป็นมาร์กซิสต์โดยสมบูรณ์

อีกประการหนึ่ง ถ้าวิเคราะห์งานเขียนของเขาในช่วงที่ ๒ และ ๓ แล้วจะเห็นว่า เขาเสนอทางแก้ปัญหาให้เสมอ ตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย ๆ คือ การต่อสู้ระหว่างชนชั้น แล้วมีปัญหาที่มั่วๆยุ่งเหยิงกันว่า เขาใช้ Approach ใด หรือเป็นเพียงนักคิดเฉย ๆ นั้นจะได้หมดไป

เป็นที่น่าเสียดายว่า ในการสัมภาษณ์ครั้งนั้น ไม่ได้มีการพิจารณาว่า ทำไมจิตรจึงเปลี่ยนกระแสดวงความคิด บ้างขยอะไรบ้างที่ผลักดัน นอกเหนือไปจากลัทธิการเมือง และทำไมเขาจึงมุ่งสู่สุภาพ

กล่าวโดยสรุปแล้ว การอภิปรายแนวความคิดของจิตร ภูมิศักดิ์ ในหนังสือเล่มนี้ ไม่ได้ให้ข้อยุติโดยเด็ดขาด มีช่องว่างที่จะต้องสังคายนากันต่อไปอีกมากมาย ข้อบกพร่องประการใหญ่ข้อหนึ่ง คือ ขันต้นก็ยึดหัวหาดผิด ไม่มีการทบทวนไปถึงความเป็นมาของขบวนการเคลื่อนไหวในบรรณพิภพ และบรรยากาศการเมืองทั้งในเขตร่วมมหาวิทยาลัย และทำเนียบรัฐบาล ประกอบการพิจารณาเลย

สำหรับในเนื้อหาของบทความและความทรงจำต่าง ๆ นั้น บทความเรื่อง ศีลป็นของประชาชน โดยชลธิธา กลัดอยู่ เป็นผลงานจากการค้นคว้า จึงไม่ขอวิจารณ์ แต่เมื่อพูดถึงชีวิตของจิตร และเหตุการณ์วัน “โยนบก” น่าจะได้ทำให้ละเอียดกว่านั้น เพราะผู้ที่เป็นกรรมกรพิจารณาบทความในหนังสือมหาวิทยาลัย

ฉบับ “ต้องห้าม” ก็ยังมีตัวคนอยู่ เพื่อนร่วมสมัยของจิตรในคณะที่ ชลธิรา ทำงาน ก็มีเป็นอาจารย์อยู่หลายคน และที่ว่า “ชีวาระหว่างถูกคุมขัง” เขาไม่เคยเคียดแค้น (น. ๑๔๘) เป็นเพียงความคิดเห็นของ “ผู้ใกล้ชิด” คนหนึ่งเท่านั้นเอง

สำหรับบทความ “โฉมหน้าศักดินาไทยในสายตาของจิตร ภูมิศักดิ์” โดย ธรรมเกียรติ กัณวี นั้น เป็นข้อเขียนที่ให้เหตุผลตามจุดอื่นที่เข้าใจกันอยู่ในเวลานั้น ไม่ได้ให้อะไรใหม่ ความบางตอนสะท้อนภาวะอึดวิสัยให้เห็นอยู่ด้วย

ความทรงจำในคุกถึง จิตร ภูมิศักดิ์ โดย หองไพบึง ทองแป๊ะ เปิดเผยถึงความเป็นอยู่ในลาดยาว ของจิตรได้ดี แต่เห็นจะต้องอ่านควบกับ “คอมมิวนิสต์ลาดยาว”

บทความเรื่อง “จากนายผี ถึง จิตร ภูมิศักดิ์” โดย ชงชัย สุรการ นั้น ไม่ขอกล่าวถึง เพราะข้อความส่วนใหญ่ คล้ายกับข้อความในการสัมภาษณ์แล้ว

ในส่วนที่เกี่ยวกับการวิจารณ์หนังสือนั้นก็เชิงเดียวกัน

สรุป การมองภาพจน์ของบุคคลและงาน จำต้องใช้แนวทางหลายแนวทางประกอบ และต้องใจกว้างพอที่จะมิใช่ “จุดขึ้น” หรือ “จุดมอง” จุดหนึ่งจุดเดียว แล้วชวนขบหาเหตุผลมาพิสูจน์จุดนั้นๆ (จิตร ภูมิศักดิ์ เอง ก็มีไว้เป็นคนประเภทนี้) อีกทั้งต้องพิจารณาสภาพแวดล้อมทางสังคม ภูมิหลังของชีวิตของบุคคลคนนั้นด้วย ผู้ที่เป็นกวีจริงๆ ย่อมมี “สัตยธรรม” Integrity สูง และสะท้อนความไม่พอใจหรือความเกลียดชังต่ออคติ — ความไม่เสมอภาคในสังคมสมัยของเขา และเมื่อก้าวก้าวไปจากโลกแห่งตัวอักษรและน้ำหนัก พยายามแปร “ข่าวสาร” ของคนเป็นการปฏิบัติแล้ว เขาก็ย่อมลงเป็นนายของตัวเองอยู่ เช่นเดียวกับเช กั๋ววาว ที่มีศาสตราจารย์หลายคนจากหลายสำนักเห็นว่า เขาเป็น “นักมนุษยธรรม” แต่การกระทำของ เข ในการเป็นหัวหน้าขบวนการปลดแอกนั้นเขาก็ทำด้วยความสมัครใจ การที่จิตรมุ่งเป้าสู่ขบวนการปฏิวัติคอมมิวนิสต์ ก็ย่อมเป็นการกระทำโดยความสมัครใจของตัวเอง ทำให้จึงพยายามปฏิเสธกันนักหนาว่าในทางนามธรรมแล้ว จิตร เป็น “หนึ่ง” หรือ “ผู้ยิ่งใหญ่” ในบรรดาผู้ที่เป็นมาร์กซิสต์คนไทย และใช้แนววิธีวิเคราะห์สังคมแบบมาร์กซ์ได้อย่างแยบยล และในทางรูปธรรมแล้ว เขาก็เป็นสมาชิกคามทางการปฏิบัติชั้นนำคนหนึ่งขบวนการคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย หรือว่า ผู้ทำกรอกิปรายบางคนจงใจ หรือไร้จิตสำนึก สร้างภาพพจน์ จิตร ใน “เตาหลอมเขี้ยวใหม่” ให้แก่คนรุ่นใหม่ หรือว่า ยังถูกเห็นขั้วรังไว้ด้วย “ลัทธิขอดเขา”

ทั้งหมดที่กล่าวมาในการวิจารณ์นั้นเป็นการวิจารณ์หนังสือเรื่อง จิตร ภูมิศักดิ์ นักรบของคนรุ่นใหม่ มิใช่เป็นการวิจารณ์ จิตร ภูมิศักดิ์ โดยตรง และเป็นวิจารณ์ “การวิจารณ์” ของคนอื่น ๆ ที่มอง จิตร ภูมิศักดิ์ ถึงกว่า ๑๓ แฉ่น อุปมาเหมือนว่า ผู้วิจารณ์คนนั้นต้องใส่แว่นขยายถึง ๑๓ อันซ้อนทับแว่นของตัวเอง ฉะนั้นผลของการวิจารณ์จึงเท่ากับการมองผ่านแว่นหลายต่อหลายอัน โดยใจจริงแล้ว ผู้วิจารณ์ปรารถนาที่จะวิจารณ์ “กวีการเมือง” หรือ “กวีประชาชน” ซึ่งตีพิมพ์งานของจิตร ภูมิศักดิ์ โดยเฉพาะ เพื่อว่าจะได้มอง จิตร ด้วยแว่นอันเดียว หนังสือ “จิตร ภูมิศักดิ์” นักรบของคนรุ่นใหม่ เป็นเอกสารที่ได้รวบรวมเอาทัศนะความคิดเห็นเกี่ยวกับ จิตร ภูมิศักดิ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้เป็นหลักฐาน จัดเป็นหนังสือประเภทอ้างอิง ที่ผู้สนใจควรจะมีไว้ เมื่องานศึกษาเกี่ยวกับ จิตร ยังคงดำเนินอยู่ต่อไป

นอกเหนือไปจากความมุ่งประสงค์ที่จะตีพิมพ์หนังสือนี้ เพื่อหารายได้ใช้ในกิจการหนังสือ สังคมศาสตร์
ปริทัศน์ ให้เลี้ยงตัวเองแล้ว เชื่อใจว่า สุชาติ สวัสดิ์ศรี บรรณาธิการ คงจะต้องการให้บรรดาผู้อ่าน ได้ใคร่
ครองด้วยตนเอง ถึงเนื้อหาว่าด้วยแนวความคิดของ จิตร ภูมิศักดิ์ ที่ได้อภิปรายกัน และข้อเขียนของ
บุคคลอื่น ๆ ที่สนใจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับ จิตร ภูมิศักดิ์ ในส่วนที่ยังขาดไปก็ดี ส่วนที่ยังต้องอภิปรายกัน
อยู่ต่อไปก็ดี ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นแล้ว ผู้สนใจในวิชา “จิตรศึกษา” หรือ “จิตรศาสตร์” ต้องทำต่อไป
ท้ายสุดนี้ขอขุดว่า

“การตายของ เซ กั้ววรา ยังให้เกิด เซ อีกมากมายหลายคน ในลาตินอเมริกาฉันใด การตายของ
จิตร ภูมิศักดิ์ ในลักษณะเดียวกัน ก็ยังให้เกิดจิตร ภูมิศักดิ์ หลายต่อหลายคน ในรูปแบบแตกต่างกันฉันนั้น
แต่ แบบไหนที่เป็นแบบอุดมการ ที่ควรแก่การรับใช้ประชาชน และ รักกุ่มนั้น ขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยที่เป็น
อิสระ และชอบด้วยเหตุด้วยผล ของคนหนุ่มแต่ละคนแห่งยุคนี้ พ.ศ. นี้ และคนรุ่นต่อ ๆ ไป

จินดา ดวงจินดา

จดหมายเหตุ

เป็นจดหมายข่าวคราวความเคลื่อนไหว

ทั้งนอกและในประเทศ

ที่เนื้อหาเต็มไปด้วยข้อเท็จจริงตรงไปตรงมา

ติดต่อที่ นายวิทยา เข็นสหาย

๑๖๑๕ ถนนพระรามสี่ สามย่าน โทร. ๕๑๑๖๓๐

คนกับหนังสือ

คนขี้เสื่อ

คนขี้เสื่อ* เป็นเรื่องราวของกาโล ชาววรรณกรรม ผู้ยังชีพด้วยการเป็นช่างตีเหล็ก สืบต่อมาจากบรรพบุรุษแห่งตน ในเมืองเล็กๆ ชื่อ ธรณา ไม่ห่างไกลจากมหานคร กิลกัตตาเท่าใดนัก เขามัวชีวิตเขียงช่างตีเหล็กทั้งทอดหงหลาย อดิศพลึงทั้งหมดในการ ทำงานอย่างเต็มที่ มีความภูมิใจในงานของตน และไม่เคียดแค้นใคร ชื่อสัตย์และ รู้จักเก็บหอมรอมริบ ings ไม่ยอมให้ใครโกงตน นั้นหมายถึงว่า เขาจะคิดค่าแรง อย่างสมนาสมเนอกับคุณภาพของงานที่ทำได้ นอกจากครั้งหนึ่ง เขาทำงานให้กับ พราหมณ์เฒ่าเปล่าๆ เพื่อตอบแทนการที่พราหมณ์ผู้เฒ่านั้นตั้งชื่อให้ลูกที่กำลังจะเกิด มาของตน อภิชาติถ้าเป็นผู้ชาย และจันทร์เลขาถ้าเป็นผู้หญิง เขาเป็นคนที่มีคนอน นับหน้าถือตา ไม่ว่าจากคนในวรรณเดียวกับเขา หรือจากคนในวรรณอื่นที่เหนือกว่า ซึ่งไม่รังเกียจที่จะให้งานเขาทำ และเขาก็ยินดีที่จะประหม่อนำของคนชั้นต่ำกว่าให้ดี ที่สุด หรือทำเออกมาให้กับผู้พิพากษาอย่างปราณีที่สุดพอกัน นั่นคือกาโล ช่าง เหล็กแห่งเมืองธรณา ผู้มีผัดำเหมือนถ่าน และแทบจะรอนหงออกจากตัวทำหมักเขิน หนังสือได้ ร้างใหญ่แข็งแรง รักงาน และลูกของเขา

*โดย กวานี ภักฎจารย์ ทวีป วรดิลก แปลและเรียบเรียง

สำนักพิมพ์เสียงเขาวน จัดพิมพ์

๕๒๐ หน้า ๒๕ บาท

จันทร์เลขาเป็นสิ่งเดียวที่เขามีอยู่ หลังจากทีเมียบของเขาต้องสิ้นชีวิตลงจากการคลอดลูกได้ไม่นานการที่ใคร ๆ โยนความผิดไปให้เด็กเกิดใหม่ว่าเป็นคนฆ่าแม่ ทำให้เขารู้สึกเป็นหน้าที่และชีวิตจิตใจที่จะต้องปกป้องลูกสาวของเขา จันทร์เลขาอย่างเต็มที่ และให้สิ่งที่ดีที่สุดที่เขาได้อยู่ทั้งหมดหรือทุกสิ่งที่เขาสามารถหามาได้ เลขาจึงได้เรียนหนังสือในโรงเรียนมิชชันนารีใกล้บ้าน อันเป็นการเกินเลยความคาดหวังกันมาก่อนว่า ลูกของวรรณภมารจะได้เรียนในโรงเรียน ซึ่งนักเรียนทุกคนต้องมีชุดติดกันสวมและรองเท้าใส่ นี่เป็นของขวัญที่ดีที่สุดที่กาโลจะมอบให้กับลูกสาวได้นอกเหนือไปจากความรัก ดูเหมือนทั้งคู่ต่างจะตระหนักซึ่งกันและกันว่าต่างฝ่ายต่างก็เป็นสิ่งที่มีค่าสูงล้ำสำหรับอีกฝ่ายหนึ่ง ด้วยเหตุนี้เลขาจึงพยายามเรียนอย่างดีที่สุด ในขณะที่กาโลเองก็ถึงกับแอบอ่านหนังสือหรือบทเรียนที่เลขาเรียนมาจากโรงเรียน เขาเรียนหนังสือของลูกเพื่อที่จะได้คุยกับลูกในเรื่องการเรียน และเพื่อจะสามารถตอบคำถามในสิ่งที่ลูกถามได้

เลขาเรียนดีมากถึงกับได้รับรางวัลเหรียญอนุสรณ์เอโกคมหาราช ซึ่งนำความปลาบปลื้มมาสู่เขาอย่างใหญ่หลวง หนังสือพิมพ์ประกาศข่าวความเก่งกาจของลูกสาว เขาเองถึงกับซื้อมาเก็บไว้ตั้งสามฉบับ และเฝ้าหวังว่าจะมีคนใหญ่ ๆ ไต ๆ ที่เป็นทีเคารพนับถือกันในชุมชนนั้นมาเยี่ยมเยียนแสดงความยินดีกับเขา แต่แล้วก็เป็นอันทำให้เขาผิดหวังอยู่เงียบ ๆ

และแล้วภัยพิบัติ ก็รายมากระทบใส่เขา เหมือนกับที่มันพัดพ่นลงบนโชคชะตาของคนยากจนทั้งหลายพอ ๆ กัน เกิดสงครามในปี ๑๙๔๓ ความมอดอยากแพร่ระบาดไปทั่วทั้งแคว้นเบงกอล เงินทองที่เขาเก็บออมไว้จากรายได้เริ่มถูกใช้จ่าย ร้อยหรือลงไปทุกที เงินราคาข้าวรૂبيةที่เขาได้อยู่มีค่าเพียงรૂبيةเดียว แม้จะสงสัยว่ามันเป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม แต่เขาก็ไม่มีเวลาสำหรับหาคำตอบ และไม่รู้จะตอบคำถามนี้ได้อย่างไร เพราะเขาและเลขา กำลังจะไม่มีอะไรกิน ความหวังเดียวที่เหลืออยู่คือการเข้าไปหางานดี ๆ ทำในมหานคร ที่ซึ่งมีทองงอกขึ้นมาจากต้นไม้และมีอาหารสำหรับทุกคน เขาจะต้องรีบ เร็วไว ก่อนที่จะไม่มีอะไรในบ้านพอขายให้กับพ่อค้าที่มาเที่ยวตระเวนซื้อของจากนครใหญ่่อีกแล้ว

เมื่อไม่มีเงินซื้อตั๋ว ก็ไม่มีรถไฟสำหรับคนยากจน กาโลตระหนักใจเป็นครั้งแรกเมื่อถูกพนักงานในรถไฟหวดเอาอย่างเจ็บปวด พร้อมกับของแถมที่เตรียมไว้กินระหว่างเดินทางตกสูญหายไปในการทำกลางการแย่งชิงของคนหิวไทย แต่แล้วเขาก็แอบขึ้นรถไฟได้สำเร็จ และในการประทับประครองตนไว้ให้มีเรี่ยวแรงเกาะบันไดรถไฟเพื่อให้อึดจนตายก็เพียงกล้วยหิวเดียว ถึงกับกระซอกตัวเขาไปเผชิญหน้ากับผู้พิพากษา ผู้ซึ่งถามเขาว่า “ทำไมแกต้องมีชีวิตอยู่ด้วยแล้ว” พร้อมกับเหวี่ยงตัวเขาเข้าไปในคุกนานสามเดือน

ในคุกเขาต้องทำงานหนักด้วยการแบกแอก
หมุนเครื่องบดเมล็ดพืช หมายเลข พี ๑๔ คือชื่อ
ใหม่ที่เขารู้ได้ ในขณะทำงาน เขาได้ยินเสียง
เพื่อนนักโทษร้องกันว่า “...แตกเข้าไปซิ น้ำ
มันจากกระชกของเรา แตกเข้าไป เอาไปทอด
กับปลา...” และได้รู้จักกับ บี ๑๐ ผู้ซึ่งมาจาก
มหานคร และสะกิดให้เขาค้นจากความมั่งงาย
ความหวังที่จะได้เข้าไปใช้ชีวิตที่ดีกว่าในกักขัง
เพราะที่นั่นมีคนคอยอยาก..... “หลายต่อหลายพัน
คน เต็มไปหมดทุก ๆ ถนน ทุกอาทิตย์จะมีคน
ตายเป็นร้อยๆ...” เขายังได้จาก บี ๑๐ อีกว่า
ทำไมเงินของเขาจึงมีค่าน้อยลง และมันหายไป
ไหนหมด ที่สำคัญกว่านั้นเขาได้รู้อีกว่า.... “เรา
เป็นแค่เศษเดนของแผ่นดิน เจ้าพวกที่เป็นนาย
เหยียดหยามเราก็เพราะกลัวเรา พวกมันทำร้าย
เราตรงที่เราเจ็บอย่างร้ายกาจ คือตรงที่ท้อง
ของเรา เราจะต้องจ้วงกลับ...” นอกจากการ
ที่เขาทั้งสองจะผลัดกันเล่าชีวิตแต่หนหลังสู้กันฟัง
แล้ว สิ่งทีกาโลได้มากกว่านั้นก็คือเขาเริ่มจะเข้าใจ
แล้วว่า..... “อาหารสำหรับวิญญานก็สามารถ
ผลิตขายได้เช่นเดียวกับอาหารสำหรับร่างกาย...”
และ..... “เทวาลัยก็คือตลาด นักบวชก็คือพ่อค้า
ผู้คนพร้อมเสมอที่จะจ่ายเงินให้อย่างดีสำหรับเลี้ยง
ดูบิชอปที่อยู่ในคราบของนักบุญ....”

บุญก็คือคนอย่างกาโลพร้อมที่จะทำมัน
หรือยัง หรือสิ่งที่เขาได้ยินได้ฟังมาจาก บี ๑๐
นั่นมิใช่อะไรอื่นนอกจากเสียงกระซิบของบิชอป
ร้าย แต่ทำไมพระเจ้าที่เขาเคารพนับถือจึงทำ

เฉยเสียเล่าในเวลาที่เขาไม่มีจะกิน ทำไม่จึงไม่
ทรงโปรดเขาบ้างเลยในเวลาที่เขาต้องถูกจับเข้า
คุก เพราะทุกครั้งแรกสำหรับคนดี ๆ อย่างเขา
นั่นไม่ผิดอะไรกับรอยบาป หรือกลิ่นสาบที่จะติด
ตรึงอยู่กลางหน้าผากเขาไปตลอดชีวิต มันไม่
เพียงแต่จะทำลายโอกาสที่จะได้งานดี ๆ ใน
มหานครของเขาเท่านั้น ก็ใครเล่าจะยินยอมจ้าง
คนซึ่คุก แต่มันยังทำลายบางสิ่งบางอย่างที่มีอยู่
ในตัวเขา ในตัวกาโลช่างดีเหลืออีกด้วย และ
ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นอะไรก็ตาม เขาได้ถูกคุกปล้น
ไปแล้ว และมันจะไม่มีวันกลับมาเหมือนเดิม

นี่คือความเปลี่ยนแปลงครั้งแรกที่กาโลรู้สึก
เขาทำอะไรผิดมากนักหรือกับเพียงกลัวหวีเดียว
เพื่อต่อชีวิต และเขายังจะเป็นพ่อที่ดีสำหรับลูก
สาวของเขาต่อไปอีกหรือเปล่า

แล้วกาโลก็ได้เข้าไปพบกับสายตาตนเองใน
สิ่งที่เคยไม่เคยจากปากคำของบี ๑๐ สภาพของ
มหานครซึ่ง.... “แสงจันทร์อันสดใส สาดส่อง
ไปอำไพพรรณ ทิวแดนตั้งแมนสรวง....” มี
ความหมายสำหรับกาโลเพียง.... “มันมีครวกับ
เข้าถ้าและถ้าที่นั่นเป็นสรวง คุกก็ไม่ขอลงด้วย....”
แต่เขาก็ต้องอยู่กับมันอย่างไม่มีทางเลือก งาน
เดียวที่เขาหาได้ คืองานของคนเก็บศพ ศพของ
คนที่อดอาหารและนอนตายอยู่ตามชอกตึกสูงตระ
หง่านงานขนศพที่อาศัยแรงงานและความสามารถ
ของช่างตีเหล็ก และในมหานครไม่เพียงแต่คน
รวยเท่านั้นที่เล่นงานคนจน หากคนจนด้วยกัน

ก็ตกอยู่ในสภาพพลิกเสียงไม่ได้ที่จะต้องเล่นงาน และจ้วงแทงกันเอง การชนศพในวันที่สองนั้น เขาได้รับค่าแรงเพียงครั้งเดียว และถูกไล่หัวในทันทีทันใดที่เขาหักหัวเรื่องค่าแรง ดูเหมือนนี่ จะเป็นการจมนครออีกหนของเขากระมัง สิ่งที่ เขาเห็นและสัมผัสได้ก็ดูเหมือนจะพิสูจน์ถึงสิ่งที่ เขาเรียนรู้มาจาก ปี ๑๐ ในคุกมากยิ่งขึ้นทุกที กาโลถามตนเองอีกหน เมื่อเขาเห็นงานแท้แทน ในพิธีศพของคนรวย ซึ่งมีพิธีกรรมในการตระเตรียมให้คนตายได้รับประกันว่าจะต้องขึ้นสวรรค์ แน่แน่นอน ถ้าเช่นนั้นคนจนทั้งหลายที่นอนตาย กันตามถนนหนทางนั้นแล้ว จะไม่มีโอกาสได้ขึ้น สวรรค์กันบ้างเลยหรือ..... “กาโลนอนคลุกฝุ่น พร่ำเอ่ยแต่คำถามที่ตนเองตอบไม่ได้อยู่ซ้ำซาก แล้วคำถามดังกล่าวก็เหมือนกรดที่คอยกัดกร่อน ศรัทธาความเชื่อดีในคุณค่าต่างๆ ที่เขาเคยมี ชีวิตอยู่เพื่อมันมาแล้ว....”

แล้วเขาก็เลือก เขาจำเป็นต้องเลือก เขา ไปหาราชนิผู้ซึ่งบังเอิญรู้จักกันคราวมีพ่อค้าเวไป รับซื้อของที่บ้าน.. “ราชินีทำงานให้กับห้องโสมณดี (แต่) เขาไม่ใช่ชายใหญ่หรือก พวกที่อยู่เบื้อง บนสุดยอคนนั้นไม่เคยมีใครเห็น อาจจะเป็นนัก กฎหมายหรือนายธนาการซึ่งเป็นที่ยกย่องกันอย่าง สูงก็เป็นได้ คนพวกนี้เป็นหลักของสังคม แล้ว ก็ช่องพวกนี้ ทุกวันนี้มีรายได้รั่วรัยอย่างไม่เคย ปรากฏมาก่อนเลย มีตั้งชั้นใหม่ ๆ อีกมาก พวก ผู้หญิงสาว ๆ ถูกซื้อมาจากพ่อแม่หรือมีฉะนั้นก็ถูก

ขโมย หรือล่อลวงมาด้วยการให้คำมั่นสัญญา อย่างดีต่าง ๆ นานา...” นี่เป็นอาชีพที่ทำเงิน และเขาก็สามารถส่งเงินไปให้จันทร์เสขาได้ ความหวังของเขากำลังเริ่มต้นอีกครั้งหนึ่ง นั่นคือ กาวได้เป็นเจ้าของร้านตีเหล็ก และรับลูกสาวมา อยู่ด้วย เป็นครอบครัวที่มีความสุขเหมือนเก่าก่อน

แต่แล้วเหมือนสายฟ้าฟาดลงมาที่ตัวเขาโดยตรง คราวนี้ไม่แต่เขาจะถูกจ้วงที่ห้องเท่านั้น แต่เขาถูกกระหน่ำตีอย่างรุนแรงที่สุด ไม่เพียงแต่ ที่หัว หากแต่ที่หัวใจของเขาด้วย เขาสูญเสีย ความเป็นช่างตีเหล็ก ความเป็นกาโลไปอย่าง สิ้นเชิงในทันทีทันใดที่เขาพบ เสขา ในห้อง โสมณดีที่เขาทำหน้าที่หาลูกค้าให้ นี่ไม่ใช่ความ บังเอิญ หากเสขากลับออกมาโดยหญิงเจ้าของห้อง ผู้ทำอุบายอย่างแนบเนียน จนหลงเชื่อว่ากาโลได้ รับอุบัติเหตุและรีบเข้ามาเยี่ยม

เขาช่วยเสขาไว้ได้ก่อนที่จะสายเกินไป แต่ สายเกินไปสำหรับสิ่งใดแล้ว เถอะแม้ว่าเสขายัง จะไม่ถึงกับเสียชีวิตไป แต่เธอสูญเสียสิ่งอื่นที่สำคัญ กว่าไปอย่างสิ้นเชิงแล้ว เธอสูญเสียความเคารพ ในพ่อเธออย่างสิ้นเชิง นี่เป็นสิ่งที่กาโลเองก็รู้ และก็เป็นสิ่งที่เขาสุดแสนจะทนทานได้ คราวนี้ เขาถูกจ้วงเข้าอย่างเต็มที่ และไม่มีอะไรจะ สูญเสียอีกแล้ว เขาถูกตีที่จุดอ่อนที่สุด นั่นคือ ความรักที่ลูกสาวของเขามีต่อเขา และถ้าเขาทำ สิ่งนี้หายไปอีกจะมีอะไรเหลือสำหรับเขาบ้าง ร้าน ตีเหล็กกระนั้นหรือ หรือความเป็นช่างตีเหล็ก

กาลิเลโอใช้วิธีที่ได้รับการสั่งสอนมาจากบี ๑๐ อย่างจริงจังเมื่อคราวอยู่ในคุก เขาสร้างพระทิวระขึ้นมาและเทวาลัยก็เกิดขึ้นหลังจากนั้น รวมทั้งมณฑป และอื่น ๆ ที่คนมั่งมีคิดว่าจะเสริมศรัทธาที่เขาได้อยู่ต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าให้สูงส่งยิ่งขึ้น จากกาลิเลโอมาเป็นมงคล อธิการี เป็นไปได้เพียงการที่เขาหาสายประคำมาสรวมคอ ... “มันไม่ใช่สายลูกประคำธรรมดาๆ หากแต่เป็นสัญลักษณ์อันศักดิ์สิทธิ์ของพรานหมณ์ การเอามันมาสรวมนั้น ผู้สวมจะต้องต่อสู้ทางกำลังขจัดจนสามารถพิชิตมันได้ด้วย การหลอกลวงที่น่าพรันพรึงอย่างยิ่งในการแสดงว่าตนอยู่ในวรรณะอันสูง สูงสุดในเมื่อตนเองอยู่ในวรรณะอันต่ำต้อยเหลือเกินเมื่อเทียบกัน ไม่มีใครเลยในเบงกอลที่จะบังอาจกระทำเช่นนั้นมาก่อน ...

จากช่วงตีเหล็ก เขากลายมาเป็นพรานหมณ์จากการต่อสู้กับความจริงของชีวิตเพื่อให้ตนเองอยู่รอด เปลี่ยนมาเป็นการกระทำเพื่อที่จะจ้วงแทงกลับ เขาโคหนกเพื่อที่จะแก้แค้นด้วยการจ้วงลงไปสู่จุดอ่อนที่สุดของพวกที่รังแกเขามาก่อนที่ความเชื่อของพวกเขา การกระทำเช่นนั้นเหมือนกับกริชเสื่อ ... “กาลิเลโอได้ขึ้นควบขี่ความเท็จไปเหมือนกับว่า มันคือเสื่อซึ่งเขาไม่สามารถลงมาจากหลังของมันได้ ถ้าไม่เช่นนั้นแล้ว เสื่อก็จะตะครุบตัวเขาไปกินเสื่อ ...”

เขารู้สึกสะใจจากการกระทำเช่นนั้น เขาพอใจที่เห็นผู้พิพากษาคคนที่เคยตัดสินเขามาก่อน

นอบน้อมและมาแสดงความคารวะต่อเขา ข้าราชการชั้นสูง พ่อค้าทอง พ่อค้าข้าว พ่อค้าปอหรือคนขายหุ้น ซึ่งล้วนแต่มีชีวิตอย่างสุขสบายด้วยความมั่งคั่งที่กอบโกยมาจากความทุกข์ยากอดอยากและหิวโหยของผู้คนจำนวนมาก และเขาเองก็เริ่มเลื่อนคัวชั้นเป็นส่วนหนึ่งในคนจำพวกนี้ มีโอกาสกินเหมือนกับเขา ได้รับความนับหน้าถือตาจากเขา และในที่สุดก็คิดเหมือนกับพวกเขามากยิ่งขึ้นทุกที ... “เหมือนกับชมดที่หลงกลืนตัวเอง...” หากว่าไม่มีเหตุการณ์ที่คอยมาเตือนมาจุกจุกทำให้เขารู้สึกสำนึกอยู่เสมอว่าเขาคือช่วงตีเหล็กมากกว่าพรานหมณ์ และที่สำคัญกว่านั้น ลูกสาวของเขาเอง แม้ว่าจะไม่ขัดขวางการมดเท็จของเขาแต่ก็เป็นความร่วมมืออย่างแกล้ง ๆ ซึ่งกระทำไปด้วยความรักอันนับวันจะหดหายลง

แต่ดูเหมือนความเป็นช่วงตีเหล็กจะยังไม่สาบสูญไปเสียจากตัวเขาเลยทีเดียว บางครั้งมันก็ยังผลิดอกออกผลแทรกขึ้นมาจากความเป็นพรานหมณ์ของเขาได้ ด้วยการให้ที่พักพิงกับชายชราช่วงตีเหล็กในวรรณะเดียวกันกับเขา และบางครั้งแรงกระตุ้นในตัวก็ผลักดันให้เขาถึงกับไปซื้อเครื่องมือตีเหล็กมา แอบทำอย่างลับ ๆ ในห้องเพดานที่เตรียมไว้

และแล้วความขัดแย้งที่เขาพยายามหลีกเลี่ยงก็บังคับให้เขาต้องเผชิญหน้ากับมัน ว่าจะต้องเลือกเอาระหว่างความเป็นกาลิเลโอช่วงตีเหล็ก หรือความเป็นมงคล อธิการี ในเมื่อมีคนจับได้ว่า

คาช่างตีเหล็กเก่าที่เขาให้ที่ฟังฟังไว้นั้นไปฝ่าฝืน
บทบัญญัติการ ประกอบพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ของ
เทวาลัยนั้นเข้า ด้วยการเอาน้ำนมที่บรรดาผู้มี
อัน จะกินบริจาควัวสำหรับสรงพระ ศิวะไปเลี้ยง
เด็กที่กำลังคอยาก แทนที่จะไปลอยคงคาตามที่
ควรจะเป็น ในกรณีที่ได้เห็นได้ชัดเช่นนี้ดูเหมือน
ความเป็นกาโลจะมีชัยเหนือความเป็นอริการี
แต่เขาก็ยังไม่วายที่จะคงความมดเท็จไว้ด้วยการ
เลือกที่จะดูภายในนามของอริการี นั่นคือเขา
พยายามต่อรองให้ผู้บริจาคน้ำนมเหล่านั้นเห็นว่า
ควร จะให้น้ำนมแก่เด็กไปแทนที่จะเอาไปเททิ้ง
ในพระแม่คงคา โดยใช้ความขัดแย้งซึ่งเขาเพิ่ง
ค้นพบว่ามิอยู่ในบรรดาพวกผู้ลากมากดีทั้งหลาย
นั่นคือความอิจฉาริษยากัน ความเอาดีเอา
เปรียบกัน การเข่นฆ่าซึ่งกันและกัน และการ
เกลียดชังกันมาเป็นประโยชน์สำหรับเทวาลัย
ของเขา เพื่อการแก้แค้นของเขา แม้ว่าโดยลึกๆ
แล้วเขาเองก็เริ่มรู้สึก ว่า มันไม่ใช่เพียงการ
แก้แค้นเท่านั้น หากเขากำลังติดกับที่ตนเอง
สร้างขึ้นมาไว้ต่อกันอื่น

ความจริงอีกอย่างหนึ่งที่ท่านมงคล อริการี
เห็น หากแต่แกลังทำเมินเฉยและเป็นทองไม่รู้
ร้อนด้วยนั่นก็คือกับดักที่เขาสร้างขึ้นมานั้นมันดี
เกินไป มันมีประสิทธิภาพเกินไป เพราะไม่
เพียงมันจะโคกหกและหลอกลวงเฉพาะ คน ที่เล่น
วังแกและจ้วงที่ห้องของเขามาก่อนเท่านั้น หาก
กับดักนั้นยังดักเอาคนที่เขาไม่ได้ต้องการอีกด้วย
นั่นคือบรรดาคนยากคนจนทั้งหลาย ผู้ซึ่งกระษัย

กระแย้งเข้ามามีส่วนในการฉลองพระศิวะ และ
ต้องการขอบางสิ่งบางอย่างเป็นการตอบแทน
ในศรัทธาที่เขามีอยู่ต่อพระผู้เป็นเจ้า ค่างกันกับ
พวกที่ร่ำรวยอยู่แล้วก็เพียงแค่พวกหลังต้องการ
บางสิ่งบางอย่างเพิ่มขึ้นให้มากกว่าสิ่งที่พวกเขา
มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นราคาทองให้สูงขึ้น หรือลดลง
หรือราคานั้นในตลาดนั้น ในขณะที่พวกแรก
ต้องการเพียงการหายเจ็บไข้ได้ป่วย ของคนที่
เขารัก ขอให้หาเงินพอสำหรับการยังชีพใน
ครอบครัวของเขา หรือขอให้ได้พบหน้าญาติ
ที่พลัดพรากกันไปนาน แน่ละสิ่งที่เขาต้องการ
นั้นอาจจะแตกต่างกัน แต่ทั้งสองฝ่ายต่างก็เหมือน
กันในศรัทธาที่มีต่อสิ่งที่ไม่จริง หรืออย่างน้อยก็
ไม่จริงสำหรับกาโลกับจันทร์เสฉา ถ้าเช่นนั้น
ทั้งสองฝ่ายต่างก็ตกอยู่ในความมืดบอดและความ
มมงายที่ไม่แตกต่างกัน และต่างฝ่ายต่างก็อาศัย
ศรัทธาเพื่อที่จะแลกกับสิ่งอื่นที่ตนเห็นว่ามีความ
เดอะการกระทำของทั้งสองฝ่ายย่อมมีน้ำหนัก
ไม่เท่ากันต่อหน้าพระเจ้า หากว่าพระเจ้ามีอยู่จริง
ฝ่ายแรกอาจจะชั่วมากกว่าเพราะโลภ แต่ฝ่าย
หลังก็ไม่ได้ชั่วน้อยกว่าเพราะหวังอย่างลมๆ
แล้งๆ ซึ่งทั้งสองประการต่างก็เป็นความเท็จ
ด้วยกันทั้งคู่ และแม้ว่าเขาจะติดอยู่ในวังวนนี้ด้วย
แต่เขาก็เห็นมันอย่างทะลุปรุโปร่ง ปัญหาคือเขา
ควรจะทำอย่างไรดี

สิ่งที่มาเน้นน้ำหนักความผิดของมงคล
อริการีมากยิ่งขึ้น อยู่ที่ท่าทีของปี ๑๐ ผู้ซึ่งออก
จากคุกโดยมงคลกับลูกสาวเป็นคนไปรอรับเอง

บี ๑๐ ไม่ยอมรับคำเชื้อเชิญของมงคลให้มาร่วมมี
หุ้นในเทวาลัย ซึ่งทำความประหลาดใจแกมไม่
พอใจให้กับอธิการีมาก เราจะเข้าใจบี ๑๐ ผู้ถูก
จับในข้อหาขโมยให้เกิดความไม่สงบ เพราะเพียง
แต่ทนไม่ได้ที่เห็นตำรวจเอาไม้กระบองกระทุ้งหลัง
ของ... “ตาแก่ (คนนี้) บำบัดความหิวโหยของ
คนด้วยการใช้สายตาจับจ้องมองดูชนมับังทอดกับ
แกงกะหรืออย่างเพลิตเพลินใจ แล้วจุมูกก็สูดกลิ่น
อาหารเข้าไป...” แล้วตะโกนร้องบอกคนอื่น ๆ
ว่า... “เขากำลังจะฆ่าตาแก่...” และ...
“ทำไมพวกมันถึงจะต้องฆ่าเราในเมืองเราจะมี
ชีวิตอยู่ต่อไปก็อีกเพียงสองสามวันเท่านั้น...”
หรือ... “หมามันมองดูอาหารได้ สูดกลิ่นห่าง ๆ
ก็ยังได้ แต่พวกแกทำไม่ได้...” ได้อย่างไร? ให้
บี ๑๐ บอกเล่าด้วยตัวเขาเองดีกว่า... “มันเกิด
ขึ้นอย่างนี้ รดยนต์คันใหญ่คันหนึ่งเกิดไปชน
คนอดอยากตรงหน้าโฮเต็ลแห่งหนึ่งเข้า รถจึงเสีย
หลักแล่นไปชนเสาไฟ ผมถูกส่งมาตรวจดู
สภาพความเสียหายของรถ คนที่ถูกชนนอนแผ่
อยู่กลางถนน เสื้อแสงไม่มี ไม่ผิอะไรกับหมาที่
กำลังสิ้นใจ ที่รถก็มีเลือดเปื้อนอยู่ แต่คนถูกชน
ไม่มีเลือดออกมากนัก นัยตายังลึมโพลงอยู่...”
และ... “ฉันลึมนัยตายคู่นั้นไม่สงบ มันมีแว
ประหลาดเหมือนจะกล่าวโทษรดยนต์ว่าได้ฆ่าเขา
และรถก็เสียหายแต่เพียงเล็กน้อย ฉันเป็นคน
ข่อมมันที่ดู คัดบังโกลนให้เข้ารูป ติดตั้งไฟหน้า
ให้ใหม่ ตลอดเวลาที่ฉันทำงานนี้ซึ่งกินเวลา
หลายวัน นัยตายของคนตายคู่นั้นจ้องมองฉันอยู่

ตลอดเวลาแล้วก็กล่าวโทษด้วย...” ... “ฉัน
กำลังข่อมรดคันที่ฆ่าเขา เปลา่หรือก มันไม่เพียง
แค่นั้น ฉันเองก็เหมือนกับคนอื่น ๆ เป็นแสน ๆ
ในเมืองนี้ เห็นความทุกข์ยากของคนจนจีนชา
จิตใจแข็งกระด้างขึ้น แต่นัยตายที่ค้างลึมโพลงคู่นั้น
มันกล่าวโทษเราทั้งหมด เราที่มีจำนวนเป็น
แสน ๆ

แล้วกาโลละเขาจะรู้สึกอย่างไร ในเมื่อเขา
ก็มีสิ่งนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นช่องเก็บความทรงจำ
อย่างเดียวกันนี้เหมือนกัน... “มีผู้คนทีอดอยาก
กลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่งยืนรออยู่ ต่างก็แหงนหน้า
มองขึ้นไปข้างบนตรงหน้าต่างชั้นสาม กาโลหยุด
แล้วแหงนหน้าขึ้นดูบ้าง มีทหารผิวขาวสองคน
ชะโงกหน้าออกมานอกหน้าต่าง... ชั่วขณะนั้น
เกิดความเงียบขึ้น บรรดาผู้คนกลุ่มนี้ไม่ผิอะไร
กับไม้ ครั้นแล้วทหารคนหนึ่งก็ขว้างอะไรออกมา
ทางหน้าต่าง ผู้คนที่จับกลุ่มกันอยู่ก็มีชีวิตชีวา
ขึ้นมาในทันที ต่างทรุดตัวลงคลานเอามือควาน
หา สิ่งเสียงครางออกมาเบา ๆ ต่างก็เบียดเสียด
ยื้อแย่งแล้วต่อสู้กัน ในไม่กี่อึดใจก็ยุติ แล้ว
บรรดาสัตว์ที่ออกกันเป็นกลุ่มก็พากันลุกขึ้นหอบ
หายใจอย่างหนัก แต่ยังมีสองสามคนที่กำลังขดตัว
อยู่ สองสามคนนี้มีชนมับังอยู่ในปาก ซึ่งล้วน
แล้วแต่รีบกลืนเข้าไปอย่างรวดเร็ว... ไซ้แล้ว,
ไซ้แล้วสองสามคนนี้มีเหตุผลที่จะต้องรีบกลืนเข้า
ไป กาโลเห็นชายคนหนึ่งซึ่งอดอยากถึงขนาด
เอามือยัดเข้าไป ในปากแล้วจัดให้อ้าออก กวาด
เอาชนมับังและเศษเล็กเศษน้อยที่เคี้ยวแล้วเป็น

ก่อนเล็ก ๆ มาใส่ปากตัวเอง ในขณะเดียวกันกับ
ผู้ที่เคราะห์ร้ายเอาแซนลึบ ๆ ของตนหุบคิ้วย้อยแยง
อาหารพร้อมกับร้องไห้ฟูมฟาย... กาโลแหงน
ขึ้นดูใบหน้าอันเต็มไปด้วยความสนุกสนานของ
ทหารทั้งสองที่หน้าค่าง เขาได้ยินเสียงหัวเราะ
ด้วยความครื้นเครงดังลั่น มือสีขาวยปรากฏออกมา
อีกแล้วก็ขว้างขนมปังลงมามาก เกิดเบียดเสียด
ย้อยแยงกันอีก ชายชราคลานหนีไปเพราะได้รับ
บาดเจ็บ ไปนั่งอยู่ที่ขอบทางเท้า น้ำตาไหลลงมา
ตามแก้มสกปรกและตามหนวดสีเทา..... ขออีก
นาย ขออีกเถอะ บรรดาสัตว์ผู้อยู่ในความทุกข์
ทรมานพนมมือขึ้นสวดมนต์ ต่างก็เอามือตบที่
ซี โครอันเปลือยเปล่าและห้องคอดกิวของตน แต่
ทหารทั้งสองเกิดความเบื่อหน่ายขึ้นมาแล้ว ใน
ทันใดนั้นเองก็มีคนหนุ่มสองคน ซึ่งมีหัวดีกว่าคน
อื่น ๆ ได้คิดการเล่นขึ้น เพื่อให้ท่านผู้เป็นนาย
ทั้งสองเกิดความสุขจะได้หันมาสนใจตนอีก ชาย
หนุ่มทั้งสองส่งเสียงร้องว่า โฮ ขึ้นมาในทันที
แล้วก็เอามือตบสะโพกที่มีแต่กระดูกของตนใน
ห้วงท่าของนักมวยปล้ำ ด้วยการส่งเสียงร้องอย่าง
คู่กัน คนหนึ่งก็เข้าทักทายอีกคนหนึ่งโดยใช้มือ
ตบอย่างแรงไปบนใบหน้าเสียงดังลั่น นิ้วมือที่มี
แต่กระดูกกระทบกับแก้มที่มีแต่กระดูก ตบแล้ว
ตบอีก เสียงร้องโหยทวนดังขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า
คนอื่น ๆ จับตาดู ที่แรกก็ด้วยความประหลาดใจ
ครั้นแล้วก็เกิดความเข้าใจขึ้นมาเพียงชั่วนาทีเดียว
ทุกคนก็เข้าใจความหมายของการเล่น ต่างก็
พยายามแสดงให้น่าตื่นเต้นยิ่งขึ้นด้วยการส่งเสียง

ร้องราวกับจะออกรบ ต่างตะเบ็งจนเส้นเลือดโปน
เป็นสีน้ำเงินขึ้นที่คอ ส่งเสียงร้องจนกระทั่งเสียง
แหบแห้ง แล้วก็เริ่มตบตีกันอีก การตบตีหนัก
หน่วงและรุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ จนมันไม่ใช่เป็น
การแสร้งอีกต่อไป หากเป็นการต่อสู้กันจริง ๆ
บรรดาผู้ที่อยู่ในห้วงหายนะเดินเห็นแหบจะไม่
ไหวเข้าต่อสู้กันเหมือนสัตว์ร้ายบนดาดโทะเล
โครงกระดูกเข้าต่อสู้กับโครงกระดูก ต่างก็เข้าคว้า
จับ เอาเล็บตะกุกแล้วปลุกปล้ำกัน ตามแขนขา
ที่เปลือยเปล่ามีเลือดไหลออกมา คนพวกนี้ ใช้
เศษเตนเล็กน้อย ๆ ของกำลังวังชาที่สุดท้ายของ
ตนเข้าต่อสู้กันเหมือนตังว่า ถ้าตนมีชัยชนะก็จะ
ได้มีชีวิตขึ้นมา เสียงโหยทวนใจเหมือนกับเสียง
ท่อสุบลมที่แตกแล้ว มีสองหรือสามคนหมดเรี่ยว
หมดแรงออกวิ่งหนีส่งเสียงร้องโหยทวน นัยตามี
แต่ความหวาดหวั่นขวัญสยองแหบจะถลอกออกมา
นอกเบ้า..... ใบหน้าขาว ๆ ที่หน้าค่างแสดง
ความพึงพอใจส่งยิ้มลงมาให้...” แต่อดีตช่วง
ทีเหล็กก็ยังมีความเป็นมงคล อธิการีมากกว่ากาโล
อยู่นั่นเอง แม้ว่าความเป็นพราหมณ์จะถูกกั
กร่อนลงไปอีก เมื่อมารู้ภายหลังว่า บี ๑๐ นั้น
เกิดในวรรณพราหมณ์ หากแต่สลัดขนชั้นแห่ง
ตนทิ้งไป

แต่แล้วเขาก็ต้องเผชิญหน้ากับมันอยู่ที่ ว่าจะ
ต้องเลือกเอาระหว่าง สัจจะ กับ ความมดเท็จ
ระหว่างกาโลช่างตีเหล็ก หรือมงคล อธิการีเมื่อ
ภาวการณมันบีบรัดตัวเข้ามามากขึ้น โมติจันทร์

พ่อค้าหุ่นไซอิฐที่เด็กข้างถนน ที่เลขาเรียกมาเลี้ยงเป็นน้องชาย และกาโลรักเหมือนลูกมาเป็นแรงต่องรองสำหรับการแต่งงานกับเลขา เพราะเด็กนั้นมีวรรณะจันทาล และหากว่าชาวนั้นแพร่ออกไปก็หมายถึงความพินาศของเทวาลัย และการสิ้นสุดของมงคล อภิกวีด้วย คราวนี้เลขาเข้าตาจนและดูเหมือนตัดสินใจอย่างเด็ดขาดที่จะซื้อไปกับพ่อ หรือให้ตัวอย่างพ่อตามที่พ่อต้องการ ด้วยการตัดสินใจยอมแต่งงานกับ ฉลามแก้ตัวนั้น

จันทร์เลขาคนเดียวเท่านั้นที่จะบอกได้ว่าเธอตัดสินใจไปเพราะเหตุใด เพื่อประทศพ่อ เพื่อทำร้ายพ่อ เพราะพ่อทำร้ายตนเองก่อนกระนั้นหรือ หรือว่าเพียงเพราะต้องการทำร้ายบี ๑๐ ซึ่งก็ไม่ต่างอะไรไปกับผู้ชายคนอื่น ๆ อย่างที่กาโลเคยพูดไว้ว่า... “ลูกนี้ลืมน่ายเหลือเกิน ผู้ชายเวลาเป็นสัตว์ขึ้นมามันเป็นอย่างไร คินนั้น...ความน่ากลัวอย่างนั้น...” เพียงเพราะบี ๑๐ สรวมกอดเธอไว้ และการกระทำเช่นนั้นมันจึงเธอให้กลับไปสู่ห้วงของฝันร้ายในช่องโศกณคติน ที่ถูกบังคับให้ขายตัว บี ๑๐ ซึ่งเป็นผู้นำความเบื่อบานมาสู่ชีวิตของเลขา และนำเธอเข้าไปร่วมการต่อสู้ร่วมกับคนนอกอยากอื่น ๆ มาก่อนหน้านั้นไม่นาน

เลขาเลือกไปแล้ว ยศิตข้างตีเหล็กละ เขาจะต้องเลือกละทีนี้ ระหว่างการแก้แค้น ซึ่งในที่สุดปรากฏว่ากลายเป็นกับดักที่รัดคอเขาไว้ หรืออย่างที่มี บี ๑๐ เคยพูดไว้ว่า... “นายไม่ได้หลอกลวงเฉพาะผู้ที่เหยอหยิ่งในวรรณะของตนเท่านั้น

หากแต่ยังหลอกลวงผู้ที่มีเลือดเนื้อเชื้อไขเช่นเดียวกับนายอีกด้วย...” และก่อนที่จะสูญเสียลูกสาว ผู้เป็นสัญลักษณ์ของสัจจะที่กลายมาเป็นหนามทิ่มแทงมโนธรรมของเขาในส่วนที่อ่อนที่สุด ไม่ใช่ที่ห้องแต่เป็นที่หัวใจ เลขาเป็นสายใยสุดท้ายที่เขามีอยู่กับแม่ของเธอ และทั้งหมดคือชีวิตของกาโลข้างตีเหล็กในวรรณกमार ผู้รักเมีย รักลูก ซื่อสัตย์ ชยันขันแข็ง และไม่เคยคดโกงใครแม้คนเดียว

ในที่สุดพ่อลูกก็ได้เลือก พวกเขาเลือกที่จะฆ่าเสียตัวนั้น ในโอกาสที่เหมาะสมที่สุด ที่มีทุกคนมาเป็นพยานไม่ว่าจะเป็นท่านเซอร์พ่อค้าข้าว นายหน้าขายหุ้น พ่อค้าทอง ท่านผู้พิพากษา ข้าราชการชั้นสูง และบรรดาคคนที่ได้รับการนับหน้าถือตาทั้งหลาย รวมทั้งประดาคนชั้นเดิมกับเขาที่มาเป็นพยานในการฆ่าเสี้ยนนี้ ในพิธีัญญกรรม

กาโลฆ่าเสียเพราะว่ามันเป็นเสีย เขาไม่กลัวเสียอีกต่อไป และเพราะ... “คนที่ได้ต่อสู้เพื่อเอาชนะความกลัวลงได้ ไม่มีวันจะถูกทำลาย...” ไม่ว่าจะแรงผลักดันทั้งหมดจะเป็นอะไรก็ตาม หากเขาทนซื้อเสี้ยนแห่งความไปปดมดเท็จต่อไปไม่ได้ และทุกสิ่งทุกอย่างก็น่าจะพอเพียงแล้วสำหรับการจ้วงแทงลงไปถึงความเชื่อดีในเรื่องพระเจ้าและการกีดกันเรื่องวรรณะของคนทั้งหลาย ไม่ว่าการฆ่าเสียจะมีผลต่อเขาเช่นไรเขาก็กระทำลงไปแล้วเขาแสดงให้คนทั้งหลายหรือคนในวรรณะไม่ต่างจาก

เขาได้เห็นอย่างชัดเจนว่า แม้แต่ช่วงที่เหล็กใน
วรรณกรรมก็สามารถที่จะเยาะหยันและเล่นกับสิ่ง
ที่เป็นของศักดิ์สิทธิ์ได้เช่นไร เขาเปลี่ยนจาก
วรรณกรรมหนึ่งไปสู่วรรณกรรมหนึ่งได้อย่างง่าย ๆ โดย
อาศัยสายประคำคล้องคอเพียงเส้นเดียว แม้ว่า
เบื้องหลังนั้นจะมีความคับแค้นและความกล้าหาญ
หนุนอยู่ หากแต่การเปลี่ยนกลับมาสู่วรรณกรรม
นั้นต้องอาศัยสิ่งที่มีน้ำหนักมากกว่านั้น กาโลวาง
เติมพันด้วยชีวิต ความรัก และความรู้ เขารู้ว่า
เขากำลังหลอกลวง เขากำลังโกหก และเขาก็รู้
ว่าทำไมจึงทำเช่นนั้น เขารักลูกสาวเขา และรัก
สัจจะมากกว่า เขาทำลงไปเพื่อชีวิตเขา ชีวิตของ
ช่วงที่เหล็ก เพื่อนำเอาความเป็นกาโลในช่วงที่เหล็ก
กลับคืนมา

นี่คือชีวิตของ กาโลช่วงที่เหล็ก ผู้กำลังจะเริ่ม
ต้นชีวิตใหม่หลังจากเสร็จจากการฆ่าเชื้อ การกระทำ
ของเขา น่าจะเป็นตัวอย่างอันดีสำหรับเราที่จะ
สำรวจดูว่า เราเองกำลังเชื่อตัวไหนอยู่หรือไม่
และกล้าพอที่จะฆ่ามันหรือเปล่า

กาโลเป็นเพียงตัวแทนของคนธรรมดา ๆ คน
หนึ่งในสังคม ที่มองเห็นว่าระเบียบและข้อประ
พฤติปฏิบัติแต่เดิม ๆ มานั้นยังเป็นสิ่งจำเป็นและ
ใช้ได้ เขายังคงยึดถือคุณค่าที่เชื่อสืบต่อกันมา
รวมทั้งระเบียบประเพณีต่าง ๆ แล้วยังคงจะ
เชื่อเช่นนั้นตลอดไป หากว่าไม่มีสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่า
มากระทบมันเข้า นั่นคือปัญหาการอยู่รอด เรื่อง
ปากเรื่องท้อง สภาพแวดล้อมใหม่ทำให้เขาเริ่ม

ตั้งคำถามสงสัยเอากับสิ่งเก่า ๆ และเมื่อยังเห็น
ว่า ความศักดิ์สิทธิ์แห่งความเชื่อของเขานั้น
เป็นสิ่งที่ปรวนแปรและบิดเบี้ยวได้ โดยเฉพาะ
มักกลายเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์สำหรับคนที่
“รวยกว่า” แล้ว ก็คงไม่ยากนักที่เขาจะสร้าง
ข้อสรุปขึ้นมาเอง ในลักษณะที่พัฒนาจากการตั้ง
คำถามในเชิงวัฒนธรรม มาเป็นปัญหาเรื่อง
ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในสังคม และ
มาสิ้นสุดลงที่การต่อสู้ทางชนชั้น - สังคมในสายตา
ของเขามีความหมายในแง่ใหม่เป็นเรื่องที่น่าขยะ
แขยง น่าเกลียดชัง และจะต้องถูกทำลายให้สิ้น
เพราะมันเป็นสังคมที่อนุญาตให้คนรวยกว่าเอาวัด
เอาเปรียบคนที่พอจะมีกิน คนพอจะมีกินชู้ชีวิต
คนจน และคนจนก็ใช้ตีนถีบปากกัดสู้กันเพื่อ
ความอยู่รอดในระหว่างคนจนด้วยกันเอง

แม้ว่าสิ่งที่เขาทำจะไม่มีอะไรมากไปกว่าการ
ทำลาย “ความโป้ปดมดเท็จ” อันเกิดขึ้นและ
ติดตรึงอยู่กับสังคมเก่า และยังคงไม่เห็นทาง
ออกที่ดีไปกว่านั้น แต่การกระทำของเขาก็เป็น
สิ่งที่มีคุณค่าด้วยตนเอง เพราะอย่างน้อยเขาก็
ทำลายศัตรูตัวสำคัญภายในตนเองลงไปได้ นั่น
คือ “ความกลัว” นอกเหนือไปจากนั้น ไม่มี
ใครจะบอกได้ว่าเขาควรทำอะไรต่อไป

เช่นเดียวกับ ปี ๑๐ ที่เริ่มสงสัยสิ่งที่เกิดขึ้น
ภายในชายคาบ้าน น้องสาวเขามีความรักกับหนุ่ม
ต่างวรรณะแต่ถูกพ่อแม่จับได้เสียก่อน และตัด
หนทางด้วยการจับแต่งงานไปกับพรหมณ์แก่ ๆ

คนหนึ่ง สุดท้ายหญิงสาวคนนั้นตกลงใจตัดช่อก
น้อยแค่พอดี ความตายของน้องสาวเป็นเหตุ
ใหญ่ที่ทำให้เขาตัดสินใจเด็ดขาดที่จะสลัดพันธนาการ
แห่งชั้นของตน แล้วสภาพสังคมที่เขามอง
เห็นด้วยแถมใหม่ ๆ ก็เป็นแรงผลักดันให้เขา
เลือกที่จะดำเนินชีวิตในแง่ใหม่ ปฏิเสธที่จะสมรู้
ร่วมคิดมีส่วนในทวารลัย หากแต่เลือกเอาการ
เข้าไปต่อท้ายขบวนของพวกออกอากที่เดินถือป้าย
ประท้วงไปตามถนน การปฏิบัติทำให้เขาเห็น
“สัจจะ” ในระดับสูงขึ้น และหลุดพ้นออกจาก
ตัวเองโดยสิ้นเชิง ไม่ใช่ในแง่ของการกำจัดอดีต
ได้อย่างสมบูรณ์ หากแต่เป็นการหลอมละลายตัว
เองเข้าไปในหมู่ประชาชนผู้ทุกข์ยาก ผู้คนที่ต่ำ
ต้อยทั้งหลาย และร่วมเดินไปกับเขาเพื่อสังคมที่
ดีกว่า แม้ว่าจะยังไม่รู้ชัดว่ามันมีรูปร่างหน้าตา
อย่างไร แต่มันจะต้องเป็นสังคมที่ไม่มีอังกฤษ
ปกครอง ไม่มีทหารใส่เสื้อติดกระดุมทองเป็น
เงาแวบ ซีม้ากวัดแกว่งคาบไล่ฟันฝูงชนที่ชุมนุม
ด้วยความสงบ จะต้องไม่มีการกดขี่ ความฉ้อ
ฉล และคนทั้งหลายจะมีกินมีอยู่

การเรียกร้องเช่นนี้ ต่างจากการเรียกร้อง
ของพวกที่มีอยู่แล้ว และอยากได้เพิ่มมากขึ้นด้วย
ความโลภ เพราะคนพวกนี้เพียงเรียกร้องที่จะมี
ชีวิตอยู่ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอันชอบธรรม
ของเขาเท่า ๆ กับที่พวกแรกใช้เสรีภาพ (ไม่ว่า
มันจะเป็นอะไรก็ตาม) อย่างเกินขอบเขต เขา
ไม่ได้เรียกร้องเพื่อที่จะให้ทุกคน มีหรือกิน เท่า ๆ
กัน แต่เขากำลังต้องการสังคมชนิดที่ให้หลัก
ประกันได้ว่า เขามีชีวิตอยู่ และอยู่อย่างดี
(ไม่ว่าเขาจะเข้าใจว่ามันจะเป็นอย่างไร)

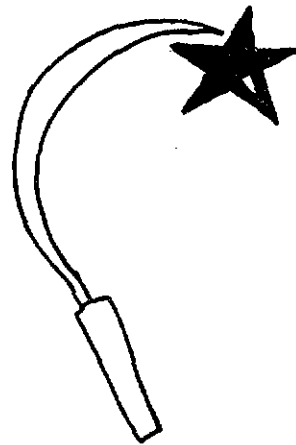
จันทร์เสาก็เหมือนกัน จู่ ๆ ชีวิตของเธอก็
ถูกผลักให้ตกลงไปในวังวนอะไรสักอย่างทีเหลือ
จะเข้าใจได้ หรือไม่เคยคาดคิดมาก่อน แต่กาล
เวลาและคนที่มามีส่วนสัมพันธ์ด้วย ก็สามารถ
ปลุกเร้าปัญญาที่แอบแฝงอยู่ให้เข้าใจได้ไม่ยาก
นักกว่า คนเองก็กำลังซีเลือดอยู่ และสำคัญที่เธอ
ก็กลัวพอที่จะฆ่าเลือดวันนั้นด้วย

พวกเขาทั้งสามเป็นตัวแทนของคนต่ำต้อยทั้ง
หลายที่ผืนกษัตริย์เป็นขบวนการเพื่อเรียกร้องความ
ยุติธรรม แน่ละเป็นความยุติธรรมที่นอกเหนือ
ไปจากกฎหมาย ซึ่งมักจะได้รับการอ้างถึงโดย
พวกที่ได้เปรียบอยู่แล้ว เป็นความยุติธรรมที่อยู่
นอกเหนือความเชื่อและประเพณีที่สืบเนื่องต่อกัน
มา พวกเขาพร้อมกันฝ่าฝืนปฏิเสธไม่ยอมรับ
“ความรุนแรง” ที่ถูกกระทำอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันอีก
ต่อไป และหากว่าการต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลง
ความเชื่อในขั้นต้นนี้ถูกขัดขวาง พวกเขาก็พร้อม
ที่จะทำลายทุกสิ่งทุกอย่างเสีย หักหมคนถ้าจำเป็น
และได้รับผิดชอบพอที่จะแบกภาระในการสร้าง
สรรค์ทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นมาใหม่ในวิถีทางที่พวกเขา
เห็นดี นี่ไม่ใช่การเอาพวกมากเข้าว่า หากเป็น
การอ้างความยุติธรรมอย่างแท้จริงหาก นั่นคือ
สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ อันเป็นกฎที่ไม่มีใครฝ่าฝืนได้

และเช่นกัน แม้ว่าจะสังคมนั้นร่วมกันสร้าง
ขึ้นมาใหม่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะมีเลือดขึ้นมาอีกตัว
หนึ่งหรือหลายตัว แต่ก็เป็นที่พอใจที่พวกเขาสร้าง
มันขึ้นมาเอง พวกเขาจึงพร้อมกว่าที่จะฆ่ามัน
เสียหากว่าจำเป็น เพราะดูเหมือนพวกเขาจะ
เป็นคนกลุ่มเดียวที่มีความ “กล้า” หลงเหลืออยู่ใน
ในโลกทุกวันนี้

อำนาจชัย ปฏิพัทธ์ฯ

คนกับงาน

หมู่บ้านเคียวเคียวดาว

ประโยชน์ใช้สอยหลักของ “เคียว” คือ เอาไว้เกี่ยวข้าว เมื่อมีผู้ด่าเอา “เคียว” มาเกี่ยว “ดาว” ก็ย่อมก่อให้เกิดปฏิกิริยามากมาย ปัญหาไม่ได้อยู่ที่การนำเอาเคียวมาใช้ผิดหน้าที่ หากอยู่ที่ว่า “เคียว” ถูกผูกขาดให้เป็นสัญลักษณ์ของ “ลัทธิอันไม่พึงปรารถนา” ในทัศนะของชนชั้นปกครอง ทั้งๆ ที่ไทยเราใช้เคียวมาแต่โบราณ

ซั้บแฉง : หมู่บ้านเค็ยวเก็ยวดาว* เป็นหน้งสือที่แฉงให้เห็นความเป็นมาของหมู่บ้านซั้บแฉง ซึ่งใช้รูป “เค็ยวเก็ยวดาว” เป็นสัญลักษณ์ข้บประจำหมู่บ้าน ในหน้งสือเล่มนี้ เราะมองเห็นภาพ ที่ค่อนซ้างแจ่มซัดว่า หมู่บ้านซั้บแฉง เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ อยู่ในจ้งหวัดขอนแก่น มีประชากรประมาณ ๕๐๐ คน อาชีพหลักคือการทำนาและทำไร่ (ปอ) ดินฟ้าอากาศแห้งแล้ง ผลการเก็บเก็ยไม่ได้ ชาวบ้านส่วนใหญ่อ้างมีสภาพเป็นลูกหนี้รายทูนต่างหมู่บ้านด้วยอัตราดอกเบี้ยอย่างต่ำร้อยละ ๕๐ และ บางกรณีสูงถึงร้อยละ ๑๕๐ (หน้า ๗) ถึงกระนั้นชาวบ้านก็ได้ทอดอาลัยตายอยาก ชาวบ้านซั้บแฉง คนหนึ่งชื่อ นายสมคิด สิงสง ซึ่งเกิดที่นั่น โดที่นั่น ได้กระตุ้นชาวบ้านอื่น ๆ มิให้ย่อท้อ โดยลงมือ ทำไร่่นาด้วยตนเองหลังจากเดินออกจากมหาวิทยาลัยเมื่อใกล้จะรับปริญญากลางปี พ.ศ. ๒๕๑๖ สมคิด พร้อมกับเพื่อนร่วมงานผู้ใกล้ชิดคือ ประเสริฐ จันดำ ได้จัดให้มีการศึกษานอกระบบขึ้นที่นั่น ให้ชื่อ ที่ฟังดูหนักแน่นยิ่งกว่าคำ “โรงเรียน” ว่า “ฝ่ายการศึกษากลุ่มเขาวชนซั้บแฉง” ทั้งผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านสนับสนุนเป็นอย่างดี มีเขาวชนมารับการศึกษาที่ “เดียงนา” (ที่พักชั่วคราวของชาวนา ในช่วงปักดำและเก็บเก็ย ลักษณะมักจะเป็นกระท่อมเล็กๆ) จำนวนไม่น้อย หลังจากนั้นไม่นาน พฤติกรรมของหมู่ทั้งสองก็ถูกสอดส่องเฟ่งเล็ง มีการปล่อยข่าวว่าทั้งสองเป็นคอมมิวนิสต์ และเมื่อไม่นานมานี้ก็มีการกระจายข่าวทางรายการวิทยุของ กอ.รมน. โดยตรงว่า ซั้บแฉงเป็นหมู่บ้านคอมมิวนิสต์ ขอประชาชนในท้องที่ใกล้เคียงอย่าได้เอาเยี่ยงอย่าง (รายการวิทยุนี้จัดโดย “กัลยา สารคาม” สถานี วิทยุ ปชส. ขอนแก่น วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๑๘ เวลา ๑๑.๓๐ – ๑๒.๐๐ น.)

อาจจะเป็นเพราะไม่แน่ใจว่าจะมี “กรณีนาทราย” ซั้บรอยขึ้นที่นี้หรือไม่ หมู่บ้านนี้เป็น คอมมิวนิสต์จริงดังที่เป็นข่าวหรือเปล่า และคอมมิวนิสต์ในเมืองไทยนั้นเป็นอย่างไร อาจารย์คณะ รัฐศาสตร์สามนายคือ เข็ยน ธีระวิทย์ ดลฤเทพ สุวรรณจินดา และ สมบูรณ์ สุขสำราญ จึงได้ เดินทางไปสำรวจแล้วกลับมาเข็ยนเป็นรายงานการสำรวจที่กะทัดรัด และสะท้อนภาพที่ค่อนข้างแจ่ม ซัด รวมทั้งชี้ให้เห็นปัญหาได้กระจ่างพอสมควร ความเห็นโดยสรุปของผู้สำรวจมีว่า

“ซั้บแฉง มิได้มีลักษณะที่จะเป็นเขตปลดปล่อย หรือเป็นแขนงของขบวนการคอมมิวนิสต์ใน ประเทศไทย แต่เป็นความพยายามของผู้นำหมู่บ้านที่จะต่อสู้ เพื่อความอยู่รอดของซั้บแฉง... ผู้นำระดับท้องถื่นแบบนายสมคิด สิงสง เป็นบุคคลซึ่งควรได้รับการส่งเสริมแทนที่จะถูกทำลาย

* ซั้บแฉง : หมู่บ้านเค็ยวเก็ยวดาว เข็ยน ธีระวิทย์ และคณะ (สำนักพิมพ์พิฆเณศ, ๒๕๑๘) มโหรีนแห่ง ซั้บค้อสาระ : สมคิด สิงสง (ร.พ. รุ่งเกียรติ ขอนแก่น ๒๕๑๕) ขบวนการรื้อรองซั้บแฉง : ประเสริฐ จันดำ (ศูนย์กลางนักเขียนนิสิตนักศึกษากาอ้อสาน ๒๕๑๗)

ด้วยการเพ่งเล็งว่าจะกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ .... ชับแฉง ควรจะได้รับการส่งเสริมให้เป็นหมู่บ้านตัวอย่าง เพื่อให้ชาวไร่ชาวนาได้เรียนรู้ที่จะช่วยตัวเองได้ดีขึ้น ที่จะเข้าใจสิทธิหน้าที่และโอกาสของตนดีขึ้น ... การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์จะต้องได้รับการตีความใหม่ ไม่ใช่ใช้วิธีนี้เป็นเหตุที่จะเหวี่ยงครอบครัวบุคคลต่างๆ ที่ไม่เห็นด้วยกับระบบการเมืองการปกครอง ถ้าทัศนคติของการรักษาความมั่นคงของชาติไม่เปลี่ยน เราเกรงว่าผู้มีหน้าที่รักษาความมั่นคงของชาติจะกลายเป็นผู้ทำลายความมั่นคงของชาติเสียเอง” (หน้า ๕๗ — ๕๘)

นอกเหนือจากการแสดงข้อมูลและผลสรุปการสำรวจที่เปิดเผยให้เห็นสัจจะอันถูกบิดเบือนโดยฝ่ายรักษาความมั่นคงแห่งชาติ หนังสือเล่มนี้มีคุณค่าที่สำคัญยิ่ง อีกประการหนึ่ง คือ การแสดงตัวอย่างแน่ชัด เปิดเผย และเป็นทางการของอาจารย์กลุ่มหนึ่งผู้สอนวิชาวิชาการเมืองและการปกครองโดยตรงว่า ได้ยืนหยัดอยู่เคียงข้างประชาชน เพื่อสัจจะและความเป็นธรรม ในขณะที่อีกหลายคนเพียงแต่ “คาบคัมภีร์” บางคน “ขายตัว” และอีกจำนวนไม่น้อยหวาดผวาคือคำว่า “เคียว” โดยมีได้สำนึกแม้แต่น้อยว่า เพราะสิ่งนี้ ตนจึงดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสุขสบาย

บทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ คือ การที่สำนักพิมพ์ ฯ จัดพิมพ์เผยแพร่ให้ทันวันแถลงข่าว “กรณีชับแฉง” ซึ่งคณะรัฐศาสตร์ จุฬา ฯ จัดขึ้นเมื่อเย็นวันอังคารที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๑๘ นับว่าเป็นการทำงานแข่งกับเวลาที่น่าชื่นชม

กล่าวได้ว่า การแถลงข่าวประสบความสำเร็จเกินความคาดหมาย เพราะแม้ว่าเจ้าหน้าที่ของราชการปฏิเสธที่จะมาร่วมแถลงด้วยอย่างเป็นทางการ ผู้เข้าร่วมฟังประมาณ ๕๐๐ คน ก็สามารถเชิญเจ้าหน้าที่ของ กอ.รมน. ผู้หนึ่ง คือ พ.อ. วีระ ชินวัตร ให้ปรากฏตัวขึ้นชี้แจงเรื่องราวและยอมรับเป็นการส่วนตัวว่า หมู่บ้านนี้มีได้เป็นคอมมิวนิสต์ และ “ผู้ที่เป็นคอมมิวนิสต์คือผู้มีคุณธรรมสูงส่งซึ่งคนธรรมดาแบบเรา ๆ เป็นไม่ได้”

กลไกของรัฐสิ้นสะเทือนหนักขึ้น เมื่อเด็กสาวคนหนึ่งในกลุ่มผู้เข้าร่วมฟัง ประกาศก้องห้องประชุมด้วยน้ำเสียงใสบริสุทธิ์ สิ้นพรืดด้วยอารมณ์สะเทือนใจอย่างยิ่งยวดว่า

“ถ้าคอมมิวนิสต์มีคุณธรรมสูงส่ง อย่างที่ท่านผู้แทน กอ.รมน. ว่าจริง

ดิฉันก็ขอประกาศว่า

ดิฉันอยากเป็นคอมมิวนิสต์”

แม้ว่ากลไกของรัฐในปัจจุบันจะสั่นคลอนง่อนแง่นอย่างยิ่งด้วยสาเหตุหลายประการ แต่ถ้าพิจารณากรณีชับแฉงเป็นตัวอย่าง ก็อาจกล่าวได้ว่า ภาพการณ์เช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ยาก ถ้าขาดคนหนุ่มรุ่นใหม่ทั้งสอง คือ สมคิด สิงสง และ ประเสริฐ จันดำ

การทำควมรู้จักเขาทั้งสอง ไม่ใช่สิ่งที่ยากเกินความพยายาม แม้ว่าเขาจะอยู่ไกลถึงขอนแก่น แนวความคิดที่จะใช้เกี่ยวเกี่ยวดาว คุประหนึ่งเป็น “ความฝันอันสูงสุด” แต่เขาก็มีสติอย่างบริบูรณ์ ในฐานะมนุษยชาติหน่วยหนึ่งที่จะ “ขอฝันใฝ่ในฝันอันเหลือเชื่อ” การ “ปิดทองหลังองค์พระปฏิมา” คุจะเป็นการกระทำที่ยากเย็นสำหรับคนทั่วไป แต่สำหรับเขาทั้งสอง ทำอะไรที่ยากเย็นยิ่งกว่าได้บ้าง คือ ใช้ศรัทธา ลงมือปฏิบัติการ ทั้งด้วยแรงใจและแรงงาน แก้ไขปัญหาให้คนในสังคมเล็ก ๆ สังคม หนึ่งโดยมีเป้าหมายและวิธีการปฏิบัติที่เป็นบูรณภาพอันเดียวกัน คือ ใช้เกี่ยว เกี่ยวดาว เส้นทางไป สู่ความสำเร็จอยู่ยุคไกล และระหว่างทางที่ผ่านมา ต้องพบกับความเหนื่อยยาก ทั้งภัยมีดภัยสว่าง และทั้งความเจ็บปวดในส่วนลึก...

ใน *มโหรีแห่งชีวิตอิสระ* ของ สมคิด สิงสง และ *ขบวนการร้อยกรองขับเคลื่อน* ของ ประเสริฐ จันคำ

เราจะพบว่า เขาทั้งสองเป็นนักเขียนของประชาชนด้วย นอกเหนือจากความเป็นผู้รับใช้ประชาชน ด้วยแรงงาน คนทั้งสองนี้มี บุคลิก อารมณ์ และลีลาการเขียน ที่มีความเหมือนในความต่าง หรือ จะพิจารณาว่า มีความต่างในความเหมือน ก็ได้ เช่น

เขาทั้งสองเกลียดชังบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน เช่น ความอยุติธรรมในสังคม การทำลายมนุษย์ ด้วยกัน ฯลฯ จนจำหน้าหนังสือด้วย “คำสาป” เหมือนกัน แต่คำสาปนั้นก็มีความที่แตกต่างกันประการ หนึ่งเพราะเงื่อนไขของเวลา เนื่องจากสมคิดเขียนคำสาปตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ (ก่อนการปฏิวัติของ ประชาชน ตุลาคม ๒๕๑๖) ส่วนประเสริฐเขียนเมื่อปลายปี ๒๕๑๗ (ซึ่งสภาพสังคมไทยเปลี่ยนแปลง ไปมาก และเสรีภาพในการ คิด พูด เขียน และพิมพ์ มีมากกว่าเดิม) อีกประการหนึ่งเพราะภูมิ หลังและบุคลิกที่แตกต่างกัน สมคิดมีภูมิลำเนาที่แนบแน่นกับพุทธศาสนา ในเมื่อสภาพการเมืองปี ๒๕๑๕ ยังไม่อำนวยให้มี โลกทัศน์ที่แจ่มชัดนัก คำสาปของสมคิดจึงนุ่มนวล แสดงท่าทีที่สงบ สันติ ปลงตก แวดล้อมและอบอวลด้วยกลิ่นไอของพุทธศาสนา คือ

หนึ่งนุกุขอุทิศ

แต่ทุกชีวิตในสงสาร

และขอสาปที่หยาบระยำสามัญ

ทำสงครามล้างมลาญมนุษย์ด้วยกัน

จงอยู่เป็นสุขเป็นสุขเกิด

ชื่อว่าเกิดมาชาติหนึ่งนั้น

ชีพนี้มีค่าอนันต์

จงสร้างสรวรรค์ในโลกา ฯ (หน้า ๓)

เมื่อหันไปพิจารณาคำสาปของประเสริฐบ้าง บรรยายากจะเป็นอีกแบบหนึ่งในทางตรงกันข้าม คือ
เสียตลก กร้าว ตุดัน ที่สำคัญคือ วิเคราะห์ปัญหาออกมาเป็นระบบ ให้ภาพพจน์อย่างแจ่มชัด
ออกมาว่า มีใครบ้างที่ “ต้องสาป”

เม ตี จ ก ว ร บำอำนาจ

ความวอดวายได้เดินทางมาถึงพวกเจ้าแล้ว

ลมหายใจเฮือกสุดท้ายได้บอกเดือนเจ้าแล้ว

จงยอมรับสภาพแห่งความจริงแต่ โดยดีเถิด

น า ย หุ น ขุดรีด

พวกเจ้ากำลังจะล้มทั้งยืน

อย่าพยายามบิดเบือนและเสแสร้งต่อไปอีกเลย

ไม่มีดวงตะวันดวงใหม่สำหรับเจ้านั่นอน

ขุ น คี ก ขันฉ้อ

ย่อมเป็นคนละอย่างกับทกล้ำผู้ซื่อ

เมื่อความโลภโมบโลกมากครองใจ ไม่รู้จักคำว่าพอ

คนก็กลายเป็นสัตว์อื่น ซึ่งไม่มีรายชื่อในทำเนียบสัตว์ทั้งปวง

ศ ก ตี น า ขุ น น ำ ง

จงประดับเหรียญตราให้เต็มที

เด่นแรงเด่นกาให้เต็มที

เปลือกหอยกลางดินคงได้กล่าวขวัญถึงอย่างอ้ออิงในทศวรรษอื่น

ร ัฐ บ ำ ล หุ่นอัปยศ

อาณาประชาราษฎร์ย่อมอับอาย

มีความรู้สึกเยี่ยงทาสที่ไม่ยอมถูกปลดปล่อย

มิหนำยังลากถูถูกงัดจุดกระชากปวงชนไปสู่ความเป็นทาสด้วย

จักรวรรดินิยมเลือก
 ข้าจะบอกให้ เจ้านักกำลังจะ
 โคน ผุ พัง เบื่อย สลายสิ้นทั้งโคตรเงา
 ทั้งความเน่าเหม็นและรูปรอยอันอัปลักษณ์ไว้เบื้องหลัง
 กาลเวลายุติธรรมเสมอ
 ผู้ซุกมีดก่อนสมควรจะถูกแทงตาย
 แม้ว่าเจ้าลอกคราบได้ คราบน้ำมัน
 ย่อมคงเป็นคราบโสโครก ประจานพวกเจ้าตลอดไป
 จงชั่วฟ้าชั่วดินเทอญ ฯ หน้า (๑๑ — ๑๒)

หากพิจารณาหรือยกรองอื่นๆ ในเชิงเปรียบเทียบทำนองเดียวกันนี้ ก็จะได้เห็นว่า นักเขียนทั้งสองมีความแตกต่างกันในความเหมือนจริง ๆ ถึงแม้ว่าจะตัดประเด็นว่าด้วยเรื่องเงื่อนไขของเวลาออกไป เราก็จะยังคงพบว่า เขาทั้งสองมีความเหมือนในความต่างเป็นอย่างมาก เช่นในแง่ของ “ธรรมชาตินิยม” ทั้งสองรักบ้านมากกว่ารักเมือง การออกจากเมืองไปสู่ป่าของคนทั้งสองเป็นการผลัดทิ้งแสงสีและกลิ่นไอของสิ่งที่ถูกเรียกว่า “อารยธรรม” ไปสัมผัสแนบแน่นอยู่กับธรรมชาติทั้งสมคิดและประเสริฐเข้าถึงธรรมชาติได้อย่างลึกซึ้งตีความในความหมายที่แท้จริงของมัน แต่ด้วยทัศนคติและอารมณ์ที่ต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะบุคลิกและภูมิหลังที่ต่างกันก็เป็นได้

ในนิทานร้อยแก้วเรื่อง “วสันต์วิวาท” ซึ่งมีแนวเรื่องแสดงให้เห็นการวิวาทระหว่างสามมหาอำนาจในรูปแบบของการใช้สัญลักษณ์ — “สามพญาตรีจันทร ผู้ครองแคว้นอาลี ๑ แคว้นโลเวียส ๑ และแคว้นสหปาลีเซต ๑” สมคิดตะปะปัญหาการเมืองระดับโลกได้อย่างงดงาม และลงท้ายด้วยปัญหาที่ยังไม่อาจจะยุติได้แม้ในปัจจุบัน คือ “การวิวาทแผ่ขยายออกไปสู่เมืองต่างๆ ทั้งใหญ่น้อย เป็นที่บีบบังคับแก่พญาตรีจันทรยิ่งนัก ตั้งแต่วสันต์โน้น จวบจนกระทั่งวสันต์นี้ ยังไว้ที่แนวความสงบสุขในปรกติ”

ตลอดทั้งเรื่อง เราจะรู้สึกถึงบุคลิกของสมคิดซึ่งเป็นทั้ง นักคิด และ นักฝัน หากพิจารณาด้วยเกณฑ์อีกแบบหนึ่งก็กล่าวได้ว่า สะท้อนให้เห็นลักษณะที่เป็น “จิตนิยม” อยู่ในที่ โดยเฉพาะบทพรรณนาธรรมชาติในเรื่องนี้ เน้นให้รู้สึกถึงความเป็น “นักจิตนิยม” ของสมคิดอย่างแจ่มชัดมากเป็นพิเศษ เพราะสมคิดมองธรรมชาติและเข้าถึงธรรมชาติบริสุทธิ์ในแง่สุนทรีย์ภาวะ อันเป็นสกุลเกี่ยวกับงานประพันธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ และเรื่องสั้นของนักเขียนสตรีบางคนเช่น รยงค์ เวณุรักษ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปางวสันต์ฤดูเวียนมาบรรจบอีกคำรบหนึ่ง ม่านฟ้าสีหม่นปกคลุมท้องฟ้าเป็นรูปกระลาว่า
น้ำฟ้าหยาดเป็นสายลงสู่ปฐพีจนเจิ่งนอง มวลไม้ใหญ่ใหญ่นับแต่พญาไม้ กระทั่งพงหญ้า บ่าซัญ
อันต่ำด้อยและสกุล ย้มแย้มใบเขียวช่อม้วนมีสหายดน้ำฟ้าโดยคชภู ะหรีดเรโรหลบซ่อนเข้า
ใบไม้แห้ง ส่งเสียงหักทลายกันแต่เพียงแผ่วเบา นกกระเจี๊ยบตัวกระจ้อยหุคบรรเลงเพลงรัก หลบ
เข้าจับกิ่งพลวงใบหนา พรางก็หนาวสั่นงันก (หน้า ๕๕)

ธรรมชาติที่ผาเพ (ส่วนหนึ่งของภูผาแดง ซึ่งเป็นบริเวณติดที่ตั้งหมู่บ้านซับแดง) อันเป็นบ้าน
เกิดของสมคิด สิงสง เมื่อถูกสะท้อนฉายออกมาเป็นบทร้อยกรองโดยคนทั้งสอง ก็มีบรรยากาศที่แตก
ต่างกันเ็นทางตรงกันข้าม แสดงให้เห็นความเป็นนักธรรมชาตินิยมที่มีบุคลิก ภูมิหลัง อารมณ์ และ
ทัศนคติ ซึ่งแตกต่างกันเป็นอย่างมาก (แม้ว่าจะมีเงื่อนไขของเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยบ้างก็ตาม)

เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๕ ผาเพสวยงามยิ่งในทัศนะของสมคิด จะต้องสะท้อนฉายออก
มาเป็น “บทเพลงจากผาเพ” ด้วยท่าที่เข้าถึงธรรมชาติอย่างคัมภีร์ในความงามอันบริสุทธิ์ว่า

ณ ที่ซึ่งสังัดสงบบนเขาผาเพ

อันเป็นที่พำนักของลำสัตว์น้อยใหญ่ หังจตุบาทหวิบาท

ปราศจากผู้คนและสรรพสิ่งอันมนุษย์เป็นผู้สร้าง

ที่นั่นมีธรรมชาติอันชวนให้ทศนาเป็นยิ่งนัก

แมกไม้ใหญ่น้อยขึ้นแซมชอกโตรกผาหิน แผ่ใบปกคลุมหินผาและพื้นดิน

ดอกไม้ป่าอันมีดอกกว่าน ดอกหญ้า เป็นอาทิ ชูช่ออย่างทรง

กล้วยไม้บนคาคบสลับดอกสีขาวยบริสุทธิ์และสีม่วงออกสะพรั่ง

ประดับประดาคาคบงามวิจิตรระการ

ณ ที่ซึ่งสังัดสงบบนเขาผาเพ

ปราศจากผู้คนและสรรพสิ่งอันมนุษย์เป็นผู้สร้าง

ไม่มีการเอวรดเอาเปรียบ

ไม่มีการเข่นฆ่ากันด้วยศรัทธาอาวุธ

ไม่มีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น

ไม่มีการอิจฉา ริษยา อาฆาต าลา

อันบุปผามาลีปวงลัดดาวัลย์ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาตินั้น

มีค่าควรแก่การประดับโลกให้สวยงามอย่างแท้จริง
ซึ่งแตกต่างไปจากความงามของมวลมาลีอันมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น
ความงามตามธรรมชาติเป็นความงามอันอมตะ
ณ ที่ซึ่งสังคีตสงบบนเขาผาเห
ปราศจากผู้คนและสรรพสิ่งอันมนุษย์เป็นผู้สร้าง
ณ ที่นั่นนับแต่เหล่าสกุลตรีนิชาติกระทั่งพญาพยอมกระยาเลยอันสูงใหญ่
ต่างบรรเลงเพลงสันติภาพและเพลงรักอันอมตะ (หน้า ๑๑๑ — ๑๑๒)

บทเพลงแนวจิตนิยมสุนทรีย์ทั้งในด้านการเลือกสรรภาพ การร้อยกรองด้วยกวี และการสอดใส่
จังหวะลีลา นำ แสดงบุคลิกของสมคิดอย่างแจ่มชัดว่าตีความงามบริสุทธิ์ของธรรมชาติ และใฝ่ฝัน
ถึงความงามสงบ สันติภาพ ตลอดจนความรักอันอมตะ

ณ ผาแห่งนี้ ในอีกสองปีต่อมา คือ ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ประเสริฐเข้าถึงความจริงของธรรมชาติในอีก
ลักษณะหนึ่ง ด้วยบุคลิก อารมณ์ และโลกทัศน์ที่แตกต่างจากสมคิดในครั้งนั้น ในร้อยกรองชุด “ ความ
เป็นไปแห่งผาเห ” ประเสริฐแสดงให้เห็นว่า มีความจริงแห่งธรรมชาติอีกหลายประการซ่อนเร้นอยู่
ประเสริฐมองเห็นอะไรบางอย่างที่สมคิดไม่เห็น ทำนองเดียวกันก็อาจจะกล่าวได้ว่าสิ่งที่สมคิดมองเห็น
นั้น ประเสริฐเองก็ไม่อาจจะมองเห็นได้ สิ่งที่ประเสริฐมองเห็น เช่น

ภูผาอันเที้ยดยาว
แลดูตั้งหลับสนิทอยู่ตลอดกาล
คอยสดับตรับฟังข่าว
ข่าวที่เกี่ยวข้องกับความมีชีวิตอันดิ้นรนอยู่ตลอดกาลเช่นกัน...
แดดเปรี้ยง
เดินเป็นคัวระยิบอยู่รายรอบภู
หญ้าเป็นลั่นตาลและสีแดง
ในนาที่มีน้ำฝนแรกขังอยู่บ้าง
บัดนี้แห้งเหือดหาย
วัวควายเคี้ยวคร่อน
รวมทั้งคน...

แดดเปรี้ยวรุนแรง

คำถามของผู้คนผู้อยู่อย่างแห้งแล้งไร้ชีวิตชีวา

นี่เราจะต้องทนไปจนถึงไหน

อีกนานเพียงใด...

หนูน้อย

ก้ม ๆ เงย ๆ อยู่ที่ริมคูน้ำที่แม่น้ำเห่มน้ำและเขี้ยวควาย

หอย ปู และเขียด พอมือยื่นข้าง

อาหารมือเข้าก่อนไปโรงเรียน...

หนูทั้งหลาย

จงเล่าเรียนเถิด เท่าที่เขาเปิดโอกาสให้เรา

แต่อย่าอยากเป็นเจ้าของคนขายคนเลย.....

หนูน้อย

อย่าปล่อยให้โอกาสอันดีงามผ่านไป

เธอคือความหวังของเรา ชนชั้นผู้ใช้แรงงาน

อย่าลืมนสภาพความเป็นอยู่ จงสู้และแก้ไขให้ได้

เธอทั้งหลายคือความหวังของเรา

ความหวังแห่งชนชั้นผู้ใช้แรงงานของชาวเรา (หน้า ๑๖ - ๒๕)

ที่ท่าของประเสริฐคงปรากฏในตัวอย่างที่คัดคอนมานี้ เจาะลึกลงไปในเรื่องที่เป็นปัญหาที่ชนชั้นชนชาติ
แท้ ๆ ในส่วนที่สัมพันธ์กับอีกแง่มุมหนึ่งที่สำคัญของคนและขยายไกลไปถึงปัญหาสังคม จึงน่าจะจัด
ได้ว่า แนวการเขียนของประเสริฐมีลักษณะเป็นแบบ “ สสารธรรม ” (หรือวัตถุนิยม) แต่ไม่ก้าว
หรือดุดันเช่นบทที่เป็น “ คำสาป ” หากแฝงเร้นพลังจิตและความหวังในเชิงสร้างสรรค์อย่างแน่วแน่
และหนักแน่น แม้ประเสริฐจะมีได้กล่าวถึงความงามของพาเพแบบเดียวกับสมคิด แต่บทร้อยกรองชุด
นี้ก็มีความงามอย่างไม่อาจจะปฏิเสธได้ ทั้งในแง่ของการจัดภาพ การขับประเด็นของปัญหา และน้ำ
เสียงซึ่งกลมกลืนไปกับจังหวะเนิบ ๆ เน้นหนัก และเสียดสีอย่างปวงคร่ำอยู่ในที แล้วลงท้ายด้วย
การตอกย้ำความมุ่งมาดปรารถนาอย่างเข้มข้นด้วยพลังศรัทธา อาจกล่าวได้ว่า สติกาการเขียนของ
ประเสริฐจัดเข้ากลุ่มเดียวกับสกุลสังคมนิยม เช่น ลาวคำหอม หรือนิคม รวยยาว ได้

การชี้ให้เห็นความแตกต่างของลีลาการเขียนระหว่างคนทั้งสอง ซึ่งได้ผลสรุปออกมาค่อนข้างชัดเจนว่า สมคิดก่อนไปในทาง “จิตนิยม” และประเสริฐทาง “สัจจสังคม” นั้นมิได้หมายความว่า สมคิดมีบุคลิกที่อ่อนแอ ในงานของสมคิดอีกหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่า สมคิดเป็นนักสู้ที่ทรหดอย่างยิ่งมาตั้งแต่ยังไม่ได้กลับไปบุกเบิกที่ขับแดง เช่นใน “ลำน่านแห่งสังฆารอันไม่เที่ยง” สมคิดรำพันว่า

ขณะนี้ทุกเซลล์ลักษณะ	สังฆารปรักอ่อนเปลี้ยเพลียหนักหนา
คืนกูเจ็บระบมข่มอร่า	มาศึกษาดูงานด้านเขาวชน
ทั้งฉัตยาผ่าตัดที่กลัดหนอง	รองข้าเลือดชั่วหัวแห่งหน
ทรมาณคืนกุกฎาฝัน	หลักไม่พันนอนควางอย่างเดียวตาย
การงานนั้นกูรับผิดชอบ	ประธานมอบให้ดูงานมากหลาย
กิจกรรมเขาวชนจนมากมาย	ถึงเจ็บกายคั่งหน้าศึกษางาน
นิราศลานครหลวงล่องชัชยานา	ไปแรมคืนทางนิवासาศมัสถาน
จำเรียงความต้องการท่านประธาน	เพื่องานการสร้างสรรคสังคไทย
คืนกูเจ็บเดินไม่ได้ไปข้างหนึ่ง	ถึงอย่างไรอีกข้างยังใช้ได้
มีไม้เท้าช่วยพยุงมุ่งหน้าไป	เพื่อจักให้เสร็จประสงคสังคองการ
สังฆารกุ่มกร่อนเพียงน้อยนิด	ชีวิตยังอยู่คู่สงสาร
ขอแต่เพียงชีวิตเมืองบ้าน	สืบสุขคานต์ร่วมเย็นเป็นเพียงพอ (หน้า๗๕-๗๖)

บทกลอนนี้ยังมีลีลาไม่ดัดนัก การใช้คำก็ไม่ปราณีตเท่าที่ควร แต่ก็แสดงให้เห็นการเอาทั้งกายและใจเข้าสู่งาน หรือความลำบากตรากตรำต่าง ๆ อย่างไม่ทอดอ่ย ตอนลงท้ายยืนยันให้เห็นอุดมการณ์ที่แน่วแน่อย่างบริสุทธิ์ใจด้วย อย่างไรก็ตาม ที่ทำแบบจิตนิยมก็ยิ่งเล็ดลอดออกมาบ้างเช่น “นอนควางอย่างเดียวตาย” เป็นต้น

ในขณะที่มีความเจ็บปวด สมคิดจะรู้สึกสงสารตัวเองเป็นบางแวบ แต่ประเสริฐจะไม่มีทีท่าเช่นนั้น อย่างมากที่สุด ประเสริฐจะแสดงให้เห็นเพียงอาการรับรู้ว่าจะเจ็บปวด แล้วก็แก้ไข้ปัญหาโดยดำเนินการตามอุดมคติด้วยศรัทธาที่แน่วแน่นักแน่นยิ่งขึ้น เช่นใน “คอ” ประเสริฐเล่าให้เราฟังว่า

มือจับทางใด
เดินไปตามหลังควาย ไถไร่ป่อ
บนพื้นที่เต็มไปด้วยคอ

ยอ หยุตก่อนไอเพื่อนยาก....
 คอแหลมคำตัน เลือดสาด
 เลือดสีแดงสดสะอาด แต่เหม็นคาว
 ไอเพื่อนยาก หยุต
 หยุตพักผ่อนเกิด ขำปวด
 ปล่อยควายจากไถ พอทีสำหรับวันนี้
 และข้าต้องกำจัดคอแหลมเสียด้วย
 ห้ามเลือด
 เลือดที่ไม่เคยเดือด เลือดที่ไม่ร้อน
 แต่เยือกเย็นเหมือนความตาย
 แม้เลือดคนอย่างเรากໍไม่เหมือนเลือดคนเหล่าอื่น
 ทั้งที่มันเป็นสีแดงเหมือนกัน
 ขอบใจคอ
 ขอโทษนะ ไอเพื่อนยาก
 งานยังไม่เสร็จ งานไถไร่ของเราทั้งสอง
 ที่เดินวนเวียนอยู่ในพื้นที่แคบ ๆ อย่างนี้
 เพียงเพื่อที่จะเปิดโอกาสให้นารยชนเผ่าหนึ่ง
 ได้รีดไถเรามาก่อ
 ขนเผ่านี้เหมือนคอแหลมที่คำตัน
 พวกเขาต้องช่วยกันขุดรากถอนโคนมันทิ้งไปเสียที (หน้า ๓๒ — ๓๓)

การนำสัญลักษณ์จากธรรมชาติแท้ ๆ เช่น คอ มาเปรียบเทียบกับอนารยชน เป็นภาพที่ดงามอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะถ่ายทอดความเข้าใจ เพื่อประโยชน์ของชาวนาโดยตรงแล้ว ภาพพจน์เปรียบเทียบบนนี้ ยังเป็นภาพที่ให้อะไรอย่างสูงส่ง เพราะถึงอย่างไร ชาวนาที่อยู่เหนือคอ เทียบคอไว้ได้ผ้าเท้า แม้คอจะทำอันตรายแก่ชาวนาอย่างไม่รู้ตัวและอย่างเจ็บแสบ แต่ก็มีใช้สิ่งเกินความสามารถของชาวนาที่จะช่วยกันขุดรากถอนโคน “คอ” ทิ้งไปเสีย

อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า คนทั้งสองมีความต่างในความเหมือนหรือมีความเหมือนในความต่าง คือเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงและความรัก ทั้งสองดูเหมือนจะเคยรักผู้หญิงอย่างจริงจังและจริงจัง แต่แล้วก็เลิกรากันไปด้วยท่าทีที่แตกต่างกัน สมคิดดูเหมือนจะอกหักเพราะสาวไม่รักตอบ สมคิดจึงเจ็บปวดรวดร้าวและรำพันออกมาอย่างผู้ชายก่อนข้างธรรมดาคนหนึ่งจะพึงรำพันเมื่ออกหักว่า

ชายอย่างกูดอยู่เดียวเปลี่ยวและเหงา
อยู่อย่างหึ่งจวนประจบพอกองฟอน
ไม่ชำนาญการระบำและรำเต้น
เสียเวลาเวลาที่ไปวัน
น้ำตาลอย่าเสือกทะเล้งวิมโหล (ชิวะ)
วันที่ชาติวิบัติถูกกลืน
แกะความรักจากสตรี
คอยเมื่อถึงซึ่งเวลา

สาวเจ้าไม่สมัครสมอร
ด้วยบังอรสันสวาทขาดจากกัน
จับก็ไม่เป็นกับเขานั้น
สู้สรรคสร้างทางขึ้นขอบปลอบใจตน...
รอเวลาร้องไห้วันอื่น
จึงควรรำสะออนไศกา
คงจะมีวันหนึ่งข้างหน้า
รักคงจะมีมาเอง ฯ (หน้า ๕๐ — ๕๑)

อย่างไรก็ตาม มีข้อนำแสดงความชื่นชมว่า แม้ในยามเศร้าสร้อยและพยายามที่จะปลอบใจตนเอง สมคิตก็ปลอบด้วยศรัทธาหรืออุดมการณ์ คือ ควรร้องไห้ด้วยเรื่องยิ่งใหญ่กว่านั้น เช่นเมื่อชาติวิบัติ เป็นต้น

เฉพาะกรณีนี้ ถ้าจะเปรียบเทียบกับประเสริฐ ใครจะเดาว่า แม้เมื่อชาติวิบัติหรือถูกกลืนเข้าจริง ๆ ประเสริฐก็คงจะไม่ยอมเสียเวลาร้องไห้ แต่คงจะตุตันกร้าวแกร่งฮึดสู้อย่างสุดจิตสุดใจยิ่งขึ้นสำหรับกรณี ผู้หญิงกับความรักนั้น ประเสริฐแสดงทัศนะที่เจ็บปวดออกมาอย่างแน่วแน่ในศรัทธาเช่นเคยโดยไม่ทิ้ง แนวธรรมเนียมแบบสัจสังคม คือมีที่ทำว่าเป็นผู้เดินหนีออกจากชายล้อมของความรักร “ส่วนตัว” มาสู่ความรัก “ส่วนรวม” ด้วยตนเอง ดังปรากฏในบทที่ว่า “เขียนให้คนรัก” ดังนี้

เหมือนท้องฟ้ายามอรุณรุ่ง
เหมือนดาวที่คาดาคาดฟ้ายามราตรี
เหมือนเปลวประทีปส่องทาง
เหมือนน้ำค้างบนไพรพฤกษ์
หากเพียงแต่เธอคิดถึงคนอื่น ๆ บ้าง
นอกเหนือคำว่า “เธอกับฉัน”
และ “เรา” เท่านั้น
เธอจะเป็นคนรักที่แสนดีคนหนึ่ง
เมื่อเธออยู่ในกรอบเก่าคร่ำคร่า
ฉันพยายามหนีมันออกมา
เมื่อเธออยู่ใต้อิทธิพลของรูปแบบ

ฉันทปฏิเสธรสิ่งนั้น

โดยสิ้นเชิง

ระหว่างเรา

เดินสวนทางกันตลอดเวลา

ถ้อยคำพรรณนาอันอ่อนหวานจึงไร้ผล

ในเมื่อมหาชนเต็มไปด้วยความทุกข์ยาก

ฉันทจำเป็นต้องขอร่วมในสภาพความทุกข์เข็ญของพวกเขา

คนรัก

โชคดีเป็นของเธอแล้ว

ระหว่างความผูกพันของคนเพียงสองคน

ฉันทขอเลือกผู้คนจำนวนมากมายโดยไม่ลังเลอีกต่อไป

คนรักที่ฉันทเคยมี

เหมือนท้องฟ้าที่ไร้ดวงตะวัน

เหมือนราตรีที่ไม่มีดวงดาว

เหมือนแสงเทียนกลางพายุร้าย

เป็นที่น่าเสียดายและเศร้าโศก

ในการจากไปช่วงวันจันทร์ของเธอ (หน้า ๖๓ - ๖๔)

การเดินทางไปสู่แนวทางประชาชน ไม่เพียงแต่มีอุปสรรคขวากหนามทางด้านการปฏิบัติงานแม้ในด้านชีวิตส่วนตัว นักสู้เพื่อประชาชนก็ต้องเจ็บปวดตรวคร้าว เขาไม่เพียงแต่ต้องอุทิศความคิดแรงกายและศรัทธาหรือพลังใจอย่างยิ่งยวด หากยังต้องต่อสู้กับความต้องการจำเป็นทั้งทางด้านจิตวิทยาและชีววิทยา ยากนักที่นักสู้เพื่อประชาชนจะมีความสุขสงบส่วนตัวแม้เพียงเสี้ยวหนึ่งของชีวิต

คงจะไม่เป็นการยกย่องมากเกินไป ถ้าจะกล่าวว่า จากประจักษ์พยานที่ปรากฏ ประเสริฐ จันคำ เดินทางไปตามแนวทางประชาชนได้ไกลและหนักแน่นกว่าสมคิด สิงสง แต่ประเสริฐก็อาจจะขาดคุณสมบัติบางประการที่นักสู้เพื่อประชาชนพึงมีด้วย เช่น ความสุขุมรอบคอบ ความพยายามมองโลกในแง่ดีบ้าง ความรู้จักผ่อนคลายเป็นอารมณ์มิให้ถึงเครียดจนเกินไป ความรู้จักผ่อนหนักผ่อนเบาเพื่อแผนระยะยาว และที่สำคัญที่สุดคือ มนุษยสัมพันธ์ ทั้งหมดนี้ดูเหมือน สมคิด สิงสง จะมีอยู่อย่างพร้อมมูล อีกประการหนึ่ง ช่วงระยะเวลาสองปีที่ผ่านมา สภาพสังคมย่อมทำให้โลกทัศน์ของผู้คนเปลี่ยนแปลง

ไปได้บ้าง สำหรับสมคิด ซึ่งเป็นผู้ “เรียนเร็ว” อยู่แล้ว และมีพื้นฐานจิตใจอยู่ข้างประชาชนอย่างแนบแน่นแล้ว โลกทัศน์ของสมคิดจึงน่าจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมมาก แต่เราก็ไม่อาจจะวัดได้จากผลงานเขียน เพราะเขายังไม่ได้เผยแพร่ผลงานเขียนใหม่ๆ ออกมาสู่สายตาประชาชน อย่างไรก็ตามหากวัดจากการลงมือทำ คือการก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำหมู่บ้านซบแดง (อย่างไม่เป็นทางการ) ก็กล่าวได้ว่าเป็นการลงมือปฏิบัติการด้วยศรัทธาที่แน่วแน่ การวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบที่ได้แสดงไปทั้งสิ้นข้างต้น จึงอาจจะคลาดเคลื่อนไปบ้าง บางทีสิ่งที่สมคิดยังคงบงกชอยู่บ้างเมื่อสองปีก่อนอาจจะวิวัฒน์ไปจนถึงระดับใกล้เคียงกับประเสริฐ จันคำ หรือปัจจุบันอาจจะเลี้ยวหน้าไปแล้วก็เป็นได้

ซบแดง : หมู่บ้านเคียวเกี่ยวดาว เป็นเพียงตัวอย่างที่แสดงให้เห็นประจักษ์พยานของความร่วมมือกันด้วยความสามัคคีและความเสียสละอย่างใหญ่หลวงของนักคิด นักเขียน และนักสู้เพื่อประชาชนสองคน ซึ่งเมื่อสิบปีก่อน ไม่มีใครกล้าคิดว่าจะมีขึ้นได้หลังจากนักสู้เพื่อประชาชนเช่น จิตร ภูมิศักดิ์ ถูกยิงตาย ตีตกคามด้วยชีวิตของโกมล คีมทอง และรัตนา สกลไทย ประจักษ์พยานนี้ช่วยยืนยันให้เราเข้าใจอย่างแน่นแฟ้นว่า ความสำเร็จแม้จะเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นได้จากศรัทธาและการลงมือทำ โดยมีคุณสมบัติทางด้านมนุษยสัมพันธ์เข้าร่วมด้วยอย่างไม่อาจปฏิเสธได้

สมคิด สิงสง ประเสริฐ จันคำ และนักสู้นิรนามทั้งหลาย จะยังคงทำงานเพื่อประชาชนต่อไปได้ ถ้ามวลชนเข้าใจในศรัทธาของเขาและเข้าใจสิ่งที่เขาลงมือทำ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ หมู่บ้านเคียวเกี่ยวดาว ประเสริฐตั้ง “ปณิธานปฏิวัติ” ว่า

หัวค่ำ เดือนฉายหม่นกลางหมู่เมฆ

เดือนเก้าหน้าฝน ฝนจริง

ขำร้องเพลงคนเดียวบนเตียงนา

ให้ต้นไม้ใบหญ้าฟัง

ตั้งอยู่ท่ามกลางมวลชน

เพื่อปลดแอกอันหนักหน่วงของปวงประชา

เพื่อทอนตัดรอนปัญหาที่มี

ปัจจุบันตรึงต้องขจัด

ปฏิวัติด้วยศักดิ์ศรี

สละแม้ชีวิตเป็นอนุสรณ์

ฉันรู้ตัวว่าไม่ซำก็ตาย
วิญญาณลูกผู้ชายไม่อาหาร
ปณิธานมั่นคง
จุดประสงค์มีสั้นคลอน
รับใช้มวลชนดังก่อน
นิรันดร” (บทเพลงของ ยงยุทธ ศรีจันทร์)

หัวค่ำ เดือนฉายหม่นกลางหมู่เมฆ
ไอ้โต้งโก่งคอขัน เอ๊กอ๊เอ๊กเอ๊ก
เป็นคำขานรับ
แม้แต่ไก่ก็ยังชื่นชมยินดีไปกับบทเพลง

เขียดเล็กเขียดน้อยระงมเสียง
ช่วยบรรเลงไม้สร้างชา
ข้าหลันไหลอย่างมีความหวัง
พรุ่งนี้ข้าจะไม่ต้องร้องเพลงคนเดียว (หน้า ๔๔ - ๔๕)

ภาพสะท้อนจากร้อยกรองบทนี้ เผยให้เห็นอย่างชัดแจ้งว่า บรรยากาศแห่งความเหงาและความหวังยังคงอบอวลอยู่กำกวมกัน อุดมการณ์ที่แน่วแน่ประจักษ์เปลวไฟจึงยังค่อนข้างริบหรี่ประจักษ์แสงเทียนเดินทางไปสู่ความสำเร็จยังคงทอดตัวไปอีกยาวและไกล ปัจจุบัน เคียวยังเกี่ยวดาวไม่สำเร็จ แต่อีกไม่นานนัก เมื่อนักสู้เพื่อประชาชนมีปริมาณเพิ่มขึ้น มีคนร่วมร้องเพลงเพื่อมวลชนมากขึ้น เมื่อนั้น เคียวจะเกี่ยวดาวได้เพราะความสำเร็จนั้นมีไค้อยู่ไกลเกินมือเอื้อม

ชลธิรา กลัค้อยู่

คนกับสิ่งแวดล้อม

โรคขาดอาหาร กับการพัฒนาเศรษฐกิจ

โรคขาดอาหารหมายถึงโรคที่เกิดขึ้นจากการขาดหรือการมีสารอาหารมากเกินไปในร่างกาย สารอาหารในที่นี้หมายถึง โปรตีน ไขมัน คาร์โบไฮเดรต แร่ต่างๆ เช่น เหล็ก แคลเซียม ไอโอดีน ฟอสฟอรัส และวิตามิน เช่น วิตามินเอ วิตามินบี วิตามินซี วิตามินดี วิตามินเค และอื่นๆ สารอาหารเหล่านี้มีที่มาและให้ประโยชน์ต่อร่างกายแตกต่างกันไป มนุษย์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของอาหารต่อการดำรงอยู่มาเป็นเวลานาน หากแต่การค้นคว้าอย่างจริงจังของความสัมพันธ์ระหว่างสารอาหารกับการเติบโตของร่างกาย และการเจริญของมันสมอง เพิ่งเริ่มเมื่อประมาณ ๓๐ ปีมานี้เอง ทุกวันนี้มนุษย์ได้ทราบว่า โรคขาดสารอาหารทำให้ร่างกายไม่เจริญเติบโต ทำลายระบบประสาท มีความประพฤติดีด่างไปจากธรรมดา ตลอดจนทำให้สติปัญญาต้อยไป ถึงแม้มนุษย์จักได้รู้ถึงผลของโรคขาดสารอาหารและคุณค่าทางอาหารที่สำคัญบ้างแล้วก็ตาม แต่ความรู้ที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอที่จะช่วยให้มนุษย์จัดโรคขาดสารอาหารนี้ออกไปได้ เมื่อโรคขาดสารอาหารเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้กำลังร่างกายและกำลังความคิดของคนในชาติด้อยลงไป แรงงานของชาติก็เป็นแรงงานที่มีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ เมื่อประสิทธิภาพในการผลิตต่ำผลผลิตโดยรวมของชาติก็ต่ำ เมื่อผลผลิตต่ำประกอบกับจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น คนในชาติก็ยิ่งจนลงตามลำดับ ด้วยเหตุที่โรคขาดสารอาหารมีผลเสียต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างมากนี้เอง เราจึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อให้แน่ชัดว่า มีผลเสียอย่างไร ร้ายแรงแค่ไหน และชาติเรามีวิธีการขจัดโรคนี้ได้อย่างไร การที่รัฐบาลจำเป็นต้องให้ความสนใจด้านนี้มากขึ้น ไม่ใช่เพราะโรคขาดสารอาหารหน่วงเหนี่ยวการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น หากแต่เพื่อปรับปรุงคุณภาพในการดำรงชีวิตของคนในชาติ ในแง่มนุษยธรรมนั่นเอง

สาเหตุของโรคขาดสารอาหาร

โรคขาดสารอาหารเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (Ecology Problem) เกิดจาก Interaction ของสาเหตุหลายประการซึ่งเราอาจจะแยกสาเหตุเหล่านี้ออกเป็นความยากจน การขาดความรู้ วัฒนธรรม และอุปนิสัยการบริโภค ความล้มเหลวทางด้านเทคนิค การแบ่งปันอาหารในสังคมไม่สม่ำเสมอ ตลอดจนการขาดอุปกรณ์เครื่องมือทันสมัยในการดำรงชีวิต สาเหตุเหล่านี้มีรวมตัวกันแล้วก็มีอิทธิพลในการก่อให้เกิดโรคขาดสารอาหาร มากกว่าอิทธิพลของแต่ละสาเหตุซึ่งแสดงผลโดยอิสระรวมเข้ากันเพื่อที่จะให้เข้าใจง่ายจึงขอยกตัวอย่างว่ามีครอบครัวหนึ่งยากจน แต่มีความรู้ในเรื่องสารอาหาร มีอุปนิสัยการบริโภคที่ถูกต้อง สมมติว่าเพราะความยากจนอย่างเดียวทำให้เด็กในครอบครัวนี้เป็นโรคขาดสารอาหารซึ่งมีความรุนแรงราว ๑๕% ส่วนอีกครอบครัวหนึ่งร่ำรวย แต่นิสัยการบริโภคไม่ถูกต้อง สมมติว่านิสัยมีอิทธิพลทำให้เป็นโรคขาดสารอาหารซึ่งมีความรุนแรง ๕% จากตัวเลขนี้เราก็พอที่จะทราบแล้วว่า ครอบครัวที่ยากจนแถมมีนิสัยการอุปโภคอาหารไม่ถูกต้องจะทำให้เกิดความรุนแรงของการเป็นโรคขาดสารอาหาร (Severity of malnutrition) ราว ๒๐% แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่

ทั้งสองสาเหตุเมื่อรวมตัวกันแล้วย่อมทำให้เกิดมีอิทธิพลมากกว่า ๒๐% อาจเป็น ๕๐—๖๐% ก็ได้ ยังมีสาเหตุอื่นเช่น สังคมไม่เหลียวแล ที่อยู่อาศัยขาดสุขลักษณะ โรคขาดสารอาหารก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ

ความยากจนในที่นี้ตามความหมายในแง่เศรษฐกิจก็คือ การมีทรัพย์สินต่ำกว่าระดับที่สังคมกำหนดไว้เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยไม่เดือดร้อนทางด้านวัตถุในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ระดับรายได้ที่จะกำหนดว่าอยู่ในสภาพยากจนจึงไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับสังคมและเวลาที่จะเป็นผู้กำหนด สังคมจะกำหนดอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจของสังคมเอง ในปี ๒๕๐๕ ผลการสำรวจรายได้ของประชากรในเขตเทศบาลนครกรุงเทพและธนบุรีปรากฏว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาทต่อเดือนมีจำนวนถึง ๕๒% ของครอบครัวทั้งหมด และครอบครัวที่มีรายได้ระหว่าง ๑,๐๐๐—๓,๐๐๐ บาทต่อเดือนมีประมาณ ๓๗% ส่วนที่เหลืออีก ๑๑% เป็นครอบครัวที่มีรายได้ตั้งแต่เดือนละ ๓,๐๐๐ บาทขึ้นไป* ถ้าเราจะกำหนดว่าในปี ๒๕๑๕ นั้นอย่างน้อยไม่เกิน ๑ คน ควรจะมีรายได้เดือนละ ๑,๐๐๐ บาทจึงจะดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน (ซึ่งความจริงแล้วอาจจะอยู่ในประเภทหาเช้ากินค่ำ) ถ้าเราถือ

(๑) เอาตัวเลขมาจาก สมุดสถิติรายปีประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ หน้า ๔๓๘ ตัวเลขมิได้บอกถึงขนาดของครอบครัว แต่เมื่อเทียบกับตัวเลขในหน้า ๔๔๔ ซึ่งแจ้งรายได้และขนาดของครอบครัวปรากฏว่าขนาดครอบครัว ๒-๓ คนมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ ๑,๐๘๒.๒๘ บาท ฉะนั้นขนาดของครอบครัวสำหรับตัวเลขที่อ้างถึงก็เท่ากับ ๒-๓ คน

ระดับรายได้นี้เป็นเขตบอกความยากจน เราก็จะ
รู้ได้ทันทีว่าในปี ๒๕๐๕ ในเขตเทศบาลนคร
กรุงเทพและชนบทมีครอบครัวยากจนถึง ๕๒%
ของครอบครัวทั้งหมด อย่างไรก็ตามตัวเลขที่ข้า
พเจ้าอ้างถึงนี้ยังไม่ละเอียดพอที่จะให้เราเห็นว่า มีก
คนที่ยากจน โดยแยกออกตามเพศ อายุ อาชีพ
และท้องถิ่น ในปัจจุบันของเขตของความยากจน
ในท้องที่พระนครและธนบุรีอาจจะมากขึ้นหรือ
ลดลงกว่าปี ๒๕๐๕ ซึ่งข้าพเจ้าไม่มีตัวเลขที่จะ
เปรียบเทียบให้ท่านผู้อ่านได้เห็นชัด อย่างไรก็ตาม
ความเมื่อมองดูค่าครองชีพซึ่งเพิ่มขึ้นกว่า ๑๐๐%
แต่รายได้เพิ่มขึ้นประมาณ ๕—๑๐% คนยากจน
ก็ย่อมมีมากขึ้นกว่าเดิมแน่ (ข้าวสารเคยกระสอบ
ละ ๑๒๐ — ๑๕๐ บาทเมื่อปี ๒๕๐๕ แต่ปี ๒๕๑๖
กลายเป็นกระสอบละ ๓๐๐ กว่าบาท หมู เป็ด ไก่
เนื้อ อาหารอื่น ๆ ราคาแพงขึ้นมากมาย เสื้อผ้า
ราคาแพงขึ้น ค่าเช่าบ้านสูงขึ้นมาก) ข้าพเจ้านำ
ขอบเขตของความยากจนขึ้นมาพิจารณา ก็เพราะ
ว่าเราจำเป็นต้องรู้ถึงขอบเขตนี้ก่อนที่เราจะ
สร้างนโยบายที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาต่อ
ไป นี้เราพิจารณากันเฉพาะคนในนครหลวงที่มี
ชีวิตอยู่อย่างเดือดร้อน แต่ถ้าเรามองดูสภาพทั่ว
ประเทศแล้ว จำนวนคนยากจนก็ยังมีขึ้นตาม
ลำดับ ความยากจนจึงมิใช่แต่ก่อให้เกิดโรคขาด
สารอาหาร หากแต่บ่อเกิดของปัญหาสังคมต่าง ๆ
คอร์รัปชัน อาชญากรรม ศิลธรรมเสื่อม เป็น
ปัญหาที่เราได้ยืนอยู่เสมอ ยิ่งจำนวนคนยากจน

มากขึ้น ปัญหาสังคมและการเมืองก็ย่อมมากขึ้น
ตามลำดับ

เมื่อสังคมของเรามีปัญหามากมายเช่นนี้สังคม
ของเราก็จะมีความสงบสุขได้อย่างไร บ้านเมือง
ของเราในสายตาชาวต่างชาติที่มองผิวเผินก็เป็น
สังคมสงบ แต่เมื่อเรามองให้ลึกลงไปก็เป็นสังคม
ที่เสมือนน้ำนิ่งแต่ส่วนบน แต่ภายใต้ผิวน้ำมีแค่
ความปั่นป่วนระส่ำระสาย เพราะเราไม่ยอม
ศึกษาถึงปัญหาของเราว่ามีมากน้อยหรือร้ายแรง
เพียงไร และมีแนวโน้มไปทางใด

ความยากจนเองก็เป็นผลมาจากสาเหตุหลาย
ประการ เช่น อาจจะเนื่องมาจากบรรพบุรุษที่
ยากจน หรืออาจเนื่องมาจากการเจ็บไข้ได้ป่วย
ไม่สามารถทำงานได้ หรืออาจจะเนื่องมาจากการ
ศึกษาน้อยขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ หรือ
มีความรู้ดีแต่หางานทำไม่ได้เป็นต้น เพื่อเป็น
หลักสำหรับวางนโยบายในการแก้ปัญหาความ
ยากจน ข้าพเจ้าขอแบ่งคนจนออกเป็น ๒ กลุ่ม
กลุ่มหนึ่งสามารถที่จะปลดเปลื้องความยากจนได้
เมื่อโอกาสอำนวยขึ้น ตัวอย่างเช่น แรงงานที่
อพยพมาจากภาคต่างๆสู่นครหลวงเพื่อหางานทำ
แต่เนื่องจากงานมีจำกัด แรงงานเหล่านี้จึงเหลือ
เพื่อ และพร้อมที่จะขายแรงงานในอัตราต่ำเพื่อ
ให้ตนมีชีวิตอยู่ไปวันหนึ่ง ๆ แรงงานเหล่านี้โดย
เฉพาะสตรีในที่สุดก็ลงเอยที่สถานอาบอบนวด
แหล่งโสเภณี หรือแหล่งบริการเมียเช่า แรงงาน
ชายก็ตกเป็นกรรมกรที่ได้ค่าจ้างต่ำกว่าระดับที่จะ

ช่วยให้มีชีวิตอยู่โดยไม่เดือดร้อน นอกจากนี้ก็มี ผู้สำเร็จการศึกษาซึ่งหางานทำไม่ได้เพราะสภาพ การว่าจ้างแรงงานไม่เพียงพอ นอกจากนี้ก็ยังมี การว่างงานแฝงในวงราชการ (งานน้อยกว่าคน) กลุ่มที่ ๒ คือกลุ่มยากจนที่ไม่สามารถช่วยตนเอง ได้ เพราะความชรา ความไม่สมประกอบ ความ เจ็บป่วย และอื่น ๆ

ฉะนั้นเรื่องแก้ปัญหาความยากจนนี้จึงเป็น หน้าที่ของผู้บริหารซึ่งถือว่าเป็นผู้ได้รับมอบหมาย ให้ดูแลความทุกข์สุขของประชากรโดยตรง รัฐบาล จะเข้าช่วยอย่างไรนั้น จะต้องมึนโยบายถาวร ระยะสั้นและระยะยาว และจะต้องแก้ไขตรงเป้า ของปัญหาซึ่งข้าพเจ้าจะกล่าวถึงนโยบายเหล่านี้ ในบทที่สี่ อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าขอย้ำ ณ ที่นี้ว่า ผู้นำของเราควรจะได้ทำให้ประชาชนมีความเชื่อ มั่นโดยตั้งปณิธานอันแน่วแน่ ประกาศสงคราม กับความยากจน และถือว่าปราบโคที่ความยากจน ยังปรากฏในชาติ ศักดิ์ศรีของคนในชาติก็คือโยไป และถือเอาการแก้ปัญหานี้เป็นงานเร่งด่วนของ ชาติเสียก่อน ก่อนที่จะดำเนินนโยบายต่าง ๆ ต่อไป

ข้าพเจ้าอยากให้เกิดสักนิตหนึ่งก่อนที่จะ พิจารณาถึงสาเหตุต่อไปว่า “ถึงแม้คนไทยบางคน จะมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีเลิศกว่าฝรั่ง ส่วนใหญ่หลายสิบเท่า แต่ด้าลักษณะโดยทั่วไป ของคนไทย (General characteristics) คือ ค่อยพัฒนาและยากจน characteristics เหล่านี้

ในสายตาชาวต่างประเทศก็เป็น characteristics ของคนไทยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง นั้นด้วย เพราะได้ชื่อว่าเป็นคนไทยด้วยกัน ”

สาเหตุประการต่อไปของการเป็นโรคขาดสาร อาหารก็คือ การขาดความรู้ทางด้านนี้ ครอบครัวยุคใหม่จะร่ำรวยถ้าหากแม่บ้านขาดความรู้ในเรื่อง คุณค่าของอาหารและความต้องการอาหารของคน ภายในบ้าน โรคขาดสารอาหารก็อาจเกิดขึ้นได้ ทุกวันนี้นักงานค้นคว้าทางด้านคุณค่าของอาหารแต่ละชนิดในห้องทดลองได้ก้าวไปไกล แต่การนำเอาความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติยังอยู่ในวงแคบอยู่เพราะ เราเคยชินกับ Pattern การบริโภคของเรามา ตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย Pattern การบริโภคนี้ก็ โคนหล่อหลอมโดยวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มาเป็นเวลานาน ฉะนั้นการที่จะยอมรับเอาแนว ความคิดใหม่ไปพัฒนา Pattern เดิมของคนให้ ดีขึ้น จึงเป็นไปได้ยาก

สาเหตุต่อไปของโรคขาดสารอาหาร คือ วัฒนธรรมและอุปนิสัยในการบริโภค อุปสรรค สำคัญประการหนึ่งที่ขัดขวางการนำความรู้เกี่ยวกับสารอาหารไปปฏิบัติให้เกิดผลก็คือวัฒนธรรม ของการบริโภคซึ่งข้าพเจ้ากล่าวมาอยู่ข้างบน ใน บ้านเมืองเรามีคนเป็นจำนวนไม่น้อยที่คำนึงถึงรสชาติของอาหารมากกว่าคุณค่าของอาหาร ใช้เวลา ในการเตรียมอาหารที่มีรสจัดเพื่อความเอร็ดอร่อย เป็นเวลานาน บางครอบครัวก็เชื่อว่าถ้าเด็กกิน อาหารพวกเนื้อมาก จะก่อให้เกิดโรคตาบอด

จึงสนับสนุนให้เด็กกินอาหารแต่พวกแข็งมาก ๆ ในบางสังคมก็ห้ามไม่ให้หญิงมีครรภ์กินอาหารพวกเนื้อ ในอินเดียมีอาหารชนิดหนึ่งชื่อ Dal เป็นอาหารที่ให้โปรตีนมาก แต่ผู้ใหญ่ไม่ให้ อาหารนี้แก่เด็กเพราะเกรงว่าจะย่อยยาก และทำให้เด็กคายได้ ผู้ใหญ่จึงกิน Dal เสียเอง

พูดถึงการให้อาหารเด็ก ในบ้านเราส่วนมากยังไม่ถูกต้อง เพราะหลังจากที่เด็กอกนมแล้ว แม่ก็จะคิดแปลงอาหารซึ่งเตรียมไว้ให้ผู้ใหญ่หาให้เด็กกิน ซึ่งอาหารนั้นไม่ตรงกับความต้องการของเด็กอย่างแท้จริง นอกจากนี้ บางคนรู้ว่าอะไรควรรับประทานและอะไรไม่ควรรับประทาน แต่เพราะเกรงสังคมจะเข้าใจว่าเป็นคนลืมนบ้าน เกิดก็เลยจ่ายอมรับประทานอาหารที่ไม่ให้ประโยชน์นั้น ท่านผู้อ่านอาจจะคิดได้อีกว่า ยังมีวัฒนธรรมการบริโภคอีกหลายประการที่ขัดขวางความก้าวหน้าในการพัฒนาอาหารของเรา ในที่นี้ข้าพเจ้ามีได้หมายความว่าเราจะต้องเลิกวัฒนธรรมการบริโภคของเราทั้งหมด แต่ข้าพเจ้าหมายถึงการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นมากกว่า ข้าพเจ้าไม่ต้องการให้ท่านเข้าใจว่าเราควรเลิกกินข้าวแกง และหันมากิน Hamburger แต่ข้าพเจ้าอยากเห็นการพัฒนาข้าวแกงให้ดียิ่งขึ้น

นอกจากวัฒนธรรมการบริโภคแล้ว สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่นอากาศ สภาพที่อยู่อาศัย ก็มีมีส่วนทำให้เกิดโรคขาดสารอาหารได้เช่นกัน ใน

ห้องที่อากาศร้อนมาก ๆ คนอาจชอบดื่มน้ำมาก และกินอาหารน้อย อาจกินอาหารไม่เพียงพอกับความต้องการก็ได้ บ้านที่ไม่ถูกลักษณะ มีหนูแมลงสาบวิ่งเพ่นพ่านก็อาจทำให้คนที่อยู่ไม่มีรสชาติในการรับประทานอาหารได้ ท่านผู้อ่านคงพอนึกภาพออกว่า มีกี่ร้อยครอบครัวในเขตเทศบาลพระนครและธนบุรีที่อยู่ในแหล่งทรูคโทรม ท่านอาจจะนึกว่า บุคคลเหล่านั้นมีชีวิตอยู่ได้อย่างไรในสภาพที่อยู่เช่นนั้น ซึ่งภาพเหล่านี้ อาจทำให้ท่านเศร้าใจและถือเป็นการเสื่อมศักดิ์ศรีของคนในสังคม แต่จะมีสักกี่คนเล่าที่มีความสามารถและมีอำนาจเพียงพอที่จะจัดสภาพเหล่านั้นซึ่งมีความเศร้าใจเหมือนท่าน ไม่เฉพาะที่อยู่อาศัยที่ไม่ถูกสุขลักษณะแม้แต่ร้านขายอาหารที่รับผิดชอบต่อสาธารณะก็ไม่ถูกสุขลักษณะเป็นจำนวนมาก ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้าเจ้าหน้าที่เทศบาลของเรายึดปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ คงมีร้านอาหารจำนวนไม่น้อยที่จะโดนสั่งปิดในวันเดียว เรื่องความสะอาดจึงมิใช่เป็นเรื่องคุณภาพของการดำรงชีวิตแต่อย่างเดียว หากยังแสดงถึงศักดิ์ศรีของคนไทยในชาติด้วย บางคนอาจคัดค้านข้าพเจ้าว่า เราจะมัวไปสนใจกินอาหารที่สะอาด ๆ ทำไม่มากนัก กินอาหารสกปรกเสียบ้างจกได้มีความต้านทานเชื้อโรคดี คุณฝรั่งมาบ้านเราจะกินอะไรก็ยากเพราะมีความต้านทานเชื้อโรคสู้เราไม่ได้ ข้าพเจ้าขอตอบว่าวิธีสร้างความต้านทานเชื้อโรควินั้นไม่ดีแน่ เพราะหารู้ไม่ว่ายังเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายมากเท่าไร ระดับสติปัญญากำลังวังชา ก็ยิ่งลดลงไปเท่านั้น

เด็กสอบตก เราก็อาจโทษเด็กกว่า เป็นคน
เกียจคร้าน ไม่สนใจในการเรียน มันสมองไม่ดี
ซึ่งเราหารู้ไม่ว่าเด็กคนนี้เป็นโรคขาดสารอาหาร
มันสมองพิการ หรือมาจากครอบครัวที่มีปัญหา
มากมาย

สาเหตุประการต่อไปของการเป็นโรคขาดสาร
อาหารก็คือ ความล้าหลังในด้านเทคนิค เราขาด
ความรู้ทางเทคนิคที่จะผลิตอาหารที่มีประโยชน์
ให้เพียงพอ เช่นอาหารพวกเกลือโบตาไมน
เกลือโปรตีน หรือเกลือเกลือไอโอดีน ขาด
เครื่องมือเทคนิคสำหรับสงวนคุณภาพของอาหาร
ไม่ให้เสื่อมไปเหล่านี้ เป็นต้น

พูดถึงเรื่องการแบ่งปันอาหารในสังคมบ้าน
เราเป็นปัญหาหนักเพราะเราใช้เงินเป็นเครื่องมือ
หาอาหารไว้ในครอบครอง ครอบครัวใดร่ำรวยก็
กินเหลือเพื่อ กินจนทำให้เป็นโรคอ้วนผิดปกติ
ธรรมดา ครอบครัวใดยากจนก็แทบไม่มีอาหาร
ในครอบครอง มองดูหมูเห็ดเป็ดไก่ด้วยความ
อยาก มีบางคนอธิบายภาพพจน์ต่อไปว่า ได้แก่
เอาหน้าลุ่มท้องไปพลาจ ๆ ก่อน รอจนถึงต้นเดือน
จึงจะมีโอกาสบ้าง ถ้าหากสังคมของเราจะรอให้
เงินเป็นตัวกำหนดปริมาณอาหารในครอบครัว
อย่างเดียวนั้น ประชาชนส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วน
ใหญ่ก็กลายเป็นผู้บิโซคที่สุด ถึงแม้จะมีอาหาร
อยู่กลื่อนกลาด แต่คนก็ไม่สามารถซื้ออาหารนั้น
ได้จึงเข้าประเด็นที่ว่า ความอยากท่ามกลางความ
อุดมสมบูรณ์ นอกจากนั้นการกระจายอาหารยังขึ้น

อยู่กับการคมนาคม อาหารบางชนิดมีเหลือเพื่อ
และราคาถูกในท้องที่หนึ่ง แต่แพงถึงใจในอีก
ท้องที่หนึ่ง การแก้ปัญหาแบ่งปันอาหารจึงเป็น
เรื่องของผู้บริหารโดยตรงที่จะต้องมีการบริหาร
บางอย่างที่จะช่วยคนจนให้มีกินกับเขาบ้าง

นโยบายในการจัดโรคขาดสารอาหาร
การจัดโรคขาดสารอาหารให้หมดสิ้นไปเป็นงาน
ระดับชาติที่ต้องใช้เจ้าหน้าที่ อุปกรณ์และเวลา
อย่างมาก เป็นงานที่ต้องมีการวางแผน และ
เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาเศรษฐกิจของ
ชาติ นักวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจหลายท่านอาจ
จะแย้งว่า เราไม่ควรมีแผนพัฒนาบริโภคอาหาร
เพราะเมื่อเศรษฐกิจเจริญขึ้นแล้วประชากรก็จะมี
การอยู่ดีกินดีโดยอัตโนมัติ ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้
ในเรื่อง "ความยากจน" นั้นแล้วว่า เราจำเป็นต้อง
ต้องมีแผนพัฒนาการบริโภคอาหารโดยเฉพาะ
เพราะการกระจายผลประโยชน์ที่ได้จากการ
พัฒนาเศรษฐกิจไปสู่ประชาชนยังไม่ยุติธรรมพอ
ประชาชนส่วนใหญ่อาจจะไม่ได้รับผลประโยชน์นี้
เลย ฉะนั้นการมีแผนพัฒนาการบริโภคอาหาร
จึงได้ช่วยให้ประชาชนเหล่านี้มีโอกาสได้กินดีขึ้น
ในชีวิต อีกประการหนึ่งเมื่อมองดูแผนพัฒนา
เศรษฐกิจของบ้านเมืองเราส่วนใหญ่มุ่งสนับสนุน
ผลิตผลการเกษตรที่จะเป็นสินค้าออกได้ หรือเป็น
วัตถุดิบให้กับโรงงานภายในประเทศ เมื่อเป็น
เช่นนี้ การผลิตอาหารพวกโปรตีน แคลลอรี่ และ
วิตามิน ก็มีได้สนับสนุนอย่างเพียงพอ ทำให้
ปริมาณอาหารพวกนี้ไม่เพียงพอกับความต้องการ

ของประชาชน การขาดแคลนอาหารเหล่านี้จะเห็นได้จากราคาของอาหารเหล่านี้เองซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมากมาตลอดเวลา การขาดแคลนผลผลิตทางอาหารก็มีส่วนทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยส่วนรวมเป็นไปอย่างล่าช้าด้วย ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างประเทศเม็กซิโก ซึ่งได้นำเอาแผนปรับปรุงการเกษตรสมัยใหม่ที่เรียกว่า *Green Revolution* เข้าไปใช้ ทำให้ผลผลิตทางเกษตรพวกข้าวเพิ่มขึ้นอย่างมาก จนสามารถส่งข้าวสาลีและข้าวโพด ออกไปขายต่างประเทศได้ แต่อย่างไรก็ตาม โรคขาดสารอาหารก็ยังเป็นปัญหาหนักของเม็กซิโก อยู่แน่นอน (Alan, Berg 58)

เมื่อเรายอมรับหลักการว่า ชาติของเราควรมีแผนปรับปรุงการบริโภคอาหาร ระดับชาติหน้าที่ของเราต่อไปก็คือว่า เราจะสร้างแผนนี้ขึ้นมาได้อย่างไร เริ่มที่จุดใด หลายท่านอาจจะคิดว่า เมื่อเงินเป็นแผนระดับชาติ รัฐบาลโดยเฉพาะกระทรวงเกษตร สาธารณสุข กระทรวงศึกษา ฯ และสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจก็ควรจะ เป็นหน่วยราชการเริ่มต้นในการสร้างแผนนี้ แต่ข้าพเจ้าขอบอกท่านว่า คงจะต้องรอไปอีกนาน แผนพัฒนาการบริโภคจึงจะเกิดขึ้นได้ ข้าพเจ้าขอแสดงความคิดว่า ควรจะเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มบุคคลที่สนับสนุนในเรื่องนี้ กลุ่มนี้อาจประกอบด้วยบุคคลหลาย ๆ อาชีพต่างช่วยกันวางแผนพัฒนาอาหารนี้ตั้งแต่ชนกลุ่มเล็กที่สุด ขึ้นไปจนกระทั่งชนกลุ่มใหญ่ อาจจะเริ่มแผนตามโรงเรียนต่าง ๆ ตามหมู่บ้าน เป็นต้น ตัวอย่างนี้

ก็ได้แก่การวางแผนพัฒนาการบริโภคอาหารในอินเดีย (Alan, Berg 59) แผนนี้ได้เริ่มจากเจ้าหน้าที่ชั้นสูงฝ่ายรัฐบาล หากเกิดจากกลุ่มบุคคลที่ประกอบด้วยนักธุรกิจ นักวิทยาศาสตร์ และอาชีพอื่น ๆ ที่มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเห็นชาวอินเดียปราศจากโรคนี้ กลุ่มนี้ได้เสนอแนวความคิดต่าง ๆ ไปสู่รัฐบาล รัฐบาลอินเดียเป็นรัฐบาลประชาธิปไตยก็ยอมรับฟังแนวความคิด และนำความคิดนี้ไปปฏิบัติอีกด้วย จะเห็นได้จากการทุ่มเงินไม่ต่ำกว่า ๗๘ ล้านดอลลาร์ในโครงการพัฒนาอาหารระยะเวลา ๑๕ ปี

ในบ้านเมืองของเรา กระทรวงเกษตรเองยังรับผิดชอบเรื่องปริมาณและคุณค่าของอาหารต่อประชาชนไม่เพียงพอ ปล่อยให้ราคาอาหารเพิ่มในอัตราที่สูงกว่ารายได้ของประชากร ซึ่งเป็นผลให้ประชาชนจนลงทุกขณะ อาหารไม่เพียงพออาจจะไม่เนื่องมาจากการผลิตไม่เพียงพอแต่อย่างเดียว แต่เนื่องจากการตลาดไม่ดีด้วย บางแห่งราคาอาหารบางชนิดสูงจนผิดปกติ บางแห่งอาหารชนิดเดียวกันก็ถูกผิดปกติ บางแห่งก็มีอภิสิทธิ์ที่ไม่เป็นธรรม กตราคาผู้ผลิต แต่ชุดเลือกผู้บริโภค ฉะนั้นทั้ง ๆ ราคาอาหารขึ้นสูง รายได้ของผู้ผลิตก็ควรจะดีขึ้น แต่ผู้ผลิตกลับได้ผลไม่คุ้มค่าเหนื่อย ผลส่วนใหญ่จึงไปตกแก่ผู้ที่ไม่ได้ออกเรี่ยวแรงอะไรมาเลย การแก้ปัญหาของกระทรวงเกษตรงอยู่ที่การตลาด และการขจัดอภิสิทธิ์ที่ไม่เป็นธรรมเหล่านี้ อย่างไรก็ตามถ้าประชาชนมุ่งหวังให้กระทรวงเกษตรแก้ไขก็จะต้องรออีกนานอย่างที่ข้าพเจ้ากล่าวข้างบน ประ

ชาชนเองต้องรวมกลุ่มกันแก้ปัญหาของเราเองจึง
จะเห็นผลขึ้นมาบ้าง สิ่งที่เราควรเสนอให้กระทรวง
เกษตรดำเนินการโดยรีบด่วนก็คือ

๑. โครงการ Fortification คือ เชื่อม
พวกโปรตีน ไวตามิน แร่ธาตุต่าง ๆ เข้ากับอาหาร
ที่ขายให้กับประชาชน เพื่อประชาชนจะได้รับ
สารอาหารที่ถูกต้องในราคาที่ถูกลง

๒. ส่งเสริมการกันคว่ำทางด้านอาหารจาก
แหล่งอาหารภายในบ้านเมืองของเราเอง

๓. นำเอา *Green Revolution* เข้าไปใช้
(*Green Revolution* ก็คือ ระบบที่ใช้พันธุ์
ที่ให้ผลผลิตหลายเท่าตัว)

๔. ทำหน้าที่ค้นคว้าเกี่ยวกับค่าครองชีพและ
รายได้ของประชาชนเพื่อสร้าง *Income-Price
Policy* ของชาติต่อไป

สำหรับกระทรวงศึกษาธิการเอง ก็ยังทำหน้าที่
เผยแพร่ความรู้ไปสู่นักเรียนไม่เพียงพอ เน้นแต่
การท่องเที่ยวทางทฤษฎี จะเห็นได้ว่าเด็กชั้นประถม
และมัธยมรู้ว่า ไวตามิน เอ บี ซี ดี คืออะไร มี
ประโยชน์อย่างไร ท่องจำคล่องเพื่อให้สอบได้
ผ่านแต่หาหน้าไปปฏิบัติที่บ้านไม่ การศึกษาเรื่องนี้
จึงควรเน้นที่การปฏิบัติ ให้นักเรียนสังเกตอาหาร
ที่ตนรับประทานในวันหนึ่ง ๆ ว่า ถูกต้องหรือ
เพียงพอหรือไม่สิ่งที่ควรเสนอให้กระทรวงศึกษาฯ
ดำเนินการต่อไปก็คือ

๑) ทุกโรงเรียนควรมีโรงอาหารที่ประ
กอบด้วยเครื่องมือประกอบอาหารที่ถูกต้องลักษณะ

การประกอบอาหารจะต้องควบคุมโดยโภชนากร
ที่มีความรู้ นักเรียนทุกคนควรจะได้กินอาหาร
เช้า และอาหารกลางวันทางโรงเรียนจัดให้
การจัด *School Breakfast* หรือ *School Lunch*
ให้เด็กนั้นมิใช่มีวัตถุประสงค์แต่เพียงให้เด็กมีอาหาร
กิน แต่วัตถุประสงค์ที่สำคัญนอกเหนือไปจากนั้น
ก็คือ การเพาะปลูกอุปนิสัยการบริโภคที่ถูกต้อง
ให้กับเด็ก เมื่อเด็กเหล่านี้โตขึ้นนิสัยนี้ก็จะติดตัว
ไปด้วย

โครงการนี้ควรเป็นโครงการร่วมมือระหว่างผู้
ปกครองและครูอาจารย์ตลอดจนเจ้าหน้าที่เกี่ยว
ข้อง จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะอธิบายให้ผู้ปกครอง
เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการนี้

๒) ผลิตโภชนากร (*Nutritionist Dietri-
cian*) หรือพวกที่มีหน้าที่ทางนี้ให้มากขึ้นเพื่อ
โภชนากรจะได้กระจายความรู้เหล่านี้ต่อไป

สำหรับกระทรวงสาธารณสุขเอง ยังรับผิดชอบ
ชอบต่ออนามัยของประชาชนไม่เพียงพอ จะเห็น
ได้จากตรรกะของ *National Health Status*
ต่าง ๆ ยังสูงอยู่ พวกตรรกะเหล่านี้ที่สำคัญก็ได้แก่
อัตราการตายของเด็ก *life expectancy* และ
อื่น ๆ สิ่งที่เราควรเสนอให้กระทรวงสาธารณสุขดำเนินการ
โดยด่วนก็คือ

๑) จัดตั้งโครงการช่วยเหลือแม่และเด็กที่มี
ประสิทธิผล คือ เริ่มตั้งแต่ตั้งครรภ์ทีเดียว
เพื่อที่ว่าแม่สมบูรณ์ ลูกออกมาก็จะสมบูรณ์ด้วย

๒) โครงการให้การศึกษาเรื่องอาหารแก่แม่บ้าน เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขออกไปเยี่ยมตามบ้านโดยสม่ำเสมอเพื่อให้คำแนะนำในการประกอบอาหารและอนามัย

จริงอยู่นโยบายต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้ากล่าวถึงในสามกระทรวงต้องการงบประมาณทั้งสิ้น แต่ข้าพเจ้าอยากถามต่อไปว่า ทำไมเราไม่คิดจัดงบประมาณเองบ้าง ทำไมเราต้องรอฟ้ารอฝนเสมอ ข้าพเจ้าเคยชินต่อประโยค “ขาดงบประมาณ” นั้นมาตลอดเวลา ทำอย่างไรเราจึงจะจัดประโยคนี้ออกไปได้

สรุป

ความแตกต่างระหว่างประเทศพัฒนา กับประเทศด้อยพัฒนาที่สำคัญมิได้อยู่ที่วัตถุภายนอกที่มองเห็น หากแต่อยู่ที่รูปร่างและคุณภาพทางสติปัญญาของคน ซึ่งความแตกต่างเริ่มต้นตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา หญิงมีครรภ์ในประเทศพัฒนาได้รับการดูแลและเอาใจใส่จากสังคมอย่างมาก เมื่อลูกเกิดมาแล้วสังคมก็ให้การดูแลเอาใจใส่เด็กเหล่านี้เป็นพิเศษ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ สังคมมีโครงการช่วยเหลือแม่และเด็กอย่างมากมาย มีระบบ Comprehensive Health Care Service ให้กับเด็กทุกคน ตลอดจน

กระทั่งสิทธิพิเศษอื่น ๆ สำหรับเด็ก เช่น มีรถบัสจากโรงเรียนมารับ ฯลฯ ตรงกันข้ามในสังคมด้อยพัฒนาหญิงมีครรภ์ไม่ค่อยได้รับการเอาใจใส่จากสังคม เด็กที่เกิดมาสังคมก็ไม่ค่อยเหลียวแล คงเข้าประโยคที่ว่า “ตายผั่งยังเลี้ยง” คือเกิดมาแล้วถ้ามีชีวิตอยู่รอดก็เลี้ยงกันไป ถ้าตายก็แล้วไป การเอาใจใส่ในคุณภาพของเด็กในบ้านเราจึงมีน้อยมาก สังคมของเราขาดแผนระยะยาวที่แน่นอนสำหรับเด็ก เด็กของเราจึงไม่ได้รับการตรวจสอบทางด้านกาย และจิตใจ เด็กของเราโดนสังคมปล่อยปละละเลยมาตลอด ข้าพเจ้าสังเกตเห็นว่า การเลี้ยงเด็กในครอบครัวบ้านเราส่วนใหญ่ อยู่ที่ ๒ ประเภท คือประเภทหนึ่งพ่อแม่เอาใจใส่มากเกินไป ตามใจลูกทุกอย่าง เมื่อลูกโตขึ้นจึงกลายเป็นผู้บริโภคนิยมมากกว่าทำงานให้กับสังคม อีกประเภทหนึ่งพ่อแม่ยากจนเกินไปจึงไม่มีเวลาเอาใจใส่ในการเลี้ยงดูลูกเสียเลยปล่อยให้ไปตามยถากรรม ความหวังที่เด็กเหล่านี้จะทำงานให้กับชาติจึงน้อยมาก ข้าพเจ้าจึงขอทั้งท้าย ณ ที่นี้ว่า ถ้าชาติไม่เข้าเกี่ยวข้องในเรื่องรักษาและส่งเสริมคุณภาพของเด็กในชาติเสียตั้งแต่บัดนี้แล้ว อนาคตของชาติคงมีตมณที่เดียวว่า @~~~~

รบ เปรมศรีรัตน์

กวีต่างแดน

วิกเตอร์ ฮารา นักร้องประชาชนแห่งชิลี

แอมบี นิวตัน ผู้เรียบเรียงบทความขึ้นเป็น บ.ก. ฝ่ายเพลงของนิตยสาร *Sing Out* เธอเล่นไวโอลินที่บ้าน และโซลโล่ และเร็ว ๆ นี้ได้ร่วมวงกับคณะ เอล กรุปโก ซึ่งเป็นกลุ่มนักดนตรีและกวีจากลาตินอเมริกาในกรุง นิวยอร์ก เธอได้คุยกับโจน ฮารา ภรรยาของวิกเตอร์ ฮารา นักร้องประชาชนแห่งชิลีซึ่งถูกพวกปฏิวัติฝ่ายทหารฆ่าตายเมื่อกลุ่มปฏิวัติยึดอำนาจรัฐในเดือนกันยายน ๑๙๗๓ บทความขึ้นนี้เรียบเรียงมาจากบทสัมภาษณ์ระหว่างแอมบีและโจน ในเดือนพฤษภาคม ๑๙๗๔ และตอนที่โจนได้ออกเอาไว้ต่างหาก

เมื่อเร็ว ๆ นี้ โจน ฮารา ได้มาเยี่ยมสหรัฐอเมริกา เพื่อพูดถึงชีวิตและความตายของสามีเธอ—วิกเตอร์ ฮารา เธอได้อาศัยอยู่ในซิดนีย์เป็นเวลาถึง ๑๕ ปี ก่อนที่พวกปฏิภิกิริยาเข้ายึดอำนาจในเดือนกันยายน ๑๙๗๓ ซึ่งเธอได้ออกมาในเวลา นั้น เพราะเธอเป็นคนอังกฤษ เธอจึงสามารถเข้ามาในสหรัฐได้ และเมื่อเข้ามาแล้ว เธอก็ไม่ได้อยู่เฉย ๆ แบบ ผู้ลี้ภัยชาวซิดนีย์ทั้งหลาย เธอได้พูดเป็นกระบอกเสียงให้แก่ชาวซิดนีย์ทั้งหลายที่ไม่มีโอกาสพูด

“ข้าพเจ้าเรียกร้องให้มีการหยุดการทารุณในซิดนีย์ เรียกร้องให้ปล่อยนักโทษการเมือง และให้มีการรื้อฟื้นสิทธิพื้นฐานของประชาชนดังที่เคยมีมาก่อน ข้าพเจ้าร้องขอมายังชายและหญิงอเมริกันผู้เข้าใจถึงเหตุการณ์ในซิดนีย์ให้วางกลมเกล็ดขวักกัน เราจะต้องสกัดรัฐบาลทหารให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว จะต้องโค่นล้มมันเพื่อว่าประชาชนซิดนีย์จะได้โอกาสที่จะเลือกอนาคตของเขา”

วิกเตอร์ ฮารา เกิดในภาคใต้ของซิดนีย์ เมื่อเขาเติบโตขึ้นมาก็ได้ช่วยพ่อทำงานในไร่ และร่วมกับแม่ ในการร้องเพลงพื้นบ้านในงานแต่งงาน งานศพและงานฤดูเก็บเกี่ยว วิกเตอร์มีชีวิตคลุกคลีกับเพลงพื้นบ้านมาตลอด และทำงานอย่างหนักและมีประสิทธิภาพจนได้เป็นผู้อำนวยการของมหาวิทยาลัยซิดนีย์ในปี ๑๙๖๐ เขาเริ่มมีชื่อเสียงขึ้นมาในยุค ๖๐ บทละครของเขาได้รับการเผยแพร่ไปทั่วลาคินอเมริกา อังกฤษ และอเมริกา และได้รับรางวัลมากมาย

ในยุคที่ขบวนการเพลงพัฒนาขึ้นมาในซิดนีย์ (ยุค ๑๙๖๐) วิกเตอร์ก็ได้พบว่าเขาสามารถใช้กวีตัมและเพลงของเขาได้แสดงความรู้สึกออกมามากขึ้น

จากนั้นเขาจึงเริ่มใส่ความรู้สึกร่วมหมักกับประชาชนในการต่อสู้เพื่อความยุติธรรมในสังคม ความรักในประชาชนลงไปในเพลงของเขา และได้รณรงค์วัฒนธรรมต่างชาติที่เขามารุกรานซิดนีย์ และเข้าร่วมในการส่งเสริมค่านิยมใหม่ ๆ ที่โจมตีพวกปฏิภิกิริยาที่พยายามรักษาและสนับสนุนสภาพอันเลวร้ายในสังคม

แม้สื่อสารมวลชนจะไม่ให้ความร่วมมือกับกลุ่มวีกร้องใหม่ ๆ คนตรีของพวกเขาได้ฝังรากลงไปในกลุ่มชนชั้นคนงานและกลุ่มอื่นในสังคม นี่จึงเป็นเหตุให้พวกปฏิภิกิริยาหวาดเกรงในเสรีภาพของประชาชนที่มีในตัวเขา วิกเตอร์เลิกงานละครในปี ๑๙๗๐ และเริ่มหันมาแต่งเพลงร้องเพลงเพื่อประชาชนอย่างจริงจังในขบวนการ “สหประชาชน” เขาเรียกร้องให้คนงานพึงไม่ว่าจะเป็นในมหาวิทยาลัยหรือในการเดินขบวน เขาเขียนเกี่ยวกับชีวิตประชาชนและเพื่อประชาชน วิกเตอร์พร้อมด้วยกลุ่มนักร้องอื่น ๆ ได้ร่วมกันกลับไปใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านแบบเก่า “เขาต้องการใช้เพลงพื้นบ้านเป็นรากฐานในการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับคนตรีเพื่อที่จะ โยงอดีตและปัจจุบันเข้าไว้ด้วยกัน เขาต้องการให้ประชาชนสำนึกว่าเพลงพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มิใช่เป็นกุโรราดในพิพิธภัณฑ์” ขบวนการใหม่ของคนตรีซิดนีย์ได้พัฒนาจนกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชนคนงาน “วิกเตอร์เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการสร้างคนตรีใหม่ที่เป็นที่แพร่หลายในหมู่ประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนซาบซึ้งกับเพลงเหล่านั้น เพราะรู้ว่ามันเป็นของเขา ศิลปินที่ไม่ใช่ประเภทเดินไม้ตืดดิน และก็ไม่ใช่เป็นหุ่นให้นายทุนโฆษณา โดยเหตุนี้เพลงของพวกเขาจึงแพร่ไปในหมู่เยาวชนและคนงานซิดนีย์ และกลายเป็นวัฒนธรรมและการแสดงออกทางการเมืองของพลังใหม่นี้”

“ในช่วงสามปีของรัฐบาลประชาชน (รัฐบาลนายอัลเบนดี) การเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างแพร่หลาย คุณอาจจะเรียกว่าเป็นยุครุ่งเรืองก็ได้ เพราะประชาชนผู้ทุกข์ยากผู้ไม่เคยได้มีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมต่างชั้นชนกันอย่างกว้างขวาง มีกลุ่มนักร้องใหม่ นักเต้นใหม่ กลุ่มละคร ศิลปิน และฝายหนังที่ซิดนีย์

ก็มีรูปภาพสวย ๆ ที่วาดโดยศิลปินประชาชน วิक्टरสำนักอยู่เสมอว่า ศิลปินจะต้องมีประสบการณ์ร่วมกับคนงาน เขาพูดว่า “ผมมีความสุขที่ได้อยู่ในช่วงตอนนี้ สุขเพราะว่ามันเป็นตอนที่ผมได้ถอดหัวใจของผมและทำงานเพื่อประชาชน ผมรู้สึกว่าได้เกิดขึ้นมาใหม่อีกครั้ง”

แม้กระนั้นก็ดี พวกปฏิวัติก็ไม่เคยทิ้งโอกาสที่คิดจะบ่อนทำลายรัฐบาลประชาชนตั้งแต่ได้รับเลือกมา พวกปฏิวัติวิยาสังหารนายพล เรอเน ซโนเดอร์แม่ทัพทหารบก เพราะซโนเดอร์เคาะฆนในรัฐธรรมนูญ และปกป้องอัลเบนเดในฐานะที่เป็นประธานาธิบดีตามกฎหมายของชิลี และในโอกาสดังกล่าว วิक्टरก็ได้เขียนบทเพลงชื่อ “กล่องเล็ก” (LITTLE BOX) ให้แก่ มาลวินา เรโนลด์ผู้ดูแลการลอบสังหารกรรมนั้น

ซึ่งทำให้พวกปฏิวัติขึงมุ้งร้ายต่อวิक्टरมากขึ้น โดยเฉพาะตอนที่ก่อนการยึดอำนาจ “พวกเราสำนักกันคิดว่าพวกปฏิวัติเกลียดวิक्टरกันแค่ไหน เพราะพวกนี้โจมตีวิक्टरในหน้าหนังสือพิมพ์ สิ่งเหล่านี้ทุกคนก็รู้ดี และวิक्टरก็พูดว่าสิ่งที่แย่ที่สุดที่เกิดขึ้นเมื่อศิลปินโดนขู่ก็คือหยุดกิจกรรมที่จะเสี่ยงชีวิตตัวเอง พุดง่าย ๆ ก็คือเลิกทำแต่วิक्टरไม่เป็นอย่างนั้น เขากลับก้าวต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ในชิลีขณะนั้นคุณก็รู้ว่าคุณเสี่ยงชีวิตแค่ไหนถ้าคุณทำเช่นนั้น”

วิक्टरได้ร้องเพลงของเขาอย่างไม่หยุดยั้งจนมาถึงสุดท้าย วันที่ ๑๑ กันยายน ๑๙๗๓ คณะทหารจึงจับตัวเขาพร้อมด้วย กรรมกร นักศึกษา และอาจารย์จำนวนนับพัน. ไม่กี่วันหลังจากที่มีการทรมาน และการยิงเป้าในสนามกีฬา พวกปฏิวัติก็แยกตัววิक्टरออกมาและทุบทำลายมือของเขา แต่พวกนั้นก็ไม่สามารถทนจิตใจอันทรหดของวิक्टरได้ วิक्टरได้ร้องนำเพลงสุดท้ายของเขาโดยมีคนหลายพันร้องตาม และในที่สุดก็ถูกยิงตาย

“ข้าพเจ้าได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับวิक्टरให้ฟังเพราะว่า มันเป็นเรื่องสำคัญลักษณะของสิ่งที่เกิดขึ้นในชิลีทุกวันนี้ ชาวชิลีและครอบครัวนับพันต้องสูญเสียชีวิตไป ทำไมพวกมันถึงเกลียดเขาอย่างมาก เพราะว่าเขาเป็นลูกชาวนาชิลีที่ภูมิใจในสิ่งนั้นหรือ เพราะว่าเขายืนหยัดสู้กับความกดขี่ข่มเหงดังที่ชาวชิลีอื่น ๆ ทำ หรือเพราะว่าเขาได้บรรจชีวิตและความนึกคิดของประชาชนชิลีไว้ในเพลงของเขาหรือ”

Estadio Chile (สนามกีฬาชิลี)

ก่อนที่วิक्टरจะตายได้ ๒ วัน ในสนามฟุตบอล Estadio Chile (สนามฟุตบอลที่นักโทษการเมืองโดนขังและประหาร)* เขาได้เขียนบทกลอน Estadio Chile ขึ้นมาหลังจากที่เขาตาย เพื่อน ๆ ได้ลี้ภัยหลบหนีออกมาออกมา และตีพิมพ์อย่างลับ ๆ ทั่วประเทศ โจอห์น ฟอกซ์ เปร์สวอสตัก ซึ่งอยู่ร่วมในกรรมกร American Commission of Inquiry ซึ่งตรวจสอบเหตุการณ์ในชิลีหลังการยึดอำนาจ เป็นผู้ลี้ภัยออกมา ฟิท ชัคเกอร์ (ผู้แต่งเพลง “ดอกไม้หายไปในไหน”) ได้คัดบทกลอนนี้ให้เป็นเพลง และยื่นขอต้นฉบับภาษาสเปนที่ที่แปลมาเป็นอังกฤษให้เข้ากับทำนอง ที่แปลเป็นไทยนั้นนำมาจากต้นฉบับแปลเป็นอังกฤษที่ปรากฏอยู่ในนิตยสาร Sing Out ฉบับพฤศจิกายน ๑๙๗๔

* กราวฝ่ายปฏิวัติยึดอำนาจ

We are 5000, here in this little part of the sky.
We are 5000, how many more shall we be?
In the whole city and in the country 1000 hands, which seed the fields, make,
run the factories.
How much humanity, with hunger now, pain, panic and terror.
There are six of us, lost in space among the stars, one dead, one beaten like I never
believed a human could be so beaten,
The other four wanting to leave all the terror, one leaping into space, others beating
their heads—against the wall, all with gazes fixed on death.
The military carry out their plans with precision. The blood is medals for them.
Slaughter is the badge of heroism.
Is this the world you created, Oh my God? Was it for this the seven days of
amazement and toil? The blood of (companero Presidente)* is stronger than bombs,
is stronger than machine guns.
O you song, you come out so badly when I must sing—the terror!
What I see, I never saw.
What I have felt, and what I feel, *will break forth!*
“Hara brotar el momento!
Hara brotar el momento!”

---

* companero president — หมายถึง ประธานาธิบดี อัลเลนเต
พิกิต อองสติดส์วันนอร์ เรียบเรียงจาก “ชีวิตและความตายของวิกเตอร์ ฮารา” และบทเพลงบางบทของเขาที่
ปรากฏในนิตยสาร *Sing Out* ฉบับของเดือนพฤศจิกายน ๑๙๗๔

วิจารณ์หนังสือ

Japanese Society
Chie Nakane
U. of California Press, Berkeley, 1973
157 pp. \$ 2.45

ในช่วงระยะที่ภาพพจน์ของคน ไทยคือชาวญี่ปุ่น เป็นไปในทางลบมากกว่าทางบวกนั้นดูเหมือนหนังสือ ภาษาไทยที่เกี่ยวกับญี่ปุ่นจะขายดิบ ขายดีพอสมควรทีเดียว แต่ท่านที่เป็นนักอ่านสักหน่อยคงพอสังเกตเห็นได้ว่า ส่วนมากหนังสือที่วางจำหน่ายนั้นแนวหนักไปในแง่ ประวัติศาสตร์และการเมืองของญี่ปุ่นหรือไม่ก็เน้นบทความวิเคราะห์วิจารณ์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่ จะมีหนังสือแนวอื่นอยู่บ้างก็เป็นเรื่องเรียงรายมารวมตัวของญี่ปุ่น ซึ่งสนุกเพลิดเพลิน ไปอีกแบบหนึ่ง แต่ทั้งหมดคงพอ บอกได้บ้างว่าตลาดหนังสือของเมืองไทยยังไม่ได้ช่วยให้คนไทยเรียนรู้เรื่องของญี่ปุ่นหรือคนญี่ปุ่นอย่างกว้างขวางพอ ในขณะที่เราจะต้องข้องเกี่ยวกับญี่ปุ่นต่อไป อีกนาน

ที่จริงหนังสือซึ่งนำมาวิจารณ์และแนะนำให้อ่านข้างบนนี้ก็ได้เป็นคุณแก่สำคัญในการเรียนรู้เกี่ยวกับญี่ปุ่นทั้งหมด หากแต่เป็นหนังสือซึ่งให้ภาพโครงสร้างทางสังคม และลักษณะความสัมพันธ์ของคนญี่ปุ่นไว้อย่างชัดเจน และให้ประโยชน์อย่างมากแก่ผู้อ่านซึ่งอาจต้องติดต่อกับชาวญี่ปุ่น ในโอกาสใดโอกาสหนึ่ง ศาสตราจารย์นาทานะได้ใช้หลักการทางมนุษยวิทยาในการวิเคราะห์สังคมของญี่ปุ่นไว้ละเอียดหลายแง่มุม เริ่มแต่ลักษณะความสัมพันธ์ตัวต่อตัวของคนญี่ปุ่นจนถึงลักษณะ การรวมกลุ่มของสังคมญี่ปุ่น โดยส่วนรวม ซึ่งนับเป็นการเปิดแนวทางใหม่ ในสาขาสังคมมนุษยวิทยาเปรียบเทียบอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น ลักษณะการรวมกลุ่มของชาวญี่ปุ่นซึ่งมีความสำคัญเป็นพื้นฐานเกี่ยวข้องไปถึงเรื่องอื่น ๆ ทั้งหมด แม้กระทั่งการดำเนินธุรกิจของญี่ปุ่นที่เป็นอยู่ ลักษณะโครงสร้างภายในของการรวมกลุ่มซึ่งถือระบบอาวุโสเป็นสิ่งสำคัญกว่าอื่นใด ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มซึ่งผู้น้อยต้องคอยก้มประนมกรแบบเดียวกับของ

โดยกฎวัดฐานะทางสังคมซึ่งถือกลุ่มและสถาบันที่
สังกัดเป็นเครื่องกำหนด นักศึกษาจากมหาวิทยาลัย
โตเกียวจะได้รับการยอมรับนับถือว่าสูงกว่า (แม้ว่า
จะซุ่ยกว่า) นักศึกษาที่จบจากมหาวิทยาลัยอื่น คน
งานของบริษัทซึ่งตั้งมานาน (แม้ว่าจะกำลังล้มละ
ลาย) จะมีฐานะทางสังคมสูงกว่าคนงานของบริษัท
อื่นซึ่งแม้จะใหญ่โตมั่นคง แต่ก็ด้อยกว่าเพราะตั้งขึ้น
ทีหลังกว่า กล่าวคือถือเอาประวัติการก่อตั้งอันยาว
นานของสถาบันนั้นเป็นหลักสำคัญในการวัดฐานะทาง
สังคม หากครอบครัวสถาบันนั้นได้รับการยอมรับนับถือ
ว่าอยู่ในระดับสูงแล้ว ก็จะมีอยู่ในลักษณะนั้นตลอดไป
แม้ว่าจะมีกิจกรรมซึ่งล้มเหลวยิ่งกว่าสถาบันอื่น ซึ่งมี
สถานะต่ำกว่าก็ตาม อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วจะไม่แปลก
ใจเลยหากได้พบชาวญี่ปุ่นพิมพ์นามบัตรของตัวเอง
เต็มไปด้วยชื่อสถาบัน และกลุ่มต่างๆ ที่ตนสังกัดอยู่
เพื่อใช้เป็นเครื่องแสดงฐานะในสังคมของตัวเอง

สังคมญี่ปุ่นนั้นยึดถืออาวุโสไว้อย่างเหนียวแน่น
ซึ่งจะเห็นได้จากระบบครอบครัวเป็นต้นมาจนถึงหน่วย
งานหรือองค์การที่ใหญ่โตขึ้นไป และการทำความเข้า
ใจสังคมและความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมญี่ปุ่น
จากระบบครอบครัวนั่นเองจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่า
สังคมญี่ปุ่นสร้างขึ้นจากพื้นฐานความสัมพันธ์ของสมาชิก
ในสังคมอย่างไร คนญี่ปุ่นนั้นยึดถือกลุ่มเฉพาะ
ของตนอย่างเหนียวแน่น และในสังคมญี่ปุ่นนั้น
หากฐานะความเป็นอาวุโสเกิดขึ้นเมื่อไรแล้ว ก็จะใช้
ฐานะความเป็นอาวุโสนี้ได้กับทุกสถานการณ์ และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่ม ซึ่งทำให้เห็นว่า
ระบบคุณธรรมในสังคมญี่ปุ่นนั้นหละหลวมอยู่มาก
การหละหลวมทางสถาบัน หรือความเรียบร้อยใน
สังคมมีผลส่วนใหญ่น่ามาจากระบบอาวุโส ซึ่งเป็น
หลักพื้นฐานของสังคมครอบครัววิถีชีวิตของคน
ญี่ปุ่นอย่างไม่น่าเชื่อ เพราะเพียงแต่จดหมายแนะนำ
ฉบับเดียวของผู้ได้รับการยอมรับในอาวุโสที่สูง
ก็มีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจในกิจกรรมของ
ชาวญี่ปุ่น และความเชื่อถือที่ได้รับ เช่นตัวอย่างซึ่ง
ผู้เขียนอ้างถึงความนิยมในการเดินทางของชาวญี่ปุ่น

ว่าไม่นิยมเดินทางคนเดียว หรือหากจำเป็นต้องเดิน
ทางคนเดียวก็ต้องนำจดหมายแนะนำจากผู้อาวุโส
ซึ่งเป็นที่รู้จักดีในสถาบันอื่น ๆ ติดตัวไปด้วย
เพื่อใช้แสดงฐานะของตนและแสดงกลุ่มหรือสถาบัน
ของตนที่สังกัดอยู่ให้แน่ชัด มิฉะนั้นแล้วทางโรงแรม
ที่ไม่พัก หรือสถานที่คนเดินทางไปจะปฏิเสธไม่ยอม
รับ กลายเป็นคนแปลกและต่างสถานะต่างสถาบัน
ซึ่งชาวญี่ปุ่นถืออยู่มาก และจะพลอยได้รับการ
เหยียดหยามไปด้วย

ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ ได้วิเคราะห์ลักษณะพื้นฐาน
โครงสร้างความสัมพันธ์ในการรวมกลุ่มของ
ชาวญี่ปุ่นว่าเป็นแบบ Vertical Organization ซึ่ง
อธิบายได้เป็นรูปสามเหลี่ยมที่ขาดฐาน การได้เข้า
ทางสังคมต้องเริ่มจากชั้นล่างสุดขึ้นมา แต่ความสัมพันธ์
ภายในกลุ่มก็ต้องเป็นไปเฉพาะระหว่างตัวเอง
กับชั้นที่เหนือตัวใกล้ที่สุดเท่านั้น ความสัมพันธ์เช่นว่า
นี้เป็นพื้นฐานของสังคมญี่ปุ่น ซึ่งผู้เขียนเป็นภาษา
ญี่ปุ่นว่า Oyabun-kobun หรือแบบพ่อกับลูก
(หน้า ๔๒) ความเป็นผู้นำที่ชอบธรรมขึ้นอยู่กับ
ความเป็นอาวุโสของผู้นำนั้น ซึ่งหมายถึงอายุทำงานที่
นานกว่าไม่ใช่การมีอายุที่แก่กว่า และในความคิด
ของคนญี่ปุ่น เป็นหน้าที่ของผู้นำที่จะคัดเลือกผู้
สืบตำแหน่งต่อจากตนไว้ก่อนตายหรือก่อนจะลาออก
ไป (หน้า ๔๖ - ๔๗) เพราะฉะนั้นความสำเร็จใน
เป้าหมายของแต่ละคน จึงอยู่เพียงสองทาง ทางหนึ่ง
ก็ต้องคอยจนกว่าจะถึงโอกาสที่เวียนมาถึงคราว
ของตน อีกทางหนึ่งคือแหกคอกออกไปกลุ่มใหม่
และเป็นผู้นำเสียเอง ตลอดหนังสือเล่มนี้ ผู้อ่านจะเห็น
ความสำคัญของกลุ่มอย่างลึกซึ้งว่าผลอย่างไรต่อการ
ได้เข้าในฐานะความเป็นผู้นำในกลุ่ม และเป็นส่วน
ที่ก่อให้เกิดความเป็นชาตินิยมของชาวญี่ปุ่นอย่างไร
ความเป็นผู้นำในสังคมของญี่ปุ่นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความ
มั่งคั่ง อิทธิพลหรือความสามารถหรือบุคลิกส่วนตัว
แต่เหนือกว่าอื่นใด ขึ้นอยู่กับความสามารถในการ
รวบรวมบริวารไว้ในครอบครองของตนให้มากที่สุด
และนานที่สุดได้เท่าใด ลักษณะเช่นว่านี้เอง ผู้อ่าน

จะเห็นได้ว่า เนื้อแท้ของสังคมนิยมแล้ว ไม่ได้สร้างผู้นำที่มีลักษณะเป็นแบบ Charismatic Leadership ขึ้นมาเลย (หน้า ๑๐)

มีตัวอย่างหลายตัวอย่างที่ผู้เขียนยกมาชี้ให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมของญี่ปุ่น ซึ่งน่าสนใจทีเดียว เช่นตัวอย่างในเรื่องการศึกษา ศิลปะของคณูญี่ปุ่นอันเป็นแบบเฉพาะสังคมนั้น และการเปรียบเทียบความรู้สึกในศิลปะ ความคิดเด่นขึ้นอยู่กับการก่อตั้งมานานของสำนักศิลปะนั้น ๆ ลูกศิษย์ของสำนักศิลปะใดก็ตาม แม้จะเขียนโดยตรงจากอาจารย์ที่สอนอยู่ แต่จะได้ประกาศนียบัตรรับรองให้เป็นที่ยอมรับได้ ก็แต่จากเจ้าสำนักผู้ก่อตั้งเป็นคนแรกเท่านั้น ผลนั้นก็จะไม่ได้รับการยอมรับในสังคมนิยมเลย ตัวอย่างความสำเร็จส่วนบุคคลของคนญี่ปุ่น ตัวอย่างลักษณะการแข่งขันของบริษัทต่าง ๆ ในญี่ปุ่น ตัวอย่างความสำเร็จและความล้มเหลวในการรวมธุรกิจของบริษัทใหญ่ ๆ ในญี่ปุ่นซึ่งเป็นธุรกิจกันดีในเมืองไทยเป็นตัวอย่างจากข้อเท็จจริง ที่ผู้เขียนยกมาชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ขึ้นอยู่กับระบบการยึดถือกลุ่ม และสถาบันของคนญี่ปุ่นอย่างไร สำหรับนักธุรกิจแล้ว แม้หนังสือนี้จะใช้หลักทางมนุษยวิทยาวิเคราะห์แต่ก็ช่วยให้เกิดความคิดพอสมควรทีเดียว ที่จะนำแนวคิดต่าง ๆ ไปใช้ในการติดต่อกับชาวญี่ปุ่นได้อย่างถูกต้องและได้ผล ผู้อ่านอื่นก็อาจได้รู้จักคนญี่ปุ่นและลักษณะครอบครัวชาวญี่ปุ่นได้ดีขึ้น มีหลายคนในหนังสือนี้ที่ให้เหตุผล คนญี่ปุ่นกินเหล้าเข้าไว้อย่างไร ทำไมคนญี่ปุ่นจึงไม่ชอบออกห่างกลุ่มหรือห่างสังคมของตนไปนานนัก ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญในการที่ไม่ค่อยจะมีคนญี่ปุ่นทำงานในองค์การระหว่างประเทศในปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้อ่านได้สบายไม่ยาก และไม่หนักหัวแบบหนังสือทฤษฎีวิชาการจนเกินไป และมีอะไรหลายอย่างที่คล้ายสังคมไทยอยู่มาก ซึ่งช่วยให้เปรียบเทียบกันได้ว่าทำไมไทยกับญี่ปุ่นจึงเจริญต่างกันด้านพัฒนาประเทศของตน

นอกจากลักษณะการรวมกลุ่มและความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมนิยมแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังชี้ให้เห็นอีกด้วยว่า ประชาธิปไตยตามความหมายของมัน เติบโตอย่างไรในสังคมนิยม คนญี่ปุ่นมีความรู้สึก และมีทัศนคติต่อการยอมรับระบอบดังกล่าว หรือเป็นการขัดแย้งกับคุณค่าในระบบความเชื่อของคนญี่ปุ่นก่อนสมัยสงครามอย่างไร (หน้า ๑๔๔) การหลงใหลของวัฒนธรรมตะวันออกมีผลกระทบ หรือเปลี่ยนญี่ปุ่นไปในแนวทางที่เรียกว่า Modernization อย่างไร (หน้า ๑๔๕) การพัฒนาการเมืองของญี่ปุ่นตลอดระยะเวลาในประวัติศาสตร์มีความสำคัญ เป็นกุญแจสร้างประสิทธิภาพของคนญี่ปุ่นให้เกิดขึ้นในสังคมของตน และเป็นจุดอันตรายต่อสังคมนิยมซึ่งกลุ่มต่าง ๆ ดำเนินอยู่อย่างไร เช่นเดียวกันกับประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่นในการเข้าร่วมทางสงคราม เป็นการเร่งรัดการพัฒนาทางอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นล้วนเป็นเรื่องที่ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้กล่าวถึง และขี้ได้หวังข้อคิดไว้ให้อ่านมองสังคมของญี่ปุ่นอย่างน่าสนใจมากทีเดียว

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์
UNICEF กรุงเทพฯ ๓

วรรณนิพนธ์

รวมบทความพระนิพนธ์พระเจ้าวรวงศ์เธอ
กรมหมื่นราชปิหงส์ประพันธ์
(สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย)
๒๕๑๔
๒๕๔ หน้า / ๑๕ บาท

วรรณนิพนธ์ เป็นหนังสือรวมบทความ และบทปาฐกถาของพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นราชปิหงส์ประพันธ์ซึ่งทางสำนักพิมพ์สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทยจัดพิมพ์ขึ้น เนื่องในวาระวันประสูติครบ ๑ รอบนักษัตรในปีนี้ ในการจัดพิมพ์ผู้จัดได้กล่าวว่า เพื่อที่จะให้หนังสือเล่มนี้เป็นมรดกแก่แห่งวิชาการ แต่เมื่อได้อ่านปรากฏว่ารู้สึกผิดหวังมากใน

ความมั่งงายของผู้รวบรวม ซึ่งทำให้หนังสือ “วรรณนิพนธ์” เป็นบ่อเกิดแห่งความสับสนมากกว่าที่จะคิดเป็นอนัน

บทความและบทปาฐกถาตั้งปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ไม่ได้บอกที่มาของพระนิพนธ์เหล่านั้น อีกทั้งประการสำคัญที่สุดคือมิได้บอกปี พ.ศ. ทำให้เกิดความสับสน เพราะผู้อ่านจะไม่มีวันทราบได้ว่าบทความเหล่านั้นพระนิพนธ์และปาฐกถาชิ้นครั้งแรกเมื่อใด แนวคิดของพระองค์ท่านซึ่งอาจจะทันสมัยมากในสมัยนั้น แต่เมื่อมาพิมพ์ ๆ รวมกันไว้โดยไม่ทราบที่มาทำให้บทความและปาฐกถาต่อยอดค่าลงไปเป็นอันมาก ในความมั่งงายในการจัดพิมพ์นี้ได้สะท้อนออกมาว่า หนังสือเล่มนี้ไม่สามารถใช้เป็นที่อ้างอิงที่ใด ซึ่งน่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

การที่ผู้จัดพิมพ์จะกล่าวแก้ตัวว่า ไม่สามารถทำหนังสือเล่มนี้ให้ดีได้เพราะต้องรีบเร่งจัดพิมพ์เพื่อให้งานเฉลิมฉลอง ซึ่งก็คงไม่เป็นความจริง เพราะหนังสือเล่มนี้พิมพ์เสร็จมานานแล้ว และไม่น่าจะแก้ตัวไปเป็นอัน นอกจากจะกลับไปตรวจสอบบทความเสียใหม่และนำมาพิมพ์เพิ่มเติมในวารสารของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยก็น่าจะทำได้

ความจริงถ้าต้องการให้หนังสือ “วรรณนิพนธ์” เป็นบ่อเกิดแห่งวิชาการตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ละก็ผู้รวบรวมน่าจะใช้หนังสือ “ชุมนุมนิพนธ์เพื่อถวายพระเกียรติแด่พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครเชษฐปวงษ์ประพันธ์” ซึ่งพิมพ์กันในคราวฉลองพระชนม์ชีพครบ ๖ รอบ ซึ่ง “สมบูรณปาถเสกษร” ได้รวบรวมหัวข้อบทประพันธ์ของพระองค์ท่านไว้สมบูรณเพื่อสมควร ซึ่งเป็นกรง่ายในการค้นหาจัดพิมพ์ เพราะจัดแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ และบอกถึงที่มา ปี พ.ศ. อย่างละเอียด

เกี่ยวกับเนื้อหาในหนังสือ “วรรณนิพนธ์” ผู้รวบรวมได้จัดแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ ๔ หมวด คือ หมวดสังคมศาสตร์ หมวดวรรณกรรม หมวดประวัติศาสตร์ และหมวดปาฐกถา

ในหมวดสังคมศาสตร์ ซึ่งอธิบายความหมายของสังคมศาสตร์ ก่อนข้างสั้นแต่ได้เนื้อหาดีมาก ส่วน “วัฒนธรรมคืออะไร” นั้น คงเป็นเรื่องที่ท่านทรงพระนิพนธ์ขึ้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นแน่ เพราะกล่าวถึงนโยบายการสร้างชาติของสมัย “มาลามาไทยไปสู่มหาอำนาจ” สำหรับเรื่อง “ประสบการณ์ในการรับราชการในสหรัฐอเมริกา” นั้นยังมองไม่ออกว่าทำไมจึงนำมาจัดพิมพ์ ในหมวดสังคมศาสตร์ก็ไม่สบายใจเลย เพราะไม่ค่อยเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาการเท่าใดเลย นอกจากจะพยายามเกะกะพระเกียรติพระองค์ท่านที่ว่าไปอย่าง นอกจากนี้ยังมีคำอธิบายเกี่ยวกับคำว่า “อาณาจักร” “จักรวรรพ” “Commonwealth” “บริติช” “รัฐเอธิโอเปีย” “อาณานิคม” “ดินแดน” “เขตสังกัด” “อาณานิคม” “รัฐอารักขา” “รัฐในอารักขา”

สำหรับหมวดวรรณกรรมนั้น ส่วนใหญ่เป็นการกล่าวถึงการบัญญัติคำต่าง ๆ ที่ใช้ในภาษาไทย ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว นอกจากนี้ก็มีเรื่องที่ไม่ค่อยน่าสนใจนักได้แก่เรื่อง “ข้อสังเกตในการแต่งฉันท” “ปัญหาเรื่องครุ-สห” เป็นต้น

ในหมวดประวัติศาสตร์นั้น ก่อนข้างจะเป็นเนื้อหาสาระมากที่สุด ได้ทรงชี้แจงถึงที่มาของคำว่า “ประวัติศาสตร์” และในวิธีการศึกษาที่เป็นได้ทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” และในการศึกษาประวัติศาสตร์นั้นจะต้องมีหลักการตามหลักวิทยาศาสตร์ มีการสอบสวนเรื่องราวในอดีตเป็นกระบวนการ เริ่มแต่การรวบรวมข้อมูล และถึงการพิจารณาวินิจฉัยการวิพากษ์ หรือการประเมินค่าหลักฐานเหล่านั้นเสียก่อนว่าน่าจะเชื่อถือได้เพียงใด และขั้นต่อไปเป็นขั้นตีความ ซึ่งต้องใช้แนวและวิธีการตามระเบียบของวิทยาศาสตร์ ก็จะต้องสันนิษฐานหรือตีความหลักฐานที่ได้มานั้น จากที่อยู่ในขอบเขตของข้อเท็จจริงมิใช่หลักฐานที่ได้มาเพียงน้อยนิด แต่กลับไปตีความเสียมากมาย ซึ่งไม่ถูกต้องตามวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ตามหลักสากลอย่างแท้จริง

วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ตามวิธีการที่พระองค์ท่านเสนอมาแม้ว่าจะเป็นเวลาค่อนข้างนานแล้ว แต่เมื่อมาพิจารณาประวัติศาสตร์ที่บ้านเรา จะเห็นได้ว่ามิได้เป็นไปตามกระบวนการตามหลักวิทยาศาสตร์นัก เพราะบางครั้งมิได้ประเมินค่าหลักฐานที่ได้มา หรือใช้ลัทธิชาตินิยมเข้ามาศึกษาประวัติศาสตร์ ทำให้ประวัติศาสตร์ในบ้านเมืองเราล้าหลังและไม่มีใครยอมรับ อีกทั้งวิธีการค้นคว้าหาข้อมูลโดยเฉพาะหลักฐานที่อยู่ใต้ดินซึ่งต้องใช้วิธีการขุดค้นตามวิธีการทางโบราณคดี มีสถาบันซึ่งทำหน้าที่นี้อยู่คือ กรมศิลปากรและคณะโบราณคดี แม้ว่าจะในปัจจุบันจะได้มีการขุดค้นในแหล่งก่อนประวัติศาสตร์หรือประวัติศาสตร์ก็มักจะเป็นไปทำนองว่านำเอาสิ่งของขึ้นมาเท่านั้น มิได้นำมาตีความอย่างจริงจังเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิได้มีเอกสารออกมาเผยแพร่เท่าใดเลย สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาในสาขาวิชาการทางด้านนี้ในเมืองไทยยังล้าหลังสุดกว่าชาติที่อุปถัมภ์การศึกษา ชาติที่ผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งอาจารย์ในมหาวิทยาลัยยังไม่มีความสามารถพอ

สำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์ในประเทศไทยนั้น พระองค์ทรงแนะนำให้ปรับปรุงเสียใหม่ ทั้งในระดับมัธยมและอุดมศึกษาเพราะยังล้าหลังมาก ซึ่งทรงเห็นว่าประวัติศาสตร์ไทยที่เรียนกันนั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องการรบการสงคราม และเป็นประวัติศาสตร์การเมือง ทรงชี้แจงว่า “ประวัติศาสตร์มิใช่พงศาวดาร มิใช่เรื่องของราชวงศ์ แต่เป็นเรื่องของชาติ เป็นเรื่องของประชาชนชาติ” ฉะนั้นนักประวัติศาสตร์ไทยควรวางใจในเรื่องการปกครอง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และศิลปกรรมด้วย

แนวคิดของพระองค์ท่านเข้าใจว่าเขียนขึ้นตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ หรือหลังจากนั้นเพียงเล็กน้อย แสดงให้เห็นแนวคิดอันทันสมัยของพระองค์ท่าน ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาประวัติศาสตร์ของเด็กในระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษายังมิได้ก้าวหน้าเท่าที่ควรเลย ข้าพเจ้าในฐานะระดับมัธยมศึกษาและมัธยมนั้นแทบจะกล่าวได้เลยว่าไม่มีอะไรก้าวหน้าขึ้นมาเลย ซึ่งยังจมปลักอยู่ในซากเดนของการศึกษาประวัติศาสตร์ในศตวรรษที่แล้ว

บทสุดท้ายของ *วรรณนิพนธ์* เป็นปาฐกถา ๒ บท ซึ่งมีวัน เดือน ปี และสถานที่ที่แสดงบอกไว้ บทปาฐกถาเป็นเรื่องเกี่ยวกับภาษาไทยทั้งสน คือเรื่อง “สยามพากย์” และ “ข้อควรคิดในภาษาไทย” เรื่องแรกแสดงเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งค่อนข้างนานเอามากทีเดียว เรื่องหลังปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งทั้งสองเรื่องเป็นการกล่าวถึงการออกเสียงภาษาไทยซึ่งเป็นคำที่ได้รับอิทธิพลมาจากภาษาเขมร บาลี สันสกฤต และอังกฤษ นอกจากนั้นก็มีเรื่องเกี่ยวกับภาษาไทยเล็กๆ น้อยๆ บทปาฐกถาทั้ง ๒ เรื่องนี้น่าจะรวมไว้ในหมวดวรรณกรรมก็น่าจะได้

กล่าวโดยสรุป *วรรณนิพนธ์* เป็นเพียงหนังสือที่รวบรวมบทพระนิพนธ์เล็กๆ น้อยของท่านวรรณ มารวมพิมพ์เป็นเล่ม เกี่ยวกับเนื้อหาภูมิได้เป็นชั้นเป็นอันมากนัก เป็นแต่เพียงเพื่อให้ทราบว่าพระองค์ท่านเป็นปราชญ์ที่หาได้ยากนัก เพราะมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่างๆ หลายแขนง อาทิเช่นทางด้านรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วรรณคดี เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และปรัชญา ซึ่งผู้วิจารณ์อยากจะเห็นสำนักพิมพ์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยรวมพระนิพนธ์ของพระองค์ท่านเป็นการแก้ตัวใหม่ ซึ่งน่าจะทำได้และเมื่อนับบทพระนิพนธ์ของท่านจะเป็นบ่อเกิดแห่งวิชาการอย่างแท้จริง

ประทีป ชุมพล
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลักษณะวรรณกรรมภาคเหนือ

ประดอง นิพนธ์
(ดำเนินพิมพ์มณฑลสังคมนานาชาติ) ๒๕๐๗
๒๕๗ หน้า ๕๐ บาท

หนังสือเล่มนี้ ตีพิมพ์เดิมเป็นวิทยานิพนธ์ที่เขียนขึ้นเพื่อรับปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิตเมื่อปี ๒๕๑๐ และได้รับการแก้ไขปรับปรุงเฉพาะด้านการจัดวรรคตอน และเรียงลำดับเนื้อหาใหม่โดยไม่มีมีการแก้ไขรายละเอียดในด้านเนื้อหา ก่อนจะได้รับ

การตีพิมพ์ครั้งนอกลาย และแหล่งข้อมูลของหนังสือเล่มนี้ ได้มาจากหอสมุด วัด และผู้ที่สนใจรวบรวมวรรณกรรมภาคเหนือเป็นส่วนตัว

อาจกล่าวได้ว่า หนังสือเล่มนี้สะท้อนให้เห็นถึง แนวการศึกษาวรรณกรรมแบบเก่า (Historical and Moral Approach) ซึ่งเป็นที่นิยมกันในหมู่อาจารย์ภาษาไทยส่วนใหญ่ด้านหนึ่ง และยังคงสะท้อนให้เห็นถึงมาตรฐานของวิทยานิพนธ์ชั้นมหาบัณฑิต อีกส่วนหนึ่งด้วย สถาบันที่ต้องถูกวิพากษ์วิจารณ์อีกแห่งหนึ่ง คือสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจนำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้มาตีพิมพ์ โดยที่ผู้วิจารณ์เห็นว่ายังไม่ได้มาตรฐานดีพอ

ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาทั้งหมดออกเป็น ๕ บทด้วยกัน บทที่ ๑ ว่าด้วยประวัติศาสตร์ความเป็นมาของภาคเหนือในด้านที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและวรรณกรรม กล่าวถึงอาณาเขต ตำนาน ประวัติศาสตร์ของแคว้นล้านนาไทยตามพงศาวดารโยนกอย่างย่อ ๆ จนไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ กับเนื้อหาที่จะกล่าวในบทต่อไปเลย ผู้เขียนบรรยายว่าวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับ วรรณกรรม คือขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ตลอดจนอุปนิสัยใจคอของคนภาคเหนือที่เห็นได้จาก วรรณกรรมพื้นเมือง ประเภท โคลง กาพย์ คำว และ ซอ (เพลงโต้ตอบระหว่างหนุ่มสาว) ว่าคน ทางภาคเหนือ มีลักษณะของคนไทยโดยทั่วไป ที่ชอบกาพย์ กลอน คำพูดที่คล้องจอง รักษาประเพณีอันดีงาม เช่น การเรียกขานผู้ สงกรานต์ ประเพณีลอยกระทงซึ่งผู้วิจารณ์เห็นว่า เป็นคำกล่าวที่ค่อนข้างเลื่อนลอย แต่เนื่องจากมิใช่ประเด็นสำคัญ จึงจะไม่ขอก้าวในทันที ผู้เขียนยกตัวอย่างบทอวยพร เพลงกล่อมเด็ก สุภาษิตปริศนา ของภาคเหนือมาให้อ่านพร้อมกับชี้ให้เห็นว่าเป็นเรื่องน่าศึกษา แต่ผู้เขียนก็ไม่ได้บอกข้อจำกัด อุปสรรคหรือ สาเหตุที่ไม่ได้เอาวรรณกรรมเหล่านี้มารวมอยู่ด้วย ทั้งในบทที่ ๑ ซึ่งถือเป็นบทนำที่ผู้เขียนน่าจะชี้แจงว่า ขอบเขตของวรรณกรรมภาคเหนือที่จะกล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ มีอยู่กว้างขวางเพียงไร ผู้เขียนก็มิได้จำกัดว่าเป็นวรรณกรรมโบราณ

หรือรวมวรรณกรรมร่วมสมัย ทั้งข้อหนังสือก็ทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิดได้ เนื่องจากตั้งไว้กว้างเกินไป จนไม่แน่ใจว่าจะรวมวรรณกรรมของชาวเขาซึ่งได้รวบรวมตีพิมพ์แล้ว เช่น งานของ พ.ศ.อ. จินดา ดวงจินดา อยู่ในวรรณกรรมภาคเหนือด้วยหรือไม่ ถ้าไม่รวมก็ควรอธิบายว่าเหตุใดจึงไม่รวมวรรณกรรมของชาวเขาด้วย

ในบทที่ ๒ เป็นการเสนอวรรณกรรมทั้งหมดที่ผู้เขียนได้รวบรวมไว้ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นการรวบรวมอย่างไม่เป็นระบบหรือมีหลักเกณฑ์ที่จะทำให้ง่ายต่อการติดตามเลย เนื่องจากผู้เขียนออกตัวว่า ไม่สามารถแบ่งตามระยะเวลาที่แต่งได้ สาเหตุจากวรรณกรรมบางเรื่องไม่บอกชื่อระยะเวลาที่แต่ง (ทั้งๆ ที่น่าจะเป็นหน้าที่ของผู้ศึกษาโดยตรง ที่ควรจะกำหนดหรือสันนิษฐานได้จากสำนวนภาษา และหลักการวินิจฉัยอายุทางวรรณคดีได้) ผู้เขียนจึงแบ่งวรรณกรรมออกเป็น ๖ ประเภท คือ (๑) วรรณกรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา และประวัติศาสตร์ล้านนาไทย (๒) วรรณกรรมประเภทโคลง (๓) มังรายศาสตร์ (๔) มหาชาติภาคพายัพ (๕) วรรณกรรมประเภทคำวซอ (๖) บทซอ สำหรับวิธีการเสนอวรรณกรรมในบทนี้ ก็เป็นแบบประวัติวรรณคดีที่เคยสอบกันมาในชั้นเตรียมอุดมศึกษา คือบอกถึงสาเหตุที่มาของเรื่อง ผู้แต่งระยะเวลาที่แต่ง เนื้อเรื่องแต่ง เนื้อเรื่องย่อ ลักษณะคำประพันธ์ สันนิษฐานคำศัพท์วิจารณ์ว่าเป็นเรื่องที่ทำให้คิดสอใจ มีสุภาษิตให้ความรู้ด้านประเพณีวัฒนธรรม โดยยกตัวอย่างคำประพันธ์ที่เห็นว่าดีเด่น ไพเราะงดงามประกอบและถอดความ เป็นร้อยแก้วเป็นตอน ๆ ไป

สำหรับบทที่ ๓ ว่าด้วยลักษณะคำประพันธ์ที่ใช้ในวรรณกรรมภาคเหนือ ผู้เขียนแบ่งสรุปออกเป็น ๕ ประเภท ๆ ด้วยกันคือ (๑) คำว เป็นคำประพันธ์ใช้อ่านทำนองเสนาะ โดยไม่ต้องมีดนตรีประกอบ (๒) กาพย์ (๓) ซอ เป็นบทโต้ตอบชายหญิงใช้ดนตรีคลอ มี ปี่ ซึ่ง สะล้อ ซึ่งยังแบ่งออก

เป็นทำนองต่าง ๆ เช่น ทำนองพม่า ทำนองเสเลมา เป็นต้น (๔) โดง (๕) ร่าย

บทที่ ๔ กล่าวถึงอิทธิพลภาษาและวรรณกรรมภาคกลางที่มีต่อวรรณกรรมภาคเหนือในสมัยหลัง ๆ ซึ่งมีทั้งในด้านสำนวนภาษา และเค้าโครงเรื่อง

บทสรุปว่าด้วยลักษณะคำประพันธ์ และอิทธิพลภาษาและวรรณกรรมภาคกลางที่มีต่อวรรณกรรมภาคเหนือในบทที่ ๓ และ ๔ แสดงให้เห็นชัดว่า ผู้เขียนกล่าวสรุปโดยขัดกับข้อความที่กล่าวไว้ก่อนในบทที่ ๒ ที่ไม่แบ่งหรือจัดระเบียบในการเสนอวรรณกรรมในรูปแบบใด จะแบ่งตามเนื้อหา หรือตามลักษณะคำประพันธ์ หรือตามอิทธิพลของวรรณกรรมภาคกลางที่มีต่อภาคเหนือ ซึ่งผู้เขียนก็ได้อธิบายให้เห็นแล้วว่าสามารถแบ่งได้ แต่มิได้นำหลักเกณฑ์ในการแบ่งลักษณะวรรณกรรมที่กล่าวไว้ในบทที่ ๓ หรือ ๔ ไปใช้ในบทที่ ๒ เลยการเสนอวรรณกรรมเรื่องต่าง ๆ ในบทที่ ๒ จึงเท่ากับเป็นการจับยัดมากกว่า

บทที่ ๕ เป็นบทสุดท้าย ผู้เขียนได้สรุปลักษณะวรรณกรรมภาคเหนือไว้ ดังนี้ คือ (๑) ยุคแรกเป็นวรรณกรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนา กับประวัติศาสตร์ และตั้งข้อสังเกตว่า วรรณกรรมภาคกลางที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย นอกจากวัฒนธรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนาแล้ว ยังรับเอาวัฒนธรรมศาสนาพราหมณ์เข้ามาด้วย ในขณะที่วรรณกรรมภาคเหนือส่วนใหญ่ เป็นอิทธิพลของพุทธศาสนาทั้งสัน ผู้เขียนวิเคราะห์อิทธิพลต่าง ๆ เหล่านี้จากชื่อ เทพเจ้าที่เข้ามาับทบาทน้อยของกัม เช่นมี พระอินทร์ และพระวิศุกรรม เท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงเค้าโครงเรื่องเนื้อหา ปริญาความรู้ และค่านิยมที่เป็นคตินพหุผล และที่แทรกอยู่ในพุทธศาสนาจนยากที่จะแยกออกอย่างชัดเจนได้ (๒) วรรณกรรมประเภทโคลงต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างจากภาคกลาง และที่นิยมแต่งในวรรณกรรมทางเหนือ (๓) วรรณกรรมประเภทกล่าว ขอ ส่วนมากแต่ง

ในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น และเป็นเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ (๔) ลักษณะภาษาที่ใช้ มีหลายภาษานอกจากภาษาท้องถิ่น เช่น บาลี เขมร ไทยภาคกลาง และตั้งข้อสังเกตว่าวรรณกรรมภาคเหนือมีศัพท์บาลีมากกว่า วรรณกรรมภาคกลางที่เต็มไปด้วย ศัพท์สันสกฤต (๕) ลักษณะเค้าโครงเรื่อง ส่วนใหญ่มุ่งการสั่งสอนหลักธรรมทางศาสนา เรื่องที่เป็นทำนองรัก ๆ โกร่ง ๆ ของภาคเหนือ ไม่ปรากฏว่ามีทอศจรรย์แทรก เช่นในวรรณกรรมภาคกลางเลย

โดยสรุปแล้ว หนังสือเล่มนี้ เป็นตัวอย่างอันดี ของแนวการศึกษาวรรณกรรมแบบเก่า ซึ่งถ้าจะให้คะแนนแล้วก็คงจะได้ในแง่ความมีอุตสาหกรรมของผู้เขียนที่รวบรวมวรรณกรรมภาคเหนือเข้าไว้เป็นรูปเล่มได้ แม้จะไม่สมบูรณ์และไม่เป็นระบบก็ตาม

ปราณี วงษ์เทศ
มหาวิทยาลัย ศิลปากร

เศรษฐศาสตร์สวัสดิการ

ทวี หนันนิกร

สำนักพิมพ์เคล็ดไทย

ผู้วิจารณ์จะไม่ ขอกล่าววิจารณ์อาจารย์ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ เพราะท่านได้อธิบาย *ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ* (Welfare Economics) อย่างดีและง่ายแก่การเข้าใจ ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความคิดทางปรัชญาเศรษฐศาสตร์ตะวันตกอันต่อเนื่องจาก Aristotle ลุถึง Smith และ Pareto ตลอดจน Samuelson ได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ความคิดเด่นในการอธิบายความเป็นมาตลอดจนโครงสร้างทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สวัสดิการในหนังสือเล่มนี้จึงนอกเหนือความสามารถของผู้วิจารณ์ที่จะทำได้

แต่เนื่องจากทฤษฎีตะวันตกได้แพร่หลายเข้ามาพร้อมกับวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของประเทศอันมีรากฐานแห่งจักรวรรดินิยมฝังแน่นอย่างลึกซึ้ง ผู้เขียนจึงขอให้ผู้อ่านหนังสือเล่มนี้

ไม่ว่าจะเป็นผู้สนใจเศรษฐศาสตร์หรือนักศึกษา นิสิตมหาวิทยาลัยก็แล้วแต่ ฟังสิ่งว่าถึงความจริงของทฤษฎีดังกล่าวมีลักษณะที่ซ่อนเร้นแห่งสภาพ *จิตนิยม* (Idealism) ซึ่งอยู่อย่างแน่นหนาและลึกซึ้ง จงอย่าลืมนะว่า ชนชั้นกำหนดความคิด “ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีของ? ดังกล่าวจึงเป็นทฤษฎีของพวกจักรวรรดิ *จิตนิยม* (Imperial Idealists) ไม่ต้องสงสัย การนำเอาทฤษฎีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับเมืองไทยอันเป็นประเทศด้อยพัฒนาจะก่อให้เกิดผลดีแก่จักรวรรดินิยมเป็นสิ่งสำคัญ แน่แน่นอนทฤษฎีการพัฒนาประเทศของโลกตะวันตกเช่น *Balanced* และ *Unbalanced Growth* ตั้งอยู่บนรากฐานทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สวัสดิการของ? มิได้นำมาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดีของคนในโลกที่สามแต่อย่างไร ซ้ำยังทำให้ชาวโลกที่สามถูกจักรวรรดินิยมขูดรีดมากขึ้นเรื่อย ๆ ทุกที่เป็นทิวทัศน์เช่นเท่านั้น สรุปได้ว่า ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สวัสดิการของ Pareto ซึ่งเป็นทฤษฎีของพวกเขา จักรวรรดิ *จิตนิยม* นำมาซึ่งการพัฒนาทฤษฎีแห่งการพัฒนาโลกที่สามอันเป็นทฤษฎีของพวกเขา *ปัญญาชนปฏิกริยา* (Reactionary Intelligenzia) เพื่อใช้เป็นการโต้เถียงกันของความเจริญก้าวหน้าของมวลชนในโลกที่สามเอง

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีของ Pareto แบ่งออกเป็นสามค้อนคือ

- (๑) สมมุติฐาน (Assumptions) หรือที่บางครั้งถูกเรียกว่า Axiom
- (๒) ตัวทฤษฎี และ
- (๓) บทสรุป

นักเศรษฐศาสตร์ตะวันตกมักจะเรียกวิธีการวิเคราะห์ปัญหาตามขั้นตอนดังกล่าวว่า “Positive Science” คือ สิ่งที่เป็นอยู่ (What is) ขึ้นหนึ่งและอีกขั้นหนึ่งนำเอาส่วนแรกและส่วนหลังคือ สมมุติฐานและบทสรุปมาเปรียบเทียบกับโลกแห่งความเป็นจริงเพื่อจะพบว่า ในโลกนี้มีอะไรที่ไม่ตรงตามสมมุติฐานและบทสรุปเหล่านั้นบ้าง หลังจากนั้นจะ

พยายามเสนอแนวทางแก้ไขโลกที่เป็นอยู่ให้สอดคล้องกับโลกที่ตนเห็นว่าควรจะเป็น (What ought to be) หรือที่เรียกว่า “Normative Science” ตามความคิดอันเข้าข้างตัวเองเป็นใหญ่เท่านั้น ดังนั้นนโยบายที่ถูกสร้างขึ้นบนรากฐานของการถือทฤษฎีของปัญญาชนจึงตั้งอยู่บนรากฐานแห่งอคติวิสัยของนักวิชาการบนพื้นฐาน

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีสวัสดิการของ Pareto ตั้งอยู่บน ความจริง (Axiom) ที่นักวิชาการตะวันตกเชื่อโดยเหมาเอามาว่า “คนทุกคนเห็นแก่ตัว และคนทุกคนจำต้องนำมาซึ่งการตอบสนองความต้องการให้แก่ตนมากที่สุดตามความเห็นแก่ตัวนั้น” ดังนั้นทฤษฎีจึงเริ่มมองระบบเศรษฐกิจแยกออกจากระบบการเมืองและสังคม และนอกจากนี้ยังแบ่งแยกองค์ประกอบระบบเศรษฐกิจออกเป็นเสี้ยวเล็กเสี้ยวน้อยในลักษณะของส่วนประกอบของเครื่องยนต์ และศึกษาวิเคราะห์ส่วนประกอบเหล่านั้น การมองวิธีนี้จึงมีลักษณะของวิธมองแบบวัตถุนิยมกลไก (Mechanical Materialism)

อยู่มากทีเดียวซึ่งได้รับอิทธิพลของ Newtonians อยู่มาก แต่เมื่อวิธวิเคราะห์ถึงไปให้เด่นชัดและลึกซึ้งขึ้น การวิเคราะห์เหล่านี้ ตั้งอยู่บนสมมุติฐานอันผิดขององค์ประกอบต่าง ๆ ของกลไกเข้าด้วยกันเป็นโครงสร้างของระบบ (Superstructures or Mode of Production) ที่ห่างไกลจากสภาพความเป็นจริงโลกปัจจุบันอย่างมาก จึงแสดงถึงความเชื่ออันงมงายของนักทฤษฎีเหล่านั้นออกมาในรูปของ *จิตนิยม* อย่างแน่นหนา นั่นคือพลังการเคลื่อนไหวของฟันเฟืองแต่ละชิ้นเกิดขึ้นจากพลังของความเห็นแก่ตัวที่ฝังแน่นอยู่ในตัวมันเอง ซึ่งถือความเชื่อแห่งเสรีปัจเจกชนอันมีเสรีภาพที่ตน จะเห็นแก่ตัวมากที่สุดและด้วยพลังแห่งความเห็นแก่ตัวในแต่ละฟันเฟืองมีทิศทางและขนาดของทิศทางในทางตรงกันข้ามซึ่งนำมาซึ่งความสมดุลของระบบจนระบบมีสภาพแห่งการหยุดนิ่ง (Equilibrium) ภายใต้อิทธิพลแห่งการต่อสู้แข่งขัน

อย่างสมบูรณ์ (Perfect Competition) ของโครงสร้างของระบบในพื้นที่ดังกล่าว

จะเห็นได้ว่าดังที่กล่าวมาแล้วการที่ทัศนคติแบบจิตนิยมผสมกับความคิดแบบวัตถุนิยมกลไกจนกลายเป็น จิตนิยมกลไก (Mechanical Idealist) คือการสร้างระบบคิดโดยเอาอัตวิสัยมาผนวกกันเข้าเป็นระบบแนวคิดแบบตรรกวิทยา (Logical System) ทำให้ทฤษฎีดังกล่าววิเคราะห์ โครงสร้างของระบบ (Mode of Production) ของสังคมออกมาในรูปแห่งการหยุดนิ่ง เพราะพลังการเคลื่อนไหวของระบบมาจากความเห็นแก่ตัวของแต่ละหน่วยสังคมและจากแต่ละสมาชิกของสังคมเป็นปฏิภาคกลับกันหักกลบลบกันหมดสิ้น โดยสำนักถึงพลังการเคลื่อนไหวของระบบไม่ได้และไม่สามารถโดยปัจเจกปัจเจก (Individualunit) เป็นสำคัญ แต่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างพลังการผลิต (Productive Force) และความสัมพันธ์ของการผลิต (Production Relation) อันเป็นตัวกำหนดสภาวะการผันแปรของโครงสร้างของสังคมและตัวสังคมเอง ดังนั้นไม่ต้องสงสัยเลยว่าทำไมระบบของ

และความคิดของสำนัก Classics จึงหยุดนิ่ง เพราะมองแต่ความสัมพันธ์ของการผลิตในเชิงอัตวิสัย ด้วยการกำหนดสิ่งอื่น ๆ คงที่ (Ceteris Paribus) Otrén things remain constant of equal)

ด้วยการมองโครงสร้างของระบบแต่เพียงอย่างเดียวในเชิงอัตวิสัย ด้วยการเชื่อมั่นในความคิดที่ว่าทุกคนต้องเห็นแก่ตัวและจำต้องขวนขวายในการตอบสนองความต้องการให้มากที่สุด ทำให้หนักวิชาการเหล่านั้นในสำนักของ Pareto มองเห็นความสำคัญของค่าที่ใช้ (Use Value) ด้วยการสร้างทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility theory) ขึ้นมาบนตัวกำหนดรายได้หรือทรัพยากรที่แต่ละบุคคลมีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของซึ่งรวมไปถึง แรงงาน ทุนหรือที่ดินเป็นปัจเจก หรือรายได้อันได้มาจากการซื้อขายกรรมสิทธิ์แห่งปัจเจกการผลิตเป็นพื้นฐาน โดยสัมพันธ์ไปถึง

ว่าปัจเจกการผลิตอย่างเด็ขมิได้ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์หรือ โภภภัณฑ์ ถ้าหากไม่เกิดความขัดแย้งหลักอันมาจากแรงงานและทรัพยากร อันก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์หรือ โภภภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการมากกว่าอย่างอื่น

ข้าราชการตั้งสมมติฐานต่อมาโดยกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นหน่วยเดียวกันอย่างแยกไม่ออกในตอนแรกและจากนั้นโครงสร้างของทฤษฎีได้ซ่อนเร้น (Implicit) สมมติฐานนี้ไว้โดยตลอดการวิเคราะห์ ทำให้ผู้อ่านและศึกษาทฤษฎีดังกล่าวเข้าใจแต่โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจของสังคมปฐมการณ (Primitive Society) เท่านั้น ด้วยการเสนอแนวการวิเคราะห์ที่ออกไปบนสมมติฐานที่ว่า สังคมประกอบไปด้วยคนมากกว่าหนึ่งคน (ในหุ้นจำลองของ Pareto ทางวิชาการได้ให้สังคมประกอบไปด้วยคนสองคนเท่านั้น) แต่ละคนมีความสามารถและความชำนาญในการประกอบการผลิตที่แตกต่างกัน จึงมีการแบ่งงาน (Division of Labor) เพื่อประสิทธิภาพของการผลิตของสังคม นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์มาถึงตอนนั้น Pareto ได้ซ่อนงำสมมติฐานอีกอันหนึ่ง คือ ทุกคนมีความสามารถในการผลิตที่แตกต่างกันแต่ไม่ซ้ำกันแม้แต่กำเนิด ถ้าหากทุกคนมีความสามารถในการผลิตที่แตกต่างกันแต่ชำนาญในการประกอบสิ่งของหรือบริการชนิดเดียวหรือประเภทเดียวกันที่แตกต่างกันแล้วไซ้ ผลก็คือ การต่อสู้แข่งขันอย่างสมบูรณ์ก็จะมีที่ทางเป็นไปได้ เพราะผู้ที่มีความชำนาญมากกว่าจะทำลายล้างบุคคลที่ชำนาญน้อยกว่าในการประกอบกิจการประเภทนั้น การผูกขาดของผู้มีความชำนาญได้เริ่มขึ้น ระบบแห่งความเสมอภาคและเสรีภาพในการเห็นแก่ตัวของมนุษย์ก็จะเริ่มหมดไป ถึงแม้ผู้อ่อนแอจะโยกย้ายอาชีพไปประกอบการผลิตด้านอื่นที่ตนชำนาญ การแบ่งงานอย่างกว้างขวางของระบบเศรษฐกิจทำให้ผู้ผลิตแต่ละคนแยกตัวออกจากสังคมนักผลิตมากขึ้นทุกที เช่น นายก อาจจะรู้จักแต่ขนน้อตัวตั้งรถม้า นายกไม่สามารถทำอย่างอื่นได้ สภาพความพอใจจากการใช้แรงงานอันเป็นการ

ขัดแย้งหลักการระหว่างเขากับธรรมชาติที่ถูกแยกออกจากผลิตภัณฑ์ที่เขาผลิตอย่างสิ้นเชิง เขาไม่รู้ว่าตัวมันออกมาจากไหน เขารู้แต่ว่า การขยันอดทนทำให้เขาสามารถเลี้ยงชีพไปได้วันหนึ่งเท่านั้นเอง การแบ่งงานอย่างกว้างขวางทำให้เขาถูกแยก (Alienation) จากกระบวนการ ผลิตจน ไม่สามารถตัดสินใจว่าเขามีความชำนาญอะไรที่เหนือกว่าและแตกต่างกว่าบุคคลอื่นนอกเหนือจากสภาพแห่งการเป็นผู้ขายแรงงานให้แก่เจ้าของปัจจัยการผลิตเพื่อประทังชีวิตไปวันหนึ่งๆ เท่านั้น สมมติฐานของการแบ่งงานของ Pareto กิดของ Smith และของนักวิชาการ Classics อื่นๆ จึงเท่ากับสร้างความคิดขัดแย้งในตัว ทฤษฎีของเขาที่สร้างขึ้น คือ ความขัดแย้งระหว่างสมมติฐานของการแข่งขันอันสมบูรณ์และสมมติฐานการแบ่งงานของสังคมนั้นเอง

เพื่อกลบเกลื่อนความบกพร่องทางทฤษฎีดังกล่าว ทฤษฎีของ Pareto จึงหยุดขงักอยู่เพียงแต่สภาพของระบบเศรษฐกิจของสังคมปฐมการเท่านั้น โดยใช้สมมติฐานที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นคน ๆ เดียวกัน (Unit of Use Value and of Production are congruent) เพื่อรักษาความเป็นจริง (Validity) ของสมมติฐานของการแข่งขันอย่างสมบูรณ์ (Perfect Competition) ให้คงอยู่นั่นเอง การแลกเปลี่ยนของสิ่งของหรือผลิตภัณฑ์ หรือบริการจึงมีลักษณะของการรักษาของระดับค่าของการใช้ (Use Value) อยู่ในระดับที่คงที่ ด้วย Exchange Value หรือ ค่าของการแลกเปลี่ยนมิได้ก่อให้เกิดการทำลาย Used Value ของแต่ละบุคคลที่ถูกทำให้สูงสุดจากปัจจัยการผลิตที่แต่ละบุคคลเป็นเจ้าของ หรือเป็นเจ้าของโดยสังคมนั่นคือ Pareto แอบเอาสมมติฐานอีกอันหนึ่งมาแทรกซ้อน คือ เมื่อทุกคนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตที่ทำกันยกเว้นคุณภาพของแรงงานที่แตกต่างกันแต่ไม่ซ้ำกัน หรืออาจจะกล่าวว่า ถ้าประเด็นแรกไม่จริงปัจจัยการผลิตทุกชิ้น มีที่ดินและทุนเท่านั้นไม่รวมแรงงานที่มีคุณภาพแตกต่างกันต้องเป็นกรรมสิทธิ์ของสังคม ซึ่งเป็นโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจของสังคมปฐม

การนี้เป็นหลัก ด้วยเหตุนี้การแลกเปลี่ยนจึงเป็นการแลกเปลี่ยนคุณภาพของแรงงาน (Lador Power and Labor Value) ที่แตกต่างซึ่งไม่ทำให้เกิดการสูญเสียความแตกต่างระหว่าง Used Value and Exchanged Value ของแต่ละหน่วยของระบบเศรษฐกิจ ถึงแม้จะมีการนำเงินตราเข้ามาใช้เป็นตัวกลางของการแลกเปลี่ยน เงินตราก็ถูกผลิตจากหน่วยผลิตที่มีคุณภาพของแรงงานที่แตกต่างเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ค่าของเงินที่ใช้ (Used Value of Money) จึงเท่ากับค่าการแลกเปลี่ยนของเงิน (Exchanged Value of Money เงินตราจึงเป็นตัวกลางของการแลกเปลี่ยนเท่านั้น ไม่เป็นตัวกลางของการสะสมทุนขั้นปฐม (Primitive Accumulation) ความสัมพันธ์ของการผลิต (Productions Relation) ในระบบของ Pareto จึงมีลักษณะและรูปแบบดัง Marx อธิบายไว้ใน Capital เล่ม ๑ ว่า "C → M → C" นั่นเองคือ ผลิตภัณฑ์ (C) ถูกแลกเปลี่ยนโดยเงิน (M) เพื่อผลิตภัณฑ์ (C) การขูดรีดไม่มี การเอาตัวเอาเปรียบไม่มี ดังที่ Pareto ระบุไว้ในทฤษฎีของเขาภายใต้ข้อถกเถียงการตลาดซึ่งมีการวิวัฒนาการขึ้นเริ่มต้นบนพื้นฐาน

ด้วยเหตุนี้นักเศรษฐศาสตร์จินตนิยมทั้งหลาย เมื่อนำเอาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่ตนเล้าเร้น มาจากตะวันตกมาประยุกต์เข้ากับความเป็นจริงของสภาพปัจจุบัน ถึงแม้จะเป็นการวิเคราะห์ประยุกต์เข้ากับระบบเศรษฐกิจตะวันตกก็ตาม มีความเห็นเด็ดขาดเป็นแน่กับการผูกขาดของกลุ่มนายทุนบางกลุ่มที่พยายามทำลายล้างสมมติฐานของ Pareto ว่าด้วย การแข่งขันสมบูรณ์ ด้วยการเสนอให้รัฐบาลใช้นโยบาย Anti-Trust ต่าง ๆ โดยลมนักถึงความสัมพันธ์ทางระบบเศรษฐกิจและการเมืองที่มีความผันแปรไปตามแนวทางวิวัฒนาการของพลังการผลิตของสังคมนั้น ซึ่งหมายความว่าเกิดการผูกขาดในระบบเศรษฐกิจหมายความว่า "พลังการผลิตที่เหนือกว่าย่อมทำลายล้างพลังการผลิตที่ต่ำกว่า" หรือ "ทุนที่เหนือกว่า

ข้อมมูลายทุนที่น้อยกว่า” ดังที่ Adam Smith กล่าวไว้ใน The Wealth of Nation ซึ่งเขาเป็นผู้ที่มองเห็นความขัดแย้งภายใต้สมมติฐานของการต่อสู้แข่งขันสมบูรณ์นั่นเอง จากทฤษฎีของ Adam Smith ดังกล่าวทำให้เราไม่ต้องสงสัยเลยว่า ทำไมประเทศด้อยพัฒนาไม่สามารถพัฒนาได้ตามแนวทางแห่งทุนนิยม

นอกจากนี้เมื่อมีการผลิตที่ผูกขาดภายใต้กรรมสิทธิ์ของเอกชนย่อมนำมาซึ่งการกีดกันทางการเมืองของ Pareto ที่เชื่อในกฎของการออกคะแนนเสียงด้วยวิธีการต่าง ๆ กลายมาเป็น การออกเสียงตามสถานะภาพเองจำนวนทุนในการลงคะแนนเสียงเพื่อได้มาซึ่งอำนาจของรัฐนั่นเอง (“One man, One Vote” becomes “One Dollar, One Vote”.) รัฐจึงตกเป็นเครื่องมือของชนชั้นแกลครองไป

Pareto ไม่พยายามอธิบายปัญหาความขัดแย้งในตัว ทฤษฎีว่าด้วย สมมติฐาน ของ การ ต่อสู้ แข่ง ชัน สมบูรณ์ กับสมมติฐานของการแบ่งงาน ฯลฯ ทำให้เขาได้โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม การณ์และระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยของกรีซโบราณ ถ้าหากว่าเราตามแนวทางของเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) ความขัดแย้งของสมมติฐานดังกล่าวสามารถคลี่คลายด้วยการมองสภาพของการแบ่งงานเป็นการขัดแย้ง หลักของโครงสร้างของสังคมในระบบปฐมการณ์ โดยมีองค์การตลาดเป็นตัวเชื่อมการ แบ่งงาน ให้มี ประสิทธิภาพในการแจกแจง หน่วยการผลิตและหน่วยการบริโภคให้แตกย่อยออกไปด้วยการขยายพลังการผลิตของสังคม อันเป็นเหตุให้องค์การตลาดแต่ละกระจะยกคลุมกลืนเป็นจำนวนมากและมีขนาด ของปริมาณ และคุณภาพ กว้างขวางยิ่งขึ้น ความขัดแย้งระหว่าง แรงงานของ บั๊จเจกชนกับธรรมชาติ กลาย เป็น การขัดแย้งระหว่าง ธรรมชาติและพลังการผลิตของ สังคมเอง หน่วยผลิต และหน่วยบริโภคซึ่งเคยเป็น หน่วยเดียวกันมาก่อน ถูกทำลายให้แยกออกจากกัน ด้วยหน่วยผลิตแยก

ออกมาจากหน่วยบริโภคหรือกลายเป็นหน่วยอิสระต่อกันขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักสองหน่วย ซึ่งถูกเชื่อมด้วยบุคคลที่ทำหน้าที่เป็น คนกลางหรือคนที่ได้มาซึ่งการเลี้ยงชีพจากองค์การตลาด คือ *พ่อค้า* หรือ กฎมกนอยจึงเกิดขึ้น

พ่อค้าทำหน้าที่เป็นผู้นำเงิน (M) ที่ตนเองสะสมจากการออม หรือ จากการกั้มกัแล้วแต่มาซื้อสินค้า (C) จากผู้ผลิตไปจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค เพื่อนำเงินที่ได้จากการขาย (M) มาเป็นทุนหรือกำไรในการประกอบการค้าต่อไป ความสัมพันธ์จึงเปลี่ยนรูปจาก “C → M → C” มาเป็น “M → C → M” โดยที่ M' มากกว่า M จากกำไรก่อให้เกิดการสะสมทุนด้วยการนำมาซื้อปัจจัยทุน หรือ ปัจจัยการผลิตอื่น ๆ รวมทั้งแรงงาน เพื่อก่อให้เกิดการสะสมส่วนเกิน (Surplus) อันเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทุนที่เกิดจากการ สะสม จากอาชีพ การผลิต จากองค์การตลาด ของกฎมกนนั้นเองก่อให้เกิด ขบวนการผลิตของกฎมกนขึ้น ทำให้ปัจจัยการผลิตทุกชนิดมีทรัพย์สินกรรมสิทธิ์และทุน กลายเป็นสินค้า (Commodities) ที่ใช้แลกเปลี่ยนด้วยองค์การตลาดตามวิธีทางของสูตร “M → C → M” ดังกล่าว เมื่อมีการสะสมทุนขั้นพื้นฐาน นำมาซึ่ง การมีทุนหรือพลัง ในการ ผลิตอันเป็นกรรมสิทธิ์ของ เอกชน ในเชิง เปรียบ เทียบ กับบุคคลที่ทำหน้าที่ใน หน่วยผลิตหรือหน่วยบริโภคที่ใหญ่กว่า ข้อมมูลายมา ซึ่งการรวมกระจุกของทุน (Concentration of Capital) ในมือของกฎมกนและในขณะเดียวกันก็ลิด บุคคลอื่น ๆ ที่หย่อนสมรรถภาพในการสะสมทุนลง เป็นกรรมราช์ให้ผู้ขายแรงงานซึ่งมีการรวมกระจุกทุน ในมือของคนส่วนน้อย การขูดรีดแรงงานย่อมมีมากขึ้นเพราะ “ การเติบโตของการเพิ่มส่วนเกินเป็นการ หล้อเลี้ยง ให้ระบบเศรษฐกิจของกฎมกนมีชีวิตที่ยืน นานและรุ่งเรือง ” ซึ่งยังผลให้ชนชั้นกฎมกนได้มาซึ่ง อำนาจทางการเมืองต่อจากศักดินาและจาก บั๊จเจกชน ด้วยอำนาจของกรรมสิทธิ์ในทุนของตนเอง

จากการวิจารณ์มาแต่ต้น จุดอรรถประโยชน์ของสังคมของ Pareto (Pareto's Optimality) จึงไม่เป็นจริง เป็นจริงแต่ในโลกแห่งการเพื่อคนเท่านั้น การทำให้โลกที่เป็นจริงให้เป็นโลกที่ควรจะเป็นตาม Pareto ที่เสนอของ Pareto เป็นไปไม่ได้ด้วยเหตุผลสองประการคือ

(ก) วิถีทางการสร้างทฤษฎีของ Pareto เป็นแบบจิตนิยมกลไก (Mechanic Idealism) ซึ่งเป็นความคิดไม่เป็นวิทยาศาสตร์

(ข) จากความจริงของท่าน Smith “ทุนที่เหนือกว่าย่อมทำลายล้างทุนที่ต่ำกว่า” “ผลกำไรผลิตที่เหนือกว่าย่อมทำลายล้างผลกำไรที่ต่ำกว่า” ทำให้ นักเศรษฐศาสตร์ จิตนิยมตามแนวทางของ และ Samuelson ประสพการออกหักต่อการปฏิรูปต่อการทำงาน “สิ่งที่เป็นอย่าง” มาเป็น “สิ่งที่ควรจะเป็น” อย่างสิ้นเชิง

เพชร ชรรวมกิจ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คนเขียนหนังสือ

เสถียร จันทิมาธร

สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น

๒๕๕ หน้า ๑๕ บาท

“คนเขียนหนังสือ” เล่มใหม่สุดของผลงานเล่มที่ ๓ ของ เสถียร จันทิมาธร ในช่วงระยะเวลาเกือบ ๑๐ ปีแห่งความเพียรพยายาม ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวความคิดและชีวิตของคนเขียนหนังสือ นับเป็นความสำเร็จระดับหนึ่งที่น่าชื่นชม เพราะแนวทางการเขียนและการวิเคราะห์ผลลงทางวรรณกรรมในเล่มที่ ๓ นี้ ได้แสดงความ “เติบโตใหญ่” ทางปัญญา และความสุขุมรอบคอบของเขาอย่างมาก ที่สำคัญคือเขาได้ค้นพบแนวทางที่มีจุดยืนในการมองปัญหาทางวรรณกรรมอย่างถูกต้อง โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ มองปรากฏการณ์ต่าง ๆ

อย่างรอบด้าน มีความมั่นใจว่า จุดมุ่งหมายของวรรณกรรมและศิลปิน ๆ ก็คือ ความดีเพื่อใช้ชีวิตของชนส่วนใหญ่ที่ทุกข์ยากจากการกดขี่ขูดรีด ให้ได้รับโอกาสและสภาพที่ดีขึ้นตามที่ควรจะเป็น เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่ผู้สนใจศึกษาวิวัฒนาการทางวรรณกรรมกับสังคมไทยแต่ละยุค จะได้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการค้นคว้ารายละเอียดเพิ่มเติมกันให้สมบูรณ์ต่อไป

สำหรับคนที่เคยอ่าน “คนเขียนหนังสือ” เล่มแรกอาจจะผิดหวังบ้าง ซึ่งเสถียร จันทิมาธรเองก็ยอมรับในจุดบกพร่องต่าง ๆ ดังที่เขาเขียนวิจารณ์ตนเองไว้ในคำนำของหนังสือเล่มนี้ว่า “คนเขียนหนังสือ เล่มแรก เป็นการเพียงเสนอภาพร่างในระหว่างการศึกษา และสำรวจความเป็นมาและที่ดำเนินไปบนถนนหนังสืออย่างคร่าว ๆ ไม่สู้มีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ปัญหาที่ขบขมออกก็ปรายก็ยังไม่หนักแน่น ท่วงทำนองการเขียนก็ถือเอาดวงวน การลำดับเรื่องก็ขาดลักษณะต่อเนื่องเหตุที่จุดบกพร่องมากมายเพียงนี้ เป็นเพราะยังอยู่ในระยะของการทดลองและแสวงหาแนวทางนั่นเอง” นอกจากเหตุผลดังกล่าวคนเขียนหนังสือเล่มแรก ยังเป็นตัวแทนของแนวความคิดแบบเสรีนิยม และจิตนิยมอย่างแรงจะเห็นว่าเสถียร จันทิมาธร มีท่วงทำนองที่บุราณเขียนของอยุธยา เฟื่องธรรมชาติ มาก ว่าเป็นผู้ที่สามารถเขียนถึง “กามารมณ์อย่างประณีต” มีทัศนะที่เห็นคนเขียนหนังสือเป็นบุคคลสูงส่งซึ่งแยกออกจากสามัญชนธรรมดา เช่น กล่าวว่า “คนเขียนหนังสือ นั้น โดยจิตใจแล้ว น่าจะเป็นเหมือนผู้ทรงศีลและเป็นนักปราชญ์ แม้ว่าเขาจะเขียนถึงความลามก ความเลวทราม ความต่ำช้า ความอนาจาร แต่เขาก็เขียนอย่างมีอำนาจเห็นอนัน และไม่เคลิบเคลิ้ม หรือชวนให้ผู้อ่านเคลิบเคลิ้มตามไปอย่างเด็ดขาด” จากตัวอย่างที่อ้างมานี้ แสดงถึงการมองบุรุษอย่างอดีตวิสัย และมองถึงแต่เหตุผลด้าน

ของคนเขียนหนังสือเป็นใหญ่ ไม่ได้มองถึงประชาชน
คนอ่านซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญที่คนเขียนรับผิดชอบ
ชอบ แต่อย่างไรก็ดี พัฒนาการทางความคิดของเขา
มิได้หยุดยั้ง ความเป็นผู้รักการเรียนรู้และได้รับ
ประสบการณ์จากชีวิตจริง ประกอบกับว่าโดยเนื้อ
แท้แล้วเขาเป็นผู้ที่พลังซ่อนเร้นทางปัญญาสูง เพียง
สภาวะแวดล้อมทางวัตถุในขณะที่เขาประจำอยู่สำนัก
หนังสือพิมพ์ “สยามรัฐ” ซึ่งมีความเลวร้ายจาก
อิทธิพลของศักดินาและความปลิ้นปล้อนตลบแดง
อยู่มาจนกระทั่งเกิดเหตุขัดแย้งถึงถูกไล่ออก ทฤษฎี
ทางชนชั้นเริ่มได้รับการพิสูจน์ความจริง เมื่อมาโดน
ระบบนายทุนที่ไทยวัฒนาพานิชเล่นงานซ้ำ เขาก็
เป็นระลอกสอง เสถียร จันทิมาธร จึงก้าวเข้ามา
ร่วมยืนหยัดกับฝ่ายประชาชนได้อย่างมั่นคงมั่นใจ
การมองปัญหาทางวรรณกรรมของเขาเริ่มลึกซึ้งและ
พิจารณาความสัมพันธ์อื่น ๆ เช่น ประวัติศาสตร์เหตุ
การณ์ทางการเมืองและทางเศรษฐกิจมาเป็นส่วน
ประกอบสำคัญในกาวิเคราะห์ด้วยการมองทะลุถึง
แก่นแท้ของประวัติศาสตร์แบบวัตถุนิยมวิภาษวิธี
และรู้จักปัญหาทางชนชั้นเข้ามาเป็นมาตรการในการ
กำหนดแนวความคิด ทำให้การประเมินผลงานทาง
วรรณกรรมของเขาผิดไปจากภาพเดิมที่สลัวรางเลือน
อย่างสิ้นเชิง ตัวอย่างเห็นได้จากที่เขามองนักกึ่งนคร
แห่งความหลังของสด กฤษะโรหิต ในเล่มแรกเขา
กล่าวว่า “สด กฤษะโรหิต มีแนวโน้มการเขียน
หนังสือค่อนข้างแปลก เข็มแข็ง เด็ดเดี่ยว ละเมียด
ละไม” แต่ในเล่มที่ ๓ นี้ เขากลับไม่มี “ความเห็น
ยอมรับตามพหุสัมผัสว่า “สด กฤษะโรหิตหลาย
บทในการวิพากษ์วิจารณ์และตัดพ้อต่อว่า “โชค” เขา
ให้โชคเป็นตัวละครและเงื่อนไขสำคัญต่อวิถีชีวิตมาก
จนเกินไป กระทั่งเราไม่เข้าใจว่า โชคคืออะไรแน่
และเขาก็ไม่เคยตอบ คงปล่อยให้คำว่าโชคคลุมเครือ
อยู่” และ “สดไม่พยายามวิเคราะห์เงื่อนไขทาง
สังคม” “นวนิยายของเขาจึงเศร้าสลดและหดหู่

มองไม่เห็นอนาคต” เราจะพบว่าทัศนะของเขาใน
รอบเกือบ ๑๐ ปี ที่มีผลงานชิ้นเดียวกันมีความแตก
ต่างโดยสิ้นเชิง

งานที่ร่วมทัศนะอยู่ในคนเขียนหนังสือเล่มที่ ๓
นี้ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน บทความ ๓ ชิ้นแรก
และชิ้นที่อยู่ท้ายเล่ม เป็นบทความที่มีความต่อเนื่อง
กัน บทความแรก “วรรณกรรมกับสังคมไทย”
มุ่งวิเคราะห์ถึงวรรณกรรมที่สะท้อนรูปแบบชีวิตทาง
สังคมและแนวความคิดในยุคสมัยศักดินา นับตั้ง
แต่สุโขทัยเป็นต้นมาจนถึงรัตนโกสินทร์ ก่อน
เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ วรรณกรรมยุค
ศักดินาเป็นวรรณกรรมที่เทิดทูนชนชั้นปกครองเป็น
เทวดา เก่งกล้าเจเกินจริง และตูดถูกเหยียดหยาม
ประชาชนเป็นไพร่ แบ่งชั้นวรรณะ ยกย่องคนส่วน
น้อยที่กดขี่ได้เปรียบ ตูดคนส่วนใหญ่ที่ใช้แรงงาน
กดขี่เด็กและสตรี ถือสตรีเป็นเครื่องบำบัดความ
ใคร่ มงชายเชื่อถือไสยศาสตร์ ถือความสัมพันธ์
ส่วนตัวมากกว่าเหตุผล จนกระทั่งอิทธิพลของตะ
วันตกเริ่มเข้ามาชนชั้นกลางได้รับการศึกษาสมัยใหม่
มากขึ้น อิทธิพลของศักดินาเริ่มเสื่อมถอยลง มา
ถึงรุ่งอรุณวรรณกรรมสมัยใหม่ วรรณกรรมของชนชั้น
กลาง งานวิพากษ์วิจารณ์ชนชั้นปกครองจึงเริ่มขึ้น
จากอิทธิพลของตะวันตกและอำนาจของจักรวรรดิ
นิยมล่าเมืองขึ้น ทำให้รูปแบบการปกครอง และสัง
คมเริ่มต้องปรับตัวใหม่ ให้รับกับสถานการณ์และ
การเอาตัวรอด ความจำเป็นทำให้ศักดินาต้องหาแนว
ร่วมโดยการประชุมประสานกำลังกับชนชั้นกลาง เพื่อต้าน
ทางการแผ่ขยายของจักรวรรดินิยมในรูปแบบต่าง ๆ
ทั้งทางวัฒนธรรม เวือ่น ศาสนา การค้า ฯลฯ
ไทยต้องปรับปรุงการปกครองให้รวมอำนาจไว้กับ
ส่วนกลางมากขึ้น เปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตจาก
เกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรมปรับปรุงการศึกษาให้
เป็นระบบ และส่งเสริมวิทยาการด้านต่าง ๆ ตลอด
จนการสื่อสาร คมนาคม ฯลฯ ซึ่งต้องอาศัยกำลัง

จากปัญญาชนรุ่นใหม่ ขณะเดียวกันเมื่อชนชั้นกลางขยายตัว สำเร็จการศึกษาและพบเห็นตัวอย่าง “คิวิไลซ์” จากต่างประเทศมากขึ้น แรงต้านทางศักดินาและการเรียกครองสิทธิเสรีภาพ ของชนชั้นกลางก็ขยายตามมา รูปแบบของวรรณกรรมก็เปลี่ยนไปเพื่อรับใช้จุดมุ่งหมายของชนชั้นกลาง การเคร่งครัดอยู่ในกรอบของรูปแบบการประพันธ์แบบเก่าๆ ถูกลดลง เป็นเรื่องนำอดีต งานเขียนแบบนวนิยายและเรื่องสั้นอย่างฝรั่ง เริ่มแพร่หลายตั้งแต่เรื่องแปลจนถึงเรื่องเขียนเอง การดำเนินเรื่องโดยใช้ฉากในต่างประเทศ เช่น *ละครแห่งชีวิต* ของ ม.จ. อากาศคำเจ็ง *บักกิ้งนครแห่งความหลัง* ของ สดกฤษณะโหวด *ข้างหลังภาพ* ของ ศรีบูรพา ฯลฯ ได้รับความนิยมและเป็นที่ตื่นเต้นมาก ในขณะเดียวกัน หนังสือพิมพ์ทั้งรายวัน รายสัปดาห์กระบอกเสียงสำคัญของชนชั้นกลางก็ขยายกว้างขึ้นตามลำดับ *ชีวิตของไพร่สามัญชน* เริ่มเข้ามาขีตครอง เป็นตัวละครเอกตามหน้ากระดาษต่าง ๆ บ้าง ศักดินาเริ่มถูกเบียดแทรกไปอยู่ในมุมที่แคบเข้า ความคิดเสรีนิยมแบบประชาธิปไตยเริ่มเบ่งบาน การแบ่งชั้นวรรณะถูกวิจารณ์อย่างหนัก จนกระทั่งในที่สุดชนชั้นกลางก็ได้ยึดอำนาจการปกครอง *แนวคิดของนักเขียนไทยระหว่าง ๒๕๑๕-๒๕๔๔* เป็นบทความที่สืบทอดลักษณะสำคัญทางการเมือง ความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรม ระหว่างศักดินาเก่า กับขุนนางใหม่ ที่มีผลสะท้อนถึงแนวทางทางวรรณกรรม ของช่วงระบอบนั้นแม้ผู้เขียนจะเสนอภาพร่างเพียงคร่าว ๆ แต่ก็เน้นให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางความคิดและความเป็นจริงที่ว่า เมื่อปัจจัยการผลิตเปลี่ยนแปลงไป ความสัมพันธ์ในการผลิตเป็นเครื่องกำหนดโครงสร้างทางสังคมเบื้องบนประการอื่น ๆ ให้เปลี่ยนแปลงตามไปหมดสิ้น การแสดงออกปรากฏชัดที่ทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกันวรรณกรรม

ก็เป็นส่วนสำคัญซึ่งในการสร้างจิตสำนึกของประชาชนส่วนข้างมากที่ถูกกดขี่อยู่ให้เข้าถึงต้นตอแห่งปัญหามากขึ้น แนวความคิดต่อต้านศัตรูของประชาชน ทั้งความคิดแบบศักดินา และเสรีนิยมนายทุนน้อยได้รับการพัฒนาตามลำดับชี้แนะให้ประชาชนเห็นความจำเป็นในการล้มล้างอำนาจรัฐเดิม และเข้าครอบครองปัจจัยการผลิต ซึ่งแสดงชัดเจนในงานหลาย ๆ ชิ้นทางด้านร้อยกรอง *วิวัฒนาการของร้อยกรองสมัยใหม่* ซึ่งเป็นบทความชิ้นสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ เป็นงานอีกชิ้นหนึ่งที่นำเสนอโดยกล่าวถึงแนวรบของประชาชนด้านร้อยกรอง ซึ่งสอดคล้องกับงานทางร้อยแก้วอย่างแน่นอน แม้จะเป็นการกล่าวรวม ๆ กันไปแต่ก็ยกให้เห็นถึงผลงานเด่น ๆ ที่ล้วนมีพลังแหลมคมในการตีอาวุธปัญญาแก่ประชาชนและคอยทิ่มแทงฐานกำลังของศัตรูอย่างเจ็บปวดเริ่มตั้งแต่ ครูเทพ จิตร ภูมิศักดิ์ อุชเชนี ทวีปวร นายมี เป็ลื่อง วรรณศรี ตลอดจนถึงนักบริวณปัจจุบัน ระวี โคมพระจันทร์ ฯลฯ และไม่เพียงแต่ตนเองอันเป็นตัวแทนแนวความคิดที่ขยับอยู่ฝ่ายของประชาชนอย่างองอาจ กล่าวหาของแต่ละครุคเท่านั้น บทความนี้ ยังได้วิเคราะห์ถึงจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของแนวความคิดแต่ละแนวทาง ตั้งแต่พวกอนุรักษนิยม พวกเพื่อฝัน พวกจิตนิยม เสรีนิยมจนถึงพวกก้าวหน้าอย่างน่าสนใจ งานทางด้านบทความ อาจจะมีข้อบกพร่องบ้างก็หลาย ๆ ตอนที่จะรวบรัดเกินไปการกล่าวถึงนักประพันธ์ และผลงานคนนั้นนิต คนนี้หน้อย ทำให้คนอ่านสับสนวุ่นวายและไม่เข้าใจเหมาะสำหรับคนที่มีโอกาสอ่านผลงานต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันเป็นภูมิหลังอย่างดีแล้วเท่านั้น หากว่าผู้แต่งใช้บทความแต่ละชิ้นเป็นบทนำสำหรับการรวบรวมนวนิยายในยุคใดยุคหนึ่งไว้ด้วยกัน เมื่อคนอ่านอ่านคำวิจารณ์แล้วได้ศึกษางานแต่ละยุคประกอบกันไป ก็จะ

เป็นผลดีตั้งแต่เมื่อจะออกมารูปนี้ สีตัวเลขที่จะกล่าวถึงชื่อบางคนและงานบางส่วนเสีย แล้วเน้นหนักที่งานเด่น ๆ ของคนที่เป็นตัวแทนหลักของแต่ละสมัย จะทำความเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น เสถียร จันทิมาธร เขียนถึง “งานเข้มข้นของ นเรศ นโรปรกรณ์ หลาย ๆ ชิ้น ก็เขียนออกมาในช่วงนี้ด้วยความศรัทธาและมีความหมาย” แต่ไม่ได้มีงานนั้นมาลงไว้เป็นตัวอย่าง ไม่เป็นการทำให้เข้าใจ นเรศ นโรปรกรณ์ได้ชัดเจน โดยเฉพาะสำหรับนักอ่านรุ่นหลังที่เคียดแค้นแต่ผลงานประเภทปฏิบัติวิยาของ นเรศ นโรปรกรณ์ในสยามรัฐ และกบฏบิสมาร์ ฯลฯ ที่ยังสงสัยแก่ใจมากขึ้นทั้งยังมองไม่เห็นด้วยว่า ผลงานของเขาจะมีอิทธิพลไปถึงบิสมาร์ จิมปาสุคอย่างไร นักกลอนหลายคนก็กล่าวถึงก็เป็นเพียงนักกลอนช่วงสั้น ๆ ในแวดวงมหาวิทยาลัยซึ่งบังเอิญเคยรู้จักก็ทักทายกับผู้เขียนบ้าง จะเหมาะให้คนอ่านในวงกว้างออกมารู้ด้วย เห็นจะผิดไป

นอกจากบทความทั้ง ๔ ชิ้นข้างต้นแล้ว เนื้อหาอีกกว่าครึ่งหนึ่งของหนังสือ เป็นชีวประวัติ ผลงาน และแนวความคิดสั้น ๆ ของนักประพันธ์ใหญ่ ๆ ท่านคือ ม.จ. อากาศคำเริง กุหลาบ สายประดิษฐ์ ก. สุรางคนางค์ เสนีย์ เสาวพงศ์ ศรีวัฒน์ สถาปนาวัฒน์ อ. อุดการ และจุลลดา ภักดีภูมินทร์ จุดเด่นของการเขียนงานชีวประวัติ คือการแบ่งให้เห็นขั้นตอนในการพัฒนาแนวความคิดของผู้เขียนแต่ละท่าน โดยเอาผลงานเด่น ๆ แต่ละช่วงมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์แนวความคิดและจุดยืนของผู้เขียน เช่น แบ่งงานของ เสนีย์ เสาวพงศ์ เป็น ๓ ช่วงใหญ่ ๆ เริ่มแต่ยุคแรก - ชัยชนะของผู้แพ้ พุทธิถึงงาน ๒ ชิ้น ของเขาคือ ชัยชนะของผู้แพ้ และ ไม่มีข่าวจากโตเกียว ซึ่งมีลักษณะโรแมนติกและมีกลิ่นไอการแสวงหาแบบปัญญาชน นายทุนน้อยมาถึงยุคสอง จากความรักของวัลยา ถึง บิสมาร์ อันเป็นงานที่เบาหายและมีเนื้อหาที่ก้าวรุดหน้าไป

ไกล เป็นการพัฒนาไปสู่งานแบบสัจจะสังคมมากขึ้น ยุคสามเป็นยุคหยุดนิ่งหรือถอยหลัง ซึ่งหมายถึงงานไฟเย็น และบัวบานในอะเมซอน เนื่องจากภาวะทางการเมืองในสมัยเผด็จการพระราชที่ทำลายสิทธิเสรีภาพของนักคิดนักเขียน ทำให้การแสดงออกทางผลงานของนักประพันธ์เป็นไปได้ไม่เต็มทั้งงานของ เสนีย์ เสาวพงศ์ จึงดูเหมือนหยุดนิ่งอยู่กับที่ หรือถอยถอยหลังไปด้วยซ้ำ เมื่อเทียบกับ บิสมาร์ การวิเคราะห์ ของ เสถียร จันทิมาธร โดยเอาผลงานและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาที่ผลงานนั้นปรากฏออกมา เป็นสิ่งที่น่าสนใจ และได้รับความสำเร็จพอสมควร เป็นการเรียนรู้ถึงชีวิต และงานของ นักประพันธ์ในแง่มุมใหม่ แทนที่จะมัวสนใจเพียงว่านักประพันธ์คนนั้น คนนี้ ชอบใช้ทางเงอะไร เวลาอยู่กับบ้าน ต้องสูบบุหรี่หรือดื่มเหล้าหรือไม่ในขณะที่เขียน มีรสนิยมอย่างไร ฯลฯ นับว่าเขาได้บุกเบิกการเขียนถึง คนเขียนหนังสือไปอีกก้าวหนึ่ง

อย่างไรก็ดี จะจัดขีดไปมากในการเขียนถึง ผลงานที่ไม่มีอะไรน่าประทับใจนัก ของ ก. สุรางคนางค์ และจุลลดา ภักดีภูมินทร์ และรู้สึกว่ เสถียร จันทิมาธร จะประนีประนอมอยู่บ้างในการวิจารณ์ผลงานของนักเขียนสตรีทั้งสอง ทั้ง ๆ ที่ผลิตงานนำหน้าแก่วงการวรรณกรรม ไม่น้อยทีเดียว ขณะเดียวกันสำหรับงานช่วงหลัง ๆ ของ ศรีวัฒน์ สถาปนาวัฒน์ ที่ไม่สามารถยื่นหยัดในหลักการเดิมที่ดีของตน เขากลับกล่าวพูดยังตรงไปตรงมาว่าเป็น *โสภณากรรมของสัตว์เมือง* และถูก “กบฏของประวัติศาสตร์ที่ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง บดทับและผ่านเลยไป ไกลออกไป ๆ” ซึ่งนักเขียนสตรีทั้ง ๒ ท่านนั้นก็ไม้อยู่ในส่วนที่ควรละเว้นเลย

การเขียนงานและแนวความคิดของ “คนเขียนหนังสือ” จะสมบูรณ์ยิ่งขึ้น หากผู้เขียนจะสนใจศึกษาถึงเหตุผลประกอบด้านอื่น ๆ นอกจากสภาวะ

แวดลอมทางวัตถุในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ที่ผู้เขียน
นั้นดำรงชีวิตอยู่ หรือผลิตงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งออกมา
เช่น เหตุผลภายในทางอภิปรัชญา ของคนเขียนหนังสือ
นั้นๆ เอง ก็มีส่วสำคัญมากต่อแนวทางการเขียนแต่
ละชิ้นเช่นกัน งานของเสนีย์ เสาวพงศ์ ในช่วงหลัง
ที่หยุดนิ่งนั้น น่าจะมี บ้าง บ้าง อันนอกจากการ หลบ
เหตุขงจากภัยป่าเถื่อนของทางการ ปกครอง อาจจะ
กล่าวได้ว่า แม้สภาพทางการเมืองจะมีสภาวะเสถียรภาพ
ในการเขียนพอสมควรเสนีย์ เสาวพงศ์ ก็ยังไม่
สามารถผลิตงานที่ก้าวต่อจาก “ปัสจ” ได้อีก
เพราะงานชิ้นต่อไปของ “สาข สามี” และ “วิชนี”
เป็นงานที่จะต้องออกไปลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังด้วย
เท่านั้น จึงจะเขียนต่อไปได้ ไม่ใช่คนที่นั่งทำงานประจำ
จักระทรวง หรือใช้ชีวิตสุขสบายพอสมควรตาม
สถานเอกอัครราชทูตในประเทศต่างๆ แถบยุโรป
เช่นที่กณคศกคชช บำรุงพงศ์ (เสนีย์ เสาวพงศ์)
ต้องรับหน้าที่ปฏิบัติเป็นงานประจำอยู่ จะนั่งจินตนา
การฝันเอาอย่างนักเขียนทั่วๆ ไปได้ เขาเขียนความ
รักของวิทยาลัยได้ เพราะวิทยาลัยเป็นนักเรียนนอกในปารีส
ที่ผู้เขียนรู้จักประเทศเป็นอย่างดี และถ้อยคำส่วน
ใหญ่ที่วิทยาลัยพูดเสียยัดยวนนั้น ก็เป็นการลดความ
ลึกลับจากนักคิดนักเขียนอื่นๆ กล่าวได้ว่า ข้อคิด
เกี่ยวกับศิลปะและดนตรีชาวบ้านของวิทยาลัยนั้นมาจาก
สุนทรพจน์ของแมกซิม กอร์กี ที่แสดงต่อที่ชุมนุม
ของเหล่าศิลปินชาวรัสเซียเกือบทั้งสิ้น ส่วนงานใน
“ปัสจ” นั้นเป็นการพูดถึงข้อเท็จจริงของสภาพ
ชนบทไทยเสียส่วนใหญ่ ซึ่งเป็น การพัฒนาผลงาน
ของผู้เขียนคนเดียวเท่านั้น จากเรื่องสั้นชื่อ “ดินหนา
หน้าบาง” (ใช้นามปากกา กริสไนย โปรชาติ)
ออกไปอีก งานในด้านให้ข้อเท็จจริง ถึงความเลื่อมล้ำ
และช่องว่างอันกว้างใหญ่ ระหว่างกรุงเทพฯ กับ

ชนบท พร้อมกับการตัดสินใจของคนหนุ่มสาวที่จะ
กบฏต่อวัฒนธรรมความเชื่อ และการยึดถือในสังคม
เดิม ออกไปบุกเบิกเพื่องานสร้างสรรค์ และเคียง
ข้างประชาชนผู้ถูกกดขี่ขูดรีดนั้น อยู่ในเงื่อนไขที่ผู้
เขียนจะทำได้โดยการศึกษา หากจะกว้างไกลกว่า
นั้น การศึกษาทฤษฎีและการปฏิบัติจะต้องเป็นอัน
หนึ่งอันเดียวกัน จึงจะทำได้ เสนีย์ เสาวพงศ์
มีแต่การเรียนรู้ไว้การปฏิบัติ “ปัสจ” จึงยังคงรอ
อยู่เป็นการระของคนที่รุ่นใหม่ต่อไป ส่วนที่ว่างด้วยงาน
ของกฤษดา สายประดิษฐ์ นั้น ยังมีงานเรื่องสั้น
ที่เด่นและก้าวหน้ากว่า “คำขานรับ” และ “จนกว่า
เราจะพบกันอีก” เช่น “ขอแรงหน่อยเถอะ” และ
“เขาค้น” “จนกว่าเราจะพบกันอีก” แม้จะมีจุด
ขึ้นของแนวความคิดสังคมนิยมจากออสเตรเลีย แต่
ยังเป็นงานประเภทจินตนิยม ตัวเอกของเรื่องเป็น
นักปฏิวัติแบบโรแมนติค และเป็นวีรชนเอกชน ไม่
คำนึงถึงสภาวะแวดลอมทางอภิปรัชญาเปลี่ยนแปลง
สังคมอย่างไรการจัดตั้งและองค์กรรมวิ จึงต้องพึ่งพาน
เป็นโรคประสาทไปนั้นเป็นการแสดงถึงความไม่มั่นใจ
ในช่วงแรกของผู้แต่งด้วยว่าสิ่งที่ตนได้เรียนรู้มานั้น
จะทำได้จริงหรือไม่ ในสังคมไทย แต่ “ขอแรง
หน่อยเถอะ” เป็นการพูดถึงคุณค่าของผู้ใช้แรงงาน
และ “เขาค้น” เป็นการยอมรับพลังสามัคคีของ
ประชาชน อันเป็นพลังปฏิวัติแท้จริง ซึ่งหากเสถียร
จันทิมาธร มีเวลาและอุทิศหน้ากระดาษแก่นักกรบ
ของประชาชนหัวก้าวหน้าได้มากกว่านี้ เราหวังว่า
“คนเขียนหนังสือ” เล่มต่อไป จะสมบูรณ์แบบ
ดังที่เขาเอง ก็ตั้งความหวังเอาไว้อย่างแน่นอน

พิรุณ ฉัตรวณิชกุล
น.ส.พ. อธิปัติย์

Duang Kamol Co., Limited

244-246 Siam Square Area 2, P. O. Box 427 Bangkok, Thailand

☎ 516334

Cable address : ANTONY BANGKOK

Capital : Baht 1,500,000.00

Bankers : BANGKOK BANK LTD.
THAI FARMERS BANK

Managing Director :

Mr. Suk Soongswang, born in 1932, married,

BESTSELLER IN MARCH and APRIL 1975.

NON FICTION

1. Inside the company C.I.A. Diary	Agee	57.00
2. Alive:	Read	45.00
3. Why is Canada in Vietnam?	Culhane	35.00
4. The Gold of the Gods.	Daniken	39.00
5. Evolution and Revolution	Wertheim	39.00
6. Deschooling Society	Illich	21.00
7. Journey to Ixtlan	Castaneda	24.00
8. The politics of Heroin in South East Asia	McCoy	68.00
9. Calcutta	Moorhouse	45.00
10. I'm OK. You're OK.	Harris M.D.	36.00

FICTION

1. The love Girl and the Innocent	Solzhenitsyn	21.00
2. Jaws	Benchley	36.00
3. Burr	Vidal	60.00
4. Salamander	West	36.00
5. The Mother	Buck	18.00
6. Serpico	Maas	24.00
7. The Exorcist	Blatty	33.00
8. The Honcrary Consul	Greene	27.00
9. Airport	Hailey	30.00
10. A Clockwork Orange	Burgess	15.00

หนังสือภาษาไทยของสำนักพิมพ์ดวงกมล

๑. รวมกันเราอยู่		เมธี คุณยจินดา	๒๒.๐๐
๒. คนไม่มีเงา	(แปล)	ฌอง ปอล ซาทร์	๒๒.๐๐
๓. จากครรภ์มารดาถึงสูสาน		เมธี คุณยจินดา	๑๔.๐๐
๔. แดงการณ ของ พรรคคอมมิวนิสต์	(แปล)	มาร์กซ์-เอนเกลส์	๖.๐๐
๕. "รัก"	(แปล)	ช. เขียวพุ่มพวง	๑๒.๐๐
๖. จิตวิทยาการศึกษา		สุดใจ เหล่าสุนทร	๑๔.๐๐
๗. แม่ เล่ม ๑ และ ๒	(แปล)	ศิริพรพา-วิวิทยา	๓๐.๐๐
๘. โลกของครูสาว	(แปล)	สุนันทา เหล่าวัน	๑๒.๐๐
๙. ผู้นำของจีนใหม่ เหมาเจ๋อตุง	(แปล)	เทอด ประชาธรรม	๑๘.๐๐
๑๐. แหม่มในเมืองแขก	(แปล)	อมราวดี	๑๒.๐๐

บรรณาธิการ

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนี้เป็นฉบับแรกของรอบขวบปีที่ ๑๓ ซึ่งได้เริ่มเปลี่ยนแปลงจากลักษณะของหนังสือรายเดือนมาเป็น ราย ๓ เดือน ตั้งแต่ฉบับนี้เป็นต้นไป โดยจะเพิ่มจำนวนหน้ามากขึ้น พิมพ์ในระบบขรมวดา และจำหน่ายราคา ๑๐ บาท แม้จะมีปัญหาเรื่อง *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ไม่วางตลาดแพร่หลายเหมือนดังแต่ก่อน แต่ทางฝ่ายอำนวยการของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ซึ่งต่อไปนี้จะรับผิดชอบด้านการจัดการทั่วไป ทะเบียนสมาชิก และสิทธิพิเศษต่างๆ ของผู้เป็นสมาชิกของสมาคม ก็จะให้บริการแก่ท่านสมาชิกต่อไปเหมือนเช่นเคย โดยในระยะนี้บรรณาธิการได้ตกลงกับผู้อำนวยการของสมาคมว่า ท่านที่สมัครเป็นสมาชิกของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ก็จะต้องว่าท่านได้เป็นสมาชิกของสมาคม มีสิทธิต่างๆเหมือนสมาชิกสามัญของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยโดยทั่วไปด้วย และนอกจาก *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ราย ๓ เดือนซึ่งจะออกปีละ ๔ เล่มแล้ว ท่านผู้เป็นสมาชิกยังมีสิทธิได้รับ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ฉบับวิชาการอีกปีละ ๔ เล่ม รวมเป็นปีละ ๘ ฉบับ ยกเว้นหนังสือเล่ม โดยในระยะนี้ท่านที่เป็นสมาชิกต่อ หรือสมัครเป็นสมาชิกใหม่มา จะเสียค่าสมาชิกเพียง ปีละ ๑๐๐ บาท เท่าเดิม ซึ่งอัตรานี้ต่อไปอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามมติของคณะกรรมการ

นอกจากนี้ กองบรรณาธิการ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* จะได้จัดทำ “โครงการหนังสือเล่ม” ขึ้นมาเสริมกิจกรรมด้าน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ราย ๓ เดือน ซึ่งเราได้ตกลงกันว่าจะพยายามออก “หนังสือเล่ม” มาเสริมให้ได้ปีละ ๘ เล่ม หรือมากกว่านั้น รวมทั้งต่อไปยังงานด้านสำนักพิมพ์ของสมาคม ข้าพเจ้าได้เข้ามารับผิดชอบแทนคณะกรรมการพิมพ์ ซึ่งพ้นจากอำนาจไป ในฐานะบรรณาธิการของสมาคม โดยจะหารือกับคณะที่ปรึกษาชุดใหม่ประกอบด้วย นายทักษ์ เฉลิมเกียรติ นายบันทร อ่อนคำ นายไมตรี อิงภากรณ์ นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ และนายรังสรรค์ ชนะพรพันธุ์ โดยมีบรรณาธิการทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะที่ปรึกษาชุดนี้ เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* หนังสือเล่มต่างๆ ตลอดจนหนังสือของสำนักพิมพ์

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะไม่กระทบกระเทือนแนวหลักในการทำงานของบรรณาธิการแต่อย่างใด เพราะสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นก็เป็นเพียงต้องการให้ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ได้อยู่คู่บรรณภักพต่อไปในระยะยาว และจะเพิ่มเติมเสริมทำงานด้านอื่นให้เข้มแข็งขึ้น การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ อำนาจในทางบรรณาธิการของข้าพเจ้าจะยังมีอยู่เช่นเดิม โดยได้หวังว่าฝ่ายอำนวยการของสมาคม ซึ่งคุณสมบัติ จันทรวงศ์ เป็นผู้อำนวยการขึ้นตรงต่อคณะกรรมการกลางของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยนั้น จะให้การอุดหนุนกิจกรรมหลักของสมาคมคือ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* และกิจกรรมอื่นๆ ให้ก้าวหน้าไปสู่สิ่งที่ดีกว่าในอนาคต และเพื่อความมั่นคงของตัวเองในปัญหาด้านเงินทุนและความเป็นอิสระต่างๆ ต่อไปด้วย

อย่างน้อยที่สุด ณ โอกาสที่เราได้พูดคุยกันนี้ ข้าพเจ้ามีความตั้งใจที่เห็นแก่ผลกระทบกลางของสมาคมฯ ยังเห็นความสำคัญของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* และกิจกรรมอื่น ๆ ในส่วนที่ข้าพเจ้ารับผิดชอบอยู่ โดยมิได้เปลี่ยนแปลงอำนาจในทางบรรณาธิการของข้าพเจ้าแต่อย่างใด ซึ่งนั่นย่อมหมายถึงว่ากองบรรณาธิการ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ก็จะไม่มีการเปลี่ยนแนวทางไปจากเดิมที่เคยปฏิบัติมาเช่นเดียวกัน

พบกันใหม่ แม้ท่านผู้อ่านกับเราจะพบกันซ้ำเป็นราย ๓ เดือน แต่เราก็คงได้พบกันอีกมิใช่
หรือ

ท่านผู้อ่านโปรดทราบ

ในกรณีที่ท่านจะติดต่อเกี่ยวกับการส่งต้นฉบับ จดหมายถึงบรรณาธิการ หรือมีความเห็นต่างๆ ในงานของกองบรรณาธิการ ขอโปรดติดต่อที่

กองบรรณาธิการ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*

อุทา ซอย ๒ ถนนพญาไท

กรุงเทพฯ

โทร. ๕๒๖๖๕๒

ในกรณีที่ท่านจะติดต่อเกี่ยวกับการสมัครเป็นสมาชิก *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* และสมาชิกสมาคม ตลอดจนต้องการทราบรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับงานแขนงอื่นๆ ของสมาคมหรือในกรณีที่มิได้รับหนังสือ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* หรือย้ายที่อยู่ ขอท่านโปรดติดต่อและส่งเช็คไปรษณีย์/ธนาคารได้ที่

นายสมบัติ จันทรวงศ์ หรือ

น.ส. มาศฤกษ์ สมิตเวช

ศึกษาศาสตร์บัณฑิต หอ ๕๓๒

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ

โทร. ๒๖๖๑๑๑-๕ คับ ๒๖๒

(ต่อจากหน้า ๑๑)

ไหนก็ตาม) จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สุดที่อาจก่อให้เกิดสงครามกลางเมืองขยายตัวนำกล้วมากขึ้น เพราะเงื่อนไขแห่งการถูกรอบงำ ย่อมมีผลมาถึงเงื่อนไขข้อ ๒ และข้อ ๓ ที่ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและทางการเมืองของชาติเกิดช่องว่างและความแตกต่างระหว่างคนในชาติตามลำดับ เพราะระบบเศรษฐกิจได้ถูกเปลี่ยนให้กลายเป็นแบบกึ่งเมืองขึ้น และระบบการเมืองได้กลายเป็นแบบกึ่งเอกราช ผลที่ตามมาก็คือทำให้ประชาธิปไตยของประชาชนต้องก้าวถอยหลัง และเผด็จการกลุ่มน้อยเรืองอำนาจขึ้น

เงื่อนไขทั้ง ๓ ประการ อาจสรุปเกี่ยวโยงมาถึงปัญหาของขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย ซึ่งมองได้สองด้านจากภายในและภายนอก ทางด้านภายในประเทศ ระบบการเมืองแบบที่นโยบายให้อำนาจตกอยู่ในคนกลุ่มน้อย มีผลทำให้รัฐบาลกลางขาดเสถียรภาพ ถึงแม้จะมั่นคงด้วยการมีกองทัพมหาศาลเพียงใด แต่เสถียรภาพทางการเมืองย่อมมิได้วางอยู่บนปากกระบอกปืนอย่างเดิวนั้น เพราะมวลประชาชนอันไพศาลต่างหากที่จะเป็นฐานของความมีเสถียรภาพอย่างแท้จริง เราเห็นว่า สิ่งที่เราเรียกว่า การปราบคอมมิวนิสต์ นั้นไม่ว่าจะเกิดจากสถานการณ์เช่นใดก็ตาม เงื่อนไขที่เกิดขึ้นย่อมอยู่ที่เหตุผลดังกล่าวมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อประเทศเล็กและยากจนถูกรอบงำและแทรกแซงจากมหาอำนาจ ถ้าหากประเทศนั้นไม่ถูกแบ่งแยกเป็น ๒ ส่วน ดังมีตัวอย่างจากประเทศเพื่อนบ้าน สิ่งหนึ่งที่จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอนจากการครอบงำนั้นก็คือการแตกแยกทางความคิดอย่างรุนแรง อันนำไปสู่การนองเลือดอย่างป่าเถื่อน และผู้ที่บาดเจ็บล้มตาย ก็คือชีวิตและทรัพย์สินของชาวไร่ชาวนาที่ยากจนทั้งหลาย และลูกหลานของเขาซึ่งต้องรบร่าทำพินกันเอง

การที่จะหลีกเลี่ยงสถานะสงครามกลางเมืองในประเทศไทยได้ จึงอยู่ที่ประชาชนผู้รักความเป็นธรรมทั้งหลายจะต้องศึกษาเงื่อนไขทั้ง ๓ ประการอย่างแจ่มชัด จำเป็นต้องเข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทั้งภายในและภายนอกของรัฐบาลคนอย่างกระชั้นชิด และค้นตัวเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อสิทธิประชาธิปไตยของคนอย่างแท้จริง มิใช่เพื่อสิทธิหรือผลประโยชน์ของคนกลุ่มน้อยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งดังที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

วารสารธรรมศาสตร์

ฉบับใหม่ล่าสุด

ว่าด้วย ประวัติศาสตร์

วางตลาดแล้ว

รังสรรค์ ณะพรพันธ์

บรรณาธิการ

THE SOCIAL SCIENCE REVIEW

No. 1 Volume 13 January-March 1975

	4	Letters to the Editor
	16	Leading Article
<i>Kien thiravith</i>	18	Thai Foreign Policy
<i>Jefry Race</i>	31	Election in Thailand 1976
<i>Ruangyat Chantharakiri</i>	41	The Red Victims : Report from Pattalung
<i>Krirkkiat Phiphatseritham</i>	73	Peasant Revolution and Land Reform
<i>Udorn Thongnoi</i>	93	Poet
<i>Phasan thangchai</i>	94	Problem of Public health
<i>Pallop Sripa</i>	107	Poet
<i>Trirong Suwankiri</i>	108	Conscious and Social Science
<i>Vimolsith Harayangkul</i>	115	Joint-plan for Metropolitan and Region Solution
<i>Vipha Utomchant</i>	121	Capitalist and Maoist Economic Development
<i>Kosa Areeya</i>	128	Social Value and Characteristics of the Japaneses
<hr/>		
<i>Srisak Noparatana</i>	137	Poet
<i>Sridaoruang</i>	138	Short story The Way We Fight
<hr/>		
<i>Chinda Doungchinda</i>	144	Note and Comment Chit Phumisak
<i>Ammueychai Phatipat</i>	153	Man and Book He who rides a Tiger
<i>Cholthira Kad-u.</i>	164	Man and Work : Sap Dang — The Red Village ?
<i>Rob Premsriratana</i>	179	Man and Environment The Problem of Food-Shortage and Development
<i>Pichit Chongsatidwatana</i>		Poet Victor Hara

Book Reviews
